

تەفسیری زمانکۆیی

بەقەڵەمی

مەلا سەیدی زمانکۆیی

جزمی: ١٤، ١٥، ١٦

بەرگی هەشتەم

تەفسیری زماڭوویی

بەقەلەمی

مەلا سعیدی زماڭوویی

﴿ ۱۶، ۱۵، ۱۴ ﴾ جزمی

بەرگی ھەشتەم

ناوی کتیب : تهفسیری زمناکۆیی .

ناوی نووسەر : مهلا سعیدی زمناکۆیی .

جزمی چواردههم و پازدههم و شازدههم.

به رگی هه شته م.

چایی به که م .

چایی کۆمپیوتەر و راکیشانی : ﴿ چاپخانه ی ئۆفستی بابان ﴾

ژماره ی سپاردنی (٤٠٩) ی سالی (٢٠٠٠) ی وه زاره تی رۆشنیری یی سپردراوه .

مافی له چاپدانی بۆ نووسەر پارێزراوه .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به ناوی خوی به خشنده و میهره بان. سوپاسی بی ژماره بو خوی بونه وهران درودی
بی نه ندازه له سهر پیغمه مرو یاوهرانی بیت .

﴿ سوره تی نه لحره ﴾

لهمه که هاتوه ته خواره وه. ژمارهی نایه ته کانی (۹۹) نایه تن .
له کاتیکدا خوی مهن کونایی به سوره تی ئیراهیم هینا به باسکردنی قورئانی پیروز و
به راستی قورئان و بهراگه یاندنی ناده میزاد. دهست بهم سوره ته یش نه کا هه ربه باسی
قورئان و فهرمانه کانی خوا رون نه کاته وه و نه فهرموی :

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

﴿ به ناوی خوی به خشنده میهره بان ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّتِّلِكَ ءَايَتُ الْكِتَابِ وَقُرْءَانٍ مُبِينٍ ① رَبِّمَا يُوَدُّ
الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ② ذَرَّهُمْ يَأْكُلُوا
وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِمُ الْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْمَلُونَ ③ وَمَا أَهْلَكَنَا
مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَّعْلُومٌ ④ مَّا تَسْبِقُ مِنْ أَمَةٍ
أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَخِرُونَ ⑤

﴿ اَلَمْر ﴾ مانای ئە م پیتانە رابووردوون لەسورەتى ئەلبەقەرەو سورەتەکانى تردا، بەم نزیکەش لەسورەتى ئیبراھیم دا، ھەندى لە زانایان ئەلین: ئەو پیتانە ناوی قورئانن .
﴿ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَ الْقُرْآنِ مُبِينٍ ﴾ ئەم سورەتەى ئەوتۆ ئیمە مانای ئەکەین ئایەتەکانى نامەى خوان، ئەو نامەى لە ئەو پەرى ریزدايە و ئایەتى قورئانیکن راست و پوچ جوئ ئەکەندەو و روئیان ئەکەندەو لە یەکترى، ئەو قورئانەى دادپەرەورى و شارەزا کردنى ئادەمیزادە.

﴿ رَبِّمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ﴾ زۆر کەسانى ئەوتۆ باوەریان نەھیتاوە و تاوان باران پەردەى چاویان لائەبرى، ئاوات ئەخوازن لە جیھاندا موسلمان بونایە و کاریان بە راستى بکردایە و باوەریان بە موحمەد بەیتایە. ئەو ئاواتەى بى باوەران لەوکاتەدا بىچاویان بە سەرکەوتنى موسلمانان ئەکەوئەت یا لەسەرە مەرگدا بى، یا لەرۆژى دوایدا کاتى پرسىار و وەلام گرنگ نە، ئەوەى شایانى باسبى ئەو ئاواتە ئەخوازن لەھەر کاتیکا بى .

﴿ ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا ﴾ تۆ وزایان لى بەیتە و بەبى نرخیان دابنى و بەتەمای باوەرھیتانیان مەبە و ئامۆژگاریان مەکە باخۆن و رابوئرن وەك چواربى، دووایى جیگەیان دۆزەخە، رابوواردن و خواردن و ژيانى جیھان شتیكى زۆر کەمن بەرانبەر بەژيانى پاشەرۆژ .

﴿ وَيَلْبِسُهُمُ الْآمْلُ فَسَوْفَ يَعْمَلُونَ ﴾ ئاواتى درئى تەمەن و بەتەمای پلە و پایە سەرگەردانى کردون لەوەى باوەربەیتن، دواى لە رۆژى دوایدا ئەزانن بە کردەوەى خرابى خوئیان و بە سزای خوئیان .

﴿ وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَعْلُومٌ ﴾ وە ئیمە لە ناومان نەبردووە دانىشتوانى هیچ گوندێك مەگەر کاتى دیارى کراوە بۆ لەناوبردنیان و نوسراوە لە لەوحوەل مەحفوزدا .

﴿ مَاسِق مِنْ أُمَّةٍ أَجَلُهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ ﴾ هیچ تاقمى پێش کاتى دیارى کراوى خوئیان ناکەون و دوايشى ناکەون، دواخستنى لەناوبردنیان لەبەرئەوہیە ئەوکاتەى خوا بۆى دیارى کردوون بێت، ئەو کاتە پاش وپیشى بۆ ناییت .

وَقَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ
 الذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ﴿٦﴾ لَوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلَكَةِ إِن كُنْتَ
 مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧﴾ مَا نُنَزِّلُ الْمَلَكَةَ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا
 إِذَا مُنْظَرِينَ ﴿٨﴾ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٩﴾
 وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شَيْعِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٠﴾ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ
 رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١١﴾ كَذَلِكَ نَسْلُكُهُ فِي
 قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٢﴾ لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ
 ﴿١٣﴾ وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ
 ﴿١٤﴾ لَقَالُوا إِنَّمَا سُكَّرَتْ أَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ ﴿١٥﴾
 وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٦﴾
 وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿١٧﴾ إِلَّا مَنْ أَسْرَقَ السَّمْعَ
 فَاتَّبَعَهُ شَهَابٌ مُبِينٌ ﴿١٨﴾

﴿ وَقَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ﴾ وه بت په رستانی قوره‌یش
 ږویان کرده پیغمهر و نه‌یان ووت: نه‌ی که‌سیکی نه‌وتو ئیراوه بو سهر تو قورئان و
 یادی خوا: به‌راستی تو شیتی که داوا له نیمه نه‌کیت واز له شتی بهین له‌بهر چاومانه

ته‌فسیری زمانکزی

بۆ لای شتی له بهر چاونیه ، نهو شته ی تۆ ئه یلی پوچ و بی مانایه . دووباره ئه یان ووت :

﴿ لَوْما تَأْتِنَا بِالْمَلَأَكَةِ إِن كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴾ ئه گهر تۆ له راستگۆیانی بۆ تۆ نایه ری
بۆ لای ئیمه فریشته یه شایه تی بدا بۆ تۆ که تۆ پیغه مه ری . خوی مه زن وه لامیان نه داته وه
و نه فه رموی :

﴿ مَائِزِلُ الْمَلَأَكَةِ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا مُنْظَرِينَ ﴾ ئیمه له سه ر داوا کردنی ئیوه
فریشته کان نایزینه خواره وه مه گهر به ناردنه خواره وه ی راستی به و جوړه ی زانیسی خوا
داوای بکا ، هاتنه خواره وه ی فریشته کان جگه له وه ی ئیوه سه ر گهر دانبن و سوودی تر تان
پی ناگه یه نی و چاره یه بۆ سزادانی ئیوه نادۆزنه وه و ، ئه گهر ئیمه فریشته کان بنیزینه
خواره وه و مۆله تیان نادری و همویان بنه بر ئه بن ، به و جوړه ی نه ته وه بی باوه ره کانی
رابووردو و بنه بر بوون .

﴿ إِنَّا لَخُنُّ نَزَلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴾ به راستی ئیمه قورئانمان ناردوه ته خواره وه
بۆ سه ر موحه مه د ، بۆ نه وه ی یادی خوی پی بکه نه وه و باوه ری پی به یین و به راستی ئیمه
ئه و قورئانه ئه پارێزین له ده ست کاری و گۆران به کم کردنه وه ی و خسته سه ری .

پرسیار/ به چ جوړی و به چ شتی خوی مه زن قورئان ئه پارێزی ؟ ئه گهر مه به ست
نه وه بی ئه ی پارێزی له ده ستکاری به وشپوه یه باسکرا ، زۆرترین زانیان و وتویانه : ئه و
وه لامدانه وه یه بۆ ئه وان ناچیته سه ر ، ئه وه ته ئیسرا ئیلیه بی باوه ره کان به هه زاران قورئانیان
چاپکردوه ، به گوێره ی ئاره زووی خویان ده ست کاریان کردوه ، له و گۆراوانه یه : ئایه تی
(٨٥) ی سوره تی ئالی عیمرائیان گۆریوه که خوا نه فه رموی :

﴿ وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ ﴾ یانی هه ر که سی دوا ی جگه ی ئیسلام
بکا بیکا به ئاین ، دوا یی ئه و ئاینه وه ر ناگی ری له و که سه . جو ه کان که میان کردوه ته وه به (
 یقبل منه) یانی جگه ی نایینی ئیسلامی لی وه ر ده گی ری . ئه گهر مه به ستیش له پاراستن
ناتوانی تانه و تاوانجی بگریته قورئان ، ئه وه یشیان بۆ ناچیته سه ر ، ئه وه ته ده یان تانه و
تاوانجیان ئاراسته ی قورئان کردوه ؟

وهلام / زانایان بهتایهتی پیشهوا رازی و تهبرسی وهلامی نهو پرسیارهیان داوهتهوه
بهچندنین وهلام، بهلام چاکترین وهلام نهمدیه: خوی گهروه قورئان نهپاریزی بهوشیویه
ناوهروکه کانی قورئانی پیروز همویان راستن و بهردهوامن لهسدر نهو راستیه ههتا ههتایه
و ناگوری و بو هیچ کهسی ناچیه سهر وبلسی: ناوهروکی نهو قورئانه راست نیه
بهلگهی رونی دهست ناکهوی بتوانی دزی قورئان رابوهستی. بگره بیگومان ههتا نهقل و
زانباری بهرهو پیش بروا بهدهیان بهلگهی رون و بههیزی تازهتر پهیدا نهبی لهسهر راستی
وگهروهیی قورئان .

کاتی بی باوهرانی مه که بی رهوشتی زوریان کرد لهخزمدت پیغمهردا ﴿ ۱۰ ﴾ خوی
مهزن بو دلدانهوی پیغمهرد نهوهی راستی بی باوهران هدر له کزنهوه رهوشتیان بهو
شیویه بوه له گهل پیغمهرد کانی خویان، بهوانیان نهووت: ئیوه شیبت بوون، تویش وهک
نهوان نارام بگره لهسهر نازاری بت پهستان ونهفرموی:

﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شَيْعِ الْأَوَّلِينَ ﴾ وه بهراستی ئیمه رهوانهمان کردوه
چهندنین پیغمهرد له پیش تزوه لهنیو گهلانی پیشوودا. کهواته خهفدت مهخو، نهوانیش
وهک تو گهله کانیان گالتهیان پی نهکردن و پیغمهرد کانیان نارامیان نهگرت لهسهر
نازاریان .

﴿ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴾ وه نایه بولایان هیچ پیغمهردی مهگهر
نهوان گالته نهکهن بهو پیغمهردی خویان، پیغمهرد کانیان نارامیان نهگرت لهسهر نازار
دانیان.

﴿ كَذَلِكَ نَسْلُكُهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ ﴾ هدر بهو جوړه ی ئیمه خستمانه
دلی بی باوهرانی پیشو بی باوهری وگالته کردن به پیغمهرد کانیان و باوهریان پی نههیتان،
هروایش ئیمه بی باوهری نهخهینه دلی تاوانبارانی مه که باوهر به موحهمه د نایهرن
ولهسهر رهوشتی پیشووان نهروون . نهتوانری راناوی (نسلکه به) بگره پنینهوه بو لای
قورئان .

﴿ وَقَدْ خَلَتْ سَنَةُ الْأَوَّلِينَ ﴾ وه بهراستی تیپه‌ریوه ده‌ستوری خوا بو له ناوبردنی که‌سی به‌درو بخت‌توه پیغه‌مهری خوی. که‌واته بت په‌رستانی مه‌که ئیوه‌یش نه‌وهی توشی که‌لانی پیشوو بو، نه‌وانه‌ی ئیستا پیغه‌مهره‌کانیان به‌درو ئه‌خه‌نه‌وه و به وینه‌ی بی باوه‌رانی رابوردو کاری پوچ نه‌خه‌ینه دلّیان .

﴿ وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَاباً مِنْ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ ﴾ وه نه‌گهر ئیمه ده‌ر گایه‌کمان بگردایه‌وه له‌سه‌ر داخوازی تاو‌نبارانی مه‌که‌دا له ئاسمانه‌وه، دوایی به‌رزبونا‌یه‌ته‌وه به له‌شی خو‌یا‌نه‌وه له‌و ده‌ر گایه‌وه فریشته‌کان و ده‌یان شتی سه‌رسورپنه‌ر ببینن .

﴿ لَقَالُوا إِنَّمَا سُكِّرَتْ أَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ ﴾ به‌راستی نه‌و تاو‌نبارانه ئه‌یان ووت: به‌راستی چاوه‌کانی ئیمه داپوشراوه‌وه راستی نابینی و نه‌وهی ئیمه ئه‌ی ببینن راست نه‌و تارماییه. به‌لکو ئیمه کو‌مه‌لکین جادومان لی‌کراوه له‌لایه‌ن مو‌حه‌مه‌ده‌وه وای لی‌کردووین به‌راستی بزاین .

﴿ وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجاً ﴾ وه به‌راستی ئیمه دروستمان کردوو چه‌ندین جیگه و به‌شی له ئاسمان بو هاتو‌چۆی مانگ و خۆر و بۆمان ناماده‌کردوون. نه‌و جیگانه بریتین له دووا‌زده جیگه له‌هه‌ر یه‌که‌یان جولانیکی تایه‌تی هه‌یه بو مانگ و خۆر هاتو‌چۆی پیدا نه‌که‌ن به ده‌ستورو فه‌رمانی خوا، به بی‌گۆران و تیک چوون. نه‌و جیگانه ئه‌م ناوانه‌یان لی‌نراوه: حه‌مه‌ل. سه‌ور. جه‌وزاء. سی مانگه‌ی به‌هار سه‌ره‌تان. نه‌سه‌د سونبوله. سی مانگه‌ی هاوین. میزان، عه‌ق‌ره‌ب، قه‌وس، سی مانگه‌ی پاییز. جه‌دی، ده‌لو، حوت، سی مانگه‌ی زستان. نه‌توانری به‌م جو‌ره‌ی خواره‌وه مانای نه‌و رسته‌یه بکری: وه به‌راستی ئیمه دروستمان کردوه له ئاسماندا چه‌ند جیگه‌یه بو هه‌مو ئه‌ستیره‌کان، هه‌یا‌نه ناجولّین له‌و جیگه‌یه‌دا، هه‌یا‌نه نه‌جولّین و هاتو‌چۆ نه‌که‌ن به‌و جیگه‌یه‌دا بۆیان دیاری کراوه ، ماوه‌ی نه‌ندا‌زه‌ی جولانیان به‌شیوه‌یه‌کی تایه‌تی بو هه‌ریه‌که‌یان دیاری کراوه له که‌می و له زۆری .

﴿ وَ زیناها لِلنَّاظِرِینَ ﴾ وه نیمه ناسمان رازاندوه‌ته‌وه به‌جوره رهنګ و پرووناکی تاییه‌تی نه‌ستیره‌کان بو نه‌وهی نه‌و که‌سانه‌ی ته‌ماشایان بکه‌ن هه‌تا نه‌قل بگرن و ته‌می خوار ببن، توانای خویان بخه‌نه کار و بیکه‌ن به به‌لگه له‌سه‌ر ته‌نیایی خواو بت په‌رستان بیکه‌ن به‌راستی کاره په‌کخه‌ره‌کان .

زۆربه‌ی دانیشتوانی رووی زه‌وی له پش هاتنه خواره‌وه‌ی قورئانی پیروز پروایان و ابو هه‌موو پۆشه‌ویژی (الکاهن) شه‌یتانی هه‌یه بدرز نه‌بیته‌وه بو لای ناسمان و گوئی نه‌گری له گفتوگوی فریشته‌کان له باره‌ی کار و روداوی سه‌ر زه‌وی، له پاشا نه‌و شه‌یتانه دپته خواری، نه‌وه‌ی بیستویه‌تی به پۆشه‌ویژه‌کانی نه‌لی، له لایه تره‌وه خویشی بلاوی نه‌کاته‌وه به‌سه‌ر زه‌ویدا، خوای مدزن به‌م نایه‌ته‌ی دواپی ناگادارمان نه‌کا که شه‌یتان توانای نه‌وه‌ی نیه بگاته ناسمان به هیچ جوړی نه له‌مه‌وبه‌ر ونه‌له‌مه‌ودواپش، نه‌فه‌رموی :

﴿ وَ حَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِیمٍ ﴾ وه نیمه ناسمان پاراسته له‌هه‌موو شه‌یتانی دور خراوه‌ته‌وه له‌به‌زه‌یی و میهره‌بانی خوا، توانای نه‌وه‌یان نیه بدرز بینه‌وه بو لای ناسمان و دوو دلی بخاته ناو، دلی دانیشتوانه‌وه ناگادری کار و فرمانی دانیشتوانی ناسمان نین .
﴿ إِلَّا مَنْ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَاتَّبَعَهُ شِهَابٌ مُبِینٌ ﴾ مه‌گه‌ر که‌سی له‌و شه‌یتانانه به په‌نهانی و به‌دزیه‌وه گویان گرتی بو بیستنی شتی له ناسمان و له گفتوگوی فریشته‌کان، دواي نه‌و شه‌یتانه نه‌که‌وی کۆمه‌له‌ گرپکی ناشکرا بو بینه‌رانی سه‌ر زه‌وی که له نه‌ستیره‌کانه‌وه ده‌رنه‌چی و پرز و بلاو نه‌بیته‌وه هه‌ندی له شه‌یتانه‌کان نه‌سویتی . به‌راستی نه‌و شه‌یتانانه بی نرخرن له‌وه‌ی به دزیه‌وه گوی بگرن له فریشته‌کان وهک دانیشتوانی کۆن گومانیان نه‌برد .

کاتی خوای مدزن باسی ناسمان و توانای خوئی و نه‌و شتانه‌ی کرد له ناسماندان ، دواپی باسی زه‌وی و چۆنیه‌تی زه‌ویمان بو نه‌کا و نه‌فه‌رموی :

﴿ ١٨ ﴾ وَالْأَرْضُ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا
 رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَّوْزُونٍ ﴿ ١٩ ﴾ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا
 مَعِيشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ ﴿ ٢٠ ﴾ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا
 خَزَائِنُهُ وَمَا نُنْزِلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ ﴿ ٢١ ﴾ وَأَرْسَلْنَا الرِّيحَ
 لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَا كُفُوَهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ
 بِخَازِنِينَ ﴿ ٢٢ ﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ﴿ ٢٣ ﴾
 وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ ﴿ ٢٤ ﴾
 وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يُحْشِرُهُمْ إِنَّهُمْ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿ ٢٥ ﴾

﴿ وَالْأَرْضُ مَدَدْنَاهَا ﴾ وه نیمه به گویره ی رواله زه ومان پراکیشاو سی بهشی به
 ناو داپوشراوهو به شه که ی تری به ناده میزاد ناوه دان کراوه ته وه. زهوی له ناوه راکا خره.
 به لام له بهر گه وره یی خرپه که ی پانه، خوی مه زن بهو جو ره ی لی کرده هه تا ناده میزاد
 بتوان له سهری دابنیشن و ناوه دانی بکه نه وه. زهوی به ده روی خوردا نه سورپته وهو شهو
 و رۆژ و چوار وه رزه ی سال پیددا ده بیت. له باسی مانا کردنی نایه تی (٣) ی سوره تی
 ره عد به درپزی مانای نهو رسته یه کراوه .

﴿ وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ ﴾ وه نیمه چه ندین کیوی وه ستاوی بی جو جولمان داناوه له
 زه ویدا هه تا کی شه ی زهوی بپارین له جولان، نهو کیوانه هه یانه به ردی ره قن و بلند،
 هه یانه نرم و نه رمن، وایش نه بی به خول داپوشراون .

تهفسیری زمناکوی

﴿ وَ آتَيْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ ﴾ وه ئيمه رواندومانه له زهويدا هموو شتى به نهندازهيه كى ديارى كراو به جزوى شياو بى بۆ سوودى نادهميزاد. ههندى له زانايان نهلين: مه بهست لهو نايه ته نهو شتانه يشه بكيشرين، وهك زير و زيو و مس و كل و شتى تريش. ميوه و بهرهمى له زهويدا پهيدا نهبن تام و بۆن و رهنگى تايسته تى ديارى كراوى خزيانايان ههيه، ههروه هاش كيشراوه كانيش .

﴿ وَ جَعَلْنَا فِيهَا مَعَائِشَ ﴾ وه ئيمه دروستمان كرده بۆ سوودى ئيوه له زهويدا هوى ژيان و زينده گاني و گوزه رانتان له كشتوكال و خواردهمهنى و بازرگاني و ناژال و كرپن و فروشتن و پيشه سازى و خواردنه وه و بهرگ و پوشاك و خانوو شتى تر، نه بى بزانيان هوى نهو ژيانه به تالان و دزى پهيدا بكري لاي خوا قه دهغهيه .

﴿ وَ مَنْ لُتِمَ لَهُ بِرَازِقَيْنِ ﴾ وه ئيمه دروستمان كرده بۆ ئيوه كه سى ئيوه به خيويان ناكه و رۆزى و خواردهمهنى دهري نهو كه سه نين، وهك خيوان و خزمه تكار، ئيوه گومانتان وايه ئيوه نهوان به خيو نه كه ن. ئيمه ئيوه و نهوانيش به خيو نه كه ين. به لام ئيوه نهيان خه نه گهر بۆ سوودى خوتان .

﴿ وَ إِنَّ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ ﴾ وه هيچ شتى نيه كه نادهميزاد و جگهى نادهميزاد پيوستيان پى هه بى له باران و جگهى باران مه گهر له لاي ئيمه گه نينه و سه رچاوه كانيان و كليله كانيان لاي ئيمهيه .

﴿ وَ مَا نُنْزِلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ ﴾ وه ئيمه نهو شتانه نانيرينه خواره وه مه گهر به نهندازهيه كى ديارى كراو به گويره ي ويست و ناره زووى ئيمه، بونه وه رانى خوماني پى به خيو نه كه ين. به گويره ي كوششى خويان. به لام ته مه ل و كار نه كهر بى به شن له خواردهمهنى ئيمه .

﴿ وَ أَرْسَلْنَا الرِّيحَ لَوَاقِحَ ﴾ وه ئيمه بايه كانغان رهوانه كرده به وهى هه لگري هه ور بين به باران و برژينه سه ر زهوى بۆ سوودى ئيوه، هه ر به هوى باوبارانه وه موتو نه بى درهخت و توژى نيرينه نه با بۆ لاي ميينه كان هه تا به چاكي ميوه و بهرهم بره خستين بۆ ئيوه .

﴿ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا كُنُوزَهُ ﴾ دواپی ئیمه نه نیرینه خواره وه ئاو له هه وره وه، دواپی نهو ئاوه نه گپرن به ئاودانی ئیوه و ئاژال و کشتوکال و دره خته کانتان، بهو بۆنه وه به ته وای دره خت و سه وزاییه کان موتوریه نه بن و به ره ه می خوش و به تام پهیدا نه کرین بۆ ئیوه .

﴿ وَ مَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ ﴾ وه ئیوه توانای نه وه تان نیه نهو ئاوه ده ربه پین له هه ور و هه ر ئیمه نه توانین به پڕیژینه خواره وه، دواپی به پاریژین له نیو گولا و بیر و کانیه کاندان، به گویره ی هو ی سرو شتیه وه نه و ئاوه دینه خوار ی و نه خته له سه ره چاوه کانه وه به گویره ی پیویست دینه ده ر .

﴿ وَ إِنَّا لَنَخُنُّ نَخِي وَ نَمِيتُ وَ نَخُنُّ الْوَارِثُونَ ﴾ وه به راستی ئیمه زینده گانی و گیان پهیدا نه که ن له له شی هه ندی له بونه وه ران، وه ئیمه نه مرینن گیانداران. نه ئی بزاین گزو گیا و دره ختیش خاوه نی گیانی تایه تی وه هستی خویانن و هه ر ئیمه نه مینیه وه وه که سی تر نامیتی .

﴿ وَ لَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَ لَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَخَرِينَ ﴾ وه به راستی ئیمه نه زاین به ژماره و به له دایکبونی نه وانه ی پیشی ئیوه که و ترون و به راستی نه زاین به ژماره ی نهو که سانه له مه و پاش له ئیوه پهیدا نه بن و نه زاین چ کاتی له دایک نه بن ؟ نه زاین نه وانه ی رابووردوون و نه وانه ی له مه و پاش پهیدا نه بن چ کرده وه یه کیان کرده وه چ شتی نه که ن .

﴿ وَ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَخْشَرُهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴾ وه به راستی پهروه ردگاری تو هه موو گیانداران له پاشه پڕوژدا کوئه کاته وه بۆ پر سیار و وه لام وهر گرتی پاداشتی کرده وه یان. به راستی خوای پهروه ردگاری تو هه موو شتی له جیگه ی شیای خویا دانه نی له پاداشتی چاکه که ران و توله سهندن له خراپه کاران، نه زانی به چاک و به خرایان و به نهیتی ناشکرایان .

کاتی خوی مہزن باسی زیندوو بونہووہو مراندنی گیاندارانی کرد لہیہ کہم جارو
دووہم جار دالہ جیہاندا و لہ رۆژی دوایشدا زیندوویان تہ کاتہووہ، باسی تہووہیش
تہفہرموی چۆن یہ کہم جار گیاندارانی دروست کردوون و تہفہرموی :

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ

مِنْ صَلْصَلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٦٦﴾ وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِن قَبْلُ مِنْ نَّارِ

السَّمُومِ ﴿٦٧﴾ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰئِكَةِ إِنِّي خَلِيقُ بَشَرٍ مِّن

صَلْصَلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٦٨﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن

رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٦٩﴾ فَسَجَدَ الْمَلٰئِكَةُ كُلُّهُمْ

أَجْمَعُونَ ﴿٧٠﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٧١﴾

﴿ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَّسْفُونٍ ﴾ وہ بہراستی نِیمہ دروستمان
کردووہ تہو مروفہ کہ ناوی نادمہ لہ گلیکی ووشک کاتی لیت بدایہ زرنگی لیوہ
دہات تہو گلہش لہ قورپکی رہنگ گۆراوی رہش، تہوہندہ نہرم بو تہوانرا پیکہر و
شیوہی مروف و جگہی مروفی لی دروست بکری. تہو قورہ ترشابوو بہوڑی ناوہووہ
مانہووہی لہ نیو ناودا بۆنی کردبوو نرخی بو دانہتہنرا، دواپی تہو قورہ بہوڑی توانای
خواوہ بہشیوہیہ کی شیرین پیکہر و لاشہی مروفی بہسہردا کیشا، لہپاش ووشکبونہووہی
تہو قورہ گیانی کرد بہبہریا و ہاتہ گفتوگو .

﴿ وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَّارِ السَّمُومِ ﴾ وہ نِیمہ لہ پیش مروفہووہ جانی باپیرہ
گہورہی جنوکہ کانمان دروست کردبو لہ ناگریکی گہرمی بی دووکہل بہشیوہیہ بتوانی
بچیتہ ناو، کونی ووردی پیستہووہ.

خوای مهزن ئەو توانایەى هەبى بۆ یەكەبجار مرۆڤ و جنۆكه له گەل و له ئاگر دروست بكات و گيان بكا به بەريانا و یارمەتيان بدا بۆ بیركردنەوه و راویژ و ئەقلیان بداتى، توانایشى هەیه بۆ جارى تر لەسەر پاشماوەى ئەوان زیندوویان بکاتەوه.

بۆ زانین : ئێمەى موسڵمان برۆای تەواومان هەبۆه بەبۆنى جنۆكه، لەبەر هیچ شتێ نیه جگه لهوهى سروشى خوا هاتۆته خوارهوه دەربارەى بونیان و ئەقلیش ئەى سەلمینی و گونجاویشه. ئێمە برۆامان بەوه نیه یەكی بلی: من جنۆكەم بینۆه مەگەر سروشى خواىی بیفەرموى بەرونى و ئێمە ئاگادارى ئەو سروشه نین. زۆر جیگەى سەر سۆرمانە هەندى له زانایانى تازه ئەلین: جنۆكه بریتین له میکروۆب و بەچاو نابیرین، چونكه میکروۆب چۆن داواى پەرستنى خوای لى ئەکری؟ ئێمە برۆامان هەیه جنۆكه له ئاگر دروست کراون. بەلام چۆن ئاگرى و چۆن دروست کراوه خوا ئەیانزانى.

ئەگەر کەسى پرسیار بکا چۆن خاوەن گیانی ئاگر نای سوتینی که له ئاگر دروست کراوه. وەلامى ئەدریتهوه خوای مهزن هەموو شتێ ئەکا و ئەتوانى جنۆكه له ئاگر دروست بکا ونهى سوتینی. کەواته دروسته له نێو خۆردا زینەوهرى دروست بکا بەجۆرى شیاوى ئەوه بى له گەل گەرمایى خۆردا بۆى، وێنەى ماسى له نێو ئاودا و ڕهنگ گرتنى پەپۆله بەرەنگى گۆل. هەندى له زانایان دەرمان خستوه جێر جێر و وردى وا هەیه بەهەواى زەهراوى ئەژى، جۆرى تر هەیه له نێو بیری نەوت و گەرماییدا نەبى نازین.

﴿وَإِذَا قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ إِنِّ خَالِقٌ بَشَرًا مِّنْ صَلٰٓصٰلٍ مِّنْ حَمَٔ مَّسْثُوۡنٍ﴾ وە تۆ بیری ئەو کاتە بکەرەوه پەرورەدگارى تۆ بە فریشتەکانى فەرمو: بەراستى من دروست ئەکەم مرۆڤى له گلیكى ووشكى سۆر کراوه کاتى دەستى لى بەدرى زرنگەى لیوه دى له قورپكى رەشى ترشاو بە بۆنەى مانەوهى له نێو ئاودا، ئەوەندە نەرمە ئەتوانى بە ئاسانى پەیکەرى لى دروست بکەیت.

لە باسی ماناکردنی نایەتی (١١) ی سوره‌تی ئەلشە عرافدا باسی مانای ئەو رستەیه کراوە. بە لێرەیش هەندێ تر باسی لێوە بکەین، بە گۆڕەیی زانیاری و تاقی کردنەووە لە لەشی مەوفا چەندین شتی وای تێدا دروست کراوە جیگەیی سەر سۆرمان و بە لگەیی بە هێژن لە سەر توانای خوای مەزن و گۆترە کاری و بە رێکەوت نرخی بۆ دانانری. بە لām ئەوێ ئیمە بمانەوێ ئەمەیه: ئایا ئادەم چۆن دروست کراوە؟ لە سەر چ شێوەیه دروست کراوە؟ ئیمە وە لāmی ئەو پرسیارە نازان، چونکە هیچ مەوفا نەبووە لە کاتی دروست کردنی ئادەم یە کەم جار و ئەبیراوە چۆن دروستبووە و لە چ شتی پێکھاتووە؟ هەتا ئیمە وە لāmی بدەینەووە. کەواتە ئەوێ ئیمە بیزانین ئەمەیه: کە بە سەروش لە لایەن خوای مەزەنەووە هاتووە خوارەووە، ئیمەیش برۆی تەواومان بەو فەرمودەیی خوایه هەیه. بە لگەیی ترمان جگە لە فەرمودەیی حوا دەستمان ناکەوێ بۆ داواکانیان.

﴿فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ السَّاجِدِينَ﴾ دوايي کاتی من بە تەواوی دروستم کرد و ئامادەم کرد بۆ ئەوێ گیانی بکری بە بەرداو، دوايي من گیانم کرد بە لەشیا و زیندووم کرد. خوای مەزن گیانی ئادەمی ئاراستەیی خۆی کردووە لەبەر پێزدان بە ئادەم، دوايي ئێوە بکەون بە دەما و سوژدە بێن بۆی بەرێز گرتەووە. یانی ئێوە مەرحەبای لی بکەن بەرێزەووە نەک سوژدەیی راستی.

﴿فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ إِلَّا ابْنُ سَاطَانَ ابْنِ الْإِنْسِ ابْنِ الْإِنْسِ ابْنِ الْإِنْسِ ابْنِ الْإِنْسِ ابْنِ الْإِنْسِ﴾ دوايي فریشتەکان هەمویان سوژدەیان برد و ریزی ئادەمیان گرت مەگەر شەیتان سوژدەیی بۆ نەبرد و خۆی وەرگیرا کە سوژدە بیا لە گەل فریشتە سوژدە بەرەکان. لە نایەتی (٣٤) ی سوره‌تی ئەلبەقەرەدا باسی مانای ئەو رستەیه کراوە.

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ لَمْ أَكُنْ
لَا سَجْدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَلٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٣٣﴾ قَالَ
فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٣٤﴾ وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ

الَّذِينَ ﴿٣٥﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٣٦﴾ قَالَ فَإِنَّكَ
مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٣٧﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾ قَالَ رَبِّ بِمَا
أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٣٩﴾
إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلِصِينَ ﴿٤٠﴾ قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَى
مُسْتَقِيمٍ ﴿٤١﴾ إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَن
أَتْبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٤٢﴾ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾
لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ ﴿٤٤﴾

خوای مہزن فرمائی دا بہ فریشتہ کان سوژدہ بیدن بؤ نادم بہرگز گرتن نہک سوژدہی
بہر ستن ہموو فریشتہ کان فرمائی خویان بہ جیٰ ہیئا، شہیتان بیٰ فرمائی خوای کرد و
سوژدہی بؤ نہ برد۔ زانایان بیریان جیاوازه لہ بارہی شہیتانہوہ: نایا فریشتہ بوہو
دہرکراوہ، یا ہدر بہ کہم جاری دروست کردنی شہیتان بوہ، نہو جیاوازیہی نیوانیان بیٰ
نہنجامہ، ہدرچونی بیٰ دہرکرا و لہ بہ زہیی و میہرہ بانی خوا، کاتی شہیتان بیٰ فرمائی
خوای کرد۔

﴿ قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا لَكَ أَنْ لَا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴾ خوا فرموی: نہی شہیتان: توج
مہبہستیکت ہدیہ کہ تۆ لہ گہل فریشتہ سوژدہ بہرہ کان سوژدہت نہ برد بؤ نادم۔

بؤ زانین: ہدرچہندہ باسی شہیتانمان کرد۔ بہ لآم ہندی لہ بیروباوہری زانایان باس
نہ کہین لہ بارہی شہیتانہوہ۔ ہندی لہ زانایان لایان وایہ یہ کیکہ لہ فریشتہ کان۔ بہ لآم
نایہ تی (کان من الجن) وامن بؤ دہر نہ خا یہ کیکہ لہ جنو کہ کان نہک لہ فریشتہ کان۔

﴿ قَالَ لَمْ أَكُنْ لَأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴾ ئیبلیس ووتی: من سوژده نابهم بۆ مروؤفی تۆ دروست کردیی له گلیك له قوری رهشی بۆگه نی ترشاو له نیو ئاودا. نهو کردهوی شهیتانه له بهر ره گهزی په رستی بو، هه موو ره گه زیه رستی به وینه ی ئیبلیس ده ر کراوی میهره بانی خوا به .

﴿ قَالَ فَأَخْرِجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴾ خوا فهرموی: ئیبلیس تۆ برۆ ده ره وه له نیو نه م فریشتانه و له م پله گه وره به دوا یی به راستی تۆ ده ر کراوی له به زه یی و میهره بانی خوا .
﴿ وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴾ وه به راستی له سه ر تۆ به دوربون له به زه یی خوا هه تا رۆژی نایین و رۆژی وه رگرتی پاداشت و تۆ له ، هه ر له به ره وه ی خو ت به گه وره دائه نیی به رانه ر به خوا و کورنوشت بۆ ئاده م نه برد .

﴿ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴾ ئیبلیس ووتی: نه ی په روه ردگاری من : تۆ من دووا بجه و مؤ له تم بده و من مه مرینه هه تا رۆژی زیندوو کردنه وه ی ئاده م و گیاندارانی تر .
﴿ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ إِلَى يَوْمِ الْوَعْدِ الْمَعْلُومِ ﴾ خوا فهرموی: دوا یی به راستی تۆ له و که سانه نه یی دوا نه خرین هه تا رۆژی زیندو بونه وه ی گیانداران .

﴿ قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴾ ئیبلیس ووتی: نه ی په روه ردگاری من: سویندم به گه وره یی تۆ: هه ر به هوی شتی منت بپی تاقی کرده وه فرمانت دا به سوژده بردن بۆ ئاده م به و بۆنه وه منت خسته ناوبی فهرمانی خو نه وه ، من بۆ ئاده میزاد نه رازینه وه گونا هو بی فهرمانی تۆ له زه وی جیهاندا و به راستی نه یان خه مه نیو بی فهرمانی تۆ و بی فهرمانی تۆ بکه ن هه مو یان .

﴿ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُضْلِحِينَ ﴾ مه گه ر چه نندین به نده ی پاک و نیازی پاکی تۆ له ئاده میزاد، نه وانه ن من ناتوانم له ریگه ی راست لایان بده م و ناتوانم بیان خه مه نیو گونا هه وه و رازاندنه وه ی من کاریان تی نا کا .

﴿ قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ﴾ خوا فهرموی: پاراستی به نده پاک و نیاز بوخته کان له شهیتان و له بی فهرمانی من ریگه یه کی راست و بی خو ار و خیچه شایسته و راسته

له سهر من چاودیریان بکهم و ههر کهسی ریگهی راست بگری رزگاری بوه، ههر کهسی لابدا له ناو چوه.

﴿ إِنَّ عِبَادِي لَإِنْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنْ آتَيْنَا مِنْ الْغَاوِينَ ﴾ به راستی بهنده نیاز پاکه کانی من بو تو نایی به سهر نه وانه وه هیچ دهسته لاتی که تو لایان بدهی له ریگهی راست مه گهر کهسی دوی تو بکوهی نه و کهسه له و کهسه لایه بی فرمانی خویان کردوه. نایینی خویان فروشته به پاره و پول و کالای جیهان.

﴿ وَ إِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴾ وه به راستی دوزه خ و قولایی دوزه خ جیگهی شهیتان و پدیره وانی شهیتان، هه موویان بیزارن له یه کتری ونه فرته له یه کتری نه کهن. ﴿ لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ ﴾ بو دوزه خ هدیه حدوت دهرگا بو هه موو دهرگایه هدیه به شیکی دیاری کراو بو نه وان و بو نه وان دیاری کراوه تدهوه. دوزه خ چه ندین جیگهی هدیه به گویره ی سزادانی گران، بو هدریه که له و جیگانه هدیه چه ندین تاوانبار به گویره ی زوری و گوناھی نه وان.

کاتی خوی مه زن باسی بهنده نیاز پاکه کانی خوی کرد. له دوا پیدا باسی هه واییان نه کا له رۆزی دوا پیدا و نه فرموی:

إِن

الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾ أَذْخُلُوها بِسَلْوَةٍ آمِينَ ﴿٤٦﴾

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِّنْ غَلٍّ إِخْوَانًا عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ

﴿٤٧﴾ لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ ﴿٤٨﴾

﴿٤٩﴾ نَبِيٍّ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٠﴾ وَأَنَّ عَذَابِي

هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ﴿٥١﴾

﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ﴾ بە راستی ئەو کەسانە ی لە خوا ئەترسن و خۆیان ئەپاریژن لە پەپره‌وی ئیبلیس لە نیو چەندین بەهەشت و سەرچاوه‌ی ئاوی شیرین و بەتام و پوخته، گوزەرانیکی خوش ئەبەنە سەر لەو بەهەشتانەدا بە خوادرن و خوادرنه‌وه‌ی جوان و بەنرخ، ئەوه‌ی ئارەزوویان بۆی بڕوا بۆیان نامادە کراوه بەبێ ماندوو بون .

﴿أَدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِنِينَ﴾ فریشتەکان بەوان ئەلێن: ئێه‌ی لە خوا ترس بچنە نیو بەهەشته‌کان بە ناشتی و بەبێ ترس لەهه‌موو ئازاری، بەخو‌شی بژین بەبێ ترس و خەفەت. ﴿وَلَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍّ إِخْوَانًا عَلَى سُرُورٍ مُّقْتَابِلِينَ﴾ وه ئیمه‌ لامان برده‌ شتی لە دلێانا بوه‌ لە جیهاندا لە رق و دوژمنایه‌تی بۆ یه‌ کتری براو دوستی ئەکترین به‌رانبه‌ری یه‌ کتری دانیشتون لەسەر کورسی و ته‌ختی رازاوه‌ و ته‌ماشای یه‌ کتری ئەکەن ، بۆ هه‌ر لایه‌ وه‌رئه‌ گه‌ڕێن کورسیه‌کانیان لە گه‌لیان وه‌رئه‌ گه‌ڕێ، بۆ ئەو لایه‌، ته‌ماشای پێشانگای بەهەشت و جیگه‌ جوانه‌کانی بەهەشت ئەکەن .

﴿لَا يُمْسِكُهُمْ فِيهَا تَعَبٌ وَمَا هُمْ بِمُخْرَجِينَ﴾ تووشی ئەو خوا ترسانه‌ نابێ رهنج و ناخو‌شی و ئەوان ده‌رناکری‌ن له‌به‌هه‌شتا، نه‌خو‌شی و هه‌ژاری تووشی ئەوان نابێ و له‌به‌هه‌شتا نه‌دا هه‌تا هه‌تایه‌ .

﴿يٰٓأَيُّهَا عِبَادِيَ اٰنَا الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ﴾ تۆ هه‌وال بده‌ به‌ بنده‌کانی من که‌ به‌راستی لی خرشبوونم زۆره‌ بۆ ئەو گوناها‌رانه‌ په‌شیمان ئەبنه‌وه‌، به‌زه‌یی و میهره‌بانیم زۆره‌ بۆیان . ﴿وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ﴾ وه هه‌والیان بده‌ری به‌راستی سزای من ئەو سزایه‌ ئازادار و گرانه‌. که‌واته‌ ئێوه‌ بترسن و بێ فه‌رمانی خوا مه‌کەن و خۆتان به‌ گه‌وره‌ دامه‌نێن و ئاوری بده‌نوه‌ بۆ لای په‌رستنی من و که‌مه‌ترخه‌می مه‌کەن .

کاتی خوای مه‌زن باسی موژده‌دان و هه‌ره‌شه‌ کردنی فه‌رمو، دوا‌ی ئەوانه‌ باسی به‌سه‌ره‌تای ئیبراهیم و لوت ئەکا ، هه‌تا به‌راستی به‌و باسانه‌ ته‌می خوار ببن و له‌جیهاندا بێ فه‌رمانی خوا نه‌کەن و ته‌فه‌رموی :

وَنَبِّئَهُمْ عَنْ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ ﴿٥١﴾

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا

لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿٥٣﴾ قَالَ أَبَشَّرْتُمُونِي عَلَى أَنْ

مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فِيمَ بَشِّرُونَ ﴿٥٤﴾ قَالُوا ابْشِرْنَاكَ بِالْحَقِّ

فَلَا تَكُن مِّنَ الْقَنِيطِينَ ﴿٥٥﴾ قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِن رَّحْمَةٍ

رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ ﴿٥٦﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ

﴿٥٧﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَى قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٥٨﴾ إِلَّا آلَ لُوطٍ

إِنَّا لَمَنْجُوهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٩﴾ إِلَّا أُمَّرَأَتَهُ قَدَرْنَا إِنَّهَا لَمِنَ

الْغَايِبِينَ ﴿٦٠﴾

﴿ وَ نَبِّئُهُمْ عَنْ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ ﴾ وه تو هوال بده به بنده کانی من له باره ی میوانه کانی
ئیراهیم، ناگاداریان بکه بهو کاره ی سپیرابو به فرشته کان بیگه یهنن به ئیراهیم و چونه
لای له شیوه ی ناده میزادا و ئیراهیم نه ی نه زانی فرشته ن .

﴿ إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا ﴾ کاتی میوانه کانی چون به سهر ئیراهیم، دواپی
سلاویان کرد له ئیراهیم، ئیراهیم سلاوی سه ندنه وه به گهرمی پیشوازی لی کردن و
ههلسا له بهریان. ئیراهیم مروفیکی دل فراوانی میوان به زیر و نان بده بو، گویره یه کی بو
سهر برین و خوارده مه نی بو ساز کردن و بردیه به رده میان و نه یان خوارد، بهو بو نه وه
ترسی لی پهیدا بوو کهوته گومانه وه .

﴿ قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجَلُونَ ﴾ ئیبراهیم فہرموی: بہراستی ئیمہ نہترسین لہ ئیوہ کہنان ناخون و گومانی پیاو خراپتان لی نہ کہین .

﴿ قَالُوا لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴾ فریشتہ کان ووتیان: تو مدترسہ. بہراستی ئیمہ ہاتوون بۆ لای تو بۆ ئوہی موژدہ بدہین بہ تو بہ کوریککی خواہن پلہی بہرز و زانا لای خوا کہ پیدایا ئہبی لہ خاتون سارای ہاودہمت کہ ناوی بنین ئیسحاق.

﴿ قَالَ أَبَشِّرْهُنِي عَلَىٰ أَن مَّسِّيَ الْكُبَرُ فِيمَ نُبَشِّرُونَ ﴾ ئیبراهیم فہرموی: ئایا ئیوہ چۆن موژدہ ئہدہن بہمن بہبونی کوریک لہسہر ئہو پیریہوہ تووشی من بوہو تہمہم زورہ ؟ دواپی بہ چ شتی موژدہ ئہدہن بہ من ؟ نہم ہہوالہ جیگہی سہرسورانی منہ.

﴿ قَالُوا بَشِّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلَا تُكُنْ مِنَ الْقَانِطِينَ ﴾ فریشتہ کان ووتیان بہ ئیبراهیم: ئیمہ موژدہمان بہ راستی و بہبی گومان داوہ بہ تو، دواپی تو لہریزی ناویمیدانا مہبہ، فہرمانی خواہ کہ کوریک بدایا بہ تو با پیریش بیت، توانای خوا لہسہرہوہی ہہموو شتیکہ. فریشتہ کان وایانزانی ئیبراهیم بی ئومیدہ لہ پیدابوونی کوریک .

﴿ قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِن رَّحْمَةِ رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ ﴾ ئیبراهیم ووتی: من ناویمید نیم لہ میہرہبانی و گہورہی پەرورہدگاری خوم، و ہیچ کہسی بی ئومید نایی لہ میہرہبانی خوی پەرورہدگار مہ گہر کہسانی لہدہن لہ ریگہی راست و بہہلہدا چوبن و نہزانن توانای خوا فراوانہ، من ناویمید نیم بہو موژدہدانہی ئیوہ. بہلام زور لام سہیرہ پیریکی وەك من چۆن منالی نہبیت؟

﴿ قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴾ ئیبراهیم دواپی ئوہی دلی کرایہوہو ترسی نہما بہ فریشتہکانی ووت: دواپی ئہو کارہ گرتگ و گہورہیدی ئیوہ چ شتیکہ؟ ئہی ئیرراوہ کان لہ لایدن خواوہ، چ کاریکنان بی سپیراوہ و بۆچ جیگہیہ ئہرۆن بۆلای چ کہسی ئہرۆن؟

﴿ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴾ فریشتہ کان ووتیان لہ وہلامی ئیبراہیما: بہراستی ئیمہ رہوانہ کراوون بۆ لای گہلینکی تاوانبار و بی باوہر کہ گہلی لوتی برازی توہہ.. ئہو

گهله دلنیشوی شاری سه دوم عاموره بونکه شوینی ده ریای (البحر المیت) ه گه لیکی
جهنگ خواز ورنگه گرو تالانکهر و نیرباز بوون. نیر ئیبراهیم ترسا که لوتی برزای
وخیزان و بهیره وانی تووشی نهو سزایه بن له گهل نهو تاقمه تاوانبارانه، بویه فریشته کان
ووتیان:

﴿ إِلَّا آلَ لُوطٍ إِنَّا لَمُنَجِّوهُمْ أَجْمَعِينَ ﴾ مه گهر خا وخیزانی لوت و بهیره وانی .

بهراستی نیمه نهوان رزگار نه کین تووشی نهو سزایه نابن هه مویان .

﴿ إِلَّا إِمْرَأَتَهُ قَدَّرْنَا إِلَيْهَا لَمَنِ الْغَابِرِينَ ﴾ مه گهر ژنه که ی لوت فهرمانان داوه و دیارمان
کردوه به فهرمانی خوا، بهراستی نهو ژنه لهو که سانه یه نه می پته وه له نیو شاره که دا و
له گهل تاوانبارانی تر دا تووشی نهو سزایه نه بن و بنه بر نه بن، چونکه نهو ژنه بی باوهر بوه
له زیره وه پیلانی سازاندوه له دزی لوتی میردی .

کاتی فریشته کان لای ئیبراهیم چونه دهره وهو گه یشته لای لوت موژده یان دایه به
له ناوچوونی نهو گهله داوین پیسه . وهك خوا نه فهرموی :

فَلَمَّا جَاءَ آلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَ ﴿٦١﴾ قَالَ
إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُّكَرُونَ ﴿٦٢﴾ قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ
يَمْتَرُونَ ﴿٦٣﴾ وَأَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٦٤﴾ فَأَسْرِ
بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِّنَ اللَّيْلِ وَاتَّبِعْ أَدْبَارَهُمْ وَلَا يَلْبِثْ مِنْكُمْ أَحَدٌ
وَأَمْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ ﴿٦٥﴾ وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَلِكَ الْأَمْرَ أَنَّ
دَابِرَهُمْ ذُوْلَاءٌ مَّقْطُوعٌ مُّصْبِحِينَ ﴿٦٦﴾ وَجَاءَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ

يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٦٧﴾ قَالَ إِنَّ هَؤُلَاءِ ضَيْفِي فَلَا تَفْضَحُونِ ﴿٦٨﴾ وَأَنْقُوا
 اللَّهُ وَلَا تَخْزُونِ ﴿٦٩﴾ قَالُوا أَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٧٠﴾
 قَالَ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٧١﴾ لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ
 يَعْمَهُونَ ﴿٧٢﴾

﴿ فلما جاء آل لوط المرسلون ﴾ دوایى کاتى چون بولای خانه وادهى لوت
 نیراوه کانی خوا له شیوه و رهنگی چهند کورپکی جوان و شوخدا لوت ترس کهوته دلی،
 بیم و خوفی له وهبو نهو تاوانبارانه دهست دریژی ناپاکی بکهنه سهریان .

﴿ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴾ لوت فهرموی به فریشته کان: بهراستی ئیوه تاقمیکن من
 ناتان ناسم و نازانم چ شتیکتان نهوی، زور لام سهیره بهرگی کاروانیتان له بهردا نیه و لهم
 گهله تاوانباره نین. من نه ترسم به بونهی ئیوه وه تووشی نازار بین وئیوه له لایه ن نهو
 گهله وه تووشی نازار بین .

﴿ قَالُوا بَلْ جِنَّاتِكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴾ فریشته کان ووتیان: ئیمه نه هاتووین بولای
 تو به جزری گومان له ئیمه پهیدا بکهی. به لکو هاتووین بولای تو بوشی تو بهو شته
 دلخوش بیی و بو نهو شتهی نهو گهله تاوانبارانه گومانیان وایه تووشی نابن له سزای
 خواو له ناوبردنیان، فریشته کان کاری خوئیانیان بولوت دهرخست که له ناوبردنی
 گهله کهیه تی، نهو به لئینهی تو له مه و بهر به و انت دابو که نه گهر واز لهو کاره خراپانه
 نه هین خوا سزایان نه دا وایان نه زانی تو درو نه کهی.

﴿ وَ آتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَ إِنَّا لَصَادِقُونَ ﴾ وه ئیمه هاتووین بولای تو بو جی به جی کردنی
 نهو راستیه تو به لئیت داوه به وان به هاتنه خواره وهی سزا بو سهریان و، ئیمه راست
 نه کهین لهم هه واله دا بیگومان نهو گهله بنه بر نه بن .

﴿ فَاسْرِ بِأَمْرِكَ يَقَطِعُ مِنَ اللَّيْلِ ﴾ دواپی تو به خوت و به خیزانه که ته وه شه ورؤی بکن و به گورجی لهم شاره دهرجن له به شیکی مانه وهی شه ودا .

﴿ وَائِغْ أَذْبَارَهُمْ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ وَامْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ ﴾ وه تو دواپی خیزان و په پیره وانت بکه وه وه له دووایانه وه برؤو هانیاں بده به په له برؤنه دهره وه وه هیچ یه کی له ئیوه لانه که نه وه بو دووای خوتان له به رته وهی نهو سزایه نه بین و خه فته بار بن، ئیوه برؤن به ره وه نهو جیگه یه فه رمانتان پی دراوه بو برؤن. زانایان بیریاں جیاوازه له دیاری کردنی نهو جیگه یه ئایا شامه یا نه ردهن یا میسر .

﴿ وَ قَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَلِكَ الْأَمْرَ أَنْ دَاوِرَ هُوَ لَاءِ مَقْطُوعٍ مُصْبِحِينَ ﴾ وه ئیمه سروشان نارد بو لای لوت به جی به جی کردنی نهو کاره که به راستی دواهمین و بنچینه ی نهو تاقمه تاوانبارانه له کاتی به یانیدا بنه پر نه بن و نیشانه و پاشماوه یان نامینی به هیچ جوړی .

کاتی هه والی نهو کوره شوخ و جووان و بی مووانه ی میوانی لوت بلا و بویه وه به ناو شاردار دانیشتوانی رایان کرد بو لای خانوی لوت، وهك خوا نه فه رموی :

﴿ وَجَاءَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ ﴾ وه چون دانیشتوانی شار و موژده ی خوشیاں به یه کتری نه دا و به نیازی نه وهی نهو کاره بیژ لی کراوه بکن له گه ل میوانه کانی لوت، جیهان تاریکبو له روی لوتا به نه رمی و به ژیرانه که وته گفتگو له گه لیاں .

﴿ قَالَ إِنَّ هَؤُلَاءِ ضَيْفِي فَلَا تَفْصَحُونِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تَخْزُونِ ﴾ لوت فه رموی به و گه له تاوانبارانه: نه وانه میوانی من و واز به یتن، دواپی ئیوه من تووشی بی نابروی مه که ن و ئیوه له خوا برسن و من رسواو شهرمه زار مه که ن به رانه ر نهو میوانانه .

﴿ قَالُوا أَوْ لَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴾ گه له که ی لوت به لوتیاں ووت: ئایا ئیمه قه ده غه مان نه کرد له تو میوانداری هیچ که سی نه که ی و بیگانه نه یه ته لای تو، پیمان نه ووتی: ریگه له ئیمه مه گره نه گره نیازی نهو کاره مان کرد. ئیستا تو چون

پال به ئیمه وه نه نی و قه ده غه نه که ی له ئیمه له ئاره زووی خو مان ؟

ئە ی خاوەن بیر و هۆشەکانی روی زەوی: سەیری ئەو بی شەرمانە بکەن کە ئەو گەلە تاوانبارانە خۆیان بەچاک ئەزانن و لوت بە تاوانبار دائەنن و سەرزنەشتی ئەکەن لە راگرتنی میوان و بەرگرتنی لوت لەو کارە ناپەرەوایەیی ئەوان. هەر وەک ئەو گەلە تاوانبارە هەموو مەزۆنیکی خراب و ڕەگەز پەرست و تاوانبار کە نرخ بۆ هیچ ڕەوشتیکی بەرز و پیاوچاکان دانانن و جگەیی سودی تایبەتی خۆیان هیچ شتی نریان مەبەست نیە. جیگەیی سەرسۆرمانە کە نەتەوێ کوردی سەتم لی کراو داوای مافی ڕەوای خۆیان ئەکەن ئەیانەوێ لە جیگەیی بابوایی خۆیان بژین کەچی ڕەوشت پێس و ڕەگەز پەرستەکانی لەو ژیان هەلساون. کە گەلەکەیی لوت نیازی کاری خرایان بوو لە گەلە میوانەکانی لوت .

﴿ قَالَ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴾ لوت فەرموی: ئەم ژنانەیی شار هەموویان کچی منن و لەئێوەیان مارە ئەکەم و بیان کەن بەژنی خۆتان ئەگەر ئەتانەوێ نازەزووی خۆتان بەجی بهێنن، ژنان پاک و خاوێن و واز لە پیاوان بهێنن، داوایی خوا فەرموی بە پێغەمەر:

﴿ لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴾ بە گیانی تۆ سوێند ئەخۆم: بەراستی ئەو گەلە گومرایی و بیهۆشی و بەسەرخۆشی خۆیان سەرگەردانن و هاتوچۆ ئەکەن. هەندێ لە زانایان ئەلێن: ئەو ڕستەیی لەلایەن فریشتەکانەو بە لوت بێزاراوە. گفتوگۆی ئەوانە، ئەک گفتوگۆی خوا لە گەلە پێغەمەر ﴿ ﷺ ﴾ .

داوایی خۆی مەزن هەواڵ ئەدا بەچۆنیەتی سزادانی گەلی لوت و ئەفەرموی:

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ ﴿٧٢﴾ فَجَعَلْنَا عَلَيْهِمَا سَافِلْهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ ﴿٧٤﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُمْتٍ وَسِيمٍ ﴿٧٥﴾ وَإِنَّهَا لَلسَّبِيلِ مَقِيمٍ ﴿٧٦﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾ وَإِنْ كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ ظَالِمِينَ ﴿٧٨﴾

فَأَنْقَمْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿٧٩﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ
 الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ ﴿٨٠﴾ وَءَاتَيْنَاهُمْ ءَايَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ
 ﴿٨١﴾ وَكَانُوا يُنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا ءَامِنِينَ ﴿٨٢﴾ فَأَخَذْتَهُمُ
 الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ﴿٨٣﴾ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٤﴾
 وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ
 السَّاعَةَ لَآيَةٌ ۖ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ﴿٨٥﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ
 الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨٦﴾

﴿ فَأَخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ فَجَعَلْنَا عَلَيْهَا سَافِلَهَا وَآمَطْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ ﴾

دوواپی گهله که ی لوتی گرت دهنگیکی زور سخت له کاتی چیشته نگاودا سزای نیمه
 تووشی نهوان بو له کاتی ههلهاتنی خوردا، دوایی نیمه نهو شاره ی لوتمان گیرا سه ره وه ی
 بو خواره وه و ژیراو ژورمان کرد و بنه برمان کردن و، نیمه بارانمان به سه ریانا به ردی
 له گلی رهق، جیگه کانپانمان خاپوور کرد، پاشاوه ی نهو شاره نیستیا ماوه ته وه ههتا
 گهلانی دوایی ته می خوار بین .

﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ ﴾ به راستی ههیه له به برکردن و سزادانی نهو
 گهله ی لوت چه ندین به لگه ی ناشکرا بو نهو که سانه ی ژیرن و ته می خوار نه بن و سود
 له ناموزگاری وهر نه گرن و سپوژن هه مووشتی نه زانن به راستی و بیر ی لی نه که نه وه
 به هو ی نیشانه کانیه وه .

﴿ وَ إِنِّهَا لَبَسِيلٌ مُّقِيمٌ ﴾ وه بهراستی نهو شارهی لوت پاشماوهی ماوه له ریگهیه کی بهرده واما و ناده میزاد هاتو چۆی پێدا نه کهن و شوینه واره کان نه بینن، پیویسته قوره شیه کان ناگاداری خوین بن .

﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴾ بهراستی ههیه له تۆله سهندن و له ناو بردنی گهلی لوت چهندن به لگه و نیشانهی ناشکرا بۆ نهو که سانهی باوهریان به خواو به پیغه مهر و به بوونی نهو سزایه ههیه له پاش نهوهی خوای مهزن باسی گهلی لوتی کرد، باسی گهلی شوعه بییشان بۆ نه کا که خوا بنه بری کردن له بهر بی باوهری و سه ریچی کردنیان له ناستی راستی، نهو گهلهیش خاوهنی باخ و دارستانی زۆر چر و پرپون و به رهه می زۆریان هه بو له نزیکه مه دیه و له نیوان حیجاز و شامدا، نهوان خه ریکی بازرگانی و کرپن و فروشتن بون، جگه ی خویان نه په رست. له کیشانه و پیوانه دا دانیش توانیان نه خه له تان، خوای مهزن باسیان نه کا و نه فه رموی :

﴿ وَ إِنَّ أَصْحَابَ الْأُبْكَهٖ لَطَالِمِينَ فَآلَتَقَمْنَا مِنْهُمْ ﴾ وه بهراستی دانیش توانی لای نهو باخ و دارستانه پر و چره که گهلی شوعه یب لهوی نیشته جی بون سته میان له خوین کردو بی باوه ربون، دوا بی خوای مهزن شوعه یی بۆ ناردن و نهوانیش به دروین خسته وه، دوا بی نیمه له ناومان بردن و تۆله مان لی کردنه وه به هوی گهرما له سه ریانه وه بۆ ماوه ی سهوت رۆژ، دوا بی هه ور یکمان راگرت به سه ریانه وه و کۆبونه وه له ژیریا به نیازی نهوه ی خوین بهاریژن له گهرما، دوا بی خوا ناگری باران به سه ریانا و هه مویانی سوتاند، شوینه واری نهو گهله ماوه ته وه به ناشکرای، بۆ نهوه ی تاوانبارانی دوا بی ته می خوار بن و هه لمه تی خویان بۆ ده رکه وی .

﴿ وَ إِنِّهَا لَبِإِمَامٍ مُّبِينٍ ﴾ وه بهراستی نهو دوو شارهی لوت و دانیش توانی نهو جیگه پر و چره و باخ و دارستان ریگهیه کی رون و ناشکران بۆ که سانی بچن به لایانا، هه تا بۆیان ده رکه وی خوای مهزن به چ جو ری بنه بری کردوون ، بۆ نهوه ییش نهو جیگانه چاوی کرای ناشکرا بن بۆ ناده میزادی ژیر .

گه لیکی تر هه بون ناویان سه مود بو، گه لی سالح بون، دانیش توانی حیجر بون که شویتیکه نه که ویتنه نیوان شام و مده دینه، بت پهرست بون. خوی مهن سالحی بو ناردن بانگیان بکا بو لای خوا پهرستی، سالح و باوه پردارانی تریان به دروخسته وه، بهو بونه وه خوی گه وره له ناوی بردن، وه که خوا نه فهرموی :

﴿ وَ لَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحَجَرِ الْمُرْسَلِينَ وَ آتَيْنَاهُمْ آيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴾ وه به راستی دانیش توانی حیجر گه لی سالح نیراوه کانی خویان به دروخسته وه و باوه ریان بی نه نه هیان به تایه تی پیغه مهره که ی خویان که سالح بو، نیمه به خشیومانه به دانیش توانی حیجر چه ندین نیشانه ی ناشکرای نیمه که به لگه بوون له سهر راستی پیغه مهره کان. به لام نهو به لگانه ریک نه نه که و تن له گه ل ناره زووی نهوان، دوا بی نهو گه له رویان وه رگی را لهو نیشانه ناشکرایانه .

﴿ وَ كَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا آمِنِينَ ﴾ وه نهو گه له له کیوه کاند چهن دین خانویان بو خویان نه ناشی ترسیان نه بو له روخان و کون کردنی دزو په لاماردانی دوژمن نه وه نده چاکبون، به نه قلی ناته واوی خویان له سزا نه یان پاریزی. له گه ل نه وانه یشدا نه وه نه گه یه نی نهو گه له پیش که و ترو بون خاوه نی شارستانیته بون. یه کی لهو به لگانه خوا پی دابون هوشتری بو سالح ناموژگاری کردبون نازاری نه دهن که چی سهریان بری، بهو بونه وه خوا له ناوی بردن .

﴿ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴾ دوا بی نهو گه له ی سالحی گرت دهنگیکی سهخت و تونده هاتنه خواره وه ی سزا بو سهریان له کاتی به یانی کردنه وه یانا. خانه کانیان روخان و خویشیان مردن، دوا بی نه گه یشته فریایان و نهو سزایه ی لانه برد له سهریان شتی پیدایان کردبو بو خویان له دارایی و خانوی له بهرد تاشراوی له کیوه کان .

﴿ وَ مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ وَ مَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ ﴾ وه نیمه ناسمانه کان وزهوی و شتی له نیوان نه واندایه دروستمان نه کردوه مه گهر به جوړیکی راستی و ناگونجی

له گهل بهردهوامى خراپه كارى، بويه زانستى خوا فهرمى دا به له ناو بردنى ئهو گهله و نه هيشتنى خراپه كاران .

﴿ وَ إِنَّ السَّاعَةَ لَأْتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ﴾ وه بهراستى و يىگومان رۆژى دوايى ديت و ههمو كاتى چاهه پرووانى هاتنى بكه و تۆله له تاوانباران و بى باوه ران نه سىترى، دوايى تۆ واز له وان بهينه به واز هينايكى چاك و لۆمه يان مه كه و پهله ي تۆله كرده و هيان مه كه. نه وان خراپه له تۆ نه كه ن تۆ لى بوردنت هه بى و به ته ماي جگه ي خوا مه به .

﴿ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴾ بهراستى پهروه دگارى تۆ هه ر ئهو دروستكه رى ههمو بونه و ه ران و خو ره و شتيان، نه زانى به و كه سانه بى باوه ر و دوو پروو .
نه گير نه وه حدوت كارا و نى جوله كه كان له ده ره وه هاته وه بۆ مه دينه له يه ك رۆژ دا، باره كانيان نه ور يشم و بۆن و گه وه ره و شتى ترى به نرخ بوون. موسلمانان ووتيان: نه گه ر نه و دارايى و سامانه بۆ ئيمه بووايه خو مانمان به هير نه كردو دامان نه نا له ريگه ي خوا و سه ر كه و تنى ئاينى ئيسلامدا. خوا ي مه زن دلخوشى دانه وه فره موى:

وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْءَانَ
الْعَظِيمَ ﴿٨٧﴾ لَا تَمَدَّنْ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِّنْهُمْ
وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَخَفَضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾ وَقُلْ إِنِّي
أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ ﴿٨٩﴾ كَمَا أَنزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ ﴿٩٠﴾
الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْءَانَ عِضِينَ ﴿٩١﴾ فَوَرَّيْكَ لِنَسْأَلَنَّهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٩٢﴾ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾ فَأَصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ

عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٤﴾ إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٩٥﴾ الَّذِينَ
يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾ وَلَقَدْ نَعْلَمُ
أَنَّكَ يَصِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٧﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ
مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٨﴾ وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

﴿ وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ ﴾ وه نیمه به خشیمان به تو حدوت
نایهت لهو نایهتانه دوو جار دوو پات نه کریته وهو به تویشمان به خشیه وهو قورئانه
گورهیه چاو ساغ و شاره زایی کهر وروناکیه بو هه موو دلئی و لای نیمه خویندنی
قورئان پاداشتی گورهی ههیه .

زانایان له مانا کردنو مه به ست له رستهی (سبعان من المثنی) بیرو بو چونیان جیاوازه
له هه موویان به هیتر ته مهیه که ناوه بو سوره تی فاتحه، چونکه حدوت نایه ته و دوو پات
نه کریته وه له هه موو رکاته کانی نو بژدا، باسی خوییه تی خوا و په رستی خوی تییدا
کو کراوه ته وه، نهو سوره ته بهی گومان لهو حدوت کاروانه ی جوه کان زور گوره تره .
﴿ لَأَتُمِدَّنَّ عَيْنُكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ ﴾ تو چاوه کانی خوت دریز مه کهو
مه نواره بو لای شتی نیمه چهند تا قمی له بی باوه راغمان بهو شته بهر خوردار کردوهو
بهو شته رانه بویرن .

﴿ وَ لَا تَخْزَنَ عَلَيْهِمْ وَ اخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمُؤْمِنِينَ ﴾ وه تو خه فته مه خو له سه ر شتی
له کیسی تو چوه له هاو به شی نهوان له جیهاندا و له سه ر بی باوه رنه هیتانی نهوان و له
هه زاری وی سامانی هاو ریکانت و، تو رایحه بالی خوت بو باوه رداران دانه وینه، چونکه
ریز گرتن لهوان ره زایه تی خوییه .

﴿ وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ ﴾ وهتو بلی: بهراستی من ئیوه نهترسیتیم به بهلگهی رپون
ناشکرا له سزای خوا نه گهر ئیوه باوه رنه هین و بی فهرمانی خوا بکن خوا سزاتان بو
نه نیری نه گهر باوه ر نه یهرن .

﴿ كَمَا أَنزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ ﴾ بهوینهی سزایه کی نهوتو
ئیمه ناردومانه خواره وه بو سهر نهو که سانه ی نهوتو قورئانیان پارچه پارچه نه کرد، باوه ر
به هندی کیان نه هینا و باوه ریان به هندی تریان نه هینا، هرشتی به گویره ی سودی نهوان
نه بویه باوه ریان پی نه هینا و باوه ریان به جگهی نهو نه هینا .

زانایان بیرو بچونیان له باره ی نهو که سانه فهرموده ی خویان پارچه پارچه نه کرد
جیاوازه: هندی کیان نه لین: بریتین له جوه کان و گاواره کان، هندی تریان لایان وایه
بریتین له بت په رستان نه یان ووت: قورئان جادوه و هوراه و چیروک و نه فسانه یه .

﴿ قَوْمَكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ دواپی به پهروه ردگاری تو سویندم
بی: بهراستی ئیمه پرسیار نه کهین لهو که سانه ی قورئان پارچه پارچه نه کهن همویان
لهشتی نهوان نه یکه نه له پارچه کردنی قورئان وله به دروخسته وه ی تو و لهشتی تریان .
﴿ فَاصْلَعْ بِمَا تُؤْمَرُونَ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴾ دواپی تو بانگی ئاده میزاد بکه و
دهنگی خوت بهرز بکهروه به راگه یاندنی شتی تو فهرمانت پی نه دری و بهوانی بسه لینه
به بهلگهی به هیز که قورئان یاسای بهرده وامه بو ئاده میزاد و، تو روی خوت وهرگیره
له بت په رستان و پشتیان تی بکه .

﴿ إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴾ بهراستی
ئیمه به سین بو تو و نه تپاریزین لهو که سانه ی نهوتو گالتنه نه کهن به قورئان و بهتو،
نه گیرن و دانه نین له گهل خوادا چه ندین خوی پروپوچ بو په رستن، دواپی نه زانن بهشتی
توشیان نه بی له روژی دوایدا له سزای گران .

زانایان نه لین: نهو ئایه ته دهرباره ی له ناو بردنی پینج کهس له گه وره کانی قوره یشه ی
هاتوه ته خوار که نازاری زوری پیغمه ریان نه دا که نه مانه ن: وه لیدی کوری موغیره .
عاسی کوری وائیل. عوده ی کوری قه یس. نه سوده ی کوری عه بدیه غوس. نه سوده ی
کوری نه لوته لیب. دواپی خوی مه زن ههریه که لهوانی له ناو برد زور به بی نرخ و
به نازاری گران .

شتیکی سروشتی و یاساییە که پێغه‌مەر ﴿ﷺ﴾ دلی تەنگ بوە بەشتی بی باوەران ئەیلین، چونکە پێغه‌مەر ئادەمیزادەو لەخوین و گوشت دروست کراوە، خەفەت ئەخوا بەشتی ئادەمیزاد خەفەتی بۆ ئەخوا و دلخۆش ئەبی بەشتی ئەوان پێی دلخۆش ببن. بەلام پەیوەندی لەنێوان خەفەت و پەرستنی خوادا چ شتیکە هەتا خوا فەرمان بدا هەركاتی خەفەت روی تی کردو دلی تەنگ بو پەنا بۆ لای پەرستنی خوا؟ لەوەلامی ئەو پرسیارەدا بیژراوە: خوا فەرمانی نەداوە بە پەرستنی خوا لێرە لەبەرئەوەی رۆنی بکاتەووە که دلتەنگی ئەیتە هۆی فەرمان دان بە پەرستنی خوا .

ئەبی بزانی فەرماندان بە پەرستنی خوا نەبەستراوە نەبە کاتی خەفەت و نە بە کاتی دلخۆشی بەلکو فەرماندان بە پەرستنی خوا لێرە هێمایە لەوەی ئادەمیزاد ئەبی هەر پشت بەخوا بێستەن بەتەنها کاتی شتی پەیدا بو ئازاری پێ گەیاندن. کەواتە مانای ئەم ئایەتانە ی دوا یی پێویستە بەوجۆرە ئاماژە ی بۆ بکری :

﴿وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرَكَ بِمَا يَقُولُونَ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ﴾
و بەراستی ئێمە ئەزانین که تۆ دل تەنگ ئەبی بەشتی بی باوەران ئەیلین: که خوا هاو بەشی هەیه، گالته بە تۆ ئەکەن و تەوانج ئەگر نە قورئان، دوا یی تۆ پەنا بێه بۆ لای خوا لەشتی بەتۆ ئەگا لە نازار بەهۆی پاک و خاوینی و سوپاسی پەرورەدگاری خۆتەووە خوا خەفەت و ناخۆشی تۆ ناهێلی، پاک و خاوینی دەرپرە بۆ خواو سوپاسی خوا بکە لەسەر ئەوەی خۆی مەزن رێهەرایەتی و راغومایی تۆی کردووە ، تۆ لەو کەسانە بە نوێژ ئەکەن و سوژدە بۆ خوا ئەبن .

﴿وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ﴾ وەتۆ بەردەوام بە بۆ پەرستنی خوا هەتا دیت بۆ لای تۆ مردن بەبی گومان و هەتا دوا کاتی ژیا نت بەردەوام بە لەپەرستنی خوادا .

بە یاری دە ی خوا کۆتایی لە ۱۰ ی مانگی شەوال (۱۴۲۰) رێکەوت

بەرانیەر ۱۷ / ۱ / ۲۰۰۰ زاینی

داوام لەخوا ی مەزن ئەمەیه یاری دەم بدا لەسەر کاری چاک و پیرۆز

﴿ سوره تی نه جل ﴾

لهمه که هاتوته خواره وه. جگه له نایه تی (۲۶- ۱۲۷- ۱۲۸) که له مه دینه هاتونه ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۱۲۸) نایه تن .
پیغمه ری خوا بت په رستانی نه ترسان له سزای نازاردار، نه وانیش وه لامی پیغمه ریان نه دایه وه به گالته پی کردنه وه نه یان وت: نه گهر راست نه که ی با نه وسزایه بیته خواره وه، خوا نه فهرموی :

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

(به ناوی خوی به خشنده و میهره بان)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَتَىٰ أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَنَهُ وَعَلَىٰ عَمَائِشِرِكُوتِ
﴿ ۱ ﴾ يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
أَنۢ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ ﴿ ۲ ﴾ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ تَعَالَىٰ عَمَائِشِرِكُوتِ ﴿ ۳ ﴾ خَلَقَ
الْإِنسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ﴿ ۴ ﴾

﴿ آتی امر الله فلا تستعجلوه ﴾ پیغمه ر ﴿ بت په رستانی نه ترسان له سزای خوا، نه وانیش نه یان ووت: دهیا خوا باران ببارینی به سه رمانا، خوا وه لامی دانه وه: به راستی سزای خوا دیت بو لاتان له روژی دوایدا، دواپی ئیوه: په لهمه کهن بو هاتنی فرمانی خواو سزدانی ئیوه. خوی مه زن به ووشه ی رابوردو فرمویه تی هاتوه فرمانی خوا، چونکه

ئەوندە گومان لەبۇنيا نىە وەك ئەوہىە ھاتى بۆ لايان ئەگىنا ئەو سزايە لەرۆزى دوايىدا دىت بۆ لايان .

﴿ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ پاك و خاوتى بۆ خوايە و بەرز بالاو دورە لەشتى بت پەرستان ئەيکەن بەھاوبەش بۆخوا لەفرىشتەو ئادەمیزاد و بتەکان .

﴿ يُنْزِلُ الْمَلَكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ﴾ خوا فرىشتەکان ئەنیرىتە خوارەو بەھاوړپىتە سروش و قورئانەو لەفرمودەکانى خوا، سروش و قورئان ناوړان بەگيان چونکە دلى ئادەمیزاد زىندو ئەکەنەو بەلابردنى نەزانين و خوانەناسين، ئەى نىرپتە خوارى بۆ سەر ھەرکەسى ئارەزوئى ھەبى لەبەندەکانى خواو ئەيانکا بەپىغەمەر بۆ گەياندننى فرمودەکانى خوا .

﴿ أَنْ أَلْذَرُوا وَأَكُلَهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ ﴾ کەئەو بەندەکانى خوا پراى بگەيەنە بەئادەمیزاد بەھوى قورئانەو کە بەراستى ھىچ خوايە نىە پەرستنى بۆ بکرى مەگەر ھەر من، و دوايى ئیوہ لەخوا بترسن و خۆتان لەبى فرمانى خواو بت پەرستى ولەسزای خوا پيارتزن .

﴿ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بِالْحَقِّ تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ خوا دروستى کردوہ ئاسمانەکان و زەوى بەراستى و بەبى گومان خوا بەرزترو دوورترە لەشتى بت پەرستان و بى باوہران ئەيکەن بەھاوبەش بۆ خوا، ئەو کەسەى توانای دروست کردنى ئاسمانەکان و زەوى ھەبى شايستەى ئەوہ نىە ھاوبەشى بۆ دابىرى لەفرىشتەو جگەى فرىشتە لەپەرستندا .

﴿ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نَظْفَةٍ فِإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴾ خوا ئادەمیزادى دروست کردوہ لەدلوبى ئاوى قىزەون و بى ترخ کەئەچىتە نىومنالانى ژنان ھەتا ماوہىە کى ديارى کراو لەدوايىدا ئەبى بەخوین و دواتر ئەبى بەپارچە گوشتى دواتر بەمنالى و بەنەفامى پەيدا ئەبى دوايى ئەبى بە مروفىکى ژير .

﴿ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴾ دوايى کوتوپر ئەو ئادەمیزادە ئەبى بەدوژمنىکى ئاشکراو سوپاسى چاکەى خوا ناکا و دەست ئەکا بەگفتوگوى پرۆپوچ . بەتايەتى ئوبەى کورى خەلەف ئەى ووت : زىندوو بونەوہ نىە دواى رزانى ئيمە .

خوای مهزن کاتی باسی دروست کردنی ناسمانه کان و زهوی وئاده میزادی کرد،
له دوایدا باسی نهو شتانه نه فهرموی که ناده میزاد سودی لی وهرنه گرن و پیوستیان پیی
ههیه له خوادره مهنی و بهرگ و شتی تر. نه فهرموی:

وَالْأَنْعَمَ

خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنْفَعٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ

﴿٥﴾ وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حَيْثُ تَرْيَحُونَ وَحَيْثُ تَسْرَحُونَ ﴿٦﴾

وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ إِلَّا بِشِقِّ

الْأَنْفُسِ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٧﴾ وَالْخَيْلِ وَالْبِغَالِ

وَالْحَمِيرِ لَتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَايِرٌ وَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ

أَجْمَعِينَ ﴿٩﴾

﴿والأنعام خلقها لكم فيها دفء و منافع و منها تأكلون﴾ وخوا چوارپی دروست کردوه
بۆ سودی ئیوه، چوارپی بریتین له هوشتر گاو مهرو بزێ که خوا رامی کردون بۆ خزمهتی تایبهتی
ئیوه، ههیه له و چوارپی بیهانه دا شتی خۆتانی پی پاریزن له سه ره ما، له پیست و کورگ و خوری
وموه کانیان، بهرگ و راخهر و سه ره خهر و شتی تریان لی دروست نه که ن و چه ن دین سودی تریان
تیدا ههیه وهک روژ و که ره و ماس و په نیر و شیرو گوشت و گواسته وهی که لو په لتان و
سورابوریان و کیلانی زهوی بۆ پیکهینانی دانه و یله و میوه و کشت و کال و، ههیه له و چوارپی بیهانه دا
شتی ئیوه نهی خۆن له وانهی باسیان کران.

﴿ وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرْجَوْنَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴾ و هبؤ سوودی ئیوه ههیه له و چوار پیئانه دا جوانی و نارایش و ته ماشا کردنیان له لای خانوه کانتان و له کاتی وهستان و مۆل دانیان وه له کاتیکا ئیوه ئه یان هیننه وه له له وه رگا کانیان بۆ ئارام گرتن و پشودانیان له په چه کانیان و ده ست ئه که ن به کاویژ کردن و، جوانی له وانا ههیه له کاتیکا ئیوه ده ریان ئه که ن له په چه کانیان بۆ له وه رگا کانیان و بۆ لای رووبارو کانیه کان بۆ خواردنه وه ی ئاو، چاوتان به ته ماشا کردنی ئه وان روون ئه بیته وه و دلتان خوش ئه بی چونکه ئه به هوی ژیان و گوزه رانتان .

﴿ وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَى بَلَدٍ لَمْ تَكُونُوا بِالْغِيَةِ إِلَّا بِشَقِّ الْأَنْفُسِ ﴾ و نه و چوار پیئانه خۆتان و باره گرانه کانی ئیوه هه لئه گرن له شاریکه و هبؤ شاریکی تر ئیوه بۆتان نه ئه گونجا بگه نه ئه وشاره مه گهر به ره نجانندن و ئازاردان و ماندوو بونی خۆتان به پیاده بیی به یی باره کانیشتان، خو ئه گهر ئه و بارانه بکه نه کۆلی خۆتان و بییان به ن بۆ شاری زۆر تر ماندوو ئه بن و ئازارتان توش ئه بی.

﴿ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَوْفٌ رَحِيمٌ ﴾ به راستی پهروه ردگاری ئیوه زۆر به به زه ی و میهره بانه به یی ژماره که نه و چوار پیئانه ی دروست کردوه و پامی کردون بۆ ئیوه بۆ نه و مه به ستانه ی پشوو .

﴿ وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً ﴾ و هخوا دروستی کردوه بۆ سوودی ئیوه چاره وه ی و هیست و گوی درێزه کان له به رنه وه ی ئیوه سواریان بن بۆ پیوستی و جی به جی کردنی کاره کانتان و جهنگ کردنتان له کاتی ناشتی و جهنگداو، خوا نه و گیاندارانه ی دروست کردوه بۆ ئیوه له به ر جوانی و ته ماشا کردنی ئیوه و نارایشیان به ن بۆ ریمازی و پیش برکی و ریزیان به ن بۆ رابورادن له گه ل نه و سودانه ی تر باسکران .

﴿ وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴾ و هخوا دروستی ئه کا بۆ سوودی ئاده میزاد شتی ئیوه نایزان و نه تان دیوه، وینه ی فرۆکه و ماشین و پاپۆر و جوړه ها میوه ی خوش و چه ن دین شتی تری سوود به خش بۆ ئیوه .

بۆ زانين: گوشتى چارهوى خواردنى لای پيشهوا شافيعى رهوايه، لای پيشهوا حنهفى قهدهغهنيه، گوشتى هيسرو گوى دريژ قهدهغهبيه لای پيشهوايان حنهفى وشافيعى ونههمه، لای پيشهوا ماليك قهدهغه نيه. بهلام خوادريان چاك نيه. ﴿ وَعَلَى اللَّهِ قَسْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ ﴾ وهلسهر پروونكردنهوى ريگه راسست كهمرؤف نهگهيهنى بۆ لای راستى راغوبى وهرگرتن و، ههندى ريگه ههه خوارو خيچن ولايان داوه لهراستى بهوينه نايه كاني جگهى نيسلام لهنايينى جوهكان كهئهلين: عوزهير كورى خوايه، نايينى گاوارهكان لايان وايه عيسا كورى خوايه، ههندى تريان ههه گاو ناگر پهريستن و چهندين بيروباوهري ترى پروبوچ .

﴿ وَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ ﴾ وههگهر خوا نارهزووى بكردايه ئيهوى نادهميزادى ناچار نهكردن ههمووتان بۆلاى باوهريهتان و كهسيان بىباوهر نهئهبون، بهلام خواى مهزن واز لهناهميزاد نههيتى كهبههوى نهقلى خويانهوه ريگهى راست بدوزنهوه، ههتا شياوى پاداشت وتولهبن .

دواى نهوهى خوا باسى چاكهى خۆى بهسهر بهندهكاني خويهوه كرد لهبهه سودو رابواردنى جوانى نهوان باسى بارينى بارانمان بۆ نهكا كهگهروهترينى چاكهى خوايه بۆ نادهميزادو نهفهرموى:

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿١٠﴾ يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١١﴾ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ

مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِ رَبِّكَ فِي ذَلِكَ لَا يَتَّبِعُ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ
 ﴿١٢﴾ وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَنَهُ إِنَّ
 فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَذْكُرُونَ ﴿١٣﴾ وَهُوَ الَّذِي
 سَخَّرَ الْبَحْرَ لَتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا
 مِنْهُ حَبْلَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاحِرَ فِيهِ
 وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٤﴾
 وَالْقَى فِي الْأَرْضِ رَوْسًا أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَأَنْهَارًا وَسُبُلًا
 لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥﴾ وَعَلَّمَتِ بِالْنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ
 ﴿١٦﴾ أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذْكُرُونَ ﴿١٧﴾ وَإِنْ
 تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨﴾
 وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسْرُونَ وَمَا تَعْلَنُونَ ﴿١٩﴾

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ﴾ خوا کہ سیکی نہ تو تیرہ نار دودہ تہ خوار وہ
 لہہ وری ناسمان ناویک بز سوودی تیو، دواپی لہو ناوہ چہ ندین رو بار پیدایا تہ بی و
 ہندیکی تہ چیتہ نیو زہوی لہ کانیہ کاندہ دہر نہ چی و لہ ناو بیرہ کانیشا بہ دولچہ دہری
 نہین، خواپی مہزن چاکہی خوی تہ ریژی بہ سہر بندہ کانی خویا بہوی ناوہ وہ، دواپی:

﴿ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴾ ههندی له وئاوه نه گیری بهوی ئیوه
بیخونهوه و خوتانی بی بشورن و خانووی بی دروست بکهن و بهوی پاپورو شتی ترهوه
بسورپتهوه بهنیو روبارو دهریاو زهریاکان، بههندی له وئاوه پهیدا نه کا درهخت و گیا
لهلهوه رگاگاندا ئیوه به وئاوه ئاژاله کانی خوتانی بی بهخیونه کهن.

﴿ يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالتَّخْلِيلَ وَالأَغْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ ﴾ خوا
نهریوی بۆ سوودی ئیوه بهوی نه وئاوهوه سهوزایی وزهیتون و داری خورما و درهختی
تریکان و میوه کانی تر و نهریوی لههمو جوړه بهرهمه کانی تر چندنین دانه ویلله
جوړاو جوړ بۆ ئیوه .

﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴾ بهراستی هیه له دروست کردن و پهیدا کردنی
نه و شتانه بهوی ئاوهوه نیشانه و بهلگهی زور گه وره له سر تواناو زانستی خوا بۆ تاقمی
بیر بکه نهوه له وکاره زور سه سرپنهرانه و له جوړی پهیدا بونیان له ده نکي دانه ویلله و تهر
نه بی به بونهی ئاوهوه نه قلیشی نه و شتانه ی لی پهیدا نه بی .

﴿ وَسَخَّرَ لَكُمْ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ﴾ وه خوا رامی کردوه بۆ سوودی ئیوه
شهو به زوری بۆ پشودان و خهوتن و روژیشی بۆ رام کردن به زوری بۆ کار کردن و
پهیدا کردنی زیانتان و خوری بۆ ئیوه رام کردوه هه تا بهوی روناکی خوړه وه بگه پین
به چیگه کانی زه ویدا و گهرماییتان بۆ بسازینی بۆ گه شه کردنی خوتان و ئاژال و کشت
و کالتان و مانگی بۆ ئیوه رام کردوه بۆ نه وهی ریگهی بی بدوزنه وه له تاریکی شه و
تاریکی نیوده ریاکاندا .

پرسیار / تیا که ناوی شه و برا پیویست نه کات ناوی مانگ ببرئ، یا ناوی روژ برا
پیویسته ناوی خوړ ببرئ ؟

وه لām / به ئی: چونکه وائهی شه و پهیدا نه بی به بی مانگ، روژیش هه ندیکه
له سوده کانی خوړ و بریتی نه له هه مو سوده کانی خوړ .

تهفسیری زمانکوی

﴿ وَالتَّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ ﴾ وه نهستیږه کان رام کراون بؤ سودی ئیوه به هوی
 فرمان وده ستوری خواوؤ بؤ نه وهی ئیوه ږنگه ی خوټانی پی بدوژنه وه له نیو تاریکی
 زه ریاو ده ریاکان و له سهر پرووی زه وی. رسته ی (بامرِه) ناماژه نه کا بؤ بهر پیچ
 دانه وهی مادییه کان که هه مو ږوداوی جیهان نه گپړنه وه بؤلای سروشت هه ربه ته نها .

﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴾ به راستی هه یه له دروست کردنی نهو شتانه ی
 ږاږوردون چه ندین به لگه ی به هپړ له سهر تواناو زانستی خوا بؤ تاقمی خاوه نی نه قلی
 ته واو بن و بویان ده رنه که وی هه موو شتی یه هوی توانای خواوه پیدا نه بن .

﴿ وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَذْكُرُونَ ﴾ وه خوا رامی
 کرده بؤ سودی ئیوه شتیکی نه وتو دروستی کرده بؤ تان له زه ویدا به جوړی ږهنگه کانی
 جیاوازن له تام و بؤن و جوړی ږووه که کان، خوا له زه ویدا چه ندین کانگای ته ږو ووشک
 وچه ندین سه وزایی هه مه جوړی پیدا کرده وه، به راستی هه یه له دروست کردنی نهو شته
 به لگه ی زور گه وره بؤ تاقمی ناموژگاری وه ربگرن و سوپاسی خوا بکه نه له سهریان .

﴿ وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا ﴾ وه خوا که سیتیکی نهو تویه رامی
 کرده بؤ سودی ئیوه ده ریا به جوړی دهسته لاتی داوه به ئیوه بتوان بگه رپن به نیو ږویاردا
 و سودی لی وه ربگرن به ږاو کردنی نیچیره کانی نیو ده ریا وینه ی ماسی، بؤنه وهی ئیوه
 بتوان بخون لهو شته ی ږاوی نه که ن گوشتیکی ته ږو تازه ی ماسی ږاو کراو، ئیتر ناوه که ی
 سویربی یا شیرین بی .

﴿ وَكَسَخَّرَ جُودًا مِنْهُ حَلَبَةً تَلْسُوسُهَا ﴾ وه ئیوه ده رنه هپن له وده ریا به دا شخل و شتی
 تری به نرخ له مهران و شتی تر ئیوه خوټان و ژنه کانتان نه یکه نه به رتان و ئه ی پوښن و
 خوټانی پی نه رازینه وه .

﴿ وَتَرَى الْفَلَكَ مُوَاجِرَ فِيهِ وَتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴾ وه ئیوه به چاوی
 خوټان که شتییه کان نه بین له نیو شه پو لی ناوی ده ریاکانا ناوه که نه که ن به دوو که رته وه
 به لای راست و په لاجه پاو جیگه ی خوټان نه که نه وه له نیو ده ریا دا ، بؤنه وهی ته می خواری

وهرگن و بۆ نهویش ئیوه پدیدابکهن قازانجی بازرگانی و خواردهمهنی فراوان بههوی سواربوونی کهشتیهکان له نیو ده ریادا و و بۆ نهویش ئیوه سوپاسی خوا بکهن له سهر ئهو همهو چاکانه خوا به ئیوهی به خشیوه وههتا خوا چاکهی زۆرتان له گه لدا بکا .

﴿ وَ أَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ ﴾ وخوا دایناوه لهزهویدا چه نندین کیوی بۆ نهویش زهوی بوهستی و نه جولی و تووشی نازارنه بن و زهویش به توندی نه سو پینه وه .

﴿ وَأَنْهَارًا وَ سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴾ وخوا دایناوه لهزهویدا چه نندین روبر بۆ نهویش خۆتان و نازالتان و کشت و کالتان ناویان لی بۆ نهویش و خا و ته لاری بی دروست بکهن و خوا بۆی داناون چه نندین ریگهیه له پرووی زهویدا بۆ نهویش ئیوه شاره زایی وهر بگرن و برۆن بۆلای همهو و گوند و شاری بتانهوی بۆیان بچن ههتا سهرگردان نه بن .

﴿ وَعَلَامَاتٍ وَبِالنَّجْمِ تَهْتَدُونَ ﴾ وخوا دایناوه چه نندین نیشانهیه کی ئهو تو شاره زایی ناده میزاد نه کهن بۆلای ریگهکان و بۆ نهویش بگه ن بهمه بهستی خۆتان به وینه کی وشیوهکان و بههوی تهستیره کانه وه ناده میزاد راغوبی وهر نه گرن به شه ودا له ووشکایی و ده ریادا .

﴿ أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴾ نایا دواپی کهستی دروست بکا همهو بو نه وهران، به تاییه تی ناسمانه کان و زهوی و مرو ف و نه وانه ی تر باسیان کرا وینه کی کهستی ههچ شتی دروست نه کا و خۆیان دروست کرا و بن وهك ئهو بته بی گیانانه بت په رستان نه یان په رستن، نایا دواپی ئیوه بۆ بیرناکه نه وه و نامۆزگاری وهر ناگرن ههتا خۆتان رزگار بکهن له و بیرو باوه ره پوچانه .

﴿ وَإِنْ تُعَذِّبْهُمْ نَعْمَ اللَّهُ لَا تُخْصِرُهَا إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ و نه گهر ئیوه بتانهوی چاکه کانی خوا بزمیرن ئیوه ناتوانن بیانزمیرن له بهر زۆری چاکهی خوا . به راستی خوا لی خۆشبوونی زۆره بۆ ئهو که سانه باوه نه ههتن، میهره بان و خاوه ن به زه ییه بۆ گونا هباران که سوپاسی چاکهی خوا بکهن به جو ری شایسته ی خوا بی .

﴿ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَسْرَوْنَ وَمَا تُغْلِبُونَ ﴾ وخوا نه زانی به شتی په نهانی نه دهن له بیرو باوه ری پوچتان و نه زانی به شتی ئیوه ناشکرای نه کهن له کرده وه کانتان .

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ

مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿٢٠﴾ أَمْوَاتٌ غَيْرُ

أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾ إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَاحِدٌ

فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُمْ مُنْكَرَةٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ

﴿٢٢﴾ لَا جَرَمَ أَتَى اللَّهُ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ

لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٢٣﴾

﴿ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴾ وه کهسانیکی نهوتو

بته کان نه پهرستن له جگهی خواو به لایانه وه وایه هاوبه شی خوان له پهرستندا ناتوانن هیچ شتی دروست بکن و نهوان دروست کراوی خوان و تاشراوی دهستی ناده میزادن .

﴿ أَمْوَاتٌ غَيْرُ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴾ نهوانه ی جگهی خوا مردوو بی گیانن

و زیندوو نین و مهرجی پهرستراو نه وه یه زیندوو بن و نهوانه ههست ناکه ن چ کاتی زیندوو نه کرینه وه، نه گهر گیان بکری به بهریان و له روژی دوایدا زیندو بکری نه وه بیزار ی ده رنه یرن له وه کهسانه ی نهوانیان پهرستوه .

پرسیار/ پتی (واو) له رسته ی (يشعرون ، يُبْعَثُونَ) بو کهسانی به کار نه هینری خواونه ی

نه قلبن، بته کان خواونه ی نه قل نین، چون به کار هینراوه بو یان ؟

وه لام/ نهو پته به کار هینراوه بو نه وبتانه، چونکه به گویره ی باوه ری بت پهرستان

نه وبتانه خواونه ی نه قل و ههستن .

پرسیار/ نهوتانه زیندوو ناکرینهوه، چوَن خوا نهفه رموی ههست ناکهَن زیندوو نه کرینهوه؟

وه لَام/ هندی له زانیان لایان وایه راناوی رستهی (یشعرون) نه گهرینهوه بو لای بته کان، راناوی (یبعثون) نه گهرینهوه بو لای یت په رستان. یانی بته کان ههست ناکهَن چ کاتی بت په رستان زیندوو نه کرینهوه؟ ئیر چوَن شایستهی په رستن؟

﴿ إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ ﴾ خوی ئیهی ناده میزاد خویسه کی تهنه او بی هاویه شه وئوهی شایانی په رستنی پیوسته تهنه بی هاویه شی نه بی، نهوتانه بهو زوریسه شایانی په رستن نین.

﴿ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُمْ مُنْكَرَةٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴾ دوایی که سانیکی نهوتو باوهر بهر وژی دوایی نایه رن دلیان ووشکهو راستی ناسن و دژی به کیتی خوان و دژی ریگی راستی و نامورگاری وهر ناگرن وادی خوا ناچینه دلیان و بهتومیدی پاداشتی دوار وژ نین و له سزای خوا ناترسن و، نهو که سانه خویان به گه وره نه زانن به رانه به بهرمانی خوا، بویه پهیره وی کردنی پیغمهر وهر ناگرن.

﴿ لَا جَرَمَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يَسْرُونَ وَما يَعْلَنُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴾ به راستی خوا نه زانی بهشتی نهو بی باوه رانه پنهانی نه ده ن له دلیانو بهشتی نا شگرای نه که ن له کاری خراب و جهنگ هه لگیرسان و دوژمنایدتی پیغمهر. به راستی خوا خوشی ناوین نهو که سانهی خویان به گه وره نه گرن له ناستی به کیتی خوا و پیغمهری نیسلام.

خوی مه زن له نایه تی پیشوودا باسی نهو که سانهی کرد باوهر بهر وژی دوایی نایه رن له بهر نهوهی خویان به گه وره دانه نین، له ن نایه تهی دواییدا باسی نهوه مان بو نه کا که نهو بی باوه رانه قورئان به دهست نووسی رابوردوان و چیرۆك نووسان دانه نین. نه گهر پرسیاریان لی بکرایه له باره ی قورئانه وه نه بیان ووت: بی سوود و پر و پوچه، وه ک خوا نهفه رموی:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَآذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ
قَالُوا السَّطِيرُ الْأَوَّلِيَّةُ ﴿٢٤﴾ لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً

يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَمَنْ أُوْزِرَ الَّذِي يُّضِلُّوْنَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ أَلَا
سَاءَ مَا يَزِرُّوْنَ ﴿٢٥﴾ قَدْ مَكَرَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ
فَأَتَى اللَّهُ بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ
مِنْ فَوْقِهِمْ وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾
ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَمَةِ يُخْرِجُهُمْ وَيَقُولُ أَيُّ شُرَكَاءِ الَّذِيْنَ
كُنْتُمْ تُشَقُّوْنَ فِيهِمْ قَالَ الَّذِيْنَ أُوتُوا الْعِلْمَ إِنَّ الْخِزْيَ
الْيَوْمَ وَالسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٢٧﴾ الَّذِيْنَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ
ظَالِمِينَ أَنْفُسِهِمْ قَالُوا السَّلَامَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلَى
إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾ فَأَدْخَلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ
خَالِدِينَ فِيهَا فَلَيْسَ مَثْوًى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٢٩﴾

﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا أُنْزِلَ اللَّهُ رَبِّكُمْ قَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴾ وه هدر کاتی بیژرای بی
باوهران چ شتیکی نهوتزیه پهرورد گاری نیوه ناردوییه تییه خواره وه بوسه موحه مه د
نهان ووت به گالته بی کردن نهو شته نوسراویکن دهر هیئراون له نامه کانی پیشووه کاندا
به بی نهوهی به لگه یه هدی له سهر راستی نهو شته. نهو گفتو گزبانه یان نه کرد له بهر لادانی
ناده میزاد له ریگه ی راست .

﴿لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ له‌به‌رئه‌وه‌ی گونا‌هی گوم‌رای‌ی خو‌یان به‌ته‌وا‌وی هه‌لگرن له‌روژی دوا‌یدا خوا له‌هیچ گونا‌هیکیان خو‌ش نای، چوتکه گوم‌رای‌ی جیگه‌ی خۆی گرتوه له‌دلیان .

﴿وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّوهُمْ بَغَيْرِ عِلْمٍ﴾ وه‌بو ئه‌وه‌یش هه‌لیگرن هه‌ندی له‌گونا‌هی که‌سانیک‌ی ئه‌وتو ئه‌و بی با‌وه‌رانه لایاندا‌ون له‌پ‌یگه‌ی راست به‌بی ئه‌وه‌ی لادرا‌وه‌کانیان بزانی له‌گوم‌رای‌یدان به‌بی به‌لگه‌و ئه‌بوا‌یه چاک و خراپان جو‌ی بک‌ردایه‌ته‌وه که‌واته بیانویان نه .

﴿أَلَا سَاءَ مَا يَزُرُونَ﴾ ئیوه ناگادارین و بزانی خراپ شتیکه ئه‌و بی با‌وه‌رانه هه‌لی نه‌گرن . به‌راستی خو‌یان گوم‌ران و که‌سانیک‌ی تریان لاداو له‌پ‌یگه‌ی راست .

﴿قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ به‌راستی که‌سانیک‌ی ئه‌وتو له‌پ‌یش بت په‌رستانی مه‌که‌وه بو‌ون پیلان و فیلیان سازاندوه بو‌ پیغه‌مه‌ره‌کانی خو‌یان، دوا‌یی خوا پیلانه‌که‌یانی پرو‌پو‌ج ک‌رده‌ته‌وه، ئه‌و که‌سانه‌ی پی‌ش‌و‌ینه‌ی نه‌م‌رد‌وی ک‌ور‌ی که‌نعان که‌دژی ئی‌براهیم بو کۆشکی زور به‌رز و سه‌رسوره‌ینه‌ی دروست ک‌ردبو که‌بیپ‌اریژی له‌پ‌ودا‌وی پ‌ۆزگار، به‌لام به‌بی هوده ده‌رچوو، وه‌ک خوا نه‌فه‌رم‌وی:

﴿فَأَنذَرْتُهُمْ مِّنَ الْآفَاقِ فَكَرَّ عَنْهُمْ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ﴾ دوا‌یی خوا نیازی فه‌رم‌وو بر‌وخینی کۆشکه‌که‌یان وله‌بن هه‌لی که‌نی، بۆیه فه‌رمانی خوا چو بو‌لایان و کۆشکه‌که‌یان له‌ژو‌وره‌وه رو‌خان به‌سه‌ریانان .

﴿وَأَنذَرْتُمُ الْعَذَابَ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ﴾ وه چوو بو‌لای ئه‌و گه‌له بی با‌وه‌ره‌ سزای خوا له‌جیگه‌یه‌که‌وه هه‌ستی پی نه‌که‌ن، کۆتایی هه‌مو که‌سی د‌و‌ژمنایه‌تی راستی بکا‌و پرو‌پاگه‌نده‌ی در‌و‌و بلا‌وبکا‌ته‌وه وینه‌ی ئه‌و بی با‌وه‌رانه ئه‌بی، ئیتر ئه‌و راستیه له‌سه‌ر زمانی پیغه‌مه‌ره‌وه ده‌رچی یا له‌زمانی تره‌وه ده‌رده‌چی.

﴿ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشَاقِقُونَ فِيهِمْ﴾ له پاشا خوا له‌روژی دوا‌یدا رس‌وایان نه‌کا به‌سزایه‌ جگه‌ی سزای جیهان که‌توشیان ئه‌بی و، خوا

نه فهرموی به بت پهرستان : له چ جیگه به کن نه وشتانه ی نه و تو ئیوه نه تان کرد به هاو بهش
بومن له پهرستندا، ئیوه دوژمنایه تی پیغه مه رتان بی نه کردن له باره ی نه و بتانه وه نه تان ووت :
بومان نه پارینه وه و نریکمان نه خنده وه له خوا .

﴿ قَالَ الَّذِينَ اتُّوا الْعِلْمُ إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالْسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴾ که سانیکی نه و تو
به خشاربو به وان زانیی راستی و کاریان بی نه کرد له پیغه مه ران و زانیان و پیاو چاکان
نه یان ووت : به راستی رسوایی نهم روزه ی دواپی و سزای سخت له سهر نه و بی باوه رانه یه
که دوژمنی راستین .

﴿ الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ فَأَلْقُوا السَّلَمَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ ﴾
که سانیکی نه و تو فرشته کانیان گیانیان کیشانو سته میان له خویان کردووه و له سهر بی
باوه ری مردوون، دواپی خویان نه دهنه ده ست خواو سهر بو خوا شوړ نه کن له کاتیکا
نه و سهر شوړ کردنه یان سودیان پی نابه خشی، به درووه نه یلین : نیمه کاری خراپان
نه کردووه . خوا ی مدزن به دروویان نه خاته وه :

﴿ بَلَىٰ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ نِمَّا تَعْلَمُونَ ﴾ نه و شته ی ئیوه نه یلین وانیه ، به راستی خوا نه زانی
به شتی ئیوه کردوتانه له سته م کردن و له گونا ، نه مړو پاداشستان نه درینه وه به سزای
سخت به هو ی درو کردن و بوختان کردنتان . به بی باوه ران نه بیژری :

﴿ فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ وَأَنْتُمْ خَالِدِينَ فِيهَا ﴾ دواپی ئیوه برونه نیو ده رگای دوزه خ و
هه ریبه که یان ده رگایه کی تایه تی بو ناماده کراوه له و ده رگایه وه بچه نیو دوزه خ
به دره و امین له نیو دوزه خدا .

﴿ فَلَيْسَ مَثْوًى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴾ دواپی خرایه جیگه ی نه و که سانه ی خویان به گه و ره
دانه نا به رانه ر به فهرموده کانی خواو نایینی نیسلام، ئیتر خویان پال بده ن به نایینی
نیسلامه وه یا به نایینی جگه ی نیسلامه وه .

﴿ فَلْيَنْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴾ دواپی خرایسه جیگهی نهو که سانهی خویشان به گهوره
دانهنا بهرانه به فهرموده کانی خواو نایینی نیسلام، ئیتر خویشان پال بدهن به نایینی
نیسلامه وه یابه نایینی جگهی نیسلامه وه .
دواپی نهوهی خواپی مهزن باسی نهو بی باوه رانهی کرد که قورنایان به پروپوچ دانهنا،
له دواپیدا باسی نهو باوه ردارانه نه کا نیاز پاکن و قورنان بهرئرو به گهورهی دانهنن
ونه فهرموی:

وَقِيلَ

لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا خَيْرٌ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي
هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ
﴿ ٣١ ﴾ جَنَّاتٌ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُمْ فِيهَا
مَا يَشَاءُونَ كَذَلِكَ يَجْزِي اللَّهُ الْمُتَّقِينَ ﴿ ٣٢ ﴾ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُمْ
الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا
كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿ ٣٣ ﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ
أَوْ يَأْتِيَ أَمْرُ رَبِّكَ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا ظَلَمَهُمْ
اللَّهُ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿ ٣٤ ﴾ فَأَصَابَهُمْ
سَيِّئَاتٌ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿ ٣٥ ﴾

﴿ وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا خَيْرٌ ﴾ وهه بیژری به که سانیکی نه وتو له خوا ترسابون و خویان پاراستو له بت په رستی، په روه ردگاری نیو چ شتیکی نادره ته خواره وه بو سر موحه مه د و راغوبی که ری ناده میزاده بولای هه موو چاکه یه، نه یان ووت: په روه ردگاری نیمه چاکترین شتی نادره ته خواره وه بو سر موحه مه د رانومایی که ری ناده میزاد بولای هه مووو چاکه یه .

﴿ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ ﴾ وه بو نه و که سانه هه یه باوه رپان هیناوه و کرده وه چاکه کانیا ن کرده لهم جیهانه دا پاداشتی چاک به رپاستی له خانووی دواروژدا بویان هه یه پاداشتی چاکتر به جوړی نایه نه ژماره .
﴿ وَلَنِعَمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ﴾ وه به رپاستی چاک خانویه که جیگه ی نه و که سانه باوه رپان هیناوه کرده وه چاکه کانیا ن کرده وه خویانیا ن پاراسته له بی فهرمانی خوا .

﴿ جَنَّاتٌ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ﴾ نه و خانووی له خوا ترسان بریتی یه له چه ندین باخ و بوستانی بو جیگه ی دانیشن و به رین و به رده وامه نه چنه ناویان نه روا به ژیریانا و بهم لاولای خانه کانیا ن چه ندین روبری ئای شیرین نه و به هه شتانه یان رازاندوه ته وه .

﴿ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ كَذَلِكَ يَجْزِي اللَّهُ الْمُتَّقِينَ ﴾ بو نه و له خوا ترسانه هه یه له نیو نه و به هه شتانه دا شتی نه وان ناره زوی بکه ن له خواره مه نی و پو شاک و شتی تر، هر به وینه نه و پاداشته ی باسکران خوا پاداشتی نه و که سانه نه داته وه خویان له بی فهرمانی نه پاریزن و له خوا ترسن .

﴿ الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ ﴾ که سانیکی نه وتو فرشته کان گیانیا ن گشاون پاکن له وه ی سته میان له خویان کردبی باوه ردارو دووربون له بت په رستی به جوړیکن خوا له وان رازیه .

﴿ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ فرشته کان بهوان ئهلین :
 سلاو و بی و بی و ناشتی له سدر ئیوه بی ئیوه بچنه بهه شته وه بههزی شتی که وه ئیوه
 کردوتانه له کاری چاک و هه مو شتی کتان بۆ ناماده کراوه له وهی ئه تانه وی .
 ﴿ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ تَأْتِي أَمْرٌ رَبِّكُمْ ﴾ نه و بی باوه رانه چاره و رانی
 هیچ شتی ناکه نه مه گهر که بیئت بۆ لایان فرشته کان بۆ گیان کیشانیان، یابیئت بۆ لایان
 سزای خوا له رۆزی دوابی یاسزایه بنه بریان بکا له جیهاندا .
 ﴿ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ﴾ هه ر به و جو ره ی بت په رستان ئه ی که نه له گه ل تو و
 باوه ر ناهین و جنیوت نه ده نی که سانیکی ئه و تو له پیش بت په رستانه وه بوون
 نه و کارانه یان کردوه له گه ل پیغه مه ره کانی خو یان به درو یان نه خسته وه .
 ﴿ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴾ وه خوا سته می نه کردوه
 به له ناو بر دنی ئه وان و سزادانیان و ، به لام خو یان سته میان له خو یان کردوه به وهی
 کرده وهی خرایانه وه .
 ﴿ فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴾ دوابی تو وشی
 نه وان بوه تو له ی خراپه کانی شتی نه وان کردو یان و هاته خوار به سهر یانا سزای شتی
 نه وان به وشته گالته یان پی ته کرد به پیغه مه ره ﴿ ۞ ﴾ و به قورئان .
 خورای مه زن روونی نه کاته وه جو ری تر له خراپه و بی باوه ری و به درو خسته وهی
 پیغه مه ره و تانه دان له به یامی خوا و نه فهر موی :

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ
 وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ يَعْبُدُوا اللَّهَ

وَأَجْتَنِبُوا الطُّغُوتَ فَمِنْهُمْ مَّنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ
حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾ إِنَّ تَحْرِصَ عَلَى هُدَاهُمْ
فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَن يُضِلُّ وَمَا لَهُم مِّن نَّاصِرِينَ ﴿٣٧﴾

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِن دُونِهِ مِن شَيْءٍ نَّحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا ﴾
وه که سانیکی نهوتو هاوبه شیان دانهنا بو خوا نهیان ووت: نه گهر خوا بیویستایه ئیمه و
باپراغمان نه مان نه پهرست له جگهی خوا هیچ شتی .

﴿ وَلَا حَرَمْنَا مِن دُونِهِ مِن شَيْءٍ ﴾ وه نه گهر خوا ناره زووی هه بوایه ئیمه به جگهی
فهرمانی خوا هیچ شتی کهمان قه دهغه نه نه کرد. که خوا نهی ویستوه ئیمه هاوبه ش بو خوا
دانه نیین و هه موو شتی به ناره زووی خو مان قه دهغه نه کهین، نه وهی مو حمه د نه یلی خو ی
هه لی به ستوه و فهرمانی خوا نیه، خوی مدزن وه لایمان نه داته وه نه فهرمو ی:

﴿ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ﴾ ههر به وینهی نهو شته ی بت پهرستانی مه که نه یکه ن
له بت پهرستی و رهوا کردنی هه مو شتی که سانیکی نهوتو له پیش نه وانه وه بوون نهو
کارانه یان نه کرد هاوبه شیان بو خوا دانه ناو شته رهوا کراوه کانیا ن قه دهغه نه کرد .

﴿ فَهَلْ عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينِ ﴾ دوا بی هیچ شتی له سه ر نیروا وه کانی خوانیه
مه گهر راگه یاندنی په یامی ناشکرای خوا به ناده میزاد و ریگهی راستیا ن پیشان بده ن .

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطُّغُوتَ ﴾ وه به راستی ئیمه
ره وانه مان کردوه له نیو هه مو نه ته وه یه کدا له هه موو خو لیك و له هه موو هه ری میکا
فرو ستاده یه که فهرمان بدا به وهی که پیویسته ئیوه خوا به رستن و خو تان پپاریژن
له پهرستی جگهی خوا ئیر بت بی یا نه ستیره یا ناده میزاد یا شتی تربی ، نه قلی مرو ف
جو ره نیروا ویکه خوا دینا وه له می شکی مرو فا بو دو زینه وهی ریگهی راست .

﴿ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ ﴾ دواىى هندیکه له ونه ته وانه دا
 کهسى خوا ریگه ی راستی پیشان داوه بهوئى پیغمه مران و نه قلى خوئیه وهو، هه یه له وانه
 کهسى پیوسته وه له سهرى ریگه وون بکاو گوئى نه گرى له پیغمه مران و نه قلى خوئى
 نه خاته کار بۆ دوزینه وه ی هه تا کوتایى ته مهنی ورسواى لای خوا نه یی .

﴿ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ ﴾ دواىى ئیه ی بی باوه ران
 برۆن به روى زه ویدا، دواىى ئیه ته ماشا بکه ن چۆن بوه کوتایى و پاشه برۆزى نه و که سانه
 باوه ریان نه هتاهو پیغمه مره کانیا ن به درۆ خستوه ته وه . نه و کاته بو تان رۆن نه بیته وه به چ
 جوئى خوا سزای گه لی عادو سه مود و جگه ی نه وانی داوه بوون به جیگه ی خه شى خوا .
 ﴿ إِنَّ تَحْرِصَ عَلَى هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَالَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴾ نه گه ر تو
 نه و په رى کوشش بکه ی له سهر راغوبی کردنی بت په رستان، دواىى به راستی خوا راغوبی
 کهسى تا کا له ریگه ی راست لای دابى و په پره ی تو یان نه کردوه وه نه قلى خوئیا نیا ن
 نه خستوه ته کاره وه بۆ بت په رستان نیه هه چ کهسى یار مه تیا ن بداو ریگه له سزادانیا ن بگرئى
 ونه یه لئى سزایان بدرئى .

پیغمه مر ﴿ ﷺ ﴾ زۆر تئى نه کوشا بۆ نیشاندانی ریگه ی راست به هه مو کهسى به تابه تی
 قوره شیه کان، به لآم ته نها کوششى پیغمه مر نابیه هوى شاره زایى نه وان به یی کوشش
 وئاواتى مروف بۆ شاره زا بوونی خوئى، به وینه ی نه و که سانه که به هوى ئاره زۆو کوششى
 خوئانه وه خوا په رستیا ن کردوه .

له تابه ته کانی پیشوودا خوا ی مه زن باسى نه وه ی کرد بت په رستان شتیکیان نه په رست
 دروستکرا بو ودروست که ر نه بوو، نه پیشیا ن ووت: قورئان سه رگوزه شته ی پیشوه کانه،
 بی باوه رى خوئیا نیا ن نه دایه پال باو که کانیا ن، له م تابه ته ی دوایدا باسى نه وه نه فه رموى:
 یت په رستان باوه ریان به زیندوو بونه وه نیه، نه فه رموى:

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَنْ يَمُوتُ بَلَى

وَعَدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾
 لِبُيِّنٍ لَهُمُ الَّذِي يُخْتَلَفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ
 كَانُوا كَذِبِينَ ﴿٣٩﴾ إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ
 لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَاهَرُوا
 لِنَبِيِّنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَا جَزَاءَ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا
 يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

﴿ وَ أَقْسِمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اِيمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللّٰهُ مَنْ يَمُوتُ ﴾ و هبت په رستان سويتديان
 نه خوارد به نه و په ړی کوششی سويتده کانيان: خوا زيندوو ناکاته وه که سې مری بو
 پرسيار کردن له کاره کانيان خوی مه زن زور به توندي وه لآميان نه داته وه و نه فهر موی:
 ﴿ بَلَىٰ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا ﴾ به لئى خوا مردووان زيندو نه کاته وه خوا به لئى داوه به
 به لئى کى راست له سهر زيندوو کر نه وه ی مردووان به یى گومان به لئى خوا دپته جى .
 ﴿ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ وه به لآم زور تر له ناده ميزاد نازان خوا گيان نه کاته وه
 به به ریاو زينديوان نه کاته وه و پارچه کانيان له دواى بلای و بونه وه يان کو نه کاته وه و زور
 به ناسانى که سې يتوانئى له نه بونه وه دروستيان بکا چاکر نه ندامه کانيان په پيدا نه کاته وه .
 ﴿ لِبُيِّنٍ لَهُمُ الَّذِي يُخْتَلَفُونَ فِيهِ ﴾ له به رنه وه ی خوا زيندوو نه کاته وه مردووان هه تا
 رونی بکاته وه بويان شتيکی نه و تو ناکو کيان تيدا په پيدا نه کرد له نيوان خو يانا له راستى
 نه و شته دا هه نديکيان نه يان وت راسته وه هندی تريان پرويان پيسان نه بوو، وه که به کيئى
 خواو پيغه مه رايه تى و زيندوو بونه وه و کاره ره واکان و قه ده غه کراوه کان .

﴿وَلْيَعْلَمْ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ﴾ و هَبُوْ ئه وهيش كه سانيكي ئه وتو باوه ريان نه هينابو درويا كرده كه ووتويانه: دواى مردن زيندوو بونه وه نيه و به چاكي برانن يندوو بونه وه ههيه به راستي له زيندوو بونه وه دا زور شتي به نرخ ههيه له جوئ بونه وه ي پاكو پيس، چا كه كه ران له خراپه كه ران، پاداشت دانه وه ي هه موو كه سئ به شتي شاياني كرده وه كه يه تي.

بۆ ږوون كړدنه وهی توانای خوا بۆ گه ږانه وهی گیان بۆلای له شی مرؤف پاش ږزینی پارچه کانی و کؤ كړدنه وهیان. زیندوویان نه کاته وه به وینه ی جاری پېشو و كه دروستی كړدوون له نه بونه وه بۆلای بوون. خوا نه فه رموی:

﴿ إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَا أَنْ نَقُولَ كُنْ فَيَكُونُ ﴾ به پرستی فخرموده‌ی نیمه هه‌رشتی کاتی بمانه‌وی نه‌وشته بکه‌ین که‌ئه‌لین: تو بیه، نه‌وشته کوتوپر په‌یدا ئه‌بی به‌جوری بمانه‌وی. خوی مه‌زن جاری یه‌ که‌م به‌پرسته‌ی (کُن) هه‌موو بونه‌وه‌رانی هینا‌وته بونه‌وه‌ بۆ جاری دو‌وه‌میش بۆ زیندو بونه‌وه‌یان هه‌ر به‌ورسته زیندو‌یان نه‌کاته‌وه به‌ئاسانه‌ر له جاری یه‌ که‌م. له‌پاش نه‌وه‌ی خوی مه‌زن باسی کرده‌وه‌ی پروپوچی بی‌با‌وه‌رانی کرد له‌ها‌وبه‌شدانان بۆ خوا وله‌ به‌درۆ‌خسته‌وه‌ی پیغه‌مه‌ران و با‌وه‌ر نه‌بونیان به‌زیندو بونه‌وه‌، باسی دروست کردنی بونه‌وه‌رانی کرد که‌به‌ویستی خۆیه‌تی، له‌مه‌و دوا‌یش باسی کۆچ که‌ران و ئازردانیان و ده‌ر کردنیان له‌نیشتمانی خویان نه‌کاو نه‌فه‌رموی :

﴿وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا﴾ وهكه سانیکی نه ووتو کوجیان کرد له نیشتمانی خوځیان له بهرئایینی خوا، هه ندیکیان بو حه به شهو جاری تر بو مه دینه دواى نه وهی سته میان لی کرابوو له دریگه ی باوه ردا و نازاری زوړریان چه شتبو، قوره یشیه کان هه موو توانای خوځیان خستبوه کار بو نه وهی له ئایینی خوځیانیان وه ریگیز خوای مه زن بو یاداشت دانه وهیان نه ففرموی:

﴿لَنْبُوتَهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً﴾ به راسی ئیمه ئاماده ئەکەین بۆیان و دایان ئەنەین لەم جیهانهدا بەدانا ئێکی چاک و لەجیگەیه کی خوشدا کەمە دینهیه و لەمە کە خوشترە، لەو

جنگه تازه‌یدا نه‌ه‌سینه‌وه به بی‌ترس، نه‌توانن بیرو بر‌وای خو‌یان ده‌برن و بلا‌وی بکه‌نه‌وه، خوارده‌مه‌نی فراوانیان ده‌ست نه‌که‌وی و خوا سه‌ریان نه‌خا .

﴿ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴾ و‌ه‌به‌راستی پاداشتی ر‌و‌زی د‌و‌ایی گ‌ه‌وره‌تره له‌وی له‌جهاندا به‌وان نه‌دری، ز‌و‌ر ش‌تیان ب‌و‌ ناماده‌ک‌راوه نه‌گ‌ر بت په‌رستان بز‌انن به‌وشته‌ی ب‌و‌ باوه‌رداران ناماده‌ک‌راوه . به‌لام باوه‌رداران به‌تایبه‌تی هاو‌ر‌پ‌کنانی پی‌غم‌ه‌ر نه‌زانن پاداشتی ر‌و‌زی د‌و‌ایی گ‌ه‌وره‌تره .

﴿ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴾ نه‌و‌کو‌چ که‌رانه که‌سان‌یکی نه‌وت‌ون نارامیان گ‌رت‌وه له‌سه‌ر نازار و ده‌ربه‌ده‌ری و خو‌به‌خت کردن و ه‌ه‌زاری و، ه‌مه‌و کار‌یکی خو‌یان ره‌وانه‌ی لای خوا نه‌که‌ن و‌را‌زین به‌وشته‌ی تو‌ش‌یان نه‌بی له‌ر‌ی‌گ‌ه‌ی نایندا .

ق‌وره‌یش‌یه‌کان نه‌یان و‌وت: خوا به‌ر‌ز‌تره له‌وی مر‌و‌ف ب‌کا به‌ف‌رو‌ستاده‌ی خو‌ی ،به‌ل‌کو فری‌شته‌کان نه‌نی‌ری و نه‌وان بان‌گی ناده‌میزاد نه‌که‌ن ب‌و‌لای ئایینی خوا، خوا‌ی وه‌لامیان نه‌داته‌وه که‌ده‌ست‌وری خوا واه‌ات‌وه له‌ه‌مه‌و نه‌ته‌وه‌یه‌ک‌دا ف‌رو‌ستاده‌یه له‌خو‌یان نه‌نی‌ری ب‌و‌ لایان ه‌تا باش‌ر له‌یه‌ک‌تری ب‌گ‌ه‌ن، نه‌فه‌رم‌وی:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجُلًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ فَتَسْأَلُوا أَهْلَ
الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٤٣﴾ بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ
الذِّكْرَ لَتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ
﴿٤٤﴾ أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ
أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٤٥﴾ أَوْ يَأْخُذَهُمْ
فِي تَقْلِبِهِمْ فَمَاهُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٤٦﴾ أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَى تَخَوُّفٍ فَإِنَّ

رَبِّكُمْ لَرَأُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٤٧﴾ أَوْ لَمَّيْرُوا إِلَىٰ مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ
 يَنْفِيوْا ظِلَالَهُ عَنِ الْأَيْمِينِ وَالْشَّمَائِلِ سُجَّدًا لِلَّهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ
 ﴿٤٨﴾ وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ
 وَالْمَلَائِكَةِ وَهُمْ لَا يُسْتَكْبَرُونَ ﴿٤٩﴾ يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ
 وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٥٠﴾

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ﴾ وهئيمه له پيش توره ره وانه مان
 نه كرده بولای ناده ميزاد هيچ فروستاده يه كه مه گهر چه ندين پساوى له خويان ئيمه
 سروشمان نادر وه بولايان فهرمانى ئيمه يان بى راگه يهنى، وهك نوح و نيراهيم و نيسماعيل و
 جگه ي نه وان، چونكه مه به ست له ره وانه كردنى پيغه مه ران پيك نايه به جگه ي ره گه زى
 خويان .

﴿فَسَأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ دواى ئيه وى بت په رست پرسىار بكه ن
 له خاوه ن نامه كان و زانا كانيان نه گهر ئيه نازان پيغه مه ران له چ ره گه زى ره وانه نه كرين
 بولای ناده ميزاد هه تا نه و شته ي راسته ئيه بزنان پيغه مه ران له چ ره گه زى ره وانه نه كرين
 بولای ناده ميزاد هه تا نه و شته ي راسته ئيه بزنان پيغه مه ران پتويسته له ره گه زى خويا
 نين .

﴿بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ﴾ ئيمه سروشمان ناردو وه بولای پيغه مه ران به هوى چه ندين كارى
 پهك خهر وبه لگه ي به هير و به چه ندين نامه يه كه وه بيرو باوه رو ده ستوريان تيدا رون
 كراوه ته وه .

﴿ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ ﴾ و هئمه تۆمان هعهلژاردوه بۆ پیغمه رایه تی و قورئاغان نادر و وهته خواره وه بۆ لای تۆ له بهرئه وهی رونی بکه یته وه بۆ ناده میزاد شتی نیژرا وهته خواره وه بۆ لایان و راغویان بکه ی بۆ لای ریگهی راست .
﴿ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴾ و بۆ نه وهیش ناده میزاد بیر بکه نه وه له ناوه رۆکی قورئان ههتا بۆیان ده ربکه وی قورئان دانراوی خوایه و به سه رهاتی گهلانی رابووردو یان بۆ روون بیته وه ههتا باوه به فهرموده کانی خوا بهیئن . له پاشا خوی مه زن هه ره شه له بت په رستان نه کاو نه فهرموی :

﴿ أَفَأَمِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ ﴾ ئایا ئاسوده ن و ناترسن نه و که سانه ی چه ندین بیلان و قیل و خراپه یان سازاندوه له دزی پیغمه مه ره که خوا زه وی به وانه وه بباته خواره وه به وینه ی قارون که خوی و کۆشکه که بمان برده خوار به زه ویدا .
﴿ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴾ یاییت بۆ لای نه وان سزای خوا و بنه بریان بکا له جیگه یه که وه ههستی پی نه کهن . به وینه ی گهل نوح که به سزای خوا بنه بر بوون .
﴿ أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقْلِبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴾ یاخوا نه وان له ناو ببا له کاتی هاتوچۆ و گه رانیان له زه ویدا بۆ په یدا کردنی هۆی ژبیانیان ، دوا یی نه وان نه توانن ریگه له خوا بگرن و نه توانن رابکه ن .

﴿ أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَى تَخَوُّفٍ ﴾ یاخوا له ناویان ببا له سه ر ترس و بیمی نه وه ی له ناو بهچن و سامانیان کهم بیته وه به یه ک جار له ناو نهچن . به لکو خوا گیرۆده یان نه کا به که مبه ونه وه ی خویان و سامانیان یه که له دوا ی یه که ههتا بنه بر نه بن .

﴿ فَأَنْ رُبُّكُمْ لَرَوْفٌ رَحِيمٌ ﴾ دوا یی به راستی په روه ردگاری ئیوه خاوه نی به زه یی و نه رمیه بۆ بهنده کانی خوی و تۆله له ئیوه ناسیتی هه ره چهنده شایسته ی سزبن ، میهره بانه و به خشنده یه و په له ناکا بۆ سزادانی ئیوه ، بۆ نه وه ی بیر بکه نه وه له کرداری خۆتان و په شیمان بینه وه بۆ لای په روه دگارتان .

﴿ أَوْ لَمْ يَرَوْا إِلَى مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ يَتَفَيَّ ظِلَالَةً عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ سُجَّدًا لِلَّهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ ﴾ نایا ئەو کەسانە پیلانیان لەدژی پێغەمەر ئەسازاند بۆ تەماشای شتیکی ئەوتۆ ناکەن لەهەموو شتێ سێبەرەکانیان ئەگەر پێشەوێ جاری بۆلای راست و جاری بۆ لای چەپەکانیان، کورپوش ئەبەن بۆ خواو سەریان بۆ خوا شۆر ئەکەن و ئەوان بچووک و لاوازی بەردەرگای خوا .

ئەو نایەتە نامازە بۆ ئەوە ئەکا دواى هەڵهاتنى خۆر سێبەری هەموو شتێ بۆ لای راست ئەڕوا هەتا کاتی نیوەڕۆ، دواى ئەو سێبەرە ئەگەر پێشەوێ بۆ لای چەپ هەتا مەغریب، ئەوەی لەم گەردونەدا یە هەمویان سوژدە ئەبەن بۆ خواو سەر شۆرشى فەرمانى خواو جگە لەبەت پەرستان و بى باوەران وەك خوا ئەفەرموى:

﴿ وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةِ وَهُمْ لَا يُسْتَكْبِرُونَ ﴾ وەسوژدی ئەبەن بۆ خوا هەموشتی لەئاسمانەکان و لەزەویدان لەوشتانە ئەپۆن بەسەر زەویدا و هەمو ئەوشتانە سوژدە بۆ خوا ئەبەن و ئەوان خۆیان بەگەورەدانانین بەرانبەر بەگەورەیی خوا .

هەمو بونەوهرانى لای سەرەوێ لەفریشتەکان و لەئەستێرەکان و ئەوانەى لای خوارەوێ لەئادەمیزاد و جنۆکە و درەخت و روبەرەکان و شتی تریش، هەمویان بەلگەى رۆن لەسەر تواناو زانستی خوا ئەوبەلگانه خۆیان بەگوێرەى سروشت سوژدە ئەبەن و رکوع ئەبەن بۆ دروستکەرى خۆیان .

﴿ يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴾ ئەوشتانەى خۆیان بەگەورە دانانین لەپەرورەداگارى خۆیان ئەترسن لەسزایە پێشە خوار لەسەریان و لەدەسەلاتى خواى پەروردگار ئەترسن و شتی فەرمانیان پى بەدری ئەیکەن. ئەو پرستەیه وائەگەیهنێ فریشتەکان داواى فەرمانبەرداریان لى ئەکری و ئەپۆن و دین و لەنیو ئومێدو ترسان، هەروەها نامازە بۆ ئەوە ئەکا هەرکەسى باوەرى بەخوا هێنا پێویستە لەخوا بترسى و

فهرمانه کانی خوا به جی بهیتی، هه ره کەسی بی فه رمانی خوا بکاو بلی: من باوه رد ارم
وله خوائه ترسم درو نه کا که فه رمانی خوا به جی نه یرئ.

کاتی رونی کرده وه سه رشوری هه مو بونه وهران بو خواو کورنوش بردنیان بو خوا،
رونیشی نه کاته وه هاویه شدانان بو خوا قه ده غه یه وجگه ی خوا نابی په رستنی بو بکری
نه فه رموی:

وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلَهَيْنِ
إِثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَهُ وَاحِدٌ فَإِيتَيَّ فَارْهَبُونِ ﴿٥١﴾ وَلَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَلَهُ الدِّينُ وَاصْبَاءُ أَغْيَارِ اللَّهِ تَتَّقُونَ ﴿٥٢﴾ وَمَا يَكُم مِّنْ
نِّعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْأَرُونَ ﴿٥٣﴾ ثُمَّ
إِذَا كُشِفَ الضُّرُّ عَنْكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾
لِيَكْفُرُوا بِمَا ءَاتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾

﴿ وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلَهَيْنِ اثْنَيْنِ ﴾ وه خوا فه رموی ئیوه دوو خوا وه ره مه گرن بو
په رستن، زور روونو ناشکرایه بونه وهران پیوستیان به دروست که ری هه یه بو خویان، نه و
دروست که ره یش نه بی تاک و ته نها بی، چونکه هیچ هویه نیه بو بونی خوا یه تر، نه قل لای
قه ده غه یه بوونی دوو خواو نه فه رموی:

﴿ إِنَّمَا هُوَ إِلَهُ وَاحِدٌ فَإِيتَيَّ فَارْهَبُونِ ﴾ به راستی خوا خوا یه کی ته نها یه و په رستن هه ر بو
نه و نه کری، دوا بی ئیوه نه بی هه ر له من بترسن. به لگه له سه ر به کیتی خوا زورن خوا ی
مه زن نامازه بو هه ندیکیان نه کا:

۱- ﴿ وَلَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾ وهههه بۆ خوايه شتی له ناسمانه کان وله زه ويدان وهه مويان خوا روستی کردوون و له ژیر توانای نه ودان بی نه وهی که سی هه بی دزی بی، چونکه ههه خوايه دروست که ری ناسمانه کان وزه وی و نه وشته ی له نیو نه وانندان .

۲- ﴿ وَلَهُ الدِّينُ وَاصْبًا ﴾ وه هه بۆ خوايه په رستن و فهه مانبه رداری به به رده وای وهه رکاتی خوا دروست که ری هه موو بونه وهه رانی پیوسته به به رده وای له په رستی خوادا بن نه که جگهی خوا .

﴿ أَفَقِيرَ اللَّهُ تَتَّقُونَ ﴾ دوی نهو هه موه به لگانه نیو له جگهی خوا نه ترسن و په رستن بۆ جگهی خوا نه که نه؟ هه چ که سی خاوه نی سوودو زیان نه له جگهی خوا. که واته نه بی هه لهو به ترسن .

۳- ﴿ وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمَنْ اللَّهُ ﴾ وهه شتیکی نهو تر په یوه ندی به نیوه وهه هه بیت له هه مو چاکه یه هه له لایه ن خاوه پشان دراوه، چونکه ههه خوايه دروست که ری هه مو شتیکه راسته وخو یابه هو ی شتی تره وه .

﴿ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجَاوُونَ ﴾ له پاشا هه رکاتی تروشی نیو بوی زیان و نازار و گیرتان خواردی دوی هه بۆ خوا نیو په نانه بهن و هاوار له و نه که ن و به کز و نیوه دهنگی خورتانی بۆ بهرز نه که نه وه له کاتی نه خوشی و گرانی و ترس و خهفه ت، چ که سی تر هه یه نیو په نای بۆ بهن وایش نه بی ناگاتان نهو هاوار بۆ لای نهو نه که ن و لهو نه پارینه وه .

﴿ ثُمَّ إِذَا كُشِفَ الضُّرُّ عَنْكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴾ له پاشا هه رکاتی خوا لایا نهو نازارو سه ختیه له نیوه ی بی باوه کونوپر تاقمی له نیوه له خویان نه گورین و هاوبه ش دانه نین بۆ په روه ردگاری و سویاسی خوا ناکه ن.

﴿ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ ﴾ دواړوی نهوان وای لی دیت سویاسی شتی ناکه ن نیمه به و امان به خشویه که لابر دنی ئیش و نازاره که یانه که چی نه بوایه سویاسی نیمه یان بکر دایه .

﴿ فَتَمَتُّوا قَسَوفَ تَعْلَمُونَ ﴾ دواپی رابویرن و بهر خوردارین و بخون و بخونه وه لهم ماوه کورته دا، دواپی له مهودوا ئیوه نه زانن به پاشه روژی تاریکی خوتان نه و کاته په شیمان نه بنه وه و سودی بو ئیوه نابی .

له پاشا خوی مزین باسی کرده وه کی تری بی باوه ران نه کا که به لگه یه له سهر نه زانین و بی باوه ری نه وان، خوا نه فهرموی:

وَيَجْعَلُونَ
لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِّمَّا رَزَقْنَاهُمْ تَاللَّهِ لَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنتُمْ
تَفْتَرُونَ ﴿٥٦﴾ وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَنَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ
﴿٥٧﴾ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنْثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ
﴿٥٨﴾ يَتَوَرَّى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَبِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَىٰ هُونٍ
أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
﴿٦٠﴾

﴿ وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِّمَّا رَزَقْنَاهُمْ ﴾ و هبت په رستان دانه نین بو نه و خویانه خویان که هیچ شتیک نازانن، چونکه ووشک و بی گیانن به شی له وشته ی ئیمه به خشو مانه به وان له دانه و نه و چوارینکان به گویره ی بیرو بو چونی نه وان نه پارتنه وه خوا سزایان نه دا، به شه کی تریان دانه نین بو خوا .

﴿ تَاللَّهِ لَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنتُمْ تَفْتَرُونَ ﴾ سویندم به خوا ئیوه پرسیا رتان لی نه کری له وشته ی ئیوه له جیهاندا به درو هه لتان به ستوه که ئیوه نه لنین نه وبتانه خوان و بو نه وان هدی هشی له دارایی خوتان

﴿ وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴾ و هبت په رستان دانه نين بڼ خوا
چندين كچې، هه ندى له هوزه كانى قوره يش نه يان ووت: فرشته كان كچې خوان،
نه وهنده نه زان و بى نه قلبوون نه و شتانه ي خو يان خراب بون نه يان كرد به ي خوا له كچ
دانان بوى، خوا پاك و خا و نه له وهى نه وان نه يان كنه به ي خوا و نه يان كنه به كچې نه و
بڼ خو يان دانه نين شتى خو يان نارو و نه كنه و پين خو شه وهك كور بى .

﴿ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴾ وه هر كاتى موژده بدرايه
به يه كى لهو بى باوه رانه به بونى منال كى مينه روى رهش هه لته گه راول، نه و كه سه دلى
پر نه بوو له خه فته تى نه وهى ژنه كه ي كچې بووه. به دا خه وه له گه ل نه و فهر موده ي خوا يه دا
زور به ي موسلمانان لايان گران و ناخو شه كچيان بى.

﴿ يَتَوَارَىٰ مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ ﴾ نه و كه سه كچې نه بوو خو ي پنهان نه دا
له خزم و دوسته كانى له بهر خرابى شتى موژده ي بى درابو كه كچې بوه، به سه رگه ردانى
هاتو چوى نه كرد چ شتى بكا ؟

﴿ أَيْمُسِكُمْ عَلَىٰ هَؤُلَاءِ حَتَّىٰ تَبْذُرُوهُمَ فِي الْأَرْضِ ﴾ نيا نه و شته ي په يدا بووه له كچ راي گرى
و بيه لته وه له سه ر بى نابروى و رسواى يا داي پو شى له نيو خاك او زينده به چالى بكا ؟
﴿ أَلَا سَاءَ مَا يَحْمِلُونَ ﴾ نيوه ناگادارين و بزائن خراب شتيكه بى باوه ران فهرمانى پى
نه ده ن كه كچيان لا بى نرخه و نه لين: خوا كچې هه يه كه چى خو يان كچې خو يان
زينده به چال نه كنه و گليان نه ده ن به سه ردا. نه و بى باوه رانه له كو شتى كچه كانيانا چه ند
جو رى بوون: هه نديكيان كچه كانيان له سه ر كيويكى به رز نه خسته خواره وه، هه نديكيان
زينده به چاليان نه كردن و خو ليان نه دا به سه رياندا، هه ندى تريان فريان نه دايه نيو ناو و
نه يان خنكاندن .

بڼ زانين: له م سه رده مه دا كه بو شايى رام نه كنه و نه چنه نيو مانگ و نه ستيره كان
نه لين: نه و كه سانه ي پيشو و كونه په رست بوون و دور بوون له شار ستانيه ت كه چى بى
ده نكن لهو كاره خراپانه ي رژيمى عيراق نه يكا به گه لى كوردى موسلمان، بڼ غموونه

له شاری هله بجهی شهید زورتر له شهش هزار کهسی به درمانی کیمیاوی شهید کرد و (۷۰۰) کهسی له گهل قادر ته گهرانیدا له نیو ناودا خنکاندنیان، سه دو هه شتا هزار کهس له دانشتوانی کورد به ناوی نه نفاله وه زینده به چال کرد. زور که سیشی له کوردانیان کوشت به سی داره و به خسته خواره و هیان له سهر فرو که داو به تاقی کردنه وهی گازی کیمیاوی و زور شتی تریش .

﴿ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السُّوءِ ﴾ بۆ که سانیکی نه و تو ههیه باوهر به رۆزی دواپی نایهرن ره و شتی خراب له سته مکردن و تالان کردن و بی باوهری و پیوستی به منال بۆ خواو زینده به چال کردنی کچان و نه زانین و چهندین شتی خرابتر .

﴿ وَلِلَّهِ لَمَثَلُ الْأَعْيُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ شیوهی کرداری چاک له گه و رهیی و دادپهروهری و به کیتی وزانست و تواناو پاکیتی له منال و شتی تری بی نه ندازه و نایه نه ژماره . وه خوا زور گه و ره و به ده سه لاته، هه مو شتی له جیگهی شیایوی خو یا دانه نی.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهِمْ دَابَّةً وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَحْضِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿١١﴾ وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ وَتَصِفُ السَّبَّاحَةُ الْكَذِبَ أَنَّ لَهُمُ الْحُسْنَىٰ لَا جَرَمَ أَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَأَنَّهُمْ مُّفْرَطُونَ ﴿١٢﴾ تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَرَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَلَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمْ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٣﴾ وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ

الَّذِي أَخْلَفُوا فِيهِ وَهْدَىٰ وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

﴿ وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ ﴾ وه نه گهر خوا سزای نادهمیزاد بدا به هوی ستمکردنیانه وه به هوی بی فرمانی خواوه نهی نه هیشت به سهر زهویه وه هیچ شتی بروا به سهر زهویه وه ، به گورجی سزای بو نهاردنه خواره وه و بنه بری نه کردن. نادهمیزاد ستمیان زوره: ستمکردنیان له خوا به وهی باوهی پی ناهیتن و هاوبهش و منالی بو دانه نین. ستمیان له نادهمیزاد به وهی نهیان چه وسینه وه نهیان کهن به کزیله و سهرچاوهی ژیانان داگیر نه کهن، ستمیان له خویان به وهی خویان به گه وره نه گرن .

﴿ وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴾ وه به لایم خوا نهوان دووانه خوا مؤله تیان نه دا بو لای کاتیکی دیاری کراو و ناوبراو له لایدن خواوه به لکو په شیمان بنه وه لهو ستم کردنه ی خویان، دواپی کاتی چو بو لای نهوان نهو کاته ی بو نهوان دیاری کراوه که خوا ویستویه تی له ناویان بیا نهوان که مترین کات دوانا که ون و پیشی ناکه ون به چرکه یه له و ماوه یه دا .

﴿ وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ ﴾ وه بت په رستان دانه نین بو خوا شتی نهوان به لایانه وه ناخو شه و بو خویانی دانانین له کچ و بی تر خترین سامان و شتی چاک بو خویان دانه نین .
﴿ وَنَصِفَ أَلْسِنَتَهُمُ الْكُذِبَ بِأَنَّهُمْ الْحُسْنَى ﴾ وه دروو بوختان نه لنین به زمانی خویان که بو نهوان هیه لای خوا چاکترین شت که به ههشت و کوپ و سامانی زور له گهل نه وه یشدا باوهر به خوا نایه رن نه لنین: خوا کچی هیه و نیمه کوپمان هیه. نه لنین: نه گهر موحه مد راست بکات له زیندوو بونه وهی مردوواندا نیمه نه گهرینه وه بو لای خوا به پله ی یه رزه وه .

﴿ لَا جَرَمَ لَهُمُ النَّارُ إِنَّهُمْ مُّكَرُّونَ ﴾ ینگومان به راستی بو بت په رستان هیه ناگری دوزه خ، نهو گومانه ی نهوان پوچ و بوختانه و، به راستی نهوان پیش نه خراین بو لای ناگری دوزه خ .

له پاش باسكردنى خراپه و پاداشتى بى باوه ران، خواى مه زن دلخوشى پيغمهر
نه داته وه و نه فهرموى:

﴿ تَاللّٰهِ لَقَدْ اَرْسَلْنَا اِلٰى اَمَمٍ مِّنْ قَبْلِكَ ﴾ سويند به خوا: به راستى ئيمه ره وانه مان كرده
بو لاي نه و نه ته وانه ي له پيش توره بوون پيغمهران بويان، زور به بى شهرمانه وه لامى
پيغمهره كانيان نه دايه وه و رويان لى وه نه گيران و نازاريان نه دان، بى باوه ران هر
له كونه وه ره وشتيان وابوه، وينه ي بت په رستانى ئيستا كه رو له تو وه نه گيرن و نازارى
تو نه دهن .

﴿ فَرَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمْ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴾ دوايى شهبتان بو
نه واني نه پرازانده وه كرده وه خراپه كانيان و لا ياني جوان نه كرد، دوايى شهبتان لهم روژه ي
جيهاندا ياريدهر و دوستيانه هه ربه و جو ره يش شهبتان ياريدهدهرى گه لاني پيشو بووه، بو
بى باوه ران هه يه سزايه كي خاوه ن نازار له توله ي نه وه دا شهبتان ياريدهدهريان بووه
له دواروژدا .

﴿ وَمَا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ اِلَّا لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيْهِ ﴾ وه ئيمه قورناغان
ره وانه كرده ته سهر تو مه گهر بو نه وه ي تورو ني بكه يته وه بو نه دهميزاد شتيكى نه وتو
نه وان بيريان جياوازي به كتره له وشته دا وه كه يه كيتي خواو تواناي خواو زيندو بوونه وه ي
روژى دوايى و وه رگرتنى پاداشت.

﴿ وَهَدٰى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُوْنَ ﴾ وه نه و نامه يه مان نه نار دوه ته خواره وه مه گهر بو روون
كردنه وه بو راغوبى و شاره زايى و بو ميه ره باني و به خشش بو تا قمى باوه به خوا
وبه پيغمهر نه هين .

دواى نه وي خواى مه زن باسى چا كه كاني خوى كرد كه به خشيو به به نه دهميزاد ،
نه فهرموى:

وَاللّٰهُ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَآءً فَاحْيَا بِهٖ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ

لَايَةً لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٥﴾ وَإِنْ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةٌ لِّتُزَكَّرَ مِنْهَا
فِي بَطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لِّبَنَّا خَالِصًا مَّا يَغَّا لِلشَّارِبِينَ ﴿٦٦﴾
وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ لَتَتَخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا
حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ وَأَوْحَى رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ
أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿٦٨﴾ ثُمَّ كُلِي
مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا يَخْرُجُ مِنْ بَطُونِهَا
شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَنُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِّلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ
يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٩﴾

﴿ وَاللَّهُ أَنْزَلَ مِنَ الْمَاءِ مَاءً فَأَخْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ﴾ وه خوا له هه وره وه ناردويه تيه
خواره وه ناوی، دوايي خوا زيندوی کرده ته وه و بورانويه تيه وه به و ناوه زهوی له دواي
مردنی و ووشکبونی، هه تا له و زهويه دا گژوگيا و درهخت و دانه و يلهی بی سهوز بی و
خوتان و نازالتان بيخونه وه و باخ و بوستانه کانيان بی تاوبدهن، پيت و فهري زهوی زور
بی بز ژيانی ناده ميزاد .

﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴾ به راستی ههيه له و شتانهی باسکران نيشانه و
به لگهی به هيز له سهر توانای خوا بز تا قمی قورئان بیسن و له ماناکهی بگهن و بیری لی
بکه نه وه و به دلیکی دادپهروه رانه و بی لایه نی .

﴿وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً لِّتُسْقُوا مِنْهَا فِي بَطْنِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ﴾ و به‌راستی هدی به سوودی نیوه له چوارپیکانا که بز و مهر و گاو هوشترن ناموزگاری و ته‌می کردنی نیوه، نیمه دهر خواردی نیوه‌ی نه‌دهین هندی له‌وشته له‌نیو وورگی هندی لهو چوارپیکانه‌دایه شیریکی پاک و خاوین به‌باشی نه‌رواته خواره‌وه به‌فورگی نهو که‌سانه‌دا نه‌یخونه‌وه نهو شیره دپته دهره‌وه له‌نیوان شیاکه‌ی توواوه‌وه خوتندا .

زانایان نه‌لین: گیانداران گیاکان نه‌خون، دوا‌ی تووانه‌وه‌ی گیاکه ریخول کانیان نه‌وه‌ی زانیان هدی به‌فری نه‌دهنه دهره‌وه، ریخوله‌کان نه‌وه‌ی سوودی هدی نه‌ی مژن و نه‌بی به‌خوین و نه‌روا به‌نیو دهمار و له‌وکانا، هتا هندی لهو خوتنه نه‌چپته ناو گروانه‌وه نه‌بی به‌شیریکی پاک و پالفته کراو .

﴿وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا﴾ وه‌نیمه دره‌خواردی نیوه‌ی نه‌دهین له گوشراوی به‌ره‌می خورماو تری نیوه له‌وگوشراوه دروست نه‌که‌ن شتی ناده‌میزاد سه‌رخوش نه‌کا له‌مه‌یی و جگه‌ی مه‌ی. نه‌وه‌ی لی‌ره دهر نه‌که‌وی له‌ووشه‌ی (سکرا) هه‌موو خواردنه‌وه‌یه که که‌سه‌رخوش که‌ری. نیتر مه‌ی بی یا جگه‌ی مه‌ی. نه‌م نایه‌ته نامازه‌ی بو فهرمانی شتی نه‌کرده سه‌رخوش که‌ری ره‌وایه یانه، به‌لکو خوا‌ی مه‌زنباسی ره‌وشتی ناده‌میزاد نه‌کا که‌له‌به‌ره‌می دره‌ختی خورماو تری خواردنه‌می شیرین و خوشو به‌تام وه‌ک خورما و میوزو تری و سرکه‌و دوشاو و باسوق و شتی تریش. هندی له‌زانایان نه‌لین: مه‌به‌ست له‌سه‌کر شتی که‌قه‌ده‌غه بی و مه‌به‌ست له‌رزق شتی که‌ره‌وا بی .

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾ به‌راستی هدی له‌وانه‌ی باسکران و دروست نه‌کرین له‌به‌ره‌می خورماو تری به‌لگه‌ی به‌هیز بو که‌سانی خاوه‌نی نه‌قل بن و نه‌قلی خو‌یان بخه‌نه‌کار له‌سه‌ر یه‌کیتی خواو توانای خوا .

﴿ وَ أَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ ﴾ و په پروه رد گاری تو فرمائی خوی ناردوه بولای میښ هڼگ و فیږی نهوی کرد که دروست بکا بوخوی چندین خانو له کیوه کان و له دره خته کان به بی نهوهی ناده میزاد به ختوی بکه، بو نهوهی لهو خانو وانه دا ههنگوینی تی بکه.

﴿ وَمِمَّا يَغْرِثُونَ ﴾ وه دروستیش بکه چندین خانوی شهش سوچ له هندی لهو شتهی بهرز نه بهوه و ناده میزاد نه یانکه ن به که پر بو نهو میښ ههنگانهی ناده میزاد به ختویان نه کهن.

﴿ تَمَّ كُلِّي مِمَّنْ كُلَّ الْقِمَرَاتِ ﴾ له پاشا تو میښ ههنگ بخون له هه موو جوړه میوه کان و له گول و شینایی روه که کان به هه موو جوړه تامیکیانه وه له هر کامیکیان نار هزووت هه وه شيله کانی بمژن.

﴿ فَاسْأَلْكَ سُبُلَ رَبِّكَ ذُلًّا ﴾ دواپی تو میښ ههنگ پر بو بهو ریگایانه دا په روه رد گاری تو بو پی رام کردوی بو ناماد کردوی.

﴿ يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ ﴾ دپته دهره وه له وورگی نهو میښ ههنگه وه و له ده میوه جوړه خواره مه نی به که بریته له ههنگوین، هه یانه رهنگی سپه وه هه یانه زه ورده یا سور یا ره شه به گویره ی خواره مه نیه که ی و به گویره ی ته مه نی میښه که له جوانی و پیریدا و زور مانه وه ی له جیگه ی خویا، نه گهر میښه که ته مه نی که م بی ههنگوینه که ی سپه، مام ناوه ندی زه رده، ته مه نی زوړی رهش نه بی، وایش نه بی رهش و سهوز نه بی.

﴿ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ ﴾ لهو ههنگوینه دا هه یه رزگار بوون بو ناه میزاد له زور نه خوشی، وه که مخوتی و خرابی توانده وه ی خواره مه نی و ناوسانی پوک و سی و میز لدان و نه خوشی جگه رو نه خوشی تر.

﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴾ به راستی هه یه له فهرماندان و فیږ کردنی میښ ههنگ و زانین و کرده وه ی سه رسوړینه ری میښ ههنگ به لگه ی به هیژ بو تا قمی بیر بکه نه وه له بونه وهران و توانای بی وینه ی خواو نهو زانستیه داویتی به میښ ههنگ.

دوای نهوهی خوای مهزن باسی توانای زوری خوئی کرد ، وهك بارینی باران لهئاسمانهوه و نهوشتانهی له چوار بی دروستی کردون ، باسی بهرهمی میوه کان و میش ههنگی کردوه ، فرمان نهدا بهئادهمیزاد بیر له خوئیان بکهنهوه چون دروست کراون و هاتونه ته بونهوه ، نهفه رموی :

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يُوفِّكُمْ وَمِنْكُمْ مَّنْ يُرَدُّ اِلَى اَرْضٍ
الْعُمْرِ لِكِي لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌ قَدِيْرٌ ﴿٧٠﴾ وَاللّٰهُ
فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلٰی بَعْضٍ فِی الرِّزْقِ فَمَا الَّذِیْنَ فُضِّلُوْا بِرَآدٍ
رِّزْقِهِمْ عَلٰی مَا مَلَكَتْ اَیْمَانُهُمْ فَهُمْ فِیْهِ سَوَآءٌ اَفَبِنِعْمَةِ
اللّٰهِ یَجْحَدُوْنَ ﴿٧١﴾ وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِّنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا
وَجَعَلَ لَكُمْ مِّنْ اَزْوَاجِكُمْ بَنِیْنَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِّنَ
الطَّیِّبَاتِ اَفِی الْبَاطِلِ یُؤْمِنُوْنَ وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ هُمْ یَكْفُرُوْنَ ﴿٧٢﴾
وِیَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَا لَا یَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِّنَ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضِ شَیْئًا وَلَا یَسْتَطِیْعُوْنَ ﴿٧٣﴾ فَلَا تَضُرُّهُ اَلْاَمْثَالُ
اِنَّ اللّٰهَ یَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٧٤﴾

﴿ و الله خلقکم ثم یتوفکم ﴾ وهخوا نیوهی دروست کردوه له نه بونهوه ، له پاشا نیوه نه مرینی له جیهاندا ، دوایی بز جاری تر زیندووتان نه کاتهوه له رۆزی دوایدا ، ههتانه به منالی وههیشتانه له تهمنی گه ورهیدا نه تان مرینی .

﴿ وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِدُّ إِلَى أَرْدَلِ الْعُمَرِ ﴾ وهههندی لهئیوه کهسیکه نه گیریتیهوه بۆ لای بی ترخرین ته مهن و بیر نهیی وهك منالی لی دی، پیوستی بهوه هدییه ناگاداری بکری و به خپو بکری وئیشه کانی بۆ بسازی.

بۆ زاین: بۆ ناده میزاد چهند پله یه ههیه که به و پلانه ی دا تی پرنه یی: له منالیه وه بۆ لای نریکبون له بالغی، له ویشه وه بۆ لای لاوی، دوا یی بۆ لای گه وریه ی و بۆ لای پیری، هه تا وای لی دیت نه ندانه کانی په کیان نه کهوی و وای به سهردی بی هوش و پیری نامیتی، وهك خوا نه فهرموی:

﴿ لَکِی لَا یَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمِ شَيْئًا وَاللّٰهُ عَلِیْمٌ قَدِیْرٌ ﴾ هه تا وای لی دیت هیچ شتی نازانی له دوا ی تهوی خاوه نی زانی زور شت بو، به جوړیککی لی دیت وهك منالی وزور شتی له بیر نه چیتیه وه بهوی پریه وه. به راستی خوا هه موو شتی نه وزانی و به نه ندازه ی ته مهنی هه مو که سی نه زانی که به و پلانه نه روا، خاوه نی توانایه وهه ندی کهس به منالی یا به لاوی نه مریتی، پیره کان ته مهن دريژ نه کا به گویره ی وستی خوی.

﴿ وَاللّٰهُ فَضَّلَ بَعْضُکُمْ عَلٰی بَعْضٍ فِی الرِّزْقِ ﴾ وه خوا ریزی هه ندی لهئیوه داوه به سهر هه ندی تر تانا، هه ندیکیان ساماندارن و هه ندی تریان هه ژارن، هه تانه سهر به ستن و هه تانه به نده و کزیله ن.

ته وانه تان ساماندارن له بهر ژیری و کوشش و خو ماندو کړنه وه نه که ساماندارن، ته وانه تان هه ژارن له بهر کهم نه قلی و کوشش نه کړنه وه نه، زور مرو فی به توانا و زیر ته مهنی خوی دانه نی بۆ که می دارایی که چی دهستی ناکه وی، زور ناده میزادی بی سرخ و کهم نه قل هدییه دهر گای جیهانی بۆ نه کړیتیه وه. که واته تهو به شکر دنه به دهستی کهسیکه ههر شتی تاره زوی بکا نه یکا که خوی مه زنه.

﴿ فَمَا الَّذِیْنَ فَضَّلُوا بِرَادِی رَزَقِهِمْ عَلٰی مَا مَلَکَتْ اِیْمَانُهُمْ ﴾ دوا یی که سانیککی نه و تو ر پریان گیراوه به گه وریه ی و سامان و رۆزی زور نابه خشن و رۆزی زور ناده ن به به نده و کزیله کانیان، نایانه وی بن به هاوبه شی ته وان له سامان و نه یانه وی پله یان

له خوځيان نرمزېي كه چي رږزي دهري بنده كانيان نين بهو رږزيه له لاي ته وانه. بهلكو رږزي دهري همو كه سي هدر خوايه به تنهها. به لام رږزي ته واني داو ته دهستي گه ووره كانيان .

﴿ فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ ﴾ دوايي همو به كي له گه ووره كان و له به بنده كان به كسانن لهو رږزي و سامانه دا، كه واته پيوسته گه ووره كان گومان نه بن ته واني رږزي دهرو به خپو كهري به بنده كانيان و ته واني رږزي ته به خوشن به واني .

﴿ أَفَبِعِزَّةِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴾ نايا دوايي بو بت په رستان باوه ريان به چاكي خوا نيهو هاوبه شي بو دانه نين. زور جيگهي سه رسورمانه بت په رستان به بنده كاني خوځيان ناكه ن به هاوبه شي خوځيان له دارايي و رږزي دا و نايانه وي به شيان بي له دارايي كه چي ته واني هاوبه شي بو خوا دانه نين. به گوږه ي گوماني خوځيان پله ي خوا نرمزه له پله ي ته واني .

بو باشر پروون كړ دنه ووي ته و فموده ي خوايه: بت په رستان هاوبه شيان بو خوا دانه نا، دوايي خوي مه زن وه لاميان ته داته وه و نه فموي: نه ي بت په رستان : ئيوه رازي نابن به بنده كانتان هاوبه شي ئيوه بن له دارايي خوځان و ئيوه ته واني به كسان بن له رږزي و له دارايي ئيوه دا، كاتي ئيوه رازي نابن بو خوځان به كسان بن ئيوه به بنده كانتان له وشته ي هه تانه، چو ن به بنده كاني ئيمه نه كهن به هاوبه شي ئيمه له دروست كړني بونه وهراندا، نايي پله ي خوا كه مژه له پله ي ئيوه. به چ به لگيه ئيوه ته يلين: به كانه و جگهي به كانه خاوهني شتيكن له گهل خوادا و لايان هه به همو شتي .

﴿ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا ﴾ وه خوا دروستي كړدوه يو ئيوه له رگهزي خوځان زن و هاوسه ر كانتان، هه تا كومه كيتان بي كهن و هاوبه شتان بن له همو رويكه وه به خوشه ويستي وبه ميهره بانيه وه. دواي ته ووي خوا باسي چاكي ژنهي تاني كړد، باسي چاكي منال نه كاو جواني جيهانن .

﴿ وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً ﴾ وه خوا دروستي كړدوه يو ئيوه كورو نه وه كانتان له ژنه كاني خوځان، هه تا به واني دلخوش بن و ياريده دهر تان بن له پيدا كړني هوي ژيان تان .

﴿ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ ﴾ وه خوا رۆزی ئیوهی داوه و به خێوتان نه کا له خوارده مه نه په پاک و به تامه گان، بهرگ و ئازالی داونه تی خۆتانی بی دابۆشن و سوود له بهر و بومی ئازاله کانتان و بهر بگرن.

بۆ زانین: زانایان بیران جیاوازه له مانای (حَفَظَهُ) ئه وهی چاکتر بی مه بهسته له هه مو که سی یاریده ی مرۆف بدا له کار و باریا.

﴿ أَفِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ ﴾ ئایا دوا ی ئه وه هه مو چاکانه چۆن باوه ر نه که ن ئه وه شته پرو پوچانه و به ته کان نه که ن به هاویه شی خوا، یا به ته نها باوه ر به وانه نه هین و ئه وان سوپاسی خوا نا که ن و له رۆزی خوا نه خۆن و جگه ی خوا نه په رستن. وه ک خوا نه فهرموی:

﴿ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴾ وه له جگه ی خوا شتی نه په رستن خوا وه ن رۆزی نه به ئه وان که له ئاسمانه کانه وه په یدا ئه بن وه ک باران و له زه وه ی په یدا ئه بن وه ک روه که کان و کانه گان و، توانای هه چ شتیان نه وه شایسته ی ئه وه یان نه بن به خوا وه نی هه چ شتی.

﴿ فَلَا تَضْرِبُوا اللَّهَ الْأَمْثَالَ ﴾ دوا یی ئیوه مه گێرن بۆ خوا چه ن دین و ینه یه بۆ خوا و خوا و ینه ی تیه و به ز اور دی خوا وه ک هه چ شتی مه که ن و خوا له هه چ نا چی.

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾ به راستی خوا ئه زانی به پوچی شتی ئیوه به شتی بی نه به سن و نه لێن: په رستی به نده کانی خوا باشتر گه وره یی خوا ده ر ئه خا، خوا ئه زانی به و تاوانه گه وره یی ئیوه، ئیوه نازان به هه له ی خۆتان و ینه ی بۆ دانه نین.

پاش ئه وه ی خوا روونی کرده وه ناشاره زایی بت په رستانه هاویه ش دانان بۆ خواله په رستندا به شتی نه خوا وه نی سودن بۆ خویان و نه بۆ جگه ی خویان، خوا و ینه یه لی نه دا بۆ رو ن کردنه وه ی توانا و به کیتی خوی له هه مو رو ینکه وه، ئه فهرموی:

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا

مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنْ آرِزْقًا حَسَنًا

فَهُوَ يَنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوُونَ الْحَمْدُ لِلَّهِ
 بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ
 أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَى
 مَوْلَاهُ أَيْنَمَا يُوَجِّههُ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ
 يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٦﴾ وَلِلَّهِ غَيْبُ
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ
 أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٧٧﴾

﴿ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ ﴾ خوا وینهیه لی نه دا له بارهی
 گورهیی خوی و بی نرخی نه ویتانه نه وان نه یان په رستن له جگهی خوا به به ننده یه دارایی
 که سی بی و توانای به سهر هیچ شتی کا نه بی و سهر شوری وستی جگهی خوی بی
 ﴿ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ رِزْقًا حَسَنًا ﴾ وه به که سی نیمه به خشیتیمان بهو که سه ریزی و دارایی
 پاک و خاوین به بی ماندو بون و بتوانی ده ستکاری دارایی خوی بکا به همدو جو ری
 ﴿ فَهُوَ يَنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا ﴾ دوا بی نهو که سه به خشی و ده ستکاری دارایی و ریزی
 خوی بکا به نهی و به ناشکرا و باکی له که س نه بی و له که س نه ترسی. نایا نه و به ننده بی
 ده سه لاته نهو که سه ی سهر به ست و به توانایه وه که یه ک وان و یه کسان؟ وه که خوا
 نه فهر موی:

﴿ فَهَلْ يَسْتَوُونَ ﴾ دوا بی نایا نهو به ننده هه ژاره ی خاوه نی هیچ شتی نه و دارایی به بو
 جگهی خوی و نهو مروه ساماندار و سهر به سته دارایی خوی به بی ترس نه به خشی وه که

يَهْكَ وَان؟ نِيَرِ ئِيَّوَه چۆن ئه و بته بِي تَوَانان و ئه و خوايه كه ئِيَّوَه و ئه و بتانه يش بهنده و دروستكراوى ئه و ن ئه يان په رستن .

﴿ الْحَمْدُ لِلّٰهِ ﴾ سوپاس بۆ ئه و خوايه و بهنده يى هه ر بۆ ئه و كه هه يچ خوا نيه شايانى په رستنى جگه ي ئه و، بونه و هه ران هه مويان بهنده ي ئه و ن

﴿ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ به لكو زۆر تر له و بت په رستانه و بگه ره هه مويان نازانن سوپاس ئه بِي هه ر بۆ خوا بِي به ته نها نه ك بۆ جگه ي خوا و ئه بِي په رستن هه ر بۆ خوا بِي و هاو به شى نه بِي .

خواى مه زن و ئه يه كه ي تى دوو هه م ئه د له باره ي گه و ره ي و توانا ي خو ي و بِي نر خى و بِي توانا ي ئه و بتانه و تان ئه يان په رستن له جگه ي خوا و ئه فه رموى:

﴿ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ ﴾ وه خوا و ئه يه ئه د له به دوو يوا يه كيكيان لال بِي و توانا ي به سه ر هه يچ شتيكا نه بِي و هه يچ شتى فير نه بو بِي و نه تواني گفتر گو بكا و خوا و نه ي هه ست و تي كه يشتن نه بو بِي .

﴿ وَهُوَ كُلٌّ عَلَى مَوَلَاهُ أَيْمًا يُوجِّهُهُ لآيَاتِ بَخِيرٍ ﴾ ئه و كه سه لاله بار يكي گرابي به سه ر خوا و نه كه يه و نه تواني هه يچ شتى په يدا بكا خوا و نه كه ي بۆ هه ر جي كه يه كه ي بنيري بۆ كر دنى فه رمانى نايه ته وه به سه ر كه و توبى و به هه يچ چا كه يه كه وه چونكه لاله و له هه يچ شتى تينا كا و ناتواني گيرو گفترى خو ي بكا ته وه و توانا ي په رسيار كر دنى نيه، هه ر ئه بِي كه س و كا رى به خيوى بكه ن .

﴿ هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى سِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴾ نايا ئه و كه سه لاله و كه سي فه رمان بدا به داد په روه رى و خوا و ن گفتر گو و هوش و هه ست بِي و ژوبى و بتواني فه رمان بدا به چا كه و به داد په روه رى و ئه ي به كن له راپه رپنى فه رمانه كاندا و، ئه و كه سه خو ي له خو يا له سه ر ري گه ي راسته و بۆ هه ر لايه كه ي بنيري به كه مزين كو وش جى به جى ئه كات، نِيَرِ ئه ي بت په رستان ئِيَّوَه چۆن خوايه كه خوا و نه ي ئه و هه مو چا كانه بيت ئه يكه ن به هاو به شى به ردى تا شراوى ده ستى خو تان؟

﴿ وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾ وه بوخوایه زانینی نهئیه کانی ئاسمانه کان وزهوی

و هیچ شتی لهخوا پهنهان نیه . بهروژی دووایشه وه . کهخوا نهفهرموی:

﴿ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ ﴾ وه پهیداوون و هاتی روژی داوی

لهبه گورج هاتی نیه به ماوهیه مه گهر به نه ندازهی چاو نوقان کردنه وهیه تی، یا هاتی

روژی دواپی نزیکتره له چاو نوقاندنی، چونکه چاونوقاندن پیوستی به کاتی هیده، به لام

فهرمانی خوا بی کاته و نه فهرموی:

به ههرشتی بیهوی نهویش نه بی کوتوپر . کهواته ئیوه ته می خواربن و بترسن له هاتی

دوا روژ .

﴿ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ به راستی خوا دهسه لاتی به سهر هه مو شتیکا هیه و

ته ته وانی ئیوه زیندوو بکاته وه بو پرسیار و وه لام و پاداشت وتوله وهر گرتن .

له پاشا خوای مه زن هه ندی له چاکه کانی خوئی جگهی نه وانهی پیشوو باس نه کاو

نه فهرموی:

وَاللّٰهُ

أَخْرَجَكُمْ مِّنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ

لَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

﴿ ٧٨ ﴾ الْمَيِّرُوا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوِّ السَّمَاءِ

مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿ ٧٩ ﴾

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ جُلُودِ
الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ
وَمِنْ أَصْوَابِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَثْنَاوَمِتْعًا إِلَىٰ حِينٍ
﴿ ٨٠ ﴾ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُم
مِّنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُم سَرَابِيلَ تَقِيكُمُ
الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمُ بَأْسَكُمْ كَذَلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ
عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُشْكُرُونَ ﴿ ٨١ ﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ
الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿ ٨٢ ﴾ يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا
وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ﴿ ٨٣ ﴾

﴿ وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا ﴾ وه خوا ئیوهی له منالدان وورگی
دایکتان هیتاوتنه دهره وه هیچ شتیکتان نه نه زانی له په یدا کردنی چاکه و خراپه و توانای
پاراستنی خو تانتان نه بوو کارو کرده وهی خو تانتان بو هه لنه نه سورا مه گهر به کی ئیوهی
پاریزایه له رووداو و چاکه ی بو بره خساندنايه .

﴿ وَجَعَلَ لَكُم السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴾ وه خوا داینا بو ئیوه گو یچکه بو
نه وهی شتی پی بیسن و نامه ی پی بیسن و چاوی پی به خشین هتا دروست کراوه
سهر سورینه ره کانی پی بینن و یه کیچی خواتان بو دهر که وی و دلی پیدان بو نه وهی
له مانای هدمو شتی بگهن، بو نه وهی ئیوه سوپاسی خوا بگهن له سهر نه و چاکانه .

بۆ زانبن: هه‌ندی که‌س گومانیان وایه ماده‌ی که‌ر و کوێر خۆیان گوێچکه‌و چاو و دلیان بۆ خۆیان په‌یدا کردوه. ئیمه وه‌لامیان نه‌ده‌یه‌وه نه‌وه‌ی شتیکی نه‌بی ناتوانی نه‌شته په‌یدا بکا له‌خۆیا، دووباره‌ نه‌گه‌ر گیان وزانستی تایه‌ت بی بۆ ماده‌یه و نه‌وانه‌ی لی جوێ نه‌یه‌وه پیوسته‌ هه‌مو ماده‌یه گوێ و چاو و دلی هه‌بی. نه‌گه‌ر نه‌و که‌سانه‌ بلین به‌لی هه‌ندیکیان به‌جووره‌ تایه‌تیه‌ن. ئیمه به‌وان نه‌لین: ئایا ئیوه نه‌بی بلین ماده‌ی به‌جووره‌ هه‌ر نه‌وه گیان و زانست و هه‌ست په‌یدا بکه‌ن، یا نه‌و شته‌ئیه نه‌یلین، که‌واته پیوسته‌ هه‌مو ماده‌یه‌کی خاوه‌ن گیان و هه‌ستی، یا هه‌مویان خاوه‌نی گیان و هه‌ست نه‌بن، به‌هه‌ر جووری بی نه‌وان بلین، هه‌ردو داواکانیان پوچن، چونکه به‌چاو نه‌بیری هه‌ندی ماده‌ و شک و بی‌گیان، هه‌ندی تریان زیندوو خاوه‌ن هه‌ستن. که‌واته به‌گوێره‌ی نه‌و جووره‌ جیاوازیانه پیوسته‌ جگه‌ له‌ ماده‌ هه‌یژکی خاوه‌ن زانست هه‌بی زنده‌گانی و هه‌ست به‌خشی به‌هه‌ندی ماده‌ و جگه‌ی ماده‌یه تر و پیوستی جیاوازی له‌نیوانیا هه‌بی.

﴿ أَوْ لَمْ يَرُدُّوا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوِّ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ ﴾ ئایا ئاده‌میزاد بۆ نه‌یان روانیوه بۆ لای بالنده‌کان ئاماده‌کراون بۆ فرین له‌بۆشایی ئاسماندا و دوور له‌زه‌وی هه‌یج که‌سی رای نه‌گرتوون ناکه‌ونه خواره‌و مه‌گه‌ر هه‌ر خوا، نه‌گینا به‌و له‌شه‌گرانه‌وه هه‌یانه نه‌بویه بکه‌وتنایه‌ خواره‌وه. خوای مه‌زن دووبالی دروست کردوه بۆ بالنده‌ هه‌مو ئاماده‌یه‌کی تیدا دروست کردوه بتوانی به‌ری له‌ئاسماندا.

پرسیار/ ئاده‌میزاد فرۆکه‌ی دروست کردوه خه‌یالی رویشتی له‌ده‌نگ زۆرتره‌، ساروخیان دروستکردوه له‌کاتژمێرکا هه‌زاران میل نه‌په‌ری و نه‌روا بۆلای مانگ و مه‌ریخ، مانگی ده‌ستکردیان دروست کردوه نه‌سورپته‌وه به‌ده‌وری زه‌ویدا و گه‌فو گو نه‌که‌ن له‌گه‌ل زانایان به‌زمانی خۆیان به‌شتی بیستن و بیسن، دوایی بالنده‌ له‌کوێ و نه‌وانه له‌کوێ که‌سه‌ر سورپته‌رتن له‌بالنده‌.

وه‌لام / نه‌و په‌رساوردواویه له‌ مروّقی ژیره‌وه زۆر جیگه‌ی سه‌رسورپمانه‌و سه‌رگه‌ردان بوه‌و خۆی بی‌تاگا کردوه له‌و خوایه‌ی نه‌وه‌قه‌له‌ی دروست کردوه که‌نه‌وشتانه‌ی په‌یدا

کردوه، نه‌گەر خواوه‌نی وێژدان بێ ته‌ماشای خو‌ی و نه‌قلی خو‌ی نه‌کا زۆر گه‌وره‌ترن له‌ دروستکردنی ساروخ و مانگی ده‌ستکرد به‌لکو نه‌گەر خواوه‌نی وێژدان بیت نه‌ی پوانی بۆلای دروست کردنی گه‌ردون که گه‌وره‌ترن له‌ دروستکردنی ئاده‌میزاد. نه‌وانه له‌ لایه‌که‌وه و له‌ لایه‌ تره‌وه: نه‌و گفتوگۆیان له‌ باره‌ی بالنده‌وه‌یه، که‌بالنده‌یه‌ش له‌زینده‌وه‌رانه، فرۆکه و ساروخ و مانگی ده‌ستکرد له‌بێ گیانان. که‌واته نه‌و ره‌خنه‌ی ئیوه له‌جینگه‌ی خو‌یا نه‌، زۆر پون و ناشکرایه که‌زانایانی ساروخ دروست که‌ر و هه‌موزانایانی ئاده‌میزاد و جنۆکه ناتوانن مێشوله‌یه یا شانیه له‌بالی مێشوله دروست بکه‌ن.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ به‌راستی هه‌یه له‌ناماده‌کردنی بالنده بۆ فرین له‌بۆشایی ئاسمانا چه‌ندین به‌لگه‌ی به‌هێز و په‌ك خه‌ر بۆ کۆمه‌لی باوه‌ریان به‌خواو نه‌وشتانه‌ی هاتون بۆ لای پیغه‌مبه‌ر هه‌بی.

﴿وَجَعَلْ لَّكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ مَكَنًا﴾ وه‌ خوا دروستی کردوه بۆ سوودی ئیوه چه‌ند خانویه‌ بۆ کا‌کردن و دانیشق له‌نیویانا که ئیوه‌ دروستیان نه‌که‌ن له‌به‌ردو دره‌خت و ئاسن و چیمه‌نتۆ بۆ پشودانتان.

﴿وَجَعَلْ لَّكُمْ مِنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَمْنِكُمْ وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ﴾ وه‌ خوا دروستی کردوه بۆ ئیوه له‌پێستی چوارپێکان چه‌ندین خانوی هه‌لگرتیان سوکه بۆ ئیوه له‌رۆژی کۆچ کردنتان و له‌رۆژی دانبشتی ئیوه‌دا یانی له‌ هه‌ردوو کاته‌کانا هه‌لگرتیان گران نه‌.

بۆ زانین: خانو له‌یاسای ئیسلامدا ریزی تایبه‌تی خو‌ی هه‌یه و چاکه‌کانی خوایه به‌سه‌ر به‌نه‌کانیه‌وه، ریزی خانو نازانی مه‌گه‌ر که‌سێ خانوی نه‌بی. خانو ریزی تایبه‌تی هه‌یه له‌لای ئیسلام نابێ به‌بێ ده‌ستور به‌چینه‌ ژووره‌وه‌ی خانوی جگه‌ی خو‌ت، زانایان نه‌لین: نه‌گه‌ر که‌سێ له‌کونیکه‌وه یا له‌جینگه‌یه تره‌وه ته‌ماشای خانوی که‌سێ تری کرد بۆ خاوه‌ن خانوه‌که هه‌یه سه‌ره‌زنشتی بکا، نه‌گه‌ر هه‌ر به‌دره‌وام بو بۆی هه‌یه لی‌ی بدا، هه‌ر که‌سێ ته‌ماشای جینگه‌ی دانبشتی که‌سێ تر بکا خاوه‌ن جینگه هه‌ردوو چاوی نه‌وکه‌سه‌ی بۆ ره‌واهیه کو‌تری بکا و به‌ردی و وردی بۆ فره‌بدا.

﴿وَمِنْ أَصْوَافِهَا وَأَوْبَارُهَا وَأَشْعَارُهَا أَثَاثًا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ﴾ وه خوا دروستی کردوه بۆ سوودی ئیوه له خوری مهر و له کورگی هوشتر وله موی بز شتی ئیوه پیوستیان پی هه بی بۆ راخستن و بیدهن به سه رخوتانا و بۆ بهرگ و کهل و په لی ترتان، به وینه ی به ره و قالی و له باد و چۆغه و بهر مال و چاتول و دهیان شتی تر، بۆ نه وهیش سوودیان لی و هه بگرن له جی به جی کردنی پیوستی خوتان و بیان رابوێرن له ماوه ی ژبانی خوتانا له جیهاندا .
﴿وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلَالًا﴾ وه خوا دروستی کردوه بۆ سوودی ئیوه له هه ندی له وشته ی دروستی کردون له سییه ره کانی خانو و دیوار و دره خته کان بۆ نه وه ی خوتان بپاریژن له گهرما و له سه رما .

﴿وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا﴾ وه خوا دروستی کردوه بۆ سوودی ئیوه چه ندین جیگه یه بۆ دانیشن له وانا له خانو و نه شکه وتی کیوه کان خوتان بپاریژن به وه ی نه وانه وه له گهرما و سه رما، هه مو پیوستیه کانی ئاده میزاد چاکه ی خوان بۆیان بگره سییه ری هه وریش .

﴿وَجَعَلَ لَكُم سَرَائِلَ تَقِيْكُمْ الْخُرَّ وَسَرَائِلَ تَقِيْكُمْ بِأَسْكُمْ﴾ وه خوا دروستی کردوه بۆ سوودی ئیوه کراس و بهرگ له لۆکه و که تان و خوری و نسایلۆن و جگه ی نه وانش هه تاخوتانی پی بپاریژن له گهرما و له سه رما و بۆی دروستکردوون زریی و تاس کلاو و هه مو چه کیکی تریان پارێژی له ده ست درێژی دۆژمان و په لاماردانی درونده . وایش نه بی نایه لن پیست و گوشت و ئیسکه کانتان بریندار بن .

﴿كَذٰلِكَ يَتِمُّ نِعْمَتُهُ عَلٰیكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُوْنَ﴾ هه ر به و جوهری خوا نه وه هه مو چاکانه ی به خشی به ئیوه خوا چاکه ی خۆی نه رێژی به سه رتانا له هه ردوو جیهاندا بۆ نه وه ی ئیوه سوپاسی خوا بکه نو بچوکی خوا بکه ن و چاوه روانی چاکه ی زۆرتر بکه ن .

خوا ی مه زن داوامان لی نه کاسوپاسی خوا بکه ن له بهر نه وه له مه و بهر خانوی دره خت و نه شکه وت و بهرگی لۆکه و خوری به خشیوه به ئاده میزادی نه و کاتانه ی پیشوو، نه ی ئیستا چۆن ئیمه سوپاسی زۆرتر بۆ خوا نه که ن که له ئالتوونی رهش جوهره ها چاکه و

سودی تیدایه بو ناده میزاد، چون سوپاسی خوانه کهین له جیاتی چوار پی و چاره وی و هیسرو گوی دریتو خانوی له بهرد تاشراو خوا ماشین و فروکه و کوشکی بلندی به خشیوه به ناده میزادی نه م سهردهمه .

﴿ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاءُ الْبَيْنُ ﴾ دواپی نه گهر ناده میزاد پشتیان کرده توو باوهریان نه هینا وازیان لی بهینه، دواپی تو بهراستی له سهر تویه راگه یاندنی تاشکرای بهیامی نیمه بهوان و پرسیار وپاداشت وتوله یان له سهر نیمه .

﴿ يَغْرِفُونَ نِعْمَةَ اللَّهِ ثُمَّ يَنْكُرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ﴾ ناده میزاد چاکهی خوا نه زانن و نه یناسن له پاشا باوهر بهو چاکانه نایهرن، زور جیگهی سهر سورمانه خوا به خیریان نه کا کهچی له جگهی خوا نه بهرستن و زورتر لهوان باوهر نایهرن و سوپاسی خوا ناکهن، بهلام که میکیان باوهر نه هینن و سوپاسی خوا نه کهن .

کاتی خوی مهزن باسی بت بهرستانی کرد، باسی به سهر هاتی بی باوهریان نه کا له ریزی دوا ییدا، که دروو بوختان سود بهوان ناگه یه نی و نه فهرموی :

وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ
شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ يُسْتَعْنَبُونَ
﴿٨٤﴾ وَإِذَا رَأَوْا الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ
يُنْظَرُونَ ﴿٨٥﴾ وَإِذَا رَأَوْا الَّذِينَ أَشْرَكُوا شَرَكَاءَهُمْ
قَالُوا رَبَّنَا هَؤُلَاءِ شُرَكَاؤُنَا الَّذِينَ كُنَّا ندْعُو مِنْ دُونِكَ
فَأَلْقُوا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٨٦﴾ وَالْقَوَا

إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّلَامُ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٨٧﴾
 الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ
 الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾ وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ
 أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَيْنَا
 هَؤُلَاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى
 وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾

﴿ وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ﴾ وه تو بیری نهو رۆژه بکهره وه بت په رستانی پی
 بز سینه نیمه زیندوو نه کهینه وه له هه مو نه ته وه یه شایه تی ئه دا له سه ریان به باوه رهیتان و
 به باوه نه هیتانیا ن له رۆژی دوا پیدا .

﴿ ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴾ له پاشا بی باوه ران ده ستوریان پی نادری بیانو
 بهینه وه وه به وان نه بیژری نه مرو جیگه ی گفتوگو و بیانو هیتانه وه نه وه، ریگه به وان نادری
 داوای په زامه ندی خوا بکه ن به گفتوگو یابه کردار، چونکه رۆژی دواپی رۆژی پرسیار و
 پا داشته نه که رۆژی داوا کردنی په زامه ندی وکا کردن. یانی دوا ی شایه تی دانی
 پیغه مه ره کان گیروده ی شتیکی گرانتر نه بن و نایه لن گفتوگو بکه ن .

﴿ وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفِّفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴾ وه کاتی
 که سانیکي نهو تو سته میان کردوه له خو یان به بی فرمانی چاویان نه که وی به سزای خوا و
 سزایان نه دری له رۆژی دوا پیدا، دواپی نهو سزایه سوک ناکری له وان و نه وان مؤله تیان
 نادری و سزایان دوانا خری .

﴿وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شَرَكَاهُمْ قَالُوا رَبُّنَا هَؤُلَاءِ شَرَكَاؤُنَا الَّذِينَ نَدْعُوا مِنْ دُونِكَ﴾
 وه کاتی له دوا رۆژدا که سانیکی نه وتۆ هاوبه شیان بۆ خوا دانه نا هاوبه شه کانی خۆیانیان
 بیینی نه لین: نهی پهروه ردگاری ئیمه هاوبه شه کانی: ئیمه نه و که سانهی نه وتۆن ئیمه
 نه مان په رستن و هاوارمان لیان نه کرد له جگهی تۆ.

﴿فَالْقَوْلُ إِلَيْهِمْ الْقَوْلُ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ﴾ دواپی خواکانی بت په رستان گفتوگو
 فره نه ده ن بۆ لای بت په رستان وه لایمان نه ده نه وه به راستی ئیوهی بت په رستان درۆتان
 کردوه له ناوانانی ئیمه دا به خوا و ئیمه بانگی ئیوه مان نه کردوه بۆ لای په رستی ئیمه.
 نه گهر پرسیار بکری و بیژری دور نیه خوا گیان بکا به بهریاناو نه قلیان بداتی له رۆژی
 دوا پیدا، بۆ نه وهی بت په رستان به درۆ بجه نه وه. یاخوا جوړه گیانی بدایه به وان و هه موشتی
 بۆ خوا ئاسانه.

﴿وَالْقَوْلُ إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّلَامُ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾ وه بت په رستانو
 خواکانیان بچوکی و سهر شوړی فره نه ده ن لهو رۆژه دا بۆ لای خواو فره مان به رداری خوا
 نه به ن ولانه چی و پوچ نه بیته وه له لای بت په رستان شتی نه وان به درۆ به بوختان نه یان
 ووت نهوا نه خوای ئیمه ن و یارمه تیمان نه ده ن و به کان بیژاری خویان له وان دهر نه برن،
 هه مو بوختان که ری تۆ لهی بوختانه که ی خویان وه نه گرن له ورۆژه سه خته دا.

﴿الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زَنَاهُمْ عَذَابٌ فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ﴾
 که سانیکی نه وتۆ باوه ربان نه هیناوه ورپگه یان گرتوه له ناده میزاد بۆ باوه رهینان به رپگه ی
 نایینی خوا ئیمه زۆر نه که یان بۆ یان سزا له زوور سزاوه به هو ی شتی که وه نه وان بلاویان
 نه کرده وه له خراپه، سزایه کیان له بهر رپگه گرتیان، سزایه تریان له سهر باوه ره هینان .
 ﴿وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ﴾ وه تۆ بیری رۆژی بکه ره وه
 ئیمه زیندوو نه که ی نه وه له نیو هه مو نه ته وه یه کدا پیغه مه ری له ره گه زی خویان شایه تی
 نه ده ن له سهر نه و شتانه ی کردویانه له کرده وه ی چاک و خراب. بیگومان هه مو پیغه مه ری
 نه بی به شایه تی نه ته وه که ی خویان.

﴿ وَجَنَّا بِكَ شَهِيدًا عَلَىٰ هَؤُلَاءِ ﴾ وه ئینه تۆش نههین بۆ نهوهی شایهتی بدهی لهسه کردهوهی نهتهوه کهی خۆت لهجهاندا بهگشتی .

پرسیار/ بیگومان پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ نیراوه بۆ لای ههمو بونهوه ران. کهواته چۆن بهتایبهتی شایهتی ئه دا لهسه نهتهوه کهی خۆی ؟

وهلام / پیغمهر رای گه یاندوه به نهتهوه کهی خۆی و رای سپاردوون که ئایینی ئیسلام رابگه یه نن به ئاده میزاد چین له دوای چین له پاش مردنسی خۆی له ههمو وجیگه و کاتیکا، له رۆژی دوایدا شایهتی ئه دا لهسه نهتهوه کهی خۆی رایان گه یاندوه یا کۆلیان داوه .

﴿ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴾ وه ئیمه ناردومانته خواره وه نامهیه که قورئانه له بهر نهوهی رون بکاته وه بۆ ئاده میزاد ههمو شتی په یوهندی به باوه و دهستور و رهوشت هیهو ، به ئامۆژگاری و ته می کردنه وه هه بی و بۆ نه وهی راغومایی که ربی بۆیان. ریگهی راست ئه گهر داوای راغومایی بکه ن ومیهره بانی و دیاریه بۆیان و موژده دهره بۆ ههم و نه و که سانهی فه زمانبه ردار و سه رشۆری فه رمانی خوان به گشتی و بۆ مه سلمانان به تایبه تی .

کاتی خوای مه زن رونی کرده وه بۆ ئاده میزاد شتی شاره زایی که رومیهره بانی بی بۆ په یروانی ئایینی ئیسلام، له م ئایه تانهی دوایدا باسی ئه و شتانه ئه کا ئه بنه هۆی به ختیا ری مرو ف له هه ردو و جیهاندا و نه فه رموی:

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ

وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ

وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

﴿ ١٠ ﴾ وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ

بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ
 اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٩١﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِي نَقَضَتْ
 غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْكَاثًا تَتَخَذُونَ آيْمُنَكُمْ دَخَلًا
 بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَىٰ مِنْ أُمَّةٍ إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ
 اللَّهُ بِهِمْ وَلِيَبَيِّنَ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ مَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٩٢﴾
 وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُضِلُّ مَنْ
 يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَلَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

﴿ إن الله يأمرکم بالعدل والأحسان ﴾ به راستی خوا فرمان نه‌دا به دادپه‌روه‌ری و به چاکه کردن و به جی هینانی فرمانه‌کانی خوا چاکه‌ش له‌گهل که سیکیش خراپه‌تان له‌گهل بکا، خوا نه‌به‌خشی به‌هم‌موخاوه‌ن مافی مافه‌که‌ی خوی و به‌ستم نه‌کردن، فرمان نه‌دا به دادپه‌روه‌ری له‌نیوان نیمه و له‌نیوان خودا به‌وه‌ی فرمانه‌کانی به‌جی‌گه‌ی خوی بگه‌یه‌نین و دوور بکه‌وینه‌وه له‌بی فرمانی خوا. فرمان نه‌دا به‌داد په‌روه‌ری له‌نیوان نیمه و خو‌مانا و دور بکه‌وینه‌وه له‌چاو‌چنۆکی و رازی بین به‌وشتانه‌ی خوا پیمانی داوه‌و خو‌مان قه‌ده‌غه بکه‌ین له‌وشتانه‌ی توشی زیانی هه‌ردوو جی‌هاغمان بکا و له‌سنور لامان بدا. فرمان نه‌دا به‌دادپه‌روه‌ری له‌نیوان خو‌مان و له‌نیوان ناده‌میزادا، نامۆزگاریان بکه‌ین و خراپه‌یان له‌گهل نه‌که‌ینه‌وه خو‌مان ته‌ماشایان بکه‌ین و نازاریان نه‌ده‌ین. فرمانان بی نه‌دا به‌چاکه کردن له‌گهل ناده‌میزاد و جگه‌ی ناده‌میزاد و نه‌وپه‌ری چاکه‌یان له‌گهل بکه‌ین به‌گویره‌ی توانای خو‌مان .

﴿وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى﴾ وه خوا فهرمان نه‌دا به‌وهی به‌خشری به‌خزمه‌کان پیوسته‌کایان و له‌دارایی خومان به‌شیان بدهین و ناموشویان بکهین و جنیو و گفتوگوی خراپیان بی نه‌بیزری، نه‌گهر به‌جوره نه‌بین په‌یوه‌ندیان له‌گهل نه‌بچری و خوشه‌وستی له‌نیوانمانا نامیتی ورق و کینه له‌نیوانمانا گه‌شه نه‌کا و په‌ره‌نه‌سیتی، هه‌تا دی.

﴿وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ﴾ وه خوا ریگی گرتوه له‌کردنی کاری بیژ لیکراوه و قه‌ده‌غهی کردوه وه‌ک داوین پیسی و خواردنه‌وهی مه‌ی و کردنی قوما و درو و بوختان و ریگه نه‌گری له‌شتی نه‌قل و یاسای نیسلام لای خراپ بی وه‌کده‌ست دریزی کردن بو سهر ناده‌میزاد به‌کرده‌وهو به‌گفتوگو، وه‌ریگه نه‌گری له‌ده‌ست دریزی کردن له‌سهر فه‌رمانه‌کانی خواو له‌سهر مافی ناده‌میزاد.

﴿لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ بۆ‌نه‌وهی نیوه ناموزگاری وه‌برگرن و کرده‌وهی چاک‌که‌ن و خوتان پاریژن له‌کاری خراپ و بیژ لیکراوه له‌سنوری یاسای خوا لانه‌ده‌ن.

﴿وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ﴾ وه ههر کاتی نیوه په‌یمانیکتان دا به‌کردنی شتی نیوه نه‌و په‌یمانه جی‌به‌جی بکه‌ن. جی‌به‌جی کردنی په‌یمان به‌دوو‌جوره: یه‌که‌م نه‌وه‌یه ناده‌میزاد بلێ: په‌یمان نه‌ده‌م به‌خوا نه‌و‌شته بکه‌م یانه‌و شته نه‌که‌م له‌وکاته‌دا پیوسته نه‌و په‌یمانه جی‌به‌جی بکا به‌ته‌واوی. دووه‌میان نه‌وه‌یه باوه‌ر به‌خوا به‌یتی، چونکه نه‌و که‌سه‌ی باوه‌ری هیناوه به‌راستی نه‌و باوه‌ره‌یتانه په‌یمان دانه به‌وه‌ی به‌فه‌رمانه‌کانی خوا هه‌لسی‌و واز له‌بی فه‌رمانی خوا به‌یتی، هه‌رچه‌نده هه‌ردوو په‌یمانه که‌ پیوسته جی‌به‌جی بکری‌ت. به‌لام مه‌به‌ست لی‌ره یه‌که‌میان.

﴿وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْثِقِهَا﴾ وه نیوه نه‌وسویندانه‌ی خواردوتانه مه‌یان شکین له‌دوای نه‌وه‌ی نه‌و سویندانه‌تان به‌هیز کردوه به‌هوی ناوی خواوه که‌کاری بکه‌ن، نیژ نه‌و سویندانه به‌لیندانه به‌په‌مه‌ر یا هه‌مو سویندی بی، به‌مه‌رجی سویند خواردنتان بو کردنی گونا نه‌بی، چونکه سویند بو کردنی گونا دانا به‌سری. لی‌ره‌دا گومانی په‌یدانه‌بی هه‌ر سویندی به‌توندی نه‌به‌سزایی پیوست نیه جی‌به‌جی بکری. به‌لام هه‌مو سویندی نه‌بی

جی به جی بکری به هه ر جوړی بی هه رچه نده نه وه یان به هیژ کرابی نه بی چاکر
جی به جی بکری .

﴿ وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ بِمَا تَفْعَلُونَ ﴾ وه به راستی نیوه خواتان
کړدوه به ناگادارو زامن بو نهو به لینه ی داوتانه به پیغمه ر و جگه ی پیغمه ر ﴿ ﷺ ﴾ ،
هه رکه سی سویند بخواو خوا بکا به شایه ت و زامنی سوینده که ی، دواپی نه گه ر دزی
سوینده که ی هه لسا به راستی خه یانه تی له خوا کړدوه و شایانی توله و سزادانه . به راستی
خوا نه زانی به شتی نیوه نه یکه ن هه رکه سی به لین و سویندی خو ی بیاته سه ر خوا پاداشتی
نه داته وه به چاکه ، هه رکه سی به دزیان هه لسی خوا سزای نه داوتوله ی لی نه کاته وه .

بیژراوه : ژنیکې بی ته قل له مه که دا هه بوه به یانیا ن خوری به که ی نه رپسا و نیواره هه لی
نه وه شانده وه ، خوی مه زن نه و که سانه ی سوینده کانیا ن بشکین به وینه ی نه و ژنه ی
داناون ، وه ک خوا نه فرموی :

﴿ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَقِضَتْ غُرْلَهُمَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَتَكَانَا ﴾ وه نیوه له شکاندنی په یما نا
به وینه ی نه وژنه مه بن رپسراوه که ی خو ی هه لوه شانده وه و خوی نه کړدوه له دوا ی
رپسانی رپسه که ی و بادانی به باشی کاتی نه و رپسه ی هه لوه شانده وه و پارچه پارچه ی
نه کړد نه و کچه ناوی (بربطه) کچی سه عد بووه .

﴿ تَتَّخِذُوا إِنِّمَانَكُمْ دَخَلَابَتَكُمْ أَنْ تَكُونُوا أُمَّةً هِيَ أَرْبَى مِنْ أُمَّةٍ ﴾ نایا بو نیوه
سوینده کانتان وه نه گرن به کاریکی نارې و او پوچل له نیوان خواتانا له بهر نه وه ی نه ته وه یه
ژماره یان زوړتره و دارینا فراوانتره سویندیان بو نه خو ن هه تا پرواتان پی بکه ن و ، نیوه
له هه مان کاتدا له دلی خواتانا نیازی شکاندنی سوینده که تان په نهان داوه ، که هه ر کاتی
تاقمی تر تان ده ست که وت توانیا ن زوړتر بو واز له وان نه هین بو نه مان .

﴿ إِنَّمَا يَتْلُوَكُمْ بِهِ لِسَانٌ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴾ به راستی خواتیوه
تاقی نه کاته وه به وه ی فرمان نه دا به جی به جی کړدنی په یما ن و سویند خواردن به ی فیل و فر
و بو نه وه یش خوا رونی بکاته وه بو نیوه له روژی دوا ییدا شتی نیوه دزی یه کترین

له وشتهدا له جیهاندا و بیرو راتان جیاوازه ، هندی باوهر بهینی به سهرهستی و هندی تر
بی فرمانی خوا بکا، دواپی خوا پاداشتی همدویان نه داتهوه به گویره ی کردهوی خویان .
﴿ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلْتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً ﴾ وه نه گهر خوا ناره زوی همدوايه نیوه ی نه گیرا
بهیهک تاقم و بهیهک ناین ولسهر ناینی نیسلام نه بون . بهلام واز له ناده میزاده هینی
به ناره زوی خویان ناینی هه لبریزن، نه گهر سهرهستیان نه کا به ونه ی نازال و جانوه و
نه بون .

﴿ وَلَكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَلَتَسْأَلُنَّ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ وه بهلام لانهدا
له ریگه ی راست که سی ناره زوی هه بی، چونکه ریگه ی ناراست بو خوی هه لسه بزیری
و راغوبی که سی نه کا ناره زوی هه بی، چونکه نه زانی ریگه ی راست بو خوی هه لسه بزیری
ونه قلی داوه به هردوو لایان و سهرهستی کردوون و، به راستی نیوه پرسیارتان لی نه کری
له شتی نیوه نه یکه نه له چاک و له خراب .

وَلَا تَتَّخِذُوا أَيْمَانَكُمْ دَخْلًا بَيْنَكُمْ فَزِيلَ قَدَمُ بَعْدُ ثَبُوتِهَا
وَتَذُوقُوا السُّوءَ بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ﴿٩٤﴾ وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ
هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩٥﴾ مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ
وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ
أَوْ أُنْثِيَ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ
أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾ فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ

فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿١٨﴾ إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ
عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿١٩﴾ إِنَّمَا
سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ

﴿ وَ لَا تَتَّخِذُوا أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ ﴾ وه ئیوه سوینده کانتان مه گیرن و مه یان کهن
به کاریکی نارهوا و پیلان و فیل له نیو خوتاناو بتانهوی ناراستی له گهل بکهن به په نهانی،
یانی به دهم شتی بلین و له دلتانا شتی تر شاراهو بی .

﴿ فَبِزَلِّ قَدَمٍ بَعْدَ ثَبُوتِهَا ﴾ ودوایی ههل بخلیسکی پیتان وله شه قامی نیسلام لابه دن
ودوای نه وهی خوا باوه ری له دلتانا چه سپاندوه. نه و رسته یه هه ره شه یه له و که سانه وازله
راستی به پین بوشتیکی پوچ وواز له شاره زایی به پین بو لای ریگهی خوارو خینج .

﴿ وَتَذَوُّوا السُّؤْمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴾ وه دوایی نیوه
سه ختی سزاو نازار نه چیژن له جیهاندا به هوئی شتی لاتان داو له به جی چه پتانی به لین و
لادانی جگهی خوتان له ریگهی نایینی خواو، بو ئیوه نه بی سزایه کی زور گه وره له رژی
دواییدا، یانی هه ره که سی ریگه بگری له بلا و بونه وهی نایینی نیسلام له هه رکات و
جیگه یه بی پیویسته بیگیر نه وه به ناموزگاری کردنی، دواتر به جهنگ کردن له گه لیا
به کوشتن یابه دپیل کردن له جیهاندا، له پاشه رژی دواییدا سزای گه وره تر نه دری .

﴿ وَ لَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا ﴾ وه ئیوه به لینی داوتانه به خواو به پیغه مه ر
مه یگور نه وه به نرخیکی کهم و به و به لینه ی قوره یشه کان داویانه پیتان نه گه ر نیوه
وه رگه رین له نایینی نیسلام به لام نیوه به لینی خوتان به نه سهر چونکه:

﴿ إِنَّ مَا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ بهراستی شتی لای خواجه نهو شته چاکره بو ئیوه له وسوده ی جیهان دهستان بکهوی بههوی لادانتان له پهیمانه کانتان نه گهر ئیوه برانن بهو جیاوازیه ی نیوان سودی جیهان وسودی نهو ی لای خواجه بو دواړوژ دواپی خوا ی مدزن نهو جیاوازیه رون نه کاته وهو نه فهرموی چ :

﴿ مَا عِنْدَكُمْ يَنْقُذُ وَ مَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ ﴾ شتی لای ئیویه له دارایی جیهان نامیتته وهو نهو شته ی لای خواجه نه میتته وهو بهرده وامه له کرده وه چاکه کان وخوا پاداشته کانیانی بو ناماده کردوون له پاشه پروژدا بهبی نهو ی خو تانی بو ماندوو بکهن .

﴿ وَ لَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ وه بهراستی ئیمه پاداشتی کهسانیکی نهو تو نه دینه وه نارامیان گرتوه بهرانه ر هه ژاری و سهختی وبهرده وامبون له سهر په رستی خوا به پاداشتی بو نهوان چاکر و شیرینتر له پاداشتی نهیکه ن، نهو پاداشته بریتیه له بههشت که زور چاکره له سوودو پاداشتی جیهان .

﴿ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مِنْ مُّؤْمِنٍ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً ﴾ هه رکه سی کرده و ی چاکی کردبی له پیاوان یا له ژنان و نهو که سه باوهری به خواو به پیغمه مهر هینایی، دواپی ئیمه نه ژین و به خوی نه کهین به ژیانیکی پاک ورهوا: نهو ژیا نه پاکه بهو جوړه یه: نه گهر خاوه ن سامانی به دلئیکی فراوانه وهو به سوپاسه وه به شی هه ژاران نه دا وله جینگه ی چاکا دای نهی. نه گهر هه ژار بی خوی به بهختیار نه زانی که باوهر داره و به به شی خوا رازیه و باوهری به فهرموده ی پیغمه مهر هه یه: جیهان به ندیکانه ی باوهر دارانه وه بههشتی بی باوهرانه .

نهو تابه ته بهلگه یه له سهر نهو ی پیاو و ژن به راوردیان به کرده وه نه کری لای خواو ریژر بو پیاو دانانری به جگه ی خو پاراستن له بی فرمانی خوا، نه گهر ژن کاری چاک بکا وباوهر داربی و پیاو بی فرمانی خوا بکا نهو ژنه چاکره لهو پیاوه لای خوا .

﴿ وَ لَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ وه بهراستی ئیمه پاداشتیان نه دینه وه بهو ی پاداشتی نهوان له پروژی دوا پیدا چاکر و شیرینتر له شتی پاداشتی نهوانی پی دراوه ته وه له جیهاندا نهو پاداشته یش بریتیه له بههشت وره زامه ندی خوا .

﴿ فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴾ دواى تو ههركاتى ويست
قورئانى بخوینى لهپیشهوه تو بلى: من پهنا نه گرم له گومان پهیدا کردنى شهیتانى دهر کراوه
لهمپههربانى و بهزهپى خوا، نهو فرماندانه بهپغه مهر ﴿﴾ فرماندانه بدنه توه کیشى،
به لای زوربهى زانایانه وه نهو پهنا گرتنه له شهیتان چاك وایه بکرى و پیوست نیه، ئیتر
له نوێز دابى یا له جگهى نوێز .

﴿ إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴾ بهراستى شهیتان هیچ
دهسته لاتیکی به سهر کهسانیکی نه ووتودا نیه باوهریان هتاوه به نیازی پاکه وه و پشت
نه به ستن له سهر خواى پهروه ردگارى خوین و هه موو کاریکی خوین نه دهنه دهست
پهروه ردگارى خوین .

﴿ إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ يُشْرِكُونَ ﴾ بهراستى شهیتان
دهسته لاتی به سهر کهسانیکی نه ووتودا هدیة فرمانبهرداری شهیتان نه کهن و شهیتان نه که نه
کارگوزارى خوین و به سهر کهسانیکی نه ووتودا هدیة به هوى شهیتانه وه نه وان هاوبهش بۆ
خوا دانه ئین. هه ندی له زانایان نه ئین: راناوى (به) نه گهریته وه بۆ لای پهروه ردگار .

وَإِذَا بَدَلْنَا آيَةً مَّكَاتٍ آيَةً وَاللَّهُ أَعْلَمُ
بِمَا يُزِيلُ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ
﴿١٥١﴾ قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ
الَّذِينَ آمَنُوا وَهُدًى وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿١٥٢﴾
وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِّسَانُ
الَّذِي يُدْحِذُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِيٌّ وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ

مُبِيتٌ ﴿١٠٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ لَا يَهْدِيهِمُ
اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾ إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ

﴿١٠٥﴾

﴿ وَاِذَا بَدَلْنَا آيَةً مَكَانَ آيَةٍ ﴾ وه هدر کاتی نیمه فرمانی نایه تی بگورین و له جیگه ی
نهو فرماندها فرمانی نایه تی تر دابنین له جیگه ی نهودا. بیگومان نهو گورانکاریه له بهر
سوودی ناده میزادهو گونجای کاتیکی تایه تیه نهوانه .

﴿ وَاللَّهُ يَعْلَمُ بِمَا يَنْزِلُ ﴾ وه خوا نه زانی بهشتی نهی نیرینه خواره وه بهسروش بۆ لای
پیغمهر و هدر خوا به سوود و به بهختیاری و چاکه ی ناده میزاد به لابر دنی فرمانی و دانانی
فرمانی تر له جیگه یا نه زانی، چونکه سوودی ناده میزاد داوا نه کاو خوای بالاده ست
فرمانی بدا بهشتی بۆ ماویه کی دیاری کراو نهو ماویه کۆتایی پیهات فرمانی تر
له جیگه یا دانه نی به گویره ی سوودی ناده میزاد .

﴿ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُنْجِلٌ لَّنَا مَوْتًا لَا يَعْلَمُونَ ﴾ بت په رستان نه یان ووت به پیغمهر
﴿﴾: تۆ له لایه ن خو ته وه نه م قورئانه ت داناهو به درۆه به بوختان نهیده یته پال خوا.
به لام زۆر تر له وان نازان نهو گۆران کاری قورئانه له لایه ن خواره هاتوه و نیوه بهو
گفتو گۆیه تان بوختان نه که ن و نه لین: پیغمهر خۆی دایناوه .

قوره یشیه کان نه یان ووت: موحه مه د گالته نه کا به هاوریکانی، نه مرۆ فرمانیان پی نه دا
به فرمانی، به یانی نه و فرمانه قه دهغه نه کا و خۆی له خۆیه وه دای نهی، خوا وه لامیان
نه داته وه و نه فرمانی :

﴿ قل أنزله روح القدس من ربك بالحق ﴾ تۆ بلی: ئەو قورئانە گیانی ریزگیراو کە جبرەئیلە هیناویەتیە خوارەووە لەلایەن پەرورەدگاری تۆووە بەراستی و بەگوێرە ی وستی خواو بەدانانی هەموو شتی لەجیگە ی شیاوی خۆیا .

﴿ لیثبت الذین آمنوا وهدی وبشری للمسلمین ﴾ لەبەرئەووە ی پەرورەدگاری تۆ بەهۆی قورئانەووە بچەسپینی لەدلی کەسانیک ی ئەوتۆدا باوەریان هیناوە و باوەرەکیان و زیاتر بروایان بەهیزی و، بۆ ئەووەیش ئەو قورئانە شارەزایی کەر و مۆژدەدەربی بەموسلمانان بەچاکە ی بەردەوام بۆیان لە روژی دوایدا. بیگومان بی باوەرانیش ئەترسینی لەسزای بەردەوام .

ئەگیرنەووە دوو کور هەبوون لەدانیشترانی (عین التمر) هاتبونە مەکە شمشیریان دروست ئەکرد ناویان یەسارو جەبربو تەورات و ئینجیلیان ئەخویندەووە، پیغمەر ﴿ ﷺ ﴾ بەلایان ئەرویش و گۆی ی لی ئەگرتن. بت پەرستان ئەیان ووت: موحمەد لەوانەووە فیری دانانی قورئان بوە. خۆای مەزن بەدرۆیان ئەخاتەووە ئەفەر موی:

﴿ لقد نعلم أنهم يقولون إنه یعلمه بشر ﴾ بەراستی ئیمە ئەزانین بت پەرستان ئەیان ووت: بەراستی ئەو قورئانە ئادەمیزادی فیری موحمەدی ئەکاو بەدرۆو بەبوختان ئەیداته پال خوا .

بۆ زانین: هەموو کاتی هەر لەکۆنەووە هەتا ئیستا پیاو خراپان پروباگەندە ی خراپ لەدژی پیاوچاکان بلاوئەکنەووە، بۆ ئەووە ی رژیمی خراپی خۆیان سەرنگون نەبی، لەم سەردەمە ی ئیمەیشدا پرو پاگەندە ی زۆر پەرە ی سەندووە لەدژی ئایینی ئیسلام و زۆر کەسی ساویلکە ئەقل خەلەتاوون، ئەو بت پەرستانە خۆیان درۆزن و بوختان هەلبەستن کەئەلین ئەو قورئانە ئادەمیزاد فیری موحمەدی کردووە، ئەووە خۆای مەزن ئەفەر موی:

﴿ لسان الذي یلحدون إلیه أعجمی ﴾ زمانی کەسانیک ی ئەوتۆ ناماژە ئەکەن بۆ لای کە ئەو قورئانی فیری موحمەد کردووە جگە زمانی عەرەبیە. کەواتە جیگە ی سەرسورمانە

سوندهیشیان بهست بهدوو هوشترهوه هدر یه کدیان بۆ لایه تی خوری و بو دووله تهوه .
 بهلام عمار بهدهم وهر گهرا لهتاین و دلی پربو له باوهر، بهو بۆنهوه بیژرا عمار لهتاین
 وهر گهراوه، پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ فهرموی: هیچ خراپهیهك توشنایی بههوی ئهو کارهوه
 کردوته. بت پهستان پهتکیان خسته ملی بیلال و دایانه دهست منالان و بهنیو مه کهدا
 نهیان گیراو گالتیهان پی نه کرد. بهلام ئهو هدر نهیووت: خوا یه که، دواپی ئهوهبو ئهبو بهکر
 کری و نازادی کرد. بهو بۆنهوه خوی مهزن ئهم نایهتانهی نادره خوارهوه . فهرموی :

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيْمَانِهِ إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ
 وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيْمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا
 فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِّنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٥٦﴾
 ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ
 وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿١٥٧﴾ وَأُولَئِكَ
 الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمِعَتْهُمْ أَبْصَرَ لَهُمْ
 وَأُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٥٨﴾ لَا جَرَمَ لَهُمْ فِي
 الْآخِرَةِ هُمْ الْخَاسِرُونَ ﴿١٥٩﴾ ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ
 لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثَمَّ جَاهِدُوا
 وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦٠﴾

﴿ يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ جُنْدِلًا عَنْ نَفْسِهَا وَتُوْفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴾

﴿ من کفر بالله الله من بعد ایمانه ﴾ هەر کەسی بی باوەر بیی بەخوا لەدوای باوەرهینانی و لە تایینی خوا وەرگەرا لەسەر ئەو کەسە یە خەشم و سزای خوا بەهۆی وەرگەرانی لەناین .

﴿ إلا من أکره و قلبه مطمئن بالإيمان ﴾ مەگەر کەسی زۆری لی کراییی و بەسەر زمانیدا بروا شتی بیته هۆی بی باوەری بەگۆڕە ی رووالەت و لەو کاتەدا دلی ئارام بگری لەسەر باوەری خۆیی و بیرو باوەری نەگۆرابی، ئەو کەسە خواوەن باوەره لای خوا . بەوینە ی عەمار .

﴿ ولكن من شرح بالكفر صدرا فعليهم غضب من الله ولهم عذاب عظيم ﴾ وە بەلام هەر کەسی دلی بەبی باوەری کرایتەو و بەخۆشییهو بی باوەر بویی، دوا ی ئەو کەسانە لەسەریانە خەشی سەخت لەلایەن خواوە بۆیشیان هەیه سزایەکی زۆر گەورە لەدوا روژدا .

﴿ ذلك بأنهم استحبوا الحياة الدنيا على الآخرة إن الله لا يهدي القوم الكافرين ﴾ ئەو خەشم و سزا گەورە یەش بەبوئەو بوه کە بەراستی ئەوان ژیا نی جیهانیان هەلبژاردو و ریزیان داو و بەسەر دوا روژدا . بەراستی خوا شارەزایی تاقمی بی باوەرانیە ناکا بۆ لای ریگە ی راست چونکە ئەوان بەئارەزو ی خویان باوەریان نەهینا و بی باوەریان بۆ خویان هەلبژاردو و .

﴿ أولئك الذين طبع الله على قلوبهم و سمعهم و أبصارهم و أولئك هم الغافلون ﴾ ئەوانە کەسانیکی ئەوتۆن خوا مۆری داو و بەسەر دلیان و چاکە ی تی ناروا و بەسەر گویچکە یا ناراستی نابیسن و بەسەر چاویان چاکە نابین، بەهەمو جوۆری لەچاکە و

دوورن، نهو که سانه نهوانه بی ناگان له راستی و خوئیانیان گیل کردوهو نازانن به سهر هاتی پاشه روژی خوئیان چونه .

﴿ لا جرم أنهم في الآخرة هم الخاسرون ﴾ بیگومان به راستی نهو که سانه نهوانه زیانیان توش نه بی له دوا روژدا و به بی سهرمایه جیهانیان له کیس چوه .

دوای نهوهی خوای مهزن باسی که سیکي فهرمو که له دلهو به راستی باوهری هینابو . بهلام بهرووالت بی باوهری دهربری، دوایی خوای گه وره باسی نه کا باوهری به پیغمه مهر و خوا هیناوه . بهلام له مه که دا ماوه ته وهو کوچی نه کردوهو له مه که وه بو لای مه دینه له گهل پیغمه مهر ﴿﴾، هندی لهو شتانهی بت په رستان داوایان نه کرد به وانیان نه دا، له پاشا په شیمان بونه وه و کوچیان کرد و له گهل پیغمه مهر جهنگیان کرد و نارامیان گرت له سهر جهنگ کردنی بت په رستان و ترسان په شیمان بونه وه یان لی وهر نه گیری، خوای مهزن نه نایه تانهی نارد خواره وه نه فهرموی :

﴿ تم إن ربك للذین هاجروا من بعد ما فتنوا ثم جاهدوا و صبروا إن ربك من بعدها لغفور رحیم ﴾ له پاشا به راستی په روه ردگاری تو بو که سانیکي نهو تو کوچیان کردوه له دوای نهوهی تاقي کرانه وهو گیرودهی هندی شت بون له لایه ن بت په رستانه وه پاشتر جهنگیان کرد له گهل بت په رستان و نارامیان گرت له سهر جهنگ کردن . به راستی خوای په روه ردگاری تو له پاش نهو شتانهی نهوان کردویانه لی بوردنی زوره بو نهوان و میهره بان و خاوهن به زه ییه بو یان که بی باوهری به ده میانا هاتوه له بهر نهوهی خوئیان بهاریزن له نازاری بت په رستان بهلام دلیان به ردهوام بو له سهر باوهر به خوا و به پیغمه مهر ﴿﴾ .

﴿ یوم تأتي کل نفس تجادل عن نفسها و توفي کل نفس ما عملت و هم لا یظلمون ﴾ تو بیري نهو کاته بکه روه روژی دی هه مو که سی له ناده میزاد بهرگری له خوئی نه کا له روژی دوا ییدا و گرنگی به که سی تر نادا و نه دریته دهستی هه مو که سی پاداشتی کردویانه له جیهاندا و نهوان سته میان لی ناگری به کهم کردنه وهی پاداشتی چاکه کانیا .

پیاو چاکان نه‌لین: خۆز گایه چاکه‌ی زۆر ترمان بکردایه. پیاو خراپان نه‌لین: خۆز گایه بی فهرمانی خوامان نه‌کردایه.

دانیشتوانی مه‌که له‌خۆشی و ئاسایش و بی ترسیدا نه‌زیان ، نه‌ئه‌ترسان هیچ که‌سی ده‌ست درێژی بکاته سه‌ریان له‌به‌ر ریزی خانه‌ی خوا، دووایی ده‌ستیان دایه بت په‌رستی و کاری خراپ، خوای مه‌زن سزای دان به‌گرانی و برستی له‌جیهاندا، به‌وه‌یشه‌وه نه‌وه‌ستان به‌ره‌نگاری نیشانه رونه‌کانی خویان کرد و پیغه‌مه‌ریان به‌درۆخته‌وه و ریگه‌یان له‌راستی ناین نه‌گرت، له‌و باره‌وه خوا نه‌فهرموی :

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا

قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُّطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا
مِّنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ
الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾ وَلَقَدْ
جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ

ظَالِمُونَ ﴿١١٣﴾

﴿ و ضرب الله مثلا قرية كانت آمنة مطمئنة يأتيها رزقها رغدا من كل مكان ﴾ وه خوا رونی کرده‌وه ته‌وه بۆ هه‌مو تاقمی خوا چاکه‌ی له‌گه‌ل کردبن و سوپاسی خویان نه‌کرده وینه‌ی گوندی خواهنی ئاسایش و ئارام و نه‌ترسان بون له‌ناکاودا په‌لاماریان بدری له‌نیشتمانی خویانا دانیشتبون له‌هه‌م وجیگه‌یه‌که‌وه بیت بۆ لایان خوارده‌مه‌نی به‌فروانی به‌بی ماندوبون .

﴿ فكفرت بأنعم الله فأذاقها الله لباس الجوع والخوف بما كانوا يصنعون ﴾ دواپی دانیشتونانی نهو گونده سوپاسی چاکه کانی خویان نه کرد که بهوانی به خشنی بو باوه ریان نه هینا، دواپی خوا چیژانی به دانیشتونانی نهو گونده و سزای دان به بهرگی برستی و ترس به هوی شتی نهوان نه بیان کرد، بهو بونهوه پیغمه مهر ﴿ ﷺ ﴾ له خوا پارایه وه له خوا توشی ناخوشیان بکا، خوا بو ماوهی حوت سال توشی گرانی کردن و دواتر په لاماری کاروانه کانیان نه درا له لایه هوزه کانی عهره به وه، به جوړی توشی گرانی بون گوشتی مردارو بو و نیسکی سوتاو خوینیان نه خوارد .

﴿ و لقد جاءهم رسول منهم فكذبوه فأخذهم العذاب وهم ظالمون ﴾ وه به راستی چو بو لای دانیشتونانی نهو گونده پیغمه مهری له خویان، دواپی نهوان باوه ریان پی نه هینا و به درویان خسته وه، دواپی سزای خوا نهوانی گرت و بی باوه ربون و سته میان کرد له خویان .

زانایان بو دیاری کردنی نهو گونده بیریان جیاوازه: نایا نهو گونده گوندیکی دیاری کراو بو له وه و بهر یا بریتی بو له مه که، به مهر جوړی بی دانیشتونانی مه که نه گریته وه ، که ترسیان له خویان نهو به وینه هوزه کانی تری عهره ب و پیوستیان به وه نهو برژن بو شاران تر له هه مو لایه که وه خوارده مهنی و پیوستی تریان بو نه هات دواپی خوا پیغمه مهری بو نادرن و باوه ریان پی نه هینا و نازاری خو و هاوریکانیان داو، خوی مه زن توشی گرانی و نازاری کردن . له پاشا خوا روی فهرموده ی خو ی نه کا بو لای ناده میزاد و نه فدرموی:

فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمْ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا
وَأَشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ إِنَّ كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾
إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِزْيِرِ وَمَا

أَهْلَ لَغَيْرِ اللَّهِ بِهِ ۚ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ
 اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٥﴾ وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ السِّنُّكُمْ
 الْكَذِبَ هَذَا حَلَلٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
 إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾ مَتَّعٌ قَلِيلٌ
 وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١٧﴾ وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ
 مِنْ قَبْلُ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾
 ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا الشُّوْءَ بِجَهَلَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ
 بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٩﴾

﴿ فكلوا مما رزقكم حلالا طيبا و اشكروا نعمة اله إن كنتم إياه تعبدون ﴾ دواى ئيوه
 بخون لهو شتهى خوا به ئيوهى به خشيوه به ره وایى و پاکی ئیتر چوئى پهیدا نه کهن ره وایى
 نهو شتانه مه خون دارایى خوئان نهبن و به ستهم و به تالان پهیدا کراون و بیس و بیز
 لی کراوه نهبن، ئیوه سوپاسی چاکه ی خوا بکهن نه گهر ئیوه خوا په رستن و باوه رتان بهو
 هه یی .

﴿ إنما حرم علیکم المیتة و الدم و لحم الخنزیر و ما أهل لغير الله به ﴾ به راستی خوا
 قه ده غه ی کرده له سهر ئیوه خواردنی هه مو گیاندارى مردار بویته وه و خواردنی خوین
 و گوشتى به راز و شتى دهنگ بهرز کرابیته وه بۆ جگه ی خوا له کاتى سهر رینی نهو شته و
 بۆ جگه ی خوا سهر برابى . که واته نهو هوشزانه ی گویچه کتان دادرین و نه تانه وى ریزیان

بگرن، چونکه نهو هوشتره (۱۰) جار زاون. که عه‌ره‌ب پیان نه‌وتن (البحيرة) و نهو هوشترانه‌ی به‌ره‌لایان نه‌که‌ن و ریزیان نه‌گرن و پیان نه‌وتری (السائبة) نهو هوشترانه خواردنی گۆشتیان و کاربی کردنیان قه‌ده‌غه‌نیه.

﴿ فمن اضطر غير باع ولا عاد فان الله غفور رحيم ﴾ دوا‌یی که‌سی ناچار کرابی بۆ خواردنی نهو شتانه له‌به‌ر گرانی و برستی و شتی تری ده‌ست نه‌که‌وی له‌سنور ده‌رنه‌چی و به‌ئه‌ندازه‌ی پیوستی خۆی بیخواو ده‌ست در‌ی‌یش نه‌کاته‌سه‌ر که‌سی تر و به‌زۆر شتیان داگیر بکا، دوا‌یی نه‌گهر لهو شتانه بخوا خوا لی خۆش‌بونی زۆر زۆره بۆ نهو که‌سانه ناچار بن بیان خۆن میهرانه بۆ نه‌وه‌ی ده‌ستوریان پی بلدی به‌ خواردنی نه‌ وشتانه.

﴿ و لا تقولوا لما تصف ألسنتكم الكذب هذا حلالا و هذا حرام لتفتروا على الله الكذب ﴾ وه‌ ئیوه‌ درۆ مه‌لین له‌ به‌ر شتی زمانتان با‌سی نه‌کا: نهو شته‌ ره‌وا‌یه‌ به‌بی به‌لگه‌ و نه‌وه‌یان قه‌ده‌غه‌یه‌ و نه‌وه‌ی له‌سکی نه‌و بی زمانه‌ دا‌یه‌ ره‌وا‌یه‌ بۆ نیرینه‌ کا‌ئان و قه‌ده‌غه‌یه‌ بۆ ژنان‌ان و نه‌و هوشتره‌ به‌ره‌لا کراوه‌ یا گریچه‌کی دادراوه‌ خواردنی گۆشته‌کانیان و کاربی کردنیان قه‌ده‌غه‌یه‌، له‌به‌ر نه‌وه‌ی درۆ هه‌لبه‌ست و بیده‌ن به‌سه‌ر خواداد و بلین خوا ره‌وا‌ی کردوون و قه‌ده‌غه‌ی کردوون .

﴿ إن الذين يفترون على اله الكذب لا يفلحون ﴾ به‌راستی که‌سانیکی نه‌وتۆ درۆ هه‌لبه‌ست و نه‌یده‌ن به‌سه‌ر خواداد رزگاریان نابی له‌سزای خوا و توشی چاکه‌ نابن .
﴿ متاع قليل و لهم عذاب أليم ﴾ رابواردن و خۆشی جیهان ماوه‌که‌ی که‌مه‌ و نه‌بریته‌وه‌و بۆ نهو که‌سانه‌ هه‌یه‌ له‌روژی دوا‌ییدا سزایه‌کی نازار ده‌ر و گران و نه‌براه‌وه‌و به‌وینه‌ی رابواردنی جیهان نیه‌ که‌م ده‌وامی .

﴿ و على الذين هادوا حرمنا ما قصصنا عليك من قبل ﴾ وه‌ ئیمه‌ قه‌ده‌غه‌مان کردوه‌ له‌سه‌ر که‌سانیکی نه‌وتۆ بون به‌جوله‌که‌ شتی ئیمه‌ خویندمانه‌وه‌ به‌سه‌ر تۆدا له‌مه‌وبه‌ر و له‌سوره‌تی نه‌نعامدا با‌سیان کراوه‌ له‌ نایه‌تی (۱۴۶) که‌ قه‌ده‌غه‌یه‌ له‌سه‌ریان به‌ز وچه‌وری گاو بز و مهر و خواردنی هه‌مو نینۆک داری له‌بالنده‌ .

﴿ و ما ظلمناهم و لكن كانوا أنفسهم يظلمون ﴾ وه ئيمه ستهمان لهوان نه کرده بهقهدهغه کردنی نهو شتانه لهسهریان و بهلام خوځيان ستهمیان لهخوځيان کرده، لهبهړنهووی نهوان بی فهرماني خوایان کرده و لهسنور دهرچوون، دوايي خوا بهقهدهغهی کردنی نهو شته سزای دان .

﴿ ثم إن ربك للذين عملوا السوء بجهالة ﴾ لهپاشا بهراستی پهروهردگاری تو بو کهسانیکي نهوتو کاری خراپيان کرده نهزان بون و بیریان لهداوروژی خوځيان نهته کردهوه .

﴿ ثم تابوا من يعد ذلك و أصلحوا إن ربك من بعدها لغفور رحيم ﴾ لهپاشا نهو کهسانه پهشیمان بونهتهوه له دواي کردنی نهو کاره خراپیه و کردهوهی چاکيان کرده دواي نهو کاره خراپه . بهراستی پهروهردگاری تو لهدواي نه وکاره خوا لی بوردنی بو کهسی پهشیمان بوتهتهوهو باوهری هیناوه، زور به میهرهbane بو وهرگرتی پهشیمان بونهوه . له پاش نهوهی خواي مهزن پوچی کردهوه ریگهی چهوتی بت پهستان له هاوبهشدانان بو خواو تاوانج گرتیان له پیغهمهراپهتی موحهمهده، رهوا کردیان بو شتی قهدهغه کرابون و قهدهغه کردنی شتی رهوا کرابون، لهدم ناپهتهی دوايیدا ههر به کردهوهی ئیراهیم بوریان نهداو نهفهرموی :

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ
 ﴿١٣٠﴾ شَاكِرًا لِأَنْعَمِهِ أَحْبَبْنَاهُ وَهَدَيْنَاهُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ
 ﴿١٣١﴾ وَعَاطَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ
 ﴿١٣٢﴾ ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ

مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٧٣﴾ إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ
اختلفوا فيه وإن ربك ليحكم بينهم يوم القيمة فيما
كانوا فيه يَخْتَلِفُونَ ﴿١٧٤﴾

﴿ إن إبراهيم كان أمة قانا لله حنيفا و لم يك من المشركين ﴾ به راستی نبراهیم
پیشه وایه که به تنها به رانبر نه کری به نه ته ویه له و کاره گه و رانه ی له وا کز به ته ویه،
فهرمان به رداره بۆ خوا و به هه موو فهرمانه کانی خوا هه لساوه، ریگه ی راستی گرتوه و
دوای راستی که و ته ویه وازی له کاری پرووچ هیناوه و هه رگیز له بت به رستان نه به و،
نیوه ی بت به رست بی فهرمانی خوا نه کهن و دوای ریگه ی خوار و خپج که و ته ویه و
ها و به ش بۆ خوا دانه نین، نیتر چۆن خۆتان به نبراهیمه ویه هه لسه کیشن .

زانایان نه لین: (أمة) به زۆر مانا هاته و: دوو مانایان هه لێژاردوه: یه که میان به مانای
پیشه وایه، دوو هه میان ته و نه ده گه و زه به به رانبر نه کری به نه ته ویه، هه ر چۆنی بی
مه به ست ته ویه مرو فیککی زۆر گه و زه به .

﴿ شا کرا لأنعمه اجتهابه ﴾ نبراهیم به نیازی پا که ویه سوپاسی چا که کانی خوی کرده
ره و شت به رز و میوان به خپو که ر به و، نیوه ی بت به رست سوپاسی خوا نا که ن و دزی
چا که کانی خوا نه و هه ستن، خوا نبراهیمی هه لێژاردوه بۆ پیغه مه رایه تی و بۆ دوستانه تی خوا
و بۆ ته ویه خانه ی خوا دروست بکا .

﴿ و هداه إلى صراط مستقیم ﴾ وه خوا راغویی نبراهیمی کردوه بۆ لای ریگه ی
راست و نایینی نیسلام نه ک بۆ لای نایینی جوله کایه تی و گا و رایه تی که دوای نبراهیم
به یدا بوون و ده ست کاری کراون .

﴿ وَ آتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ إِنَّا فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴾ وه نیمه بهخشیومانه به
 ئیراهیم له جیهانا چاکهیهکی گهروهی وا ههمو ناینهکان بهگهروهی دانهنن و بهلایانهوه
 وایه که پیغمهری خوایه و بهراستی له رۆژی دوایشدا لهپیزی پیاو چاکانایه و پلهی
 بهرزی نهدریتی و نهو پارانهوهی لی وهرگیراوه لهلایهن خواوه که داوای له خوا کرد:
 نهی خوایه: تو زانست بهمن بیهخسه له پیزی پیاوچاکانم دابنی .

﴿ ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَ مَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴾ له پاشا نیمه
 سروشمان ناردوه بو لای تو که تو دواى ئایینی ئیراهیم بکهوی ئیراهیم ریگهی راست و
 ئایینی ئیسلام یاسا و دهستوری بهو لههاوبهشدانهرانی خوا نهبوه. نهو ئایهته بهلگهیه
 لهسهر نهوهی که ئایینی ئیسلام و ئایینی ئیراهیم یهک ناین بوون لهبارهی بیرو باوهر و
 وازهێنان لهبت په‌رستی، کهواته ههر کهسی بلی: من لهسهر ئایینی ئیراهیم پیویسته
 باوهر بهپیغمهری ئیسلام بهیتی و خوا بهیهک دابنی .

پرسیار/ بهراستی موحه‌مه‌د ﴿ ﷺ ﴾ گهروهی ههمو پیغمه‌رانه، چۆن فه‌رمانی بی
 نه‌دری دواى جگهی خۆی بکهوی لهپیغمه‌رانی تر ؟

وه‌لام/ مده‌ست له دواکه‌وتن لیڤه نه‌وه‌یه وه‌لامی بت په‌رستان بداته‌وه که نه‌یان
 وووت: نیمه باوهرمان به‌ئایینی ئیراهیم هه‌یه و پروامان به‌ ئایینی موحه‌مه‌د نه‌یه که‌چی
 هه‌ردوو لایان یه‌ک ناینن، گومانیشی تیدا نه‌یه پیشکه‌وتنی ئایینی ئیراهیم نه‌وه ناگه‌یه‌نی
 له‌ههمو ئایینی گه‌وره‌تر بی و له‌ئایینی موحه‌مه‌د گه‌وره‌تر بی .

موسا ﴿ د.خ ﴾ داوای له جول‌ه‌که‌کان کرد رۆژی بو خویان هه‌لبژێرن له هه‌فته‌یه‌کدا
 و ریژی بگرن و خویان ته‌رخان بکه‌ن لهو رۆژه‌دا بو په‌رستی خوا و پاوه ماسی تیدا
 نه‌که‌ن، موسا رۆژی هه‌ینی بو دیاری کردن، کۆمه‌لێکیان ووتیان: رۆژی هه‌ینی
 هه‌لبژێرین و رۆژی شه‌مه‌ بو خۆمان هه‌لبه‌بژێرین ؟، دواى خوا وه‌لامی دانه‌وه به‌مه‌رجی
 لهو رۆژه‌دا پاوه ماسی نه‌که‌ن و نه‌وانیش مه‌رجه‌که‌یان وه‌رگرت. دواى دژی فه‌رموده‌ی
 خوا و به‌لێنی خویان هه‌لبه‌ناسن و پاوه ماسیان به‌پیلانیکی خراپ ده‌ست پێکرد، لهو
 رۆژه‌دا خوای مه‌زن به‌و بۆنه‌وه سزای دان، بو رۆن کردنه‌وه‌ی نه‌و روداوه خوا
 نه‌فه‌رموی :

﴿ إِنَّمَا جَعَلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ ﴾ بهراستی نیمه پیوستان کرد ریژ گرتن له رۆژی شهمه و وازهیان له کارکردن و له راوه ماسی لهو رۆژه دا لهسه ر کهسانیکی نهوتو بیریان جیاواز بو له ریژگرتنی رۆژی شهمه و ریژ گرتن لهو رۆژه پیوستان نهکراوه لهسه ر هیچ کهسی بهر لهوان دووای نهوان خوای مهزن رونی نهکردوه تهوه جیاوازی و ناکۆکی جوهکان، نایا لهدروست بوونی کارکردنه لهو رۆژه دا یا لبه ریژگرتنی شهمه دایه ؟ هندیکیان نهیان ووت: رۆژی جهژن شهمهیه، هندی تریان نهیان ووت: رۆژی جهژن جگهی رۆژی شهمهیه، نهوهی بههتر تر بی ناکۆکیان له قهدهغه کردنی راوه ماسیدا بو بهجۆریکی فیلاوی و پیلانیکی خراب، هندیکیان نهیان ووت: قهدهغه نه، هندیکی تریان نهیان ووت: بهجۆریکی فیلاویش هدر قهدهغهیه .

﴿ وَ إِنَّ رَبَّكَ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴾ وه بهراستی پهروهردگاری تو له رۆژی دوایدا فرمان نهدا له نیویانا لهبارهی نهو شته بیرو بۆجونیان دژی بهکرین، فرمانه کهیشی نهویه: پاداشتی چاکه کانیان نه داتهوه و سزای خراپه کانیان نهدا، هدر به کهیان بهگویرهی شایستهی خویان .

کاتی بۆ پێغه مەر دهر کهوت که بت په رستان درۆ نه کهن له گومانی خویان که لهسه ر نایینی ئیبراهیم، زانیشی نهو جۆره ناکۆکیان بو له نیو خویانا و بت په رستانیش لهسه ر نایینی ئیبراهیم نین و پێغه مریان به درۆ خسته وه و زۆری خهفت خوارد، خوای مهزن دلخوشتی نه داتهوه و نه فهرموی:

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ
وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَحَدِّ لَهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ
هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾
وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوْقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ

لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾ وَأَصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ
وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ
﴿١٢٧﴾ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾

﴿ اذغ إلى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة ﴾ تو بانگی ناده میزاد بکه بو لای
نایینی پهروه ردگاری خوټ که نایینی نیسلامه به گفتو گویه کی راست و شیایو هه مو
کس له هه مو شوئی بی و به ناموژ گاریکی شیرین به جوړی کار بکاته سهر میشکی
ناده میزاد و هوشیاران بکاته وه، پیوسته بانگ کرده که بيش دور بی له به ده ست هیانی
پله و پایه و خو په رستی، وینه هندی له پیاوانی نایینی. پیوسته نه و بانگ کرده به گفتو
گوو به ناموژ گاری بی به گویره ی نه قل بی به جوړی راست و خراب له یه ک جوی
بکرینه وه، هه تا بزانی چ کاتی له سهر خو و هیمنانه بی و چ کاتی به توندی و به تورپهی
بدوی. یه کهم جار به نهرم و نیانی بدوی هه تا نه و ناموژ گاریه کار بکاته سهر ههستی و به
هه له ی خو ی بزانی، دواتر به توندی نه گهر به چاکی زانی.

﴿ وَاجِدْ لَهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ﴾ وه تو گفتو گو بکه له گهل ناده میزاد به شتیکی نه و تو
شیرین بی له هه مو کاری، نهرم و نیان و له سهر خو بدوی له گهلان و ریگهی یان پی
بده بیرو رای خو یان دهر پران، مه به ست دهر که و تنی راستی بی، نه که به هو ی بیرو خو تی
به سهر دا به پیی.

﴿ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴾ به راستی
پهروه ردگاری تو زاناره به که بی لایداوه له ریگهی نایینی نه و، نه و زاناره به که سی
ریگهی راستی و هر گرتوه. که واته پیوستی تویه را که یاندنی په یامی خوا به نهرم و نیانی و
پرسیاری نه وان له تو نا کر ی که توندو تیژی و تورپهی له هه مو کاتیکا چاک نیه.

له جهنگی نوحود دا بت پەرستان کردهوی زۆر ناشیرینیان به کارهینا له گهل
کوژراوه کانی باوهرداران. به تایبتهی لهشی ههمزه‌ی مامی پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ که جگه‌ریان
دهره‌ینا و لوت و گوچکه‌یان بری. پیغمهر فهرموی: جاری تر سهرکه‌وتین به یاریده‌ی
خوا نیمه خراپتر به‌وان نه‌که‌ین به زیندوو به‌مردووین. خوای مه‌زن فهرموی:
﴿ و ان عاقبتهم فعاقبوا بمثل ما عوقبتهم ﴾ وه نه‌گهر ئیوه سزای دوژمنان دا، دوا‌یی
ئیوه سزای نه‌وان بدهن به‌وینه‌ی شتی وینه‌ی نه‌و شته‌ی بی سزای ئیوه‌ی پی دراوه، پیویسته
دادپه‌روه‌ربن .

﴿ و لنن صبرتم لهو خیر للصابرین ﴾ وه نه‌گهر ئیوه نارام بگرن و سزایان نه‌دهن و
رقی خوژان بخۆنه‌وه له‌کاتی توانادا به‌راستی نه‌و نارام گرتنه چاکتره‌ بو نه‌و که‌سانه‌ خواوه
نارامن سهرکه‌وتن چاکتره له تۆله‌ سه‌ندن و نازاردان .

﴿ و ماصبرک ماصبرک إلا بالله ﴾ وه تۆ نارام بگهر له‌سه‌ر نه‌و نازاره‌ی توشی تۆ نه‌بی و
نارام گرتنی تۆ په‌یدا نابی مه‌گهر به‌هۆی یاریدان و کۆمه‌کی خواوه، نارام گرتن
که‌وره‌ترین ریزگرتنی خوایه‌ بو تۆ وه‌یزی دل گه‌وره‌تره له‌هیزی له‌ش .

﴿ و لا تحزن علیهم و لا تک فی ضیق مما یمکرون ﴾ وه تۆ خه‌فاته مه‌خۆ له‌سه‌ر
باوه‌رنه‌هینانی بی باوه‌ران و په‌یره‌وی نه‌کردنی نه‌وان بو تۆ و له‌سه‌ر نازردانی تۆ، تۆ له
دلته‌نگیدا مه‌به له‌شتی بت پەرستان نه‌یانه‌وی پیلان بو تۆ دروست بکه‌ن و نه‌وان ناتوانن
نه‌و پیلانه جی به‌جی بکه‌ن .

﴿ ان الله مع الدین اتقوا والذین هم محسنون ﴾ به‌راستی خوا له‌گهل که‌سانیکی
نه‌وتۆیه له‌ خوا ترساون و خو‌یانیان پاراستوه له‌ بی فهرمانی خوا وله‌گهل که‌سانیکی
نه‌وتۆیه چاکه نه‌که‌ن و خوا نه‌په‌رسن و نیازیان پاکه و جه‌نگ نه‌که‌ن له‌به‌ر به‌رزی ئایینی
خوا و لی بوردنیان زۆره له‌گهل دوژمنانی خو‌یان و نه‌وانه‌ی خراپه‌یان له‌گهل نه‌کن .

به‌یاریده‌ی خوا کوتایی به‌مانای جزمی چوارده‌هم هات

له‌روژی هه‌ینی ۲۸ / ۱ / ۲۰۱۱ به‌رانبه‌ر (۲۸) ی شه‌وال (۱۴۲۰) کوچی

له‌شاری سلیمانی و له‌مالی خو‌مان

ته‌فسیری زمانکۆیی

﴿سوره تی نه لئیسرا﴾ یا سوره تی ﴿به نی ئیسرائیل﴾

له مه که هاتوته خواره وه. هندی له زانیان ئه لین: جگه له ئایه ته کانی
(۲۶-۳۲-۳۳-۵۷) هندی تریان نه لین: جگه له ئایه ته کانی (۷۳-۷۴-۷۵-۷۶)
(۷۷-۷۸-۷۹-۸۰) که له مه دینه هاتونه ته خواره وه، ژماره ی ئایه ته کانی
(۱۱۱) ئایه تن.

به ناوی خوی به خشنده و میهره بان

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

سو پاس بۆ خوی هه مو بونه وهران. درودی بی پایان له سه ر پیغه مهر و له سه ر یارو
یا وهران و خیزان و پهیره وانی پیغه مهر بی.

زانیان نه لین: کاتی پیغه مهری خوا موحه مه دی کوری عه بدولا ﴿﴾ له هۆده ی
هیندی کچی نه بو تالیب و که ئوم هانییشیان بی نه ووت، به سال و نیوی بهر له کۆچ
کردنی پیغه مهر ﴿﴾، له (۲۷) ی مانگی ره جه بدا، کوتوپر جبره ئیل هات و له خه و
هه لیساند، دوا یی سواری بورا قی کرد به زین و له غاو کراوی، بورا قی گیانه وه ریکه له
گوی درێژ گه وهره تر و له هیست بچوو کتر، به سواری بورا قی رویشته هه تا گه یشته
به یتولوقه دهس له وی دابه زی و چوه نیو به یتولوقه دهسه وه دوو رکات نویژی کرد. له
پاشا جبره ئیل به ده ستوری خوا پیغه مهری بهرز کرده وه بۆ لای ئاسمانه کان هه تا بر دیه لای
سه یده تمولوتنه ها، له وی خوا سروشی نارد بۆ لای و په نجا نویژی له سه رخۆی و ئۆمه ته که ی
پیویست کرد له شه و و روژیکا، پیغه مهر ﴿﴾ داوی کرد له خوی مه زن بۆی که م
بکاته وه هه تا بۆی کرد به پینج نویژ له شه و و روژیکا و پاداشته که ی به ئه ندازه ی
پاداشتی په نجا نویژ بی.

موسلمانان به گشتى پىك هاترون له سهر پهيدا برونى شهو رهوى پيغمهر و
 بهرز بونه وهى بولای ناسمانه كان به گويړه وهى فهرموده وهى خواو پيغمه وهى خوا. به لام بيرو
 بوجوونى زانايان جياوازه: ناياب به گيان و خه و به بهى له شه كهى يا به گيان و به له شه وه
 به. بيگومان به لهش و به گيان وه به، ليړه و لهم سوره ته داسى شهو رهوى نه كړى،
 له سوره تى نه جدا باسى بهرز بونه وهى پيغمهر نه كړى بولای ناسمانه كان، به لگه ش
 له سهر نه وه كه شهو رهوى پيغمهر به گيان و لهش به رسته (أسرى بعينه) يانې خوا
 شهو رهوى كرد به بنده وهى خو و ووشه عه بد بريته له ته و اوى گيان و لهش،
 به گويړه وهى نه قلش شهو رهوى به و جوړه نه گونجاو نيه، ههرشتى سروش بيغمه رموى و دژى
 فهرماندانى نه قل نه بى پيوسته باوه رى پى به پيړى. نه گهر شهو رهوى به گيانى ته نها بى و
 به خه و بى جيگه وهى سهر سورمان نيه و بت په رستان كو توپر پيغمه ريان به درو نه نه خسته وه.
 نه وه بو كاتى پيغمهر ﴿﴾ گه رايه وه بو جيگه وهى خو و بو هوده وهى هيندى ناموزاى
 پيغمهر فهرموى: من نويزى خه و تنم له لای تو كرد، له دوايدا چووم بو به يتولوقه دهس و
 دوو ركات نويزم له وى كرد نيستاش نويزى به يانې له گه ل نيوه نه كه م بهم شيويه وهى كه
 نه م بى، هيند ووتى به پيغمهر ﴿﴾: نه م دهنگ و باسه مه گيړه وه بو دانيش توانى مه كه
 نه وه كه به درو ت بخنه و نازارت تووش بى، پيغمهر فهرموى: سويندم به خوا بويان
 نه گيړمه وه.

كاتى نه و هه و الهه بلاو بويه وه و گه شت به قوره شيه كان به درويان خسته وه و به
 شتيكى نه گونجاويان دانا، چهنه كه سى له وانه موسلمان بو بون له نايين وهر گه ران، چهنه
 پياوئ نه و روداوه يان بيستبو چون بولای نه بوبه كر گيړايانه وه بو، نه بوبه كر فهرموى:
 نه وهى نيوه نه بيلين راستى، موحه مه د راستى كرده. به نه بوبه كريان ووت: ناياب تو برواى
 بى نه كهى؟ نه بو به كر ووتى: برواى بى نه كه م له وهش زورتر بى، برواى بى نه كه م له
 هه والى ناسمانه كانيشدا، له و كاته وه نه بوبه كر ناونراوه به (صديق) يانې راستگو.

هه ندى له قوره شیشه كان كه چوبونه به يتولوقه دهم داوايان له پيغمهر كرد باسى نهو
 جيگيانه ي به يتولوقه دهسيان بو بكا، پيغمهر زور به ووردى بو باسكردن، ووتيان:
 باسه كه ت راسته. به لام هه والمان بدهرى بهو كاروانه ي ئيمه كه به ريگه وهيه نهو هيان
 لاي ئيمه گرنگه، پيغمهر يش ژماره ي هوشره كان و نيشانه و چونه تي كاروانه كه ي بو
 باسكردن و فهرموى: دپنه وه له گهل خور كه وتنى فلان روژدا و هوشره يكي رهنگ
 خولاوى له پيشيانه وهيه، دوو گوښى دوراوى به سهره وهيه، نهوانيش چون به دهم
 كاروانه كه پانه وه، بهو جوړه ي پيغمهر فهرموبوى هاته دپى، له گهل نهو هيشدا ووتيان:
 نه مه جادوينكى زور گه وړه و ناشكرايه .

بو زانين: وهك له مه وېر باسمان كرد شه وړه ي پيغمهر به گيان و به له شه وه بوه
 نه گهر به گيان و به خه و بى جيگه ي سهرسورمان نيه و كوتوپر بت په رستان پيغمهريان
 به درو نه نه خسته وه. كه واته نه وه ي له داى كى موسلمانانه وه نه ي گپړنه وه كه عايشه
 ووتوبه تي شه وړه ي پيغمهر به گيان بوه نهك به له شى پيروزي و له شى پيغمهر لهو جيا
 نه بوته وه لهو شه ودا دوره له راستيه وه، چونكه عايشه له كاتى شه وړه ي پيغمهر دا
 منال بوه و ژنى پيغمهر نه بوه. شه وړه ي پيغمهر به له ش و به گيان نامازه نه كا بو لاي
 نه وه ي كه ناده ميزاد پيوسته كار بكهن بو مانه وه ي له ش و گيانان نهك بو يه كيكيان به
 تنه ا. شه وړه ي پيغمهر ﴿ﷺ﴾ به سوارى بوراق زور پون و ناشكرايه پيوستى به
 وولاغ و جگه ي وولاغ نيه نه گهر به گيانى تنه ا و به خه و بى .

سوار بوونى پيغمهر له سهر بوراق ناموژگارى كردنى ئيمه يه به وه ي پيوسته هه مو
 كارى به سترى به هوښكوه و هېچ شتى به بى هوښه پيدا نابى كه واته گران نيه له سهر
 خواى په وړه دگارى ئيمه پيغمهر بگوږرپته وه له مه كه وه بو قدس به بى هوښه ك و به بى
 بوراق كوتوپر پيغمهر خوى ببينى له به ردهم ده رگاي مزگه وتى به يتولوقه ده سا. به لام
 خواى مدزن فهرمانى داوه به وه ي هه مو كارى به گوږه ي ده ستورى خوى پروا به پړوه و
 گوږان كارى تپدا نه كړى .

به کارهیتانی بوراق که نهو ماوه دورودریژه بری له ماوهیه کی زور کهمدا هاندانه بو
 نهقلی نادهمیزاد بیر بکاتهوه بو پهیدا کردنی چەندین هوئی تاییهتی تازه کهماوهی دورو
 دریژ بیرن له ماوهی کهمدا. لیژهدا ئیمه پرسیار نهکەین له کهسانیکی نهوتو زانا و
 ناگاداران: لای زوروی خیرایی شتی لهم بونهورانهدا چەنده بهگویره ی زانیاری ئیوه ؟ له
 وهلامدا تهلین: بهبی گومان خیرایی روناکی خیرا تر هله ههمو شتی و سی ههزار کیلو
 مهتر نهبری له چرکهیه کدا. کهواته نهو بوراقه ی پیغمهر سواری بوه خیراییه کهی به
 نهندازه ی خیرایی روناکییه، چونکه بوراق له بهرق دروست کراوه .
 له روی ههولدانانی زانیاری نهه سهزدهمهوه نادهمیزاد زور شتیان له نهپیهکانی
 گەردون فیر بوون بهلام نهو زانیاریه دروست کهری گەردون و روداوی شهو رهوی و
 بهرز بونهوهی پیغمهریان له بیر چوتهوه، بو زیاتر روون کردنهوهی شهورهوی و
 بهرزبونهوه خوا نهفهرموی:

بسم الله الرحمن الرحيم

بهناوی خوی بهخشندهو میهرههان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
 إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُمْ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ
 هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١﴾

﴿سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى﴾ پاك
 وگهورهی و دور له شتی نا شایسته بو کهسیکی نهوتویه شهورهوی کردوه بهندهی
 خوی به لهش و به گیان شهونك له مزگهوتی ریزدار له مهکه بو لای مزگهوتی ناوبراوه

تهفسیری زمانکویی

به نهقسا له بهر نهوهی دووره له مهسجیدول حهram له فلهستین وئهوکاته جگه لهو
مزگهوته مزگهوتی تر نهبوه له ویدا .

بۆ زانین: مهسجیدول حهram و مهسجیدلئهقسا وهك يهك وان له رێزگرتیاننا لهچهند
لایه كهوه:

۱- ههردووکیان پیرۆزن لای مهسلمانان، چونکه بۆ ماوهی سێزده سال موسلمانان
فهرمانیان پێ درا بو له نوێژ کردندا رۆبکهن بۆ لای مهسجیدولئهقسا لهمهكهوهو چهند
مانگیکیش له مهدينه. له پاشا فهرمانیان پێ درا له نوێژ کردندا رۆبکهن بۆ لای
مهسجیدولحهram، له رێز گرتندا مهسجیدولئهسا له پلهی سێههmdا دواى مزگهوتی رێزدار
و مزگهوتی مهدينهيه .

۲- ههردووکیان له رۆژهلاتی ناوهندان، میژووی ههردوو لایان نهگهڕێشهوه بۆ لای
ماوهیهکی کۆن. بهلام مزگهوتی رێزدار لهمهكهدا کۆنتر و گهورهتره و یهكهم خانه
دروست کرا پێ بۆ په‌رستبێ خوا و خوا پێوستی کردوه لهسه‌ر موسلمانان بۆ لای
ئهو مزگهوته بۆ به‌جیهێنانی حه‌ج و عه‌مه‌ره. مه‌سجیدولحه‌ram ئیبراهیم و ئیسماعیلی کوری
دروستیان کردوه، ئیسماعیل یه‌كهم پێغه‌مه‌ره به‌ زمانی عه‌ره‌یی گفتوگۆی کردبێ له
جگه‌ی زمانی باوکی. به‌لام قودس هۆزی بوه‌یسه‌یه‌کانی که‌نعانی باری خۆیانیان خست له
کێوی ناوبراوه به‌سه‌ه‌وین دووه‌زار و پینج سه‌د سال به‌ر ه‌لدایکبوونی عیسا به
سه‌رۆکایه‌تی شیخ سالمی بوه‌یسی و بۆ یه‌كهم جار شاری قودسیان دروست کرد. دواى
ئه‌وه‌ی موسلمانان قودسیان داگیر کرد مزگه‌وتیان دروست کرد به‌ناوی مزگه‌وتی عومه‌ر
مزگه‌وتی تر به‌ناوی (قبة الصخرة) له‌نیو مزگه‌وتی نه‌قسادا که‌ عه‌بدوله‌لیک کوری
مه‌روان دروستی کرد و موسلمانان به‌ره‌واى دانانین جگه‌ی موسلمانان به‌چه‌ نیو ئه‌و دوو
مزگه‌وته‌وه. گێڕاوه‌ته‌وه پێغه‌مه‌ر بورا‌قی به‌سته‌وه به‌ سه‌خه‌ری پیرۆزه‌وه و ئیستا پێی
ئه‌وتریت دیواری بورا‌قی و پێغه‌مه‌ر له‌به‌ردی سه‌خه‌ره‌وه به‌رزکرایه‌وه بۆ لای ئاسمانه‌کان،
دواى ئه‌وه‌ی به‌رنوێژی کرد بۆ پێغه‌مه‌ران .

ئەم قورئانە پیرۆزە ئیمە ئەخوینین و گوی ی لی ئە گرین وانەو دەرسیکی زۆر گرنگە کە
خوای گەورە فیری پیغمەری کردووە، هەتا ئەویش لە لایەن خۆیەووە رای بگەینەتی بە
هەموو ئادەمیزاد، ئەو وانانەش بریتین لە ناسینی خوا و ئەو شتانە ی خوا کردوونی بە یاسا
بۆ باوەرداران، بەوینە ی کردووە رەواکان و ئەو شتانە ی قەدەغە کران، فەرماندان بە
جەنگ کردن لە رینگە ی ئاینی خوادا، بە نیازی پاکە و ئارام بگرن لەسەر ئازارو
ناخۆشی بۆ بەدەست هێنانی هەمووشتیکی راست و لە هەمویان گەورەتر باوەر کردنە بە
گەورەیی خوا لەسەر بنچینە ی زانیاری بیگومان. ئەک لەسەر لاسایی و دواکەوتنی شتی
پرو پوچ .

بەبێ ووردبونهووە لە جوێ کردنەووە ی راستی و ناراستی. لە پاش ئەووە ی کە خوا
سروشتی نارد بۆ لای فروستادە ی خۆی بەو وانە گەورانەووە کە بەلگەن لەسەر گەورەیی
دەسەلاتی بی وینە ی خوا کە ئەو ئاسمانەو زەوی و هەموو بونەووە رانی دروست کردووە،
خوای مەزن لە نیو هەموو ئادەمزاد پیغمەری ئیسلامی هەلبژارد بۆ گەشتی لە زەویدا و
لە مەسجید و لخرامەووە بۆ لای مەسجید و لئەقسا. لە داویشدا بۆ گەشتی تر بۆ لای
زوروی ئاسمانەکان، مەبەست لەو دوو گەشتە ئەووە یە کە پیغمەر ﴿ﷺ﴾ دەرسیک و
وانە یەکی کرداری وەرگیری لەدوای وانە بیرەکان، بۆ ئەویش ئەو وانە سەرسورپنەرانە
بینی کە هیچ ئەقڵی رینگە ی بی نەبردبی، بۆ ئەویش ئادەمیزادی دوای ئەو خۆیان بیهستن
بە وانە ی کرداری ئەک تەنها بە وانە بیرەکانەووە، هەتا خوا یەتی و گەورەیی خویان بۆ
دەرکەوی لە وشتانە ی دایان و لە ئاسمانەکان و لە زەویدا بە جوړیکی زانیاری و دوای
ئەفسانە و چیرۆکی پروپوچ نەکەون، زۆر جیگە ی سەرسورمانە بۆ ئەو کەسانە ی
گومانیان لە گەورەیی خوادا هەبی و ئەم هەموو بونەووە رانە بەچاوی خۆیان بینی و بۆ روون
کردنەووە ی ئەو مەبەستانە خوا ئەفەرموی :

﴿الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنَرِيهِ مِنْ آيَاتِنَا﴾ نهو مزگهوتنه نه قسایه ی نهوتو نئممه ده ورو بهر
 ونه ملای نهو مزگهوتنه مان پیروز و فهدار کردوه به وهی نیشتمانی پیغمه رانه و به وهی
 میوه و باخ و باخات هوی ژیان و ههرزانی زور و روبری ناوی شیرین و هه وای مام
 ناوه ندیمان لهوا دروست کردوه، له بهر نه وهی نیسانی نهو بهنده ی خو منی بدهین هه ندی
 به لگه و نیسانه ی رون و گه وره له سهر توانا و گه وره ی نئممه لهو جیگه پیروزه دا که
 جیگه ی په رستی پیغمه ره کانه، شه وره ی بکری بهو بهنده ی خو مه وه بو لای نهو جیگه
 پیروزه دا له مه که وه بهر ویشتی ناسایی به چل شهو ورژ نه بری و دریزی نیوان نهو
 دوو مزگهوتنه هزار و دوو سهد و سی کیلومه تره، به گویره ی لی کولینه وه ی هه ندی له
 زانیانی پروا پی کراو که به ماویه کی زور کهم له شه ویکدا بریوتی .

﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ به راستی خوا نه بیستی گفتوگوی بی باوه ران و
 به دروخته وه ی پیغمه ره ﴿ﷺ﴾ نه بینی نهو که سانه و به سه ره اتیان و به سه ره اتی
 باوه ران و رویشتی بهنده ی خو یی و چاودیری کردنی له تاریکی شه ودا و زیز گرتنی و
 پله ی بهرز و بهرز کردنه وه ی بو لای ناسمانه کان .

وَأَتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ

هُدًى لِّبَنِي إِسْرَءِيلَ أَلَّا تَتَّخِذُوا مِنْ دُونِي وَكِيلًا ﴿٢﴾

ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا ﴿٣﴾

﴿وَآتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَءِيلَ﴾ وه نئممه به خشیومانه به موسا
 نامه یه که ته وراته نئممه نهو نامه یه مان گپرا بو به راغومایی کهر وشاره زایی کردن بو
 نهو هکانی ئیسرائیل، ئیسرائیل ناوی به عقوبی کوری ئیسحاقی کوری ئیبراهیمه، نئممه
 ووتمان: به بهنو ئیسرائیلیه کان .

﴿ان لا تتخذوا من دوني وكيلا﴾ كه نيوه وهرمه گرن بۆ خۆتان كه سيك كاري خۆتاني پي بسپيرن له جگهي من. بهلام نهوان دهست كاري نهو نامهي خوايهيان كردو دهستيان كرد به گويره كه پهرستن و پيغه مه ره كاني خويانيان به درۆ خسته وه، زه ويان پر كرد له ستم كردن به هه موو تواناي خويانه وه. ياني ئيمه وهك ريزي نه وانمان گرت ريزي پيغه مه ري ئيسلامان گرت به شه وره وي كردن و بهرز بونه وه.

﴿ذرية من حملنا مع نوح﴾ نه ي منال و نه ته وه و خوا خيزاني كه سي ئيمه هه لمانگرتن له گه ل نو حدا و سوا ري كه شتي بون رزگارمان كردن له خنكاندن به ناوي لافاو له و كاته دا بۆ نه وان په روه رد گاري نه بو بۆ نه وان له جگهي خوا په ناي بۆ به ري. كه واته ئيوه هاوبهش بۆ ئيمه دامه نين: نه و كه سانه خوا سوا ري كه شتي كردوون و رزگار يانبوه له خنكان بريتي بون له سي كوري نوح: حام، سام، يافيس و ژنه كانيان، له نه وي نه وان بون به نو ئيسرا ئيليه كاني كاتي موسا كه له به ره ي دووا زده كوري يه عقوبن، ئيبرا هيم و نه وي ئيسما عيل له سامي كوري نوحن. خوا ي مه زن به و ئايه ته به ري كوران و نه وه كانيان نه خاته وه خوا نه و چاكانه ي له گه ل كردوون كه چي سوپاسي خوا ناكه ن و خراپه بلا و نه كه نه وه به سه ر زه وي دا.

﴿انه كان عبدا شكورا﴾ به راستي نوح كه باپيري ئيوه يه رزگارمان كردن له خنكاندن به نده يه كه زۆر سوپاسي خوا ي نه كرد له كاتي خوشي و ناخوشيدا. ئيمه به هۆي سوپاس كردني نوح وه ئيوه مان رزگار كرد له خنكان. كه واته ئيوه يش سوپاسي خوا بكه ن و جگهي خوا مه په رستن و يه ي باپيره گه وره ي خۆتان كاتي خوا ي مه زن فه رماني خۆي ئاراسته ي به نو ئيسرا ئيليه كان كرد، له مه ودوا باسي نه و شتانه ته فه رموي خوا به واني به خشيوه و باسي به سه رهات و پاشه روژيان نه كا و ته فه رموي:

وَقَضَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَءِيلَ فِي الْكِتَابِ لِنُفْسِدَنَّ فِي الْأَرْضِ
مَرَّتَيْنِ وَلِنَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿١٤﴾ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا

عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَّنَا أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ
وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُولًا ﴿٥﴾ ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكُرَّةَ عَلَيْهِمْ
وَأَمَدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا ﴿٦﴾
إِنَّ أَحْسَنَكُمْ أَحْسَنَكُمْ لَا نَفْسَكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَإِذَا جَاءَ
وَعْدُ الْآخِرَةِ لِيَسُفُّوا أَوْجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ
كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْبِيرًا ﴿٧﴾
عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمْ وَإِنْ عُثِّمْتُمْ عُذُّنَا وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ
حَصِيرًا ﴿٨﴾

خوای مهزن ههوال نه‌دا به به‌نو ئیسرائیلیه کان لهم نایه‌تانه‌ی دواییدا که دوو‌جار
خرابه و سته‌میان بلاو کرده‌ته‌وه له زه‌ویدا، جاری به‌که‌م خوای مه‌زن که‌سانیکی بۆ
ناردن رسوا و سه‌ر شو‌ریان کردن به‌کوشن و دیل کردن و تالان کردن‌ی سامانیان و
ده‌ریه ده‌ری کردنیان، له‌دوای نه‌و ده‌ریه‌ده‌ریه خوا هیز و توانای پی به‌خشینه‌وه بۆ جاری
تر. به‌لام نه‌وان بۆ جاری تری دووهم ده‌ستیان کرده‌وه به‌خرابه و سته‌م بلاو کرده‌وه له
زه‌ویدا، خوای مه‌زن دووباره که‌سانی تری ناره‌ده سه‌ریان، نه‌وانیش بۆ جاری تری
دووهم سه‌رشو‌ر ورسوای کرده‌وه، بۆ نه‌و مه‌به‌ستانه خوای مه‌زن به‌دریژی رونی
نه‌کاته‌وه و نه‌فرموی:

﴿ و قضینا إلى بني إسرائيل في لكتاب لنفسدن في الأرض مرتین ﴾ وه نیمه بهنو
نیسرائیلیه کاغان ناگادار کرد و ههوالمان دانی له نامه ی نیمه دا که تهوراته: بهراستی
خرابه و بی فرمانی خوا بلاو نه کهنه وه له زهوی فهلهستینا دوو جار خراب له دوا ی
خراب: یه که میان به ههلسانتان له دژی فرمانی خوا، به تاییه تی بهند کردنی ئیرمیا پیغمهر
له چالیکدا و بریندار کردنی که موژده ی دا به ئیوه به هاتنی موحه مه د. دووههم جار
له پاش دوو سه د سال به کوشتی زه که ریا و یه حیا و ههوالدانتان بۆ کوشتی عیسا، له
ههردوو جاره که یشدا به خواردنی سود و گو به ن و پیلان له دژی دانیشنوان .

﴿ و لتعلن علو کبیرا ﴾ وه ئیوه خۆتانتان به گه وره و بهرز دانه نا به بهرز کردنه وه یه کی
گه وره و له ستوور ده رچوون و خۆتانتان لادرا له ئاستی یاسای خوا ولادانتان له
پدرستی خوا و هیز و توانای خۆتانتان به کار نه هینا بۆ بلاو کردنه وه ی خرابه و سته م
کردن له پیاو چاکان و خوا په رستان و پی شیل کردنی ریزی جیگه پیروژه کان ، قورئانی
پیروژ زۆر جار ووشه ی (علو) به کار نه هینی له بۆ شتی له بی فرمانی خوا و له سته م
کردندا و بلاو کردنه وه ی خرابه له زه ویدا .

﴿ فإذا جاء وعد أولاهما بعثنا علیکم عبادا لنا أولی بأس شدید ﴾ دوا ی کاتی هات نه
وسزایه به لینی پی درابو له بهر بلاو کردنه وه ی خرابه له جاری یه که می نه و دوو جاره ی
به نو نیسرائیلیه کان نه یان نیمه ره وانه مان کرد بۆ سه ر ئیوه چه ندین بهنده نیمه ی خاوان
شکو و خاوه ن هه لمه تی سه خت ، مه رج نیه نه و به ندانه ی خوا باوه ردارین .

﴿ فجاسوا خلال الدیار ﴾ دوا ی نه و به ندانه ی نیمه هاتو چۆیان نه کرد به ناو شار
ونیشتمانی ئیوه دا بۆ کوشتن و په لامار دانتان و تۆله ی هه مو خرابه یه کی خۆتانی لی
کردنه وه به نه و په ری رسوایتانه وه .

بۆ زانین: نه وتاقمه خاوه ن هیز و شکۆیانه بریتی بون له بابولیه کان به سه رو کایه تی
به خته نه سر، ئیوه یان به زۆری کوشت و خۆتان و مناله کانتانیان به دیل گرتن، تهوراتیان
سوتاند. نه و روداوه بهر له دایک بوونی عیسا به (۵۹۶) یا له نزیکه ی (۵۸۶) . یانی
نزیکه ی هه زار سال بهر له ناردنی پیغمه ری نیسلام .

﴿ و کان وعدا مفعولا ﴾ وه کاتی سزادانی ئەوان به لینیك بو پیویست بو جی به جی بکرایه به بی گومان، پوخته ی مانای ئە وئایه تانه ئەوه یه: کاتی به نو ئیسرا ئیلیه کان له جاری یه کهمدا خراپه یان بلاو ئە کرده وه خوا تاقمیکی هیزداری ناردە سهریان پیاوه کانیان کوشتن و دیلیان کردن و دهر به دهریان کردن، ژنه کانیان کران به کاره کهر و شاره کانیان روخاندن و تالانیان کردن.

قورئانی پیروژ رونی نه کرده وه جیگه و کاتی خراپه بلاو کرده وه ی به نو ئیسرا ئیلیه کان به لام میژوو نوسان و وتویانه: له پاش رودای دهشتی (تهیها) به نو ئیسرا ئیلیه کان به فهرمانی خوا په لاماری فهله ستینیاندا به سه ره و کایه تی یوشه ع پیغه مهر و کوری نون جیگه داری موسای کوری عیمران و فهله ستینیان داگیر کرد و همو سامان و دارایی دانیشتوانی ئەو شوینانه یان داگیر کرد و یون به خاوه نی پیت و فهری ئە وجیگایانه، زۆربه ی دانیشتوانی ئە وجیگایانه که نعانیه کان بون، هموویان بنه بر بوون یا کردیانن به بهنده و خزمه تکاری خۆیان. دوابی ههلویست و ههلسانی جوله که کان له گهل یوشه عدا ههروهك ههلویستیان بو له گهل موسادا له خراپه کردن و بی شه رخی و بی ره وشتی له گهلین، ئەو روواده و سزادانی جوله که کان به دهستی به خته ندر بوه له جاری یه کهمدا. به لام جاری دووهم به دهستی رۆمه کان بوه کوشتن و دیل کردیان ئەو باسانه ی رابوردون جیگه ی متمانه و بروان، هه رچهنده ههندی له زانایان لایان وایه له ناو بردنی جوه کان بۆ جاری دووهم هیشا نه هاتوه و له مه و پاش به دهستی موسلمانان پهیدا ئەبی له فهله ستیندا. به لام به لگه یان به دهسته وه نیه .

﴿ ثم ردنا لكم الكرة عليهم ﴾ له پاشا ئیمه بۆ ئیوه مان گیرابوه وه دهسه لات و سه رکه و تستان به سه ر ئەوانه دا ئیمه ره وانه مان کردبون بۆ ته فرو تونا کردن و سزدانی ئیوه که بابولیه کان بون .

﴿ و امدناکم بأموال و بنین و جعلناکم اکثر نفیرا ﴾ وه نیمه یارمه‌تی ئیوه‌ماندا و به ئیوه به خشییو سامان و دارایی و کوری زۆر. دواى په‌شیمان بونه‌وه‌تان له خراپه کردن و گیرابومان بۆ ئیوه ژماره‌ی زۆر له پیاوان، له‌به‌رئه‌وه‌ی ئیوه بتوانن مافی زه‌وت کراوی خۆتان وه‌ربگره‌وه‌وه دوزمه‌کانتان ته‌فر و تونا بکه‌ن و بچه‌وه‌وه بۆ لای فه‌له‌ستین .

ئه‌وه‌ی زانرابی به‌نو ئیسرائیلیه‌کان جه‌نگیان نه‌کردوه له‌گه‌ل بابولیه‌کان بۆ رزگار کردنی خۆیان . به‌لام نیمه خستمانه دلی به‌همه‌نی کوری ئه‌سفهندریای پاشای فارسه‌کان به‌ر له‌دایکبونی عیسا به (۵۳۸) سال به‌زه‌یی بیته‌وه به‌جوله‌که ده‌ربه‌ده‌ر کراوه‌کاندا، ئه‌وه‌بو فارسه‌کان په‌لاماری بابولیان دا ده‌ستیان گرت به‌سه‌ر فه‌له‌ستینا و ئه‌وه‌ی مابونه‌وه له‌پیاوانی به‌خته نه‌سه‌ر ده‌ریان کرن. ئه‌و جوله‌کانه‌ی به‌ند کرابون رزگاریان کردن، له‌دوایدا چونه‌وه بۆ فه‌له‌ستین به‌ پشتیوانی فارسه‌کان له‌جاری پیشوو باشو و به‌هیزتر بوون. به‌کورتی پاشای فارسه‌کان په‌لاماری بابولیه‌کانی داو داگیری کردن، ژنیکى له‌جوله‌که‌کان خواست و ئه‌وژنه داوای له‌پاشا کرد که خزمه‌کانی بگیره‌وه‌وه بۆ به‌یتولوقه‌ده‌س، پاشای فارسه‌کان له‌به‌ر دلی ژنه‌که‌ی ناردینه‌وه بۆ جیگه‌ی پیشووی خۆیان به‌لام جوه‌کان که پشویان داو که‌وته‌ خو‌شی گه‌رانه‌وه بۆ لای ره‌وشته خراپه‌که‌ی خۆیان و لایاندا له‌ ئایینی خوا، زه‌که‌ریا و یه‌حیایان گوشت و نیازی کوشتنی عیسایشیان کرد .

﴿ إن أحسنتم احسنتم لأنفسکم و إن أسأتم فلها ﴾ ئه‌گه‌ر ئیوه چاکه‌تان کردبی ئیوه چاکه‌تان بۆ خۆتان کردوه ئه‌گه‌ر ئیوه خراپه‌تان کردبی، دواى تۆله‌ی خراپه‌کانتان هه‌ر بۆ خۆتانه .

﴿ فإذا جاء وعد الآخرة ﴾ دواى کاتی چو بۆ لای جوه‌کان ئه‌و سزایه‌ی تر به‌لینی بی درابوو توشیان ببی نازاره پیشوه‌کانیان نه‌ما و بۆ جاری دووه‌هم ده‌ستیان کرده‌وه به‌ خراپه کردن نۆزه‌ی سزادانی جاری دووه‌هم هات و خوا تا‌ق‌می تری ئه‌اده‌میزادی ره‌وانه کرد بۆ لای به‌نو ئیسرائیلیه‌کان:

﴿لیسو اوجوهکم و لیدخلوا المسجد کما دخلوه اول مرة﴾ له‌به‌رئه‌وه‌ی ئه‌و تاقمه نازاری ئیوه بدهن و پاش ماوه‌ی نازاره‌که‌یان به‌رومه‌تانه‌وه دیاری و بۆ ئه‌وه‌یش ئه‌و تاقمه بچنه نیو مزگه‌وته‌وه له‌شاری قودس و ئه‌م لا‌ولای شاره‌که به‌وجۆره‌ی جاری پیشو تاقمه‌که‌ی تر چونه ناوی به‌سه‌رۆکایه‌تی به‌خته‌نهر. ئه‌و تاقمانه‌مان ره‌وانه‌کرد بۆ لاتان:

﴿و لیتبروا ماعلوا﴾ وه بۆ ئه‌وه‌یش له‌ناو بن هه‌موو شتی ئه‌وان ده‌ستیان گرتوه به‌سه‌ریا به‌له‌ناوبردنیکی زۆر گه‌وره. یانی به‌نو ئیسرائیلیه‌یکان کاتی له‌جاری دووه‌مدا ده‌ستیان کرده‌وه به‌خرابه‌کاری له‌زه‌وی فه‌له‌ستینا خوا نارویه سه‌ریان که‌سی سزایان بدا، دوا روژیان وه‌ک جاری یه‌که‌م لی بکا به‌کوشتن و دیل کردن و ده‌ربه‌ده‌ر کردنیان و کاو ل کردنی جیگه‌کانیان.

بۆ زانین: ئه‌و که‌سه‌ی جاری یه‌که‌م په‌لاماری جوه‌کانی دا و به‌یتولوقه‌ده‌سی کاو ل کرد به‌خته‌نهر بوو ئه‌و که‌سه‌یش جاری دووه‌م په‌لاماری دان پاشای روم بوو ئه‌وه‌یش دووباره‌به‌یتولوقه‌ده‌سی کاو ل کرد ئه‌وه‌یشمان له‌بیر نه‌چی هه‌ردوو خراپه‌کانیان و سزانیان به‌ر له‌تائینی ئیسلام بوه، ماوه‌ی هه‌ردوو په‌لاماردا نه‌کانیان نزیکه‌ی پینج سه‌د سالی خایاندوه.

﴿عسی ربکم أن یرحمکم﴾ بۆ ئه‌وه‌ی په‌روه‌ردگاری ئیوه میه‌ره‌بانی بکا له‌گه‌ل ئیوه‌وه به‌زه‌یی پیتانا بپه‌وه‌وه له‌دوای جاری دووه‌م ته‌گه‌ر ئیوه په‌شیمان بپه‌وه‌وه.

﴿و إن عدتم عدنا﴾ وه ته‌گه‌ر ئیوه بگه‌رینه‌وه بۆ لای خراپه‌کردن و بۆ لای خۆ به‌گه‌وره دانان به‌رانه‌ر به‌ئیمه‌ئیمه‌یش ته‌گه‌رینه‌وه بۆ لای سزادانی ئیوه و سه‌رشۆریتان بۆ جاری سیه‌هم و گه‌لیکی تر به‌سه‌رتانا زال ته‌که‌ین به‌وینه‌ی دووجاره‌کانی پیشوو. به‌لام جوه‌کان کۆلیان نه‌داو ته‌می خوار نه‌بوون و گه‌رانه‌وه بۆ لای خراپه‌کانی پیشویان، پیغمه‌ری ئیسلامیان به‌درۆ خسته‌وه‌و نیازی کوشتیان کرد، هه‌روه‌ک و یستیان عیسا بکوژن. به‌و بۆنه‌وه خوا مه‌سلمانانی به‌سه‌ریانا زال کرد، هۆزی به‌نو قوره‌زیان کوشت و هۆزی به‌نو نه‌زیریان ده‌رکرد و خه‌یه‌ریان داگیر کرد و نیوه‌دورگه‌ی عه‌ره‌بیان

لهوان پاك كردهوهو سهرانهيان لهسهر پيوست كردن، ههندی له زانايان نهلين: بۆ
جاری سیههم خوا نه کاسیره کانی بهسهردا زال کردن و سهرانهیانی لهسهر دانان .
﴿ و جعلنا جهنم للكافرين حصيرا ﴾ وه نیمه دۆزه څان گیراوه به بهندیخانه و ژیرخهر
بۆ بی باوه ران. بگره و بهردهی بهردهوام ههبرهه ههیشه له نیوان زانایانی موسلمانندا له
بارهی نهو دوو خراپانه جوهرکان کردویانه و لهبارهی نه و دوو سزایهش نهوانی پی سزا
دراوه که له مهوبهر باسیان کرا؟ دوباره تیا نهو جارهی سیههم که خوا باسی فهرموه
به رستهی (و ان عدتم عدنا) تیا له مهوبهر پهیدا بوه یا له مهوپاش دیت. له مانا کردنی
تایه ته کاندرا رون کرایه وه، ههرشتی بیژری گۆتره کارریه و ره گهز خوشه ویستیه .

بۆ زانین: له کانونی دووهه می سالی (۱۹۶۹) بگره و بهردهیه هیمانه لهسهر
لاپه ره کانی رۆژنامه ی (الانخباري) میسر دا رویداوه ده رباره ی فهرموده ی خوا له بۆدیاری
کردنی نهو دوو خراپه به نوئیسرا ئیلیه کان کردویانه، لهو بگره و بهرده دا ژماره یه کی زۆر
له پیوانی خاوهن نهقل و زانست هاوبه شیان تیدا کردبوو، نهو کاره ماوه یه کی زۆر
دهوامی کرد، رۆژنامه ی ناوبرا و له ژماره ی رۆژی ههینی لهو مانگه دا بلاوی کردهوه،
هاوبه شانی نهو گفتوگۆیانه بون به دوو به شهوه :

تاقمی یه که میان نهلين: لیدان و داگیر کردنی جوهرکان پهیدا بوه لهسهر دهستی
موسلمانان له کاتی عومهری کوری خهتابا. لیدانی جوهرکان بهوه نهبی خوا له مه و دووا
دهستولات نه دا به موسلمانان و زاوینییه کان له ناو نه بدن و زهوی داگیر کرا و دیته وه بۆ
ژیر فهرمانی موسلمانان، نهو تاقمه سهرچاوه ی راستی نیه بۆیان مه گهر خوشه ویستی بۆ
نه ته ده ی موسلمانان، پيوسته قورئان لهو جوهره بیرو بۆچونه پاك بکری نه وه، چونکه قورئان
نامه ی زانست و روناکیه له لایه ن خواوه، یاساو دهستوری گهردون گۆرانکاری بۆ نیه و
بۆ هه مو بونه وهران دانراوه به خوشه ویستی نایی مانای نامه ی خوا بکری .

تاقمی دووهه میان نهلين : به راستی نهو دوو خراپانه ی جوهرکان بلاویان کرده وه ته وه و
نهو لیدان و ته می کردنانه ی نهوان بۆ ههردوو جاره که یان پهیدا بوه بهر له هاتنی ئایینی

نیسلام. یه کم لیدانیان پیدایا بوه بهر له پیدایا بوونی نیسلام بههزار سال له سهر دهستی بهخته نه سر یا سهنجارییی باوکی نه سر که قودسیان کاول کرد و ههیکه لی سوله یمانیان سوتان و قهسابخانه یان دانا بۆ کرۆشی جوه کان و نهوانه یان مابونه وه به پساو ژن و مناله وه کردنیان به یه بنده و بردنیان بۆ بابل.

لیدانی دووه می به نوئیسرانیلیه کان پیدایا بوه بهر له (۷۰) سالی زایینی له سهر دهستی (تهبتوسی) رۆمانی و پهلاماری شاری جوله که کانی داو قه لاکانی روخاند و چوه نیو شاره کانیان و ههیکه لیان روخاند و نزیکه ی ملیۆنیکیان کوژران و زووریان کرد نه به بنده و له بازار فرۆشتیان و نهوانی تریان له روی زه ویدایا بلاو بونه وه.

ههر نهو تاقمه ی دووه هم نه لێن: قورئانی پیروژ رونی نه کردوه ته وه به هیچ جوری بۆ جاری سێههم به نوئیسرانیلیه کان فهلهستین داگیر نه کهن و بیگویمان به نوئیسرانیلی نهو که سانهن له کور و نه وه ی نهو دووازه کوری نیسحاقی کور په عقوبن. کهواته نهوانه ی له م سه ده مه دا فهلهستینیان داگیر کردوه و ناوی خوینیان ناوه به رژی می نیسرایلیلی پدیوه ندییان به نیسرایلیله وه نه. به لکو نهوانه کۆمه لێکن دروست کراون له لایهن داگیر که رانی رۆژئاواوه بۆ تالان کردنی زیری رهش و سامانی رۆژه لاتی ناوه ند، نهو پروباگه نده یه به ناوی تملود و تهوراته وه بلاوی نه که نه وه فهلهستین نیشتمانی کۆنی نهوانه و بۆی نه که رینه وه دهست هه لبه تی خویانه له دژی موسلمانان و دانیشتوانی فهلهستین.

کاتی خوای مه زن رونی کرده وه نهو شتانه ی خوا دا بونی به پیغه مه ر ﴿﴾ له شه وره ی بۆ به یتو لوقه دهس نه وه یشی رۆن کرده وه به خشیبوی به موسا تهورات و باسی یاخی بوونی به نوئیسرانیلی کرد؛ دوانی بۆ مانی رۆون نه کاته وه رێگه ی شاره زایی بۆ لای خوا به جگه ی په پیره ی قورئان پیدایا نایی و نه فهرموی:

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ
الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿١﴾

وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٥﴾
وَيَدْعُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا ﴿١٦﴾
وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتَيْنِ فَمَحْوَنَاءَ آيَةِ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ
النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ
السِّنِينَ وَالْحِسَابِ وَكُلَّ شَيْءٍ فَضَّلْنَاهُ تَفْصِيلًا ﴿١٧﴾

﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ﴾ به راستی نهم قورئانه راغویی و شاره زایی
هموو ناده میزد نه کا بو لای ریگه یه کی نهوتو که راسترینی هموو ریگه کانه له هموو
کات و جینگه یه کا وبو هموو که سی. به لگه بو راستی قورئانی پیروز رهوشتی پاکی
پتغمه ره که زهوی پر کرده له زانین و زانیاری و دادپهروه ری پاش نهوهی نه زانین و بی
باوه ری و ستم جیهانی تاریک کردبو.

﴿وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا﴾ وه قورئان موژده
نه دا بهو باوه ردارانه ی نهوتو کرده وه چاکه کان نه کهن که به راستی بو نه وان هه یه
پاداشتیکی گه وره وه که به هه شتی پان و به رین به رده وام

﴿وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ وه به راستی نیمه موژده
نه دهین به که سانیکی نهوتو باوه به روژی دواپی نایه رن نیمه ناماده مان کرده بو نه وان
سزایه کی خاوه نازار به ناگری دوزه خ.

بو زانین: له مانا کردنی نایه ته کانی را بو رادودا باسی زور شتی کرا له بیرو باوه ری
به رزی ئیسلام له کاتی دروست بوونی موژده وه له سه ر پاکی، له مه ودوایش باسی
هه ندی تر له بیر و باوه ر و ناموژگاریه گرنگ و چاکه کانی نه کهین.

۱- نایینی ئیسلام همو بنچینهی بیرو باور و همو لقه کانی دهستور و یاسای و همو فرمانه کانی دانراون له سهر نهو پاکیه پوختهی ناده میزادی له سهر دروست کراوه، نایینی ئیسلام به ناشکرای و هلامی داواکانی پاکی مرؤف نه داته وه دهستی رانه کیشی بۆ لای همو شتیکی تازه پهیدا بوی خاوهن سود له ههر جیگهیه که وه بۆ لای بیت .

۲- نایینی ئیسلام بپروا نههیتی به زانست و زانیاری و به دانانی ژبانی له سهر زانیاری به گوێرهی فهرمودهی خوا: (ئیوه پرسیار بکهن له خاوهن زانسته کان. پێغه مەر ﴿ﷺ﴾ نه فهرموی: (پتوسی زانیان له رۆژی دوایدا به رانه به خویتی شه هیدان دانه نری.

۳- نایینی ئیسلام داوا له نهقل نهکا بۆ لای تی فکرین و بۆ لای بیر کردنه وه وتیینی کردن بۆ سروشت و بگه ری و ده رهیتی نه نهیه کانی سروشت و سوده کانی، په یه وهندی سروشت به خوا و به ناده میزاده ره، داوا نهکا ناین و زانیاری دابترین له سهر نهو زانیاریانهی زانراون له ماموسا یانی پێشه وه و ئوروپاییه کان بردیان بۆ خویان و ئیمه وازمان لی هینا .

۴- نایینی ئیسلام سه ره بهستی به خشیوه به همو که سی رله گفتو گو و بیر کردنه وه دا، بۆ غونه فریشته کان به خوای گه وره یان ووت: تو بۆ که سی دروست نه که ی خراپه بلا و بکاته وه خویتی ناره واپرێژی ئیبراهیم له باره ی له ناو بردنی گه لی لوتنه وه گفتو گو ی توندی نه کرد له گه ل فریشته کان .

۵- همو وانه ی ئیسلام دانراوه بۆ همو که سی و نهک بۆ تاکه که سی یا تا قمی یا ره گه زی. خوا نه فهرموی: به راستی ریزترین که سی ئیوه لای خوا نه وانه تانه له خوا نه ترسن، فهرمودهی پێغه مەر ه: همو وتان به پرسیارن له ژیر دهسته ی خۆتان و ئاده م له خاک دروست کراوه .

۶- نایینی ئیسلام پتویتی کردوه ناده میزاد به گیان و به دارایی خویان له دژی سته م کردن و خراپه راوه ستن به گوێره ی توانای خویان، فهرمودهی قورئان له و باره وه زۆر ناشکرایه .

۷- هه‌موو شتى له‌م گه‌ردونه‌دان بۆ خوانو ئاده‌میزادى له‌سه‌ر داناون و پيوسته هه‌ليان سورپتين به‌گویره‌ى ده‌ستور و فه‌رمانى خوا .

۸- ئايىنى ئىسلام داوا له‌ ئاده‌میزاد نه‌كا به‌ جوړىكى ريك و پىك و هاوكات بژين له‌ گه‌ل په‌يره‌وى گه‌ردون و پيوستيه‌كانى . به‌سه‌ بۆ موسلمانان (ويلفر سميس) له‌ نامه‌يه‌كى خويآ نه‌لى: به‌راستى موسلمانان خاوه‌نى توانان به‌بۆنه‌ى ئايينه‌كه‌يانه‌وه له‌ گه‌ل داواكارى زانيارى تازه‌دا برون و به‌شدارى بكه‌ن له‌ گه‌ل كو‌مه‌لگاي پيش كه‌وتوى نه‌م سه‌رده‌مه .

﴿ وَ يَدْعُوا الْإِنْسَانَ بِالشَّرِّ دُعَاءَ بِالْخَيْرِ وَ كَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا ﴾ وه ئاده‌میزاد داوا له‌ خوا نه‌كا بۆ نه‌وه‌ى خراپه و زيان توشى خوى و دارايى و خيزانى بى له‌ كاتى توپه‌يدا به‌ وینه‌ى داواكردنى چاكه‌ بۆ خويان . نه‌و جيهانه ئاده‌میزاد ژيانى تيدا به‌سه‌ر نه‌با بریتيه له‌ خه‌فت و له‌ خوښى و رابواردن و نازار و هيچ كاميان به‌رده‌وام نين، كاتى مرو‌ف دوو روژه: روژيكيان بۆ سودى توپه، روژى تريان بۆ زيانى توپه . به‌لام هه‌ندى له‌ ئاده‌میزاد كاتى نازاريان توش بى به‌ هوى شتيكه‌وه نه‌قلى نه‌روخى و گومان نه‌با نه‌و گير و گرفته چاره‌سه‌ر ناكړى، دواى نه‌پارینه‌وه له‌ خوا به‌وه‌ى خوى توشى نازار بى نه‌وه‌يش جوړه بى نه‌قله‌ كه‌ نه‌گه‌ر كه‌مى نارامى بگرتايه نه‌و نازاره نه‌نه‌ماو، ئاده‌میزاد په‌له نه‌كا بۆ لای نه‌وه‌ى له‌ دليدايه‌و ديت به‌ ميشكيا به‌بى بيركردنه‌وه و نارام گرتن، ئاده‌میزاد وا نه‌بى نه‌لى: نه‌ى خوايه من له‌ناو به‌ يا نه‌لى: نه‌ى خوايه نه‌و كوپه توشى خراپه بكه‌ى دوواى به‌ گورجى په‌شيمان نه‌بيته‌وه .

كاتى خواى مه‌زن روونى كرده‌وه گه‌وره‌ى و چاكه‌ى خوى بۆ بونه‌وه‌ران به‌هوى قورخانه‌وه دوواى ياسى نه‌وشتانه نه‌كا به‌وانى به‌خشيوه له‌چاكه‌كانى جيهان و نه‌فه‌رموى: ﴿ وَ جَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتٍ ﴾ وه ئيمه‌ گي‌راومانه شه‌و و روژ به‌ دوو به‌لگه‌ى زور به‌هيز له‌سه‌ر بون و تواناى خوا، ريك و پىك و هاتنيان به‌ دواى يه‌كا به‌ گویره‌ى ياساى نه‌گورا و په‌يره‌وى به‌رده‌وام، له‌ هه‌زاران ساله‌وه سالى له‌ سالى تر جياواز نيه، هه‌موو نه‌وانه به‌لگه‌ى ته‌واون له‌سه‌ر به‌رپوه‌به‌ر و دانانى هه‌موو شتى له‌ جينگه‌ى شياوى خويآ و له‌سه‌ر نه‌ندازيارىكى بى وینه .

نه وی شایانی نماژه بیّ خوا داوا له زانیان و خاوهن بیره کان نه کا بو لای باوه رهیتان له ږنگه ی تی فکرین و ووردیوونه وه له دروستکردنی ناسمانه کان و زهوی و نه وی له نیو نه واندایه به ووردی، وهک به شوینا هاتی شو وړژ به دووای به کتیدا و بیر کردنه وه له دهرکه وتړه کانی گاردون. به لام داوا له نه خوینه وارن نه کا بو لای باوه رهیتان له ږنگه ی ناموژگاری و ارگرتن به هو ی چاکه کانی خواوه .

﴿فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ﴾ دواپی نیمه نیشانه و تاریکی شو لانه بهین له بنچینه دا به جوړی هیچ شتیکی تیدا ناناسری هاتا نیوه له شه ودا پشو بدن و بخهون و ماندوی پوژتان نه مینی، نه گینا شو هدر ماوه و نه مینی .

﴿وَجَعَلْنَا آيَةَ الْنَّهَارِ مُبْصِرَةً﴾ ره نیمه نیشانه ی پوژ نه گیرین به وی هه موو شتی دهر بخا بو ناده میزاد به هو ی هلهاتی خوره وه .

﴿لِتَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رِّبِّكُمْ﴾ وه بو نه وی نیوه پهیدا بکن بو خوتان به هو ی پوناکی پوژوهه هو ی ژبان و گوزهرانی خوتان به نارهی ناوچاوانتان نهک به هو ی فیل و ده ست برینه وه به هو ی به کری گیراوی بیگانه وه پله و پایه و سامان پهیدا بکن و دزی دانیشتون بووه ست، نیر به هو ی کار به ده ستانه وه نهو شتانه وهر بگرن راسته وخو یا به هو ی سیخورو کانیانه وه و خویانیان پی بفروشن .

﴿وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابِ﴾ وه بو نه ویش نیوه بزائن و فیری ژماره ی ساله کان و فیری کاتی هندی شتی په یوهندی دار به په رستی خوا بن و فیری کاتی دیاری کراو بو مامه له ی کرین و فروشتن بن. بزائن کاتی نویر و پوژ و حج و عهره و مامه له کانتان چ کاتی دین .

﴿وَكُلُّ شَيْءٍ فَصْلَانًا تَفْصِيلًا﴾ وه نیمه روغان کردو ته وه یاسای هه موو شتی به رو ن کردنه وه یه کی زور ناشکراو کاره په واکان و قه ده غه کراوه کانان له یهک جو ی کردنه ته وه و قورئان یاسای تاییه ته بو ناده میزاد له هه مو کات و جیگه یه کا .

پاش نه وی خوی مه زن باسی قورئان و موژده دان به باوه رداران و ترساندن بیّ باوه رانی کرد و باسی هندی له چاکه کانی خو ی کرد، باسی هندی شتی پیوستی ترمان بو نه کا و نه فهرموی:

وَكُلَّ

إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ كِتَابًا
 يَلْقَاهُ مَنشُورًا ﴿١٣﴾ أَقْرَأَ كِتَابِكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا
 ﴿١٤﴾ مَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ
 عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ
 رَسُولًا ﴿١٥﴾

﴿ وَ كُلِّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ ﴾ وه نیمه دامان ناوه کرده وهی هه موو
 ناده میزادی له ژن و له پیار کرده وهی خوئی له چاک وله خراب له گهردنی خو یا و له وان
 جوئی نابیته وه. ووشه ی (فی عُنُقِهِ) هیمایه له جوئی نه بونه وهی کرده وه کانی به وینه ی
 ملوانک به بکریته ملی .

﴿ وَ نُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنشُورًا ﴾ وه نیمه بو هه موو ناده میزادی
 ده رنه یتین نامه ی کرداری خوئی و توشی نه یی به کراوه یی و نه پیچراوه ته وه هه تا ناسان
 بی خوینده وه و نه توانی بیشاریته وه هیچ شتی له کرده وه کانی خوئی له رۆژی دوا ییدا.
 ئیر نه و ناده میزاده خوینده وار بویی له جیهاندا یا نه خو یچنه وار، له و رۆژه دا خوینه وار،
 خوئی نه خوینیته وه ناتوانی بیشاریته وه، هه موو شتی پیی نه وتری و نه یخوینیته وه، پیی
 نه بیترری .

﴿ أَقْرَأَ كِتَابِكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ﴾ تو خوت هه ر به خوت نامه ی کرداری
 خوت بخوینده وه تو خوت به سه به وهی پرسیار له خوت بکه ی و پیویستت به شایه ت نیه،

تهفسیری زمانا کوئی

چونکه کاتی لهو روزه دا کردار و پاداشت و سزای کرده وه کانی نه بینی نوسراوه به داد پدروهرانه به بی نه وهی پاداشته که بی کم بۆ بیتوه و سزا که بی زۆرتو کرابی بروا نه کا و به لگهی بۆ ناماده ناکری .

﴿من اهتدی فانما بهتدی لنفسه و من ضل فانما یصل علیها﴾ ههر که سی ریگهی راستی و هر گرتی و دوا ی راستی آهوتی، دوا ی به راستی راغوبی بۆ خوی و هر گرتوه و پاداشته که ی ههر بۆ خویه تی و ههر که سی ریگهی راستی وون کردی و له ریگه لایدا بی، دوا ی به راستی سزای ریگه لادانه که ی له سهر خویه تی، چونکه نه قلی خوی نه خسته وه کار بۆ دۆزنده وهی ریگهی راست .

﴿و لا ترروا زرة و زر آخری﴾ وه هیچ که سی هه لئاگری گونا هو باری قورسی که سی تر و سزای نادری به هوی گونا هی که سی تروه، گونا هی هه مو که سی په یوه ندی به خویه وه هیه .

﴿و ما کننا معذین حتی نبعث رسولا﴾ وه نیمه سزای هیچ که سی ناده ین هه تا پیغه مدهری ره وانه نه که ین بۆ لای له لایه ن خۆمانه وه و به زمانی خویان به لگهیان بۆ نه یه ری هه تا بیانویان نه مینی، له ره گهزی خویان بی یا به هوی نوینه ری خوی بی بۆلای نه ته وه یه تری جگهی ره گهزی خوی، فه رمانه کانی خویان بۆ رون بکاته وه ههر نه ته وه یه به زمانی خوی .

ههر که سی بانگه وازی نایی نی اسلامی بی نه گه یشتی یا به و جوړه ی پیوستی بی نه زانی به چ جوړی به فه رمانی خوا هه لسی، نه و که سه سزای نادری به هوی داد په روه ری خوا وه، ههر گه لی خوا ی مه زن پیغه مدهریان بۆ نه ییری یا نامۆز گاری که ری نه چوبیته ناویان تا وانیار نین. به لام نه گهر ههر گه لی پیغه مدهری تا یامۆز گاری که ری چوه ناویان و فه رمانی خویان و هر نه گرت و به درویان خسته وه و له سنوری خوا ده چوون و ساماندار و کار به ده ستان یار مه تیان نه دان بۆ و هر گرتی په یامی خوا نه و گه له به هه مو یانه وه به یی جیا وازی خوا له ناویان نه با به ههر شتی دور بی یا نزیك وهك خوا ی مه زن نه فه رموی :

وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا
 فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا ﴿١٦﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ
 الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿١٧﴾
 مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ
 جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ﴿١٨﴾ وَمَنْ أَرَادَ
 الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ
 سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ﴿١٩﴾ كَلَّا نُمَدِّدُ هَٰؤُلَاءِ وَهَٰؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ
 رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾ أَنْظِرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا
 بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ وَلِلْآخِرَةِ الْكِبْرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا

﴿٢١﴾

﴿ و إذا اردنا أن نهلك قرية امرنا مقرر فيها ففسقوا فيها ﴾ وه هدر کاتی وستی نیمه
 به سزایی به وهی که نیمه لهناو بیهین دانیش توانی گوندی نیمه فدرمان نه دهین به و
 که سانهی نهوتو نه یانهوی رابویرن به ناره زوی خوین به پهرستن و به دادپهروهی، دواپی
 نه و که سانه دهست نه کن به گهنا هکردن و له سنوری خوا لانه دهن، نه وانه یشیان خوش
 رابویرن پهیرهوی سامانداره کان نه کهن و ریزیان نه گرن و کرده وه کانی نه وانیان لاچاکه
 و خوا هه مویان لهناو نه با

تهفسیری زمانکوی

﴿فحق عليها القول فدمرناها تدميرا﴾ دواپی پیویست بوه له‌سەر دانیشتوانی نه‌و
 گونده که نه‌وان نه‌و په‌ریان گرتبو له‌بی فه‌رمانی‌خوادا پاش نادرنی پیغه‌مه‌ران بۆ‌سه‌ریان
 و به‌درۆ‌خسته‌وه‌یان ، دوا ی نه‌وه‌ی نیمه دانیشتوانی نه‌و گونده‌مان بنه‌بر کرد و هه‌مو‌یا‌مان
 له‌ناو بردن .

خوای مه‌زن دانیشتوانی هیچ شار و گوندی له‌ناو نابا مه‌گه‌ر نه‌وان شایسته‌ی بنه‌بر
 کردن بن، کاتی شایسته‌ی نه‌وه بوون خوای مه‌زن پیغه‌مه‌ران یا زانایانی ئایینی نه‌یری بۆ
 لایان و فه‌رمان و فه‌رموده‌ی خویان پی رانه‌گه‌یه‌نن بۆ کردنی چاکه و نه‌کردنی خراپه و
 نه‌یان ترسین له‌سزای خوا، نه‌و گه‌له‌که‌له‌سنوور لایان دا خوا له‌ناویان نه‌با .

نه‌بی بزاین: هه‌ر کۆمه‌ل‌گایه کار به‌ده‌ستان و سامان‌داره‌کانیان له‌سەر په‌یره‌ویکی
 خراپ و سته‌مدار بوون، به‌تایه‌تی سه‌رۆکی نه‌و رژیمه و پیاوه‌کانی ده‌ستیان دایه
 کرده‌وه‌ی ناهه‌موار و دانیشتوانی تر ی نه‌و رژیمه له‌دژیان رانه‌نه‌په‌رین بۆ‌گه‌رانه‌وه‌یان
 بۆ لای ریگه‌ی راستی خوا په‌رسنی و بگه‌ره ریزیان لی نه‌گرتن و ناو و نازناوی زۆر
 گه‌وره‌یان بۆ به‌کار نه‌هینان و بروا و متمانه‌یان نه‌دانی، له‌کاتی هه‌لبێژاردندا ده‌نگیان بۆ
 نه‌دان و پروا گه‌نده‌یان بۆ نه‌کردن و هه‌لیان نه‌بژاردن بۆ پله‌ی به‌رز و پێشه‌وايه‌تی،
 نه‌و کۆمه‌ل‌گایه هه‌مو‌یان هاو به‌شی نه‌و خراپه‌یه‌ن له‌تاوان و خراپه‌کردن دا و نه‌به
 جیگه‌ی خه‌شی خوا و نه‌نجامیان به‌بر بونه به‌کاره‌سات وه‌ك لافاو و رۆچونی زه‌وی
 و بومه‌له‌رزه و هه‌وره‌گرمه‌و گرانی و جه‌نگ و ناماده‌کردنی سته‌مکاران بۆیان هه‌تا دی .
 خوای مه‌زن سزای موسلمانان نه‌دا مه‌ر کاتی واز له‌جیهاد به‌ین . به‌لام نه‌ك به‌کوشتنی
 منالان و ژنان و بی‌تاوانان .

﴿وكم أهلكنا من القرون من بعد نوح﴾ وه نیمه زۆر نه‌ته‌وه‌ی گونا‌هه‌رمان بنه‌بر
 کردوون له‌ دانیشتوانی هه‌مو کاته‌کانی رابووردو له‌ دوا ی کاتی نوح که لایان دا
 له‌سنووری خوا، وه‌ك گه‌لی عاد و سه‌مود و جگه‌ی نه‌وان . (قرن) بریتیه‌له‌ سه‌دو بیست
 سال یا سه‌د و چل سال یا هه‌شتا سال یا ماوه‌ی ته‌مه‌نی ئاسایی هه‌ر نه‌ته‌وه‌یه، نه‌و ژمارانه‌ بیر

و بۆچوونی ههندی له زانایانه. بهلام ئهوهی شایانی باسی مه بهست ته مهنی ئاسایی نه ته وه کانه. له م سهرده مهی ئیمه دا خولهك بۆ سه دسال به کار ئه هینری .

﴿ و کفی بربك بذنوب عباده خبيرا بصيرا ﴾ وه به سه په ورره دگاری تۆ ناگاداره به گوناھی بهنده کانی خۆی، ئه بینی گوناھی نهینی و ئاشکرایان. ئه و ئایه تانه هه ره شه ن بۆ ئه وانه ی پیغه مه ری ئیسلام به درۆ ئه خه نه وه، پاشه روژ و به سه ره تایان وینه ی گه لانی پیشوون .

﴿ من كان يريد العاجلة عجلنا له فيها مان شاء لمن نريد ﴾ هه ر که سی له رووی به د به خته وه ئاره زووی جیهان بکا و مه بهستی رابواردنی جیهانی بکا به زووی ئه روا ئیمه به گورجی ئه به خشین به و که سه شتی ئیمه ئاره زۆی ئه کهین نهك شتی ئه و ئاره زۆی بکا بۆ که سی ئیمه بمانه وی ئه وشته ی به ینی له جیهاندا .

بۆ زانین: مه بهست ئه وه نیه هه ر که سی داوای هه رشتی بکا خوا بیداتی. به لکو ئیمه داوای زۆر شت ئه کهین و نایان بینن. به لکو مه بهست ئه وه یه له و ئایه ته: هه ر که سی به ته نها کار بۆ رابواردنی جیهان بکا و بروای به هیچ شتی نه بی جگه ی سو دی خۆی نه بی ئه و که سه به ره مه ی کۆششی خۆی ئه دریتی به لام به گیره ی وستی خوا نهك به گیره ی وستی ئه و که سه. به راستی ئیمه داوای زۆر شت ئه کهین و زۆریمان بۆ نابی .

﴿ ثم جعلنا له جهنم يصلاها مذموما مدحورا ﴾ له پاشا ئیمه دۆزه خ ئه گیرین به جیگه ی ئه و که سه ی باوه ری به جگه ی سو دی خۆی نه بی ئه چیه نیو دۆزه خ به ناو بردنی به خراپه و به دوور که و ته وه ی له به زه بی و میهره بان ی خوا .

﴿ و من اراد الآخرة و سعى لها سعيها وهو مؤمن ﴾ وه هه ر که سی ئاره زۆی له رابواردنی روژی دوایی بی و کۆشش بکا بۆ به ده ست هینانی خۆشی روژی دوایی به کۆششی شایسته ی ئه و روژه بی و باوه ری به راستی ئه و روژه هه بی، دوو روی خراپه ی تیدا به دی نه کری، دوایی ئه و که سه به هۆی ئه و سی مه رجان ه وه پاداشتی کۆششی خۆی وه نه گری .

﴿فأولئك كان سعيهم مشكورا﴾ دواپی ئه و کهسانه کۆشه کانپان لای خوا
وهرگیراوه و پاداشتیان ئه دریته وه به ریزه وه .

﴿كلا نمد هؤلاء وهنؤلاء من عطاء ربك﴾ هه مو کهسی له و دوو تاقمه، ئه و
کهسانه یان هه ر کاری بۆ سوودی خۆی کردووه به ته نه ها و ئه و کهسانه ی کاری نه که نه
له بهر ره زایه تی خوا و سودی گشتی ئیمه یارمه تیان ئه ده یین له به خشش ورۆزی
پهروه ردگاری تۆ، دوارۆزیان جیاوازه له یه کتری .

﴿و ماكان عطاء ربك محظورا﴾ وه به خشش و چاکه ی پهروه ردگاری تۆ قه ده غه
ناکری بۆ هیچ کهسی له باوه رداران، و بی باوه ران له جیهاندا . به لام له رۆزی دواپییدا
چاکه ی خوا هه ر بۆ باوه ردارانه .

﴿أنظر فضلنا بعضهم على بعض﴾ تۆ ته ماشا بکه چۆن ئیمه ریزی هه ندی له
ئاده میزادمان داوه به سه هه ندی تریان له جیهاندا به له ش ساغی و ته مه ن دریزی و
خوادره مه نی وهرگرتنی میرات و جگه ی ئه وانه بش که به جوړیکی ره واپهیدا بکرین . به لام
چینه یه تی وریزی مروّف له رۆزی دواپییدا نرخه ی بۆ دانانری وریز هه ر به هۆی له خوا
ترسانه وه پهیدا ئه بی، وهك خوا ئه فیه رموی:

﴿وللآخرة أكبر درجات و أكبر تفضيلا﴾ وه به راستی رۆزی دواپی پله کانی
گه وره تر بۆ باوه رداران وریز گرتیان گه وره تره . یانی هه رچه نده پله و پایه ی جیهان
جیاوازن به زۆری و به که می له نیوان، ئاده میزادا . به لام جیاوازی پله و پایه ی رۆزی دواپی
و ریز گرتن گه وره تره و به ریز تره له وانه ی جیهان . جیاوازی له نیوان ئاده میزادا به
زانپاری و له ش ساغی و گزه رانی خۆش و ته مه ن دریز و کورتی، ئه وانه هه میان به هۆی
مردنه وه کۆتاییان پی دی . به لام جیاوازی رۆزی دواپی به سوتانی ناگری دۆزه خ و
به وه رگرتنی پاداشت و به هه شت بی کۆتایین و به رده وامن .

لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَّخْذُولًا ﴿٢٢﴾
وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا

يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا
 أَفٍ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَأَخْفِضْ
 لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي
 صَغِيرًا ﴿٢٤﴾ رَبِّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ
 فَإِنَّهُ كَانَ لِلأَوَّابِينَ غَفُورًا ﴿٢٥﴾

﴿ و لاتجعل مع الله إلهاً آخراً فتتعد مذموماً مخذولاً ﴾ و تُو دامنہ لی لہ گہل خوادا
 چند خواہ بُو پد رستن، دوا بی تُو دانیشی لہ دُوزہ خدا بہ لُومہ کراوی و ہمو کہسی
 خراہت بلین بہی یاریدہ دہر، لہ ہر دوو جیہاندا بہ دناوی و خراہت بلین ولہ سہر
 زمانی زانایان چاکت نہ بیژری بہی یاریدہ دہر دانیشی .

﴿ و قضی ربک أن لاتعبدوا إلا إياه ﴾ وہ پورورہ دگاری تُو فہرمانی داوہ کہ نیوہ ہیچ
 کہسی نہ پد رستن مہ گہر ہر پورورہ دگاری تُو بہ تہنہا و بہ نیازی پاکسہوہ، نہی بزانی
 پد رستن تہنہا بریقی نیہ لہ نویژ و رُوژ و ہر کہسی پدیرہوی پیوانی ستہ مکار و تاوانباران
 بکا نہو کہسہی پد رستوہ .

﴿ و بالوالدین إحساناً ﴾ وہ فہرمانیشی داوہ بہ نیوہ چاکہ بکہن لہ گہل باوک
 و دایکتانا بہ چاکہ کردنی تہواو بہم جوڑانہی خواروہوہ :

۱- ﴿ إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقْتُلْ لَهُمَا أَفٍ وَلَا تَنْهَرْهُمَا ﴾ نہ گہر
 یہ کی لہ باوک و دایکتان یا ہر دوو کیان گہیشتنہ کاتی لاوازی و تہمنہ دریژی لہ لای تُو
 لہ کوڑایی تہمنہ نیانا یا لہ ہر کاتیکا بی، بہ و جوڑہی تو یان لی ہات لہ کاتی منالیدا
 لاوازیون، دوا بی تُو نہ لی: بہوان تُو و وشہی خراپان پی نہ لی و سہرزہ نشیان نہ کہن
 گفتوگوئی رہق و بہ قیراندن بہ سہر یانا .

۲- ﴿وَقُلْ لَّهُمَا قَوْلَا كَرِيمًا﴾ وه تۆ به باوك و دايكت بلسی "گفتوگۆیه کی چاك و بهریز، به نهرم و نیانی له سهر خۆ بدوی له گهلیان و دور بی له زوشتی و گفتوگۆی ناشیرین و شایستهی ریزی نهوان نهی .

۳- ﴿وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلِّ﴾ وه تۆ رابجه بۆیان بالی کزۆلی و بچوکی به رانه ر بهوان، نهو بهری میهره بانی به کار بهینه له گهلیان، چونکه نهوان بۆ تۆ بالیان کراوه بوه بهوینهی بالنده بۆ بیچوه کانیان .

۴- ﴿وَقُلْ رَبِّيَ إِرْحَمُهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا﴾ وه تۆ بلسی كه نهی پهروه ردگاری من: تۆ بهزهت بیهوه بهو دايك و باو كهی منا و میهره بانه له گهلیان بهو جوژهی نهوان منیان پهروه ده نه کرد و به خویان نه کردم به منالی و له کاتیکا من بهی توانا بوم .

﴿رَبِّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِنَّ تَكُونُوا صَالِحِينَ﴾ پهروه ردگاری ئیوه زاناته ره بهو شتهی له دهرونی ئیوه دایه و له نهوازش و چاکه کردن له گهلیان، به پاکی و پرسی دلتان نهزانی ئایا ئیوه نیازتان پاکه ؟ نه گهر ئیوه پیاو چاك بن و نیازی چاکه تان هه بی خوا ناگاداره .

﴿فَإِنَّ كَانَ لِلْأَوَّابِينَ غُفْرًا﴾ دواپی به راستی پهروه دگاری ئیوه لی خوشبوونی زۆره بۆ نهو که سانهی په شیمان له خراپه ی خویان .

له پاشا خرای مهزن هاغان نه دا نهو مافانهی له سهرمان پیویست کراوه بیدهینه دهست نهو که سانهی شایانی وه رگرتسی مافی خویان، چۆ نه تی به خشینه که ایمان فیر نه کا و نه فهرموی:

وَعَاثَ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ

وَالْمَسْكِينُ وَابْنُ السَّبِيلِ وَلَا تُبْذِرْ تَبَذِيرًا ۖ إِنَّ الْمُبْذِرِينَ

كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٧٧﴾

وَأَمَّا تَعْرِضْنَ عَنْهُمْ أَيَّغَاءَ رَحْمَةٍ مِّن رَّبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَّهُمْ قَوْلًا
 مِّسُورًا ﴿٢٨﴾ وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا
 كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا ﴿٢٩﴾ إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ
 لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٣٠﴾ وَلَا تَقْتُلُوا
 أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةً إِمَّا يَنفَحَ بِنُزُرِهِمْ وَإِيَّاكُمْ إِنْ قَتَلْتُمْ كَانَتْ
 خِطَاً كَبِيرًا ﴿٣١﴾ وَلَا تَقْرَبُوا الرِّزْقَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَسَاءَ
 سَبِيلًا ﴿٣٢﴾ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَن
 قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيٍّ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي
 الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي
 هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ
 مَسْئُولًا ﴿٣٤﴾ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كَلَّمْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطِ أَسِ الْمُسْتَقِيمِ
 ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٣٥﴾ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ
 إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴿٣٦﴾
 وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ

الْجِبَالُ طُولا ﴿٣٧﴾ كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾
 ذَلِكَ مِمَّا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا
 ءَاخَرَ فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدْحُورًا ﴿٣٩﴾

﴿وَآتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ﴾ وه تو بیه خشه به خزم و خویشه نزیکه کانت مافی خوځان
 به خویان بکه و بزین له گه لیان و سهریان لی بدهن و کومه کیان پی بکه له کاتی
 ته نگانه دا .

بۆ زانین: پېشه وا حه نه فی نه فهرموی: پېوېسته هه موو خزمی به خیو بکری. به لای
 پېشه وا شافیعی جگه له باوک و دایک و کور و کچ به خیو کردنیان پېوېست نیه و هه ندی
 له زانایان فهرمویانه که مه یه ست له خزمی نزیک لهو نایه ته دا خزمه نزیکه کانی پېغه مه ره
 ﴿﴾ .

﴿وَالْمُسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ﴾ وه تو بیه خشه به هه ژار و بهو که سه ی به پرېگه وه یه ن و
 له نیشتمانی خوی نیه به هو ی کاریکی ره واوه مافه کانی خوځان، بهو نه ندازه یه پېوېستیه نه .
 ﴿وَلَا تُبْدِرْ تَبْدِيرًا إِنَّ الْمُبْدِرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ﴾ وه تو مه به خشه دارایی خوت
 و دای مدنی له جگه ی شوینی شایانی خوی نه بی، ئیتر زور بی یا که م. به راستی نه و
 که سانه ی دارای خوځان له شتی نارې واو بی جیگه ی خوی دانه نین له خواردنی مه یی و
 کردنی قومارو جگه ره کیشان و تریاک و شتی خرابی تر دا به وینه ی داوین پیسی نه و
 که سانه براو دۆستی شه ی تانه کان له ده رچوونیان له سنوری دیاری کراوی خوار
 ده رچوون، به فیر دای نه نین و خوځان و خیزان و کهس و کاریان نه خه نه مه ترسی
 هه ژاری و سهر شوړیه وه .

﴿وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا﴾ وه شه ی تان سوپاس په روه ردگاری خوه نا کاو بی
 په یمانه، خراپه بلا و نه کاته وه له نیو ناده مه زادا هانیان نه دا بۆ بی فهرمانی خوا .

نه گيرنه وه: مده ع و بيلال و سوهديب و سالم و خه باب داوايان له پيغه مهر
نه كردشتى پيويستيان بهو شته هه بوو له هه ندى كاتاو پيغه مهر هيچ شتى نه بوو بياتداتى
به شه مه وه روى لى و هرنه گيران و ولا ميانى نه نه دانه وه، خواى مه زن فهرموى:

﴿وَأَمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمْ إِبْتِغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا﴾ و نه گهر
تو روو و هرنه گيرى له خزمان و هه ژارو رپيواران كاتى داواى شتيان له تو كردو هيچ
شتيكت لانه بو له بهر نه وهى تو چاوه روانى ميه ره بانى و به زه بى خواى پهروه ردگارى
خوتت نه كرد شتيكت بو به نيړى به وانى بدهى، دوايى تو گفتوگويه كى نه رم و ناسان
به وان بللى و به لتيان بدهرى نه گهر خوا شتيكى بو ناردم نه تان ده بى.

﴿وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ﴾ و هتو ده ستى خوت مه به سته به مى خوتنه وه و
هيچ شتى نه به خشي له دارايى خوت و به شى خزمان و هه ژارو رپيوارى لى نه دهى له
كاتيكا خاوه نى سامان بوى. يانئ تو ده ست مه گره وه له به خشين بهو يتهى كه سى ده ستى
خوى بيه سى به مليه وه.

﴿وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا﴾ و هتو ده ستى خوت دريژ مه كه له
دارايى خوتا به هه موو جوړى و له سنورى ناسايى ده رچى و هسج شتيك به ده سته وه
نه ميئي، دوايى تو دانيشى به لومه لى كراوى خواو لاي ناده ميزاد، چونكه ده ست بلاوى
لاى خوا چاك نيه، ده ست له هه موو لايه بېرى و به روتى دانيشى و نه توانى بجيته
ده ره وه.

﴿إِنْ رَبُّكَ يَسْطُرُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ﴾ به راستى پهروه ردگارى تو دارايى بو هه ر
كه سى ناره زوى هه بى فراوان نه كاو، كه مى نه كاته وه بو كه سى ناره زوى هه بى به گويره
زانيارى خوى هه موو شتى له جيگه كى شياوى خويا دانه نى، چاكه و خراپه كى به نده كانى
خوى نه زانئ به دارايى كه م و زور بويان، وه كه نه فهرموى.

﴿إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا﴾ به راستى پهروه ردگارى تو ناگاداره بو سوودى
به نده كانى خوى و نه بينى پيويستى نه وان، دارايى فراوان نه به خشي به هه ندى كه س، كه م
نه دا به هه ندى ترو نه يانابه رپوه به گويره كى سوودى تايه تى خويان.

بیروباوهرو دهستوری نایینی ئیسلام فەرمانی بی دراوه مام ناوهندی بی بۆ زۆرشت. ئەبی لای وانهبی خوا نیو باوهری بهچەند خوایه نهبی، خوایهکی تهنها په‌رستی. فەرمانی نه‌داوه هیچ که‌سی خواه‌نی سامان نه‌بی یا خواه‌نی دارایی بی شوماری له سنور ده‌رچویی. فەرمانی نه‌داوه تاکه که‌سی یا تا‌ق‌م‌ن دارایی دانیش‌توان زه‌وت بکه‌ن. فەرمانی نه‌داوه هیچ که‌سی نه‌و شته‌ی ئاره‌زۆی بکا بۆی په‌یدا بی و خۆی به‌پیتی به‌سه‌ر دانیش‌توانا به ئاره‌وایی بۆ به‌ده‌ست هێنای ئاره‌زۆی خۆی.

فەرمانی نه‌داوه به واز هێنان له جیهان و چۆل په‌رستی و که‌نارگیری له تیکه‌لاوی دانیش‌توان. فەرمانی نه‌داوه دوا‌ی هه‌وه‌سی ئاز‌ه‌لی خۆت بکه‌وی. به‌ل‌کو فەرمانی داوه مرو‌ف له سنوری بۆ دیاری ک‌راوی خۆبا‌وه‌ستی. کار‌گ‌زار‌بی. سنوری دان‌ی بۆ ده‌سته‌لاتی خۆی. داد‌په‌روه‌ری. توانا دار‌بی له راپه‌راندنی کاری دانیش‌توانا. سنورو نه‌ندازه‌ی سامانی به‌ گو‌یره‌ی یاسایی. به‌خشی‌نی خواه‌نی سنوری، نه‌وانه هه‌مویان سنور‌یک‌یان بۆ دانرا له‌و سنوره وه‌رنه‌چن نه‌بۆ سه‌ره‌وه نه‌بۆ خوا‌ره‌وه.

به‌راستی نایینی پ‌رۆ‌زی ئیسلام چا‌که‌ی دیاری ک‌رده. فەرمانی خ‌رای به‌و جۆ‌ره ناسی‌وه که ده‌ست‌وره‌که‌ی له‌سه‌ر بن‌چینه‌ی ئا‌قه که‌سی یا کۆ‌مه‌ل‌کی تاییه‌تی دانه‌ن‌راوه، هه‌ر شتی ئاده‌م‌یزادی پ‌ی‌وه به‌سه‌رایی و گه‌شه بکا‌و پ‌یش که‌وی ژیا‌نیان به‌و شته پ‌ی‌وسته له‌سه‌ر کار به‌ده‌ستان نه‌و شته بۆ خ‌ویان و به‌دانیش‌توانی به‌ساز‌ین به‌ر په‌رسیارن له نه‌دانیا، پ‌ی‌وسته دانیش‌توانیش بۆ‌خ‌ویانی ساخته به‌ین به‌ی د‌ژی که‌سی تر. که‌واته هه‌ر شتی خواه‌نی سو‌دی بۆ‌هه‌ر لایه، نه‌و شته‌ی پ‌ی‌وستی سه‌ر شانی هه‌موو که‌سی بی یا وا‌چا‌کی، نه‌بی بیکات و پ‌تی هه‌لسی.

﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِغْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْأً كَبِيرًا﴾
وه ئی‌وه مناله‌کانتان مه‌کوژن له‌به‌ر تر‌سی هه‌ژاری ئ‌یر بن یا م‌ینه و ناب‌ی زین‌ده به‌چال بک‌ر‌ین یا بکوژ‌ر‌ین به‌جۆ‌ری تر، ئ‌یمه رۆ‌زی نه‌ده‌ین به‌و منالانه و به ئ‌ی‌وه‌یش، پ‌ی‌وستمان ک‌رد‌وه هه‌موو لایه‌ک‌تان به‌خ‌یو بکه‌ین، ئ‌ی‌تر بۆ‌چی خه‌فه‌تی برس‌یتی نه‌خ‌ون. به‌راستی

كوشتى منال كانتان هه له يه كى زور گه وره يه و گوناھى كى خراب و زوشته، نه بيشه هوى
بنه بر بوونى مرووف و كوئايى پى هاتى ره گه زى خوٲان، به بى ناو نيشان و بى ياريدده ر
نه روٲن، بى بهش نه بن له چاكه ي خوا پهرستى نه وان، نيشتمان به بى خزمهت نه مينيتيه وه .

﴿وَلَا تَقْرَبُوا الزَّنا إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا﴾ وه ئيوه نزيكى داوين پيسى
مه كه ون، خوٲان له پيشه كيه كانى داوين پيسى دوور بگرن ، وهك ته ماشا كردنى ژنانى
بينگانه و منالانى جووان و دهست بازى و ماچ كردنيان، چونكه نه وانه نه بنه هوى داوين
پيسى له نه نجامدا . به راستى داوين پيسى كرده وه يه كى زور قيژه ون و ناجوره و نه وپه رى
خرابه ي تيدايه و ريگه يه كى خرابه داوين پيسى، له گوناھه گه وره كانه، مايه ي
هوروژاندنى دوژمنايه تى و كينه و بى متمانه ييه، پى شيل كردنى ناموسى بى تاوانانه، نه بيشه
هوى تيكه لاوبونى ره گه زى يه كترى، نه بيشه هوى تواندنه وه ي كۆمه ل. به سه بو خرابى
داوين پيسى: نه گهر كه سى بيه وى جنبو بدا به كه سى تر له داوين پيسى خرابترى دهست
ناكه وى جنبو يى بدا، كه واته پيوسته نه و ده رگايه داخوئى ونه كرئيه وه .

﴿وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ وه ئيوه كه سيكى نه وئوى وا مه كوژن
خوا قه ده غه ي كرده كوشتنى مه گهر به فهرمانى كى راستى و شايسته، وهك نه وه ي
كه سيكى بى تاوانى كوشتنى يا داوين پيسى كردبى دواى ژن هينانى يا له ئاينى ئيسلام
وه رگه رابى .

﴿وَمَنْ قَتَلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا﴾ وه ههر كه سى بى تاوانى بكوژرى كه
شاينى كوشتن نه بى دوايى ئيمه گير او مانه بو به ريوه به رى كوژراوه كه هيز و توانا بو تۆله
كردنه وه له بكوژه كه، بو ميراث گر و كار به دهستان هه يه كوشتنى نه و كه سه ي نه و بى
تاوانه ي كوشتوه، ياخوين وه رگرتن به گويره ي فهرمانى خوا يا لى خوشبونى له و بكوژه .
﴿فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا﴾ دوايى كار به دهستى نه و كوژراوه له
كوشتنى نه و بكوژه دا له سنوورى ديارى كراوى خوا دهر نه چى وبه گويره ي ياساى خوا

بی، به همر شیویه ناسانه بهو جوړه بیکوژی، یانی دووای کوشتن ریزی مړوفايه تی بدریتی، نهی سوتین و رای نه کیشن و نه دنامه کانی نه پرن، جگه له بکوژه که کسی تر نه کوژری. به راستی کار به دهستی کوژراوه که یاریدهی دراوه له لایه ن یاساو کار به دهستانه وه توله سندن له بکوژه که .

﴿وَلَا تُقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ﴾ وه تیوه نریکی دارایی هه تیوی بی باوک مه کهون، نه وهک تیوه رابکیشی بو لای دهست کاری کردنی به خوادرنی یا به جگه ی خوادرن و که بینه هو ی زیان بو نهو داراییه مه گهر به ریگه یه کی نهو تو نهو ریگه یه چاکر بی بو دارایی نهو هه تیوه، وهک نهو ی بحرته نیشه وه بو پیدا کردنی قازانج و گه شه پیکردنی یا به کار به پتري بو به خپو کردن و خویندنی هه تیوه که، تیوه نریکی نهو داراییه مه کهون هه تا هه تیوه که نه گا به تهوای نه قلای خو یی و ته مندی نه گاته پازده سالی یا هه زده سالی و قازانج و زانی خو ی جوی چ نه کاته وهو نه توانی کاروباری خو ی بیا به تیوه .

﴿وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا﴾ وه تیوه جی به جی بکن نهو په یمانه ی داوتانه به خوا که به فیه رمانه کانی هه لسن و داوتانه به یه کتری که یارمته یی به کتری بدهن و پشان سپراوه چاودیری دارایی هه تیوان بکن. به راستی خاوه نی په یمان بو جی به جی کردنی ناوهر وکی په یمانه که پر سیاری لی نه کری پاداشتی چاکه و خراپه ی وهر نه گری .

﴿وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزَنُوبًا بِالْقَيْسُطِ الْمُسْتَقِيمِ﴾ وه تیوه به تهوای منه کانتان بیون .

بو بکره کان هه کاتی پیرانه تان کردو، تیوه کیشانه بکن به ترازوییه کی راست و سنگ و مهنی دیاری کراو. به کاره ی تانی پیوانه و کیشانه به تهوای په یوهندی به ناینیکی ته نهاوه و داب و نه ریتیکی ته نهاوه نیه. په یوه نداره به ههمو ناده میزاده وه .

﴿ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾ نهو پیوانه و کیشانه به تهوای و راستی چاکرن له بو دوو اوژزی تیوه له جیهاندا بو بلاو بونه وهی راستی و دهست پاکی تیوه له کرین و

فرۆشتندا، نه بیته هوی راکیشانی دانیشتوان بۆتان و نه نجامه که ی شیرینتره بۆ پاشه رۆژی ههردوو جیهان .

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ﴾ وه تو دواى شتى مه كه وه زانینی بى گومانى پى نه بى، دواى لاسایی كردنه وه گوتره كاری مه كه وه به بى به لگه ی بیگومان و په سهند، ته مه نى خۆت به فیرۆ مه ده، دواكه وتنى به بى به لگه په شیمانی له دواوه یه .

﴿إِن السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ ذَلِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا﴾ به راستی هه ریه که له گوێچکه و چاو و دل پرسیاریان لى نه کړى لهو شته ی خاوه نه کانیان کردویانه له چ شتیكا به کاریان هیناوه .

بۆ زانین: لاسایی کردنه وه ی جگه ی خۆت و دواكه وتنى له فه رمانی ئاییندا به بى نه وه ی به لگه ت بۆ ده رکه وى قه ده غه یه و نیشانه ی ناته واوی خۆته، پێویسته نه و په رى توانای خۆت بجه یته کار بۆ دۆزینه وه و زانینی هه موو و شتى، هه رکه سى شایانی فتوادان نه بى و چاک و خراب جوئ نه کاته وه، نه و که سه به گوتره كاری فتوا و فه رمان ده ربکا، نه و که سه بوختانی به خوا و پێغه مه ردا کردوه. به داخه وه له م سه رده مه ی ئیمه دا فتوا ده رکه رى نه زان و نه خوێنه وارو بوختان هه لبه ستى زۆر پهیدا بوون بازرگانی پێوه نه کهن، هه ر بۆ نه وه ی پاره و پول پهیدا بکه ن و خوێانی بى به خێو بکه ن، دوکانی ته لاق چاک کردنه وه جگه ی ته لاقیشی داناوه، وایش نه بى به و بۆنه وه درۆ و بوختان و به کړى گیراوی خوئ ته شارپته وه به فیل و چاوبه ست کردنى دانیشتوانی کردوه به پیشه بۆ خوئ به ناوی ئیسلامه وه، هه ر له و ده ست برانه یه هه ندی که س پارت و رپیکخراو و حیزبی ساخته نه هیتن به پاره و به پول بۆ هاندانی بى باوه ران و داگیرکه ران، په رو پاگه نده نه کهن بۆ ئیسلام به روواله ت له ژیره وه تیره و خه نجه رى ژه هراوی ئاراسته ی ئیسلام نه کهن .

﴿وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا﴾ وه تو مه رۆ به نیو زه ویدا به ده عیه و ده ماره وه، هیدی و له سه ر خربه له رۆیشته و خۆت به گه وره مه گره، به راستی تو ناتوانی کون بکه یته زه وى به و رۆیشته و ناگه یته کیوه کان

به در پیزی خوت و به گه ورهیی لهشت. زور جاران بهدی نه کړی مروقی نه زان و ناکه س
به چه خوی هه له کیشتی بهی نیشانه و به لگه گه ورهیی بو خوی دائه نی له و کاتانه دا
خاوه نی دارایی و سامان و پله بن. به لام له کاتی تن گانه دا و له کاتی پروودانی خراپه
سه رگه ردان نهی و نازانی سه ر بو چ لایه ده رکا و بهی دوست نه میته وه، له کاتیکا
دهستی له کار کیشرایه وه و سامان و پله کی نه ما به وینه کی که ولی کون له نیو
خیرانه کانیا نا دائه نیشن بهی نرخ و کهس باسیان ناکا. به لام مروقی زیر و خاوه ن بیر و
کارا مه خوی لی ناگوری، بیر له منالی و هه زاری خوی نه کاته وه پروزی له پروژان ده مار
به سه ر هیچ که سا ناکا. به جگه کی خوی ته می خوار بووه، نه و مروقه لای هه مو که سی
به ریزه له کاتی سامان داری و خاوه ن پله پیدا و له کاتی نه مانی پله یی و هه زاریش دا
به ریزه.

﴿كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئَةً عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا﴾ هه مو یه کی له و شتانه ی پیشو که خوا
فه رمانی پیداون هه ر له فه رموده ی خوا (لا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ) هه تا دوا یی که
قه ده غه کراون گونا هه کانیا ن خرا بن لای خوا و نه و که سانه ی بیان که ن شایانی سزا و
توله لی سه ندنن. به راستی نه و یاسایانه گه وره ترین یاسان و گونجاوی هه مو کات و
جیگه به کن.

﴿ذَلِكَ مِمَّا أَوْحَى إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ﴾ نه و فه رمان و یاسایانه هه مو یان که
باسکران له وانه ی فه رماندرا به کردنی هه ندیکیا ن و نه کردنی هه ندیکیا ن له و شتانه ی به
سروش په روه ردگاری نار دیتی بو لای تو له و شتانه ن ته قل فه رمانیا ن پی نه دا و هه مو یان
له جیگه ی خویانا دانراون، هه ر که سی کاریان پی بکا به راستی دهستی به داد په روه ریه وه
گرتوه له هه ردوو جیهانا تووشی گیرو گرفت و خراپه نابی.

﴿وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُلْقَى فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَذْخُورًا﴾ وه تو مه گیره له گه ل
خواداو دای منه له گه ل خودا چهنه خواجه بو په رستن، دوا یی تو فری بدریته نیو ناگری
دوزه به لومه کراوی و دور له میهره بانی و به زه یی خوا و تانه ت لی بدری له لایه ن
فریشته کان و باوه دارانه وه.

بت پهريستان پرويان وابو كه خوا له ره گه زى فرشته كان چهلدين كچى هديه،
پروايشان وابو كور چاكره له كچ، له گهل نه وه يشدا كور يان بو خويان دانه نا و كچيان
بو خوا به رهوا نه زانى خوى مه زن به سهر زه نشته وه به وان نه فهرموى:

أَفَأَصْفَاكُمْ رَبُّكُم

بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِنثًا إِنَّكُمْ لَقُلُوبُونَ قَوْلًا عَظِيمًا ﴿٤٥﴾

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِيَذَكَّرُوا وَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤٦﴾

قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذَا لَا بُغْوَاءَ إِلَىٰ ذِي الْعَرْشِ سَبِيلًا

﴿٤٧﴾ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤٨﴾ تَسْبِيحُ لَهُ السَّمَوَاتُ

السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ

لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٩﴾

﴿أَفَأَصْفَاكُمْ رَبُّكُم بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِنثًا﴾ نایا دواى چوَن به روه رد گارى
نیوه كوره كان نه دا به نیوه به تايه تی نه یان به خشى به نیوه كه كور گه وره ترى منالانه لاتان
و بو خوى وه گرئى چهلدين كچى له فرشته كان كه لای نیوه بى نر خه، چاكه كان بدا
به نیوه كه كوره و خراپه كان دانى بو خوى كه كچه له فرشته كان .

﴿إِنَّكُمْ لَقُلُوبُونَ قَوْلًا عَظِيمًا﴾ به راستى نیوه ی بت پهريست گفتوگويه كى زور
گه وره ی خراپ نه لئین: خوا كچى هديه له فرشته كان، چونكه خوا هاوبه شى بو نيه و بى
وینده، خوا له وه دوورتره منالى هبى .

﴿ و لقد صرفنا في هذا القرآن ليدكروا ﴾ وه بهراستی نیمه روغان کردوئهوه چهند جاری لهم قورئاندا بهلگه‌ی ناشکرای بههیز له‌سه‌ر بونی خوا و بی وینه‌یی خوا له‌به‌رئه‌وه‌ی ئەوان نامۆزگاری وەرگرن و ته‌می خوا بن و واز له‌بی باوه‌ری بهین و یادی خوا بکه‌نه‌وه‌و منال بو خوا دانه‌نین .

﴿ و ما یزیدهم إلا نفورا ﴾ وه ئەو روئکردنه‌وه‌و دوو‌پات کردنه‌وه‌ی به‌لگه‌کان بو ئەوانی زۆر نه‌ئه‌کرد مه‌گەر دوور که‌وته‌وه‌ له‌راستی، دواکه‌وتنی لاسایی کردنه‌وه‌ی باو بایریان له‌ ناراستیدا .

﴿ قل لو كان معه آلهة كما يقولون إذا لا تبغوا إلى العرش سبيلا ﴾ تو بلی: ئە‌گەر له‌گه‌ل خوادا چە‌ندین خواجه‌ تر هه‌بوايه وه‌ک ئیوه‌ ئە‌یلین، ئە‌و کاته به‌راستی ئە‌و خوايانه‌ ئە‌چون بو لای ئە‌و که‌سه‌ی که‌ خاوه‌نی بونه‌وه‌ران و پاشا و په‌روه‌ردگاری هه‌مویانه‌ و ریگه‌یه‌کیان په‌یدا نه‌کرد بو‌ خۆیان بو‌ ئە‌وه‌ی بچن به‌گژیا و سه‌ربه‌که‌ون به‌سه‌ریا . بیگومان ئە‌و کاته جیهان تیک نه‌چو . به‌وینه‌ی پاشایانی ئیستا .

﴿ سبحانه وتعالى عما يقولون علوا كبيرا ﴾ پاك و خاوينی و بالا ده‌ستی بو‌ خوا‌ی تاك و ته‌نهایه‌ و دوره‌ له‌وه‌ی ئیوه‌ ئە‌یلین به‌و بالا ده‌ستی زۆر گه‌وره‌و دووره‌ له‌وه‌ی ئیوه‌ ئە‌یلین له‌ هاوبه‌شدانان بو‌ خوا . بیگومان هه‌ر خواجه‌کی ته‌نها هه‌یه‌ بۆیه‌ سروشتی بونه‌وه‌ران وه‌ک خۆی ماوه‌ته‌وه‌و ناگۆری .

بهم جو‌ره‌یش مانای ئە‌و رسته‌یه‌ کراوه‌ . ئە‌گەر له‌گه‌ل خوادا چە‌ند خواجه‌تر هه‌بوايه، ئیتر ئە‌و خوايانه‌ ئە‌ستیره‌ بن یا ئاده‌میزاد یا به‌ردی بی گیان یاشتی تر، ئە‌وان هه‌مویان دروست کراوی خوان ئە‌بی خوا به‌رستن که‌واته‌ ئیوه‌ی بت په‌رست جگه‌ی خوا مه‌به‌رستن، چۆن ئە‌وانه‌ ئیوه‌ له‌خوا نزیک نه‌که‌نه‌وه‌ ؟

﴿ تسبح له‌ السماوات السبع و الأرض ومن فیهن ﴾ حەوت ئاسمانه‌کان و زه‌وی و که‌سی له‌ نیوان ئاسمانه‌کان و زه‌ویدان پاك و به‌رزی ده‌رئه‌رن بو‌ خوا و دوری ئە‌خه‌نه‌وه‌ له‌و شتانه‌ی ناره‌وان بو‌ خوا، هه‌ریه‌که‌یان به‌جو‌ره‌ زمانیکی تایه‌تی خۆیان، هه‌مویان به‌لگه‌ن له‌سه‌ر توانا و یه‌کیتی خوا و پاکی له‌ منال بۆی ده‌رئه‌رن .

﴿وإن من شيء إلا يسبح بحمده و لكن لا تفقهون تسبحهم﴾ وه هیچ شتی له بونه وهران نیه مه گهر نه و شتانه خوا دور نه خه نه وه له کاری ناشایسته به هوی سوپاسی خوا وه به لام ئیهوی بت په رست نازان به جوړی دوور خستنه وهی نه وان له کاری ناشایسته بو خوا، چونکه به زمانی نه یلین ئیه نایزان .

﴿إنه کان حلیمًا غفورًا﴾ به راستی خوا خاوه نی هیمنی زوره و په له ی نیه بو سزادانی بی باوهران که هاو بهش بو خوا دائه نین، لی خو شپوونی زوره بو نه و که سانه ی په شیمان نه بڼه وه له کرده وهی خراب .

همو و شتی پاک و خاوینی دهر نه برن بو خوا، به لام ووتنی نه و پاک و خاوینی په نه گوری به گویره ی جیا وه ازی جوړی نه و شتانه: نه وانه یان خاوه نی نه قنن به زمانی گفتوگوی خو یان نه یکن، جگه ی نه وان به زمانی تر به و ژپواره که به لگن له سهر نه خشه کیشیکی بی وینه. زمانی ژپوار خو ی له خو یا به هیز تره له سهر په کیتی خوا له زمانی گفتوگو، چونکه پیوستی به به لگه هدی به لام نه وان خو یان به لگن له سهر په کیتی خوا. بی خواکان ویت په رستان له پاکی و خاوینی خوا ناگن و نایانه وی بیزان و خو یانی لی کویر نه کهن بو زانینی نه پینه کانی خوا. نه بی بزانی خوا خاوه نی دوو نامه په بو باوهره یان به خوا. په که میان قورثانی پیروژ به گفتوگوی په ک خهر خوی پی نه ناسینی. دوو هه میان بونه وهران که به زمانی ژپوار و بژیو خوامان پی نه ناسینی .

کاتی خوی مدزن باسی قورثان و دوویات کردنه وهی قورثانی کرد. له مه و دوا بومان روون نه کاته وه شیوازی باوهرداران و ههلوپستی پیغه مه ر به ران به ریان. نه گیرنه وه کاتی خوی مه زن سوره تی (تبت) ی نارد خواره وه، ژنه که ی نه بو له هه ب به ردیکی هه لگرت هات و نه بو به کر له خزمه ت پیغه مه ردا بوو، نه و ژنه پیغه مه ری نه بی، به نه بو به کری ووت: هاو ریکه ت له چ شوینیکه باسی خراپه ی منی کرده. نه بو به کر ووتی: سویندم به خوا: هیچ خراپه ی که به تو نه و توه و نایشی لی، نه و ژنه گه رایه وه نه ی ووت: نه م به رده م هینا بیده م به سه ری داو برینداری بکه م. نه بو به کر ووتی: نه ی پیغه مه ر: نه و ژنه هات و تو ی نه دی. پیغه مه ر فهرموی: به لی: نه دیدیم، فریشته یه له نیوان من و نه ودا بو، بو نه و رووداوه خوا فهرموی:

وَإِذَا قَرَأْتَ

الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا

مَسْتُورًا ﴿٤٥﴾ وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ

وَقْرًا وَإِذَا ذُكِّرْتُ بِهِ فِي الْقُرْآنِ وَحَدِّثُوا عَلَى آذَانِهِمْ نُفُورًا

﴿٤٦﴾ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهِ إِذْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ وَإِذْ هُمْ نَجْوَى

إِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٤٧﴾ أَنْظِرْ

كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٤٨﴾

﴿ و إذا قرأت القرآن جعلنا بينك وبين الذين لا يؤمنون بالآخرة حجابا مستورا ﴾ و ههركاتی تو قورئانت نه خویند نیمه گیر ابومانو دامن نابو له نیوان توو له نیوان بی باوهرانی نهوتو باوهر بروروی دواپی نایهرن پهردهیه تو دابیوشی و بی باوهران نه تبینن و نازارت بدهن و ریگه له دلیان بگری و سود له قورئان وهر نه گرن. وهك خوا نه فهرموی:

﴿ و جعلنا على قلوبهم أكنة أن يفقهوه ﴾ وه نیمه دامن نابو له سهر دلی بی باوهران پهردهیه كه لهو قورئانه نه گهن و سود له مانا و ناوهر و كه كهی وهر نه گرن .

﴿ و في آذانهم وقرا ﴾ وه نیمه دامن نابو له گویچه کانیانا قورسای و کهری ههتا نهو قورئانه نه بیسن .

بو هوئی هاتنه خوارهوئی نهو رستانه ی رابوردوون نهو هویهشیان بو گیراوه تهوه كه بت پهرستان کاتی پیغمهر قورئانی بخویندایه بهردهمی پیغمهریان نه گرت و ههولیان نه دا

كە نەيەلەن بىخوينى، خوا فەرموى: تۆ برۆ و قورئانى خۆت بخوينە و بانگى دانىشتوان بكە
بۆ لای ئايىنى خوا نرخ بۆ بى باوەران دامەنى. ئىمە تۆ ئەپاريزين و ريگە لەوان ئەگرين
نازارى تۆ بدەن .

﴿ و إذا ذكرت ربك في القرآن وحده و لوا على أديارهم نفورا ﴾ وە ھەر کاتى تۆ
باسى پەرورەدگارى خۆت بکردايە لە قورئاندا بەتەنھا و بت ووتايە (لاإله إلا الله) بى
باوەران پشتيان ئەکرده تۆ و وازيان لە گوى گرتى قورئان ئەھينا و دوور ئەکەوتەو،
ئەيان ووت: زۆر سەيرە چۆن بەتەنھا باسى يەك خوا ئەکاو ناوى خواکانى تر نابا؟
مەبەست لەراکردنيان و پشت تى کردنيان ئەوہبو ئەيانزانى نھينى ووشەى (لاإله إلا الله)
ئەو ئەگەيەنى چىنايەتى باوى نەماو و مەشائى ئەکرى بەگويەلای شايستەى
خۆى، ئەك بەھۆى دارايى و رەگەز و شتى ترەو .

﴿ نحن أعلم بما يستمعون به إذ يستمعون إليك و إذ هم نحوى ﴾ ئىمە زانائرين
بەھۆى شتىكى ئەوتۆ ئەوان گوى بۆ ئەگرن لە گالته کردن بەتۆ و بە قورئان کاتى ئەوان
گوى ئەگرن لە تۆ قورئان ئەخوينى و کاتى ئەوان چفە ئەکەن لە گەل يەکترى و
ئەيانەوى يلانیکت بۆ دروست بکەن .

بە کورتى ئەوان بەدلىكى پاکەوہ گوى لە تۆ ناگرن. بەلکو بەدلىكى پيس و رقەوہ
گوى لە تۆ ئەگرن و ئەلين: موخەمەد جادوگەرە و جادوى بۆ ئەکرى ئەگينا مەشائى
نەخوينەوار چۆن ئەو کارە پەك خەرانە ئەھينى؟ وەك خوا ئەفەرموى:

﴿ إذ يقول الظالمون إن تتبعون إلا رجلا مسحورا ﴾ تۆ بىرى ئەو کاتە بکەرەوہ
ستەمکاران ئەلين: ئيوہ دواى ھىچ شتى ناکەون مەگەر دواى پياوى ئەکەون جادوى لى
کراوہ ئەگينا ئەو پياوہ ئادەمیزادە وەك ئىمە وایە و خوا ئەفەرموى:

﴿ أنظر كيف ضربوا لك الأمثال فضلوا فلا يستطيعون سبيلا ﴾ تۆ تەماشای بکە بت
پەرستان چۆن وینە لى ئەدەن بۆ تۆ چەندین وینە، ھەندىکیان ئەلين: موخەمەد شیتە، یا

جادوگر و پۆشه زان و شایهه، دوایی له ریگهی راست لایان داوه، دوایی توانای نهوهیان نیه ریگهی راست بدۆزنهوه و تانه بدهن له تۆ به جۆری مرۆفی ژیر و بی لایهه وهری بگری .

کاتی خوای مهزن له مهوهر باسی زیندو و بونهوه و کۆبونهوهی ئاده میزادی کرد دوای مردنیان له روژی دوایدا، لهم نایه تهی دوایدا باسی نهوه نهکا بی باوهران به چ شتی و به چ به لگهیه نه توانن بلین: زیندو بونهوه نیه و تانه له تۆ نه دهه و نه فهرموی:

وَقَالُوا أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرَفْنَا أِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٤٩﴾
 قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا ﴿٥٠﴾ أَوْ خَلْقًا مِّمَّا يَكْفُرُ
 صُدُورِكُمْ فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ
 فَسَيُنْغِضُونَ إِلَيْكَ رُءُوسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ قُلْ عَسَى أَنْ
 يَكُونَ قَرِيبًا ﴿٥١﴾ يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْجُدُ لِأَيْمَانِهِ
 وَتُظَنُّونَ إِن لَّبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٥٢﴾

﴿ و قالوا انذا كنا عظاما ورفاتا اننا لمبعوثون خلقا جديدا ﴾ وه بی باوهران نهلین: ئایا کاتی ئیمه بین له دوای مردن به چه نندین پارچهی ئیسک و به خۆلی رزاو ئایا به راستی ئیمه نه کرینهوه به بونهوه ریکی تازه، چۆن شتی وای و نهو زیندو بونهوهیه زۆر دوره. وه لامی نهو بی باوهرانه نه دریتهوه کهسی توانیستی ئیوه دروست بکات یه کهم جار له نه بونهوه بۆ لای بون ئاسانه لای نهو جاری تر زیندو و تان بکاته وه بۆ جاری دووههم له سههر بنچینهی نه ندانه کانتان، وهك خوا نه فهرموی:

﴿ قل كونوا حجارة أو حديدًا أو خلقا مما يكبر في صدوركم ﴾ تۆ بلی بهی باوهران: ئیوه بهردبونایه یا ناسن له رهقی و هیزدا یابونهوهی بونایه گهورهی له دلی ئیوه دا و بهدوری بزائن گیان بکری به بهریدا. ئیوه نه گهر نه وانهیشن ئیمه نه توانین بتانکهین به مرۆفیکی وهك ئیوهی زیندو، کهسی بتوانی نه وانه بکا به مرۆفیکی زیندو و نه توانی ئیوهیش له دواى مردن زیندوتان بکاتهوه و پارچه رزیوه کانتان کۆبکاتهوه و گیان بکا به بهرتانا.

﴿ فسيقولون من يعيدونا قل الذي فطرکم أول مرة ﴾ دواى بی باوهران نهلین: چ کهسی ئیمه نه گیریتهوه بۆ لای زیندوبونهوه دواى ئهوهی بووین به تۆزی با بردو، تۆ بلی: کهسیکی نهوتۆ ئیوه نه گیریتهوه یه کهم جار ئیوهی دروست کردوه و ئیوه خاک بون. ﴿ فسینفصون إلیک رؤوسهم و یقولون متى هو قل عسی أن یكون قریبا ﴾ دواى بی باوهران سهری خۆیان بهرز نه که نهوه بۆ لای تۆو سهری خۆیان رانهوهشین به گالتیه و نهلین: چ کاتی ئه و زیندوبونهوهیه پهیدا نهی، تۆ بلی: له وانهیه ئه و زیندوبونهوهیه زۆر نزیکی.

﴿ یوم یدعوکم فستجیون بحمده و تظنون إن لیشم إلا قلیلا ﴾ ئه و روژهی خوا داوا نه کا ئیوه بینه دهروه له گۆزه کانتان و زیندوتان نه کاتهوه، دواى ئیوه به سوپاس کردنی خواوه ئیوه وهلامی خوا نه ده نهوه به سهر شوژی و لاوازی بهوه، ئیوه گومان نه بهن له بهر سامناکی ئه و روژه دانه نیشتون له جیهاندا مه گهر ماوهیه کی کهم روژی یا ههندی له روژ.

له دوایدا خواى مهزن فهрман نه دا به بهنده کانی خۆی که پهیرهوی گفتوگۆی چاک بکهین و نه فهرموی:

وَقُلْ لِّعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ
أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ

عَدُوًّا مُّيْنًا ﴿٥٣﴾ رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ إِنَّ يَشَاءُ حَمْلَكُمْ أَوْ إِنْ يَشَاءُ
يُعَذِّبْكُمْ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿٥٤﴾ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ
بِمَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ
وَمَا آتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ﴿٥٥﴾ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ دُونَهُ فَلَا
يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ﴿٥٦﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ
يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ
رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مُحْذُورًا ﴿٥٧﴾

﴿ قل لعبادي يقولوا التي هي أحسن ﴾ تو بلی به بنده کانی من به باوهدردار و بی
باوهریانهوه گفتوگوی چاک بکهن و گفتوگوی راستی و داداپهرودری نهوتو بکهن چاکتر
بی ونرخه که ی هدرشتی بی، یانی نه گهر له گهل تودا که سی شنیکی ناخوشی به کارهینا تو
به نهرمی و به بی توربون وهلامی بدهرهوه. هوی هاتنه خوارهوهی نهو نایه تانه نهوه بهوه بت
په رستان نازاری موسلمانیان نهدا، دوا ی شکاته که یان هینایه خزمهت پیغمهر و خوا ی
مهزن نهو نایه ته ی نارد ه خواره وه .

﴿ إن الشيطان ينزغ بينهم إن الشيطان كان للإنسان عدوا مبيناً ﴾ به راستی شهیتان
خرابه نه خاته نیوان ناده میزاده وه، زور جار ان به کارهینانی توره بی به ران بهری به توره بی
سهر نه کیشی بو لای روداوی زور ناله بار گفتوگوی نایه جی وانه بی خرابه دروست بکات
له نیوانیانا. به راستی شهیتان دوزمنیکی ناشکرایه بو ناده میزاد هه رگیز تیناکوشی بو
چاکبوونی نیوان ناده میزاد. نهوه بو جاری عومهری کوری خهتاب له گهل بی باوهریکا تیک
چون، نه گهر پیغمهر ﴿ﷺ﴾ ناموزگاری خودای به عومهر رانه گه یاندایه خرابتری لی پهیدا
نه بوو .

﴿ربکم أعلم بکم إن یسأ یرحمکم أو إن یسأ یعذبکم﴾ پەرورده‌کهری ئیوه زان‌اتره له به‌سهرهاتی ئیوهو به‌وشته‌ی ئه‌بی به‌هۆی چاکبونی ئیوهو خراپ کردنی ئیوه نه‌گهر خوا ئاره‌زو‌ی کرد میهره‌بانی نه‌کا له‌گهل ئیوهو له‌ئیوه خوش نه‌بی نه‌گهر شایانی ئیوه بی، یا نه‌گهر ئاره‌زو‌ی کرد سزای ئیوه نه‌دا کاتی شایسته‌ی سزابوون. به‌لام کاتی پیغمه‌هر فهرموده‌ی ئیمه‌ی به‌وان را‌گه‌یاند.

﴿و ما أرسلناک علیهم وکیلا﴾ وه ئیمه تۆمان نه‌کردو به‌ۆ سهر بی باوه‌ران به‌سپهرراوی کاری نه‌وان و نه‌یه‌لی بی باوه‌ری بکه‌ن یا باوه‌رداریان بکه‌ی. گه‌یاندنی فهرمانی ئیمه‌ت له‌سهره به‌وان.

﴿و ربک أعلم بمن فی السماوات و الأرض﴾ وه پەرورده‌گاری تۆ زان‌اتره به‌که‌سی و به‌وشتانه له‌ ئاسمانه‌کان و له‌زه‌ویدان، ههر ئه‌و ئه‌زانی به‌سودو به‌ زیانیان و به‌شتی شایانی نه‌وانی.

﴿و فضلنا بعض النبیین علی بعض﴾ وه ئیمه ریزی هه‌ندی له‌ پیغمه‌هه‌رانمان داوه به‌سهر هه‌ندی تریانا. ههر به‌وجۆره‌ی خوا هه‌ندی له‌ فریشته‌کانی هه‌لبێژاردوهو نادرونی بۆ لای پیغمه‌هه‌ران به‌وینه‌ی جبره‌ئیل نادرویتی بۆ لای پیغمه‌هه‌ران که‌موژده‌ بده‌ن به‌ئاده‌میزاد و بیان ترسینن، ههر به‌وجۆره‌ی ریزی هه‌ندی له‌ فریشته‌کانی داوه به‌سهر هه‌ندی تریانا، هه‌روایش ریزی هه‌ندی له‌ پیغمه‌هه‌رانی داوه به‌سهر هه‌ندی تریانا.

﴿و آتینا داود زبوراً﴾ وه ئیمه به‌خشیومانه به‌داود زه‌بور که‌ جگه‌ له‌ پارانه‌وه و سوپاسی خوا هه‌ندی له‌فهرمانی خوا زیاتری تیدا نه‌یه. ئه‌و جوی کردنه‌وه‌ی زه‌بور و باسکردنی داود بۆ وه‌لامدانه‌وه‌ی بی باوه‌ران که‌ نه‌یان ووت: چۆن ئه‌بی موحه‌مه‌د پیغمه‌هر بی به‌هه‌تیوی و هه‌ژاری ژیاوه، به‌راستی خوا په‌یامی خو‌ی به‌که‌سی نه‌دا شایسته‌ی ئه‌و په‌یامه‌ بی ئیتر هه‌تیو و هه‌ژار بی وه‌ک موحه‌مه‌د ساماندار بی وه‌ک داود، بۆ ئه‌وه‌یشه هه‌ندی له‌میژوو نوسان ناوی داودیان به‌ پاشا ناوبردوه نه‌ک به‌ پیغمه‌هر.

پرسیار/ بەراستی ئیسلام راوەستاووە لەسەر یەكبونی ئادەمیزاد و یەكسانیان، دوایی مانای ئەو ریزە چ شتیكە؟ چۆن هەندی لە فریشتە و هەندی لە پیغمەهران ریزیان دراووە بەسەر هەندی تریانالەگەل ئەویشدا هەمویان بەندهی خۆیان و ریزدارن؟

وەلام/ بەلی: زۆر راستە. ریزدارن لەبەر پەرستنی و بی گوناھیی و دۆستایەتی خوا نیە خۆی لە خۆیا. بەلام لەبەر هەندی رەوشتە لەهەندیکیان، وەك ریز خۆی لەخۆیا هەموو جوړەکانی بەریزە، بەلام هەندیکیان بەنرخۆتن. هەروایش رەوشتی چاك جیاوازیان تیدا هەبە لە ئەندازەی جوانی و پلە و پایەدا.

﴿ قل ادعوا الذين زعمتم من دونه فلا يملكون كشف الضر عنكم ولا تحويلا ﴾ تۆ بلی بە باوەرداران: ئیوه بانگی كەسانیکى ئەوتۆ بکەن گومانتان وابوێ خۆیان لە جگەى خوا، با ئەو خۆیانەیش لە ئەوپەرى بەرزى و گەورەیدا بن وەك عیسا و عوزەیر و فریشتە و جنۆكەكان هەتا لە گێروگرفت و چەرمەسەرى رگارتان بکەن، دوایی بۆتان دەرئەكەوى ئەوان خاوەنى ئەوەن لایەن لە ئیوه سەختی لەنەخۆشى و هەژاری و گرانی و خاوەنى ئەوە نین ئەو سەختیە بگۆرن بۆ لای جگەى ئیوه و بۆ لای تاقمى تر، كەواتە ئەوانەى جگەى خوا شایستەى پەرستنی و هاوار لى كردن نین.

﴿ أولئك الذين يدعون يبتغون إلى ربهم الوسيلة ﴾ ئەو كەسانەى ئەوتۆ بى باوەرداران هاواریان لى ئەكەن و ئەیان پەرستنی خۆیان داوا ئەكەن و هاواری لای پەرورەدگارى خۆیان ئەكەن نزیك ببەوێ لە خواو پلەى بەرزیان بداتى، ئەو بى باوەرە ئەمەشاكەن:

﴿ أيهم أقرب و يرجون رحمته و يخافون عذابه ﴾ چ كەسى لە خواوە نزیكە دوایی ئەوان پەنا بێن بۆلایان و ئەوانە بە ئومیدی میهرەبانى و بەزەبى و بەهەشتى خۆیان و لەسزای خوا ئەترسن؟ بێگومان هەموو یەكی لە فریشتەكان و عوزەیر خۆیان ماندو ئەكەن بۆ پەرستنی خوا بەنیازی پاكەوێ هەتا نزیك ببەوێ لە بوردنی خواو بەزەبى خوا.

﴿ إن عذاب ربك كان محذورا ﴾ بەراستى سزای پەرورەدگارى تۆ پیغمەهران و دۆستانی خوا و مەزەبى ژیر خۆیانى لى ئەپاریزن و جگەى ئەوان چۆن خۆیانى لى ناپاریزن، هەموو مەزەبى ژیر ئەبى چەكى خۆى بۆ دواوژێ نامادە بكا هەر پلەو پایەى كى هەبى.

وَإِنْ مِنْ قَرِيبَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ
 أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٥٨﴾
 وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ
 وَءَاتَيْنَا مُوسَى الْثَاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ
 إِلَّا تَخْوِيفًا ﴿٥٩﴾ وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا
 جَعَلْنَا الرُّيَا الَّتِي أَرَيْتَكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ
 فِي الْقُرْآنِ وَنُخَوِّفُهُمْ فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا ﴿٦٠﴾

﴿ و إن من قریبه الا نحن مهلکوها قبل یوم القیامه ﴾ وه دانیشتوانی سته مکار
 و خرابه کهری هیچ گوندی نه مه گهر نیمه دانیشتوانی نهو گونده له ناو نه بهین و بنه بریان
 نه کهین بهر له هاتی روژی دوابی و بهر له وهی زیندوو بکرینه وه و بیندهر له گوره کانیان.
 ﴿ او معذبوها عذابا شديدا كان ذلك في الكتاب مسطورا ﴾ یا نیمه سزای دانیشتوانی
 نهو گونده نه دهین به سزایه کی نوسرا و له نامه ی نیمه که بریتیه له له وحله مه حفوز و
 نه بی نه وانه بکرین، نه وهی بزمان رون بیته وه له ناوهر وکی مانای نهو نایه ته وه نه وهیه
 ناده میزاد هه موویان بهر له هاتی دواروژ به بر نه کرین به جزری کاتی روژی دوابی پهیدا
 نه بی روی زهوی ناده میزادی زیندووی تیدانامینی، هه ندیکیان به مردنی ناسایی له ناو نه چن
 و هه ندی تریان به سزای سهخت، خوی مه زن چو نه تی نهو له ناو بردن و سزداننه رون
 نه کردوه ته وه .

بۆ نهوئى مانای ناوه‌رۆكى نهو ئایه‌ته به‌شیوه‌یه بى بگرنجى له‌گه‌ل ناوه‌رۆكى مانای ئایه‌تى یه‌كه‌مى سوره‌تى نه‌ل‌ه‌ج كه نه‌فه‌رموى: نهو رۆژه‌ى ئاده‌میزاد سه‌ختى رۆژى دواىى نه‌بین رنى شیرده‌ر واز له‌مناله شیره‌خۆره‌كه‌ى خۆى نه‌هێنى له‌به‌ر سه‌ختى نهو رۆژه، نهو ئایه‌ته وا نه‌گه‌یه‌نى ئاده‌میزاد نه‌مینه‌وه. كه‌واته مه‌به‌ست له‌ دانیشه‌توانى نهو گونده لهو ئایه‌ته‌ى ئێه‌ تا‌مىكى سه‌مكار و خراپه‌كه‌ر بن به‌ تایشه‌تى، به‌لام كۆمه‌له‌ چاكه‌كه‌ره‌كان به‌رده‌وام نه‌بن هه‌تا نهو رۆژه سه‌خته نه‌بین. ئه‌بى بزانه‌ى شۆرش به‌رپا‌بوون و راپه‌رپى دانیشه‌توان له‌هه‌مو جیگه‌یه بۆ رزگار‌کردنى دانیشه‌توان له‌سته‌م و له‌هه‌ژارى به‌لگه‌ى ئاشكران له‌سه‌ر نهوئى كۆمه‌لى سه‌مكار بنه‌بر نه‌بن ماوه‌كه‌ى نزىكیى یا دوور.

قوره‌هیشه‌كان داوايان له‌ پێغه‌مه‌ر نه‌كرد كارێكى په‌كه‌ه‌ریان بۆ بسازینى، وه‌كه نهوئى كۆى سه‌فایان بۆ بكا به‌زێر و كۆه‌كانى مه‌كه‌كه نه‌مێن و بن به‌ ده‌شت و ده‌ست بده‌ن بۆ كشتوكا‌ل و باخ و بیستان بروینى و روبرارى ئاویان تێدا په‌یدا بى، خواى مه‌زن وه‌لامیان نه‌داته‌وه فه‌رموى:

﴿وَمَنْعْنَا أَنْ تُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ﴾ وه‌ وازى له‌ ئیمه نه‌هێناو رێگه‌ى له‌ ئیمه نه‌گرت كه ئیمه ره‌وانه بكه‌ین نهو نیشه‌نه رونا‌نهو كاره په‌كه‌ه‌رانه‌ى قوره‌هیشه‌كان داواى نه‌كەن مه‌گه‌ر به‌درۆخته‌وه و باوه‌رنه‌هێنانى گه‌لانى پێشو، نه‌وه‌بو ئیمه له‌سه‌ر داخوازى خۆیان نهوئى داوايان نه‌كرد له‌ پێغه‌مه‌ره‌كانیان بۆمان نه‌كردن و باوه‌ریان نه‌هێنا و نه‌بون به‌ شایسته‌ى سزا و ئیمه بنه‌برمان نه‌كردن. به‌لام ئیمه به‌ویستى خۆمان داخوازى قوره‌هیشه‌كان جى به‌جى ناکه‌ین، چونكه نه‌گه‌ر باوه‌رنه‌هێن بنه‌بریان نه‌كه‌ین. ئیمه مۆله‌تیا‌ن نه‌ده‌ین و وه‌لامیان ئاده‌ینه‌وه چونكه هه‌ندى‌کیان باوه‌رنه‌هێن و خزمه‌تى زۆرى ئایى پیرۆزى ئیسلام نه‌كەن و هه‌ندى‌ تریان منالى وایان نه‌بى زانا و سودبه‌خش نه‌بن بۆ ئاین.

﴿وَأَتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا﴾ وه‌ بۆ غونه ئیمه به‌خشى‌مانه به‌ گه‌لى سه‌مود هوشترى به‌لگه‌یه‌كى رۆن بو بۆ نهو كه‌سه‌ى نه‌ى بى به‌گۆیره‌ى داخوازى

خویان، دواپی باوره‌پیان به‌گه‌وره‌پی نیسانه‌ی نه‌و هوشتره نه‌هیناو سته‌میان له‌خویان کرد و هوشتره‌که‌یان سه‌ربری و نیمه‌بنه‌برمان کردن .

﴿ وَ مَا تُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخَوْفًا ﴾ وه نیمه نه‌و کاره په‌ك خه‌رانه‌ی دواپیان نه‌کری ره‌وانه‌یان ناکه‌ین مه‌گه‌ر ترساندن‌ی دانیش‌توانه به‌هاتنه خواره‌وه‌ی سزا بو سه‌ریان و بنه‌بربونیان ، نه‌گه‌ر نه‌ترسان نیمه‌سزایان بو نه‌نیرین .

﴿ وَ إِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ ﴾ وه تو بیری نه‌وکاته بکه‌ره‌وه نیمه‌به‌تومان ووت: خه‌فت مه‌خو به‌راستی په‌روه‌ردگاری تو به‌تواناو ده‌سته‌لته‌که‌ی خوی جواره‌وری ناده‌میزادی گرتوه‌و له‌ژیر توانای نه‌ودان، تو مه‌وه‌سته له‌راگه‌یاندنی پیشه‌ی خوت به‌بی ترس نیمه‌تو نه‌پاریرین .

زوربه‌ی زانایان نه‌لین: پیغمه‌ر ﴿ﷺ﴾ له‌خه‌ویا بینی که‌له‌گه‌ل هاورپ‌کانیا نه‌چیته مه‌ککه به‌لام کاتی پیغمه‌ر له‌سالی حوده‌بییه نیازی کرد بجی بو مه‌دینه بت په‌رستان ریگه‌یان پی‌گرت و نه‌یان هیشت بجیته مه‌ککه، دواپی هه‌ندی له‌موسلمانان گومانیان په‌یدا کرد له‌باره‌ی نه‌و خه‌وه‌ی پیغمه‌ره‌وه ووتیان: ئایا تو هه‌والته به‌نیمه نه‌دا نه‌چینه نیومه‌ککه به‌بی ترس، پیغمه‌ر فه‌رموی: به‌لی وتومه . به‌لام نهم ووتوه نهم سال، به‌یاریده‌ی خوا سالی داهاتو نه‌چینه نیو مه‌ککه‌وه، خوی مه‌زن له‌وباره‌وه فه‌رموی:

﴿ وَ مَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ ﴾ وه نیمه نه‌مان گیرا نه‌و خه‌وه‌ی نه‌وتو نیمه‌نیشانی تو‌ماندا مه‌گه‌ر هه‌ر له‌به‌ر تاقی کردنه‌وه‌ی ناده‌میزاد، هه‌تا ده‌رکه‌وی و بزانی چ که‌سی پروای ته‌واوی به‌نه‌وخه‌وه‌ی تو هه‌یه و چ که‌سی گومان روی تی نه‌کا. هه‌ندی له‌زانایان بو هوی هاتنه خواره‌وه‌ی نه‌و ئایه‌ته جه‌ندین شتی تریان ووتوه . به‌لام نه‌وه‌ی بیر و بو‌چونی زوربه‌ی زانایانه هوی هاتنه خواره‌وه‌ی نه‌و ئایه‌ته نه‌وه‌ی پی‌شوه .

بت په‌رستان کاتی بیستیان که له‌سوره‌تی (سافاتا) خوا فه‌رموی: دره‌ختی زه‌قوم خواره‌مه‌نی گونا‌هبارانه، ووتیان به‌گاله‌وه: موحه‌مه‌د نه‌لی: به‌راستی دوزه‌خ به‌رد نه‌سوتینی و له‌پاشا نه‌یشلی دره‌ختی له‌دوزه‌خدا رو‌واوه . بو وه‌لامدانه‌وه‌ی بت په‌رستان خوا فه‌رموی:

﴿وَالشَّجَرَةُ الْمَكُونَةُ فِي الْقُرْآنِ﴾ وه نیمه نهمان گیاره وه درهخته نهفره تی لی
نه کوی له قورنندا و باسی فرمونه مه گهر هدر له بهر تا قی کردنه وهی ناده میزاد. یانی نهو
درهخته کاتی گونا بهاران نهی خوځ نه فرتی لی نه کهن له بهر ناخوځی و بونی خرابی نهو
درهخته.

بو زانین: بونی درهختی له دوزه خدا و ناگری دوزه خ نهیسوتیتی له گهل نهو ویشدا
ناگری دوزه خ بهرد نه تویتته وه بو توانای خوا جیگهی سهر سورمان نیه، چونکه خوا
جوړه درهختی دروست بکا له ره گهزی ناگری دوزه خ نهیسوتیتی، هوشتر مورغ بشکوی
ناگر نه خوا وزیانی پی ناگهینی، هه موو درهختی ناگری تیدایه و نایسوتیتی. له نامه ی
(لسان العرب) دا هاتره بالندهیه ههیه ناوی سه مه ندهل کاتی پیر بو له بیچو کردن کهوت
خوی فری نه داته نیو ناگر و جوان نه بیته وه، ههروه ها له توکی نهو سه مه نده له دهسته سر
دروست نه کهن کاتی چلکن نه بیته نه خریته نیو ناگر چلکه کهی نه سوتی و خوی ناسوتی.
نهو خواجه بتوانی نه وانه دروست بکا، نه یشتوانی درهختی سهوز بکا له دوزه خدا و
ناگری دوزه خ نهیسوتیتی. نه بی بزانی عه رب به هه موو خوارده مه نیکی خراب و نازاردا
نه لین: مه لعون.

﴿وَلَا تَحْزَنْهُمْ فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا﴾ وه نیمه بی باوه ران نه ترستین به چهند
جوړی، دوا ی نهو ترسانده ی نیمه هیچ شتی بو نه وان زور ناکا مه گهر یاخی بونیکی
گه ورو له سنور ده رجون.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ
قَالَ أَسْجُدْ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا ﴿٦١﴾ قَالَ أَرَأَيْتَ هَذَا الَّذِي
كَرَّمْتَ عَلَيَّ لَئِنْ أُخِّرْتِنِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ لَآتِيَنَّكَ

ذُرِّيَّتَهُ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٢﴾ قَالَ أَذْهَبَ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَاءُكُمْ جَزَاءً مَوْفُورًا ﴿٦٣﴾ وَأُسْتَفْزِرُ مِنْ أُسْتَطَعَتْ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبَ عَلَيْهِمْ بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكِهِمْ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَعَدَّهُمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ﴿٦٤﴾ إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ وَكَفَى بِرَبِّكَ وَكِيلًا ﴿٦٥﴾

﴿ و إذا قلنا للملائكة اسجدوا لآدم فسجدوا إلا إبليس ﴾ وه تو بیری نهو کاته بکهره وه نیمه و وتمان به فرشته کان: نیوه سوژده بیهن بو نادهم و ریزی لی بگرن، دوایی فرشته کان هه مویان سوژده یان برد بو نادهم مه گهر نیلیس که سوژده ی بو نادهم نه برد.

﴿ قَالَ أَسْجُدْ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا ﴾ نیلیس ووتی: نایا من سوژده بیهم بو که سی تو دروست کردوه له خاک. من سوژده نابهم بو که سی بهو جوړه ی تو دروست کردوه، دوایی خوی مه زن ده ری کرد له قایی میهره بانی خوی و دووری خسته وه له به زه یی خوی.

﴿ قَالَ أَرَأَيْتَ هَذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ لَنْ أَنُحَرِّقَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا تُحْتَكَنُ ذُرِّيَّتُهُ إِلَّا قَلِيلًا ﴾ نیلیس به هه موو بی شهر میکه وه ووتی به خوی گه وره: تو هه وال بده به من نهو که سه ی تو ریزت داوه به سهر مندا چ که سیکه و بوچی گیراوته به به ریزتر و گه وره تر له من؟ پیچه وانه که ی راسته؟ چونکه منت له ناگر دروست کردوه وه نهو له خاک.

به راستی نه گهر تو من دواجنه ی هه تا روژی دوایی و هه لسانه وه ی ناده میزاد له

گۆره کانیان به راستی من مناله کانی ئادهم رائه کیشم بۆ لای هدر شتی ئاره زۆم هه بی له بی
فرمانی تۆ مه گهر که می له مناله کانی نه بی .

﴿ قال اذهب فمن تبعك منهم فان جهنم جزاؤکم جزاء موقورا ﴾ خوا فه رموی به
ئیلیس: تۆ کاری خۆت جی به جی بکه، دوا بی هدر که سی له مناله کانی ئادهم دوا ی تۆ
کهوت و له ریگه ی راست لایدا به ئاره زۆی خۆیان، دوا ی ئه وه ی من ئه قلم دایه ور یگه ی
چاک و خراپم بۆ جوی کرده وه، دوا بی به راستی دۆزه خ پاداشتی ئیویه به پاداشتیکی
بهرده وام و فراوان.

﴿ و استفزز من استطعت منهم بصوتك ﴾ وه تۆ سو کایه تی بکه به که سی ئه توانی له
ریگه لایانده ی له ئاده میزاد و رایان په رینه بۆ لای کاری خراپ به هۆی دهنگی ناپاکی
خۆته وه و گۆرانی وجوزه له ی خۆته وه و داویان لی بکه بۆ لای خراپه بلاو کردنه وه .
﴿ و اجلب عليهم بخیلك و رجلك ﴾ وه تۆ به هۆی لادانی سواره و پیاده ی خۆته وه
بانگی سه ربازه کانی خۆت بکه و کۆیان بکه ره وه به سه ر مناله کانی ئاده مدا، ئیلیس
سه ربازی سواره و پیاده ی نیه، به لام هیمایه بۆ ئه و که سانه خراپه کار و هه وهس باز و
ناپاک و به کری گیرای شه ی تانن .

﴿ و شارکهم في الأموال و الأولاد ﴾ وه تۆ بیه به هاو به شی مناله کانی ئادهم و
له په یدا کردنی داراییه کانیا به جوړیکی ئاره و له تالان و داگیر کردن و سود خواردن و
نرخه ناپاکی و به کری گیرای و دهست بلاوی ناجوړو کردنی قوما ر و خواردنه وه ی
مه ی و به شداریان بکه ن له مناله کانی نه وه ی ئاده ما له داوین پیسیدا و کوشتنی
مناله کانی خۆیان و له ترسی هه ژاری و به خیو کردنیان له سه ر رهوشی خراپ .

﴿ و عدهم وما يعد الشيطان إلا غرورا ﴾ وه تۆ به لینی خراپ بده به منال کانی ئادهم
به به لینی خراپ وه که ئه وه به ته کان په رستن و ریزی پیاو خراپان بگرن که گوایا بۆیان
ئه پاریته وه لای خوا وله جیهاندا ئازاریان نه ده ن ئه و پیاو خراپانه، وه شه ی تان هه یج به لینی
نادا به وان مه گهر فریودانیان و یاخی بونیا له خوا، برازینی وه بۆیان کاری خراپ .

﴿إن عبادي ليس لك عليهم سلطان وكفى بربك وكيل﴾ بهراستی بهنده پاك و نیاز پاكه كانى من بۆ تۆ ئيه هيچ دهسته لاتی به سهر نه واندائو لايان دهى له بهرستى من و، پهروه دگارى تۆ به سه بۆ بهنده كانى من ناگادرايان بكا و له گومانى شهيتان بيانپاريزى و پهنا به خوا بگرن .

رَبِّكُمْ الَّذِي يُرْجَى لَكُمْ الْفَلَكَ
 فِي الْبَحْرِ لَتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ إِنَّكُمْ كُنْتُمْ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٦﴾
 وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهًا فَلَمَّا نَجَّكُمْ
 إِلَى الْبَرِ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَنَ كَفُورًا ﴿٦٧﴾ أَفَأَمِنْتُمْ أَنْ يَخْسِفَ
 بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِ أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ
 وَكِيلًا ﴿٦٨﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَى فَيُرْسِلَ
 عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ الرِّيحِ فَيَغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا
 لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا ﴿٦٩﴾

﴿ربكم الذي يرجى لكم الفلك في البحر لتبتغوا من فضله﴾ پهروه دگارى ئيوه كهسيكى نهوتويه بۆ سوودی ئيوه نهبا بهريوه له ناو، روبرادا كهشيه كان له بهرئه وهى ئيوه پهيدا بکهن ههندی له رۆزى خوا بههوى بازرگانى و جگهى بازرگانى .
 ﴿إنه كان بكم رحيم﴾ بهراستی پهروه دگارى ئيوه زۆر ميههه بان و خاوهن بهزهيهه بۆ ئيوه، چونکه نامادهى کردوه بۆ ئيوه هه مووشى ئيوه پيوستيان پى هه بى، گير وگرفتى بۆتان ناسان کردوه .

﴿و إذا مسكم الضر في البحر ضل من تدعون إلا إياه﴾ وه هدر کاتی تووشی نیوه
نهو ترس و سهختی خنکاندن له نیو دهریادا لیجان وون نهی کسی نیوه نهی پهرستن و
هاواری لی نه کهن رزگارتان بکا لهو مه ترسیه مه گهر هدر په ورده گاری نیوه یه رزگارتان
بکا و په نای بۆ لای بیهن .

﴿فلما نجاكم إلى البر أعرضتم وكان الإنسان كفوراً﴾ دواپی کاتی په وروهر دگار
نیوهی رزگار کردن له خنکان و نیوهی نه برده وه بۆ لای ووشکایی نیوه وازتان هینا له
باوه رهینان به به کیتی په وروهر دگار، ناده میزاد سوپاسی خوا ناکا به رانبهر به چاکه کانی،
له ته نگانه دا نهی خوا ناناسی .

﴿أفأنتم أن یخسف بكم جانب البر﴾ نایا دواپی نه وهی رزگارتان نهی له خنکانی
دهریا نیوه ناترسن په وروهر دگار نیوه بیاته خواره وه له که ناری ووشکاییدا و بچن به زه ویدا،
همو لایه له روبار و له زهوی له ژیر ده ستلانی په وروهر دگاری نیوه دا. نه گهر نیوه له
نیو روباردا بن به ژیر تاو و له زه ویشدا نه بن به ژیر خاک و خۆله وه .

﴿أو یرسل علیکم حاصبا ثم لاتجدوا لکم وکیلاً﴾ یا په وروهر دگاری نیوه بنیری
به سهر نیوه دا بایه کی زۆر سهخت بریزی به سهر تانا به رد و خۆل باوه کو نیوه له که لایه کی
قایم دابن، له دواپییدا نیوه ده ستان ناکه وی بۆ خۆتان کسی بتانپاریزی له ناوچوون وهک
که لانی راوردو .

﴿أم أنتم أن یعیدکم فیه تارة أخرى فیرسل علیکم قاصفا من الریح﴾ نایا نیوه
ناترسن که په وروهر دگاری نیوه بگیریته وه بۆ نیو روباری ناو جاری تر و بچنه وه نیو
که شتی، دواپی په وروهر دگار به بنیری بۆ سهر نیوه بایه کی کاول کهر و روخنه ری زۆر
سهخت و که شتی کان بشکینی و نیوه بخنکین و دهرچوونان نهی .

﴿فیغرقکم بما کفرتم ثم لاتجدوا لکم علیها به تیغاً﴾ دواپی په وروهر دگاری نیوه
بخنکینی به هۆی بت پهرستی و سوپاس نه کردنتان نه وه که خوا نیوهی رزگار کرده
له خنکان، دواپی نیوه ده ستان ناکه وی بۆ خۆتان هیچ کسی تۆله بسینی له من به هۆی
نهو خنکانهی منه وه .

پوختهی مانای ئەو ئایەتە: مروّفی ئەزان ئەگەر ترسا بە ناچارى لە خوا ئەپارێتەو، ئەگەر ئەترسا واز لەخوا پەرستی ئەهینی و لەخوی بایی ئەبی. لەگەڵ ئەوەیشدا خوا توانای بەسەر قازانج و زیانی ئەودا هەیە لەهەموو کاتیکا. بەلام مروّفی ژیر ئامۆزگاری وەرئەگری بەهۆی خوێشی و ناخۆشیەو، ئەترسی لە خوا لە کاتی ناخۆشیدا، بەئومیدی یاریدهی خواپە لە کاتی خوێشیدا.

دوای رابواردنی گەتوگۆی شەیتان لە خزمەت خوادا کە ئەبیوت: بۆچی ریزی ئادەم داو بەسەر مندا، لەمەودوا باسی ریزگرتنی ئادەمیزاد ئەکا بەچەند شتی و ئەفەرموی:

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ
فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى
كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧٥﴾ يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ
بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ يَمِينًا فَأُولَئِكَ يَقْرَءُونَ
كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧٦﴾ وَمَنْ كَانَتْ فِي هَذِهِ
أَعْمَىٰ فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَىٰ وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٧﴾

﴿ولقد کرما بنی آدم﴾ وە بەراستی ئیمە ریزی ئادەمیزادمان گرتووە بەواغان بەخشیوە زۆر شتی وایان گیری بەوێ ریزیان بگیری، لەو شانەییە لەشی ریک و پیک و شیرین، گەتوگۆ کردن و نوسین و ریکە دۆزینەوێ راستی و جۆری هۆی ژبان. بەتایبەتی ریزمان گرتوون بەم شانە:

۱- ﴿و حملناهم فی البر و البحر﴾ وه نیمه ناده میزادمان هه لگرتوه له سه زهوی بههوی ماشین و نولاخ و شتی ترهوه، له ده ریادا بههوی کهشتی و زور شتی ترهوه، له هه وادا بههوی فرو کهوه، هه موو ریگهی بدهک گه شتتاتم بو ناماده کردوون که نه بنه هوی ژیا نتان .

۲- ﴿و رزقناهم من الطیبات﴾ وه نیمه گیرا ومانه روژی و خو اردن و خو اردنه وهی ناده میزاد له هه موو شتیکی پاک و خوش، هه رشتی سوردی بو ئه وان بیی پاک و خاوبنه، هه رشتی زیان بدا به وان پس و ناره وایه، وهك خو اردنه وهی مهیی و جگه ره کیشان و تریاک و به کاره نیانیان. به راستی خو اردنه مهنی گیا بی یا جگهی گیا پیوسته پاکبی و قیزه ون نه بن.

۳- ﴿و فضلناهم علی کثیر ممن خلقنا تفصیلا﴾ وه نیمه ریزی ناده میزادمان داوه به سه زور کهس لهو بونه وهرانهی نیمه دروستمان کردوون به ریزدانیکی زور گه و ره به زانین و زانیاری و نه قل و به ویش نا زال و بالنده و زور شتی ترمان بو ناماده کردوون و بو مان رام کردوون .

زانایان زوریان مانای ووشهی (کثیر) یان به وه لیک داوه ته وه که به مانا هه موو بی، بهو بو نه وه ووتویانه ناده میزاد گه و ره تره له هه موو بونه وهران به فریشته کانیشه وه. به لام نه وهی جیگهی متمانه بی ووشهی (کثیر) به مانای ده رکه و تویی خو یه تی. مانای نایه ته که بهم جو ره یه: نیمه ریزی ناده میزادمان داوه به سه زور له بونه وهران و ریزدار نین به سه ر که میکیانا و، لهو که مانه یه فریشته کان .

بو زانین: زانایان بیرو بو چونیان جیا وازه نایا ناده میزاد گه و ره ترن له فریشته کان یا نه؟: هه ندیکیان نه لین: ناده میزاد له هه موو بونه وهر و له فریشته کانیش گه و ره ترن ووشهی (کثیر) به مانا (کل) یانی هه موو. هه نه فیه کان نه لین: زانا تایه بیه کانتی ناده میزاد وهك پیغه مه ران له هه موو فریشته کان گه و ره ترن. زانا تایه بیه کانی فریشته کان گه و ره ترن له ناده میزادی جگهی پیغه مه ران، وهك جیره نیل و میکائیل و نیسرافیل و نیسزرائیل. زانا کانی ناده میزاد جگهی پیغه مه ران گه و ره ترن له فریشته کان جگهی زانا کانی فریشته کان. نهو نایه ته زور دووره له وهی به لگه بی له سه ر گه و ره یی ناده میزاد له هه موو بونه وهران .

پیویستە ئەوێ بزانری ئادەمیزدا گەورەو بەریزە بەبی گومان. بەلام گەورەتر نیە لە
 ھەموو بونەوێران بەلکو یەکیکە لە گەورەکانی بونەوێران. بۆ نمونە ئادەمیزاد زانستی
 بەزۆرترین بونەوێران نیە و بەزۆربەیی ئەو شتە نازانی لە زەویدان چ جایی ئەوانەیی
 لەسەرەوێ ئادەمیزاد لە ئاسمانەکان، دوابی ئەوانە لەمەودوا ئیمە ئامازە ئەکەین بۆ لای
 ھەندی لەو تاییەتیانەیی ریزی ئادەمیزادی پێ گیراوە:

۱- وهك لەمەوێر باسکرا خوا ئادەمیزادی دروست کردووە بەجۆریکی جوان و بە
 دوو پێ ئەروا بەریو.

۲- خوای مەزن ئەقل و ھۆشی داوێ بە ئادەمیزاد و ئەقڵی ئەبوابە بەھیچ شتی باسی
 نەئەکرا، ئەگەر لەم گەردونەدا چەندین ئەستیرەیی بریقەدار ھەبێ لە ئەقڵدا چەندین
 ئەستیرەیی بریقەدارتر ھەیە، بیگومان گەردون گەورەیی و ئەقلیش گەورەیی و خوای مەزن
 لەھەموو شتی گەورەتر، گەورەیی خواو گەردون بە ئەقل ئەزانری.

۳- ئادەمیزاد جیگەیی چەندین نەینیە. زانین و نەزانین. ئایین و بی باوێری.
 خۆشەویستی و رق. ترس و نازی. دەست پاکی و دەست پیسی ... ھەتادی. مەرۆف
 بونەوێریکی تەنھا نیە. بەلکو ملیۆنات بونەوێری ژیر و شیت و خواوێ شارستانی و
 دوواکەوتری تر ھەن.

۴- ئادەمیزاد بە بەردەوامی ھەولی ژیانی خۆشت ئەدا بە لەژیاکی خۆشدا بی، ئەگەر
 ئادەمیزاد کیویکی ھەبووایە لەزیر یا لەزیو ھەولی ئەدا سیھەمیکی بەنرختری ھەبێ.

۵- ئادەمیزاد خواوێ یاسا و رەوشتی بەرزە و ئەبی سەرشۆری یاسا بی و کاری پی
 بکاو پرسیار بکا و بەرپرسیاری بی، وائەبی بەریز و پیروژ ئەبی وائەبی بی نرخ ئەبی.

۶- ئادەمیزاد بەکەسانی رابوردو تەمی خوا ئەبی و کاریگەرە بۆ کەسی لەمەوێش
 دیت. لەگەڵ دانیشتوانی ھەموو کاتی ئەروا بەریو، بۆ میژوو دووا رۆژیکی تاییەتی ھەبی
 جگەیی بونەوێرانی تر.

۷- ئادەمیزاد جگە لەژیاکی جیھان ژیاکی تری تاییەتی ھەبوو پرسیار کردووەیی
 پیشووی لی ئەکری.

﴿یوم ندعو کل أناس بأمامهم﴾ تۆ بیری نهو رۆژه بکه‌روهه ئیمه بانگی ههمو ئاده‌میزادی نه‌که‌ین به پیشه‌وا کانی خو‌یانه‌وه له پیغه‌مه‌رانو پیاوچاکان و جگه‌ی نه‌وانه‌یش که په‌یره‌ویان کردبون، ئیتز نهو پیشه‌وا‌یانه پیغه‌مه‌ران بن یا نه‌قل و هه‌واو هه‌وه‌س. بۆ وینه بانگیان نه‌که‌ین: نه‌ی کۆمه‌لانی موحه‌مه‌د: نه‌ی کۆمه‌لانی فلان... هه‌تا دوا‌یی .

﴿فمن أوتي كتابه بيمينه فأولئك يقرأون كتابهم ولا يظلمون فتيلا﴾ دوا‌یی هه‌ر که‌سی کرداری خو‌ی بدری به‌ده‌ستی راستیه‌وه و ریزی لی بگیری، دوا‌یی نهو که‌سانه‌ی نامه‌ی خو‌یان نه‌خو‌ینه‌وه به خو‌شی و به‌دل‌خو‌شی‌یه‌وه، له‌روژی دوا‌ییدا بانگ نه‌کری له‌چ جیگه‌یه‌کن نه‌ی په‌یره‌وانی پیغه‌مه‌ران و پیاوچاکان، له‌چ لایه‌کن نهو که‌سانه‌ی کارتان به‌یاسای نایین کردوه به‌گویره‌ی نه‌قلی خو‌تان، دوا‌یی نه‌چنه‌خزمه‌تی دادوه‌ری داد‌په‌روه‌ری خو‌یان و نامه‌کانیان وه‌ر نه‌گرن به‌ده‌ستی راستیانه‌وه‌و پاداشتی چاکه‌ی خو‌یان وه‌ر نه‌گرن، دووباره‌ بانگ نه‌کرینه‌وه په‌یره‌وانی سته‌مکاران و نامه‌که‌یان به‌ده‌ستی چه‌پ وه‌ر نه‌گرن و پاداشتی خراپه‌ی خو‌یان وه‌ر نه‌گرن و سته‌میان لی نا‌کری به‌ نه‌ندازه‌ی ده‌زوله‌ی نیو ده‌نکی خورما و چاک و خراپ به‌گویره‌ی کرداری خو‌یان پاداشت وه‌ر نه‌گرن .

﴿ومن كان في هذه الدنيا أعمى فهو في الآخرة أعمى و أضل سبيلا﴾ وه‌ه‌ر که‌سی له‌م جیهانه‌دا کویر بی و یاسای خوا نه‌بینی و گیرۆده‌ی نه‌زانین و گومرایی بن، دوا‌یی نه‌و که‌سه له‌روژی دوا‌ییدا کویری ریگه‌ی رزگاری نایینه و گومراتره له‌لایه‌ن ریگه‌ی راسته‌وه، چونکه له‌و رۆژه‌دا مۆله‌تیا نادی به‌وینه‌ی جیهان مۆله‌تیا نه‌درا هه‌تا بیری له‌ خو‌یان بکه‌نه‌وه، پاداشت و سزا په‌یوه‌سته به‌ته‌واوی به‌کرده‌وه جیهانه‌وه‌و ئاده‌میزاد کۆنه‌کرینه‌وه له‌سه‌ر نیازی خو‌یان .

نه‌گیر نه‌وه نوینه‌ری له‌ هه‌زی سه‌قیف له‌دانیش‌توانی شاری تایف هاته‌نه‌ خزمه‌ت پیغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ ووتیان به‌ پیغه‌مه‌ر تۆ بۆ ماوه‌ی سالی وازمان لی به‌ینی (لاتی) خوای خو‌مان په‌رستن و له‌وساله‌دا بیوره لیمان نویژ نه‌که‌ین ریزیش بۆ نه‌م شیوه‌ی تایف دانی

ته‌فسیری زمان‌کۆیی

به باخ و بالندهیه و بهوینهی نهوانه‌ی مه‌که بهاریزرین، پیغمهر وهلامی داواکه‌یانی نه‌دایه‌وه، جاری تر دووپاتیان کرده‌وه، نیمه پیمان خوشه عهره‌به‌کان بهو ریزه بزاسن، نه‌گهر نه‌ترسی عهره‌به‌کان بلین: بوجی ریزی نیمه نه‌کری؟ بلی: خوا فهرمانی پیداوم پیغمهر وهستاو وهلامی نه‌داته‌وه، وابته‌مابون که پیغمهر پرسیاره‌که‌یان وه‌رگری عومهر کوری خه‌تاب ووتی: نایا نیوه نابین پیغمهر بی ده‌نگه له‌داواکاری نیوه .
خوای مه‌زن بهو بونه‌وه فهرموی :

وَإِنْ كَادُوا
لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرُهُ
وَإِذَا لَا تَخَذُوكَ خَلِيلًا ﴿٧٣﴾ وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ
تَرَكُنْ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا ﴿٧٤﴾ إِذَا الْأَذْقَنَّاكَ ضِعْفَ
الْحَيَوَةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٧٥﴾
وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفْرِزُونَكَ مِنَ الْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا
وَإِذَا لَا يَلْبَثُونَ خَلْفَكَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٦﴾ سُنَّةَ مَنْ قَدْ
أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾

﴿وإن کادوا لیفتنونک عن الذی اوحینا الیک﴾ وه بهراستی نزیک بو نوینه‌ره‌کانی هوزی سه‌قیف تو لابدهن له شتیکی نه‌وتو نیمه به‌سروش ناردومانه بو لای تو و وهلامی داخوازی به‌کیان بده‌یته‌وه .

﴿لتفتري علينا غيره و إذا لاتخذوك خليلا﴾ بۆ نهووی بوختان دروست بکهی و بیدهی بهسەر نیمه‌دا جگه‌ی نهو شته‌ی نیمه بهسروش ناردمان بۆ لای تۆ، نه‌گهر تۆ وه‌لامی داخوای نه‌وانت بدایه‌ته‌وه‌و نه‌وکاته‌ی تۆ وه‌لامی نه‌وانت دایه‌وه نه‌وان تۆ وه‌ربگرن به‌دۆستی خو‌یان، به‌لام پیغمهر ﴿ﷺ﴾ دوورتره له‌وه‌ی وه‌لامی نه‌و بت په‌رستانه‌ بداته‌وه، مرقفی یارمه‌تی درایی له‌لایه‌ن خواوه یارمه‌تی له‌دژی ئایینی خوا وه‌رناگری .

﴿و لولا أن ثبتناك لقد کدت ترکن إلیهم شیئا قليلا﴾ وه نه‌گهر تۆمان نه‌پاراستایه به یارمه‌تی دانی نیمه بۆ تۆ به‌راستی نزیک بو تۆ مه‌یلت بده‌ی به‌لای نه‌و بت په‌رستانه‌وه‌و به شتیکی که‌م وه‌لامیان بده‌یته‌وه. به‌لام به‌راستی نیمه‌و یارمه‌تی دانی نیمه بۆ تۆ کاریکی وای کرد که تۆ هه‌رنیازی مه‌یلی لای نه‌وانت نه‌بی .

﴿إذا لأذقناک ضعف الحیاة و ضعف الممات ثم لاتجد لك علينا نصیرا﴾ نه‌وکاته‌ی مرخت بروایه بۆ لای دۆستایه‌تی بت په‌رستان به‌راستی نیمه ئه‌مان چیژا به تۆ دووچه‌نانه‌ی سزای جیهان و دووچه‌نانه‌ی سزای دوای مردن له‌روژی دوایدا، یانی سزایمان نه‌دای به‌دوو نه‌وه‌نده‌ی سزای جگه‌ی خۆت له‌هه‌ردوو جیهاندا نه‌گهر تۆ نه‌و کاره‌ت بکهدایه، چونکه سزای مرقفی گه‌وره نه‌بی نه‌ندازه‌ی گه‌وره‌یی خۆی بی، له‌پاشا په‌یدانا که‌ی بۆ خۆت یاریده‌ری له‌دژی نیمه و سزای نیمه له‌تۆ لادا .

کاتی پیغمهر کۆچی کرد بۆ مه‌دینه و ده‌نگی ئایینی پیروژ په‌ره‌ی سه‌ند له‌مه‌دینه‌و ده‌وروبه‌ری مه‌دینه جوه‌کان لایان گران بو، ووتیان به پیغمهر شام جیگه‌ی پیغمه‌رانه نه‌گهر تۆ پیغمه‌ری برۆ بۆشام هه‌تا نیمه باوه‌رت بی به‌ین، پیغمهر چوه ده‌ره‌وه به‌نیازی چوونی بۆ شام، دوا‌ی پیغمهر گه‌رایه‌وه‌و بوبه‌هۆی کوشتنی به‌نوقوره‌یزه و ده‌رکردنی به‌نو نه‌زیر، وه‌ک خوا نه‌فه‌رموی:

﴿و إن یکادوا یستغفرونک فی الأرض لیخرجوک منها﴾ وه به‌راستی نزیک بۆبت په‌رستانی مه‌که‌که ئازاری تۆ بده‌ن به‌هۆی دوژمنایه‌تی خو‌یا‌نه‌و له‌زه‌وی مه‌که‌که‌دا، له‌به‌ر نه‌وه‌ی تۆ ده‌ریکه‌ن له‌و زه‌ویه‌دا و تۆ بی نرخ بکه‌ن .

﴿و إذا لایلبثون خلقتك إلا قليلا﴾ وه نهو کاته تو برؤیشتیتایه ته دهره وه له مه ککه نهوان نه نه مانه وه له دواى چونه دهره وهى تو مه گهر ماوهیه کی کهم بمانایه ته وه، دواى نهو ماوهیه بنه بر نه بوون و تیری ژه هراوى خوځیان نه گه رایه وه بو سهر دلی خوځیان نه بی له بیرمان نه چی ههر گه لی پیغه مبه ری خوځیان راوینین یا فیل و فری بسازینن بو دهر چوونى نهو گه له له ناو نه چن، هه ندی له زانایان نه لین نهو نایه ته له مه دینه هاتوه ته خواره وه، نهو بهو خوا فهرمانی دا به کوشتنی بهی قوره یزه و دهر کردنی بهنو نه زیر .

زور بهی زانایان نه لین: له مه ککه هاتوه ته خواره وه مه به ست لهو زهویه مه ککه یه . یانی کاتی بت په رستان نه یان توانی پیغه مکه بجه له تینن هه ولیان دا نازاری پیغه مبه ر بدهن به ههر جوری له مه ککه دهر یچی، بیگومان نه گهر پیغه مبه ریان دهر بکر دایه بت په رستان هه موویان بنه بر نه بوون نه گهر پیغه مبه ریان به زور دهر بکر دایه و نه یزانیایه بوچ جیگه یه بروا هه رچه نده بت په رستان هه ولی کوشتنی پیغه مبه ریان دا هه تا ناچارى بکه ن له مه ککه دهر چی به لام بوځیان نه کرا و پیغه مبه ر که له مه ککه وه دهر چو به فهرمانی خوا هه تا برواته لای تا قمی خوځیان و سامانی خوځیان و خیزانی خوځیان بکه نه فیداکاری پیغه مبه ر که بریتی بوون له دانیش توانی مه دینه .

﴿سنة من قد أرسلنا قبلك من رسلنا ولا تجد لسنننا تحویلا﴾ نیمه یاسامان داناهه نه گهر بی باوه ران توځیان دهر بکر دایه نیمه له دواى دهر چوونى تو نیمه نه واثمان له ناو نه برد و بنه برمان نه کردن، بهوینه ی ده ستوری نیمه له ناو که سانی له پیش تووه بوون بنه برمان کردوون به هوی دهر کردنو به درؤ خسته وهی پیغه مبه ر کانیان و، تو ده ست ناکه وی هیچ گورانکاریه بو ده ستوری نیمه و پوچ بونه وهی. بهلکو جیگه ی خوی نه گری له هه موو کات و جیگه ی .

له دواى دانانی بهلگه له سه ر یه کیتی خواو باسکردنی موژدوو هه ره شه کانی خوا، خواى مه زن فهرمان نه دا به راوه ستان و کردنی نویژ و جوړی پارانه وه له خواى مه زن و رو نه کاته پیغه مبه ر و فهرمانی بی نه دا به چ جوړی نویژه کانی بکا له کاتی دیاری کراوی خوځیانا و نه فهرموی:

أَقِمِ

الصَّلَاةَ لِذُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ
قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ
نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَن يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا ﴿٧٩﴾ وَقُلْ رَبِّ
ادْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ
لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَّصِيرًا ﴿٨٠﴾ وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ
إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾

﴿ اقم الصلاة للذلوك الشمس إلى غسق الليل ﴾ تۆ نویژ بکه له کاتی لادانی خۆر
له ناوه راستی ئاسمان ههتا کاتی هاتنی تاریکی شهو، مههست نهوهیه له و ماوهیه دا
هه موو نویژه کان له کاتی دیاری کراوی خۆیا نا بکهن، مههست نهوه نیه به بهرده وامی
نویژ بکهن له نیوان نهو دوو کاته دا، نیوانی نهو دوو کاته ی نویژی نیوه رو و عهسر و
مهغریب و عیsha نه گریته وه، کاتی نویژی نیوه رو دهست پی نه کا له لادانی خۆر
له ناوه راستی ئاسمان ههتا سیهری هه موو شتی به نه ندازه ی خۆی و کهمی زۆرتری
لیبی له سیهری لادانه که ی له هه ندی له هه ریمه کانی جگه ی ناوه راستی زهوی،
نویژی عهسر دهست پی نه کات له دووای کاتی نویژی نیوه رو ههتا خۆر له بهر زترینی
کیوی نهو ناوچهیه ئاوانه بی. نویژی مهغریب دهست پی نه کا له دووای کاتی ئاوابونی
خۆر له سهر کیوه بهرزه کان ههتا نه مانی سیهتی که ناری ئاسمان، نویژی عیsha دهست
پی نه کا له دوای کاتی نویژی مهغریب ههتا که ناری ئاسمان سپی نه بیته وه بههوی
خۆره وه نه داته کیوه بهرزه کان .

﴿وَقُرْآنَ الْفَجْرِ﴾ وەتۆ نوپۇزى بەيانی بکە، زانايان لایان وایە مەبەست بەقورئانى بەيانی شتىکە لەنوپۇزى بەيانیدا ئەخوینرى، کاتى نوپۇزى بەيانی دەست پى ئەکا لەکاتى دەرکەوتنى سىپپەتى خۆر لەکەنارى ئاسماندا ھەتا بیىنى خۆر لەسەر بەرزترینى کیودا .
 ﴿إِنْ قرآن الفجر کان مشهودا﴾ بەراستى فریشتەکانى شەو و روژ کۆئەبنەوہ بو ئەوہى ئامادەى نوپۇزى بەيانی بن. لەکاتى نوپۇزى بەيانیدا توانای خوا ئاشکرا ئەبى بەلابردنى تاریکی و پەیدا بوونی روناکی، مرووف رزگاریان ئەبى لەخەو کەبراى مردنە و ھۆشيان بەخویانادیتەوہ، نوپۇزى بەيانی شایستەى ئەوہیە کۆمەلیکی زۆر ئامادەبن بو کردنى .

﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ﴾ وەتۆ لەکاتى ھەندى لەشەودا واز لەخەوتن بەینە بو خویندنى قورئان لەنوپۇزداو پیوستیەکی ترە لەسەر تۆ جگە لەو پینچ نوپۇزانەى پیوست کراون لەسەر تۆ و جگەى تۆ .
 ئەونوپۇزە ناوئەبرى بەشەونوپۇز و کاتەکەى دەست پى ئەکات لەدواى نوپۇزى عیشا و پیوستبەوہ لەسەر یغەمەر ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ و چاک بوہ کردنى بو جگەى پیغەمەر .

﴿عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا﴾ ئومید وایە پەرورەردگارى تۆ زیندوت بکاتەوہ لەروژى دوایدا و تۆ دابنى لەجیگەیهکا سوپاسى خواى تیدا ئەکرى لەلایەن ھەموو کەسیکەوہ کە جیگەى پارانەوہى پیغەمەرە بو ھەموو ئادەمیزاد. ووشەى (عسى) لەبو پیوستى بەخشینە لە فەرمودەى خوادا، ئادەمیزاد بەکارى ئەھینن بو چاوەروانى و ئومیدی شتى بۆیان پەیدا ببى. بەراستى شەونوپۇز ئەبیتە ھۆى پلەى بەرز بو ئادەمیزاد، بو پیغەمەرى خوا لەماوہى تەمەنیدا دواى ھاتنە خوارەوہى ئەو ئابەتە وازى لەشەونوپۇز نەھیناوە، خوا فەرمانى داوہ بە پیغەمەر بپاریتەوہ بەم جوړە:

﴿وَقُلْ رَبِّیْ أَدْخِلْنِیْ مَدْخَلَ صَدَقٍ وَأَخْرِجْنِیْ مَخْرَجَ صَدَقٍ﴾ وەتۆ بپاریرەوہ بلى: ئەى پەرورەردگارى من تۆ من بخەرە جیگەى راستى و نیازى پاك لە بیر ویاوەر و بۆچوئان لەھەلسان و دانیشتما وە تۆ من دەرپھینە لەکاتى زیندووونەوہدا بەدەرھینانیکى پەسەند

و ریزلی گیراو. بیگومان نه و که سهی چه کدار بکری به چه کی راستی خوا یارمه تی نه دا به به لگه ی په کخهر و دلیکی پاکی پی نه به خشی .

﴿واجعل لی من لدنک سلطانا نصیرا﴾ و هتو بلی: نه ی په روه ردگاری من تو بگیریه بو من له خزمهت خوئا هیزو سه رکه و تنم به سهر دوزمندا و یارمه تیم بده بو فراوان کردنی نایینی ئیسلام .

بو زانین: چ شتی گه وهرتره له و هیزه که پیغه مهر ناوی نه بری له کاتی بانگدان ی نو یژداو له هه موو نو یژیکا به لای که مه وه پینج جار و فره مان ی داوه هدرشتی خوا بو ی ناردوه و هری بگری و ه کاری پی بکا. خوی مه زن هیزیک ی وای به خشی به نایینی ئیسلام بلا و بویه وه له هه ریمه کانی فارس و روئدا، پاراستی له هه موو دوزمنانی خوی .

﴿وقل جاء الحق و زهق الباطل إن الباطل کان زهوقا﴾ و هتو بلی: راستی په یامی خوا هاتوه و په یدا بو ه و بیرو با و هری راستی دهر که و توه و جگه ی نایینی ئیسلام شو را و ته وه و پوچه لای خوا هه رچه ننده هه مو ناده میزاد با وهر به جگه ی نایینی ئیسلام به ینن. به راستی شتی پوچ و ناره واپیویسته بروا و نه مینی و نابی کاری پی بکری و نه بی هه ول بدری بو نه مانی .

پرسیار/ نه و رسته به وانه گه یدنی کرده وه ی پوچ و خا و نه کانی نامین له روی زه ویدا که چی زور جار ان نه بینری سه رنه که ون و په رنه سینن، راستی و خا و نه کانیان به راژه ی پوچ و خراپه کاران زور که من ؟

وه لام/ بیگومان کرده وه ی راست خوی له خو یا به هیزه و هه رگیز نه و هیزه ی لی جوی نایسته وه، نه و هیزه کاری خوی نه کاو روی خوی دهر نه خا له دلی پاکدا و سته مکاران و کاری پوچ له ترسی نه و هیزه نارام ناگری و له مه ترسیدان، به جو ری راستی خوی نه نوینی و چه کی کوشنده و سی داری سته مکاران ریگه به بز و تنه وه ی شو رشی راستی ناگرن و کول نادا هه تا داد په روه ری بلا و نه یتسه وه به روی زه ویدا، کرده وه ی پوچ و سته مکردن هیزی نامینی و دریژه ناکیشی، چونکه مانه وه ی کاری پوچ به هوی به رتیل و فروشتنی ناموسه وه نه مینیتسه وه هه تا سه ر دریژ ناکیشی و هیزی راستی سه رنه که و ی دوربی یا نریک .

وَنُزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ
 وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾ وَإِذَا
 أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَسَا بِنِعْمَتِنَا إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا
 ﴿٨٣﴾ قُلْ كُلُّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ أَهْدَى
 سَبِيلًا ﴿٨٤﴾ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي
 وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾

﴿ و نزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنين ﴾ وه نیمه نهیرین شتی له قورئان نهوشته رزگار که ره بۆ باوهر داران له نه خوشتی دلیان و ناینیان رانه وهستی و دهرونیان پاک نه کاته وه میهره بان و لابهری خهفت و لایهری سزای خوایه و لابهری گونا هیانه، قورئان هموی رزگار که رو میهره بانی و خوشیه بۆ باوهر داران به تاییه تی فاتحیا و نایه ته کانی شیفا، له فهرموده کانی پیغمه ره هدر که سی داوا رزگاری نه کا به هوئی قورئانه وه، خوا رزگاری ناکا و شیفای بۆ نانیری .

﴿ ولا یزید الظالمین إلا خسارا ﴾ وه قورئان هیچ شتی زورناکا بۆ سته مکاران مه گهر هدر زیاندانیان بۆ زور نه کا و له ناو نه چن، چونکه به هوئی باوهر نه هینانیان به قورئان دلیان پر نه بی له رق و خه و دل پیسی، هموو کاتی نه وان بی فهرمانی خوا زورتر بکه ن گونا هو سزایان زورتر نه بی .

﴿ و إذا أنعمنا علی الإنسان أعرض ﴾ وه هدر کاتی نیمه چاکه و به خششی خۆمان بریزین به سه ر ناده میزادا له ته ندروستی و سامان و ناسایش و ناردنی پیغمه ره ان بۆ لایان و

چاك و خراپيان بۆ روون كرايه وه واز له پهرستن و يادی ئيمه نههين و رو له فهرمانی ئيمه وهرته گیرن وهك پيوستيان به ئيمه نهمايی.

﴿ و نای بجانبه ﴾ وه له فهرمانی ئيمه دوور نه كه ویته وه و واز له نزيكبونه وهی ئيمه نههینی وله ئيمه ناچارینه وه و خۆی به گهوره دائه نی. رسته ی (بجانبه) هیمایه له خۆ به گهوره دانان .

﴿ و اذا مسه الشر كان بؤسا ﴾ وه ههركاتی تووشی ئاده میزاد ببوايه خراپیه له بيماری و ههزاری و نهخۆشی و ترس نهو كه سه به تهماي میهره بانی و بهزه یی خوا نه بو، بی ئومید بوو له وشتانه لابچن .

﴿ قل كل بعمل علی شاکته ﴾ تۆ بلی: هه موو كه سی کار نه كا له سه ر یگه و نیاز و نه و فه رمانه له سه ره ته یی له گومرای و راستی وهرگرتن به گیره ی بنچینه ی دهروونی خۆی. به لام نه گه ر یگه ی هه مو کاریکی لی گیراو ناچار بو دزی بکا بۆ به خپو کردنی خیزانه که ی نهو كه سه لای خوا شایسته سزادانی نه .

﴿ فربکم أعلم بمن هو أهدی سبیلا ﴾ دوايی پهروه ردگاری تۆ زاناتره به که سی ر یگه ی راستی دۆزیوه ته وه پهیره یی راستی کردوه و ر یگه که ی چاکه .

جوه کان به قوره یشیه کانیان ووت: ئیوه پرسیار له موحه مه د بکه ن نه سحابو لکه هف چ که سیکن و زولقه رنه ی چ که سیکه و رۆح چ شتیکه: نه گه ر وه لامي هه ندیکیان دایه وه و وه لامي هه ندیکیان نه دایه وه پیغه مه ری خوايه. پیغه مه ر وه لامي دووه پیشه کانی دایه وه و وه لامي روحی نه دایه وه، بۆ رون کردنه وه ی نه و پرسیارانه خوا فه رموی :

﴿ يسألونك عن الروح قل الروح من أمری ربی ﴾ پرسیار نه که ن له تۆ له و گیانه خوا به وه ی نه وه زیندویه تی و ژیا نی به خشیه به وان و نه یانبا به ریوه، تۆ بلی گیان له وشتانه یه خوا به فهرمانی خۆی دروستی کردوه و فه رمویه تی بیه و نه ویش کوتوپر پهیدا بو، زانی نی چۆ نه تی گیان لای خوايه هه ر بۆ خۆی داناوه: نههینه کانی خوايه و ئیوه ههستی یی نا که ن .

بۆ زانین: دروست کراوانی خوا دوو جۆرن: یەكەمیان دروست کراون لەریگەیی
هۆیه کی دیاری کراو، وهك ئادهمیزاد وچه نندین شتی له خاك دروست کراون، ئەم
جۆریان ئادهمیزاد هەستی پی ئەكاو ئەیزانن، جۆری دووهمیان دروست کراون بەبی
ئەوهی لەسەر بنچینهی شتی دروستیان بکا، وهك گیان، خوا بهووشە (کن) دروستی
کردون و جگەیی خوا هیچ کەسی نایانزانی، ئادهمیزاد دواي خۆماندو بونیکی زۆرو تاقی
کردنەوهیەکی بههیز ئەو راستەیهیان بۆ دەرکەوت و باوهریان هینا کە گیان لەو جۆرە
دووهمیانەو کەس نایزانی، ئەگەر گیان لەجۆری یەكەمیان بوايە زانایان ئەیان توانی
گیان تاقی بکەنەوه لەکارخانهی پیشەسازیەکانی خۆیان، دواي هەولی زۆریان پەکیان
کەوت، بۆیە خو ئەفرموی:

﴿وما أوتيم من العلم إلا قليلا﴾ وه نەبەخشاوه بەئێوه و بەهەموو کەسی لە زانیی
خوا مەگەر کەمی لەزانست و زانین کەسودیان لێ وەرگیرن بەهۆی هەستە کانتانەوه،
هەرچەندە ئێوه بتوانن شتی زۆر سەرسورینەر دروست بکەن ئەو شتانه بەرانبەر بەخانهیە
لەخانهکانی مێش نرخێ بۆ دانانری چەجای دروست کردنی مێشە کەیش. بۆ روون
کردنەوهی ئەو مەبەستە و روون کردنەوهی مانای ئەو ئایەتە لەگۆڤاری رۆزلیوسوفی
ژمارە (۷) ی نیسانی سالی (۱۹۶۹) هاتو ئەمەیی دووایی:

(لەشی ئادهمیزاد پیک هاتو لەبەلاین خانە، ئەو خانە لەبەر بچوکی خۆی نابینری
مەگەر بەهۆی میکروسکۆبەوه ببینری، چەندین سالیکی کەم ئەنە گونجا زانیی خانەکانی
پەیدا بکری چونکە زانایان نەیان ئەتوانی شانە بکەنەوه یا دەرمانیکی دیاری کراوی بۆ
بەکاربهێنن، چونکە ئەو کارە پیوستی بەنەشتەرگەریکە و هەبو پەنجە کەیی لەبچوکیدا بە
ئەندازەیی بەشی پی لە هەزاران بەشی لە میلەتری و ئەو دەرزیه ئەو کارەیی پی بکری
بچوکتربی لەبەشیکی ملیۆنی لە میلەتری. دواي توانیان ئەو خانەیی بکەنەوه لەریگەیی
روناکی خۆرەوه، بۆ زانایان دەرکەوت ئەو خانەیی کۆمەلگایە کە پرە لەدەیان دروست
کراوانی جیاواز و هەریەکیان شیوەیەکی تایبەتیان هەیی و ئەتوانن پەیوهەند بە خانەکانی
ترەوه بکەن، ئەو پەیوهەندیانە زانییان چەند سالی تریان ئەوی، ئیستا ئەزانین خانە چەندین

دهمار و لهشيان هديه و جگه‌ى نه‌وانه‌ش كه نه‌بنه هۆى سه‌رگه‌ردانى ههمو خاوه‌ن نه‌قلى).

هه‌وره‌ك خواى مه‌زن چه‌ندى شتى دروست كردوه ئاده‌میزاد نایانزانن، بۆیه زانایان ناچاربوونباوه‌ر به‌توانای بى‌وینه‌ى خوا به‌ینن كه گيان كه‌س نازانى چ شتيكه و نازانن له‌چى دروست كراوه .

وَلَيْنَ شِئْنَا لَنْدَهَبَنَّ

بِالَّذِى أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ثُمَّ لَا يَجِدُ لَكَ بِهِ عِلْمًا وَكَيْلًا ﴿٨٦﴾

إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا ﴿٨٧﴾ قُلْ

لَيْنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ

لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾ وَلَقَدْ

صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ

إِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾

دواى خواى مه‌زن روونى نه‌كاته‌وه هه‌ر به‌جوژه‌ى پيغه‌مه‌ر و جگه‌ى پيغه‌مه‌ر نازانن گيان چۆنه و چۆن دروستبوه، نه‌گه‌ر خوا ئاره‌زو بكا نه‌و سه‌روشه‌ى خوا ئاردوييه بۆ پيغه‌مه‌ر له‌ دلپا نه‌سه‌ريته‌وه و نه‌فه‌رموى:

﴿و لو شئنا لنذهبن بالذي أوحينا إليك﴾ وه نه‌گه‌ر ئيمه ئاره‌زو مان هه‌بوايه به‌راستى ئيمه نه‌مان سه‌ريته‌وه له‌نيو نامه‌كان وله دلى ئيوه‌دا شتيكى نه‌وتو ئيمه به‌سه‌روش ئادرومانه بۆلاى تۆو شوينه‌وارمان نه‌ئه‌هيشت وه‌ك نه‌و كاته‌ى نه‌ت نه‌زانى نامه‌ى خوا چ شتيكه .

﴿ثم لاتجد لك به علينا وكيلا﴾ له‌پاش سرینه‌وه‌ی ئه‌و سروسه‌ تۆ په‌یدا ناکه‌ی بۆ خۆت که‌سی ده‌سته‌لاتی به‌سه‌ر ئیمه‌دا هه‌بی ئه‌ و سروسه‌ بگيریته‌وه‌ بۆ تۆو نه‌یسریته‌وه‌ و به‌پاریزری .

﴿إلا رحمة من ربك إن فضله كان عليك كبيرا﴾ مه‌گه‌ر خوا میه‌ره‌بانی له‌گه‌ل تۆ بکا و به‌زه‌یی پیتا بیته‌وه‌ و ئه‌و سروسه‌ بگيریته‌وه‌ بۆ تۆ . به‌راستی گه‌وره‌یی و چاکه‌ی په‌وره‌ردگاری تۆ زۆر گه‌وره‌یه‌، تۆی هه‌لبژاردوه‌ بۆ پیغه‌مه‌ریه‌تی و قورئانی بۆ ناردووی و نه‌پاریزی له‌دلی تۆدا و بۆیشی نویسیوی له‌نیو نامه‌کانا، له‌روژی دوایشدا پله‌ی باسکراو چاکت ئه‌داتی سه‌ره‌رای ئه‌وانه‌ی جیهان .

﴿قل لئن اجتمعت الأنس والجن علی أن یأتوا بمثل هذا القرآن لایأتون بمثله﴾ تۆ بلی: ئه‌گه‌ر ئادمیزاد و جنۆکه‌ کۆبینه‌وه‌ له‌سه‌ر ئه‌وه‌ وینه‌ی ئه‌م قورئانه‌ به‌ینن ناتوان وینه‌ی ئه‌و قورئانه‌ به‌ینن که‌وه‌ك قورئان ئه‌و هه‌موو ئامۆژگاری و ده‌ستور و هه‌وال و میژووانه‌ی تیدا بی به‌وشیرینی و پاراوییه‌وه‌ .

﴿ولو کان بعضهم لبعض ظهرا﴾ وه‌با هه‌ندى له‌ ئاده‌میزاد و جنۆکه‌ یاریده‌ی هه‌ندى تریان بده‌ن بۆ دانانی وینه‌ی ئه‌و قورئانه‌، بگه‌ره‌ وینه‌ی سوره‌تیکی بچوکیشی ناتوان داینین .

﴿و لقد صرفنا فی هذا القرآن من کل مثل﴾ وه‌ به‌راستی ئیمه‌ روغان کردوه‌ته‌وه‌ و دووپاتمان کردوه‌ته‌وه‌ بۆ ئاده‌میزاد و جنۆکه‌ هه‌موو شتی په‌یوه‌ندى هه‌بی به‌ بیروباوه‌ر و به‌ده‌ستور و به‌ره‌وشتی چاک به‌لگه‌ی رون و په‌کخه‌ری وا وه‌ك لیدانی وینه‌ن له‌سه‌ر سوراندنی ئاده‌میزاد و جنۆکه‌دا . جاری به‌هاندان و جاری تر به‌هه‌ره‌شه‌وه‌ . جاری به‌موژده‌دان و جاری تر به‌ترساندن ... هه‌تادی .

﴿فابی اکثر الناس إلا كفورا﴾ دواپی زورترینی ناده میزاد هیچ شتیکیان و هرنه گرت لهو ناموزگار یانه مه گهر بی باوهری و ناسویاسی بهرانبه دریان، چونکه راستی و سویاس لای نهوان زور گرنگ نه بو، مه گهر لای که میکیان .
کاتی خوی مه زن رونی کرده وه بو بت بهرستانی بی توانایی نهوان بو دانانی وینه ی قورئان، دواپی باسی هندی له داخوای بی جیگهی نهوان نه کا داوایان له پیغمهر نه کرد و نه فرموی:

وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا ۖ أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِّنْ نَّحِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْأَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا ۖ أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمَتْ عَلَيْنَا لِسَافًا ۖ أَوْ تَأْتِي بَالِلًا ۖ أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِّنْ زُخْرَفٍ أَوْ تَرْفَىٰ فِي السَّمَاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتَّىٰ تُنَزَّلَ عَلَيْنَا نَبَإٌ مُّقْرَوًۗهُ ۚ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّيَ هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ۖ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ۖ قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يَّمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِم مِّنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا ۖ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ۖ

﴿و قالوا لن نؤمن لك حتى تفجر لنا من الأرض ينبوعا﴾ وه قورهيشيه كان ووتيان به پیغمهر: ئیمه باوهر بهتۆ نایه‌رین هه‌تا تۆ هه‌لنه‌قولینی بۆ ئیمه سه‌رچاوه‌یه‌کی پر له‌ئاو له‌زه‌وی مه‌ککه‌دا و هه‌رگیز ووشک نه‌کا .

﴿أو تكن لك جنة من نخيل و عنب فتفجر الأنهار خلالها تفجيرا﴾ یا په‌یدا ببی بۆ تۆ بیستانی له‌خورما و له‌تری، دوا‌ی نه‌وه‌یش تۆ هه‌ل بقولینی چه‌ندین روبر له‌ئاو وینه‌ی روبره‌کانی شام برۆن به‌ناوه‌راستی ئه‌و بیستانه‌دا به‌هه‌لقولینیکی زۆر سه‌رسورینه‌ر. هه‌رکاتی تۆ به‌وشیوه‌یه‌ بوی پله‌ت به‌رز ئه‌بی و ئه‌بی به‌ شایسته‌ی گه‌وره‌یی، تۆ که‌ ئه‌وانه‌ت نه‌بی پیویسته‌ گوی رایه‌لی خاوه‌ن داراییه‌کانی و به‌چوکیان بکه‌ی، نه‌یان نه‌زانی پیغمه‌راهیتی سامانیکی مرو‌فایه‌تی و بوژانه‌وه‌ی رو‌شنیری و گه‌وره‌ که‌له‌پوری مرو‌فه‌، پیغمه‌مه‌ران میه‌ره‌بانی و دیاری خوان بۆ هه‌موو دانیشتوانی روی زه‌وی، خاوه‌ن سامان به‌ نه‌زانستی خو‌یان وابیر ئه‌که‌نه‌وه‌ که‌ هه‌ر سامانه‌ نرخ بدا به‌ مرو‌ف و بیکا به‌ گه‌وره‌و به‌ پیشه‌وا .

﴿أو تسقط السماء كما زعمت علينا كسفا أو تأتي بالله و الملائكة قبيلا﴾ یا تۆ ئاسمان بجه‌يته‌ خواره‌وه‌ به‌سه‌ر ئیمه‌دا پارچه‌ پارچه‌ وه‌ک ئه‌وه‌ی تۆ گو‌مان ئه‌به‌ی و هه‌ره‌شه‌مان لی ئه‌که‌ی، یا تۆ خوا و فریشته‌کان به‌ینی روبه‌رو شایه‌تی بده‌ن که‌تۆ فروستاده‌ی خوای .

﴿أو يكون لك بيت من زخرف أو ترقى في السماء﴾ یا کاتی ئیمه‌ باوهرت پی ئه‌هینن تۆ خانویه‌کت هه‌بی رازابیته‌وه‌ به‌زیر و له‌ناویا دانیشی ئه‌و کاته‌ شایسته‌ی پیغمه‌راهیت، یا کاتی تۆ به‌رز بیته‌وه‌ بۆ ئاسمان به‌په‌یژه‌یه‌ بۆی سه‌رکه‌وی .

﴿ولن نؤمن لرقبك حتى تنزل عليها كتابا نقرؤه﴾ وه ئیمه‌ به‌ته‌نها باوهر به‌و به‌رزبونه‌وه‌ی تۆیه‌ نایه‌رن هه‌تا ئه‌هینته‌ خواره‌وه‌ به‌سه‌ر ئیمه‌دا نامه‌یه‌ به‌زمانی خو‌مان بیخو‌نینه‌وه‌ و فه‌رمانان پی بدا باوهر به‌تۆ به‌یین .

﴿قُلْ سُبْحَانَ رَبِّيَ هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا﴾ تۆ بلی: پاکی بۆ خوی پەروەردگاری منە که خوا بیت بۆ لای ئیوە و فەرمانی خۆتانی بەسەردا پیویست بکەن. من هیچ شتی نیم مەگەر ئادەمیزاد و ئە ئادەمیزدانی تر، نیراویکم وەک پیغەمەرانی تر که هیچ شتیکیان نەهینا بۆ گەلەکانیان مەگەر شتی شیاوی گەلەکیان بویی، من ناتوانم هیچ شتی بکەم بەجگەیی دەستوری خوا .

﴿وَمَنْعَ النَّاسِ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبْعَثِ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا﴾ وە ریگەیی لە ئادەمیزاد نەئەگرت که باوەر بهین کاتی هات بۆ لای ئەوان راغویان مەگەر ئەوەی ئەوان ئەیانووت: ئایا خوا رەوانە ئەکا ئادەمیزادی بەوەی بیکا بە پیغەمەر، هیچ گومانیان نەمابوو باوەر بە قورئان و پیغەمەر بهین ئەو گفتوگۆیەیی خۆیان نەبی که لەمەوبەر داویان ئەکرد.

﴿قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يُمْشُونَ مَطْمَئِنِينَ لَنَزَلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا﴾ تۆ بلی: ئەگەر لە سەر زەوی فریشتەکان هەبونیانە برۆن بەریوە لەزەویدا و دانیشن لەسەر زەوی بەراستی ئیمە ئەمان ناردە خوارەووە بۆ سەر ئەوان فریشتەییە لەئاسمانەووە بۆ پیغەمەری ئەوان و لەرەگەزی خۆیان ئەک لەرەگەزی جگەیی خۆیان. کەواتە ئیوەی ئادەمیزاد ئەبی پیغەمەرە کەتان لەرەگەزی خۆتان بی، بت پەرستان ئەوەیان ئەزانی بەلام فیل و فریان بەکار دەهینا .

پرسیار/ بەراستی جوبەرئیل فریشتەییە و موحەمەد ئادەمیزادە، چۆن جوبەرئیل نیراوە بۆ لای موحەمەد ؟

وەلام/ لەنیوان ئەو دووانەدا جوۆرە لەیەک چونیەک هەیە لەو بارەووە هەردووکیان نیراوان لەلایەن خواوە. هیچ جوۆرە لەیەک چونی لەنیوان فریشتەو نەتەووەکی پیغەمەدرا نیە بەهیچ جوۆری .

﴿قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا﴾ تۆ بلی: خوا بەسە بۆ ئەوەی شایەتی بدا لەنیوان من و لەنیوان ئیوەدا لەسەر راستی من و لەسەر ئەوەی من

فهرمانی خوام گه یاندوه به ئیوه شایه تیش بدا که ئیوه باوهرتان نه هیناوه و دژی فرمان خوا
وهستان به راستی خوا ئاگاداره به کرده وی نهینی و ئاشکرای بنده کانی خوی نهینی
کردار و گوفتاریان.

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ
مِنْ دُونِهِ ۖ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمِيَائًا ۖ وَبُكْمًا
وَصُمًّا ۖ مَاؤُنْهُمْ جَهَنَّمُ كُلًّا ۖ مَا خَبَتْ زِدْنَهُمْ سَعِيرًا ﴿٩٧﴾
ذَٰلِكَ جَزَاءُهُمْ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا ۚ إِنَّ أَكْبَارَ عِظَمًا
وَرَفْتًا ۚ إِنَّنَا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٩٨﴾ ۖ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ
الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ
وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا ۖ لَا رَيْبَ فِيهِ ۚ فَإِنَّ الظَّالِمِينَ إِلَّا كُفُورًا ﴿٩٩﴾
قُلْ لَّوْ أَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذًا لَأَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ
الْإِنْفَاقِ ۚ وَكَانَ الْإِنْسَنُ قَتُورًا ﴿١٠٠﴾

﴿من یهدی الله فهو المهتد ومن یضلل فلن تجد لهم اولیاء من دونه﴾ وههر که سی
خوا ریگهی راستی بی نشان بداو یاریده یان بدا دوا بی نهو که سه شاره زایی و ریگهی
راست وهر نه گرن وههر که سی خوا ریگهی راستی لی وون بکا، دوا بی تو ده ست
ناکه وی بو نه وان وله جگهی خوا هیچ دۆستی یاریده یان بدا. به راستی پیاو چاک نهویه
دوا ی چاکه بکه وی پیاو خراب نهویه لای خوا خرابه کار بیت.

تهفسیری زمناکویی

﴿ونحشرهم يوم القيامة على وجوههم عميانا وكميا و صما﴾ وه نیمه نهوان
کۆنه کهینه وه له رۆژی دوایدا به کویری ولالی و کهری هیچ شتی نابین و نابیس و
نایلین .

﴿ماواهم جهنم كلما خبت زدناهم سعيرا﴾ دۆزه خ جیگهی نهوانه هه موو کاتی
بکۆژینه وه و گرو کلپهی پیسیان نه سوتینی نیمه زۆرتتر نه کهین بۆ نهوان سووته مهنی و
گره کهی و گهرما کهی زۆر نه بی .

﴿ذلك جزاؤهم بأنهم كفروا بآياتنا﴾ نهو سزادانه یان له دۆزه خدا سزاو بهشیانه
به بۆنه ی نه وه وه باوهریان به نایه ته کانی قورئانی نیمه یان نه هیناوه و بروایان به به لگهی
به کنه ری نیمه نه بوه .

﴿وقالوا إذا كنا عظاما و رفاقا إنا لمبعثون خلقا جدیدا﴾ وه بی باوه ران نه یان
ووت: ئایا نیمه کاتی مردین و بووین به ئیسک و خوئی رزاو، ئایا نیمه به راستی زیندوو
نه کرینه وه و نه بین به دروستکراویکی تازه؟.

﴿أو لم يروا أن الله خلق السماوات والأرض قادر أن يخلق مثلهم﴾ ئایا نهوی
باوه رانه نه یان زانیوه که به راستی خوایه ئاسمانه کان وزه وی دروست کردوه توانای به سه ر
نه وه دا هه یه که دروست بکا وینه ی نهوان دوا ی مردنیان .

﴿وجعل لهم أجلا لا ريب فيه فأبى الظالمون إلا كفورا﴾ وه خوا دا یناوه بۆ نهوی
باوه رانه کاتی بۆ سزادان و مردنیان و دواتر زیندوو یان بکاته وه له رۆژی دوایدا به بی
نه وه ی گومانی تیدا بی، دوا یی نهو سه مکارانه وه رنا گرن هیچ نامۆزگاری به مه گهر هه ر
بی باوه ری به به لگهی به هیزو ئاشکرا له سه ر زیندوو بونه وه ی نهوان .

﴿قل لو كان أنتم تملكون خزائن من رحمة ربي إذا لأمسكنكم خشية الأنفاق و كان
الإنسان قتورا﴾ تۆ بلی به بی باوه ران: نه گهر ئیوه خواوه نی گه نجینه ی چاکه و رۆزی
په ره ردگاری من بن که دوا یی نایه ت نهو کاته ئیوه خو تان نه گرنه وه له به خشی نی له ترسی
نه مان ی نه وه ی ئیوه نه یه خشن و ئاده میزادی بی باوه ر رۆد و ده ست قوچرا وه نه ترسی له
هه ژاری .

له زۆر له نایه ته کانی رابوردودا باسی موسا و کاره په کخه ره کانی و باسی فیرعه ون
ویاوما قولانی فیرعه ون کراوه، له م نایه تانه ی دوا ییدا باسی داخوازیه کانی فیرعه ون
له موسا نه کری و نه فیرموی:

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى تِسْعَ

آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَسَّخَّرَ بِنِي إِسْرَءِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ

إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَمُوسَى مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾ قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنزَلَ

هَؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِصَآئِرٍ وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ

يَفِرْعَوْنُ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾ فَأَرَادَ أَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ مِنَ الْأَرْضِ

فَأَغْرَقْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ جَمِيعًا ﴿١٠٣﴾ وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي إِسْرَءِيلَ

أَسْكِنُوا الْأَرْضَ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا ﴿١٠٤﴾

﴿ ولقد آتینا موسی تسع آیات بینات ﴾ و بهر استی نیمه به خشایومان به موسا نو
بهلگه ی په ک خه رو ون وناشکرا وهک نه مانه: (۱) داردهستی نه گیرا به ماریک بو
په کخستنی بی باوه ران وچند سودی تری موسا. (۲) دهستیکی سپی بی دهر د و
نه خوشی و رووناکی په کی زوری هه بوو. (۳) چند سالیکی گرانی ونه بارینی باران و
که م بوونی ناوی نیل. (۴) که م بونه وهی بهر و بوم به هو ی نه خوشی کشتو کاله وه. (۵)
لافاو به هو ی بارانی زوره وه که خانوو کشتو کالیانی دانه پو شی. (۶) کولله یه کی زور
به جوړی هه موو کشتو کالی نه خواردن. (۷) جوړه نه سپیه کی وهک گه نه ی ناوړل
که و ته نیو خواردنه مهنی و خواردنه وه یان و بهر گ و له شیان ه وه. (۸) بوقیکی نه و تو نه که و ته

خوارددهمەنی ئەوانەوه. (٩) خۆنیکى وا ناوه کانیان ئەبون بەخوین وتووشى لوت پژانیش بوون. موسا کارى پەك خەرى زۆرى درابویه، ئەو نۆیانە بۆ هەمو دانیشتوان بوون کەلەهەموویان گرنگەر بوون، هەندى تریان گەزۆ. شىلاقە بەرزکردنەوه کیوى بەسەریانەوه، ئەوانە بەتایبەتى بۆ گەلەکەى موسا بوون.

﴿ فسأل بني إسرائيل إذ جاءهم ﴾ دوایى تۆ پرسىار بکە لەبەنو ئیسرائیلیه کان کاتى موسا چو بۆلایان چ شتى روى دا لە نیوان موسا و فیرعەونا، بۆئەوهى بۆ خۆیان و بۆ جگەى خۆیان راستى تۆ لەو سڕوشەدا خوا بۆ تۆى ناردوه کە موسا ئەیهوێست جوه کان رزگار بکا لەستەمى فیرعەون و داواى لەفیرعەون کرد باوهر بهینى بەخواو بەنو ئیسرائیلیه کان بنیرى لەگەلیاو ریگەیان لى نەگیرى بۆ هەر لایە برۆن .

﴿ فقال له فرعون إني لأظنك ياموسى مسجودا ﴾ دوایى فیرعەون ووتى: بەراستى ئەى موسا من گومان ئەبەمە تۆ جادوت لى کرا بى لەوکاتەدا ووتى کەموسا داردهسته کەى خۆى فریداو بویهماریکى زۆر گەورهو دهستى کە گەنم رونگ بو سبى هەلگەراو دەرویهیرانى رون کردوه.

﴿ قال لقد علمت ما أنزل هؤلاء إلا رب السماوات والأرض ﴾ موسا ووتى: بەراستى تۆ ئەزانى رهوانەى نەکردوه ئەو بەلگە پەكخەرانە هیچ کەسى مەگەر پەروردگارى ئاسمانەکان و زهوى تەمى کردنن بۆ تۆ و بەلگەن لەسەر راستى من. بەلام خۆت فش نەکەیتەوه لەنو دانیشتواندا بۆ ئەوهى پلهو پایەو تەخت و تاجت بەردهوام بى .

﴿ و إني لأظنك يا فرعون مشبورا ﴾ وه بەراستى ئەى فیرعەون من بروام هەیه تۆ مۆفیکى لادراوى لە راستى و لەناوبراوى من جادوگەر نیم و ئەو گومانەى تۆ راست نیه و بروای من زۆر راسته .

﴿ فأراد أن يستفزهم من الأرض فأغرقناه ومن معه جميعا ﴾ دوایى فیرعەون وىستى موسا و گەلەکەى سوکایەتى پى بکا و دوریان خاتەوه لەزهوى میسر بەکوشتن و دەر به دهرى کردن، زهوى میسر هەر بۆ خۆى بچینیتەوه، بەلام پیلان و فیلەکەى بۆ خۆى

گه رایبه وه و کاری له خوئی کرد و له ناوچو، دواپی نیمه فیرعه ونو نه و کسه ی له گه لی بوون همه مویاغان خنکانه به ناوی دهریای سور، کاتی دواپی موسا و خزمه کانی که وتبون بیانگیر نه وه و بیان کوزن. نه و کاره ساته دواپی ناموژگاری کردنی موسا و باوه رنه هینانی نه وان بو .

﴿و قلنا من بعده لبني إسرائيل اسكنوا في الأرض﴾ و نیمه و وتمان له دواپی خنکانی موسا و سوپاکه ی به به نو ئیسرا ئیلیه کان ئیوه دانیشن له زهوی میسر دا، بی باوه ران نه یان ویست ئیوه نه مینن. دواپی نه مانی فیرعه ون زهوی پهری سهند بو به نو ئیسرا ئیلیه کان، خوا به وانی فره مو: له هدر جیگه یه دائه نیشن ئاره زووی خوژانه، نه بوایه سوپاسی خوا یان بکر دایه که چی یاخی بون له خوا و گیره که یان پهرست، ووتیان: خوا دهستی به ستراره و نیمه ساماندارین. پیغه مده رکانی خو یان یان کوشت و ته وراتیان گوری و هه ولی کوشتی عیسیان داو بوختان یان کرد به دایکی داوین پاکی عیسا دا .

﴿فاذا جاء وعد الآخرة جئنا بكم لغيفا﴾ دواپی کاتی هات واده ی روژی دواپی نیمه ئیوه و نه وان به کز مه لی جیاواز له یه کتری نه هین و فرمان نه ده م به به ختیار ی هه ندیکیان و به د به ختی هه ندی تریان .

وَبِالْحَقِّ أَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَّلٌ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٠٥﴾

وَقُرْءَانًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكْثٍ وَنَزَلْنَاهُ نَزِيلًا ﴿١٠٦﴾

قُلْ ءَامِنُوا بِهِ أَوْ لَا تُؤْمِنُوا إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَىٰ

عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا ﴿١٠٧﴾ وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنْ كَانَ

وَعَدُ رَبِّنَا إِلَّا مَفْعُولًا ﴿١٠٨﴾ وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ

خُشُوعًا ﴿١٠٩﴾ قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ

الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ وَلَا تَجْهَرِ بِصَلَاتِكَ وَلَا تَخَافَتْ بِهَا وَابْتَغِ
 بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿١١٠﴾ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَخْذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ
 لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِيرَةٌ تَكْبِيرًا ﴿١١١﴾

﴿و بالحق آنزلناه و بالحق نزل﴾ وه نیمه و یستومانه قورئان بنیرینه خواره وه
 به جوړه زانست و راستیکى نه و تر داواى دانانى هه مو شتى بکا له جیگه ی شیواى خوړواو،
 به بی گومان بهو جوړه راستى و رانوماى کردنه وه هاته خواره وه هه موو شتیکی چاکى
 تیدایه، هه روايش بو موسلمانان باوهریان پى هینا. پیاوچاكانو نیازپاکان کاریان پى کرد،
 قورئان فرمان نه دا به راستى و به چاکه ی له مه و بهر و له مه و دوايش. که واته نه بی قورئان
 بکرى به یاسا و ده ستورى روژانه ی ناده میزاد و جنوکه بو له مه و پاش و بو نیستایش.
 زانایان له جیاوازی نهو دوو رسته یه بزچونیان جیاوازه، به تین تریان نهو مانایه یه .

﴿وما أرسلناك إلا مبشرا ونذیرا﴾ وه نیمه توژمان ره وانه نه کردووه مه گهر بو
 نهو ی موژده بده ی به پیاوچاكان بهرهمه ندى خواو به به هه شت و ترسیندر بى بو
 گونا هباران به ناگرى دوزه خ، نیتز هه رکه سی ناره زوى هیه باوهر بهینى به خواو هه رکه سی
 باوهرنایه رى به ناره زوى خو به تى .

﴿و قرآن فرقناه لتقرأه على الناس على مكث﴾ وه نیمه ناوهر و وکی قورئاغان رون
 کردووه وهو به و ی قورئاغه وه چاک و خراپان جوى کردووه وه بو ناده میزاد و به یه کجار
 نه مان ناردووه ته خواره وه ثابته نایته ناردوومانه ته خواره وه له بهر نه و ی تو بخوینیته وه
 به سهر ناده میزادا له سهر خو ت بو ماو ی بیست و سی سال .

﴿و نزلناه تنزیلا﴾ وه نیمه قورئاغان ناردووه ته خواره وه به ناردنه خواره وه یه به گویره ی
 روداو پیوستی ناده میزاد .

﴿قُلْ آمَنُوا أَوْ لَا تَوَعْنُوا﴾ تۆ بلی بهی باوهران ئیوه باوهرهینن به قورئان یا باوهری پی نههینن خوتان سهر بهست و نازادن، باوهرهینانی ئیوه قورئانی پی بهریز نایی و باوهری نههینانی زیانی له قورئان ناداو لهریزی کهم ناکاتهوه .

﴿إِنَّ الَّذِينَ أَتَوْا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَى عَلَيْهِمْ يَخِرُونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا﴾ بهراستی کهسانیکی ئهوتۆ بهخشرابو بهوان زانیاری و نامه ی خوا بهر لههاته خوارهوهی قورئان وره وانه کردنی پیغمهر کاتی خوینرایهوه بهسهریانا قورئان ئه کهوتن بهروا بهسوزده بردن بۆ خوا له بهر گهورهی فهرمانی خوا وسوپاس کردن بۆ ئه و بهلینهی خوا دابوی بهناردنی پیغمهر و له نامه پیشوه کاندایا چاویان پی کهوتبو .

﴿وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا﴾ و نههینن: پاکی بۆ پهروه ده کهری ئیمهیه و دوره له وهی ئه و بهلینهی دابوی بهناردنه خوارهوهی پیغمهر له نامه کانی پیشوودا جی به جی نهکا، بهراستی بهلینی پهروه ردگاری ئیمه جی به جی کرا و هاته دی و پیغمهر ره وانه کرا .

﴿وَيَخِرُونَ لِلْأَذْقَانِ يَكُونُ وِزِيدُهُمْ خُشُوعًا﴾ وه ئه کهون به ده ماو سوزده ئه بهن بۆ خوا و نهوان ئه گرین له بهر گهورهی خوا و قورئان زۆر تر ئه کا بۆ ئه وان نه رمی دلیان و تهری چاویان، دووپات کردنه وهی سوزده بردن یه که میان له بهر گهورهی خوا به . دووه میان له بهر کار یگهری قورئانه له ده رو نیانا .

بت په رستان کاتی بیستیان پیغمهر ئه فهرموی: یا خوا یا ره حمان: ووتیان: موحه مه د ریگه ئه گری له ئیمه بۆ په رستنی دوو خوا، خۆی هاوار له دوو خوا ئه کا، خوی مه زن وهلامی دانه وه فهرموی:

﴿قُلْ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى﴾ تۆ بلی: ئیوه هاواری خوا بکه ن و بیپه رستن یا هاواری ره حمان بکه ن مه بهسته که ناگۆری، چونکه هه ردووکیان ناوی خوان، ئیوه هاواری خوا بکه ن یا هاواری ره حمان بکه ن جیگه ی شایسته ی خۆیه تی ئه و شته ی ئه وتۆ له و دوو ناوه ئیوه باسیان ئه که ن و چه ند ناوی تر، دوا یی بۆ خوا هه یه چه نندین ناوی شیرین و بالاتر، ئیوه هه رکامیان هاواری پی بکه ن زۆر راسته ئیتر ئیوه بلین: یا خوا یا ره حمان یا خاوه ن توانا یا زانا و گه و ره مه به ست ناگۆری:

﴿ولاتجهر بصلاتك ولا تخافت بها واتبع بين ذلك سبيلا﴾ وه تۆ دهنگی خۆت بهرزمه كه ره وه به خویندنی قورنان له نوێژدا و بت په رستان بیسن و جیوت پی بدهن و به سوکیش مه یخوینه نه وانه ی له دوا ی تۆ بن نه ی بیسن و تۆ داوا ی ریگه یه کی مام ناوه ندی بکه له نیوان دهنگ به رزی و نرمی ده نگدا .

﴿وقل الحمد لله الذي لم يتخذ ولدا و لم يكن له شريك في الملك﴾ وه تۆ بلی: هه موو سو پاس و چا که بۆ خوا یه کی نه و تۆ یه منالی بۆ خۆی وه نه گرتوه به هیچ جوړی. نهك وهك جوهره كان نه لین: عوزه یر کوری خوا یه، گا و ره كان نه لین: عیسا کوری خوا یه، بت په رستان لایان وایه فریشته كان کچی خوان، وه ها و بهش بۆ خوا نیه له دهسته لات و خوا و نه یه تی بونه وهراندا به و جوړه ی بت په رستان گومان نه یه ن .

﴿ولم يكن له ولي من الذل وكبره تكبرا﴾ وه بۆ خوا نیه هیچ دۆست و یاریده ده ری کۆمه کی پی بکا له بهر بی دهسته لات ی و پی گه و ره بی و، تۆ خوا به گه و ره بگره به جوړه گه و ره یه نه منال و میرات گری هه بی و نه ها و بهشی هه یه له خوا یه تی بونه وهراندا، هه موو گه و ره یه لای خوا بی توانایه .

کۆتایی پی هات به یاریده ی خوا ریکه و تی ۱۲ / ۲ / ۲۰۰۰ زاینی

﴿ سوره تی نه لکه هف ﴾

لهمه که ی هاتوته خواره وه جگه له نایه تی (۳۸) له مه دینه هاتوته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۱۱۱) نایه تن. خوای مه زن له ژماره ی زوری نایه ته کانی پیشوودا باسی راستی و شاره زایی و روناک کردنه وه ی ریگه ی راستی کرد، له م سوره ته دا باسی موژده دان به پیاوچاکان و ناشتی خوازان پاداشت و راپواردنیان و باسی پیاو خرابان و سزدانیان نه کات به ناگری دۆزه خ.

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

به ناوی خوای به خشنده و میهره بان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لِمُعْجِزٍ ۝۱

قِيَمًا لِيُنْذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا لِمَنْ لَدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ

يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا ۝۲ مَكِيدِينَ

فِيهِ أَبَدًا ۝۳ وَيُنْذِرَ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ۝۴

مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِآبَائِهِمْ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ

أَفْوَاهِهِمْ إِنْ يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا ۝۵ فَلَعَلَّكَ بَدِيعُ نَفْسِكَ

عَلَىٰ آثَرِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا ۝۶ إِنَّا

جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لِّهَا لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

﴿ ٧ ﴾ وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا ﴿ ٨ ﴾

﴿ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ﴾ هه مو سو پاسو ستایش بۆ خواجه کی نه وتو یه ناردویه تیه خواره وه بۆ سه ر به نده ی خوی نامه یه که قورئانه نه ی گیرا وه بۆ نه و قورئانه هیچ جو ره لاری و خراپه یه نه له رسته کانیدا و نه مانا کهیدا و دژی یه کتر نین .

بۆزانین: خوای مه زن قورئانی ناردو هته خواره وه بۆ ئیمه له په پره ی ناوهر و که کی بگهین و کاری پی بکهین، بیکهین به ده ستور و یاسا بۆ خو مان له هه مو رو یکه وه و له هه مو کات و جیگه یه کا نه ک بۆ نه وه ی نایه ته کانی له بهر بکهین. نه گهر ئیمه کاری پی ته کهین ئیمه و نه وانه ی تانه ی لی نه ده ن ئیمه و نه وان وه ک یه ک واین، کار به ده ستانی ئیستا که یاسای ده ستکرد دروست نه که ن که دژی قورئان و کاری پی ته که ن به موسلمان دانانرین. که چی نه لئین: ئیمه موسلمانین. پیغه مهر فره موی: کاتی دیت به سه ر ئاده می زاد باوهر هینان هه ر شیوازی نه می نی و قورئان خو یندنی .

﴿ قِيمًا لِّیُنْذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِّنْ لَّدُنْهُ ﴾ به لکو خوا قورئانی گیرا وه به جو ریکی راست وریک و به نرخ له بهر نه وه ی پی باوهر ان برسی نی له سزایه کی سه خت لای خوا وه پهیدا نه بی.

﴿ وَيَبْشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا مَا كُنْ فِيهِ أَبَدًا ﴾ وه مو زده نه دا نه و قورئانه به وباوهر دارانه ی نه وتو کاره چاکه کان نه که ن به راستی بۆ نه وان هه یه پا داشتیکی شیرین وچاک له به ده شتا له نیو نه و پا دا شته دا دانه نیشن هه تا هه تایه .

﴿ وَيُنْذِرُ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ﴾ وه بو نه وه ی برسی نی نه و که سانه ی نه وتو وتوویانه خوا منالی بۆ خوی دانا وه، وه که هه ندی له عه ره به کان لایان وایه فریشته کان که چی خوان وجوه کان نه لئین: عوزه یه ر کوری خواجه و گا وره کان نه لئین: عیسا کوری خواجه .

﴿مَالَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِبَائِهِمْ﴾ بۆ ئەو کەسانەو بۆ باوکەکانیان هیچ بەلگەو زانیاریە بۆ ئەو گفتوگۆیە خۆیانە نیەو دواى لاسایی کردنەوێ بار و بایرانیان کەوتوون.

﴿كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ﴾ ئەو گفتوگۆیە ئەوان ئەیکەن گفتوگۆیەکی زۆر گەورەیه لەناپەرەواییدا کە دەرئەچێ لە دەمیانەو بەبێ بەلگەو بنچینە، ئەوەندە گەورەیه لە بێ شەرمی و ناپەرەواییدا کە ئاسمان بڕوخیتێ و کێوێ کان لەبن هەلکەنێ.

﴿إِنْ يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا﴾ ئەو کەسانەى بڕیاری منال بوون بۆ خوا ئەدەن هیچ نالێن مەگەر درۆیکی زۆر گەورە ئەدەنە پال خوا. قەدەغەیه شتێ بەو جووررە بەبێ بەلگە بێژرێ.

﴿فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ عَلَى آثَارِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا﴾ دواى لەوانەیه تۆ خۆت لەخەفەتا بکوژێ لەسەر دوورکەوتنەوێ ئەوان و وازەیتان ئەگەر ئەوان باوەریان بەم گفتوگۆیەى خوا نەهێنا کە بریتیه لەقورتانی پیرۆز.

﴿إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا﴾ بەراستی ئێمە گێڕاومانە شتێ بەسەر زەویە بەجوانی و ئارایشت بۆ زەوی لە کانگا و کشت و کال و ئازال و منال و سامان، دواى ئەوانە نامێن، جیگەى سەر سوڕمانە ئەو کەسانە باوەرناھێن و دلێان بەجیهانەو بەستراو. ﴿لَتَبْلُوهُمْ أَئِهِمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾ لەبەرئەوێ ئێمە ئەو کەسانە تاقی بکەینەو چ کەسیکی ئەوتۆ لەوان کاری چاک ئەکەن و بەئادەمیزاد رابگەیهێنێ ئەو کەسانە کامیان خۆیان ئەپاریژن لە گوناھ ئەگینا خوا هەموو شتێ ئەزانێ بەبێ تاقی کردنەو.

﴿وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرًّا﴾ وە بەراستی ئێمە ئەگێڕین شتێ بەسەر زەویەوێ بەخاک و بە زەویەکی ئەوتۆ گیای تێدا نەروایی و جوانیه کەى نایەلێن.

هەمووشتێ کەئادەمیزاد خۆیانى بۆ ماندو ئەکەن و خۆیانى بۆ ئەدەن بەکۆشت بێگومان خوا ئەوانەى بێ بەخشیون، هەموو کەسێ ئەگەر بەبەشى خۆى رازی بێ ئەو کەسە بەبەختیای ئەزى و خەفەت ناخواو چاوى لەسامانى کەسەوێ نیه کە داگیرى بکا،

نه گهر هه ولی زۆر تر بدا بو خۆی و ههر خۆی مه به سستی و بیهوی له سه ر دارایی جگهی خۆی بژی نهو که سه هه می شه خه فه تبار و بی تارامه و به ئاواتی خۆی ناگا .

له سوره تی نه لیسراء داو له مانای ئایه تی (٨٥) رۆن کرایه وه که قوره یشیه کان دوو که سیان نارد بو خزمه ت پیغمه ر ﴿ ﷺ ﴾ سی پرسپاری لی بکه ن (١) پرسپاری لی بکه ن: گیانی زینده و هه ران چ شتی که؟ پیغمه ر فه رموی: ههر خوا نه زانی گیان چ شتی که و که سی تر نایزانی. له م ئایه تانه ی دوا ییدا خوا با سی نه وه نه فه رموی: جو ه کان و وتیان به نوینه رانی قوره یش پرسپاری نه م دوو شتانه یشی لی بکه ن: (١) پرسپاری لی بکه ن: نه و کۆمه له لاوانه چ که سانی بوون باوه ریان به په روه رد گاری خویان هینا، له پیناوی بیرو باوه ری خویانا له نیشتمانی خویانا ده رچوون به سه رهاتیان چۆن بو؟ (٢) پرسپاری لی بکه ن: نه و پیاوه چ که سی بو رۆژه لات و رۆژئاوای پشکنی وزۆر به ی دانیشتمانی هینایه ژیر فه رمانه وایی خۆی، نوینه رانی قوره یشیه کان چوون نه و دوو پرسپاره ی تریان لی کرد، پیغمه ر ووتی به یانی وه لامتان نه ده مه وه، به و بۆنه وه یه نه یفه رمو:

﴿ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ﴾ خوا بو سه ره زه نشتی کردنی پیغمه ر بازده رۆژ سروه یی بو نه هاته خواره وه و خه فه تی زۆری خوارد. به و بۆنه وه دانیشتمانی مه ککه که وته جه و جۆل هه ریه که یان به جۆری باسیان نه کرد، دوا یی خوای مه زن سروه یی بۆنارد و وه لامی نه و دوو پرسپاره ی رۆن کرده وه به پیغمه ری فه رمو: جاری تر نه لئی فلان شت نه که م هه تا نه لئی ﴿ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ﴾. به و بۆنه وه خوا فه رموی:

أَمْ حَسِبْتَ

أَنْ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا ١

إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً

وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا ٢ فَضَرَبْنَا عَلَى آذَانِهِمْ فِي

الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ﴿١٥﴾ ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحِزْبَيْنِ أَحْصَىٰ لِمَا لَبِثُوا أَمَدًا ﴿١٦﴾

﴿ اَم حَسِبْتَ اَنَّ اَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا ﴾ نایا تو گومان
بردوه که به راستی دانیشتوانی نه و نه شکوه و مانه و هیان به زیندوویی ماوه به کی
دوورودریژ و ته خته به ناوی دانیشتوانی نه و نه شکوه و هیان تیدا نووسراوه نیشانه یکی
سه سرور پندره له نیشانه و به لگه و توانای نیمه به .

نه و شته ی زانراوه له نامه کۆنه کاندای باسی دانیشتوانی نه و نه شکوه و ته کراوه، که سانیکی
نه و توژ نه و نامه به هیان نه خوینده و به یا نه یان بیست به لایانه و به سیر بوو چون نه و ماوه
دوورودریژ و نه و سائه زۆرانه خه و توون و به بی خواردن ماونه ته و به . دواپی خوای مه زن
فه رموی به و که سانه: به لاتانه و به سیر نه بی، هه موو نیشانه کانی خوا هه مو نه قلی
سه رگه ردان نه کا، نه و که سده ی دانیشتوانی نه شکوه و هه موو بونه و هه رانی دروست
کردوه ناسانه له سه ری نه و لاوانه به یلیته و به خه و توویی ماوه به کی زۆر دووایی
زیندوویان بکاته و به . به لأم زۆر تر له ناده میراد به و کاره ی خوا نازان .

بو زانین: کورته ی به سه رهاتی نه و لاوانه ی خه ویان پندا که و توو له و نه شکوه و ته دا به م
جوړه به: دانیشتوانی شاری (نه فسوس) که کۆنه شاریکی (نه غریقیه کانه) که که و توو ته
سه ر رووباری (قهره سو) له ناسیای بچووک (نه ناضولی) نیستای تورکیا نه و کاته له سه ر
نایینی عیسا بوون، دواپی پاشایه کی زۆر سته مکار که ناوی (ده قیانوس) بوو په لاماری
شاره کانی رۆمی دا هه موی داگیر کرد به و شاره ی نه فسوسیشه و به ، نه و پاشایه فه رمانی دا
به دانیشتوانی نه و شارانه ته بی بن به بت په رست، زۆر به سه ختی به سه ریانا نه ی سه پاند،
هه ر که سی پیچه وانه ی فه رمانی نه و پاشایه بگردایه و بتی نه په رستایه نه ی کوشت و
له شه که ی به سه ر شواری شاره که دا هه لئه واسی. به لأم هه و ته لاوی خوین گهرم

له دانیش توانی نهو شاره زوریان لاگران بو واز له نایینی عیسا بهین، به نهیتی په رستی
 خویان نه کرد، نهو ههلو یسته ی نهو انیان به پاشا گه یاند و به پاشایان ووت: نهو لاوانه
 نایینی تو ناپه رستن، خواکانی تو به بی نرخ دانه نین و باوه پریان به وان نیه، پاشا داوی
 کردن بچن بو باره گای خوی، فدرمانی پیدان نایینی نهو په رستن. لاوه کان ووتیان:
 په روه رد گاری نیمه و ناسمان و زهوی و توو هه مو بونه وهران هدر خوایه و جگه لهو که سی
 تر ناپه رستین، دواپی پاشا به وانی ووت: نیوه لاویکی سه به رستن و نه قلتان ته وای نیه، من
 په له ناکم له سزادانی نیوه، داواتان لی نه کم بیر له خوتان بکه نه وه، له دواپی سی رژی تر
 بینه وه بو لام. لاوه کان بو دیاری کردنی پاشه رژی خویان به نهیتی که و تنه ووتو ویز،
 دواپی پیک هاتن لهو شاره پر و نه دهره وه، بو نه وه ی نایینی خویان پیاریژن، بو یه یه کیکیان
 ووتی: من نه شکوه تی نه زانم که باو کم مده کانی نه کرده ناوی، لاوه کان به بیانوی یاری
 تو پینه وه، بو نه وه ی که س گومانیان لی نه کا به ره و نه شکوه ته که که و تنه ری، له ریگه دا
 دایان به لای شوانیکا سه گیکی لا بوو، شوانه که خوی و سه گه که ی دواپیان که و تن هه تا
 گه یشته لای نه شکوه ته که را کشان وخوا (سی سه د و نو سال خهوی لی خستن) دواپی نهو
 ماوه یه له خه و را په رین پر سیاریان له یه کتر نه کرد نه بی چه ند ماوه یه بی خه و مان پیدا
 که و تی؟ وه لای یه کتر یان نه دایه وه: له وانه یه رژی بی یا هه ندی له رژی بی، دواپی
 ووتیان په روه رد گاری نیمه نه یزانی به ته نها، که واته بایه کیکیان بنیژن هه تا هه ندی
 خواره مده نیمان بو بکری و بیخوین و ناگای له خوی بی و به ژیرانه بر و، چونکه نه گهر
 پیمان بزائن، نه مان کوژن و به رده بارانمان نه کهن یانه مان گیر نه وه بو لای نایینی خویان،
 کاتی نوینه ره که یان چوه بازار خواره مده نی بکری چوه لای خواره مده نی فروشی
 کاتی پاره ی دایه دهستی بفروشه که ته ماشای پاره که ی کرد که ناوی ده قیانوسی
 له سه ر نوسراوه، گومانی برد نهو لاوه گه نجینه ی دوزیوه ته وه، کو مه لی له پیوانی
 بازار له وان کو بونه وه، نهو لاوه به سه رهاتی را بووردوی خویانی بو گیرانه وه.
 دانیش توان ووتیان: بی و نه بی نه م لاوه یه کیکه لهو لاوانه باو و بایرمان بو یان

گێڕاوینەتەو لە دەست سەتەمی (دەقیانوس) رایان کردووە، دەنگ و باس گەشت بەپاشای شار، ئەو پاشایە زۆر چاک و دادپەرور بوو لاوەکانی بانگ مردو ووتی: ئەم دراوەت لە کوێ بو، لاوەکە بەسەرھاتی خۆیانی بۆ گێڕایەو، پاشا بەرپەرەکی گەشەووە و زۆر بە نایستەو نەرمی ووتی: ھاوریکانت لە چ جێگەیەکن؟ ووتی: لەفلان ئەشکەوتن، پاشا دانیشتوانی شار چوونە دەرەووە بۆ لای ئەو ئەشکەوتە کە گەشتە لای ئەشکەوتە کە ولاوەکانیان چاوی کەوت و لەیەک گەشتن لاوەکان لەپەرورەدگاری خۆیان پارانەووە بیان مرنی، خوای مەزن وەلامی دانەووە مراندنی، ئەو ئەشکەوتە کەوتووە نیوان (عموریە) و نیوان (نیقیە) کە دووشاری کۆن لەئاسیای بچووک = (ئەناضول) ی ئیستای تورکیا، خوای مەزن بە کورتی و بەبوختەر و زۆر بەرونتر ئە وروداوە لەمەودووا باس ئەکا.

بۆزاین: زانایان بیریان جیاواژە لەمانای (الرقيم) ھەندیکیان ئەلین: ناوی سەگەکی لاوەکانە. ھەندێ تریان لایان وایە ناوہ بۆ ئەو نامەیە ناوی ئەوانی تیدا نووسراوە، ھەندێ تریان ئەلین: ناوی ئەو وکیوہیە ئەشکەوتە کە تیدا، ھەندێ تریان ئەلین ناوہ بۆ ئەو گوندە ی لاوەکان.

بەلام ھەندێ لەزانایان ئەلین دانیشتوانی رەقیم کۆمەڵی تر بوون جگە ی ئەو لاوانە ی پیشوو، سی کەسبوون کە چوونەتە دەرەووە بۆ پەیدا کردنی خواردەمەنی بۆ خۆیان و خێزانەکانیان، دوا ی باران رینگەیان پی تەگری و ئەچنە ناو ئەشکەوتیکەو، دوا ی بەردی ئەکەوتە خوارەووە و دەرگای ئەشکەوتە کەیان لی تەگری. یەکیکیان ئەلی: باھەر یە کەمان باسی کردەوہ یەکی چاکی خۆمان بکەین بەلکە خوا بەزەیی پێمانا بیئەو بەھۆی پیروزی ئەو وکارەمانەووە رزگارمان بکا: یەکی لەو سی کەسانە ووتی: من ئیشم ئەکرد بەچەند کرێکاری، لەنیوہی رۆژدا پیاوی ھات و کاری کرد لەگەڵ کرێکارەکانی تردا و بەئەندازە ی تەواوی ئەو رۆژە کاری کرد منیش کری ی رۆژیکم دا، یەکی لەکرێکارەکان تورەبوو ووتی: ئەوپاوە نیوہی رۆژی کاری کردو، بۆ تەواوی کرێکە ی ئەدەیتی تورەبوو کرێکە ی وەرنەگرت، کرێکە یم لەگۆشە یەکی ھۆدە یەکا دامنا، لەپاشا

گوڭرەيەكى مېنەم پى كرى، ئە وگوڭرەكە كەوتە زاۋزى و بەۋىستى خوا ئەندازەيەكى
زۆرى ئولاخى لى پەيدا بو، دواى ماۋەيە ھاتەۋە بۆ لام و نەم ناسى و پىرو لاۋاز بو،
ووتى: من مافىكم بەلاتەۋەيە، بۆى باس كردم و ناسىمەۋە ھەموو ولاغەكانم دايە
دەستىەۋە، خوايە ئەگەر من ئەو كارەم لەبەرتۆ كرددوھ رزگارمان بفرمىو كىۋەكە كەوتە
جۆلە بەجۆرى روناكيان بەدى كرد .

پىاۋى ترىان ووتى: من گوزەرائىكى خۆشم ھەبوو سامانىكى لەخۆم زۆرتەر ھەبوو
،دانشىوانى تر توۋشى گرانى بون، ژنى ھات بۆ لام و داۋاى خواردەمەنى لىكردم، دواى
من پىم ووت: سۆيىدەم بەخوا، ھەتا ئەو كارەم لەگەل ئەكەى نات دەمى، ژنەكە نەى كرد
وگەرپايەۋە، لەپاشا سى جار ھەر بەوجۆرە ئەھات وئەپرويشتەۋە، دواى ئەو روداۋەى بۆ
مىردەكەى گىپراۋەۋە، مىردەكەى وتبوى: ۋەلامى بدەرەۋەۋە خىزانەكەت رزگار بىكە و
بگەرە فرىيان، ژنەكە گە رپايەۋەۋە خۆى دا بەدەستەۋە، كاتى خۆى دەرخست و ويستم
بچمەلاى لەشى ئەلەرزى. پىم ووت: بۆچ ۋا ئەلەرزى، ووتى: لەترسى خوا. منىش
ووتم: تۆ لەخوا ئەترسى لەكاتى ناخۆشى و تەنگانەدا، من لەخۆشى و ھەرزانىدا لەخوا
ناترسم، ۋازم لى ھىئا ھەرچى داۋا كرددو دام پى، خوايە ئەگەر من ئەو كارەم لەبەر تۆ
بوھ بگەرە فرىيان. كىۋەكە كەوتە جۆلە بەجۆرى يەكزىمان ئەناسى .

پىاۋى سىھەم ووتى: من باوك و دايكىكى پەك كەوتەم ھەبون ھەندى مەپم ھەبون،
ئەبۋايە نان وئاوم بدانايە، دواى ئەپرويشتم بۆ لاى مەپەكانم، بەپىكەوت رۆژى باران
نەيھىشت بگەرپمەۋە بۆ لايان، نەچومە لايان ھەتا شەۋى بەسەردا ھات، دواى چومەۋە
بۆلاى خىزانەكانم و كاسەى شىرەكەم برد و شىرەكەم دۆشى و پىم كرد، چوم بۆ لاى
باوك ودايكم سەپىم كرد خەوتبون، لام گران بوو بىداريان بگەمەۋە، ۋەستام و كاسە
شىرەكەم بەسەر دەستەۋەبو، ھەتا بەيانى بىدارى كرددەۋە، ئەو كاتە شىرەكەم دەرخوارد
دان، خوايە ئەگەر من ئەو كارەم لەبەر تۆ كرددوھ رزگارمان بىكەى، بەردەكە بەتەۋاۋى
لاچو، دواى ھەمويان چۈنە دەرەۋە .

نهوى جىگه بى پرواى تهواو بى دانىشتوانى كه هفو ره قىم هه ربه كن، ره قىم ناوى نهوشته بى ناوى نهو لاوانه بى تىدا نووسراوهو به سهرهاتيان رپون كراوته وه، خوايش له هممو كهس زاناتره، خواى مه زن باسه كه مان بو رپون نه كاته وهو نه فهرموى:

﴿ إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ ﴾ تو بى نهو كاته بكه ره وه كو مه لى له لاوانى پىاو ماقولانى روم چون بو لای نه شكه وته كهو كرديان به جىگه بى پشورودانه وهى خويان، له ده سى پاشايه كى سته مكار هه له اتن له بهر پاراستى نايى خويان، بو نهو كه سانه بى باس بكه پرسى ريان له تو كرده به نيازى بريندار كردنى توو پهك خستى تو .

﴿ فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا ﴾ دواى نهو لاوانه ووتيان: نهى پهروه رگارى ئيمه: تو به خشه به ئيمه له لايه نه خوته وه شى هو لى بوردنى تو له ئيمه و خوارده مه نيمان بده بى و له دوژمن بمانباريزى و ناماده بى بكه له م كاره بى نهو تو ئيمه تووشمان بو له جيا بونه وهى بى باوه ران شاره زايى و راغومايى وه رگرتن بو لای ره از مه ندى تو .

﴿ فَضَرَبْنَا عَلَى آذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ﴾ دواى ئيمه دامان به سهر گويچكه بى نهو لاوانه دا په رديه هيچ شى نه بىستن. يانى ئيمه نه وانمان خه وانده له نيو نهو نه شكه وته دا چه ندين سالىكى ديارى كراوى زور دورو دريژ .

﴿ ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَبِيًّا وَإِلهَهُمْ إِلَهِهٖمُ إِلَهِ يَسْمُوْنَ ﴾ له پاشا ئيمه نهو لاوانه مان زيندوو كرده وه له خه و بيدار مان كرده وه له به ره نه وهى ئيمه بزايى چ تا قمى لهو دوو تا قمه نه زان به نه ندازه بى مان وه يان لهو نه شكه وته دا، زانبارى ئيمه بو ناده ميزاد رپون بيهته وه .

زانايان له ديارى كردنى نهو دوو تا قمانه دا بى ريان جياوازه: نايان نهو دوو تا قمه له لاوه كانى دانىشتوانى نه شكه وته كدن يا له دانىشتوانى ناو شان، يابريتن له دانىشتوانى رابورددو يابريتن له باوه رداران و بى باوه ران. نايه تى (۱۹) بى نه مسوره ته وانه گيه نهى نهو دوو تا قمه بريتن له لاوه كانى ناو نه شكه وته كه .

له دوايدا خواى مه زن به دريژى باسى به سهرهاتى دانىشتوانى نه شكه وت نه كاو نه فهرموى:

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ

إِنَّهُمْ فَتِيَةٌ أَمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ﴿١٣﴾ وَرَبَطْنَا

عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

لَنْ نَدْعُو مِنْ دُونِهِ إِلَهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا ﴿١٤﴾ هَؤُلَاءِ

قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ إِلَهًا لَوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِم

بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿١٥﴾

وَإِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ فَأَوْا إِلَى الْكَهْفِ

يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَهَيِّئْ لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مَرْفَقًا

﴿١٦﴾ وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ

الْيَمِينِ وَإِذَا غَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ

مِنْهُ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لِيَهْدِيَ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ

يُضِلِّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْسِدًا ﴿١٧﴾ وَتَحْسَبُهُمْ آيَةً ظَا

وَهُمْ رُقُودٌ وَنُقِلْتُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشِّمَالِ وَكَلْبُهُمْ

بَسِطَ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ

﴿ ۱۸ ﴾ فِرَارًا وَلَمِلْتُمْ مِنْهُمْ رُعْبًا

﴿ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ ﴾ ئیمه نه یخوئینه وه به سهر ئیوه دا هه والی دانیشتوانی نه وه نه شکه وه به راستی و به بیگومان. دانیشتوان بهر له هاتی پیغه مهر ﴿ ۱۷ ﴾ باسی نه وه لاوانه یان نه کرد هه ریه که یان له نامه ی خو یانا نویسیویان به جوړی نه وانه هه مویان نه فسانه بوون و به نه زانینه وه نوسرابون وله راستیه وه دوور بوون .

﴿ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ﴾ به راستی دانیشتوانی نه وه نه شکه وه چه نه د لاوی بون باوه ریان هینابو به پهروه ردگاری خو یان و وازیان له بت په رستی هیوا ئیمه شاره زایی و باوه رهینانمان بو یان زوړ کرد و یاریده مان دان ریگه ی راست بدوژنه وه و بهرده وامن له سهر بروای بیگومان .

﴿ وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا ﴾ وه ئیمه دلی نه وانمان به هیز کرد کاتی له بهرده م ده قیانوس راوه ستابون هه تا نارام بگرن له سهر دهر چوونیان له نیشتمانی خو یانا و وازه یتیان له خزم و کهس و کاری خو یان له بهر پاراستنی ئایینی خو یان کاتی داوای وه رگه ریان لی کردن .

﴿ فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَنْ نَدْعُو مِنْ دُونِهِ إِلَهًا ﴾ دوایی ووتیان: پهروه ردگاری ئیمه پهروه ردگاری ئاسمانه کان و زهویه ئیمه ناپه رستین له جگه ی پهروه ردگار هیچ خوا یه تر، نه وه خوا یانه ی ئیوه پوچ و بی نرخن .

﴿ لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا ﴾ به راستی ئیمه نه گهر بلین نه وه بتانه خوان نه وه کاته ئیمه له سنووری دیاری کراوی خوا دهر چوون و شتیکی ناشایسته مان ووتوه وه هر گیز ئیمه نه وه شته نالین .

﴿ هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴾ دانیشتوان نه م شاره ی ئیمه تا قمیکن وه ریان گرتوه له جگه ی خوا چه نه د خوا یه بو په رستن له ژیر هه ر هه ی ده قیانوساو له ترسی کوشتنی خو یان، نه گهر راست نه کهن بو نایه رن

به لگه کی به هیز له سهر په رستی نهو بتانه و بلین: خوا فرمانی داوه بو په رستیان، ههر
تایینی به لگه کی نه بی پوچ و لاسای کردنه وی پیشوانه، ناده میزادی ژیر دروست نه
وهی بگری.

﴿ فَمَنْ أَظْلَمَ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴾ دوا بی چ که سی سته مکار تره لهو که سه ی
بوختان هه له بستی به درو پیدا به سهر خوادا که به گومانی خویان نه و بتانه خوان.

سته مکارانی خزمه کانی نهو لاوانه تنگیان هه لجنی به لاره باوه دراره کان و هه ولیان دا
وهریان گپن له تایینی خویان، بو نهو مده سته هه ندی له لاره کان به هه ندی تر له خویانیا
ووت:

﴿ وَإِذَا غَضِبْتُمْهُمْ وَمَا يَبْدُونَ إِلَّا اللَّهَ فَأَوْفُوا إِلَى الْكَهْفِ ﴾ وه هر کاتی نیوه و از بهین
له خزمه کانتان و لهو شته نهوان نه په رستن له جگه کی خوا دوا بی نیوه په نابیدن بو لای نهو
نه شکه و ته، هه تا رزگارتان بی.

﴿ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَهْدِيْكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مَرِيقًا ﴾ په روه رد گاری نیوه
فراوان نه کا بو نیوه له پروزی و به زه بی خوی و ناسان نه کا بو نیوه بو نه م کاره ی خوتان
شتی نیوه دلخوش بکا و سودی لی و هر بگرن.

دوا ی پاوړی کردن له نیوان خویانا بریاراندا په نا بیدن بولای نهو نه شکه و ته، چونکه
چاره ی تریان نه دوزیه وه، دوا بی چوونه ناوی کاری و خویانیا سپارد به خوا و پازی بون
به وه ی خوا بو نه وانی بکا بابیش مرن له برسانو به تینوی.

نهو لاوانه پروایان به خوی تاک و ته نهها هینا و بیرو باوه ری خویانیا را گه یاندو
به ناودا لیشتوانو خویانیا نه فروشت به بی باوه ران به پله و پایه و سامان. به داخه وه له م
سهر دهمه ی نیمه دا زور کهس هه ن تایین و نیشتمانی خویان نه فروشن به تایه تی میزه ر
به سهر و عبا له بهر به ناوی تایینه وه ریگه خوش نه کهن به په پره وی سته مکاران و
نیشتماندا گیر که ریان.

خویا مذن، باسی چو نیه تی نهو نه شکه و ته و به سهر هاتی نهو لاوانه نه کا و باسی
پاراستیان له تهرایی و بونی ناو نهو نه شکه و ته نه کاو نه فهر موی:

﴿وَتَرَى الشَّمْسُ إِذَا طَلَعَتْ تَرَارٍ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ﴾ وەتۆو هەموو کەسی
خۆر ئەبینی کاتی هەلدی روناکیە کە ی لائەدا لە ئەشکەوتی لاوەکان لەلای راستیانەووە
گەرماپی خۆر لیان نادا هەتا نازاریان بدا. یانی ئەو لاوانە لە جیگەیه کی زۆر باشا بوون و
لە ژێر چاودێری خوادا بوون لە ناوەراستی ئەشکەوتە کەدا، بەجۆری بەشیکی باش پشوو
خۆیان وەرگرن لە هەوای پاک و بای بەیانی بەجۆری تیشکی خۆر لەوان نەدا.

﴿وَإِذَا غَرَبَتْ تَقَرَّبُ مِنْهُمْ ذَاتِ الشِّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ﴾ وەهەرکاتی خۆر ئاو ببوایە
لە لاوەکان لای ئەدا و بەلای چەپا وەرئەگەرا و لاوەکان لە جیگەیه کی بەربلۆ و فراوانی
ئەشکەوتە کەدا بوون، ئەو ئەشکەوتە گەورە بوو کونیکێ تێدا بوو هەوای پێدا ئەهات و
روناکی خۆر ئەهاتە ناوی ئەشکەوتە کەو نە ی ئەدا لە لەشیان نە لە کاتی هەلھاتی خۆرداو
لە کاتی ئاوبونیا.

﴿ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ﴾ ئەووی باسکرا لە بەسەرھاتی دانیشتوانی ئەو ئەشکەوتە
لە شتە سەر سوڕینەرەکان و توانای زۆر گەورە ی بەلگە کانی خوا یە و کاری پەک خەری
خوا یە، خوا هەموشتی لە جیگە ی شیاوی خۆیا دائەنی و بیربکەنەووە بە چ جۆری خوا
دانیشتوانی ئەو ئەشکەوتە ی پاراست لە ستەمکاران.

﴿مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ﴾ هەرکەسی خوا شارەزای ڕێگە ی راستی بکا و ڕزگاری
بکا لە بی باوهری بەهۆی بیرکردنەووە خستە کاری ئەقل دوا یی ئەو کەسە ڕێگە ی راست
و شارەزایی وەرگرتووە و یتە ی دانیشتوانی ئەو ئەشکەوتە.

﴿وَمَنْ يَضِلْ فَلَنْ يُجِدْ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا﴾ وەهەرکەسی خوا ڕێگە ی راستی لی وون بکا
و ئەو کەسە ئەقڵی خۆی نەخاتە کار بو دۆزینەووە ی ئایینی راست، دوا یی دەست ناکەوێ
بو ئەو کەسە هیچ یاریدەرێ شارەزایی ڕێگە ی راستی بکا، بەو یتە ی دەقیانوس و
گەلە کە ی.

﴿وَتَحْسِبُهُمْ أَيْقَاطًا وَهُمْ رُقُودٌ﴾ وەتۆو هەموو کەسی گومان ئەبا ئەو کەسانە
لەو ئەشکەوتە دا بیدارن، چونکە چاویان کرابووە بەو یتە ی کەسانی تەماشای بەردەمی

خۆیان بکەن و لەشیان تەپو پاراوو خۆتیان هاتوچۆی ئەکرد بەدەمارەکانیان و ئەوان لەراستیدا خەوتبوون .

﴿وَأَنقَلِبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشِّمَالِ﴾ وەئیمە لەشی ئەو لاوانەمان ئەو دیو دیو ئەکرد و ئەمان جولاندن جاری بەلای راستاو جاری تر بەلای چەپا بەگوێرە ی پێوست ئەوەك لەشیان برزی و تووشی ئەخۆشی بین بەدریژایی مانەوێان لەو ئەشکەوتەدا .

﴿وَكُلُّهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ﴾ وەسەگی ئەو لاوانە هەر دوو دەستی راکیشابوو لەبەردەم ئەشکەوتە کەدا بەوێنە ی پاسەوانیکی دلسۆز و دەرگەوانیکی دلپاک و دەست پاک .

﴿لَوْ أَطْلَعَتْ عَلَيْهِمْ لَوْ وَلَّيْتُ مِنْهُمْ فِرَارًا﴾ ئەگەر تۆو هەموو کەسانی تر ناگاداریتان پەیدا بکدرایە بە سەر ئەو لاوانەدا لەو ئەشکەوتەدا تەماشایان بکردنایە بەراستی پشتان ئەکردە ئەوان بە راکردنیک ی زۆر توند لەبەرتەرس و سامناکی ئەو جیگەیه .

﴿وَلَمَلِئْتُ رُجْبًا﴾ وە تۆو کەسانیک ی تر دلپان پڕنەبوو لەترسی بەچاوی کەوتن ئەوان، چونکە ئەو جیگەیه چۆل و دوور لەئاوەدانی بوو کاری بەوجۆرە زۆر سەرسۆرینەر بوو شتی وانەبیرابوو .

وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِئْتُمْ قَالُوا لَبِئْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِئْتُمْ فَابْعَثُوا أَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى طَعَامًا فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلَا يُشْعِرَنَّ

بِكُمْ أَحَدًا ﴿١٩﴾ إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ
 أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا إِذَا أَبَدًا ﴿٢٠﴾
 وَكَذَلِكَ أَثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَن وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ
 السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ يَتَنَزَّعُونَ مِنْهُمْ أَمْرَهُمْ فَقَالُوا
 ابْنُوا عَلَيْهِم بُنْيَانًا رَبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَى
 أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا ﴿٢١﴾ سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ
 رَابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا
 بِالْغَيْبِ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ
 بِعَدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرَاءً ظَاهِرًا
 وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٢٢﴾

﴿﴾ وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَسْأَلُوا بَيْنَهُمْ ﴿﴾ وهههه بهو جوړه ی نیمه نهو لاوانه مان خه واند
 نیمه نهو انمان بیدار کرده وهه دوا ی نهو ماوه دوورودر پژه نهله شیان گورابوو نه بهر گه کانیا ن
 کونه بو بو، بیگو مان نه وانه هه مو یان به گوریه ی توانای نیمه بو، له بهر نه وه ی نهو لاوانه
 پر سیار بکدن له نیوان خو یانان له به سه ره اتی خو یان و له نه ندازه ی ماوه ی مانه وه یان
 له و نه شکه و ته دا هه تا خو یان و دانیش توانی شاره کان توانای خو یان بو دهر که وه ی و بز ان
 هه بهر بهو جوړه ی ش خوا مردووان زیندوو نه کاته وه .

پرسىيار / خىواي مەزن لە ئايەتى (۱۲) دا ئەفەرموى: ئيمە ئەو لاوانەمان زىندوو
کردنەو لە بەر ئەوەي ماوەي مانەوەيان لەو ئەشكەوتەدا بزانى، لەم ئايەتەدا ئەفەرموى:
لە بەر ئەوەي پرسىيار لە يەكترى بکەن، ئەو دوو ئايەتە چۆن دژى يەكتر نين ؟

و ئەلام / هېچ دژايەتە لە نىوان ئەو دوو ئايەتەدا نە، چونکە خىواي مەزن دانىشتوانى
ئەشكەوتە کە بىدار ئەکاتەو لە بەر دووشت: بە ئايەتى يەكەم ئامازە ئەکا بۆ ئەو مەبەستە،
بەم ئايەتەيش ئامازە ئەکا بۆ لای ئەمەي ئيرە .

﴿ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا يَوْمًا أَوْ بَعْضُ يَوْمٍ ﴾ يەكئى لەو لاوانە و گەورە کەيان
ووتى: چەند ماوەيە ئيوە ماوەتەو لەم ئەشكەوتەدا، ووتيان: رۆژى دووايى تەماشاي
يە کيان کرد و خۆر هيشتا ئاوا نەبوو، ووتيان. يا هەندى لە رۆژ ماوينەتەو لەم
ئەشكەوتەدا، دوايى يەكە يەكە تەماشاي خويانيان کرد نينۆك و موى سەريان دريژ بوو
بۆيان دەرکەوت زۆرتر لە رۆژى ماوەتەو، بۆيە .

﴿ قَالُوا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ ﴾ هەندى تريان ووتيان: پەرەردگارى ئيوە زاناتەر
بە ئەندازەي ئەو ماوەيە ماوەتەو، خۆمان ئاگادارين زۆرمان برسيە .

﴿ فَأَبْعَثُوا أَحَدَكُمْ بِوَرْقِكُمْ هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى طَعَامًا ﴾ دوايى ئيوە رەوانە
بکەن يەكئى لە خۆتان بەم دراوە زيوەي خۆتانەو بۆ لای شارى ئەفسوس، دوايى ئەو
کەسە تەماشايەکا لای چ کەسى لە دانىشتوانى ئەو شارە خواردەمەنى رەواو پاکى هەبوو
بيکرى .

﴿ فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا ﴾ دوايى ئەو کەسە بهيتى بۆ ئيوە
خواردەمەنىە لەو خواردەمەنىە پاک و رەوايە و پيوستە ئەو کەسە نەرمى بە کار بهيتى
لە کړينى ئەو خواردەمەنىە و نەخەلتى و لەرېگەدا لەسەر خۆ بپروا و سەرنجى کەس
پانە کيشى و هېچ يەكئى بەو کەسە نەزاني و هەستى بى ئەکا .

﴿ إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعَذِّبُوكُمْ فِي مَلِئَتِهِمْ ﴾ بەراستى ئەگەر
دانىشتوانى شار بە جيگەي ئيوە بزاني و ئاگادارى پەيدا بکەن بەسەر ئيوەدا بەردەبارانتان
ئەکەن و ئەتان کۆژن يا ئەتان گيرنەو بۆ ئايىنى خويان و بى باوەرتان ئەکەن بە زۆر و بە
ليدان .

﴿وَكُنْ تَفْلِحُوا إِذَا أَنْدَا﴾ وەئىوھ لەمەو پاش رزگارتان نابى لەسزای خوا ئەو کاتە بگەرێتەوھ بۆ لای ئایینی ئەوان ھەتا ھەتایە، ئەو لاوانە نەیان وەزانی دانیشتوانی ئەو شارە جگەى ئەوانەى پېشوو و باوھەردار.

بۆ زانین: کاتى ئەو کەسە چوو بۆ نێو شار بۆ کرپنى خواردەمەنى و خوێ ئەپاراست لەوێ ھەستى پى بکەن بەو جۆرەى ھاوڕێکانى نامۆژگاریان کرد. بەلام کەوتوپر تووشى شتى بو لەگوماندا نەبو، چونکە کاتى پارە کەى دایە دەستى خاوەن خواردەمەنیە کە لى ووردبویەو ووتى: ئەم دراوھ کۆنە دراوی کاتى دەقیانووسەو کەس مامەلەى پى تاکا، خاوەن دراوھ کە ووتى: چۆن لەدویتیوھ تائەمڕۆ جیھان گۆراوھ، ئەو ھەوالە بلاوبویەو بەناو دانیشتوانى شارد، کاتى پرسیاریان لى کرد ھەوالى دا بەوان من و ھاوڕێکانم بۆ پاراستنى ئایینی خۆمان لە پاشای ستەماکار پەنمان بردە لای ئەو ئەشکەوتە، ھەندى لەو کەسانەى لەوێ بوون ووتیان: بەلێ بیستومانە تاقمى لە کاتى کۆنا ھەلھاتوون بۆ پاراستنى ئایینی خۆیان لە ستەمى پاشایە ناوی دەقیانووس بوھ کە خاوەنى ئەم وێنە لەسەر ئەم دراوھ و پەنایان بردوھ بۆلای ئەشکەوتى لەوانەى ئەمانە ئەو تاقمە بن، دواى دانیشتوانى شار رایان کرد بۆ لای ئەشکەوتە، خاوەن دراوھ کە لەپیشا چو بۆ لای ھاوڕێکانى و ئەو ھەوالەى بۆ گێڕانەوھ، دواى کاتى بەسەرھاتە کەیان دەرکەوت و بەکارە کەیان زانرا لەخوا پارانەوھ و داویان لەخوا کرد ئەوێ چاکە بۆیان بکا، کاتى پارانەوھ کانیا کۆتایى پى ھات خوا ھەمويانى مراند و گیانى پاکیان چوێوھ بۆ لای خوا، دواى دانیشتوان مزگەوتیکیان بەسەریانەوھ دروست کرد. بۆ روون کردنەوھى ئەو باسانە و ھەندى ناگادارى لەتوانای خوا، خوا ئەفەرموی:

﴿وَكَذَلِكَ أَغْتَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَن وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ﴾ وەھەر وەك بەو جۆرەى ئێمە راغوبى ئەو لاوانەمان زۆر کرد بۆیان و دلمان بەھێز کردن و ئەوانمان خەواندو لەپاشا بیدارمان کردنەوھ، ھەروایش ئێمە دانیشتوانى ئەو شارەوھ دراوسێکانیانمان ناگادار کرد لەبەسەرھاتى دانیشتوانى ئەو ئەشکەوتە، بەراستى و بەیگومان لەبەرئەوھى کەسانى کى ئەوتۆ ناگاداریان پەیدا کرد بزانی کە بەراستى بەلێن دانى خوا بەزیندوو کردنەوھى مردوان راست و بیگومانە.

﴿ وَأَنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ فِيهَا ﴾ وهزانن بهراستی رۆژی دواپی گومان له بونیدا نه، چونکه ههركه سی توانای به سهر خهواندن تهو لاوانه بی بۆ ماوهیه کی دوورودرێژ و لهش و گیانیان پارێزراوی له پرزان و بیان هیلتیهوه به بی خواردن باشه نه توانی مردوان زیندوو بکاتهوه له پاشه رۆژدا .

﴿ إِذْ يَتَنَزَّعُونَ يَتَبَّهُمُ أَمْرُهُمْ ﴾ دانیشتوانان بیدار کردهوه له کاتیکا دانیشتوانی شار و دراوسی تهو نه شکه وته له ناو خویانان بیرو بۆ چونیان دژی یه کتری بو له باره ی ئایینی خویانهوه: ئایا دانیشتوانی تهو نه شکه وته خهووتون یا مردوون ئایا مردون به لهش و گیانهوه زیندوو نه کړتیهوه یا به گیانی تهنها، بۆ نهوه ی پروون بیتیهوه بۆیان به لهش و به گیانه. ههروهها بیرو بۆ چوونی دانیشتوان جیاواز بو ئایا خانوی دروست بکهن به سهریانهوهو بیکه نه گوندی یا مزگه وتی دروست بکهن به سهریانهوهو نوێژی تیدا بکری، بۆ پروون کردنهوه ی تهو مه بهسته خوا نه فله رموی:

﴿ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِم بُنْيَانًا رَبُّهُمْ أَغْلَمُ بِهِمْ ﴾ دواپی کاتی خوا دانیشتوانی تهو نه شکه وته ی مراند هه ندی له دانیشتوان ووتیان: ئیوه دروست بکهن خانوی به سهریانهوه و بیکه نه گوندی، پهروه دگاری تهو تهو که سانه بیرو باوهریان جیاوازه زاناته له وان له باره ی باو پیری تهو لاوانه وهو زاناتروه له به سهرهاتیان. که واته واز له ناکۆکی خویان بهین وهه مو کاری هه والیه ی خوی بکهن .

﴿ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَى أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَسْجِدًا ﴾ وه که سانیکی نه وتو سهر که وتبون به سهر کاروباری دانیشتوانی و سهر که وتن به سهریانا له گفتوگۆدا ووتیان: بهراستی ئیمه دروست نه کهین مزگه وتی به سهریانهوه بۆ نوێژ کردن له ناویدا، بیرو پای نه مانه ی دواپی سهر که وت و مزگه وتیکیان به سهریانهوه دروست کرد .

پیشهوا رازی و ته بهرسی نه لێن: کاتی نوێنه رانی گاوه کانی نه جران هاته خزمهت پیغه مهر باسی دانیشتوانی نه شکه وته که هاته باسهوه، یه عقوبیه کان ووتیان: ژماره یان سی که سن و چواره میان سه گه که یانه، نه ستوریه کان ووتیان: پینج کهس بوون و شه شه میان

سه گه که یانه، دواىى موسلمانان ووتیان: حهوت که سن و هه شته میان سه گه که یانه. دواىى زورترینى زانایان نه لّین: حهوتن و هه شته میان سه گه که یانه. خواى مه زن بیرو بۆ چوونى نه و که سانه ی نه لّین: سیانن یا پینج نه فهرموى: فریدانى هه والیکه په نهان و نه زانراوه و کهس ناگای لّی نه. که واته پیویسته حهوت بن و راستی نه مه یانه، چونکه خوا ناههرموى: فریدانى کاریکى نه پیه .

بۆ روون کردنه وى ژماره ی دانیشتوانى نه و نه شکه وته خوا نه فهرموى:

﴿ سَقُولُونَ ثَلَاثَةً رَّابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ خَمْسَةً سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا بِالْغَيْبِ ﴾
هه ندی تا قم نه لّین: لاوانى ناو نه و نه شکه وته سى که سن و چواره میان سه گه که یانه و، تا قمى تریان نه لّین: دانیشتوانى نه و نه شکه وته پینج که سن و شه شه میان سه گه که یانه، نه و دوو بیرو بۆ چوونانه گفتوگۆیه که له نه زانینه وه هاتوه فریدانى گومانه بۆ لای بۆشانی.

﴿ وَيَقُولُونَ سَبْعَةً وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ ﴾ وه تا قمى تریان به وى فهرموده ی پیغه مه رانه وه نه لّین: نه و لاوانه حهوت کهس بوون و هه شته میان سه گه که یانه. ناوى دانیشتوانى نه و نه شکه وته بهم جۆره یه: علیفح، مکشلمینا، مرنوش، دبرنوش، شاذنوش. ناوى شوانه که کفشططویش، ناوى سه گه که یان: قمطره .

﴿ قُلْ رَبِّيَ أَعْلَمُ بِعَدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ ﴾ تۆ بلى پهروه ردگارى من زاناتره له هه مو که سى به ژماره ی دانیشتوانى نه شکه وته که مه گهر که مى له ناده میزاد بزانی ژماره یان چهنده، نه و که مانه یش بریتین له و زانایانه بیرو بۆ چونیان وایه حهوت که سن و هه شته میان سه گه که یانه، له بهر نه وى خواى مه زن له دواىى بیرو بۆ چوونى دووانه که ی تر فهرمویه تى: ﴿ رَجْمًا بِالْغَيْبِ ﴾ .

﴿ فَلَا ثَمَّارَ فِيهِمْ إِلَّا مِرَاءٌ ظَاهِرًا ﴾ دواىى تۆ گفتوگۆ مه که له باره ی ژماره ی نه و لاوانه وه له گه لّ خاوه ن نامه کان مه گهر به گفتوگۆیه به ناشکرایى خوینراوه ته وه به سه ر تۆدا و به قولى بۆى دامه چوه، ههر نه ویه ئیمه باسمان کردوه، نه وه لامیان بدهره وه وه نه به درویشیان بخه ره وه .

﴿ وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴾ وه تو پرسیار مه که له هیچ که سی له ناده میزاد و خاوه ن نامه کان له باره ی دانیش توانی نه و نه شکوه ته نو نه وه ندهت به سه که خوا رونی کرده ته وه .

له کۆتایی نه و باسانه دا نه م بیرو بو چونه جیاوازانه باس نه که یی: ناده میزاد بیرو بۆچونیان جیاوازه نایا نه و نه شکوه ته له چ جیگه یه که: هه ندی ئه لئین: له فه له ستینه و له نزیک به یتولوقه ده سه. هه ندی تریان ئه لئین: له موسله. هه ندی تریان ئه لئین: له نه نده لوسه له لای غه رناته وه، چه نندین بیرو بۆچونی تر. نایا روداوی نه و لاوانه له کاتی عیسادا بوه یاداوی عیسا؟ نه و خوارد هه منی به بۆی رۆیشتن بیکر خورما بو یا میوژ یا گوشت بو. رهنگی سه که که یان چۆن بوه: گه م رهنگ بوه یا به له. کاوی یا رهش بوو یا سی. چه نندین بیرو بۆچونی تر، دوا یی جیگه ی سهر سورمان نیه بیرو باوه ریان جیاوازی. هه مووشتی هه واله ی خوا یه، پۆیست نیه نیمه بیانزانین .

دوا ی نه وه ی خوا ی مه زن نه و باسانه ی بۆ پیغه مه ر ﴿ ٢٣ ﴾ رۆن کرد وه، نامۆز گاری نه کا و نه فه رموی: مه لی: نه و کاره نه که م هه تا نه لئیی: (إِنْ شَاءَ اللَّهُ) وه که نه فه رموی:

وَلَا تَقُولَنَّ لِّشَآئِئِ
إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا ﴿٢٣﴾ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَاذْكُرْ رَبَّكَ
إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَىٰ أَنْ يَهْدِيَنِي رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ هَٰذَا رَشَدًا
﴿٢٤﴾ وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا
﴿٢٥﴾ قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا لَهُ الْغَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
أَبْصَرُ بِهِ وَأَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ

فِي حُكْمِهِ أَحَدًا

﴿ ولا تقولن لشيء إني فاعل غدا إلا أن شاء الله ﴾ وەتۆ بۆ هیچ شتیک و بۆ هیچ کاری نیازت وایی ئەو شتە بکە ی مەلی: بە راستی من بە یانی ئەو شتە ئە کەم مە گەر بلی (إن شاء الله) ئە گەر خوا ئارەزووی هەبی ئەیکەم. ئەو ئایەتە لەو وە هاتووە خوارووە کاتی عەرەبەکان پرسیاریان کرد لە پیغمەر ﴿ ﷺ ﴾: ئایا دانیشترانی ئەو ئەشکەوتە بە سەر هاتیان چۆن بوە؟ ئەو پیاوێ زۆر بەی زەوی داگیر کرد چ کەسی بوە؟ پیغمەر ﴿ ﷺ ﴾ بەی ئەو ی بلی: (إن شاء الله) ووتی: بە یانی وە لامتان ئە دە مەو، بەو بۆنە وە چەند رۆژ سڕوشی بۆ نە هاتە خوارووە. هەمو ئادە میزادی جیگە یە بۆ ئەو ی زۆر شتی لە بیر بچیتە وە. بە تاییە تی لە کاتی نەخۆشیدا و لە کاتی خۆشیدا و لە کاتی رووداوی زۆردا و کاری زۆریدا، زۆر جارانیشت وائەبی ناوی خوا لە بیر ناکا، خۆای مەزن فیрман ئە کاو ئە فەر موی:

﴿ واذکر ربک إذا نسیت ﴾ وەتۆ باسی ئارەزووی پەر وەرد گار بکە و بلی: (إن شاء الله) هەر کاتی تۆ لە بیرت چو یو (إن شاء الله) بکە ی و دوا یی بیرت کە و تە وە بلی .
﴿ وقل عسی أن یهدیني ربی لأقرب من هذا رشدا ﴾ وەتۆ بلی ئومید وایە کە پەر وەرد گاری من شارەزایی من بکا بۆ لای شتی چاکتر و بە سود تر بی لە و شتە ی من لە بیرم چو تە وە (إن شاء الله) ی لە سەر بکەم بە شارەزایی کردنیکی گە وەرە، چونکە لە بیرم چو تە وە ی هەندی کاردا سودی زۆری تیدا یە. یانی من ئومیدم وایە بە خۆای مەزن بە لگە ی زۆر گە وەر تر دانی لە زانیی بە سەر هاتی دانیشترانی ئەو ئەشکەوتە لە سەر راستی پیغمەر ایدە تی من وە ک هە و الدان بە بە سەر هاتی پیغمەر ان و هە و الدان بە شتی نەینی و نادیار و رووداوی پەیدا بی دوا یی .

﴿ ولبثوا فی کھفھم ثلاثمئة سنین و ازدادوا تسعا ﴾ وە ئەو لاوانە مابو نە وە لە و ئەشکەوتە ی خۆیا نا سی سەد (۳۰۰) لە لایەن سالا وە و لا وە کان نۆ سالی تریان زۆر کرد

لەسەر ئەو ماوە بەیانی سێ سەد و نۆسالی مابوونەووە لەو ئەشکەوتەدا بەخەوتوویی لەو رۆژەووە چوونە ناوی هەتا ئەو کاتەی بیدار بوونەووە و دانیشتوان ناگاداربون .

پرسیار/ لەبەر چ شتی خوا فەرموی: نۆسالی تریان زۆرتر کرد و یەكسەر نەیفەرمو: سێ سەد و نۆسالی مانەو ؟

وەلام/ فەرمودە ی خوا (و ازدادوا تسعا) نامازە بۆ ئەو ئەکا کە (٣٠٠) سال ئەکا بەسالی هەتاوی. سێ سەد و نۆ سال ئەکا بەسالی مانگی، چونکە جیاوازی نیوانیان نۆ سالە بۆ هەرسەد سال سێ سالە .

﴿ قل الله أعلم بما لبثوا ﴾ تۆ بلی: خوا زانترە لەو کەسانە بیرو بۆچونیان جیاوازه لەماوەی مانەوێ ئەو لاوانە لەو ئەشکەوتە کەدا، چونکە هەر خوا دروستی کردوون و خەواندونی و بیداری کردوونەتەووە دوا یی مراندونی .

﴿ له غيب السماوات والأرض أبصر به و أسمع ﴾ بۆ خوا یە زانیی نەینیەکانی ئاسمانەکان و زەوی لەدانیشتوانیان و هیچ بونەوهری لەخوا پەنهان نیە، جیگە ی سەر سورمانە شتی خوا ئە ی بینی و شتی ئە ی بیسی. خۆ ی مەزن بە رستە ی سەر سورینەرە باسی فەرمو لەبەر ئەو ی بزانی زانستی خوا زۆر دوورە لە زانستی گوی گران و بینەران چونکە شتی بچووک و گەروو نەینی و ئاشکرا ئەبینی و ئەبیسی دوور بن یا نزیک.

﴿ ما لهم من دونه من ولي و لا يشرك في حكمه أحدا ﴾ بۆ دانیشتوانی ئاسمانەکان و زەوی هیچ کەسی نیە لەجگە ی خوا سەردار و بەریوەبەری کاریان بی و خوا نی کردو بەهاوبەشی خۆ ی هیچ یەکی لەفەرمانەکانی خۆ یا .

وَأَتْلُ مَا أُوْحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٧﴾

وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ
يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ
أَمْرُهُ فُرُطًا ﴿٢٨﴾ وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ
شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا
وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ
الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٢٩﴾

﴿واتل ما أوحى إليك من كتاب ربك لا مبدل لكلماته﴾ وه تو بخوینە شتی
بەسروش نیراوه بۆ لای تو لەنامەی پەرورەدگاری خۆت، گۆی مەگرە بۆ ئەو کەسانەی
ئەلین: تو جگەی ئەم قورئانە بەینە یا بیگۆرە بەجۆری تر، هیچ کەسی نە لەفەرمودەکانی
پەرورەدگاری تو بگۆری و لەتوانای کەسیشا نە ئەو گۆرانە. کەواتە ئەو شتە ی خوا
ناردووەتی بۆ لای تو رایگەینە بە ئادەمیزاد لەو شتانەی پەیوەندارن بە وانەوه، وینە ی
دەنگ و باسی لاوانی ئەو ئەشکەوتە و جگەی ئەوانیش، تو ھەر لەسەر بروای بیگومان ی
خۆت بە، بەراستی ھاتوچۆی روژانی رابووردو روداوەکان سەلماندووانە کە موحمەد
دیاریەکی زۆر گەورە یە بۆ ئادەمیزاد و پەیامە کە ی لەئاسمانەوه نیراوه بۆ لای دانیشتوان ی
سەر زەوی و ھەتا روژگار بەرەو پیش کەوتن بروا چاکتر ئەو راستیانە دەرئە کەون و
ئەسەلینرین .

﴿ و لن نجد من دونه ملتحدا ﴾ وه تۆ دهستت ناکهوی له جگهی خوا هیج په ناگایه نه گهر تۆ لایدهی بۆ لایی و له په ناگای خوا دور بکه و یته وه له کاتی ته نگانه دا .
 نه گیر نه وه (عویهینه فهزاری) که یه کی بوه له سهرو که کانی قورهیش چو بۆ خزمهت پیغه مهر ﴿ ﴾ کۆمهلی له هاوړیکانی پیغه مهری بینی که له ناویان (سهلمانی فارسی) تیدا بو که سه ریچیکی به سه ره وه بو ئاره قی دهردا بو گه لایه کی خورمای به دهسته وه بو ، عویهینه ووتی به پیغه مهر : ئایا بۆنی ئەم که سانه ئازارت نادهن . نیمه ی سهرو که کانی قورهیش نه گهر موسلمان بین زۆر کهس چاومان لی ئەکا و موسلمان ئەبن ، هدر ئەم لات و لوتانه نایه لن نیمه دوا ی تۆ بکهوین تۆ ئەوان دور بخه ره وه له خۆت هه تا نیمه دوات بکهوین ، یا هیج نه بی جیگهی ئەوان له نیمه جوی بکه ره وه ، بهر له وه ی پیغه مهر وه لامیان بداته وه خوا فدرموی :

﴿ و اصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهه ﴾ وه تۆ دهروونی خۆت رابگره له گهل که سانیکی نه و تۆ پهروه ردگاری خویان نه په رستق به بهرده وامی هه مو به یانی وئیواران ره زامه ندی خویان نه یه وی و مه به ستیان هه ر خویا به و جگهی خویان مه به ست نیه .

﴿ و لا تعد عیناک عنهم تريد زينة الحياة الدنيا ﴾ وه تۆ چاوه کانی خۆت له وان لامه دهو ته ماشای جگهی ئەوان بکه ی و تۆ مه به ستست جوانی زینده گانی جیهان بی و به وی له گهل پیاوانی جیهانا دانیشی بیر له پله و پایه و سامان بکه یته وه .

﴿ و لاتطع من أغفلنا قلبه عن ذكرنا ﴾ وه تۆ په ره وی و فره مان به رداری که سی مه که نیمه دلی ئەومان بی بهش و بهیوش کردوه له یاد و په رستنی نیمه ، وه ئەو که سانه ی تازه موسلمانن و ئەلین به تۆ : له سه ره وه ی جیگه وه دانیشه و ئەو هه ژار و پیس و پۆخلانه له خۆت دور بخه ره وه ، هه تا نیمه ی سهرو کی قورهیش له گهل تۆ دانیش .

﴿ و اتبع هواه و كان أمره فرطا ﴾ وه ئەو که سه نیمه بی ئاگامان کردوه دوا ی ئاره زووی دهرونی پیسی خۆی که وتوه و کاره که ی له سنوور ده رچوه و جگهی خۆی به بی نرخ دانه نی . ئەبی بزانی ئاره زوی ئەو که سه نه بیته هۆی خه فته ی خۆی و له ناو بردنی خۆی .

﴿ و قل الحق من ربکم ﴾ وهتؤ بلی بهو که سانه ئیمه دلمان بی ناگا کردون له ناستی راستی: راستی نه وهیه له لایهن پهروه ردگاری ئیوه و دیت نهک نهو که سه داوای نهکا، سه رکه وتن و لادان له ریگهی راست به دهستی خوایه، ئایینی ئیسلام و قورئانی خوا راستن .

﴿ فمن شاء فليؤمن ومن شاء فليكفر ﴾ دواپی ههر که سی ئاره زوی ههیه با باوهر بهینی بهو راستیه و ههر که سی ئاره زوی ههیه با باوهر نه هینی، ناده میزاد خوی سه به سه و کهس زوری لی ناکا، دوا روژی به سه راوه به به راوردی خو به وه و خوی به پر سیاره . بۆ غونه پیای ژنیکی جوان نه بینی مهیلی بۆ لای پهیدا نه بی و ئاین پیوستی کردوه لهو کاتانه دا خوی به پاریزی و دوا ئاره زوی خوی نه که وی و بیگومان نه وه یش له توانی خو پایه تی .

﴿ إنا اعتدنا للظالمين نارا أحاط بهم سرادقها ﴾ به راستی ئیمه ناماده مان کردوه بۆ سه مکاران ناگری ده وری نه وانی دا و چادری نهو ناگره و سزا که ی نه م لاوای گرتون .

﴿ و إن يستغيثوا يغاثوا بماء كالمهل يشوي الوجوه بئس الشراب و ساءت مرتفقا ﴾ وه نه گهر له تینیدا داوای ئاو بکهن یاریده یان نه دری و وه لامیان نه دریته وه به ئاوی به وینه ی رونی گهر مکرای زه یتون و ترواوه ی مس و ناسن رومدیان نه برژینی و نه یسینی به گهرمای زوری نهو ئاوه، خراب خواردنه وه به که نهو ئاوه ترواوه یه و خراب پشتیه که نهو ناگره شانی له سه ر دانه نین بۆ پشودان .

دوا ی نه وه ی خوا ی مه زن باسی سه مکاران و جوړی سزادانی نه وانی کرد باسی پیار چاکان و پاداشت و جوړی پاداشیان نه کاو نه فهرموی :

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا ﴿٣٠﴾ أُولَٰئِكَ

لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَلَّونَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ
مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَّكِينَ
فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نِعْمَ الثَّوَابُ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٣١﴾

﴿ إن الذين آمنوا وعملوا الصالحات إنا لا نضيع أجر من أحسن عملاً ﴾ به راستی
که سانیکی نه تو باوه ریان هیناوه به قورنان و پیغه مهر و کرده وه چاکه کانیاں کرده
به راستی نیمه له ناو نادهین پاداشتی که سی کرده وهی چاکی کردی .

﴿ أولئك لهم جنات عدن تجري من تحتها الأنهار يحلون فيها من أساور من ذهب ﴾
نه و پیاو چاکانه بویان هیه چه ندین به هشتی به رین و به رده وام بۆ دانیشتن نه چی به زیر
دره خته کانیاں و بهم لاوای کۆشکه کانیاںا چه ندین روباری ناوی شیرین و بوخته
نهرازینرینه وه لهو به هشتانه دا به چه ندین باز نهی دروست کراو له زیر .

﴿ و يلبسون ثيابا خضرا من سندس و إستبرق متكئين فيها على الأرائك ﴾ وه نه بۆشن
و نه کهنه به ری خویناں چه ندین به رگیکی سهوز له نه وریشمی ته نک و چرو پر دائه نیشن
لهو به هشتانه دا و پال نه ده نه وه له سهر کورسیه کان به گوزهرانیکی خوشه وه .

﴿ نعم الثواب و حسنت مرتفقا ﴾ چاک پاداشتیکه نه و به هشتانه بۆ رابواردن و چاک
جیگه یه که بۆ دانیشتن و پشودان .

له پاشا خوی مه زن فرمان نه دا به پیغه مهر ﴿﴾ بۆ بت په رستانی روون بکاته وه
وینه و به سهرهاتی باوه داران و بی باوه ران و بیان ترسینی له کاری خراب و موژده یان
بداتی له سهر کرده وهی چاک، بۆیان رون بکاته وه نیوه چۆن داوا نه کهن له من واز له
هه ژاران بهیم و پاشه روژی سامان نه مانه و به رده وام نایی و روی خوئی نه کا بۆ لای
پیغه مه ری خوئی و نه فهرموی:

وَأَضْرَبَ

لَهُمْ مَثَلًا رَّجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَبٍ وَحَفَفْنَاهُمَا
 بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زُرْعًا ﴿٣٢﴾ كَلَّمَا الْجَنَّتَيْنِ ءَاثَتْ أَكْثَاهَا وَلَمْ
 تَظْلِمْ مِنْهُ شَيْئًا وَفَجَّرْنَا خِلَالَهُمَا نَهْرًا ﴿٣٣﴾ وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ فَقَالَ
 لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَأَعَزُّ نَفَرًا ﴿٣٤﴾
 وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَنْ تَبِيدَ هَذِهِ
 أَبَدًا ﴿٣٥﴾ وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُدِدْتُ إِلَى رَبِّي
 لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٣٦﴾ قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ
 أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاهُ رَجُلًا
 ﴿٣٧﴾ لَكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٣٨﴾ وَلَوْلَا إِذْ
 دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِنْ تَرَنِ أَنَا
 أَقَلُّ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٣٩﴾ فَعَسَى رَبِّي أَنْ يُؤْتِيَنِي خَيْرًا مِنْ
 جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِنَ السَّمَاءِ فَيُصْبِحَ صَعِيدًا
 زَلَقًا ﴿٤٠﴾ أَوْ يُصْبِحَ مَاؤُهَا غَوْرًا فَلَنْ تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا ﴿٤١﴾

وَأَحِيطَ بِشَمْرِهِ فَاصْبَحَ يَقْلِبُ كَفَّيْهِ عَلَى مَا أَنْفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ
عَلَى عُرُوشِهَا وَيَقُولُ يَالَيْتَنِي لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٤٦﴾ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ
فِتْنَةٌ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مُنْصَرًّا ﴿٤٧﴾ هَٰذَا لَكَ الْوَلَايَةُ
لِلَّهِ الْحَقُّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٨﴾

له نایه تی (٢٧) ی نهم سوره ته دا باسی نه وه مان کرد که بت په رستان نه یان ووت:
به پیغه مهر کاتی نیمه باوهرت پی نه هینن باوهر دارانی هه ژار دهر بکه ی یا بو هدریه که مان
جیگه یه دیاری بکه ی، چونکه نیمه گه وره ین و نه وان به ندهن، لهم نایه تانه ی دوا پیدا باسی
دوو پیاومان بو نه کا یه کیکیان سامانداریکي تاوانبار و یه کی تریان هه ژاریکی چاک و
باوهر دار و نه فهر موی:

﴿ و اضرب لهم مثلا رجلین جعلنا لأحدهما جنتين من أعناب ﴾ و ه تو رون بکه ره وه
بو دانیشتوانی مه که به سه رهات و وینه ی دوو پیای سامان دارو هه ژار گفتو گزیان
له گهل یه کزی نه کرد نیمه به خشیومان به یه کیکیان دوو بیستان له دره ختی تری
جوړاو جوړ .

﴿ و حففتاهما بنخل و جعلنا بینهما زرعاً ﴾ و ه نیمه به خورما هه مو لایه کی نه و دوو
بیستانه مان په رزین کردبوو گیرابومان له نیوانیانان سه وزایی له هه مو جوړو له هه مو رهنگی
بو خوارده مهنی و میوه له هه مو کاتیکا زوړ به جوانی رازاندېرمانه وه .

زانایان بیریان جیاوازه نایا ناوی نه و دوو پیاوه چ ناوی بوون، له چ جیگه یه بوون،
دیاری کردنیان مه به ست نیه، نه وه ی گرنگی و جیگه ی سود بی به سه رهاتی نه و
دوو پیاوانه په پیدا بوه .

﴿كلتا الجنين آت أكلها ولم تظلم منه شيئا﴾ ئەو دوو بیستانه هەریەکیان ئەیان
رەخسان خواردەمەنی و میوهی خۆیان و کەم نەبووەتەو لەخواردەمەنیەکان هیچ شتی و
بەگۆیرەیی سورشت هەمو سالی بەرەمی خۆیانیان نەرەخسان .

﴿و فجرنا خلالهما نهرا﴾ وە ئیمە هەلمان قولاند لە ناوەراستی ئەو دوو بوستانەدا
روباری ئاو بو ئاودان و پاراوکردنەوی ئەو بیستانه هەتا نزیکبسی لە درەختەکانیانەو
ئاویان بەدەن بەبی ماندو بوون و ئازار بو ئەوێ بەرەمیان باشی

﴿و كان له ثمر﴾ وە ئەو پیاوێ ساماندارە بی باوهرە هەییو دارایی تری جوړاوجوړ و
دانەویلهی تر جگەیی ئەو دوو بیستانانە و زیرو زیوو گەوهەر .

﴿فقال لصاحبه و هو يجاوره أنا أكثر منك مالا و أعز نفرا﴾ دوایی ئەو پیاوێ
ساماندار و بی باوهرە ووتی بە هاویری باوهردارەکی خۆی و گفتوگۆی لەگەڵ ئەکرد:
من دارايم له تو زۆرتره و پیاوێ کانم گەورەتر و تەواوتر و کوری زۆرم هەیه .

﴿و دخل جنته وهو ظالم لنفسه قال ما أظن ان تبید هذه ابدا﴾ وە ئەو پیاوێ کە چوێ
ناو بیستانه کەیی و، ستمی لەخۆی کردو خۆی بەگەورە داننا و خۆی هەلنەکیشا بەو
سامانە زۆرەیهوێ .

ووتی: من گومان نابەم کە ئەو بیستانه دوایی بی هەرگیز، کەچی بەگۆیرەیی هەست
جیهان و سامان و دارایی هەموێ کۆتایی پی دی، کەواتە ئەو پیاوێ یا خۆی گیل ئەکرد یا
مەبەستی ئەوێ بوو ئەو سامانە بەردەوام ئەبی لەماوێ تەمەنیا . بەگۆیرەیی بیرو بوچوون
وبەروردی خۆی وای ئەزانی دارایی و پلە و پایە و منال و خزمەتکار زۆر جیگەیی
شانازیە . بەلام ئەو شتانه لای باوهرداران بی نرخە .

﴿و ما أظن الساعة قائمة و لن رددت إلى ربي لأجدن خيرا من قبل﴾ وە من گومان
نابەم کاتی پاشەرۆژ هەبی و بیت بەو شیوێ تۆ ئەیلی و بەراستی ئەگەر من بگەریمەوێ
بو لای پەروردار بەگۆیرەیی گومانی تۆ کە ئەو رۆژە دیت بەراستی من دەستم ئەکەوی
چاکتر گەرانەوێ، چونکە بۆیە ئەم بیستانەیی داوتمەتی لەپاشەرۆژدا چاکتر لەوێ بەدا بە
من، هەر من شایستەیی ئە وچاکەیهەم .

﴿قال له صاحبه و هو يجاوره أكفرت بالذي خلقك من تراب ثم من نطفة ثم سواك رجلا﴾ ھاۋرى باۋەردارەكە بەبى باۋەرەكەى ووت و ئەو گفتوگۆى لەگەل ئەكرد: ئايا بۆ تۆ باۋەرت بە كەسىكى ئەوتۆ نەھناۋە تۆى دروست كرده لەخاك و لەپاشا لە دلۆبى ئاو لەلایەن باۋكتەۋە رژاۋەتەنىو مەلەدانى دایكتەۋە لەپاشا تۆ رىك و پىكى كەردۆى و تۆى كەردۆۋە بە پىاو و ئىستا تۆ باۋەرى پى ناھىنى و سۈپاسى خوا ناكەبى و لات وایە رۆزى دواىى نىە و ناى .

﴿لكننا هو الله ربى و لا أشرك بربى أحدا﴾ ۋە بەلام مەن ئەلىم ھەر خوا پەرۋەردگارى مەن و دروستكەرى مەنە و مەن ھىچ كەسى ناكەم بە ھاۋبەش بۆ پەرۋەردگارى خۆم .

﴿و لولا إذ دخلت جنتك و قلت ما شاء الله لا قوة إلا بالله﴾ ۋە بۆچى كاتى چۈپتە ناو بىستانى خۆت و نەت ووت: خوا ئارەزۆ بكا ھەمو شتى ئەكا و ئەم سامانە خوا داۋبە بەمەن و نەت ووت: ھىچ ھىز و پىشتىۋانى نىە مەگەر ھەر خوا و ھەر خوا پارىزەرى ھەمو شتىكە و روداۋى خراپ لائەبا .

﴿إن ترن أنا أقل منك مالا و ولدا فعسى ربى أن يؤتيني خيرا من جنتك﴾ ئەگەر تۆ مەن ۋائەبىنى كە مەن داراىى و مەنالم لە تۆ كەمترە و بۆيە خۆت لەمەن بەگەۋەتر دائەنىى و خۆت ھەلەنكىشى، دواىى ئومىدەم وایە كە پەرۋەردگارى مەن بىبەخشى بەمەن چاكتر لەو بىستانەى تۆ بەھۆى نىازى پاكەۋە .

﴿و يرسل عليها حسباناً من السماء فتصبح صعيداً زلقاً﴾ ۋە دواىى پەرۋەردگارى مەن رەۋانە بكا بەسەر ئەو باخ و بىستانەى تۆدا كارەساتىكى دل تەزىن بەۋىنەى ھەۋرەگرمە و بايەكى گەرم و سەخت دواىى ئەو بىستانە بگەرىنى بەزەۋىيەكى رەق و لوس ۋبى ئاو و ئادەمىزاد پىيان ھەلخلىسكى لە كاتى رۆشتەن بەسەرىا .

﴿أو يصبح ماؤها غورا فلن تستطيع له طلباً و أحيط بثمره﴾ يا ئاۋى بىستانەكەت بىروا بەناۋ زەۋىدا و دەست و دۆلچە پىى نەگا، دواىى تۆ تواناى ئەۋەت نەبى ھىچ شتى پەيدا بگەى بۆ گەرانەۋەى ئەو ئاۋەى چۈۋەتە خوارەۋە بەناۋ زەۋىدا، لەناۋچو بەرو سامان و داراىى ئەو كەسە بى باۋەرە .

﴿ فَأَصْبَحَ يَقْلِبُ كَفِيهِ عَلَى مَا أَنْفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا ﴾ دوایی ھاوری
 بی باوەرە کە ی چو ە ناوی بیستانە کە ی خۆ ی و دەستی ئەم دیو دیو ئە کرد لە خەفەتا و
 پەشیمان بویدە وە لە سەر شتی سەرفی کردبو بۆ ئاوەدان کردنە وە ی ئەو بیستانانە ی
 لە کە یسی چوو باخ و بیستانە کە ی و درەختی تریکانی و کە پرە کانیان کە وە تونە سەر
 زە و ی دا .

﴿ وَ يَقُولُ يَالَيْتَنِي لَمْ أَشْرِكْ بِرَبِّي أَحَدًا ﴾ وە ئەو پیاو ە بی باوەرە ووتی: خۆزگایە من
 ھاو بە شەم دانە نایە بۆ پەر و ەردگاری خۆم هیچ کە سی هەتا ئەم باخ و بیستانانەم لە کە یس
 نە چوایە . بەلام پەشیمان بونە وە لە دوای چ شتی و سوودی یی نە بەختی ؟

﴿ وَ لَمْ تَكُنْ لَهُ فِتْنَةٌ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَ مَا كَانَ مُنْتَصِرًا ﴾ وە بۆ ئەو بی باوەرە
 نە بو ە تاقمی یاریدە یان بدا و بەرگری لە کارە ساتی باخ و بیستانە کە ی بکە ن لە جگە ی
 خوا، هەر خوا یە خوا وە نی توانایە بۆ لا بردنی زیان و خراپە و ئە و بی باوەرە سە رنا کە و ی و
 ناتوانی بە هیزی خۆ ی رینگە بگری لە فەرمانی خوا و تۆ لە ی لە خوا بکاتە وە .

﴿ هَٰذَاكَ الْوَلَايَةُ لِلَّهِ الْحَقِّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَ خَيْرٌ عُقْبًا ﴾ روژی دوایی یارمە تی
 و سە ردار ی بۆ خوا ی دادپەر و ەری راستیە خوا چاکترین کە سە لە لایە ن پاداشت دانە وە ی
 نادە میزاد و خوا چاکترین کە سە دوای هە موو کە سی بکە و ی و هەر ئە وە پایە دار بی و
 بگاتە فریای هە موو کە سی. یانی نادە میزاد هەر کاتی کە سیکی دە ست بکە و ی یاریدە ی
 بدا و سزای لی بگیریتە وە لە جیھاندا یارمە تی بدا لە روژی دواییدا هیچ یاریدە یکی بۆ نابی
 جگە ی خوا بی، خوا لە گە ل پیاو چاکانە .

لە پاشا خوا ی مە زن فەرمان ئە دا بە پیغە مەر ﴿ ۞ ﴾ بۆ جیھان پەرستانی رۆ ن بکاتە وە
 ھانیان بدا واز لە جیھان پەرستی بە یین و تویشو بۆ روژی دوایی ھە لگرن و ئە فەر موی:

وَأَضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا لِّلْحَيٰوةِ

اَللّٰهُنَّيَا كَمَاۤ اَنْزَلْنٰهُ مِنْ السَّمَاۤءِ فَاَخْلَطَ بِهٖ نَبَاتُ الْاَرْضِ

فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيحُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾
 الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَةُ الصَّالِحَةُ
 خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرًا أَمَلًا ﴿٤٦﴾

﴿ و اضرب لهم مثل الحياة الدنيا كماء أنزلناه من السماء فاختلط به نبات الأرض ﴾
 وه تۆ رونی بکهره وه بۆ خزمه کانی خۆت وینهی جیهان له جوانی و له نه مانی به گورجی
 که بی باوه ران خۆیانی پیوه هه لئه کیشن به وینهی ناوی ئیمه نارد و مانه ته خواره وه له
 هه وری ناسمانه وه، دواپی گیای زهوی تیکه لاو به و ناوه به وه هه مو گول و رهنگی نه و
 گیایه پیدای نه بی و چرو پر نه بی و نه چن به ناو یه کا و گه شه نه کا و به هۆی ناوه که وه .
 ﴿ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيحُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا ﴾ دواپی به نزیکه وه
 نه و گیایه وه نه و رووه ک و دانه و یله جوانانه و وشک هه لئه گهری نه شکین به سهر یه کا وای
 لی دی با هه لی نه گری و نه بی به ناسمانا هه ریبه که بیان به لایه که وه نه و رۆن و کهس نازانی چ
 شتیکیان به سهر دی و خوا به سهر هه مو شتیکا خاوه ن توانایه پیدایان نه کاو له ناویان نه با .
 که واته به نده کانی خوا شایسته ی خۆه لکیشانان به سامانه وه نه .

﴿ المال و البنون زينة الحياة الدنيا ﴾ دارایی و کوره کان نارایش و جوانی زنده گانی
 جیهان، ناده میزاد خۆیانی بی نه رازینه وه و خۆیانی بی به هیز نه کدن له جیهاندا، دارایی بۆ
 جوانی و سودی جیهانه، کورانیش بۆ هیز و بهرگری به له خۆیان. به لام وه ک گیایه نه وان
 نامین و پرز و بلا و نه بن پاش ماوه به نامین، مروؤفی ژیر نه و که سه یه بۆ سودی گشتی و
 پاشه روؤزی خۆی به کاریان بهینی .

بۆ زانین: نارایش و جوانی جیهان دوو بهشن: یه که میان سوده که بیان گشتیه و بۆ هه مو
 که سه له دانیشته وینهی زانکۆکان. ناسان کردنی ریگه و بان و دروست کردنی پرد و

ئاو بدن و دامه زرانندی باخچه‌ی منالان، هه تادی پیشه سازی بۆ ره خسانندی ژبانی دانیشنوان، نه وانه هه موویان بۆ سودی گشتیه و پیویستی سهرشانی هه مومانه بیانپاریزین. به تاییه تی کار به دهستان سزای ئه و که سهانه بدهن دهست کاریان ئه که ن به دزین و زیان پی گیاندنیا .

دوو هه میان: هه یانه سوده که تاییه تی: وهك خانو، ئوتومبیل، کوری سهر که وتویی ژیر و خاوه ن سود. پله و پایه ی کۆمه لایه تی، نه وانه هه رچه نده سوده کاریان تاییه تی و به گیره ی یاسا قه دهغه نین. به لام پیویسته ئاده میزاد شانازیان پیوه نه کا و خۆیان به وانه وه هه لئه کیشن، به گیره ی توانا له سود و به ختیار پیوه ندها به کاریان بهینی، نه بی بزانی ریز و گه وره یی ئاده میزاد به و شتانه به راوه رد نا کرین، ریزی مرۆف به سودی گشتی هه موان به راورد نه کری، چاکه و سودیان بۆ نه وه ی پاشه روژ به رده اومه و جیگه ی ریزی لای خوایه، وهك نه فهرموی:

﴿ و الباقيات الصالحات خیر عند ربك ثوابا و خیر أملا ﴾ وه ئه و کاره چاکانه ی به ر هه مه کاریان و پاداشتیان به رده وام و پایه داره چاکتره لای پهروه رد گاری تۆ له دارایی و کور و پله و پایه ی جیهانی ماوه ی کورته له لایه ن پاداشت و چاکتره له باره ی ئومید و ئاواته وه، له به ر نه وه ی خاوه نه که ی له روژی دوا ییدا نه گا به ئاواتی خۆی و له جیهاندا ریزداره و ناوی به چاکه نه بری. نه و شته سودی له ناو نه چی و به رده وام بی وهك زانیاری خاوه ن سود و کرده وه ی چاکی منال و دروست کردنی مزگهوت و نه خوشخانه و تهرخان کردنی سودی ئاو بۆ دانیشنوان و به ر هه می زهوی و زار و دروست کردنی پرد و ریگه و بان .

کاتی خوای مهزن رونی کرده وه بی نرخ ی جیهان و کالای جیهان، باسی ریز و گه وره یی چاکه کردن، باسی هه ندی له کاره ساتی روژی دوا ییمان بۆ نه کاو نه فهرموی:

وَيَوْمَ نُسِيرُ الْجِبَالَ وَتَرَى

الْأَرْضَ بَارِزَةً وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٤٧﴾ وَعَرَضُوا
 عَلَىٰ رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ
 أَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُم مَّوْعِدًا ﴿٤٨﴾ وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ
 مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يُوَيْلُنَا مَا لِهَذَا الْكِتَابِ
 لَا يَغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا
 حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا ﴿٤٩﴾

﴿ و يوم تسير الجبال و ترى الأرض بارزة ﴾ وه تو بیری نهو روژه بکهر وه نیمه
 کیوه کان له جیگهی خوینان هله نه که نین و نه یان نه که نین به توژ و نه چن به ناسمانا وهک
 ههور و زهوی نه بینی هه مو که نار و گوشه کانی دهر نه که وی و نه کیوی تیدایه و نه شیو و
 نه درهخت. نه بدرزایی و نه نرمایی، نهو کاته کانی زیندو بونه وهی بونه وهرانه .

﴿ و حشرناهم فلم نغادر منهم أحدا ﴾ وه نیمه لهو کاته دا هه مو گیانداران کو
 نه که پنه وه به ناده میزاد و جنز که وه به باوهر دار و بی باوهرانه وه بو پرسپار کردن لهوان،
 دواپی نیمه به جی نایه لین هیچ که سی لهوان .

﴿ و عرضوا على ربك صفا لقد جئتمونا كما خلقناكم أول مرة ﴾ وه کوکراوه کان
 رائه نویرین به سهر پهروهر دگاری توژا بو پرسپار به ریز کراوی یهک له داوی یهک به بی
 وونونی یه کیکیان. لهو کاته دا بهوان نه بیژری: به راستی نیمه ئیوه مان هیناوه بو لای
 خوژمان به ته نهایی و به روت و قوتی و بی خاوسی و بی دارایی به وینه ی نهو کاته ی نیمه
 یه که مین جار ئیوه مان دروست کردبو هیچ شتیکتان لهوانه ی پیشوو نه بو، نیستا هیچ
 که سی نیه یارمه تیتان بدا و بوژتان بپارینه وه به گومانی خوژتان.

﴿ بل زعمتم أن لن نجعل لكم موعدا ﴾ به لام ئیوه گومانتان نه برد که نیمه به راستی ناگیرین بۆ ئیوه کاتی زیندوو کردنه وه تان و کۆ کردنه وه تان، نهوا ئیستا توشتان بو نهو به لینانهی خوا دابوی به ئیوه .

﴿ و وضع الكتاب فتری المجرمین مشفقین مما فیہ ﴾ وه لهو کاته دا نامه ی کرداریان دانراوه، نهو نامه یه نه دری به دهستی راستی پیاو چا کانه وه و نه دری به دهستی چه بی تاوانبارانه وه، دوا بی تۆ تاوانباران نه بی نی ته ترسن لهو کاره خراپانه ی له ناویدان و نیشانه ی ترس به ده م و چه باویانه وه دیاره و هه مو کرده وه کانیا ن لهو نامه یه دا نوسرا وه تۆ له ی گونه هه کانیا ن دیاری کرا وه .

﴿ و يقولون یا ویلتنا ما لهذا الكتاب لا یغادر صغیرة و لا کبیرة إلا أ حصاها ﴾ وه تاوانباران نه لین: نه ی له ناو چوون ناماده بی لای ئیمه یه: چ شتیکه بۆ ئهم نامه یه به جی نه هیشتوه هیچ کاریکی بچووک و گه وه مه گه ر ژماردویه تی و نوسرا ون به ته واوی .

﴿ و وجدوا ما عملوا حاضرا و لا یظلم ربك أحدا ﴾ وه تاوانباران ده ستیا ن نه که وی شتی کردویانه له چاک وله خراپ به ناماده کراوی و لهو نامه یه دایه، به هه ر جو ری کردویانه وله چ لایه کردویانه و پهروه ردگاری تۆ سته م له هیچ که سی نا کا به جو ری شتی نوسرا و بی نه ی کردبی یا به تاوانی یه کی تر سزای بدری یا له پادا شتی که م بکریته وه .

کاتی خوا ی مه ز نباسی خراپه ی نهو که سانه ی کرد خو یان هه لئه کیشا به سامانه وه و بیریا ن له هه ژاره خوا په رسته کان نه کرده وه، نه یان ووت به پیغه مه ر ﴿ ﴿ ٢١٩ ٢٢٠ ﴾ ﴾: ئیمه ساماندار و بنه ماله ی به ریزین چۆن کۆ نه بی نه وه له گه ل ئهم هه ژار و بنه ماله په ستانه، له م نایه تانه ی دوا ییدا خوا نه فه رموی: وینه ی نهو که سانه وه ک شه ی تان وان خو ی به گه وه ر ده دانه نا و کورنو شی بۆ ناده م نه برد و نه یووت: من له ره گه زی پاک و نورانی م و ئاده م له خاکی تاریک و پیسه، بهو بۆ نه وه خوا فه رموی:

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا

لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ

أَفْتَحِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ

يَتَّبِعُ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ﴿٥٠﴾ مَا أَشْهَدُكُمْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ وَلَا خَلَقَ أَنْفُسِهِمْ وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا

﴿٥١﴾ وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ

فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا ﴿٥٢﴾ وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ

النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُمْ مُوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ﴿٥٣﴾

﴿ و إذا قلنا للملائكة اسجدوا لآدم فسجدوا إلا إبليس كان من الجن ففسق عن أمر ربه ﴾
 وه تو بیری نهو کاته بکهر وه نیمه ووتمان به فریشته کان: نیوه سوژده بیهن بو نادهم
 بهریزه وه، دواپی فریشته کان هه مویان سوژده یان برد مه گهر نیلیس له جنوکه کان بو
 سوژده ی بو نادهم نه برد، دواپی له فه رمانی پهروه دگاری خو ی ده رجوبو. خوا جنوکه ی
 له ناگر دروست کردوه. به راستی نیمه برومان به بونی جنوکه کان هه یه و نه قلیش لای
 گونجاوه، دریزه ی چو نایه تیان خوا نه یزانی.

﴿ افتخلونه و ذریته اولیاء من دونی ﴾ نایا دواپی نیوه بو نیلیس و مناله کانی
 وه ربگرن به دوستی خو تان له جگه ی من و بچوکی نهوان بکدن و من نه په رستن، هه ندی
 له زانایان نه لین: مه به ست له (ذریه) نهو که سانهن دوا ی شهیتان بکهون نیتر منالی نهو
 بن یا نادهم یزاد بن .

﴿ وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ وَبِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ﴾ وه شهيتان و مناله كانى دوزمنى ئيهون خراپه گوزينه وهى په رستى خوا به په رستى ئيبليس و مناله كانى بۆ سته مكاران، له سته مكارانه پياو خراپان هه لېژيرن بۆ پله به له پله كانى جيهان و رېژيان بدهن به سهر پياو چاكانا، دوزمنى خوتان چۆن نه كهن به په ستر اوى خوتان؟.

﴿ مَا أَشْهَدُكُمْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلَقَ أَنْفُسَهُمْ ﴾ وه من شهيتان و مناله كانى شهيتان ناماده نه كرده و له وى نه بوون ناسمانه كان و زهوى و خويانم دروست كرده و پرسم بى نه كرده و داواى يارمه تيم لى نه كرده و، هيچ كه سى ناگاي له دروست كرده خوى نه بوه. كه واته چۆن په رستيان بۆ نه كرى كه خاوهنى سود و زيان نه بن نه بۆ خويان ونه بۆ جگه خويان، جيگه سهر سورمانه واز له په رستى خوا به يترى؟.

﴿ وَ مَا كُنْتُ مُتَّخِذًا الْمُضِلِّينَ عَضُدًا ﴾ وه من نهو كه سانهى ئاده ميزاد وه نه گيرن له خوا په رستى وهرم نه گرتون به ياريد ورو پشتيوان بۆ خوم له دروست كردن و پيدا كرده هيچ شتى له بونه وهران هه تا گومان بيرى هاوبه شى خوان له په رستندا.

﴿ وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَائِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ ﴾ وه تو بيرى نهو كاته بكه ره وه خوا نه فهرموى به بى باوه ران. ئيوه بانگى هاوبه شه كانى نه و توى من بكه گومانان نه برد هاوبه شى منن و بۆتان نه پارينه وه و له روژى داويده و رزگارتان نه كهن له سزا.

﴿ فَادْعُوهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَ جَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا ﴾ دواى بى باوه ران بانگى يته كانيان نه كهن بين به فريادانه وه، دواى نهوان وه لاميان ناده نه وه و ناگه نه فريادان و ئيمه گير او مانه له نيوان بى باوه ران و بته كانيان جيگه به بۆ له ناو بردن و سزادانان به هاوبه شى له ناگرى دوزه خدا و هه ربه كه يان به خويانه وه خهريكن و ناگايان له يهك نيه.

﴿ وَ رَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُمْ مُوَاقِعُهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ﴾ وه بت په رستى تاوانباران له پاشه روژدا ته ماشاى ناگرى دوزه نه كهن، دواى به راستى نهوان نه زانن كه نه كه ونه ناو نهو ناگره وه، چونكه تاوانه زور گه وره كانى خويان نه بينن و دهستان نه كه وتوه جيگه به لايان بدا لهو ناگره هه روهك نه يان توانيوه خويان رزگار بكه

له مردن.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ
الْإِنْسَانُ أَكْثَرَشَيْءٍ جَدَلًا ﴿٥٤﴾ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا
إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةٌ
الْأُولَىٰ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٥﴾ وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ
إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَيَجْعَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ
لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَا أُنذِرُوا هُزُولًا ﴿٥٦﴾

﴿ وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ ﴾ وه به راستی نیمه رویمان
کردوه ته وه چند جاری بو ناده میزاد لهم قورنانه دا هه مو وینه وه مو شتی پیوستیان پی
هه بی له ده ستور و یاسای ناین و هه وال و به سهرهاتی گهلانی رابوردو، بو نمونه وینه ی
نهو دوو پیاهه له نایه تی (۲۳۲) دا باسی کرا لهم سورته دا، بو نه وه ی ناده میزاد ته می
خوار بن و میشکی خویان بجه نه کار .

﴿ وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَشَيْءٍ جَدَلًا ﴾ وه ناده میزاد زورترین شتی که دوژمنایه تی
پروبوچ بکا به دروو به جوړی نابه سه ند. به تابه تی له باره ی زیندوو بونه وه ی مردوو ان .
﴿ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ ﴾ وه ریگه ناگری له
ناده میزاد که باوه ر بهیئن کاتی چوبو بولایان شاره زایی که ری لهو وینه ی قورئان و داوای
لی خرشبون بکه ن له پهروه ردگاری خویان و کاتی په شیمان نه بنه وه له گونه هه کانیا ن .
﴿ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةٌ الْأُولَىٰ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴾ مه گهر که بیت بولای ناده میزاد
ده ستوری له ناوبردنی گهلانی پیشوو به وینه ی گه لی نوح ولوت وعاد و سه مود یابیت بو

لایان سزای روبه‌رو به‌وینده‌ی فیرعه‌ون و تاقمه‌که‌ی، دوا‌بی نه‌وکاته باوه‌ربهن و سودی ناگه‌یه‌نی به‌وان. یانی بی‌باوه‌ران بیر له باوه‌ره‌ینان ناکه‌نه‌وه مه‌گه‌ر یه‌کی له‌و دووسزایانه تووشیان بیی نه‌وکاته بیر نه‌که‌نه‌وه .

﴿ و مانرسل المرسلین إلا مبشرین و منذرین ﴾ وه نیمه ره‌وانه ناکه‌ین پیغه‌مه‌ران مه‌گه‌ر بۆنه‌وه‌ی موزده‌ بده‌ن به باوه‌رداران به به‌هشت و بی باوه‌ران بترسین به‌ناگری دۆزه‌خ، نیت هیچ شتی تر به‌ده‌ست پیغه‌مه‌ران نیه جگه له‌و راگه‌یاندنه .

﴿ و یجادل الذین کفروا بالباطل لیدحضوا به الحق ﴾ وه که‌سانیکی نه‌وتۆ باوه‌ریان نه‌هیناوه دۆژمنایه‌تی فهرموده‌ی خوا نه‌که‌ن له‌باره‌ی زیندوو بونه‌وه‌ی مردووان به‌برو بیانوی پوچ دوا‌ی نه‌وه‌ی خوا به به‌لگه‌ی رون وناشکرا باسی کردوو به‌ نه‌وه‌ی پوچ بکه‌نه‌وه نه‌ کاره پوچه به‌راستی فهرموده‌ی خوا له‌قورئانی پیروژدا .

﴿ و اتخذوا آیاتی و ما ائذنوا هنوا ﴾ وه بی باوه‌ران نایه‌ته‌کانی من وشتی نه‌وانی بی نه‌ترسیری له سزای خوا به گالته کردن وه‌ریان گرتوه هه‌ر که‌سی قورئانی خوینده‌وه‌و کاری بی نه‌کرد نه‌چیته نیو ناگری دۆزه‌خ .

وَمَنْ

أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ
إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا

وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا ﴿٥٧﴾ وَرَبُّكَ

الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُوا لَعَجَّلَ لَهُمُ

الْعَذَابَ بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ لَّنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْيلاً ﴿٥٨﴾

وَتِلْكَ الْقُرَىٰ أَهْلَكْتَهُم لَمَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِم

مَوْعِدًا ﴿ ٥٩ ﴾

﴿ و من اظلم ممن ذكر بآيات ربه فأعرض عنها ﴾ وه چ كه سكه ستمكارتره له كهسى نامۆزگارى بكري به نايه ته كانى قورئانى پهروه ردگارى خويى به وه هموه ته مى كردنانه وه، دوايى نهو كه سه روو وهر گيرى لهو نايه تانه، بير له كاره پهك خه ره كانى نه كاته وهو گالته يان پى بكا .

﴿ و نسي ما قدمت يداه ﴾ وه له بيرى چوپيته وه شتى به ده ستى خوى كردويه تى، له نه و پهرى دوزمنايه تى و هه ولدانا بى بو شتى پرو پوچ و گالته بكا بهو شته ي پى تر سينراوه له سزاي روژى دوايى و بير له خوى نه كاته وه .

﴿ إنا جعلنا على قلوبهم أكنة و في آذانهم وفرا ﴾ به راستى ئيمه گيراومانه به سه ر دليانا په رديه كه سود له قورئان وه رنه گرن، چونكه خاوه نى نه قل نين و ناڅخه نه كارو گيراومانه له گوځيكه يان قورساى و كه رى راستى نابيسن .

﴿ و إن تدعهم إلى الهدى فلن يهتدوا أبدا ﴾ وه نه گهر تو بانگى نهو بى باوه رانه بكه ي بو لاي شاره زايى ثابتنى خوا و باوه ره ينان به قورئان، دوايى راغومايى وه رنا گرن هه ر گيز، نه بى بزائرى هه ر كهسى نامۆزگارى وه رنه گرى وهك كهسى وايه گوځچكه ي كه ر بى .

﴿ و ربك الغفور ذو الرحمة لو يؤاخذهم لعجل لهم العذاب ﴾ وه پهروه ردگارى تو لى بوردنى زوره خاوه نى به زه يى و ميهره بانيه نه گهر ويستى وايى سزاي بى باوه ران بدا به هو ي شتيكه وه كردويانه وله ناويان بيا به راستى به گورجى سزاي نهواني نه دا، به تاييه تى به ردو خسته وه ي پيغه مده ر و باوه ر نه كردن به قورئانى پيروژ .

﴿ بل لهم موعد لن يجدوا من دونه موثلا ﴾ به لكرو خوا په له ناكاه و بو سزادانى نه وان ماوه يه له جيهان و له روژى دوايدا ده ستى نه وان ناكه وى لهو روژه دا په ناگايه بو رزگار بونى خو يان .

﴿و تِلْكَ الْقُرَىٰ أَمْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَ جَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِم مَّوْعِدًا﴾ وه ئەو گوندانە باسیان کراوه ئیمە لە ناومان بردون کە باسیان بۆ تۆ کۆاوه کاتی سته میان لە خۆیان کرد و باوەریان بە پیغمەره کانی خۆیان نههیناو دهستیان داوه گوناھ کردن و ئیمە دیاریمان کردبو بۆ لەناوبردنیان کاتیکی دیاری کراو، بۆ بت پهستانی مه کەش کاتی دیاری کراوه بۆ سزادنیان .

ئەگیرنەوه موسا پیغمەر ووتاری ئەدا لەناو بهنو ئیسرائیلیدا زۆر کاریگەر نهی، دواى لی بونهوهی لهو ووتاره پیاوی لهوانه به موسا ئەلی: ئایا تۆ ئەزانی به کەسی له خۆت زاناتر بی، موسا ئەلی نه . بهو بۆنەوه بۆ سه رزه نشتی کردنی موسا خوا س روشی نارد بۆ لای موسا: به راستی من به ندهیه کم ههیه له (مجمع البحرين) لهو جیگه دا دوو روبار کۆئەبنه وه له سه ر کهناری ئەو روباره به ردیک لهویدا یه، ئەو به ندهی منه له تۆ زاناتره . موسا فه رموی: نه ی پهروه ردگار: من به چ جوړی ئەو به ندهی تۆیهم ده ست نه کهوی ؟ خوا فه رموی: ماسیه له گه ل خۆت هه لگره و بیخه ره ناو زه میله که ته وه، له هه ر جیگه یه ئەو ماسیه زیندو بو یه وه تۆ له بیرت چو بو ئەو به ندهی منه لهو جیگه یه دا یه، دوا یی موسا ماسیه کی نایه ناو زه میله که ی و به ره و (مجمع البحرين) که و ته ری به هاو ریه تی یوشه عی کوری نون و خوشکه زا و قوتابی جیگه داری موسا بو له پاش خۆی، به یوشه عی ووت: هه ر کاتی ئەم ماسیه خۆی فره دا یه ناو روباره وه ناگادرم بکه له پاشا خۆی و هاو ریکه ی رویشتن هه تا گه یشتنه لای ئەو به رده موسا و یوشه ع وه نه وزی گر تنی و خهویان پیدا که و ت، به و یستی خوا هه ندی ناو که و ته سه ر له شی ئەو ماسیه و که و ته جو له و بازی دا یه ناو ناو و ریکه ی خۆی گر ته به ر و رویشتن به ناو ناو دا و چو ه ناو روباری که له ویدا بو .

یوشه ع له نیوان خه و و بیداریدا بوو ئەو ماسیه ی بینی بهو جوړه، کاتی بیدار بو یه وه له بیرى چو بو وه موسا ناگاد ر بکا و موسایش له بیرى نه بو و په سیاری لی بکا، هه ر لهو روژه دا که و ته ریکه هه تا روژی دوا یی سه ر له به یانی بهو رویشتنه زۆر ماندو بون . موسا

بە هاوریکەیی خۆی ووت: خواردەمەنی بەیانی بەهینە ئەوەی راستی بیت لەم روشتەدا زۆر ماندوو بوین بەجۆری ماندویدەتی وامان بە خۆمانەوه نەدیوه، کاتی یوشەع نیازی کرد خواردەمەنی ئامادە بکا بیری کەوتەوه ماسیە کە چوێ نیو روبارەوه. بە موسای ووت: تۆ ئەزانی کاتی لای بەردە کە بوین و پشومان دابو من لە بیرم چویدەوه هەوالی ئەو ماسیە بە تۆ بدەم و شەیتان لە بیری بردمەوه. بە راستی ئەو ماسیە بە جۆریکی سەرسورینەر خۆی فرەدایە نیو روبارەوهو ریگەیی خۆی گرت بە نیویدا. موسا ووتی: ئاواتی ئیمە چونی ئەو ماسیە بە ئۆ نیو ئاو، هەلسە با بگەڕینەوه بە شۆینی خۆماناو ریگەمان لی تیک نەچی هەتا ئەچینەوه ئۆ لای ئەو بەردەو ئەو جیگەیه، ئۆ روون کردنەوهی ئەو رووداوێ خۆی مەزن ئەفرموی:

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتْنِهِ لَا أُبْرَحُ حَتَّى
أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا ﴿٦١﴾ فَلَمَّا بَلَغَا
مَجْمَعَ بَيْنَهُمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦٢﴾
فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتْنِهِ إِنَّا غَدَاءٌ نَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا
هَذَا نَصَبًا ﴿٦٣﴾ قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ
الْحُوتَ وَمَا أَنَسَيْتُهُ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ
فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٤﴾ قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغُ فَأَرْتَدَّا عَلَىٰ آثَارِهِمَا
قَصَصًا ﴿٦٥﴾

﴿إِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهِ لَا ابْرَحْ حَتَّىٰ أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ صُقْبًا﴾ تۆ بیری ئەو کاتە بکەرەو موسا ووتی بە ھاواریکەى خۆى و قوتابىە کەى کە ناوى پۆشەى کورى نونە و جیگەنشینی موسایە دواى خۆى بۆ بەنو ئیسراىلیە کان و خوشکەزای موسا بو زانیاری لە موسا وەرگرتبو: واز نایەرم و ئەروم بە بەردەوامى هەتا ئەگەمە (جەمە عۆلبە حەرەین) و ئەو جیگەىە خوا بۆى دیاری کردووم و بەلینی پیداووم بگەمە لای پیاویکی زانای خوا پەرست لەسەر کەنارى رۆباریکە لای بەردیکا، هەندى پرسىاری لى کەم و زانیاری لى وەرگرم، یا ئەروم بە رىگەىەدا ماوہیە کى زۆر هەتا شۆینی ئەو پساوہ چاکەى تىدایى، ئیتر با ئەو پەرى توشى نازار بىم .

زانایان بىر و بۆچونیان لە دیاری کردنى ئەو موسایەدا و ئەو ھاواریى موسایەدا جیاوازه: هەندیکیان لایان وایە ئەو موسایە کورى میشای کورى یوسفى کورى یەعقوبە و کۆن ترە لە موسای کورى عیمرانى خاوەنى تەورات و ئەو روداوہى بەسەر هاتوہ. بەلام ئەوہى جیگەى بروای بىگومانى زۆربەى زانایان بى ئەو مەسایە کورى عیمرانى خاوەنى تەوراتە و ھاواریکەى بریتىە لە یوشەى باسکراو .

﴿فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنَهُمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا﴾ دواى کاتى گەیشتنە جیگەى کۆبونەوہى ئەو دوو دەریایە خوا بۆى دیاری کردوون کە لەلای ئەو بەردە بو موسا و یوشەع ماسیە کەیان لە بىرچوبوہوہ و فەرامۆشیان کرد. با ئەوہیش بزانیان لەو شۆینەدا دوو دەریا ئەگەنە یە کۆزى و دەریایەك پىك دینن، وەك لەمەو پاش باسى ئەگەین .

﴿فَاتَّخَذَ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا﴾ دواى ئەو ماسیە لە نیو رۆبارە کەدا رىگەىە کى بۆ خۆى وەرگرت و رویشت بەرەو دەریا بە گوێرەى سروشتى خۆى .

زۆربەى زانایان لایان وایە: ئەو دوو دەریایە بریتین لە (دەریای سەبى ناوہند و دەریای کەنداوى فارس) هەندى تر ئەلین: (دەریای سەبى ناوہند و درىای سورە) ئەو دوو بىر و بۆچونە زۆر دوورن لە راستى هەرچەندە زۆربەى زانایان فەرمویانە، چونکە هیچ یەکى لەو دوو دەریایانە ناگەن بەیە کۆزى و کۆ بىنەوہ لەیەك جیگەدا. هەندى تر لە زانایان

ئەلین: ئومید و بۆجۈنغان وایە ئەو دوو دەریایە بریتی بن لە دەریای ئوردون و دریای
مەیت کە تیکەلاوی بەك ئەبن و بەك دەریا پەك دین، ئەو بیرو بۆچوونە لای ھەندى لە
زانایان پەسەندە. ئەو ھى شایانى باس بى و چاکە ھەوالەى زانیارى لای خوا بکرى، ئەو ھ
گرنگى ئەو دوو دەریایە ھەن، پەيوەندى بە بنچینەى باوەرەو ھە نە با خوئمانى بۆ ماندوو
نەكەین .

﴿فلما جاوزا قال لفتاه آتينا غداً لقينا من سفرنا هذا نصبا﴾ دواى کاتى موسا
و یوشەع لەو جیگەى تپەرىن دوو دەریاکەى تیدا کۆ ئەبو ھە موسا بە یوشەعى ووت:
خواردەمەنى بەیانى کەمان بەینە بیخۆین بەراستى ئیمە لەم روشتەمانا تووشى ئازار و
ماندو بون بووین لەو کاتەدا ھەلساين لای بەردەكە و پشوماندا بو ھەرگیز ماندوبونى
وامان بەخۆمانەو ھەدیو، لەو کاتەدا یوشەع بیری کەوتەو ھە کە ماسیەكەى خوئى فریدا
بو ھ ناو دەریاکەو ھ .

﴿قال أرأيت إذ أرينا إلى الصخرة فأنى نسيت الحوت و ما أنسانیه إلا الشيطان أن
أذكره﴾ یوشەعدەستى کرد بە بیان ھینانەو ھوتى بە موسا: ئایا تۆ ئەزانى و ئاگادارى
کاتى ئیمە گەشتینە لای بەردەكەى سەرچاوى ئاوەكان و پشوماندا، دواى من لە بیرم
چویدەو ھە کە بە تۆ بلیم: ئەو ماسیە خوئى فرەدایە نیو دەریاکەو ھە لە بیری نەبردمەو ھە ئەو
روداو ھە تۆ بگىرمەو ھە مەگەر شەیتان لە بیری بردمەو ھە داواى لى بوردن ئەكەم .

﴿و اتخذ سبيله في البحر عجبا﴾ ھە ماسیەكە رىگەى خوئى گرت لە یو
روبارەكەدا و روشت بە جیگەى كى سەرسورینەر چونكە بەزەوى ووشكا روشت ھەتا
گەشتە ناو روبارەكە .

﴿قال ذلك ما كنا نبغ فارتدا على آثارهما قصصا﴾ موسا ووتى: كارو کردەو ھى ئەو
ماسیە شتىكە ئیمە داواى ئەكەین و بە شوینیا ئەگەرىن و ئەو روداو ھە نیشانەى
سەرکەوتنمانە دواى بەرەو دواو ھەرانەو ھەو رىگەیدە ھاتبون گفترگۆزى ئەو شتانەیان
ئەكرد بۆ ھاتوون و بە شوینیا ئەگەرىن . روشتن و ئاگادارى خوئانیان ئەكرد ئەو ھە
رىگەیان لى تىك بەجیت ھەتا گەشتەو ھە لای بەردەكە .

فَوَجَدَا عَبْدًا مِّنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِّنْ
عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِمَّا لَدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾ قَالَ لَهُ مُوسَىٰ هَلْ أَتَبَعَكَ
عَلَىٰ أَنْ تُعَلِّمَنِي مِمَّا عُلِّمْتَ رُشْدًا ﴿٦٦﴾ قَالَ إِنَّكَ لَن تَسْتَطِيعَ
مَعِيَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾ وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِط بِهِ خَبْرًا ﴿٦٨﴾ قَالَ
سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا ﴿٦٩﴾ قَالَ
فَإِنْ أَتَبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا

٧٠

﴿فوجد عبدا من عبادنا و آتيناہ رحمة من عندنا﴾ دوايى موسا و يوشع بئندەيە لە
بئندەکانى ئيمەيان دەست کەوت و توشيان بو بە توشیەو و ئيمە بئو بئندەيەى خوئمانان
بەخشىبوو مېهرەبانى و زانیارى ئیتر بەھەر جوړى بوبى ئەو زانیاریە بە سروس بى یا
بەجگەى سروس مەبەستەکە ناگۆررى .

زانایان بیر و بزچونیان لەبارەى ئەو بئندەيەو جیاوازه: نایا ئەو بئندەيە ئیستا زیندو و
نامرى ھەتا روژى دوايى. خاوەنى نامەى بوخارى و موسلیم و جگەى ئەوانیش بلاویان
کردوئەوئەو ئەلین: زیندوو نیه و مردوو، ھەندى لە زانایان لایان وایە بلاو کردنەوئەو
زیندوئەوئەو خزر لە شەیتانەوئەوئەو بە نیو مروڤدا، تاقمى تر ئەلین: زیندوو نەمردو. بەلام
واچاکە ئیمە لەو کارە بى دەنگین، چونکە نە لە قورئاندا ونە لە فەرمودەى پیغمەر
بەلگەى بیگومان دەست ناکەوى بۆ ھیچ یەکیکیان و پەيوەندى بە بنچینەى باوئەوئەو نیه.
ئەوئەو مەبەستى بۆ ئیمە پیویستە بروامان بەو رووداوئەوئەو. بەگوێرەى بیستن لە

زۆریەکی کەسەوێ زۆر جارێ لە کاتی تەنگ و چەلەمەدا توشیان بوو بە تووشی کەسیکەوێ لەو تەنگانەیدا رزگاری کردوون یا شارەزایی رێگەی راستی کردوون بەبی ئەوێ بزانی چ کەسیکە؟ لەوانەیە ئەو کەسە فریشتەیی بی خۆی مەزن یارمەتی بەندەکانی خۆی ئەدا بەهەر جۆری بی و هەموو شتی هەر خوا ئەیانزانی .

هەر وەها زانیان بیر و بۆچونیان جیاوازی بۆ ناوی ئەو بەندەییە نایا ناوی خۆی و باوکی چیه؟ ئادەمیزادە یا فریشتەییە؟ پیغمەدرە یا دۆستیکی خوایه؟ ئەوێ جیگەی بروای هەندی لە زانیان بی: ناوی بلیای کوری مەلکانە و نازناوی خزرە و ئادەمیزادە و دۆستی خوایه و پیغمەدر نیە، لە بارەدا نازناوی ئەو بەندەییە بە خزر یانی بە زمانی عەرەبی سەوز، بیرو بۆچونی زۆر درێژیان هەیه، تەماشای تەفسیری خازین بکەن بۆ زانیان .

﴿و علمناه من لدنا علما﴾ وە ئیمە لەلایەن خۆمانەوێ هەندی زانیاری نەینی خۆمانمان فیری ئەو بەندەییە خۆمانەوێ کردبوو لە ناداری لای ئادەمیزاد. موسا کەبۆی دەرکەوت ئەو پیاوێ ئەو بەندەییە خوا باسی فەرموێ ئەو کەسە زۆر زانترە لەو چوێ لای و سلاوی کرد، ئەو پیاوێ ووتی: لای ئیوێ سلاو باوێ؟ تۆ چ کەسیکی؟ موسا ووتی: من موسام. پیاوێ کە فەرموی موسای بەنو ئیسرائیل؟ موسا فەرموی بەلی، چ کەسی هەوالی منی داوێ بەتۆ کە من موسام؟ پیاوێ کە ووتی: ئەو کەسەییە هەوالی منیشی بە تۆ داوێ خۆی گەورەییە. موسا ووتی: ئەوێ راستی بی پەرورەدگاری من منی رەاونەیی لای تۆ کردوێ، بۆ ئەوێ فیری منی بکەیی هەندی لە ناداری و ئەو زانیاریانەیی خوا فیری تۆی کردوێ، هەتا بیکەم بە شارەزایی خۆم لە ژبانی رۆژانەما. خوا فەرموی :

﴿قال له موسى هل أتبعك على أن تعلمني مما علمت رشدا﴾ موسا ووتی بەو پیاوێ: نایا من دواي تۆ بکەوم لەبەر ئەوێ تۆ فیری من بکەیی هەندی لەو زانیاریە شارەزانەییانە فیری تۆ کراوێ یاریدەیی من بەدەیی بۆ پیکانی شتی راست.

﴿قال إنك لن تستطيع معي صبرا﴾ پیاوێ کە ووتی: بەراستی تۆ توانای ئەوێ نایی نارام بگەری لە گەل من، موسا ووتی: بۆچی؟ بەندە کەیی خوا ووتی: تۆ فروستادەیی خۆی

بۆ فهرماندان بهو شتانهى نه بىنرین و دیارین و من شتى وا فیرکراوم به گویرهى رووالهت خراپن لای تو و شایانى نه وه نین تو بى دهنک بى له وان .

﴿ و کیف تصبر علی مالم تحط به خبرا ﴾ وه تو چۆن توانای نه وهت ههیه نارام بگری له سهه شتى تو ناگات له نه جامى نهو شته نه بى به ناگاداربونیکى تهواو، چونکه تو شتى وا نه بىنى له منه وه به رووالهت نارهوايه وجیگهى سهه سورمانه، تو به گویرهى پیوستى خوټ ره خنه له من نه گرى له سهه نهو شتانه لای تو قه ده غهن. به لام پاشه رۆژ نه نجامیکى رهوا و چاکى ههیه .

﴿ قال ستجدونى ان شاء الله صابرا ولا أعصى لك أمرا ﴾ موسا ووتى: تو له مه و دوا منت دهست نه كهوى به نارام گر نه گهر خوا ناره زووى هه بى من بى فهرمانى تو ناکه له ههچ کاریکا .

﴿ قال فان أتبعني فلا تسألني عن شيء حتى أحدث لك منه ذكرا ﴾ پیاوه كهى به نندهى خوا ووتى: دوا بى نه گهر تو دواوى من نه كهوى دوا بى تو پرسىارى ههچ شتى له من مه كه لای تو نه بىنرى له منه وه چاکبى یا خراپ ههتا من باسى نهو شته بۆ تو روون نه كه مه وه .

فَانْطَلَقَ حَتَّى إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا قَالَ أَخَرَقْنَاهَا لِنُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا ﴿٧١﴾ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾ قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا ﴿٧٣﴾ فَانْطَلَقَا حَتَّى إِذَا لَقِيَا غُلَامًا فَقَتَلَهُ قَالَ أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا ﴿٧٤﴾

﴿ ٧٥ ﴾ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَّكَ إِنَّكَ لَن تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ۚ قَالَ إِن
 سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَ هَٰذَا فَلَا تُصَحِّحْنِي ۖ قَدْ بَلَغْتَ مِن لَّدُنِّي عُذْرًا
 ﴿ ٧٦ ﴾ فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلُهَا فَأَبَوْا
 أَن يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَن يَنْقَضَ فَأَقَامَهُ
 قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا ﴿ ٧٧ ﴾ قَالَ هَٰذَا فِرَاقُ بَيْنِي
 وَبَيْنِكَ ۚ سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿ ٧٨ ﴾ أَمَّا
 السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسْكِينٍ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا
 وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَّلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿ ٧٩ ﴾ وَأَمَّا الْغُلَامُ
 فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا
 ﴿ ٨٠ ﴾ فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِّنْهُ زَكَاةً وَأَقْرَبَ رُحْمًا
 ﴿ ٨١ ﴾ وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ
 تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا
 أَشَدَّهُمَا وَيُخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ ۖ وَمَا فَعَلْتُمْ
 عَنْ أَمْرِ ذَٰلِكَ ۖ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿ ٨٢ ﴾

﴿فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذْ رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا﴾ دواى موسا و ئەو بەندەى خواىە رویشتن بەرەو کەنارى دەریایە کا بۆ ئەوێ کەشتیەکیان دەست بکەوێ سواری ببن، دواى ماوێە کەشتیە کە دەرکوت و داوای سواربونیان لە کەشتیەوانە کە کرد و ئەویش لەبەر ئەوێ بە پیاو چاک هاتنە بەر چاوی بەخۆرایى سواری کردن بە تاییەتی خزریان ئەناسی .

لیرەدا باسی یوشە ع نەکراوە ئایا گەرایەوێ یا لە گەلیان رویشتن؟ ئەوێ لە دارژاندنی ئەو باسەوێ دەرنەکەوێ یوشە ع لە گەل موسا و خزردا نەرویشتوێ . بەلام بۆ چ جیگەئە رویشتن باسی نەکراوە . هەندێ لە زانایان ئەلین : لە گەلیان رویشتوێ .

هەروەها رویشتن کاتی سواری کەشتیە کە بوون و شەپۆلی ناو پەرەى سەند خزر بەبێ ناگای دانیشتوانی کەشتیە کە تەوڕیکی هەلگرت و تەختەئە کێ کەشتیە کەى کون کرد بە جۆری ناو بیتە ناو دانیشتوانی ناو کەشتیە کە بجنکین، دواى موسا لەو کارە بە گۆرەى رووالەت ترسا و بە کاریکی نارەوای دانا .

﴿قَالَ أَخَرَقَهَا لِنَفْقٍ أَهْلُهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا﴾ موسا ووتی : ئایا تۆ بۆ ئەو کەشتیە کون کرد، بۆ ئەوێ دانیشتوانی ئەو کەشتیە بجنکین بە هۆی ئەو کارەى تۆو بە ناوی ئەم دەریایە بەراستی تۆ شتیکی زۆر خراپت کردوێ و زۆر دل تەزینە، موسا بە بەرگی بەری خۆی کونە کەى گرت .

﴿قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا﴾ خزر فەرموى : ئایا من بە تۆم نەووت : بەراستی تۆ توانای ئەوەت نێە لە گەل مندا برۆی و ئارام بگرێ، موسا داوای لی بودرنی لی کرد .

﴿قَالَ لَا تَأْخُذْ بَمَا نَسِيتَ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عَسَا﴾ موسا فەرموى : تۆ لۆمەى من مە کە بە هۆی شتی من لەبێرم چوێەوێ و سزای من مە دەو مە چەرە سەر من سەختی و ئازار لەبەر ئەم کارەى من کردم .

﴿فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذْ لَقِيََا غُلَامًا مُّقْتَلَ﴾ دواى موسا و ئەو زانایە رویشتن هەتا گەشتن بە کۆری دواى ئەو زانایە کورە کەمەى کوشت . خواوەنى تەفسیری حوسەینی لە تەفسیرە کەى خۆیا بەزمانی فارسی ئەلێ : ئەو کورە ناوی (خوش) بو، رومەت جوان و بالا بەرز و شوخ و شەنگ و بێ کەوتو، ناوی باوکی کورە کە (کماردویی) دایکی ناوی (شاهویی)، ئێست ئەو زانایە بەهەر شیوەئە ئەو کورەى کوشت و بە چ شتی کوشتی و ئەو کورە خەریکی چ شتی بو، یاری ئە کرد یا نە؟ لەو کاتەدا بێ باوەر بوێ یا نە؟ گرنگ نێە . ئەوێ شایستەئە ئیمە باوەرمان بەو رووداوێ هەبە، خواى مەزن باسی نەفەرموێ ، و اچاکە ئیمە هەوالەى زانیاری خواى بکەین .

﴿ قال أقتلت نفسا زكية بغير نفس لقد جئت شيئا نكرا ﴾ موسا فهرموى: نایا تو بۆ
ئو كه سه پاك و بى تاوانهت كوشت به بى ئه وهى كه سىكى كوشتى. به راستى تو
به كارىكى ناپه سه ند و خراپه وه هاتووى .

﴿ قال ألم أقل لك إنك لن تستطيع معي صبرا ﴾ زاناکه ووتى: نایا من به توّم نه ووت
به راستى تو توانای نه ووت نیه له گهل من بروى و ئارام بگرى و هیچ شتى نه لى .

﴿ قال إن سألتك عن شيء بعدها فلا تصاحبني لقد بلغت مني عدرا ﴾ موسا ووتى:
ئه گهر من له دواى ئه م جاره پرسىارى ههر شتىكم لى كردى، دواى هاوړتې من مه كه .
به راستى تو گه شتو به بیانوى خو ت بۆ جوى بونه وهى تو له منو بۆ له مه وپاش به لگه م
به ده ست نامینى .

﴿ فانطلقا حتى أتيا أهل قرية استطعما أهلها فأبوا أن يضيغوهما ﴾ دواى موسا و خزر
رویشتن هه تا چونه لای دانیشتوانى گوندی داواى خوارده مه نیا ن کرد له دانیشتوانى ئه و
گونه زوړیان برسبو، دواى دانیشتوانى ئه و گونه وازیان له میواندارى ئه وان هینا
چونكه زوړ رژد و بهرچاو برسبوون .

زانایان له دیارى کردنى ئه و شاره بیر وبۆ چونیا ن جیاوازه ، ئه وهى شایسته ی ئه و
رووداوه بیت ئه و گونه (فاسریه یه) پیشه و جه عفرى سادیق لایه نى ئه و بۆ چونه نه گرى .
﴿ فوجدوا جدارا يريد أن ينقض فأقامه ﴾ دواى موسا و خزر چونه دهره وهى
گونه كه سهر له به یانى ئه و روژه دیوارى كیان ده ست كه وت و ته ماشایان کرد ئه یه و یست
بروخى، دواى خزر دیواره كه ی چاك كرده وه و هه لى سانه وه .

﴿ قال لو شئت لأتخذت عليه أجرا ﴾ موسا فهرموى به خزر: دانیشتوانى ئه و گونه
تاقمى بوون ئیمه داواى خوارده مه نیا ن لى كردن میوانداریان لى نه كړدین تو چو ن ئه و
دیواره یان بۆ چاك ئه كه یته وه، ئه گهر تو ئاره و ژوت بكردایه تو كړیت له سهر چاك
كړدنه وهى ئه و دیواره وهرده گرت، خوارده مه نیا ن به و كړیه نه كرى و پویستى ترمان
بى جى به جى نه كړد .

﴿ قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَنِي وَبَيْنَكَ ﴾ خزر فہرموی: نهم کاتہ کاتی جوئ بونہوہی من و
تویہ له نیوان یہ کا. دواہی ہر له نیستہوہ تو بہر پنگہدا نەرۆیت و منیش بہ رپنگہیہ تردا
نەرۆم، دواہی ہہو لدان بہ سوودی نہو کارانہ منکردم و تو پرسیارت لہمن کردیان کرد.
﴿ سَابِكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِيعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴾ له مہوداو من ہہوال نەدہم بہ تو بہ مانای
شتی تو توانای نارام گرتت نہبوہ لہ سہری و ناگاداری نەنجامہ کانت بو نە کہم .

﴿ أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ ﴾ بہ لآم کہشتیہ کہ کہشتی چہند
ہہزار یکی باوہردار بون کاریان نہ کرد بہو کہشتیہ بو بہخیو کردنی خوین و خیرانیان لہو
روبارہدا بہنرخیکی کہم .

﴿ فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَءَاهُم مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَضْبًا ﴾ دواہی من ویستم
کہ نہو کہشتیہ عہیب دار بکہم بہ ہوی نہو کونہوہو لہ پیشیانہوہ پاشایہ ہدیہ ہہمو
کہشتیکی چاک و بی عہیب داگیر نہکا بہزور و نارہوا، من نہو کارہم کرد ہہتا نہو
کہشتیہ داگیر نہکەن .

﴿ وَ أَمَّا الْفُلَامُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنِينَ فَخَشِينَا أَنْ يُرْهَقَهَا طُفْيَانًا وَ كُفْرًا ﴾ وہ نہو کورہی
من کوشتم باوک و دایکی باوہردارن و نیمہ ترساین کہ نہو کورہ دایک و باوکی خوئی
ناچار بکاو دایان بیوشی بہ لادان لہ خوا پەرستی و بی باوہریان بکا و سوپاسی چاکہی
خوا نہکەن و رپنگہی خرابی نہو بگرن بہ ہوی خوشہوہستی نہو کورہوہ. بہگویرہی
فہرمانی خوا نہو کارہم کرد و کوشتم .

﴿ فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِيَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ وَ أَقْرَبَ رُحْمًا ﴾ دواہی ویستم پەرورہدگاری
باوک و دایکی نہو کورہ بیہخشی بہوان کورپکی لہو چاکر لہو کورہ پاکر بی لہو
نزیکتری لہو کورہ خوشہوہستر و خاوەن بہزہیی تر بی بو نہوان .

﴿ أَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا
صَالِحًا ﴾ وہ بہ لآم نہو دیوارہ دیواری دوو کوری بی باوک و دایک بوو لہو شارہدا لہ
ژیر دیوارہ کہوہ گنچینہیہ کی زیریان ہدیہ نہگہر نہو دیوارہ بروخایہ دانیشنوان پارہ کانیان
نہبرد و لہ کیسیان نہچوو نہو دوو کورہ باوکیان پیاوچاک و باوہردار بوہ .

﴿فأراد ربك أن يبلغا أشدهما ويستخرجا كنزهما رحمة من ربك﴾ دوایی پەرورەدگاری تۆ وستی ئەو دوو کورە بگەنە کاتی بالغون و ئەقل و شارەزایی پەیدا بکەن و گەنجینە کە ی خۆیان دەر بهێن لەبەر ئەوە بو خوا بە میهرەبانی و بەزەیی پەرورەدگاری خۆیان ئەو کارەیان لە گەل بکا .

﴿و ما فعلت عن امري ذلك تأويل ما لم تستطع عليه صبرا﴾ وە من ئەو کارانەم نە کردووە بە بیرو بۆچوونی خۆمەووە بە فەرمانی خوا من ئەو کارانەم کردووە، ئەو سی وەلامانەی من وەلامی تۆم یی دایەووە ماناو ئەنجامی شتی بون تۆ توانای ئارام گرتست لەسەریان نەبوو .

ئاگادارییە لەبارەی زیندوویی خزر یا مردنی: زانای بەرز شیخ موحەمەدی کوری سەیدە دەرویش مەشهور بە حوتی ئەلبیراتی لە نامەی خۆیا (أستی مطالب) لاپەرە (٢٢٩ - ٢٣٠) ئەفەرموی: { دۆستانی خواو پیاو چاکان زیندوویی خزر بە شتیکی بروا پیکراوی نازانن و بەلگەی راستی لەسەر نیە، ئەو فەرمودەیە ئەدریتە پال پیغەمەر ﴿ﷺ﴾ زەعیفە، ئیننوحەبەر و سەخاوی ئەلین: ئەو فەرمودەیە مونکەرە، هەرەها ویندوو بونەووی ئیلیاسیش راست نیە و پوچە گوایا هەموو سالی لە کاتی حەجدا لە گەل خزر کۆ ئەبیتەووە. بە کورتی هەموو ئەو هەوالانە دەربارەی زیندوویی خزرەووە هاتوون راست نین { ئەو نایەتە ئەمانەمان فیر ئەکەن: چەند کاری هەن بە رووالەت چاکن و لەژیرەووە سزادراو و سەختن و هۆی دەرچونن لە دەستوری خوا، وایش ئەبی بە گوێرە ی رووالەت هەندی کار خراپن. بەلام لە نهینیدا چاکن و ئەنجامە کانیان سود بەخشن، ئەووی جیگە ی شایستە بی ئیمە لەهەموو کاتیکدا خۆراگر بین و بیرو بۆچوونی خۆمانی تیدا یە کار نەبەرین هەتا پاشەرۆژی ئەو کارەمان بۆ دەرئەکەوی. پیاوی خواوەن ئەقل بە گوێرە ی دەستوری ئیسلام کاریکی خراپ ئەکا بۆ ئەووی کاریکی زۆرتر خراپتر رونه داو بە ره وایش ئەژمیری، زۆر جار ان دیوانە ئەبی مرقفی ئەندامیکی خۆی ببری بۆ مانەووی

ئەنادمەکانی تری، زۆرجاران دیومانە بنەمالەیهکی خوا پەرست وخواوەن سوود بە ھۆی
منالیکیانەوہ بی ئابرو ئەبن و ناموسیان ئەرووشی. کەواتە پیویستە لەسەر باوک و دایک و
کاربەدەستان واز لە منالو خیزانی خۆیان نەھین لەبەر پاراستنی ریز پاکی خۆیان
وچاکەیی بنەمالەکیان .

بەیاریدەیی خوا کۆتایی بە ماناکردنی جزمی پازدەھەم ھات

روژی سێ شەممە (١٤٢٠ ھ) (٢٤) ی مانگی زیلقەعدە ریکەوتی ٢٩ / ٢ / ٢٠٠٠

خوا یاریدەرمان بێ بۆ ھەموو کاری

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان. درودی بی پایان له سهر پیشه وای بونه وهران و یارو یاهوران و خیزان و پدیره وانی. له جزمی یازده نایه تی (۸۵) سوره تی نه لیسرا دا رون کرایه وه که عهره به کان به هاندانی جوه کان پرسپاریان له پیغمهر کرد له باره ی گیانه وه (الروح) لهم سوره ده دا و له نایه تی (۱۳) هه تا نایه تی (۲۲) پرسپاریان لی کرد دهر باره ی دانیشتوانی نه شکوه ت، خوا فهرمانی دا به پیغمهر ﴿﴾ وه لامه کانیاں دایه وه. لهم نایه تانه ی دوایشدا پرسپاری لی نه کهن له باره ی (ذولقهر نهینه وه) وه که خوا نه فهرموی :

وَيَسْأَلُونَكَ

عَنِ ذِي الْقُرْنَيْنِ قُلْ سَأَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٨٢﴾

إِنَّمَا كُنَّا لَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَعَآئِدَتُهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا ﴿٨٤﴾ فَأَنْبَعِ سَبَبًا

﴿٨٥﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ

وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَذَّالِقُرَيْنِ إِمَّا أَنْ تُعَذِّبَ وَإِمَّا أَنْ تَتَّخِذَ

فِيهِمْ حُسْنًا ﴿٨٦﴾ قَالَ أَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ إِلَىٰ رَبِّهِ

فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نَكِرًا ﴿٨٧﴾ وَأَمَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءٌ

الْحُسْنَىٰ وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا ﴿٨٨﴾ ثُمَّ أَنْبَعِ سَبَبًا ﴿٨٩﴾ حَتَّىٰ

إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ

دُونِهَا سِتْرًا ﴿٩٠﴾ كَذَٰلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴿٩١﴾

﴿ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الَّذِينَ قَالُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا ﴾ وه بی باوه رانی قورهش
پرسیار نه کهن له تو به هاندانی جوه کان له ذولقهرنهین که نهو کهسه زوربهی ئاوه دانی
سهردهمی خوئی خسته ژیر دهسه لاتی خوئی. تو بلی: من نه خوینمه وه به سهر ئیوه دا له
بارهی نهو مروقه وه باس کردنی هه ندی له کاره کانی.

زانایان و میژوو نوسان بیرو بۆچونیان جیاوازه له بارهی ذولقهرنهین: چ که سیکه، نایا
فریشتهیه یا ئاده میزاده پیغمه مه ره یا بهندهیه کی چاکی خوا په رسته؟ بۆچی ناوبراوه به
ذولقهرنهین؟ ذولقهرنهین ناوی نه سکه نده ره، ئاده میزاده وه فریشته نه. هه ندی له
زانایان نه لێن: پیغمه مه ره، هه ندی تریان لایان وایه پیغمه مه نه و گومان له پیاو چاکی
ئه ودا نه و نهو بۆچونه فه رموده ی زوری زانایانه، ناوی براوه به ذولقهرنهین
له به رته وه ی باوک و دایکی به رتیز بوون، هه ندی لایان وایه له به رته وه یه خو رنشین و
خو ره لاتی داگیر کردوه، چه ندین بیرو بۆچونی زۆرتر هه ن. خوای مه زن و پیغمه مه ره لهو
باره یه وه هیچ شتیکی له باره ی ذولقهرنهینه وه رۆن نه کردوه ته وه.

ئینبو قوته یبه ی دینه وه ری له نامه ی (ئه له عاریف لاپه ره ۲۵) نه فه رموی ذولقهرنهین
ناوی نهو (ئه سکه نده روسه) دانیشتی نه سکه نده ریه بوه، خه وێکی بینی وای زانی نزیك
بوته وه له خو ره وه و به جو ری دهستی گرتبوو به دوو شاخه ی خو ردا، بۆیه ناوبراوه به
ذولقهرنهین) به لām قورئانی پیرو ز نرخی نه داوه به باس کردن و ناویشانی کهسانی
را بو ر دوو، و اچا که ئیمه خو مان خه ریک نه کهین به شتیکه وه سودی هه ر دوو جیهانی تیدا
نه ی. ئه وه ی شایانی باسی چه ند که سی پرسیاریان له پیغمه مه ره کردوه لهو پیاوه پی
ووتر اوه ذولقهرنهین، دوای خوای مه زن وه لām که ی فی ری پیغمه مه ره کردوه، به م جو ره ی
که خوا نه فه رموی:

﴿ إِنْ مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَ آتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا ﴾ وه ئیمه گێر ابومان بو
ذولقهرنهین هیز و فه رمان په وایی له زه ویدا هیزکی و امان پی به خشیو بتوانی ها تو چۆ بکا
به ناو شاره کانی زه ویدا به هه ر جو ری ئاره زوی بکردایه و سه ر نه که وت له جه نگدا و

پیلانی لی نه نه کراو ریگهی لی نه نه گیراو، نیمه به نه ومان به خشیبوو بومان ناماده کردبو شتیکی نه و تو بیگهی نه بیگهی به یه وی بوی پروا، لهش ساغی و شاره زایی و دارایی و چه کی جهنگ و سربازی زور و سپوری بو سرکه و تن به سر دوژمنانی خویا دابومانی. ناوهر و کی نه و نایه ته بومان رون نه کاته وه هر چه نه ده خوا یاریده ی به نه ی خویه تی. به لام پیوستیه بو هموو کارئ پیسه کی هویه کانی سرکه و تن ناماده بکری هتا دوژمن بترسی و هر گیز خویا مذن به ره وای دانانی به بی هوی سرکه و تن له کارو کرده و ده پهلای ماری دوژمن بدرئ له جیهاندا .

﴿ فَاتَّبَعَ سَبَبًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ ﴾ دواپی ذولقهر نه یی دوی نه و هوو ریگهی به که و ت خوا بوی ناماده کردبو و خستیه کار بو جی به جی کردنی همو کاره چاکه کان که و ته بیر کردنه وه بو دوزینه وه ی ریگهی سرکه و تن هتا گه یشته جیگهی به چاو نه بیرا خورئاوا نه بی و چوه ناو شاره کانی خورئاوا که نه و یه ری ناوهدانی زه و یه لای خورئاوا .

﴿ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ ﴾ ذولقهر نه یی بینسی و دهستی که و ت خورئاوا نه بی له نیوان قورپکی رهش و گهرم و له نیو ده ریایه له ده ریاکانا، زانای به رز مه راغی نه لی: ده ریای نه تله نتیه. به لام خوا نه یزانی چ ده ریایه که .

﴿ وَ وَجَدَهَا عِنْدَهَا قَوْمًا ﴾ وه ذولقهر نه یی لای نه و سرچاوه یه تا قمی ئاده میزادی ده ست که و ت. زانایان نه لین تا قمی بوون بت په رست که ل و پهل و به رگیان پیستی گیانداران بو، خوارده مه نیان له و شتانه په یدا نه کرد زاویان نه کردن له ناو ئاو و شکانیدا وینه ی ماسی و جگهی ماسی .

﴿ قُلْنَا يَا ذَا الْقُرْتَيْنِ إِنَّمَا أَنْ تَعَذِّبَ ﴾ نیمه و و تمان نه ی ذولقهر نه یی: تو یا سزای نه و تا قمه بده ی به کوشتن نه گهر باوه ریان نه هیئاو ده ستیان دایه جهنگ کردن و سته میان له خویان کرد به بونه ی مانه وه یان له سر بت په رستی .

﴿ وَإِنَّمَا أَنْ تَخْجِدَ فِيهِمْ حُسْنًا ﴾ یا تو له وان بیوره و شاره زای یاسای خوا په رستیان بکه و چاکه یان له گهل بکه و مه یان کوژه نه گهر جهنگیان له گهل نه کردی، نه توانی

به ندیان بکهی هتا باوه پ بهین. نه بی برانری چاکه کردن له گهل بی باوه رانا دروسته نه گهر جه نگیان نه کرد و کهسیان ناواره نه کرد، نه گهر ناواره کرابن پیوسته بهرگری له خو مان بکهین .

﴿ قَالَ أَمَا مَنْ أَظْلَمَ فَسَوْفَ نَعَذِّبُهُ ﴾ ذولقهر نهین ووتی: به لام کهسی له و تا قمه سته می له خو ی کرد و بی باوه ربو، دوا بی سزای نه و کهسه نه دهین به کوشن نه گهر باوه ری نه هینا و بهر ده و ام بو له سهر بت پرستی. فرمان نه دهین به و سزایه له جیهاندا . ﴿ ثُمَّ يَرْدُ إِلَى رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا ﴾ له پاشا نه گیریتسه و به لای پهروه ردگاری خو ی له پاشه روژدا، دوا بی پهروه ردگار سزای نه دا به سزایه کی سخت وناهه موار و گران .

﴿ وَ أَمَا مَنْ آمَنَ وَ عَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءُ الْحُسْنَى وَ سَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا ﴾ وه به لام کهسی باوه ری هینابوو کرده و هی چاکی کردبوو، دوا بی بو نه و کهسه هیه پاداشتیکی چاک له جیهاندا و له پاشه روژدا و نیمه به و کهسه نه لین: له و شته دا نیمه فرمانی بی نه دهین به ناسان و بهشتی گران نه بی له سهری نه و شته. نه وانه ی باسکران یاسای نیمه یه و خوا خستویه تیه دلّمه وه .

﴿ ثُمَّ اتَّبَعَ سَبَبًا حَتَّى إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ ﴾ له پاشا ذولقهر نهین جاری تری دووهم دووای هو یه کی تر کهوت و کهوته ریگه بو جی به جی کردنی کاریکی تری چاک به ره و خو ره لات هتا کاتی گه بشته جیگه یه خو ری لی هه لته هات له لای ژووروی ناوه دانی له زه ویدا .

﴿ وَ جَدَّهَا تُطْلَعُ عَلَى قَوْمٍ لَمْ تَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سَبَبًا ﴾ ذولقهر نهین بینی و دهستی کهوت خو ره هلدی له سهر تا قمی له ناده میزاد نیمه نه مان گیرابو بو نه و تا قمه شتی بکه ویتنه نیوان نه وان و خو ره و بیانباریری له گهر ما و خو ره له بهرگ و له خانو و شتی تر، په نایان نه برد دوا ی هه لته اتی خو ره بو لای نه شکوته کان وچال و چولی دۆل و شیوه کانی زهوی، شهوی نه هاته دهره وه بو کار کردن و پهیدا کردنی هو ی ژبانی خو یان به پیچه وانه ی کاری ناده میزادی تره .

خوای مه زن رونی نه کرد و ته وه که ذولقهر نه دین چ شتیکی له گهل نهو تاقمه کرد: نایا چاکه ی له گهل کرد نه گویره ی باوه ره پنهان به خوا و به گویره ی بی باوه ریان، یا وازی لی هینان که بهرده و امین له سهر نهو ژبانده ی له سهری بوون، به تایسه تی له سهر نهو بی شارستانیه ته ی خو یان، بویه هه و آله ی زانیاری خوای نه کهین. به لام خواوه نی ته فسیری به یزای له ته فسیره که ی خو یا نه فهرموی: نهو کاره ی له گهل دانیش توانی خو رئاوای کرد ههر بهو جو ره ی له گهل نهو تاقمه ی خو ره له لاتی کرد، خو یانی سهر به ست کرد له باوه ره پنهان و باوه ره نه پنهاندا .

﴿ كَذَلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴾ ههر بهو جو ره ی باسکرا له به رزی پله ی ذولقهر نه دین و فراوانی دهسته لاتی له خو رئاوادا و نهو کاره ی کردی له گهل دانیش توانیدا هه مان کاریشی کرد له گهل دانیش توانی خو ره له لاتا و به راستی نئمه به خشیومان زانیاری به که شیایو نهو کارانه بی به هو ی شتی درابو بهو له سهر باز و که ره سه و تفاق ج هنگ و هویه کانی پاشایه تی .

بو زانین: دانیش توانی خو ره له لات به وینه ی زینه وهرانی کیراندا نه ژبان، هه ندی له زانایان نه لئین: شاره کانیا ن که و توه ته سهر که ناری خو ره له لاتی نه فهریقا .

ثُمَّ اتَّبَعَ

سَبَبًا ﴿٩٢﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا

لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٩٣﴾ قَالُوا يَنْذِا الْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ

مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ

سَدًّا ﴿٩٤﴾ قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ

وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿٩٥﴾ وَأَتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ

قَالَ أَنْفُخُوا حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ ءَاتُونِي أُفْرِغَ عَلَيْهِ قِطْرًا ﴿٩٦﴾ فَمَا اسْتَطَعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَعُوا لَهُ نَقْبًا ﴿٩٧﴾ قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِنِّي فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دُكَّاءً وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا ﴿٩٨﴾ وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَجُمِعْنَاهُمْ جَمْعًا ﴿٩٩﴾

﴿ ثُمَّ اتَّبَعَ سَبَبًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السُّدَيْنِ ﴾ له پاشا ذولقهر نهین دواى هویهك و رینگه‌ی سیهم كهوت بۆ لای شویتیکى تر جگه‌ی خورناوا و خوره‌لآت له باشوره‌وه به‌ره و باکورر هه‌تا گه‌یشته نیوان دوو کتو كه‌له‌پشتی نهو دوو کتوانه‌وه هۆزه‌کانی یاجوج و ماجوج کردبویان به نیشتمان بۆ خویان .

به جۆرئیکى دیاری کراو نهو دووو هۆزه چ كه‌سێکن و له‌شیان چۆنه و نیشتمانیان چ جێگه‌یه‌كه؟ زانایان بیر و بۆ چونیان جیاوازه، هه‌ندیکیان نه‌لێن: زر کورته بالا و هه‌ندى تریان لایان وایه زۆر بالا‌یان به‌رزهو زۆر شتى تریش له باره‌ی شیوازیانه‌وه. زۆر له‌و شیوازانه له‌گه‌ل نه‌قلدا گونجاو نه. به‌لام نه‌وه‌ی جێگه‌ی بپروا بى نه‌مه‌یه: نه‌وانه دوو هۆزن له ناده‌میزاد، نه‌قل لاوازو هه‌رچی و به‌رچین و سته‌مکارن. یاجوج بریتین له ته‌مه‌ره‌کان، ماجوج بریتین له مه‌غۆلیه‌کان، له بنچینه‌دا کورپى يه‌ك باوکن ناوی (تورک) بوه. هه‌ندى زانایان لایان وایه دانیشترى پۆژئاواى سنوورى (چین) هه‌ندى تریان نه‌لێن: دانیشترى باکورى پۆژه‌ه‌لاى دانیشترى کۆنى سه‌رده‌می ذولقهرنه‌ین. زۆر جارن په‌لامارى دراوسێکانى خویان نه‌ده‌ن و تالانیان نه‌کردن. جینگیز خان و هۆلاکو و ته‌یمور له‌نگ له‌وانن و له‌و دوو هۆزه‌ن. به‌بیری من واچاكه هه‌واله‌ی زانیارى خویان بکه‌ین.

﴿ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴾ ذولقهرنهین بینی و دهستی کهوت له بهردهم نه و دوو کیوه دا تا قمی هه ن نریک نه بوو له هیچ گفتو گویه بگه ن و جگه ی زمانی خو یان هیچ زمانی تریان نه نه زانی. به ماندو بونیکی زور جگه ی خو یان له زمانی نه وان بگه ن.

﴿ قَالُوا يَا ذَا الْقُرْتَيْنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَاجُوجَ مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ ﴾ به هو ی که سی که وه زمانی نه وان و زمانی نه مانی نه زانی نه و تا قمه و وتیان: نه ی ذولقهرنهین: به راستی هوزه کانی یاجوج و ماجوج خرابه ی زور بلاو نه که نه وه له زهوی و نیشتمانی ئیمه دا تالان و جهردهیی و کوشتن بهی نه ندازه، نه وهنده زورن وه کوله بلاو نه به نه وه، ته ر و ووشک نایه لن و نه یخون و نه ییه ن له گه ل خو یان.

﴿ فَهَلْ نَجْعَلْ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴾ دواپی نه و تا قمه به ذولقهرنهینیان ووت: ئایا ئیمه کور بکهینه وه و بیگیرن بو تو کری له دارایی خو مان له سه ر نه وه ی که تو دروست بکه ی ریگری و بیگری له نیوان نه و دوو هوزه ره وشتیان جا نه وه رانه یه بیته هو ی په لامار نه دانیان بو سه ر ئیمه. زانایان بو دیاری کردنی شوینی نه و ریگره و نه و سه ده بیر و بو چونیان جیا وازه. زانای به ناوبانگی میسری ماموستا (مه راغی) نه ی گیر پته وه له گزقاری (المقتطف) له سالی (۱۹۸۸) زاینی نه و ریگره ی ذولقهرنهین که وتوته پشت ده ریای (جه یحون) له پاریز گاری (به ل خدا) و ئیستا ناو نه بری به (باب الحدید) = ده ر گای پولایین، له نریک شاری (تورموزه وه). زانای نه لمانی (سیلد برجر) و میژوو زانی نه سپانی (کلا فیحو) له گه شته کهیدا سالی (۱۴۰۳) زاینی، هه ردوو زاناکان پشت گیری نه و بیر و بو چونه ی مه راغیان کرده. له میژووی زور کونه وه هه ندی له زانایان ووتویانه: نه و ریگره نه که و نه نه رمنیا و نازه ر بایجان وه، میژوونوسی به ریز ماموستا (ته به ری) نه لی: پیای ریو شته بو لای نه و ریگره که له لای ده ریای (خه زهره) و وای باس کرده که جینگیه کی به رزه له پشتیه وه چال و چول و دولیک و شوینیکی قول هدی ه.

لهو بیر و بچونه جیاوازه وه بومان دهر کهوت به جوریکی رون جیگه ی نهو ریگره به جور ی دیاری نه کراوه جیگه ی متمانه بیت. که واته نه وه ی پیوسته بو نیمه نه مهینه: برومان به دروستکردنی نهو سده هه بی، جیگه ی دیاری بو کراوی هه واله ی زانیاری خوی بکهین.

﴿قَالَ مَا مَكْنِي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ﴾ زولقهر نهین ووتی: شتیکی نه و تو پرووردگاری من دهسته لاتی منی به سهر دا پهیدا کردوه و به خشویه به من چاکره لهو شته ی خوا به خشویه به نیوه و نیوه خوتان زورتی پیوستیتان به دارایی خوتان ههیه و بو خوتانی سهر ف بکهین، دوا یی نیوه یارمه تی من بدین به کریکار و به که ره سه ی خانوو دروست کردن، من به خورایی نهو ریگره تان بو دروست نه کهم. که واته نه نداز یاره کان ناماده بکهین بو من بو دروست کردن نهو سده.

﴿أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رُدْمًا﴾ من دروست نه کهم و نه گیرم له نیوان نیوه و نهو دوو هوزه دروندانه دا ریگریکی زور سخت سده ی ریگه بگری لهوان و نه توانن بین نه دیوی لای نیوه.

﴿أَتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَى بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ﴾ نیوه به خشن به من پارچه ی زور ناسن و بیان خه نه سهر یه که بهیه کسان ی هه تا کاتی ریک نهین له نیوان هه ردوو لای کیوه کان و له خواره وه بو سهر پر نهین له پارچه ی ناسن، دوا یی سوتهمه نی بهین و ناگری تی بهر بدین و فودانیان بو دابین، دوا یی نهو کاره تان بو ساز نه کهم، نه و انیش داواکانی زولقهر نه بیان جی به جی کرد.

﴿قَالَ الْفَحْوَ حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ أَتُونِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا﴾ زولقهر نهین به نه نداز یارو کریکاره کانی ووت: نیوه فو بکهین به کوره کان و به ناگره که دا هه تا کاتی نهو ناشتانه و نه و چاله وه ناگریان لیدی و تهوینه وه، لهو کاته وه ناگری لی هات زولقهر نهین ووتی: نیوه بو منی بهین مس و ناسن و پولا ی تواره من نه ییژم به سهر نهم لاو لای دیواره کانی، بو نه وه ی برۆن به ناو بو شایی پارچه ناسنه کاند و نه لکین بهیه کدا و بو شایی تیدا نامینی، به وینه ی کیویکی لی دی.

﴿فَمَا اسْتَطَاعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا﴾ دوایی ئەو دوو ھۆز ەترانای ئەو ەیان نامی ئەو سەری ئەو ڕیگر و سەدە بکەون لە بەرزێ و لۆسی ئەو دیوارە و توانای کون کردنی دیوارە کەیان نابێ لە بەر ڕەقی ئەو دیوارە .

﴿قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي﴾ زولقەرەنەین ووتی: دوای دروست کردنی ئەو ڕیگرە: دروستکردنە کە ی چاکە یە کە لە لایەن پەرورەدگاری منەو بە تەنھا کە قەدەغە ی ھاتی ئەو دوو ھۆزە خوێن مژە و کاول کەرانە ئەکا لە ھاتیان بۆ ئەو دیوی ئەم ڕیگرە و ناتوانن تالان و خراپە بکەن .

﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَّاءَ وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا﴾ دوایی ھەرکاتی ئەزەب بۆ ئەو ئەو کاتە ی ئەو توو یاجوج و ماجوج بێتە دەرەو لە پستی ئەو ڕیگرەو بەو ئەم دیو خوا نامادە ی ئەکا ھۆی ڕوخانی و نەمانی و بەلێتی خوا راستە و گومانی تێدا نیە، کاتی ڕوخان و نەمانی ئەو ڕیگرە خوا ڕونی نەکردووە تەو .

زانایان بیریان جیاوازی بۆ کاتی ھاتی ئەو بەلێتە ی خوا ی مەزن: زانار مامۆستای مەراغی لە تەفسیرەکانی خوێنا ئەلین: ئەو کاتە ڕوی داو بە ھاتی جینگیز خان و ئەو کانی، ئەو ھەو ناو ەدانی و شارەکانی ئەو سەردەمەیان ڕوخان و زۆربە ی زۆری دانیشترانی ئەو شارانەیان کوشت ھەر لە چینیو ھەتا شام، بە جووری میژو شتی وای بەخۆیو ە نەدیو .

خواوەنی تەفسیری (مجمع البيان) تەبەرسی لای وایە کاتی ھاتی ئەو بەلێتە دوای کوشتنی دەجال ئەبێ، پێشەوا رازی ئەلێ لە ڕۆژی دوایدا ئەبێ، ئەو بۆ چوئە ی پێشەوا رازی ئەچیتە دڵەو بە گوێرە ی ئەو ە ی خوا ی مەزن ئەفەرموی:

﴿وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ﴾ وە ئیمە ئە گێڕین ھەندێ لە یاجوج ماجوج بۆن بەناو یەکا بەوێتە ی شەبۆلی ئاو لە زۆریدا لەو ڕۆژەدا ڕیگرە کە ئەشکی و دێتە درەو لە پستی سەدە کەو ە. بەراستی ئیمە ئەزانین کە یاجوج و ماجوج بلۆ، ئەبەو ە بەزەویدا دوای ڕوخانی ڕیگرە کە و خراپە بە کار ئەھیتن لە گەل ئادەمیزاد. ھەندێ لە

زانا یان نه لین نهو روژی دوا یی بونه وهران هه ندیکیان نه چن به ناو هه ندی تر یانا به ناده می زاد و به جنو که یانه وه به سهر گهر دانی دین و نه رو ن .

﴿ وَ نُفِخُ فِي الصُّورِ فَجَمَعْنَاهُمْ جَمْعًا ﴾ وه لهو روژده دا فو نه کری به سورد ا بو جیگه ی راوه ستان زیندوو نه کری نه وه، دوا یی نیمه بونه وهران کو نه که ینه وه بو پرس یارو وه لام به کو کردنه وه کی وا هیچ که سی به جی نامینی، هه می یان پاداشت و توله ی خو یان وه نه گرن .

بو زانین: سور به گو یره ی فهر موده ی پیغه مهر ﴿ ﴿ ﴾ بریتیه له که له شاخی به وینه ی سهر باز بانگیان نه کری بو کو بونه وه ی ده شتی مه شق کردن. وه که چه ند جاری با سکر ا: مهر ج نیه دیاری کردنی جیگه ی نهو ریگره و سهر چا وه یه نیه بو دیاری کردنی و نیمه بر و امان به بونی هه یه هه مو شتی ههر خوا نه یزانی .

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِّلْكَافِرِينَ عَرْضًا ﴿١٠١﴾

الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَنْ ذِكْرِي وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ

سَمْعًا ﴿١٠٢﴾ أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِن دُونِي

أَوْلِيَاءَ إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِّلْكَافِرِينَ نَرُؤُهُمْ ﴿١٠٣﴾ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِالْأَخْسَرِينَ

أَعْمَالًا ﴿١٠٤﴾ الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يُحْسِبُونَ أَنَّهُمْ

يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٥﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ

فَغَطَّيْتُ أَعْمَالَهُمْ فَلَا تُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَزَنًا ﴿١٠٦﴾ ذَلِكَ جَزَاؤُهُمْ

جَهَنَّمَ بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَرُسُلِي هُزُوًا ﴿١٠٧﴾

﴿ وَ عَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرْضًا ﴾ وه ئیمه دۆزه‌خ ده‌رئه‌خه‌ین و رای نه‌لوتین له رۆژی دوا‌ییدا به ده‌رخستییکی وا چاویان پی بکه‌وی به‌رله‌وه‌ی بخرینه‌ ناو دۆزه‌خ بو نه‌وه‌ی باشتر بۆسیتیرین .

﴿ الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَنْ ذِكْرَى وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا ﴾ بی باوه‌ریکی نه‌وتۆن چاویان له ژیر په‌رده‌دایه له یادی من وله‌قورنانی ئیمه هه‌تا ته‌ماشای بکه‌ن و خۆیان به‌وینه کو‌یر نه‌گرن و توانای بیستی فهرموده‌ی منیان نیه و خۆیان که‌ر نه‌که‌ن له‌ناستی نه‌وشتانه‌ی پیغه‌مه‌ر نه‌بخو‌ینه‌وه به‌سه‌ریانا هه‌ر له‌به‌رئه‌وه‌ی پیغه‌مه‌ریان خوش نه‌نه‌ویست .

﴿ أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِنْ دُونِي أَوْلِيَاءَ ﴾ نایا دوا‌یی که‌سانییکی نه‌وتۆ باوه‌ریان نه‌هه‌یناوه گومانیان برده‌وه که به‌نده‌کانی من وه‌ریگرن به‌دۆست و په‌رس‌روای خۆیان له جگه‌ی ئیمه به‌وینه‌ی عیسا وعوزه‌یر و فریشته‌کان نه‌گه‌نه‌ فریایان وانه‌زانن ئیمه سزایان ناده‌ین ؟

﴿ إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نُزْلًا ﴾ به‌راستی ئیمه ناماده‌مان کردوه دۆزه‌خ بو بی باوه‌ران به‌شتی ناماده نه‌کری بو میوان، دۆزه‌خ شایسته‌ی کاری بی باوه‌رانه و میوانداری نه‌وانی بی بکری، بیگومان نه‌و شته‌ی پیش که‌شیان نه‌کری ناوی گه‌رم و خوا‌دره‌مه‌نی تال و بۆنی زۆر ناخۆشه .

﴿ قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ﴾ تو بلی: نایا من هه‌وال به‌ ئیوه به‌دم نه‌و که‌سانه‌ی زیانۆ مه‌نزیی هه‌موو که‌سن له‌باره‌ی کرده‌وه‌کانیا‌نه‌وه، که‌سانییکی نه‌وتۆن ووبون له‌وان نه‌و کۆشش و ماندوبونه‌یان کردویانن له‌ژیانی جیهانیانا، له‌به‌ر بی نه‌قلی خۆیان هه‌چ شو‌ینه‌وارییکی کرده‌وه‌ی چاکیان نه‌ماوه‌و له‌کیسی خۆیا‌نیان داوه .

﴿وَهُمْ يَجْسَمُونَ أَنَّهُمْ يَحْسِنُونَ صُنْعًا﴾ وه ئەو کەسانە ئەوەندە بێ ئەقلن گومان ئەبەن کە ئەوان بەراستی کردەوی چاک ئەکەن و وائەزانن پاداشت وەرئەگرن لەسەر کردەوه‌کانیان. نەزانن و کردەوی خرابی خۆیان بە چاک دانه‌نا، خۆی مەزن بەم جوهری خواریوە باسیان ئەکاو ئەفەرموی:

﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ﴾ ئەو تاقمانە کەسانێکی ئەوتۆن باوەریان بەنایەتە رونه‌کانی قورئانی پەروردگاری خۆیان و بەخزمەت گەیشتی پەرورەدەکەری خۆیان نەبۆه‌ لە رۆژی دوایدا کە زیندوو ئەکرێتەوه‌ و لەبەردەم خوادا پرساری کردەوه‌کانیان لی ئەکری.

﴿فَحَبِطَتِ أَعْمَالُهُمْ فَلَا تُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزَنًا﴾ دواپی پوچ بووئەوه‌ و پاداشتی کردەوه‌کانیان بە هۆی بی باوەری خۆیانەوه‌، دواپی هیچ نرخ و کێشانه‌یه‌ بۆ ئەو کەسانە بەرپاناکەین لە رۆژی دوایدا و نرخ بۆ هیچ کاری دانانری ئەگەل بێ باوەریدا، ئیمە رسوا و بی نرخیان ئەکەین لەو رۆژەدا.

﴿ذَٰلِكَ جَزَاؤُهُمْ بِمَا كَفَرُوا﴾ ئەو پوچ بونەوه‌ی پاداشتی کردەوه‌کانیان و پەستی و خواری رێژیان بەهۆی شتیکەوه‌بو باوەریان پێی نەهێتابو لە زیندو بونەوه‌و بە خزمەتگەیشتی خوا.

﴿وَ اتَّخَذُوا آيَاتِي وَرُسُلِي هُزُوا﴾ وه بەهۆی ئەوه‌یشه‌وه‌ بووه‌ نایەتە‌کانی نامە‌ی من و گفتوگۆی پیغمەره‌کانی منیان بە گالتە‌ وەرئەگرت سەرباری ئەوه‌یش باوەریان پێ ئەئەکردن.

ئەو نایەتانه‌ی پیشوو و امان پیشان ئەدەن: کە بەراستی نرخێ مەرۆف بە بیرو بۆچونی خۆی و بەبیر و بۆچونی دانیشتوان بەراورد ناکری. بەلکو نرخێ مەرۆف بە پەیره‌وی کردنی قورئان و پیغمەه‌ران و بەراستی و بەدادپەرورەری و خۆبەخت کردنی گیان و بەبەخشینی دارایی بەراورد ئەکری.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١١٧﴾ خَلِيدِينَ

فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حَوْلًا ﴿١١٨﴾ قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدَادًا لَكُمْتُ رَبِّي

لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا ﴿١١٩﴾ قُلْ

إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَاحِدٌ فَن كَانَ يَرْجُوا

لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١٢٠﴾

﴿ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴾ بدراسی که سانیکی نه تو با وهریان هیناوه به نامه کانی خوا و بیغه مدهر کانی و کرده وه چاکه کانیان کرده بو نهو که سانه هدیه چندنین میوه ی باخ و بیستانه کانی به هه شتی بالا و بهرزی بهرین جیگه به بو میوانداری نهوان، میوه ی نهو به هه شتانه کهس نهی دیوهو، به دلی هیچ که سیکا نه هاتوه، فیردهوس جیگه به کی بهرز وپر له دار ودره خته وهمو جزره میوه ییکی تیدایه، ناماده کراوه بو میوانداری باوهرداران .

﴿ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حَوْلًا ﴾ نهو که سانه بهر دهوامن لهو به هه شتانه دا، داوای دهرچوون لهو به هه شتانه دا ناکن، چونکه چاکریان لهو جیگه دهست ناکه وی و به تهمای شتی تر نین.

﴿ قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدَادًا لَكُمْتُ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي ﴾ بو بلی: نه گهر ناوی هه موو ده ریا و زهریای سهر زهوی مورکه بی بی بو نوینی فهرموده کانی خوا ی پهروه ردگاری من. بدراسی کو تایی به ناوی زهریاکان دی و هه موویان نامینن بهر لهوی فهرموده کانی پهروه ردگاری من کو تایی بی بی زور ناشکرایه فهرموده کانی خوا ناژمیررین .

﴿ و لو جئنا بمثلہ مددا ﴾ وه باوه کو نیمه وینهی ناوی نهو زه ریایانه بهینین و بیخهینه
سهر ههمو زه ریاکانی سهر زهوی بۆ یارمه تی دانی نویسنی فهرموده کانی خوا. به راستی
زانباری پهروه ردگاری من نهو هنده زۆرن ناوی زه ریاکانی زهوی نهو هندهی تریش بجهینه
سهریان کۆتایی پی دی و فهرموده کانی خوا ههر ماون و بی کۆتاین .

﴿ قل إنما أنا بشر مثکم یوحی الی إنما الہکم إله واحد ﴾ تۆ بلسی: به راستی من
ناده میزادیکم وینهی نیوه، دوا ی نهو هی رون بویه وه فهرموده کانی خوا ی مه زن زۆرن و
زانباری خوا بی کۆتاییه. نه بی بزانی زانباری من زۆر که مه و جیاوازیم نیه له گهل نیوه دا
جگهی نه مه نه بی به راستی خوا سروش نهیری بۆ لای من که خوا ی نیوه یه و، هاوبه شی
نیه له په رستندا، نهو شتانه ی نابیرین من نایانزائم و له خۆمه وه هیچ شتی نالیم، نهو هی
بیزانم خوا یم نه فهرموی. که واته منیش یه کیکم به وینهی نیوه .

﴿ فمن کان یرجو لقاء ربہ فلیعمل عملاً صالحاً ولا یشرک بعبادہ ربہ أحدا ﴾ دوا یی
ههر که سی به ئومیدی نهو یه به خزمه تی پهروه ردگاری خۆی بگا له روژی دوا ییدا و
پاداشتی بداته وه، دوا یی با نهو که سه کرده و هی چاک بکا و هیچ که سی نه کا به هاوبه شی
پهروه ردگاری خۆی بۆ په رستن .

﴿ سوره تی مەریەم ﴾

له مه ككه هاتوته خوارهوه، هەندى له زانیان ئەلین: جگه له نایه‌ته‌كانى (٥٨-٧١)
كه له مەدینه هاتوته خوارهوه. ژماره‌ی نایه‌ته‌كانى (٩٨) نایه‌تن.

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

(به‌ناوى خواى به‌خشنده‌ى میهره‌بان)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
كَهَيْعَصَ ﴿١﴾ ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا ﴿٢﴾
إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا ﴿٣﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ
مِنِّي وَأَشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ
شَقِيًّا ﴿٤﴾ وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي وَكَانَتِ
أُمْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا ﴿٥﴾ يَرِثُنِي وَيَرِثُ
مِنْ عَالِي يَعْقُوبَ وَأَجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ﴿٦﴾

﴿ كَهَيْعَصَ ﴾ ئەو پێنج پیتانە لەو پیتانەن که قورئانیان لی پێک هاتوو، هەر بەو پیتانە
عەرەبەکان هۆنراوەو پەخشانی خۆیانیان پێ ئارایش ئەدا، بێ باوەران و زۆرەبی کهسانی
تری زمان پاراو خاوەنی توانا بوون نامەى خۆیانیان بەو پیتانە دائەریژن. بەلام نەیانترانی و
پەکیان کهوت له دارژاندنی وێنەى سێ نایه‌تى کورت لەم قورئانە هاتوته خوارهوه

ته‌فسیری زمانکۆیی

بوسه موحه مد (د. خ) نه گهر نهو قورئانه دانراوى مروف بوايه نهان توانى ويته دابئين،
خوای مهزننهو پیتانهی باس کردووه بو نهووی په کیان بخا بهو پیتانهی سهرهوه، له
سوره تى نهلبه قهره و سوره ته کانی تر دا باسیان کراوه. هه ندی له زانایان نه لین: نهو پیتانهی
ناوی خوای گهره ن، هه ندی تریان لایان وایه ناوی قورئانن، چه ندین مانای تریان بومانای
نهو پیتانه باس کردووه.

﴿ذُكِّرَ رَبِّكَ عَبْدَهُ ذَكْرًا﴾ نهو شته ی نهو تو نه خو پتر ته وه به سهر تودا باسی
میهره بانی و چاکه ی پهروه دگاری تویه له گهل بهنده ی خو ی که زه کهریایه، زه کهریا له
بنه ماله ی هارونی برای موسایه که ههردووکیان کوری عیمرانن و نه چنه سهر (لاوی)
کوری یه عقوب کوری یسحاق کوری نیراهیم، ژنی زه کهریا خوشکی مهریم ی دایکی
عیسایه، چاودیری کهرو پی سپیرو ی پهروه ده کهری مهریم بووه. به کورتی:
تو یادی به سهرهاتی زه کهریا بکهروه و بزانه به چ جوړی خوا ریژی گرتووه. بیژراوه
زه کهریا دارتاش بووه.

﴿إِذْ نَادَى رَبُّهُ نَدَاءً خَفِيًّا﴾ چاکه ی له گهل کرد کاتیک پارایه وه له پهروه دگاری
خو ی به پارانه وه به کی سوک و نه پنی له نیوان خوای مدزن و خو یا بی نهووی کهس گوی
لین. پارانه وه له خوای مدزن به نه پنی و به ناشکرا یه کسانه لای خوای گهره. به لام
به نه پنی کزولی و خوشکاندن ی زورتری تیدایه، شهرمیشی نه کرد که خو ی ته مه نی زور بی
و ژنه کهشی نه زوکی کی که سی تر پی بزانی.

﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي﴾ زه کهریا ووتی له پارانه وه کهیدا: نه ی
پهروه دگاری من؛ بهراستی من نیتسک و لهشی من لاواز بووه، بویه فهرموی:
(نیتسکی من)، چونکه له کاتی پر نه بونا نیتسکی ناده میزاد له هه موو نه دمه کانی تری
به هیز تره که پیریشو له هه موی لاواز تره.

﴿وَأَشْتَغَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا﴾ وه موی سهری من له بهر پیری شه وقی داوه ته وه و سپی
هه لگه راوه به ویتنه ی روناکی ناگر. زه کهریا ته مه نی زور بویو خوای مه زن منالی پی
نه به خشیو، پارایه وه هاواری خو ی برد بولای خوا که لاوازو پیره و پی خوشبو خوا
منالیکى بداتى.

﴿وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا﴾ و همن له مهریده نا نومید نه بووم به هوئی پارانده وه
 له تو، نهی پهروه ردگاری من، داوای هدر شتیکم له تو کردیی پیت به خشیوم داوا له تو
 نه کهم نیستایش نا نومیدم مه که لهم کاتی پیرمه دا و نزا کهم وهر بگره. بویه ووتی: ﴿وانی
 خفت الموالی من ورائی وَ کانت امرائی عاقراً﴾ و همن به راستی ترساوم له ناموزاو
 خزمه کانی ترم که له مهره دوا له دواى من نه به کار به دهستی دانیشتون و کاروباری
 یاسایی و ثانی نه بهن به ریوه له دزی فرمانی تو ههلسن و خراپه بلا و بکه نه وه له زه ویداو
 ژنه که یشم نه زو که و منالی نابی و ته منی زوره به گویره ی سروشت ناگوئی منالی بیی.
 ﴿فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا يَرِثُنِي وَ يَرِثْ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ﴾ دواى تو به خشه به من
 له لایه ن خو ته وه کورئ فرمانی تو بیا به ریوه له دواى من و زانیاری له من وهر بگریو
 پیغمه به رایه تیش له خزان یه عقوب وهر بگریو شایسته ی نه وه یی سروشی بو به نیری.
 میراتی پیغمه به ران جگهی سامان و داراییه، زانیاری میراتی نه وانه.

﴿وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا﴾ وه تو نهی پهروه ردگاری من: نهو کوره ی نه یه خشی به من
 بیگوره به که سی تو له کردار و گفتوگوی رازیی. خوی مدزن پارانده وه که ی لی وهر گرتو
 کورپکی دایه و کردی به جیگهی ره زامه ندی خوئی. هندی له زانیان لایان وایه: نهو
 یه عقوبه یه عقوبی کوری نیسحاق نه. به لکو مدهست یه عقوبی برای عیمرانی باوکی
 مهریده مه که نه یته برای زه که ریاو به برای عیمرانی باوکی مهریده.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا

اِنَّا بَشَرٌ لِّكُم مِّثْلُكُمْ فَاصْبِرُوْا لِحُكْمِ رَبِّكُمْ ۚ وَ اَعْلَمُوْا اَنْ اَنْتُمْ رِجَالٌ مِّثْلُ نَارِثَةٍ وَّ اَنْتُمْ رِجَالٌ مِّثْلُ نَارِثَةٍ

۷ قَالَ رَبِّ اَنْتَ يَكُوْنُ لِيْ غُلَامًا وَ كَانَتْ اَمْرًا لِّيْ

عَاقِرًا وَ قَدْ بَلَغْتَ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ۚ ۸ قَالَ كَذٰلِكَ

قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلٰى هٰٓئِيْنٍ وَ قَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُنْ

شَيْئًا ﴿١﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ ءَايَتُكَ أَتَى
تَكَلَّمَ النَّاسُ ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ﴿٢﴾ فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ
مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿٣﴾

﴿يا زكريا انا نبشرك بغلام اسمه يحيى لم نجعل له من قبل سمياً﴾ نهی زه كه ریا به راستی نیمه موزده نه دهن به تو به كوری ناوی به حیا به، نیمه غمانگیراوه بو نهو كوره له مهو بهر هیچ كه سی هاوناوی نهو بی وینهی نهویی. نهی بزاین ریزدانان بو به حیا له بهر نهو به هاوناوی نه. بهلكو له بهر نهو به كه خوا سه بهرشتی ناوه كهی كردووه و ناوی ناوه به حیا. نهی بزانی نهو موزده دانه به زه كه ریا به هزی فرشته كانه وه بووه .

﴿قَالَ رَبِّ ائِنِّي يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا﴾ زه كه ریا ووتی: نهی پهروه ردگاری من: چون من كورم نهی و زنده كاشم نه زوكه و منالی نایی و پیره و چون جوانی بو نه گه رپته وه و من گه شتوم به كاتی همگه و نيسكه كانم و وشك بو نه ته وه به وینه دره ختی رهق له بهر پیری و ته مهنی زورم .

﴿قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَى هَيْنٍ﴾ خوا فهرموی: هر به و جور به خوت نهیلی: پیرو لاوازی، پهروه ردگاری تو نه فهرموی: دروست كردنی كوری له توی پیرو زنیکی نه زوك ناسانه له سهر من و گران نه .

﴿وَقَدْ خَلَقْنَاكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا﴾ وه به راستی من توم دروست كردووه له پیش نه م كاتهی كه كوری بو تو دروست بكهم و تو هیچ نه بوی بهی كهرسته من توم هیتا وه به وونه وه .

﴿قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً﴾ زه كه ریا ووتی: نهی پهروه ردگاری من: تو دابنی بو من نیشانه به کی ناشكرا به لگه بی له سهر پازانه وه كهی منت و هر گرتوه و بزانی له مه و دوا نهو كاره دینه دی .

﴿ قَالَ آيَتِكَ إِلَّا تُكَلِّمُ النَّاسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ﴾ پهروه ردگار فره موی: نیشانه‌ی تو نه‌ویه که تو توانای نه‌وهت نایی گفتوگو بکه‌ی له‌گه‌ل ناده‌میزاد سی شهو به‌بی نه‌وه‌ی تو لالی و که‌ریت توشیی و تهن‌دروستیت ته‌واوهو شتیکی وا روت تی نا‌کا بیته هوی نرمی نه‌قلی تو .

﴿ فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ ﴾ دوی روون بونه‌وه‌ی توانای خوا به به‌خشی‌نی کوری و نه‌یتوانی گفتوگو بکا، هاته دهره‌وه بولای خزم و تاقمه‌که‌ی خوی له‌جی‌گی‌ی نویژو په‌رسته‌وه، به‌وینه‌ی جاران هات و دهر‌گای مز‌گه‌وتی کردوه بو نویژ‌که‌ران، لای نویژ‌که‌ره‌کان شیوازی زه‌که‌ریا گورابو، ووتیان بو تو گفتوگویان له‌گه‌لا نا‌که‌ی؟ .

﴿ فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ أَنْ سَجُولَ بَكْرَةَ وَعَسِيًّا ﴾ دوی به‌ده‌ستی خوی ناماژه‌ی کرد بولایان یا به‌نوسین پی را‌گی‌یاندن که نیوه نویژه‌کانتان بکه‌ن بو خوا به‌یانیان و نیواران و گفتوگو له‌من قده‌غه کراوه، پاکی خوا دهر‌برن له‌لایه‌ن خوتانه‌وهو بی فره‌مانی په‌روه‌ردگار مه‌که‌ن .

يٰۤيَحْيٰى خُذِ الْكِتٰبَ بِقُوَّةٍ وَّءَاٰتَيْنٰهُ الْحَكْمَ صَبِيًّا ﴿١٢﴾
وَحَنٰنًا مِّنْ لَّدُنَّا وَزَكٰوَةً وَّكَانَ تَقِيًّا ﴿١٣﴾ وَبَرًّا بِوٰلِدَيْهِ وَاَمَّا
يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا ﴿١٤﴾ وَسَلٰمٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ
وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ﴿١٥﴾

کاتی ماوه‌ی له‌دایکونی به‌حیا کوتایی بی هات و له دایک بوو خوی مه‌زنه زیره‌کی و ووریایی و تی‌گه‌یشتی بی به‌خشی، هیژو توانای خسته ناو می‌شکی و پی فره‌مو:
﴿ یا یحیی خذ الکتاب بقوة و آئناهُ الحکم صبیاً ﴾ نه‌ی به‌حیا: تو نه‌و نامه‌یه که ته‌وراته وهری بگره و کاری پی بکه به‌همو توانای خوتنه‌وه به‌نیازی پاکه‌وه، به

دانيشتوانى رابگه يه نه به هوى بىرى تيژى خۆته وه به بىر كرده وه له ده سلاى خوا
 فهرمى پيداوى و ئيمه به خشيو مانه فهرمى و پيغمه برابته و زانىنى تهورات و نه قلى
 تهواو له سالاى مناليداو كرده مان به پيغمه هر به منالى، هر به و جوړه ي به حيامان
 به خشى به باوك و دايكى به پىرى. نه گيړ نه وه منالان به به حيايان ووت و هره برؤين بو
 يارى كردن، دوايى به حيا ووتى: ئيمه بو يارى كردن دروست نه كراوين، ئيوه بين با
 برؤين بو نويز كردن.

﴿وَحَفَانًا مِّنْ لَّدُنَا وَزَكَاةً وَكَانَ تَقِيًّا﴾ وه ئيمه به خشيو مانه به به حيا له لايه ن
 خۆمانه وه ميه ره بانى و به زه ي هاته وه ي به به نده كانى خواو پاكي له گونا هو رپى
 تاييه تيمان دابويه و به حيا فهرمى به ردارى ئيمه بوو خوى دور نه گرت له گناه كردن و
 له بين فهرمى خوا.

﴿وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا﴾ وه به به حيامان به خشيو چا كه كردن له گه
 باوك و دايكى خوى و گوى رايه ل بين بو فهرمى انيان و خوى به گه وه دانه نه ناو نازارى
 دايك و باوكى نه نه داو بين فهرمى خواي نه نه كرد.

﴿وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُعْثَرُ حَيًّا﴾ وه پاراستن و يارى داني خوا
 له سه ره به حيا بين له روژيكا له دايك بو وه پاراستويه ته له شه يتان و ناگادارى خواي
 له سه ره بين كاتى نه مرئ و سزاي نه درئ و بيارپي له سزاي ناگر له و روژه دا
 هه لئه سيته وه له گوزه كه يدا به زيندويى.

نه گيړ نه وه (هيڤدوس) فهرمى روايى فهله ستين بوو له سه رده مي به حيا دا دلى چوبوه
 سه ر (هيرو ديا) ي برازاي خوى و زورى بو په ريشانبو، نه و كچه زور جوان و بين كهوت
 و بوئه يويست بيخوازي و كچه كه و دايكى زوريان پيخوشبو. به لام به حيا له دزي نه و
 كاره را وه ستابو، چونكه له نايى نه واندا به فه رموده ي تهورات خواستى برازا قه ده غه بو،
 نه و كچه به مامه كه ي خوى ووت: پيويسته سه ري به حيام بو بكه ي به ماره ي، نه و يش
 فهرمى دا به حيايان سه ربى و سه ره كه يان به ديارى هيتا بو نه و كچه.

بۆ زانین: لەم ئایەتەتەى دواىدا خواى مەزن باسى مەرىمەم و لە دایکبونی عىسای کورى مەرىمەم دەکا. ئیمە بەر لەوێ بچینە سەر مانا کردنى ئایەتەکان بەم جوۆرى خوارەووە باسى مەرىمەم و داوین پاکی مەرىمەم و لە دایکبونی عىسای کورى مەرىمەم ئەکەین بەم جوۆرى خوارەووە:

جارىك مەرىمەم چوو بۆ جىگەى لە رۆژەلاتى (بەیتولوقەدەسا) بۆ جى بەجى کردنى ھەندى کارى تايەتى خۆى، پەردەى کى گىراپەووە بۆ ئەوێ کەس نەیینى، لەو کاتەداو لەو جىگە چۆلەدا خواى مەزن جوورەئیلی نارد بۆلاى لە شىوێ نادەمیزادىكى پى کەتوو دەم و چاوو رومەت جوان، کاتى مەرىمەم ئەو کەسەى بینى وای زانى نادەمیزادەو ئەبەوێ پەلامارى بدا. مەرىمەم ووتى: من پەنا ئەگرم بەھۆى خواوہ لە خراپەى تۆو داواکارم خوا بپارێزێ ئەگەر نیازت خراپە، جبرەئیل ووتى: من نادەمیزاد نیسم. بەلام فریشتەى کم خوا ناردومى فوبکەم بەناو کراسەکەى تۆدا ھەتا خوا منالیکت بداتى، مەرىمەم ووتى: من کچم و شووم نەکردووە منالم چۆن ئەبى؟ جبرەئیل ووتى: بپارێکە لەلایەن خواوہ دەرچووہ، دواى جبرەئیل فوبەکى کرد بەناو کراسەکەى مەرىمەمدا، دواى جبرەئیل رویشت لای مەرىمەم، دواى ماوہىە سکى پىبوو کاتى منالبونى نزىک بوپەووە و زانى منالبون گرتى و پەرى سەند و لە ئاوەدانى دورکەوتەووە بۆ پشتى کىۆى لە شەرمەزارى خۆیداو ھەستى بە منالبون کردو زانى منالبون زۆرى لى سەند، لە دلى خۆیا بەخۆى ووت: بەچ شتى روبەروى دانىشتوان ئەبیتەووە بەچ شتى گفەرگۆیان لەگەل ئەکەى و چۆنت برەوا پى ئەکەن کە پاکی؟ بەلگەىەکت بەدەستەووە نە کە پاک و داوین خاوتى. بىگومان تاوان و خراپەت ئەخەنەپال، لەو کاتەدا ئاواتى مردنى خواست بەرلەوہى منالى بیت و بەسەرھاتى بلاوبیتەووە. بەناچارى و ژانەوہ خۆى دایە پال دارخورمايە، بۆ ئەوہى دەست بگرێ بەدارخورماکە ھەتا زال بى بەسەر ژانەکەیداو لەسپەرە کەشیدا پشوى بدا. لەو کاتەدا نیشانەى گەورەى خوا روى داو عىسای لى کەوتە خوارەووە لە دایک بوو، دواى عىسای نایە سەر دەستى و دایبۆشت، لەو کاتە ناسکەدا جبرەئیل بانگى کردە مەرىمەم و

ووتی: ئەی مەریەم! کە لە جیگەییە کە لە خوارێوەبوو هەتا ئەو ترس و خەفەتە ئەمەیت و
 کەم بێتەو ووتی: ئەی مەریەم! تۆ مەترسو و خەفەت مەخۆ، خوا یاریدەرتەو چاوی
 لێتە. بەھۆی توانای خۆیوە داوێن پاکی تۆ ئەسەلمێت بە دانێشتوان، لقی خورما کە
 راکێشە بۆلای خۆت و رای وەشینەو لە خورما تەرە کە ی بخۆ، برۆرەووە خوارەووە بۆلای
 ئەو ئاوەش لە ئاوە کە ی بخۆرەووە. کەواتە دلت بێتەووە بۆ جیگەیی خۆی و چاویشت فێنک
 بکەرەووە، لە دانێشتوان مەترسە ئەگەر وێستیان گفتوگۆت لە گەڵ بکەن پەنجەیی خۆت
 راکێشە بۆلایان و ئامازەیان بۆ بکەو بلی: من پێویستم کردووە لە سەر خۆم گفتوگۆ ئەکەم
 و گفتوگۆ لە گەڵ ئەم منالە بکەن ئەگەر ئەتەنەوێ لەم کارەساتە بگەن، مەریەم ئارامی
 گرت و روێشتەووە بە منالە کە یەووە بۆلای خەزمەکانی، کاتێ مەریەمیان بەو کارەووە بینی
 زۆریان لا گران بوو ناخۆش بولایان، زۆر سەریان سورما ئەو منالە چۆن گفتوگۆ ئەکا؟
 عیسا دانەماو کتوپرووتی: من بەندەیی خوا و لەمەو پاش ئەکریم بە پیغەمبەر، فەرمانی
 خۆی مەزنە رانەگەییەم. کورتە باسی لەداک بونی عیسا بەو جۆرە بوو باس کرا
 لەمەوبەر.

ئەبێ بزانی: پەییوەندی لەنیوان لەداک بونی عیسا و لەداک بونی یەحیادا چ شتی کە
 کە دوا بە دوای یە کتری باسیان کردووە؟ لە وولامدا ئەبێ زۆری پەییوەندی پتەویان بەیە کەووە
 ھەبە، وە ک چۆن عیسا بەبێ باوک خوا دروستی کردووە، یەحیاییشی لە باوک و دایکیکی پیر
 دروست کردووە کە لە ئەقلەووە دوربوووە منالیان بێ و کەچی دروستی کردووە، بەشیوەی
 ئاسای ھەردوولایان لە ئەقلەووە دورن منالیان بێ. بۆ رۆن کردنەووەی باسی لەداک بونی
 عیسا خۆی مەزن ئەفەرەوێ:

وَأَذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَذَتْ

مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ﴿١٦﴾ فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا

فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿١٧﴾ قَالَتْ إِنِّي
أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ﴿١٨﴾ قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ
رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكَ غُلَامًا زَكِيًّا ﴿١٩﴾ قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي
غُلَامٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكْ بَغِيًّا ﴿٢٠﴾ قَالَ كَذَلِكَ
قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَى هَيِّئٍ وَلَنَجْعَلَ لَهٗ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً
مِّنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا ﴿٢١﴾

﴿واذکر فی الکتاب مریم إذ انتبذت من أهلها مکاناً شرقیاً﴾ وه تو له قورناندا و لهم
سوره ته دا باسی هه وال و به سر هاتی مدریم بکه کاتی جوی بویه وه و دور که وه وه
له خزمه کانی بوجیگه یه لای خوره لاتی (بهیتولوقه دهس) بو جی به جی کردنی کاریکی
پیوستی و تایه تی خوی بو پهرستن و خو شوردن. هر له بهر نه وه شیه گا وره کان
روژه لاتیان کردوه به روانگه بوخویان له کاتی نوژ کردندا، هندی له زانیان لایان وایه
نه و کاته وهرزی زستان بووه زور سارد بووه .

بو زانین: جوی بو ونه وهی مدریم و که نارگیری له خزمه کانی نایا له بهر نه وه بو شتیکی
بینی لای ناخوش بو، یا بو پهرستن بو یا بو جگه ی نه وانه بو؟ نه و جیگه یه شوینی بو خور
به سه ریا هه لته هات یاخوره لاتی بهیتولوقه دهس بو؟ نه و پهرده یه چ شتی بو دیواری بو یا
خانوا یاشتی تر؟ نه وانه هه مویان له و نایه تانه دا باسیان نه کراوه، چونکه رون کردنه وه یان
به یه وندی به یرو باوه ری سهره کیمانه وه نیه، واشایسته بی ده نگین و هه والهی زانیاری
خوای بکه یین.

﴿فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا﴾ مەريەم
پەردەيەكى گىپرا بەنيوان خۆي و خزمەكانيا بۆنەوہى خۆي بشورى و كەسى نەيىنى،
دواي ئەوہ ئيمە رەوانەمان كرد بۆلاي مەريەم لەو شويئە چۆلەدا گيان لەبەريكي زيندوي
ئيمە كە جبرەئيل بو دواي جبرەئيل خۆي برده ويئەي ئادەمىزادىكى رىك و پىك لەشيوەي
لاويكى جوانداو خۆي نيشانى مەريەم داكەچاوى بەو ويئە شيرينە كەوت واى زانى
ئادەمىزادەو ئەيەوى پەلامارى بدا، زۆر ترساو لاي يىگانە بو لەو جيگە چۆلەدا ئەو كەسە
بەيى پرس ھاتوئەتەلاي، بۆيە ؟ .

﴿قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا﴾ مەريەم وتى: بەراستى من پەنا نەگرم
لە تۆ بەھۆي خواي بەخشندەوہ لە خراپەي تۆ نەگەر تۆ باوہرت بەخواو سزاي خواو
پرسياى خوات ھەيد، ئەو كەسەي لەخوا نەترسى چونكە لەو كاتەدا ھيچ دەسەلاتىكى
بۆنەمايەوہ جگەي لەوہى يىترسىنى لەخوا، نەگينا مەريەم پشتى بەخوا نەستوربو كەخوا
نەپيارىزى نىتر ئەو كەسە لەخوا بترسى يانەترسى ؟ . بەلام كەجبرەئيل ترسى مەريەمى
بۆدەر كەوت .

﴿قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا﴾ جبرەئيل بەمەريەمى ووت: تۆ
مەترسە بەراستى من نىراويكى پەروەردگارى تۆم بۆلاي تۆ، من ئادەمىزاد نيم و فرىشتەي
ئەو خوايەم تۆپەناي بۆ ئەبەي، خوانمى ناردوہ بۆلاي تۆ لەبەر ئەوہى من بىخشم بەتۆ
بەھۆي دەستورى خواوہ كورپىكى لەخوا ترس و پاك لەگونە، گەشەبكا لەسەر پىرۆزى و
فەر و چاكەدا. مەريەمى داوين پاك سەرى سورما لەوشتەي جبرەئيل فەرموى .

﴿قَالَتْ أَنِي يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا﴾ مەريەم ووتى: چۆن ئەيى
من كورپىكم لى پەيدا بىي و من كچ م و ھيچ ئادەمىزادى دەستى لە من نەكەوتووە و
مىزەم نەكردبىي و من داوين پىس و خراپەكار نەبوم، نە بەداوين پاكي و نە بە داوينپىسى
ھيچ پياوى نزيكى من نەكەوتوئەتەوہ .

﴿قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَى هَيْنَ﴾ جبرئیل ووتی: هدر بهو جوړه به تو نه یلی تو کچی و هیچ که سی دهستی نه که و توه له تو، په روه ردگاری تو فهرموی: به راستی به خشینې کورې به تو به یی میړد له سهر من ناسانه و کاریکی گران نیسه، ههر چه نده به گویره ی سروشت کاریکی نه گونجاو یی.

﴿وَلَنَجْعَلَ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا﴾ وه له بهر نه وه ی نیمه نه و کاره سهر سور پندره بگیری به نیشانه بو ناده میزادو بیکه یه به لگه له سهر توانای یی وینه ی خو مان و بیگیری به چاکه بز به نده کانی نیمه له لایه ن خو مانه وه و راغوی و هر گرن بو باوه رهیان به نیمه.

﴿وَكَانَ امْرَأًا مَّقْضِيًّا﴾ وه دروست کردنی نه و کوره به یی باوک کاریکه بریاری پی دراوه و نیمه نه و کوره بده یی به تو به یی نه وه ی کهس به خرابی دهستی دایی له تو. جبرئیل به ده ستوری خوا به مدریه می ووت: به راستی هوی منال بون هدر به ته بها بریتی نیه له وه ی پیاوی بجینه لای ژنی، نیمه هه مو شتی دروست نه که یی به وشه ی توبه، دوا یی نه و شته کتوپر پیدا نه یی. هدر بهو جوړه ی ناده مان به یی باوک و دایک دروست کرد. به راستی خوی مدزن نه و کوره نه گیری به به لگه یه کی ناشکرا له سهر گه وره یی خوی و کردنی نه و مناله به پیغه مهرو به چاکه و خوشی بو مرؤ فایه تی و به لگه یی له سهر نه و جوله کانه ی وستیان نه و کوره بکوزن.

فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ

بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا ﴿٢٣﴾ فَاجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ

قَالَتْ يَلَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مَنْسِيًّا ﴿٢٤﴾

فَنَادَتْهُمَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴿٢٥﴾

وَهَزَى إِلَيْكِ يَجْذَعُ النَّخْلَةِ سَقَطَ عَلَيْكِ رُطْبًا جَنِيًّا

فَكُلِّيْ وَاشْرَبِيْ وَقَرِّيْ عَيْنًا فَاِمَّا تَرَيْنَ مِنَ الْبَشَرِ اَحَدًا فَقُولِيْ
اِنِّيْ نَذَرْتُ لِلرَّحْمٰنِ صَوْمًا فَلَنْ اُكَلِّمَ الْيَوْمَ اِنْسِيًّا ﴿٢٦﴾

﴿فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَتْ بِهٖ مَّكَانًا فَصِيًّا﴾ دواى نه‌وى جبرئيل فوى كرد به‌ناو كراسه‌كه‌ى
مهریم‌دا نه‌و كوره به‌خسراوه‌ى هه‌لگرت له‌ناو منال‌دانیداو نیشانه‌ى منال بونى رویدا،
دواى مهریم دور‌كه‌وته‌وه له‌ئاوه‌دانى و كه‌نارى گرت بۆلای جیگه‌یه‌كى زۆر دور به‌وه‌ى
هه‌لى گرتبو له‌ منال‌دانیدا .

﴿فَاجَاءَهَا الْمَخاضُ الىٰ جِذْعِ النَّحْلِ﴾ دواى ژانى منال بون مهریمى بردو ناچارى
كرد بۆلای بنكى دره‌ختى خورمايه‌كى ووشك و بئى لق و پۆپ له‌به‌رئه‌وه‌ى خوى
بشارت‌ه‌وه و ده‌ستى بئى بگريئ له‌كاتى منال بونیدا، نه‌و كاته كاتى زستان بوو. زانایان
بیریان جیاوازه. ئایا له‌و كاته‌دا ته‌مه‌نى مهریم چه‌نده‌ بوه؟ وچه‌ند ماوه‌یه له‌ منال‌دانیا نه‌و
كوره‌مايه‌وه، نه‌وانه هه‌مویان باس ناكه‌ین و گرنگ نه‌وه‌یه نه‌و روداوه هه‌بوه و پتویسته
ئیمه‌ بروامان بئى هه‌بئى .

﴿قَالَتْ يَا لَيْتَنِي مَتُّ مِنْ قَبْلِ هٰذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا نَسِيًّا﴾ مهریم ووتى: نه‌ى كاشكابه
من بمردمايه‌ به‌ر له‌وه‌ى من نه‌م كارهم به‌خۆمه‌وه بېنیايه له‌به‌ر نه‌وه‌ى شه‌رمه‌زارى خزمانى
خۆم نه‌بومايه‌و من ئاده‌میزادئ بومايه‌ واز لى هه‌نراو بومايه‌و نه‌ناسرامايه‌و كه‌س باسى
نه‌كردمايه‌؟ چونكه‌ من هه‌مو زاناو خوا په‌رستان نه‌زانن من كه‌چى مامۆستای نه‌وانم، له‌ژێر
چاودێرى زه‌كه‌ریادابووم، كه‌چم و می‌ردم نه‌كردوه كه‌چى من منالێكم بوه، من شه‌رمه‌زارم
و نازانم چ شتى بكهم، دواى عیسا له‌دايك بسو، مهریم به‌خه‌فەت بارى به‌لای نه‌و
كوره‌وه بو، كوتو پرموژده‌ى بۆهات له‌لایه‌ن خواوه .

﴿فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا اَلَا تَحْزَنِي﴾ له‌دواى نه‌وه‌ى عیسا له‌دايك بو جبرئيل له‌خوار نه‌و
جیگه‌یه‌وه مهریمى تێدابو بانگی مهریمى كردو ووتى: تۆ خه‌فەت مه‌خۆو مه‌ترسه‌.
هه‌ندئ له‌زانایان نه‌لین: نه‌و كه‌سه‌ى بانگی مهریمى كرد عیسا بو، وه‌ك كاریكى په‌ك
خه‌رى عیسا .

﴿قَدْ جَعَلَ رَبُّكَ تَحْتِكَ سَرِيًّا﴾ بهراستی پهروه کرده کهری تو دروستی کرده له خوارته وه گولای، برؤ له ناوه که ی بخوره وه خویشتی لی بشوره، مه ترسه خوا هه مو شتیکی بوسازاندوی .

﴿وَهَزَىٰ إِلَيْكَ بِجِدْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطُ عَلَيْكَ رَطْبًا جَنِيًّا﴾ وه تو رابکیشه بولای خورت بنکی دره ختی خورما که و رای وه شینه تو بخره خوار به سر خوتا خورمای تازه و تهرو تازه نه گهر برسیت بو، خهفت مه خوو مناله کهت بهرگریت لی نه کاو رزگارت نه کا له گومانی خراب بردن به تو .

﴿فَكُلِي وَاشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا﴾ دواپی تو بخو له و خورما تازه و تهرو و بخوره وه له و ناوه و چاوی خوت فیتک بکه ره وه و خوت دلخوش بکه به بونی نه و کوره ی خوته وه .
﴿فَإِذَا تَرَيْنِ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَزَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا﴾ دواپی نه گهر تو هه ر که سیکت له ناده میزاد پینی و پرسپاری نه و مناله ی له تو کرد نه و مناله ت له چ جیگه به که وه هیناوه، تو بی دهنک به و گفتوگو مه که، دواپی تو بلی به پرسپار که ران به ناراسته و له سرخوو ده ست راکیشه بولایان، دواپی بلی: بهراستی من پیوستم کرده بهرؤژوم، له بهر ره زامه ندی خوای به خشنده، پیوسته گفتوگو نه کهم، رؤژوی باوه دارانی نه و کاته وه ک پیوستبو خواره مه نی نه خون پیوستیشبو گفتوگو له گهل ناده میزاد نه کهن، وه خدا نه فهرموی:

﴿فَلَنْ أَكَلِمَ الْيَوْمَ أَنسِيًّا﴾ دواپی من گفتوگو ناکه م له گهل هیه ناده میزادی نه مرو جگه له وه ی له خوا پیاریمه وه یا گفتوگو بکه م له گهل فرشته به .

فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾ يَتَأَخَتُ هَارُونَ مَا كَانَ أَبُوكَ أَمْرًا سَوْءًا وَمَا كَانَتْ أُمُّكَ بَغِيًّا ﴿٢٨﴾ فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي

الْمَهْدِ صَبِيًّا ﴿٢٩﴾ قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ ءَاتَنِي الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي
 نَبِيًّا ﴿٣٠﴾ وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ
 وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾ وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي
 جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٣٢﴾ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ
 وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾ ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ
 الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾ مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَنَهُ
 إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾

﴿فانت به قومها تحملہ﴾ دواپی دانانی کورہ کدی مدریم منالہ کدی ہلگرت و
 چوہوہ بہ منالہ کہیوہ بولای خزمہ کانی، دواپی پاک بونہوی لہ خوینی پاش منال بہین
 باکی و بہین ترس، چونکہ منالہ کدی نہین بہاریزی لہوی گومانی خراپہ بردن بوی، ہدر
 نہو منالہ نہین بہشایدت بوی پاکو و بڑاویسن پاکو، دانیشٹوان کہمدریمہ میان بینسی بہو
 منالہوہ بہین میرد سدرسامبون .

﴿قالوا یا مریم لقد جنت شيئا فريا﴾ خزمہ کانی ووتیان: نہی مدریم: بہراستی تو
 بہشتیکی درو و بوختانہوہ ہاتری بولای نیمہ کہتو نہیلی من منالیکم ہووہ بہین میردو
 بہین داوین پیسی، بہراستی نہوی تو نہیلی بوختانیکی روتہ.

﴿يا اخت هارون ما كان أبوك امرأ سوء وما كانت أمك بغيا﴾ نہی خوشکی ہارون
 باوکی تو پیاویکی خراپ نہبو کہ عیمرانسی باوکتہ زور لہخوا ترس و داوین پاکو،
 ہدرگیز کاری خراپی نہ کردبو، نیمہ تو مان وک ہارونی برات دانابو لہخوا پدرستی و

داوین پاکیدا، نهو کارهت چۆن کردوه، هارون وینهی نهبو له پیاو چاکیداو ناویانگی دهه کردبو له خوا ترسیدا، مدریم تو له ره گهزی هارونی برای موسای و دایکی تۆش خراپه کارو داوین پیس نه بو، نهه جوړه کرده ویه له که سی نهو هشیته وه باوک و دایکی خراپه کرده و بن .

زانایان بیرو بۆ چونیان جیاوازه له باره ی هارونه وه نایا چ که سیکه ؟ هه ندیکیان نه لین: مه به ست هارون برای موسا پیغه مبه ره که مدریم له نه وه ی نه وه، هه ندی تریان نه لین: مه به ست له هارون یا پیاویکی چاکی نهو کاته بوه یا پیاویکی خراپ بوه. مدریم میان وینه ی نهوانیان داناوه له چاکی و له خراپیدا، هه ندی تریان لایان وایه نهو هارونه برای راستی مدریم مه .

﴿فأشارت إليه قالوا كيف نكلم من كان في المهد صبيا﴾ دوا ی مدریم به یی دهنگی وه ستاو ئیشاره ی کرد بۆلای مناله که ی که گفتو گو یان له گه ل بکاو وولامیان بداته وه نه گهر بیانه وئ راستیان بۆ دهه که وئ نهوانیش توره بون و سهریان سورما، ووتیان: ئیمه چۆن گفتو گو بکه ین له گه ل که سیکا منالی ناو بیشکه یی و شیاوی نه وه نیه گفتو گو ی له گه ل بکری به گویره ی سروشت هه تا وهلامی ئیمه بداته وه .

گفتو گو ی خزمه کانی مدریم کۆتای پی هات. دوا ی نۆره ی وولامدانه وه ی نهو مناله یه .

﴿قال إني عبد الله آتاني الكتاب وجعلني نبيا﴾ عیسا ووتی: به راستی من بهنده ی خوام به خشیویدی به من نامه یه که ئینجیله و منی گیراوه به پیغه مدر لهه کاته به دهواوه ووشه ی (عبدالله) بیرو بۆ چونی گاواره کان پوچ نه کاته وه که عیسا کوری خوایه یا هه ر خۆی خوایه یا سییه می سی خوایه .

﴿وجعلني مباركا أين ما كنت وأوصاني بالصلاة والزكاة ماومت حيا﴾ وه خوا منی گیراوه به مروفیکی زۆر خاوه ن سودو فیر که ری یاسای خوا به ناده میزاد بۆ هه ر لایه برۆم .

بیگومان مروفتی بهو جوړه بڼی پیروزو خاوهن فهره، خوا فهرمانی داوه بهمن و رای سپار دوه کهمن نویزه کاتم بکه کم کاتی گه وره بوم و زه کاتیش بدهم به هه ژاران به ماوه ی زیندویم له جیهاندا، فهرمانیش نه دم به ناده میزاد نه وانیش نویژ بکه ن و زه کات بدهن، لیره دا دهری خستوه که پیوسته په رستن هه ر بوخوا نه کری، بیرو باوهری گاواره کان به درو نه خاته وه که عیسا کوری خوا به یا هاو به شی خوا به .

﴿و برا بوالدی ولم یجعلنی جبارا شقییا﴾ و ه خوا فهرمانی داوه بهمن چاکه له گه ل دایکماو ریزی لی بگرم و گوئی رایه لی یم و ه خوا منی نه گیراوه به مروفتی بڼی فهرمانی خوا بکه م و خوم به گه وره دابنیم به ران بهر به خواو چاکه نه که م له گه ل دایکماو بڼی فهرمانی نه و بکه م .

﴿والسلام علی یوم ولدت و یوم أمت و یوم أبعث حیاً﴾ و ه خوشی و بڼی ترسی له سر من له روژیکا من له دایک بووم له خراپه ی شهیتان دور بوم و روژیک نه مرم له بت په رستی دورم و ه روژئی زیندو نه کریمه وه له ترسی روژی دوا ی پاریز راوم و خوا پاداشتی چاکه م بداته وه .

﴿ذلک عیسی ابن مریم قول الحق الذی فیہ یمترون﴾ نه و شتانه ی نه و تو باسی کرا له مه و بهر له باره ی عیسا وه نه و گفتو گو یانه ی نه و تو راستیکی نه و تو ن گومانیان هیه له راستی نه و انداو جو ه کان نه لین: عیسا جادو گهرو پیاو خراپه، گاواره کان نه لین: عیسا خوا یا کوری خوا به یا هاو به شی خوا به . و و شه ی راست نه و هیه عیسا به نده ی خواو پیغه مبهری خوا به . نویژ که رو زه کات دهر و پیروزو داد په روهر و چاکه که ره له گه ل دایکی و جگه ی دایکی خوی .

﴿ماکان الله أن تخذ ولدا سبحانه﴾ شایسته نیه خوا ی مه زن که وه ر بگری منال بوخوی و ناگونجی خوا منالی هه بی، پاک و خاوینی بوخوا به و دوره له وه ی منالی هه بی، نه گه ر خوا منالی هه بوایه هه مو سامانی جیهانیان بوخویان دائه ناو نه یان نه دا به جگه ی خو یان، وینه ی کورانی فهرمانه وای نه م سه رده مه ی نیمه ، جیهانیان پر نه کرد له ناشو بو جهنگ و ستم کردن و خوین ریژی ، تا قی کرد نه وه له جیهاندا نه وانه ی سه لماندوه .

﴿اذا قضی امرنا بقول کن فیکون﴾ هدر کاتی خوا فره رمانی دابی به دروست کردنی شتی، دوابی به راستی به و شته نه لئ: تو (به) نه و شته کتوبر نه بی به و جورهی خوای مه زن بیه وی .

وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ

فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾ فَأَخْلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ

بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٣٧﴾ أَسْمِعْ بِهِمْ

وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُ تَوَنُّسًا لَكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

﴿٣٩﴾ إِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِلَيْنَا رُجْعُونَ ﴿٤٠﴾

﴿وإن الله ربی و ربکم فاعبدوه و هذا سراط مستقم﴾ و به راستی خوا به روه رد گاری من و به روه رد گاری نیوه شه که واته من و نیوه یش به روه رد گاری خومان به رستین و جگهی نه و نه به رستین. نه وانه ی باسکران ریگهی راسته نه گهر نیوه به ریه وی نه و بکه ن رزگارتان نه بی له سزای خوا، چونکه هدر نه ویه نه و ناینه ی پیغمبه ران فره رمانیان پیداوه، من بروای راستی به نیوه نه لیم: که من ناده میزادم وه ک نیوه، نه و شتانه شایسته ی خوا به تی نین، خوا به روه رد گارو به رستراو دروست که ری من و نیوه، بویه پیویسته هه مومان نه و به رستین به تاقی ته نها .

﴿فأختلف الأحزاب من بینم﴾ دوابی هه مو تاقمه کانی خاوه ن نامه کان بیرو بوچونیان جیاوازه له نیوان خویانا ده رباره ی عیسا: جوه کان نه لین: عیسا جادو گه رو دروزنه، گاوره کان له نیوان خویانا بیریان جیاوازه: به عقوبیه کان نه لین: عیسا خوا به و له ناسمانه وه

ته فسیری ز مناکوی

هاتره ته خواره وه بۆسر زهوی له پاشا بهرز بۆته وه بۆلای ئاسمان. نه ستوریه کان گومانیان وایه: عیسا کوری خوایه، تاقمێ تر له گاواره کان لاپان وایه: خواو عیساو مدریم سی خوان. نهو بیرو باوه ره جیاوازه بیرو باوه ری کریانه. به لām گاواره کان له م سهرده مهی نیمه دا هه مویان پیک هاتون له سهر نه وهی که ههر عیسا خوایه به ته نها .

﴿فویل للذین کفروا من مشهد یوم عظیم﴾ دوا بی سزای زۆر سه ختی دۆزه خ بۆکه سانیکێ نه وتۆیه باوه ریان به خوا نه هینا وه له و که سانهی نهو وتۆ نه لین: ههر عیسا خوایه و نه وانه پیش نه لین: عیسا کوری خوایه له ناماده بونیان له روژیکی گه و ره له باره ی سه ختی و سزای گرانی نهو روژه وه توشیان نه یی .

﴿اسمع بهم وأبصر یوم یأتوننا﴾ شتیکی زۆر سه رسورینه ره نهو بی باوه رانه نه ی بیسن و نه ی بین لهو روژه دا دین بۆلای نیمه و سزای نیمه نه بین له روژی دوا ییدا. یانی بی باوه ران له ناستی راستیدا که رو کویرن و باوه ریان به یه کیتی خوا نه هینا وه، هاویه شیان بۆخوا دانا وه له جیهاندا. نه گهر نه وان بیران بکر دایه وه سودیان له بیستراو و بینراو وه نه گرت. به لām له روژی دوا ییدا که دین بۆلای نیمه بهو بی باوه ریه وه بویانه هه تا پر سیار ته و او نه بی گوئ نه گرن و چاو و ورد نه که نه وه زۆر شتی دژوار نه بیسن و نه بین ؟، نهو کاته ناوات نه خوازن بگهرینه وه بۆ جیهان هه تا باوه ر بهین .

﴿لکن الظالمون الیوم فی ضلال مبین﴾ به لām سه مه کاران که خۆیانان که رو کویر نه کرد له جیهاندا و راستیان نه نه بیست و نه پان نه بین له گو مرایه کی ناشکر ادان له پاشه روژدا .

﴿وأنذرهم یوم الحسره إذ قضی الأمر﴾ وه تۆ سه مه کاران بۆسینه له روژی خه فته و سه رگه ردانی که روژی دوا ییه و تاوانباران خه فته نه خۆن له سه ر کردنی کاره خراپه کانیا ن کاتی هه مو شتی کۆتای بی دی و پر سیار و ولامیان بی نه کری، نیتر نهو کاته ریگه ی هه لهاتن نه به سۆی بی باوه ران نه چنه ناو دۆزه خ و باوه رداران نه چنه به هه شته، نهو کاته بی باوه ران دلیان پر نه بی له خه فته .

﴿وهم فی غفلة لا یؤمنون﴾ و هتو بی باوهران بر سینه له کاتیکا نهوان له گیلی و بی ناگایدان باوهر نابهران له جیهانداو نهیان توانی باوهر بهینن بهیه کیتی خواو پیغه مبهرو لهم روزه برسانایه. به لام بهرده وام بون له سهر بی فرمانی خوا هه تا توشیان بووه به توشی نهم روزه وه خه فته تباریان نه کاو سزایان نه درئی.

﴿إنا نحن نرث الأرض ومن علیها وإلینا یرجعون﴾ به راستی نیمه دانیشترانی سهرزهوی له ناو نه بدین و هدر نیمه نه مینیه وهو خواو نه زهوی و هه مو نهو که سانهین له سهر زهویدان و نهوان نه گهرینه وه بۆلای نیمه له رۆزی دوایدا بۆ وهر گرتنی پاداشتی کردهوی چاک و خرابی خویان.

وَأَذْكُرُ

فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٤١﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَأْتِبَتْ
لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا ﴿٤٢﴾ يَأْتِبَتْ
إِنِّي قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا
سَوِيًّا ﴿٤٣﴾ يَأْتِبَتْ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ
عَصِيًّا ﴿٤٤﴾ يَأْتِبَتْ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمَنِ
فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا ﴿٤٥﴾ قَالَ أَرَأَيْبُ أَنْتَ عَنْ إِلَهِي
يَا إِبْرَاهِيمُ لَنْ لَمْ تَنْتَهَ لِأَرْجُمَنَّكَ وَأَهْجُرْنِي مَلِيًّا ﴿٤٦﴾ قَالَ
سَلَامٌ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيًّا ﴿٤٧﴾

وَأَعْتَزِلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُوا رَبِّي عَسَى
 أَلَّا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا ﴿٤٨﴾ فَلَمَّا أَعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ
 مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤٩﴾
 وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا ﴿٥٠﴾

﴿ واذكر فى الكتاب إبراهيم إنه كان صديقاً نبياً ﴾ وهتۆ باسى ئىبراهيم بکه له قورئاندا بۆگهله کەت کەئەوان و جگه‌ی ئەوانیش بروایان به‌گه‌وره‌یی و ریزی ئىبراهيم هه‌یه. به‌تایبه‌تی ئەو عه‌ره‌به‌ بت په‌رستانه‌ خۆیان به‌نه‌وه‌ی ئىبراهيم ئەزانن و خۆیانى پیره هه‌لته‌ کیشن. به‌ راستى ئىبراهيم مەروڤیکى راستگۆیه له‌هه‌مو گه‌فتوگۆکانیاو له‌و به‌لینانه‌ی داویه‌تی، پیغه‌مه‌ریکه‌ له‌ پیغه‌مه‌رانى خواو هه‌لبێراوه‌ بۆ پیغه‌مه‌رایه‌تی و سەروشی بۆئیراوه‌، گه‌فتوگۆی خرایى نه‌کردوه‌و خوا په‌رستبوه‌.

﴿ إذ قال لأبيه يأبئ لم تعبد ما لا يسمع ولا يبصر ولا يغنى عنك شيئا ﴾ ئىبراهيم راستى کرد کاتى ووتى به‌باوکى خۆى کەئازەرە: ئەى باوکى من، ئومیده‌واربو باوه‌ر به‌ئینى به‌خوا: تۆبۆجى شتى ئەپه‌رستى هه‌چ شتى نایيسى و هه‌چ نایینى و هه‌چ سودى به‌تۆ نابه‌خشى، بگه‌ر نه‌گه‌ر بیهسن و به‌سینن خاوه‌نى زيان لا بردن نین و خاوه‌نى سود به‌خشین نین نه‌ به‌خۆیان و نه‌ به‌جگه‌ی خۆیان، چونکه‌ ئەوان وینه‌ی تۆن. ئىبراهيم یه‌که‌م جار دانه‌به‌زیه‌ سه‌ر باوکى و بلى: تۆگيل و بى ناگای، زۆر به‌ژیرانه‌ گه‌فتوگۆی له‌ گه‌ل کرد. زانایان له‌باره‌ی باوکى ئىبراهيمه‌وه‌ بیرو چونیان جیاوازه‌: هه‌ندیکیان ئەلین: ئازەر باوکى راستى ئىبراهيمه‌ به‌گه‌ریه‌ی دهر که‌وتوى فه‌رموده‌ی خوا که‌واى دهر نه‌خا. هه‌ندى تریان لایان وایه‌ ئەو که‌سه‌ی ئىبراهيم یسى ئەوت: باوکى خۆم مامى بوه‌، چونکه‌ به‌مام و به‌خپو که‌ریان ئەووت: باوک. دووباره‌ نایا باوکى ئىبراهيم باوه‌ردار بوه‌ یان نه‌ ؟

ته‌فسیری زمانگۆیی

لەوولامدا ئەو گیرەو گیشەبە سودیکی تێدانیه، ئەووی پێویست بێ لەسەر ئیمە ئەمەبە
ئیمە باوەرمان بە پیغەمبەرایەتی ئیبراھیم هەبێ. بەلام بروابون بەباوەرداری باوکی ئیبراھیم
نرخێ بۆ دانانری لەلایەن ئاینەو. بەتایبەتی دەرکەوتی قورئان وادەرنەخا باوکی ئیبراھیم
باوەری بەخوا نەبو. بەھەر جۆری بویی ئیبراھیم باوکی راستەقینەیی خۆی یا باوکی
ناراستەقینەیی خۆی بانگ کردووە بۆلای باوەرھێنان بەخوا. ھەرچەخەدە زۆربەیی زۆری
زانایان لایان وایە مامی بو، لەبەرنەووی باپیرەکانی پیغەمبەری ئیسلام ئەبێ ھەمویان
باوەرداربن بەخوا .

﴿ یأبأ إِنی قَدْ جاعنی من العلم مالم یأتک ﴾ ئەبێ باوکی من: بەراستی ھاتووە بۆلای
من لەزانین و ناسینی خوا شتی نەھاتووە بۆلای تۆ، وەک ئەووی ھەر کەسێ دواوی راستی
نەکەوێ سزای ئەدری بەناگری دۆزەخ، ئەبێ باوکی بەریزم: کاتی من داوا نەکەم لەتۆ
واز بەھینی لەبت پەرستی جگەیی راستی بەتۆ نالیم و ھیچ مەبەستیکم نیە مەگەر ھەر
چاکەیی تۆ مەبەستی منە .

﴿ فأتبعنی أهدک سراطا سویا ﴾ دواوی تۆ پەیرەووی من بکە ریگەیی راست و خوا
پەرستی شارەزای تۆ نەکەم و پیتی نیشان ئەدەم کەتۆ بەئاواتی خۆت بگەیی و رزگارت بکا
لەسەرگەردانی، بەختیاری ھەردو جیھانت دەست گیریبی .

﴿ یأبأ لاتعبد الشیطان إن الشیطان کان للرحمن عصباً ﴾ ئەبێ باوکی بەریزی من: تۆ
شەیتان مەپەرستە بەراستی شەیتان بێ فەرمانی خوای بەخشنە ئەکاو باوەری بەخوا نیەو
پەیرەووی مەکە تۆ سەرگەردان و بەدبەخت ئەکاو بەرو ناگری دۆزەخ راتەکیشتی .

﴿ یأبأ إِنی أخاف أن یسک عذاب من الرحمن فتکون للشیطان ولیاً ﴾ ئەبێ باوکی
بەریزی من: بەراستی من نەترسم و چاوەروانی ئەو نەکەم کە توشی تۆبێ سزایەکی
سەخت لەلایەن خوای خواوەن بەخشنە ئەگەر تۆ بەردەوامی لەسەر پەیرەووی و پەرستی
شەیتان، دواوی بێ بە ھاویری و دۆستی شەیتان لەنیو ناگری دۆزەخداو دوربکەویتەو
لەبەزەبێ خوای بەخشنە بەوینەیی شەیتان .

﴿قال أراغب أنت عن آلهتي يا إبراهيم﴾ نازهری باوکی ئیبراهیم به ئیبراهیمی ووت به‌هه‌ره‌شه‌وه دواى نه‌وه‌مو نامۆزگاریه ژیرانه‌ی ئیبراهیم به‌کاری هینا له‌گه‌ل باوکیا: ئایا تو ناره‌زوت له‌وه‌یه واز له‌په‌رستنی خواکانی من بهینی نه‌ی ئیبراهیم، سویند نه‌خۆم ﴿لئن لم تنته لأرجمك واهجرني مليا﴾ به‌راستی نه‌گه‌ر تو کۆتای نه‌هینی به‌دژایه‌تی من و خواکانی من و په‌شیمان نه‌بیته‌وه له‌و شتانه‌ی وتووته به‌راستی من تو به‌رده‌باران نه‌که‌م و خۆت له‌من به‌پاریزه‌و خۆت له‌من دوربخه‌ره‌وه کاتیکی دورو درێژ هه‌تامن ماوم و زیندوم و یه‌ك نه‌بین له‌م کاته به‌دواوه .

﴿قال سلام عليك سأستغفر لك ربی إنه كان بی حفيا﴾ ئیبراهیم دواى بێ ئومیدی له‌باوه‌ره‌ینانی باوکی و خۆراگرتنی له‌سه‌ر بێ باوه‌ری به‌باوکی ووت: بێ‌وه‌ی بێ و توشی خراپه‌نه‌بی و من لای تو نه‌رۆم و له‌به‌ر ریزی باوکی داواى لی‌بوردنت لی نه‌که‌م له‌مه‌ودوا له‌په‌روه‌ردگاری خۆم داوا نه‌که‌م بۆتو که‌له تو خوش بێ و ئومیده‌وارم تۆش په‌شیمان بیته‌وه‌و پارانه‌وه‌ی من وه‌رگیرى لای خوا. به‌راستی په‌روه‌ردگاری من زۆر به‌لوته‌فه له‌گه‌ل من و وه‌لامی پارانه‌وه‌ی من نه‌داته‌وه .

﴿وأعتر لكم وما تدعون من دون الله﴾ وه‌من که‌نار له‌ئیه‌و نه‌و شته نه‌گرم ئیه‌و نه‌په‌رستن له‌جگه‌ی خوا هه‌رکاتێ نامۆزگاری من کارتانه‌ی نه‌کا منیش به‌جیتان دیلم له‌گه‌ل خواکانتان .

﴿وَادْعُوا رَبِّي عسىٰ ألا أكون بدعاء ربي شقيا﴾ وه‌من په‌روه‌ردگاری خۆم نه‌په‌رستم و له‌و نه‌پاریمه‌وه‌و په‌نا بۆلای نه‌و نه‌بم ئومید نه‌وه‌یه که‌من به‌هۆی په‌رستنی په‌روه‌ردگاری خۆمه‌وه کۆشش و پارانه‌وه‌م له‌کیس نه‌چێ و بێ ئومید نه‌م به‌وینه‌ی ئیه‌و بت په‌رست که‌سود له‌ماندوبون و په‌رستنی بته‌کان وه‌رناگرن مۆف هه‌ر پله‌یه‌کی هه‌بێ پیوسته داواى ریگه‌ نوماپی له‌خوا بکا، چونکه هه‌ر خوایه ده‌سه‌لاتی هه‌موه‌شتی به‌ده‌سته‌و رینوماپی ئاده‌میزاد نه‌کا.

﴿ فلما أعتز لهم وما يعبدون من دون الله ﴾ دوائی کاتی ئیر اهییم جوئ بویه وه لهو
بت په رستانه و لهو شته ی نه وان نه یان په رست له جگه ی خوا، خوا پاداشتی ئیر اهییمی
دایه وه و جیگه ی نه وانی پر کرده وه به چاکر له وان، وهك خوا نه فهرموی:

﴿ و وهبنا له إسحاق ويعقوب وكلا جعلنا نبیا ﴾ وه نیمه به خشیمان به ئیر باهییم
نیسحاقی کوری و یه عقوبی کوره زای و منالی زوړیش، وه نیمه هه مو یه کئی له وانان گیرا
به پیغه مبهرو ئیر اهییمان کرد به باوکی پیغه مهران .

﴿ و وهبنا لهم من رحمتنا وجعلنا لهم لسان صدق علیا ﴾ وه نیمه به خشیمان به وان
له گهل پیغه مبهرا یه تیدا دارایی و کورو نه وه ی زوړو خوارده مدهنی فراوان و شتی تریش و
نیمه گیرا بومان بو نه وان زمانی راستی به رزو به ناوبانگی چاك، به جوړئ ناده میزاد نه وه
له دوائی نه وه شانازی به ئیر اهییم و یسحاق و یه عقوبه وه نه کهن و سوپاس و ستایشیان
بو نه نیرن و نه وانه ییش به رده وامن هه تا هه تایه .

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ مُوسَى إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥١﴾

وَنَدَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾ وَوَهَبْنَا لَهُمِنْ

رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا ﴿٥٣﴾ وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ

صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥٤﴾ وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ

وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾ وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ

إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٥٦﴾ وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ

أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ

وَمِنْ ذُرِّيَةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَءِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ
آيَاتُ الرَّحْمَنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا ﴿٥٨﴾

﴿واذکر فی کتاب موسیٰ اینہ کان مخلصا وکان رسولاً نبیا﴾ وھتو باسی موسا بکہ
لہ قورئاندا بؤئادہمیزاد بہراستی موسا مروئیکی ھلبرایوہ لہلایہن خواوہ نیراو
پیغہمبہری خوابوو، موسا بہنیزی پاکوہ خوا پهرستی نہ کرد، (رسول) بہ مروئی نہلین::
نامہی بؤ نیرایی و فہرمانی بی درایی ناوہرؤکی نہو نامہیہ رابگہیہنی بہنادامیزاد. (نہبی)
کہسیکہ کرابی بہپیغہمبہرو خواوہنی تومت نہبی و نامہی بؤ نہنیرایی.

﴿ونادیناہ من جانب الطور الایمن و قربناہ نجیا﴾ وھنیمہی پەرورہدگاری موسا
بانگی موسامان کرد لہلای راستی موساوہ لہکیوی (تور) وئیمہ موسامان لہخومان نزیک
کردهوہ بؤ گفتوگوکردن لہگہلیا ریزمان لیگرت بہبی ھؤی فریشتہوہ. نہو گفتوگوئیہی
نہیست لہھمو لایہکہوہ. (تور) کیویکہ لہنیوان مہدیہنا کاتی لہمہیہنہو موسا نہچوہوہ
بؤ میسر ناگریکی بینی و بانگی کرا من خواو پەرورہدگاری ھمو بونہوہراہم.

﴿ووهبنا لھم من رحمنا أخواہ ہارون نبیا﴾ وھنیمہ بہخشیومان بہموسا لہبہر
بہخشنہی و چاکہی ئیمہ برای موسا کہہارونہ پیغہمہرایہتی و یاریدہرایہتی موسا،
چونکہ بہر لہنیستا موسا داوای لہنیمہ کردبو ہارون بکہین بہیاریدہری = (وزیر) بؤی.

﴿واذکر فی الکتاب إسماعیل اینہ کان صادق الوعد﴾ وھتو باسی ئیسماعیل بکہ لہ
قورئانا. بہراستی ئیسماعیل مروئی بو راستی نہ کرد لہبہلینانداو ھہر بہلینیکی بدایہ
جی بہجی نہ کرد، بہتایہتی نہو بہلینہی دایبویہ ئیراہیمی باوکی کہئارام بگری لہسہر
سہربینی خؤی کہباہکی فہرموی: لہخہوما من فہرمانم بی درابو کہتو سہربرم.

﴿وکان رسولاً نبیا وکان یأمر أھلہ بالصلاۃ والزکاۃ﴾ وھ ئیسماعیل نیرای ئیمہبو
بؤ راگہیانندی فہرمانی خوا بہئادہمیزاد، پیغہمبہری ئیمہبو ھہوال بدا بہمروؤ
فہرمانہکانی ئیمہ بہوان و فہرمانی نہدا بہخیزانہکانی خؤی بہکردنی نویزو بہخشیانی
زہکات بہھزاران.

﴿وكان عند ربه مرضيا﴾ وه ئيسماعيل مروفىكى خوشهويست بۆ لای پهروهردگارى
خوى، خوى مەزن باسى ئيسماعيلى كردوه له بهليندانا بۆنهوى ههمو كهسى وهكو
ئهو بى له بهلين دان و فهرواندانى خيزانه كانى به نويز كردن و زهكات دان، بۆيه بو
به جيگهى رهزامه ندى خوا. كهواته ههركهسى پهروهوى ئهو بكا خوشهويستى خوايه .
﴿واذكر فى الكتاب ادريس إنه كان صديقا نبيا﴾ وهتۆ باسى ئيدريس بكه
له قورتاندا. به راستى ئيدريس مروفىكى راست گۆو پيغمبه ربو ههوالى ئه دا به ئاده ميزاد
فهروانه بردارى خواين .

﴿ورفعناه مكانا عليا﴾ وه ئيمه ئيدريسمان بهرز كردبوه به پله و پايه به رزه لای
ئيمه له جيهاندا به پيغمبه رايه تى و به زانبارى .

بۆزانين: ئيدريس كورى يارد كورى مه هلائيل كورى قهينان كورى نه نوش كورى
شيس كورى ئاده مه. له تهوراتا ناوى براوه به (خه نوقه) له گۆرانى زمانى عه ره بيدا ناوى
بوه (ئوخنوخ) .

خوى مەزن له قورتاندا ناوى بردوه به ئيدريس. زانايان بيريان جياوازه له باره
ئيدريس هه، ئايا له ميسردا له دايك بوه يا له بابولدا، چهند زمانى زانيوه و چهند شارى
دروست كردوه؟ بيزراوه: حهفتا زمانى زانيوه، سه دو ههشتا شارى دروست كردوه .
يه كه م كهس بوه بۆزانينى تاقى كردنه وى هاتوچۆى خۆرو مانگ و نه ستيره كان ، به و
بۆنه وه دانىشتوانى فبرى ژماره ي سال و مانگى كردوون، فهروانى داوه به ئاده ميزاد
به كردنى نويزو به خه شينى زهكات، فبرى خوا په رستى و يه كيتى خوى كردوون و فهروانى
داوه به پاك كردنه وى له شيان و ده ور كردنى له ش پيسى، فهروانى داوه به قه ده غه كردنى
خواردنى گۆشتى سه گ و بهراز، چهندين كاتى بۆديارى كردوون بكرين به روژى جهژن
و خوشى و سهيران، موژده ي داوه به هاتنى پيغمبه رانى دواى خوى به تايه تى باسى
پيغمبه رى ئيسلامى كردوه و بۆ دانىشتوانى روون كردوه ته وه، هه رشتى كى لى
پرسيار بکرايه وولامى ئه دانه وه له باره ي روداوه كانى ئاسمان و زهوى، پارانه وى لای خوا

گیرابره، نه یفه رمو: نایینی پیغه مبهری نیسلام شایسته یه بۆهمو کات و ههمو جیگه یه و ره وشته بهرزه کانی پیغه مبهری باسکر دوه. یه کهمین کهس بوه به پینوس شتیکی ویستی پینوس. جگه له پیستی نازه ل و گه لای درهخت فیری له بهر کردنی ی پۆشاکی تری بۆکردن. نیدریس یه کهمین کهس بووه کیشانه و پیوانه و چه کی به کارهینایی .

هه ندی له زانا یان نه لین: خوا نیدریسی بهرز کردوه ته وه بۆ به ههشت، هه ندی تریان نه لین: بهرزی کردوه ته وه بۆ ناسمانی شه شه م یا ناسمانی چواره م .

﴿ اَلْكَ الَّذِي اَنْعَمَ اللّٰهُ مِنَ النَّبِيِّنَ مِنْ ذُرِّيَةِ اٰدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ النَّوْحِ ﴾ نه و تاقمه پیغه مبهرا نه ی باسکران که سانیکی نه و تۆن خوا چاکه ی خوی به سه ر داریژان به پیغه مبهرا یه تی له هه ندی له مناله کانی نادم وینه ی نیدریس و له هه ندی له و که سانه ی نیمه هه لمان گر تۆن له گه ل نوحدا له ناو که شتیدا له جگه ی نیدریس وه ک ئیبراهیم که له مناله کانی سامی کوری نوحه .

﴿ وَمِنْ ذُرِّيَةِ اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْرٰٓئِيْلَ وَمِمَّنْ هٰدٰیْنَا وَاٰتٰیْنَا ﴾ وه له مناله کانی ئیبراهیم وه ک ئیسماعیل و ئیسه قاق و له مناله کانی ئیسرائیل که نازناوی یه عقوبه زه که ریاو یه حیاو موساو هارون و عیساو که کۆمه له که سیکن نیمه راغو ییمان کردوون بۆریگه ی راستی خوا په رستی و نیمه هه لمان بژاردون له نیو ههمو ئاده میزاددا بۆ پیغه مبهرا یه تی و ریگه پشاندهری مرۆف و بۆیلاو کردنه وه ی چاکه ی ههمو جیهان .

﴿ اِذَا تَلٰی عَلٰیھِمْ اٰیٰتِ الرَّحْمٰنِ خَرَوْا سُجَّدًا وَبٰکِیًا ﴾ هه رکاتی بخوینرته وه به سه ریا نا نایاته کانی قورنانی خوی مه زنی خاوه ن به خشنده له گه ل نه و ههمو پله و پایه بهرزه ی خوا به وانی به خشیون نه که ون به سه رده ما به سوژده بردن بۆخواو به گریان و ترسه وه و باوه ری زۆر بۆخوا ی مه زن .

خَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ

خَلَفَ اٰصَاغُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوٰتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غِيَا

﴿٥٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ
 وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٠﴾ جَنَّتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ
 بِالْغَيْبِ إِنَّهُمْ كَانُوا وَعْدُهُمْ مُّأْتِيًّا ﴿٦١﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا
 وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿٦٢﴾ تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ
 عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾ وَمَا نَنْزِلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُمْ مَأْكِنٌ
 أَيْدِينَا وَمَا خَلْفُنَا وَمَابَيْنَ ذَلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿٦٤﴾
 رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ
 هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾

﴿فخلف من بعدهم خلف أضاعوا الصلاة واتبعوا الشهوات فسوف يلقون غيا﴾
 دواى نهوئى خواى مەزن باسى نهو پیغه مبه رانه ی کرد نامازه نه کات بو تا قمیکی خرابی
 دواى نهوان نه فەرموی: له دواى نهو پیغه مبه رانه تا قمیکی خراب دین و جیگه ی نهوان
 نه گرنه وه واز له نوێز کردن نه هین له کاتی دیاری گراوی خویانا نایکه نه بهو مەرجانه وه
 بو یان دیاری کراوه و دواى تاره زو هه وه سی خرابی خویان نه که ون و دژی یاسای خوا
 نه وه ستن و گوناھی جوړاو جوړ نه کهن، دوا یی نهو منالانه یان توشی زیانۆمه ندی نه بن
 له روژی دوا ییدا به هژی بی فەرمانی خوا و نیازی خرابانه وه .

﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَالتَّك يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا﴾ مە گەر
 که سی لهو مناله ی نهوان په شیمان بو بونه وه له کرده وه خراپه کانیا و داوا ی لیبوردن

له خوای مدزن بکن به نیازی پاکه وه و باوهریان هینای و کرده وهی چاکیان کردبی، دواپی
نه و که سانه خوای مدزن له کرده وه خراپه کانیان خوش ئه بی و نه چنه به هه شته وه و نه و
که سانه سته می هیچ شتیکیان لی ناکری و به ته وای پاداشتی خوایان و نه گرن، نه و
مرو فانه ی په شیمان بینه وه له گوناھی خوایان وه که گوناھیان نه کردبی وان .

﴿جنات عدن التي وعد الرحمن عباده بالغيب إنه كان وعده مأتيا﴾ نه و به هه شته بریتیه
له چنه ندین به هه شتیکه به رین و پایه داری نه و تو و چاکه ی کورتای پی نایه خوای خاوه ن
به خشنده به لینی داوه به بنده کانی خوای باوهریان هیناوه به بونی به هه شت و نه وان
به هه شتیان نه دیوه .

به نادباری باوهریان پی هیناوه که هه یه . به راستی به لینی خوادیت و پیچه وانه له به لینی
خوادا نه له باره ی نه و به هه شتانه وه و به خشیانی به و که سانه په شیمان بونه ته وه و باوهریان
هیناوه و کرده وهی چاکیان کرده .

﴿لا يسمعون فيها لغوا إلا سلاما ولهم فيها رزقهم بكرة وغشيا﴾ نه و که سه
باوهردارانه گفتوگوی بیجیگه نایسن له و به هه شتانه دا مه گهر نه و شته ی نه بیسن
سلا و کردن و دهرینی خوشیه بویه کتری و بو نه و که سانه هه یه له و به هه شتانه دا
خواردمه نی زور خوش و راباردنی چاک به جو ری دلیان بجته سه ری له به یانیان و
نیواران و هه مو کاتیکی تردا .

﴿تلك الجنة التي نورث من عبادنا من كان نبيا﴾ نه و به هه شته ی نه و تو که هه مو
خواردمه نی تیدایه له وانه ی چاکنو دهر وون ئاره زوی بکا و چا و پی گهش بیته وه ئیمه
ته یکه بین به میراتی به رو بومی که سی له خوا تر ساوه خو پاریز بوه له گونا له بنده کانی ئیمه،
پاداشتی کرده وه کانیا نه وه به تازه یی بو یان دانراوه .

بت په رستان و جوه کان پرسیاریان له پیغه مبه ر کرد له باره ی چۆنیه تی گیانی
زینده وهران و دانیشتوانی ناو نه شکوه و زولقه رنین . پیغه مبه ر ﴿﴾ فره موی : به یانی
وولامتان نه دمه وه و نه یفه رمو : خوا ئاره زو بکا .

بەو بۆنەوێوە بۆماوێە سەروشی بۆ نەهاتە خوارووە پیغەمبەر زۆری لاگرانبو. بێ باوەران تانەیان دا لەو کارو ئەیان ووت: موحەمەد خواکە ی وازی لیھیناوە. لەپاشا خوای مەزن بە جەرەئیلدا سەروشی بۆنارد لەبارە ی وولامدانەوێ پرسیارە کانیاوێ، پیغەمبەر فەرمو ی بە جەرەئیل: بۆچی درەنگ هاتی بۆلای من. جەرەئیل فەرمو ی: ئیمە بەندەوێ کین بێ فەرمانی خواناکەین لەلایەن خوای گەورەو فەرمانان بێ ئەدری و بەبێ فەرمانی خوا هیچ شتی ناکەین و بەدەستوری خوانایەین بۆلای تۆ. وەك خوای مەزن ئەفەرمو ی:

﴿وما نزل إلا بأمر ربك له ما بين أيدينا وما خلفنا وما بين ذلك﴾ وە جەرەئیل ووتی: ئیمە ی فریشتە نایەینە خوارووە بەسروش هینان مەگەر بەهۆی فەرمانی پەرورەدگاری تۆو بیینە خوارووە، هاتنە خوارووەمان بەویستی خواوێ بۆپەرورەدگارە تۆیە شتی لەدوای ئیمەو دیت و شتی لەمەو بەری ئیمەو رۆیشتو و شتی لەنیوان داھاتوو رۆیشتو داوێ لەکارەکانی ئیستا. کەواتە هەمو شتی لەکاتی دروستبونی بونەوەرانەو هەتا کۆتایی جیھان هەمویان فەرمانی خوان.

﴿وما كان ربك نسيا﴾ وەپەرورەدگاری تۆ تۆی لەبیر نەچۆتەو و وازی لەتۆ نەهیناو و نەهاتنە خوارووە ی سەروش لەبەر ئەوێە خوا فەرمانی بێ نەداو بەگومانی بت پەرستان نابێ. کەواتە بۆماوێە سەروش نەهات بۆلای تۆ خەفەت مەخۆ، سەروش بەگۆیرە ی دانانی هەمو شتی کە لەشوینی شیاو ی خۆیاو گویت مەدەرە گومانی بت پەرستان کە گوایا خوا تۆی لەبیر چۆتەو.

﴿رب السماوات والأرض وما بينهما﴾ پەرورەدگاری تۆ پەرورەدگاری ئاسمانەکان و زەو ی و شتی کە لەنیوان ئاسمان و زەویدان. چۆن ئەچیتە میشکەو بێ ناگایی و لەبیرچوونەو رۆی تی بکا، چۆن ئەگونجی واز لەتۆ بهینی کەھەلباردە ی خوای بۆپیغەمبەراییەتی هەموو بونەوهران.

﴿فاعبدہ وأصطبر لعبادته﴾ دواپی تو له پوره ردگاری خوټ بیرسته و نارام بگره
بو پهرستی پوره ردگاری خوټ و خوراگره له سهر نازارو نیش و له سهر نهو شتانه ی
دپته ریگه ی توو له سهر تاوانجی بت پهرستان و گالته پی کردنی تو، خورای مه زن ناگای
له تویه له هه ردو جیهاندا .

﴿هل تعلم له سميا﴾ نایا تۆنه زانی به وینه ی خوا که سی شایسته پی ناوی بری
به خواو شایان پی بو پهرستن و به که سی ناوی بری به خوا بیگومان هیچ که سی نیه، چونکه
بت پهرستان ناوی بته کانیا ن نه یه ن به جگه ی (الله) و نه لین (اله) .

هه ندی له پی باوه ران پی شهرمانه نه یان ووت: نیمه چۆن زیندو نه کرینه وه دوا ی مردن
و رزاندنی ئیسک و پسمان و گیان نه کریته وه به بهرمانا ؟ خوافه رموی :

وَيَقُولُ الْإِنْسَنُ أَءِذَا مَاتُ لَسَوْفَ

أُخْرِجَ حَيًّا ﴿٦٦﴾ أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنْسَنُ أَنَا خَلَقْتُهُ مِنْ قَبْلُ

وَلَمْ يَكُ شَيْئًا ﴿٦٧﴾ فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ

لَنَحْضُرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ﴿٦٨﴾ ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ

شِيعَةٍ أَئِمْمَةً أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَنِ عِنِيًّا ﴿٦٩﴾ ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ

هُمْ أَوْلَىٰ بِهَا صِلِيًّا ﴿٧٠﴾ وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ

حَتْمًا مَّقْضِيًّا ﴿٧١﴾ ثُمَّ نَسْجِي الَّذِينَ أَتَقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ

فِيهَا جِثِيًّا ﴿٧٢﴾

﴿ويقول الإنسان أ إذا مامت لسوف أخرج حيا﴾ وهره گهزی ئاده میزاد ئهوانه یان بی باوهرن ئه لین: ئایا کاتی من مردم و ئیسک و پیسم نهما بهراستی من دهرئه هینریمه وه له گۆردا به زیندویی وهك موحه مه د ئه یلی. خوی مه زن و ولامی ئه داته وه و ئه فهرموی:

﴿أ و لا یذكر الإنسان أنا خلقناه من قبل ولم يك شيئا﴾ ئایا ئه و ئاده میزاده بۆیر ناکاته وه که بهراستی ئیمه ئه ومان دروست کردوه له پیش ئیستاوه و ئه و هیچ شتی نه بوه. که واته ئیمه توانای ئه ومان بوبی به بی که رهسته یه کی پیشو ئه ومان دروست کردبی و له نه بونه وه هاته وه بون له سهر ئیمه گران نیه ئیمه ئه و ئیسک و پروسکانه کۆبکه ینه وه به مروقیکی وهك جارن و گیان بکه ینه وه به بهریا .

﴿فوربك لتخرنهم والشياطين﴾ دوا یی به پهروه ردگاری تو سویندی: بهراستی ئیمه ئه و بی باوهرانه و ئه و شهتانه هاوریی ئه وان بوون و سهری لی تیکداون و بروایان به زیندو بونه وه نه بوه کۆیان ئه که ینه وه و زیندویان ئه که ینه وه له گۆره کانیان و دهریان ئه هین .

﴿ثم لنحضرنهم حول جهنم حثيا﴾ له پاشا بهراستی ئیمه هه میان ئاماده ئه که یان بهم لاولای دۆزه خدا له سهر ئه ژنۆ دانه نیشن له بهر ته سک و تروسکی جیگه کانیان و ناتوان به ئارامی دانیشن هه تا زۆرتر خه فته بخۆن و چاوهروانی پرسیار نه که ن .

﴿ثم لنذعن من كل أيهم أشد على الرحمن عتيا﴾ له پاش ئه وه ی ریز کران له م لاولای دۆزه خه وه و له سهر ئه ژنۆیان ئیمه دهرئه هین له هه مو تا قم و هۆزی که سی له وان زۆرتر تاوانبار و بی فهرمانی خوی به خشنده ی کردوه فری ئه درینه دۆزه خ یه که له دوا ی یه که به گویره ی خراپه یان ئه خرینه جیگه یه له دۆزه خ شایانی تاوانه که یان بی. ههروه ها تا قم له دوا ی تا قم. خراپتر له دوا ی خراپتر فری ئه درینه ناو دۆزه خ .

﴿ثم لنحن أعلم بالذين هم أولى بها صليا﴾ له پاشا بهراستی ئیمه زاناسترین به که سانیکی ئه و تو شایسته تر بن بخریته دۆزه خه وه، ئه و که سانه یان گوناھی گه وهره تر بی سزا که یشی گه وهره تره، له پاشا گه وهره تر له دوا ی گه وهره تر له گونا ه کردندا و ده ستیان ئه که وئ به ئاماده کراوی ئه و شتانه ی کردویانه له جیهاندا و سه میان لی نا کرئ .

﴿وَإِنْ مِنْكُمْ إِبْرَاهِيمَ وَآلُ هَارُونَ إِذْ قَالَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَوْتُواْ يَاقُوْذِبْكُمْ هَؤُلَاءِ بِبُحُوْرِهِمْ كَذِبُوْاْ ۖ﴾
 نادمیزاد نیہ مہ گہر نہ چیتہ ناو دوزہخ، نہو چونہ یان بوناو دوزہخ پیوستیکہ
 پەروردگاری تو پیوستی کردوہ لہسہر خوئی زانایان بیرو بوجونیان جیاوازه لہمہ بہست
 لہمانای (وارد) ہہندیکیان نہلین: بہمانا بینہ، چونکہ باوہرداران، دورنہخرینہوہ
 لہدوزہخ، ہہندی تریان لایان وایہ بہمانا چونہ ناو دوزہخہو چاک و خراپیان نہخرینہ
 دوزہخ، پیو خراپیان لہسہر نہژنو، پیو چاکان بہی نازار نہچنہژورہوہ .

﴿ثُمَّ نَجَّى الْفِرْعَوْنَ وَآلِ هَارُونَ بِالسَّيِّفِ وَجَنِّبْنَا الْقَارُونَ﴾
 کہسانیکی نہوتو لہخوا ترساون و خوئیانیان پاراستوہ لہبی فہرمانی خوا وہ نیمہ واز
 نہہنین لہ ستہمکاران لہ نیو دوزہخدا و لہسہر نہژنو دائہنیشن لہبہر نہنگی جیگہیان
 ہہر لہبہر نازاردانیان .

﴿وَلَقَدْ نَجَّيْنَا إِبْرَاهِيْمَ وَآلَ هَارُونَ بِالسَّيِّفِ وَجَنِّبْنَا الْقَارُونَ﴾
 ہاوریکانی پیغمبہر ﴿﴾ ژانیان نہبردہ سہر بہناخوشی و لہبرگیکی چلکن و
 شردابون، بی باوہرانیش لہنیو ژبانی خوش و بہرگی نایاب و جیگہی جوان و رازاوہدا
 نہژیان، بی باوہران بہہاوریکانی پیغمبہریان نہووت: بیگومان خوا نیمہی لہنیوہ خوشتر
 نہویو ریزی پیداوین و سامانی زوری داوہ پیمان لہجہاندا، نیوہ ہہژارو بی دارین.
 کہواتہ لہپاشہ روژدا نیمہ چاکتر نہین، خوای مہزن رسوایان نہکاو نہفہرموی:

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
 لِلَّذِينَ آمَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَّقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا ﴿٧٣﴾ وَكَمْ
 أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ أَثْثَا وَرِيًّا ﴿٧٤﴾ قُلْ مَنْ
 كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدًّا حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ
 إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرُّ مَكَانًا

وَأَضْعَفُ جُنْدًا ﴿٧٥﴾ وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى
وَالْبَلَقِيَّتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَرَدًّا ﴿٧٦﴾

﴿وإذا تعلق عليهم آياتنا بينات قال الذين كفروا للذين آمنوا أى الفريقين خير مقاماً واحسن ندياً﴾ وه هه کاتی بخوینریته وه به سهر بت په رستانا نایه ته کانی نامه ی نیمه بهرونی و به ناشکرای مانا کانیان. بی باوهران چه نندین پروپاگهنده یان ساخته نه هینا له باره ی زیندوبونه وه سزای روژی دواى نه یان ووت که سانیکى نه و تو باوهریان نه هینابوو: چ تا قمى له دو و تا قمه ی نیمه ی بی باوهر وو ساماندارو له نیوه ی باوهر دارو هزار چاکترن له لایه ن جیگه و پله و پایه و خوشتر نه ژین و کام لایان چاکترن لای دانیشتون ناشکرایه نیمه ی بی باوهر خوش گوزهراین، نه گهر خوا نیوه ی باوهر دارى خوش بوستایه وه ک نیمه سامانی نه رژان به سهر تانا. که واته نیمه لای خوا چاکترین. نه ک نیوه ی هزار، له پاشه روژیشا نه گهر هه بی وه نیوه نه یلین له نیوه چاکتر نه بین .

بۆزانین: (نه بیقور) که یه کیکه له زاناکانی (یونان) هاوکات و هاو شاگرده کانی (نهره ستو) بوه بیرو بۆچونی وایه هه مو چاکه یه بریتیه له تام و خوشی و رابواردنی جیهان، نیت بۆگه ده پرکردن بی یابوشتی تربی، هه رکه سی خوش رابویری چاکتره له وه که سه ی رابواردنی کهم بی... فیرعه ون و دارو دهسته که ی و بت په رستانی کاتی پیغه مبه ریش هه ر نه و بیرو بۆچونه یان هه بو، نه وه بو فیرعه ونه نه یووت: من پاشای میسرم و نه م روباره ی ژیرم په یوه نندی به مننه وه هه یه، نیت چۆن نه بی من خوا نه م. بت په رستانی قوره یش نه یان ووت: نیمه دارایی و سامانان له نیوه ی باوهر دار زۆرتره و خوشتر نه ژین .

به داخه وه له م سهرده مه ی نیمه یشدا زۆر خوینه واری بیر ته سک هه ن هه ر نه و بیرو بۆچونه یان هه یه به رانیدر به رژی مه سامانداره کان په یرویان نه که ن و لایه نیان نه گرن. هه ر سامانداریه پالی به پارتی به عسی عه فله قیه وه ناوه که سته مکردن و ره گه ز په رستی لای نه وان ره وایه، بۆغونه (۷۰۰) که سی له تا قمه که ی (قاله ته گهرانی) پیای خوشیان بوو له گه ل .

(۸۰) هزار بارزانی بی تاوانیان کوشت هرله بهر نهوهی کورد بوون، نژیکه‌ی (۱۸۰) هزار کوردیان به‌ناوی نه‌فاله‌وه کهس نازانی نه‌وانه چ شتیکیان به‌سه‌رها تووه، زۆرتر له شه‌ش هزار کهسیان له‌دانشتوانی هه‌له‌بجه به‌گازی کیمیای له‌ناو برد، نژیکه‌ی پنج هزار شارو گوندی کوردستانیانه‌مژگه‌وتوکانیان رووخاند، نه‌وانه جگه‌ی هزاران کوردو بی‌تاوانی تر که کوشتیان به‌سی‌داره‌و تیره‌باران کردیان، نه‌وانه هه‌مویان هه‌ر له‌بهر نه‌وه‌بو که کوردن، نه‌و شتانه هه‌مویان له‌بهر سامانداری زۆر بو که نه‌و کاره خراپانه‌یان به‌کوردی موسولمان نه‌کرد. به‌لام خه‌یالیان خاوه پاشه‌روژیان به‌م جوّره نه‌بی که خوا نه‌فه‌رموی:

﴿و کم اهلکنا قبلهم من قرن هم احسن اثاثا ورتیا﴾ وه‌ئیمه زۆر تا قمی بی باوه‌رمان له‌ناو بردووه له‌دانشتوانی هه‌موسه‌رده‌می له‌پیش نه‌وانه بون نه‌وان رابواردن و دارایی و به‌رگ و رواله‌تیا له‌وان چاک‌زو شیرینه‌تروه له‌و بت په‌رستانه. وینه‌ی گه‌لانی سه‌مودعارو جگه‌ی نه‌وانیش. هه‌ریه‌که‌یان به‌جوّره سزایه بنه‌بر کران. بۆیه نه‌بی بت په‌رستانی قوره‌یش چاوه‌روانی نه‌و جوّره سزایانه بکه‌ن.

﴿قل من کان فی الضلالة فلیمد له الرحمن مدا﴾ تۆبلی به‌و که‌سانه شانازی نه‌که‌ن به‌به‌شی پوچی جیهانه‌وه: هه‌ر که‌سی له‌گومراییدا بی و دوربی له‌راستی، دوا‌یی خوای خاوه‌ن به‌خشنده درێژه نه‌دا به‌ته‌مه‌نی نه‌و که‌سه‌و مۆله‌تی نه‌داو سامانی زۆری نه‌داتی و وازی لی دینی و بی باوه‌ری و گونا‌هی زۆر نه‌کا به‌دریژدانیکی زۆر.

﴿حتى إذا رأوا ما یوعدون إما العذاب وإما الساعة﴾ هه‌تا کاتی نه‌و که‌سانه نه‌لین: کام لایه‌کمان چاکین نه‌بینن یاسزایان نه‌دری به‌کوشتن و دیل کردن و سه‌رکه‌وتنی موسولمانان یا نه‌بینن روژی دوا‌یی نه‌خرینه نیو ناگری دۆزه‌خ.

﴿فسیعلمون من هو شرمکانا وأضعف جندا﴾ دوا‌یی نه‌و که‌سانه‌ی له‌گومرایدان نه‌زانن چ که‌سی جیگه‌ی خراپه‌و چ که‌سی یاریده‌ری لاوازتره، له‌روژی دوا‌یدا نه‌و که‌سانه‌خوای مه‌زن رسوایان نه‌کا باوه‌رداران سه‌ربه‌رزو رزگارن.

﴿ويزيد الله الذين آهتدوا هدى﴾ وهخوا شاره زایی به ده ستوری خواو ریگهی چاك
زور نه كا بؤكه سانیکي نهوتو راغویان وه رگرتوهو باوه ریان هیناوهو به رده وام بون
له سه ری، ههروهك دریژه نه دا به گومرای بی باوه ران .

﴿والباقیات الصالحات خیر عند ربك ثوابا و خیر مردا﴾ وهئو کرده وه چاكانه
سودیان به رده وامه وهك زانیاری خواناسین و کاری سود به خش نه وانه چاکترن له دارایی و
پلهو پایه له لایه ن پاداشته وه له خزمه ت پهروه رگاردا پاشه رژیان چاکتره . چونکه نهو
کاره چاكانه پاداشتیان به رده وامه و کاری خراب سودی نه بریته وه، نهو کاره چاكانه وهك
نویژو منالی خواناس و زور شتی تریش .

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتِيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا
﴿٧٧﴾ أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمْ اِتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾ كَلَّا
سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا ﴿٧٩﴾ وَنَزِثُ
مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ﴿٨٠﴾ وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً
لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا ﴿٨١﴾ كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ
عَلَيْهِمْ ضِدًّا ﴿٨٢﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ
تُوزُّهُمْ أَزًّا ﴿٨٣﴾ فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعْدُهُمْ عَذَابًا ﴿٨٤﴾
يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا ﴿٨٥﴾ وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ
إِلَى جَهَنَّمَ وَرْدًا ﴿٨٦﴾ لَا يَمْلِكُونَ الشَّفْعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ

الرَّحْمَنُ عَهْدًا

۸۷

﴿ افرایت الذی کفر بآیاتنا وقال لأوتین مالا وولدا ﴾ نایا تو زانیوته هه والت داوه به کسکی نهوتو باوهری نههیناوه و پروای به زیندو بونهوه نه بهوه نه بهوت: به راستی نه به خشری به من دارایی و منال له مه و دوا نه و کاته نه و قهرزه ی تو داوای نه کدی نه تدهمی. زانایان نه لین: هوی هاته خواره وهی نه و نایه تانه نه مهیه: خه بابی کوری نه لسه رت قهرزیکی به سهر عاسی کوری وائیله وه بوو کاتی داوای قهرزه کدی لیکرده وه عاس به خه بابی ووت: نه و قهرزه ت ناده مه وه هه تا بی باوهر نه بی به مو حمه ده، خه باب ووتی: سویندم به خوا: نه به زیندوی و نه به مردوی نه کاتی زیندو نه کریمه وه بی باوهر نام به مو حمه ده ﴿ ۱ ﴾، عاس ووتی: کاتی تو زیندو کرایته وه نه و کاته من کورو دارایم نه دریتی و قهرزه کت نه ده مه وه و گالته ی بی نه کرد.

﴿ اطلع الغیب ام اتخذ عند الرحمن عهدا ﴾ نایا نه و پیاوه بی باوهره ناگاداری له سهر نهوشته نهینه چون بویه دا بووه چ کسکی بهوی ووتوه نه چیه به هشت و نهوشته نهی نه دریتی؟ پیاوهری گرتوه له غزمت خرای خاوه ن به خشنده وه په یانی نه و شته ی نه دریتی؟ نه بی بزانی نه و بی باوهره نه نه وه یان بووه نه نه مه یان.

﴿ کلا سنکتب ما یقول و نعد له من العذاب مدا ﴾ نه و کسه هه لیه له و شته دا بیری لی کردوه ته وه بوخوی و نه منالی نه دریتی نه دارایی. له دوا پیدا نیمه نهوشته ی نهو بی باوهره نه یلی نه یوسین دوا بی سزای نه ده یی له روزی دوا پیدا له سهر نه و شته ی نه یلی دریره نه ده یی به سزادان بوی به دریزدانیکی زور له سهر نه و بوختانه کردویه تی که دارایی و منالی نه دریتی.

﴿ و نرثه ما یقول و یاتنا فردا ﴾ وه نیمه نه و شته نه و کسه نه یلی لسی نه سینه وه له دارایی و له منال به هوی مردنی و له ناو بردنیه وه و نه و کسه دیت بولای نیمه له پاشه روزدا به نه نهایی و بهی دارایی و بهی منال، جگه له خوا کسکی تری نه و کس ناگاته فرمای.

﴿ واتخذوا من دون الله آلهة ليكون لهم عزا ﴾ و بہت پەرستانى قورەش جەندىن
خوایان وەرگرتوہ بۆخویان لەجگەى خوا بۆ پەرستىن لەبەتەکان و فریشتەکان ھەتا ئەو
پەرستراوہ پوچانہ بن بەھۆى ئەرجومەندى و ریز بۆئەوانو بۆیان بپارینەوہ، ھەرکەسى
خۆى بەگەورە دانىت بەجگەى خواو خوا بەرگى رسوائى ئەکاتە بەرى .

﴿ کلا سیکفرون بعبادتهم ویکنونون علیهم ضدا ﴾ ئەو کارە بەو جوژە نیە ئەوان گومانی بۆ ئەبەن، لەمەودوا ئەو پەرستراوانە ئەوان بە درۆ ئەخەنەو و بیزاری خۆیان لەوان دەر ئەبەن و ئەبەن بە دژی ئەوێ ئەوان لەسەری بوون و ئەبەن بە دوژمنیان. ئەک بەدۆست و یاریدەریان لای خوا .

﴿ اَلَمْ تَرَاۤءِ اَرْسَلْنَا الشَّيَاطِيْنَ عَلٰى الْكَافِرِيْنَ تُوْزِعُوْهُمۡ اِذَا ﴿ نَايَا تُوْ نَه تَرَ اَيُو ه به راسِ تى ئِيْمه
ناردومانه بۆسەر بى باوهران شهيتانه كان و دهسه لاتیان پهیدا كردوه بهسه ريانا و هانیان
نه ده ن بۆی فەرمانی خوا و ناچاریان نه که ن له سه رکردنی گونا به هاندانیکی زۆر سه خت
و گومان نه خه نه دلیان. به لام ئیمه ریگهی چاك و خراپان بۆ ر ون کردونه ته وه و نه قلمان
داونه تی بۆ کردنی هه مو شتی و سه ره سه ن .

﴿ فلا تعجل عليهم إنما نعد لهم عدا ﴾ دواى تو په له مه که له سهر ناوېردنى ته و ان هه تا خوټ و باوه رداران رزگار تان ته بې له تازار و خراپه ى ته و ان. به راستى ئيمه ته ژميرين و دياريمان کړدوه بو ته و ان ته مهنیکى کورت و دواى پى ديت و چن روژيکيان ماوه له ژيانيانا يابه ديارى کړدنيکى زور که م، به لام ئيمه دواى ته خهين بولای ماوه به کى ديارى کړاو، ته مهنى دريژ چاکه ى تيدا نيه مه گډر بو ته و که سانه باوه ر ته هين و کارى چاک ته که ن. به لام بو يې باوه ران و گونا ه کاران ژيانيان نه گبه تيه بو يان .

﴿يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا﴾ وەتۆ بیری ئەو رۆژە بکەرەوہ ئیمە
کۆنەکەینەوہ کەسانیکى ئەوتۆ لەخوا ترساو و خۆیانیان پاراستوہ لەبێ فەرمانى خوا
بۆلاى خواى خاوەن بەخشنده بەچەندین کۆمەڵ و بەچەند شیواز بۆئەوہى بچنە بەهەشت
و بچەسینەوہ لەژێر میهرەبانى خوادا بەراباردن و خواردەمەنى خوێش و بەتام .

﴿و نسوق المجرمین إلى جهنم وردا﴾ و هئیمه لهو روزه دا تاوانباران نهیرین بؤلای
دوزه خ بهوینه نازل بهیادهیی و بهتینیتی لیان نهخورن بهوینه نازل بؤلای ناو
خواردنهوه .

﴿لا یملکون الشفاعة إلا من اتخذ عند الرحمن عهدا﴾ بهنده کان هیچ کهسیکیان
خاوهنی نهوه نین بؤ هیچ کهسی بهارینهوه لهلای خوا مه گهر پارانهوهی کهسی لای خوای
خاوهن بهخشنده بهیمانی پیدرابی بؤپارانهوه بؤ کهسی وهیا بؤنهو کهسهی پارانهوهی
بؤنه کرئ لای خوا دهستوری بؤدراسی، ههر کهسی فهرمانی خوای جی بهجی کردبی و
گوناھی گهوره و بجوکی نه کردبی خوا بهیمانی پیداره رزگاری بکاو پارانهوه بکا بؤ کهسی
شایسته بی بؤنهوهی پارانهوهی بؤبکری .

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ۝۸۸ لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا ۝۸۹ تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَفْطَرْنَ مِنْهُ
وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ۝۹۰ أَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا ۝۹۱
وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ۝۹۲ إِنْ كُلُّ مَنْ فِي
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا ۝۹۳ لَقَدْ أَحْصَاهُمْ
وَعَدَّهُمْ عَدًّا ۝۹۴ وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَرْدًا ۝۹۵
إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ
الرَّحْمَنُ وُدًّا ۝۹۶ فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ

الْمُتَّقِينَ وَتُذِرْ بِهِ قَوْمًا لَّدَا ﴿٩٧﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ
مِّن قَرْنٍ هَلْ يُحِشُّ مِنْهُمْ مِّنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾

﴿وقالوا اتخذ الله الرحمن ولدا﴾ بی باوران گیشونه ته رادهیه له بی باورهی و له بی شهرمیدا. نه یان ووت: خوی خاوهن به خشنده منالی داناو به بخوی له ناده میزادو له فرشته، جوله که کان نه یان ووت: عوزهیر کوری خواجه. گاوره کان نه یان ووت: عیسا کوری خواجه. هندی له بت په رستانی عه رب لایان وابو: فرشته کان کچی خوان. نه و بو چون و بروایانه همویان پروپوچن. گفتوگوی ناره و او بیزی کراوهن.

﴿لقد جئتم شینا اذا﴾ به راستی نیوهی بی باور هاتون به شیکی زور خراب و بیزی کراوه و گفتوگویه کی زور گه و ره ناره و او خرابان کردوه، چونکه خوی مه زن بی باوک و بی منال و بی وینهیه.

﴿تکاد السماوات يتفطرن منه وتنشق الأرض وتخر الجبال هدا أن يدعو للرحمن ولدا﴾ زورنریکه ناسمانه کان پارچه پارچه بین و نه ستیره کان بدهن له یه ک و زیان بو گیانداران نه مینی له بهر خرابی نه و گفتوگویه و زهوی روچی و کیوه کان بکه و نه به پارچه پارچه بی له بهر نه وهی نه و بی باورهانه بانگیان کردوه بو خوی خاوهن به خشنده و داویانه ته پال خوا منال و نه و گفتوگو ناره وایانه.

﴿وما ينبغي للرحمن أن يتخذ ولدا﴾ وه شایسته نهی که وه ریگری خوی خاوهن به خشنده منال بوخوی، نه بی منال له باوکی خوی بچی و خوا بی وینهیه، وه رگرتی منال له بهر پیوستیه و خوا پیوستی به بونه وهران نه.

﴿إن کل من فی السماوات والأرض إلا آتی الرحمن عبدا﴾ هیچ که سی له نیو ناسمانه کان و زه ویدا نه مه گهر دین بولای خوی خاوهن به خشنده به بده نایه تی بوخوا، ئیت نه و که سانه ناده میزاد بن یا فرشته و جنوکه، نه بی بریار بدهن خواجه که و سه رشوری دهر بن بوخوا، بده نه بی جگهی گه و ره خوی بی.

تهفسیری زمانکوی

﴿لقد أجصاهم وعدهم عد أو كلهم آتية يوم القيامة فردا﴾ بەراستی خواى خاوەن بەخشنده ئەوانەى لە ئاسمان و زەویدان ھەمویان ئەزانى و ئەوانى ژماردووە و تۆمارى کردون لای خۆى بە تۆمار کردنى خۆیان و ھەناسەیان و کردەووە گوشتاریان بە دانىشتوانى سەرەو خوارەووە ھەمویان دین بۆ لای خواى خاوەن بەخشنده بە تەنھایی و بێ یاریدەر و خاوەنى خۆشیا نین چە جاي جگەى خۆیان، کەسانى بێن بۆ لای خوا بەو جورە چۆن ئەبێ کورى خوا بێن؟

﴿إن الذين آمنوا وعملوا الصالحات سيجعل لهم الرحمن ودا﴾ بەراستی کەسانى کى ئەوتۆ باوەریان ھیناوە بە خوا و کردەووە چاکەکانیان کردبێ خواى خاوەن بەخشنده ئەگیرى بۆیان خۆشەویستى بەندەکانى بۆ ئەوانە کە خاوەنى باوەرو نیازی پاکن و بە چاکە باسیان ئەکەن. پیغمبەر ئەفەرموی بە جەرئیل : من ئەو بەندەى خۆم خۆش ئەوی پیویستە تۆیش خۆشت بوى، دواى جار ئەدا بە نێو ئاسمانەکاندا خوا فلان کەسى خۆش ئەوی، ئێوەش خۆشتان بوى. دواى بەو بۆنەووە خۆشەویستى ئەو کەسە دیتە خوارەووە بۆ سەر زەوى و دانىشتوانى سەر زەویش باسى بە چاکە ئەکەن .

﴿فإنما يسرناه بلسانك لبشر به وتندر به قوما لذا﴾ دواى بەراستی ئیمە قورئانمان ئاسان کردووە بە ھۆى زمانى تۆ بەزاراوى عەرەبى ئاردومانەتە خوارەووە ھەتا لە قورئان بە باشى تیگەى، لە بەر ئەوێ تۆ مۆژدە بەدەى بە ھۆى قورئانەووە بەو کەسانەى لە خوا ئەترسن و خۆیان لە گوناھ ئەپاریزن و بەو قورئانەیش بترسینی تا قمتى دوژمنى سەر سەختى تۆن و زمانیان پیسە ھەتا خوا بنەریان بکا وەك گەلانى رابوردو ئەگەر باوەرنەھین .

﴿وكم أهلكنا قبلهم من قرن هل تحس منهم من أحد أو تسمع لهم ذكرا﴾ وە ئیمە زۆر کەسمان لە دانىشتوانى کاتەکانى پێش ئەوان لەناو بردووە وینەى ئەوێت پەرستانە دوژمنى پیغمبەرەکانیان بوون، ئایا تۆ ھەست ئەکەى بە ھیچ یەكێ لەوان و ئەیان بینی یانە بیسی دەنگى نزم لەوانەووە ھەمویان بنەربوون ، بت پەرستانى ئەم کاتەش وەك ئەوانى لى دى .

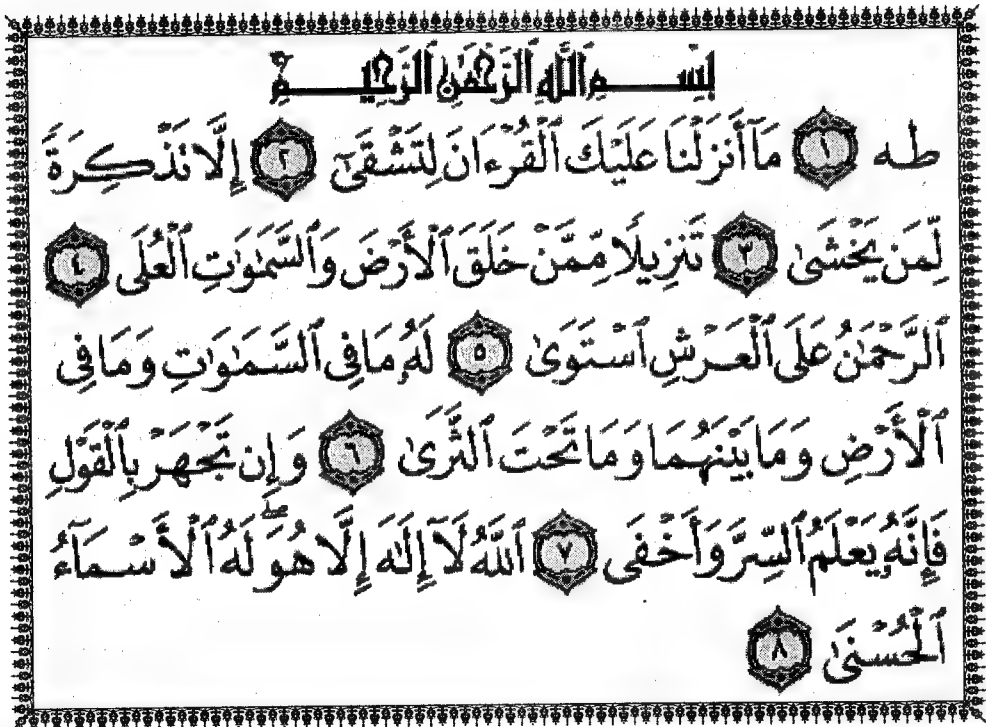
بە یاریدەى خوا کۆتایی ھات روژی شەممە (٥) ی مانگی زیل حىجە ریکەوتى ١١١/٣/٢٠٠٠
خواى خاوەن بەخشنده ئەوێ چاکە بۆخۆم و خیزانم بکەو لەخۆم و باوک و دایکم خۆش ببە

﴿ سوره تی ته ها ﴾

لهمه که هاتوته خواره وه. هندی له زانایان ئه لێن: جگه له نایه ته کانی (۳۰-۳۱)
له مه دینه هاتونه ته خواره وه، ژماره ی نایه ته کانی (۱۳۵) نایه ن.

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

(به ناوی خوای به خشنده ی میهربان)

﴿ طه ﴾ زانایان بیروبو چونیان جیاوازه له مانا کردنی ئه ودوو پیتانه، بو ئه وه ی چاکتر
مانای ئه وجۆره پیتانه بزانی ئین ته ماشای سه ره تای سوره تی ئه لبه قه ره و سوره ته کانی تر
بکه ن. به لام زۆریه ی زانایان لایان وایه: ئه ودوو پیتانه ی ئیره ناو ن بو یتغه مبه ر ﴿ ۱۰ ﴾،
چونکه کاتی ئازاری زۆری خو ی ئه داو خه فه تی ئه خوارد له سه ر ئه وه ی دانیشتوان
باوه ریان پی نه ئه هینا. خوای مه زن فه رموی: ئه ی تاها: تو ئازاری خو ت مه ده له سه ر

ته فسیری زمانکۆبی

نه وهی قوره یشه کان باوه رت بی ناهیتن، نیمه پیوستان نه کرده له سر تو نه وان باوه رت
بی بهیتن، نه وه ته خوی مه زن نه فهر موی :

﴿ وَمَا أَرْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى ﴾ وه نیمه قورئاغان ره وانه نه کرده ته خواره وه
به سر تو دای نازار بجیزی له سر نه و شتانه تر نه بینی له بی باوه رانه وه به رده و امیان
له سر بی باوه ری .

﴿ الْآتِذْ كِرَةً لِّمَن تَخْشَى ﴾ به لام نیمه قورئاغان ناردوته خواره وه له به رنه وهی
توییکه ی به ناموزگاری کردن بؤ که سی له خوا برسی و خوا دلی کردیتته وه بؤ باوه ر هیتان.
نه ك بؤ که سی خوی مه زن موری دابی به سر دلیا به وهی گونا گونده وه، بؤ نه و
که سانه یش په پره وهی تونه که نه به وهی نه و قورئاغه وه ریگه ی راست وه رنه گرن، بؤ نه و یش
ناوه ر وکی قورئا بیتی به به لگه له سر بی باوه ران و بیانویان نه میتی .

﴿ تَنْزِيلًا مِّمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَاوَاتِ الْغُلَى ﴾ نیمه قورئاغان ناردوته خواره وه
به ناردن له که سی که وه زه وی دروست کرده به و شتانه وه له سه ریته تی له گیانداران و
جگه ی گیانداران به جو ری نه توانی پشوری تیدا بری و ناسمانه به رزه کانی دروست
کرده به جو ری که س ناتوانی دروستیان بکاو نه ستیره کان هاتو چوه تیدا نه که نه به و شیوه
سروشیتیه نه وان به زمانی تایه تی خویان و قورئا یش به زمانی گفتو گو به لگن له سر
بونی توانای خوی مه زن و به ختیری ناده میزاد، دوی تو بؤ نه و قورئا نه که ی به نازار و
ماندوبونی خوت. پیغه مبر ﴿ ﷺ ﴾ هه رچه نده گه وره ترینی دروست کراوانی خوییه و
زانپاری له زانیاری بی ویتیه خواره وه رگرتوه، له به ر نه وه خوی به وه نه می ری که سستی
له فهرمانی خوا دا نه کا، به تایه تی نه گه ر بانگه وازه راستیه که ی به ره می نه بی له رانوی
وه رگرتنی قوره یشه کان .

﴿ الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى ﴾ خوی خاوه نه به خشنده ده سه لاتی هدی به سر
بونه وهراندا، نه و رسته یه هیما یه له سر توانای خواو به ریوه بردنی بونه وهران، وه
نه بیژی پاشا توانای به سر ته ختی خویا هدی، بؤ باش رون بونه وهی مانای نه و رسته

یہ تہ ماشای مانای نایہ تی (۴۵) ی تہ لہ تعراف بکن. بڑوہر گرتی توانای. خوای مہزن،
خو تہ فہرموی:

﴿لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى﴾ ہر بڑخوا یہ شتی
لہناو ناسمانہ کاندایہ لہ فریشہ کان و تہ ستیرہ کان و تہو شتہ لہناو زہویداو لہ سہریہ تی
لہ گیانداران و کیو و پوارو درخت و تہو شتانہی تریش لہ ناسمان و زہویدان نابینرین و
شتیکیش تہ بینری. بڑ خوایشہ شتی لہ زہویدایہ لہ کانگاکانی زیرو زیو نہوت و
تہ لماس و یورانیم و گازو خواردہ مہنی و ناو و ناگرو شتی تریش. کہواتہ ہر خوا
شایستہی پہرستہو ناگای لہ ہمہو شتی ہہیہ .

﴿وَإِنْ تَجْهَر بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى﴾ و تہ گہر تو دہنگ بہرز بکہیتہوہ
لہ گفتوگودا، دواپی بہ راستی خوا تہ زانی بہ گفتوگوی نہیتی و بہ شتی نہیتی تر لہو
شتانہی بہ دلدا تپہر تہ کن. کہواتہ خوا تہ زانی بہ گفتوگوی نہیتی و ناگاداری ہمہو
شتیکہ، پیوستی بہ دہنگی بہرز نیہ لہ پارانہوہدا، چونکہ دہنگ بہرز کردنہوہ بہروالہت
لہ پایوہ نزدیکہ ہدا دانیشٹوان باستان بکن .

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى﴾ خوا تہو خواہیہ ہیچ خواہ نیہ شایانی
پہرستن بی مہ گہر ہر خواہ تاک و تہ نہایہ، بڑخوا ہدیہ چہ ندین ناوی گہورہو زور
شیرینتر لہ ہمہو ناوی ہدیہ کہ لہو ناوانہ مانا کانیان جڑوہ تواناو زانیاری خوا دہر تہ خہن
کہ لہ ہیچ کہ سیکی تر و ہدہر ناچن و بڑ ہیچ کہ سنی تر ناگوئیچن، مہ گہر بڑ کہ سنی زاناو
خواہنی ہمہو بونہوہران بی .

سہرہ تای تہم سورہ تہ ہاتوہ تہ خواروہ بڑ سہر پیغہ مہر ﴿﴾ بڑنہوہی دل نہوایی
بداتہوہ لہ سہر تہو نازارہی تروشی تہو تہ بی لہو بی باوہر تہوہو دڑی تہوہستن،
بڑنہوہیش پیغہ مہر ﴿﴾ بہزہی بہ خویا بیتہوہو تہوہندہ نازاری دلی خوی نہدا
بہ خہفہت خواردن لہ سہر تہوشتہی روی تی کردوہ لہ بہر دہو امبونی قورہیشہ کان لہ سہر
بی باوہری .

له دواى ئەو باسانه خواى گه و ره وانهى کردوه بۆسه ر پێغه مبه ر ﴿﴾ باسى به سه رهاتى موسا ئەکا هه تا پێغه مبه ر ﴿﴾ موسا بکا به چاو لى کراوى خۆى و په یره وى موسا بکا له سه ر هه لگرتنى بارى گرانى پێغه مبه رايه تى و ئارام گرتنى له سه ر ئازار و نیشى بانگى ئاده ميزاد بۆلاى خوا په رستى .

خواى مه زن باسى به سه رهاتى موسا ئەگير پته وه بۆ پێغه مبه ر ﴿﴾ له و کاته وه که موسا داواى له شوعه بى خه زورى کرد ر پنگه ی پى بدا له گه ل ژنه که ی له مه دینه وه بگه ر پته وه بۆميسر بۆچاو پێکه و تن و دیده نى داىکى و خوشکى که ماوه ی (۱۰) ساله به جى هیشتون له ميسردا، له ده ستى فیرعه ون و سه ربازه کانى هه لهابو به بۆنه ی کوشتى پیاویکى بى باوه ر، واى ئەزانی له و ماوه زۆره دا له وانه یه ئەو کرده ویه له بیر چوپته وه، کوشتى ئەو پیاوه له سه ر نه وه بو سه ربازىکى فیرعه ون له خزمىکى موساى ئەدا ئه ویش چوو به هاواریه وه ئەو پیاوه ی کوشت. شوعه یب فەرمووى: پرۆ بۆلاى داىکت و ئەو سه ردانه ت زۆر راسته، موسا به ره و ميسر که و ته ر پنگه، ر پنگه یه کى گرته به ر که س هاتو چۆى پێدا نه ئەکرد له ترسى ئەوه به و ر پنگه یه دا ئەرویش ت نه وه ک له لایه ن پاشاکانى شامه وه تووشى خراپه بى. کاتى گه یشته شىوى (توا) که نه که و پته لای رۆژئاواى کىوى (تور) له شه وىکى تاریکى زستانا له و کاته داو له و شه وه دا خواى مه زن کور پىکى پى به خشى، موسا جگه له ژنه که یى و دوو منال و خزمه ت کار پىکى که سى تری له گه لدا نه بوو، زۆریان پتووستى به ئاگر هه بوو. به رده ئەستیکه ی داله یه ک ئاگرى نه کرده وه و ر پنگه که ی و نه کرد بوو. ئازە له که یشى پرش و بلاو بوبه وه، ئاوى پى نه ما بو نه هاتو ئەرویش ت به هه ر چوار لای خۆیا و وێل و سه ر گه ردان، بۆ نه وه وى له لایه که وه ئاگر پىکى ده ست بکه وى ئەو کاته داو له و تاریکيه دا له دوره وه ئاگر پىکى بىنى لای کىوى (تور) پرواى وابو ئەو روناکیه ئاگره. به خیزانه که ی خۆى ووت: ئیوه لیڤه دانیشن و مه جو لێن و مه چن بۆهیچ جینگه یه هه تا منه ئەرۆم بۆلاى ئەو ئاگره، هیوام وایه بێمه وه بۆلاتان و ده سه ته واره ئاگرى به یتیم و خۆمانى پى گه رم بکه یه وه و ر پنگه ی

پی‌دوژینه‌وه، یا به‌لکو له‌لای نه‌و ناگره که‌سێکمان ده‌ست بکه‌وئ و رینگه‌مان نیشان بدا، کاتی له‌و ناگره نزیک بویه‌وه ده‌نگیکی خوای بیست له‌هه‌مو لایه‌که‌وه، موسا نه‌و ده‌نگه‌ی وه‌رگرت به‌ وه‌رگرتیکی گیانی و رۆحی له‌هه‌مو له‌شیه‌وه‌و چوه نیو سه‌رجه‌م نه‌ندامه‌کانی له‌شیه‌وه . نه‌ک نه‌و ده‌نگه به‌شیوه‌یی بی که‌تایبه‌تی بی بۆلایه یا بۆلای تاکه نه‌ندامی بی. بیژرا به‌موسا له‌و کاته‌دا: نه‌ی موسا: من په‌روه‌ردگاری تۆم، تۆم هه‌لبژاردوه راسته‌وخۆ به‌بی هیچ که‌سی من گفتوگۆت له‌گه‌ل بکه‌م. که‌واته پێلاوه‌کانت داکه‌نه بۆنه‌وه‌ی هه‌ردو پێت به‌روتی بکه‌وئ له‌خاکی پاکی (تور) له‌م شیوه‌ پیرۆزه‌دا، هه‌تا پیت و فه‌ری من وه‌ربگری. من تۆم کرد به‌په‌غه‌مبه‌ر، که‌واته به‌چاکی گوئ‌بگه‌وه نه‌ندامه‌کانت هیدی بکه‌روه‌وه‌و چاوت بنوقینه‌و دلت له‌ من بترسی، نه‌و سروشه‌ی دیت بۆلای تو بیسه، پروات وایی هه‌رمن شایسته‌ی په‌رستم به‌ته‌نها. خوای مه‌زن به‌دریزی باسی نه‌و به‌سه‌ر هاته‌ی موسا و پاشه‌پوژی موسا نه‌کاو نه‌فه‌رموئ:

وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿١﴾ إِذْ رَأَى نَارًا
فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّي آتِيكُم مِّنْهَا بِقَبَسٍ
أَوْ آجِدُ عَلَى النَّارِ هُدًى ﴿٢﴾ فَلَمَّا أَنهَا تُودِي يَمُوسَى ﴿٣﴾
إِنِّي أَنَارُ بَكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿٤﴾
وَأَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَى ﴿٥﴾ إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا
فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ﴿٦﴾ إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ
أَكَادُ أَخْفِيهَا لِتُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَى ﴿٧﴾ فَلَا يَصُدُّكَ

عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدَى ﴿١٦﴾

﴿وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى﴾ نایا ہاتوہ بۆلای توہ ووالو بہ سدرہاتی موسا کہ کاتی دوویاو بوبہ جہنگیان یہ کیکیان سدرہ فیرعون بو، نہو یتریان لہ عیریہ کانی خزمی موسابو، نہو عیریہ ہاوازی کردہ موسا کہ یارمہتی بدا، موسا چوو بہاوارہوہ، لہ نہنجامی نہو ناو بڑیدہ موسا بۆکزیکی دا لہو پیاوہ سدرہ فیرعون بو موسا کوشتی. موسا لہ ترسی کوشتی خوی لہ میسر ہلہاتوبہروہ مدیہن کہوتہ ریگہ. شوعیب کیکی خوی لی مارہ کرد بہو مہرجہی (۸) سال یا (۱۰) سال بیی بہشوانی و نازہلہ کدی بۆلہوہ رپتی. موسا ماوہی دیاریکراوی بۆبہ جی ہینا، لہ پاشا داوای لہ شوعیب کرد بگہرپتہوہ بۆمیسر لہ گہل ژن و خیزانہ کیدہا، موسا لہو چۆلہوانیہدا ریگہی لی وونبو لہ شہویتی تاریکی ساردی زستاندا، لہو کاتہداو لہو سہرہ ریگہیہدا ژنہ کدی ژانی منال بوون گرتی، لہ بہر تاریکی شہو ساردی و ژانی منال بونی ژنہ کدی و ناگر نہ گرتی پوشوی نہستیکہی نہوانہ ہہمویان بوون بہہوی نہوہی موسا بترسی لہ ناو چونی خوی و خیزانہ کدی.

﴿إِذْ رَأَىٰ نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا﴾ نہو ہہوالہی لہ کاتیکا بوو موسا ناگریکی لہ دوورہوہ چاو پی کہوت، بہو بۆنہوہ خوشی کہوتہ دلی و بہژنہ کدی ووت: زور ہوادارم خوا دہروی خوشیمان لی بکاتہوہ، دواپی موسا بہخیزانہ کدی خوی ووت: نیوہ لیہ دانیشن و مہجولین لہ جیی خوتانا بہراستی من ناگری نہبینم و نہجم بۆلای.

﴿لَعَلِّي آتَيْكُم مِّنْهَا بِقَيْسٍ أَوْ أَجِدُ عَلَى النَّارِ هُدًى﴾ ہیوام وایہ من لہو ناگرہ بیہیتم بۆنیوہ پشکویہ ناگری پی بکہنہوہو خوتانی پی گہرم بکہنہوہو بہرچاومان رون بیئہوہو ریگہی پیبڈوزینہوہ یامن دہستم بکہوی لہ سہر نہو ناگرہ پیویتی ریگہ ناس و شارہزای ریگہمان بکا، نہوہتہ ریگہمان لی وونبوہ.

﴿فَلَمَّا آتَا هَانُودِي يَامُوسَى﴾ دواپی کاتی چوہ لای ناگرہ کہ بہ گویرہی زانیاری خوئی، زور سہری سورما لہ پروناکیہ کی زور گہورہ زورتر لہ پروناکی خوڑ ہاتہ پیش چاووی کہنہو پروناکیہ دہرئہ چوو لہ درہختیکی سہوزہوہ ہدر لہ بنیہوہ ہتا سہرپوپہی لقہ کانی لہ کاتی ئەو سہر سورمانہدا بانگی موسا کرا بہدہنگیکی زور سامناک بیژرا: ئەی موسا:

﴿إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَأَخْلَعْ نَعْلَيْكَ﴾ بہراستی من پەرورہدگاری تۆم، دواپی تۆ ہەردو پیتاوہ کانت داکنہ لہ بہر گہورہیی و ریزی ئەم جینگہیہ، ئەو درہختہی موسا چاوی پین کەوت عەناناب بێ یا ئاس یا درہختی تر، پیتاوہ کانی لہ ہدر چہرمی دروست کرابی گرنگ نیہ. خوای مەزن بہ موسای فەرمو لہو کاتەدا:

﴿إِنَّكَ بِالْوَادِي الْمُقَدَّسِ طَوًى﴾ بہراستی تۆ لہ شیونکی پاک و پیرۆزو ریزداردای کەناوی ئەو شیوہ (تووا یا) چونکہ دہنگی زور گہورہو بہنرخ لہناسمانی ئەم شیوہوہ بہرز ئەبیتەوہ. پروناکی بێ ویتەیی خوای مەزن بۆتۆ دەر کەوتوہ، ئەبێ بزانی ئەو دہنگہ بہراوردی لہ گەل ہیچ دہنگی بێ نا کرئ، چونکہ لہ ہدر شەش لاوہ موسا ئەو دہنگہی ئەبست بہ ہەمو ئەندامی ئەک بہتەنہا بہ گۆرچکە بییسی.

﴿وَأَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَىٰ إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي﴾ وەمن تۆم ہەلپژاردوہ بۆ پیتەمبەراییەتی، دواپی تۆ گوی بگرہ بۆشتی بہسروش ئەنیری بۆلای تۆ. بہراستی ہەر من خوای ہەمو بونہوہراخم ہیچ پەرستراوی نیہ شایانی پەرستن بێ مەگر من ئەبێ بہتەنہا، دواپی تۆ ہەر من بہرستہ، ئەبێ بزانی مەبەست لہو سروشە زانیی تەنہایی خوایہ کەنہو پەری زانیاریدو فەرمان دانیشہ بہ پەرستن بۆخوای مەزن. زانیان ئەلین: ئەو گفتوگۆیہی خوای مەزن لہشیوی (تووادا) یە کەمین سروشە خوا رەوانەیی کردوہ بۆلای موسا بہجۆریکی راستەوخۆ بہبێ فریشتہ.

﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي﴾ وەتۆ نوێژ راوہستیتەو بہجێ بہیتە لہ بہر یادی من ہەر بہتەنہا، بەردەوام بہ لہسەر نوێژکردن و پەرستنی من بہنیازی پاکەوہ، ہیچ شتی خەریکت نہ کاو بێ ناگات نہ کا لہیادی من.

﴿ إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أَخْفِيهَا ﴾ به راستى كاتى رۆژى دوايى و راکردنى ئاده مىزاد
بۆدهشتى پرسیار دوواى ههلسانیان له گۆره كانیان و زیندو بونه وهیان دیت به بی گومان،
من نه مهوى كاته كهى بشارمه وه له بهر نه وهى بهنده كانی من بترسن و له بهر زۆرشتى تر.
خۆم نه زانم چ كاتى دیت و لای ئیمه دیارى كراوه، لهو رۆژه دا هه مو كرده وه كانی
ئاده مىزاد نیشانى خاوه نه كانیان نه درى و نه یتى دلیان ده رنه كه وى و چاوه روانى نهو رۆژه
بكه ن، چونكه به كتوپرى پهیدا نه یی .

﴿ لَتَجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَى ﴾ له بهر نه وهى هه مو كه سی پاداشتى بدریته وه بهو
شته ی خۆى نه یكاو خۆى كۆششى بۆته كا له كرده وهى چاك و خراب و ستم له كهس
ناكرى .

﴿ فَلَا يُصْلِحْ عَنْهَا مَنْ يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدَى ﴾ دوايى تو لانه دا
له باوه ربه هاتنى نهو رۆژه كه سی باوه ر نه یتى به هاتنى نهو رۆژه و دواى ئاره زوى خرابى
خۆى كه و یتى، دوايى تو له ناو بچى و یتى نهو كه سانه ی باوه ریان به هاتنى نهو رۆژه نه .
خوای مه زنه پرسیارى كرد له موسا نهو شته ی به ده ستى تۆیه هه وائم بده رى چ
شتیكه، بیگومان ئاشكرايه خوای مه زن زاناره له موسا به وشته ی وا به ده ستیه وه . كه واته
شتیكى زۆر گرنگى نه یتى خوا له و دارده ستیه موسادا دروستى كرده و موسا بهر
به نه یتیه نازانى نه ویش نه وهیه نهو دارده ستیه زۆرشتى پهك خه رى بی باوه رانى بی نه نجام
نه درى، وهك نه وهى نه بی به ماریك و دوژمنانى خۆى پی نه ترسیتى و زۆرشتى تر
كه له و یتیه نهو دارده ستیه و زۆر دوورن، به و یتیه نه وهى خوا دلۆپه ئاوى به هوى
پاوه وه نه رۆژیتیه ناو منالدىانى ژنه وه نه بی به مروڤى . هیلكه یه نه بی به مریشك . دانه و یتیه
ووشك نه بی به روه كیكى زۆر تهرو ئاودار نه وانه هه مویان جیگه ی سه رسورمان نین،
چونكه خوای مه زن به گویره ی سروشت هیزى گه شه پیدانى تیدا دروست كرده وون.
به لام دارىكى ووشك خوای گه وره نه وه یزى تیدا دانایى به گویره ی سروشت جیگه ی
سه رسورمانه، بۆیه خوای مه زن پرسیار له موسا نه كا هه تا نیشانى بدا نهو كار پهك خه ره
به و دارده ستیه موسا ده رنه كه وى . وهك خوای مه زن نه فهرموى :

وَمَا تِلْكَ

بِیْمَنِكَ یَمُوسَى ﴿١٧﴾ قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّوْا عَلَیْهَا
وَأَهْشَبُهَا عَلٰی غَنَمِی وَلِی فِیْهَا مَثَارِبُ أُخْرٰی ﴿١٨﴾ قَالَ اَلْقِهَا
یَمُوسَى ﴿١٩﴾ فَالْقَنَہَا فَاِذَا هِیَ حِیَۃٌ تَسْعٰی ﴿٢٠﴾ قَالَ خُذْهَا
وَلَا تَخَفْ سَنُعِیْدُهَا سِیْرَتَہَا اَلْاُولٰی ﴿٢١﴾ وَاضْمُمْ یَدَکَ
اِلٰی جَنَاحِکَ تَخْرُجْ بِیَضَآءٍ مِّنْ غَیْرِ سُوْءٍ ؕ اٰیَۃٌ اُخْرٰی ﴿٢٢﴾ لِزَیْرِکَ
مِّنْ ؕ اٰیَتِنَا اَلْکُبْرِی ﴿٢٣﴾ اَذْهَبْ اِلٰی فِرْعَوْنَ اِنَّہٗ طَغٰی ﴿٢٤﴾ قَالَ
رَبِّ اَشْرَحْ لِی صَدْرِی ﴿٢٥﴾ وَیَسِّرْ لِی اَمْرِی ﴿٢٦﴾ وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّنْ
لِّسَانِی ﴿٢٧﴾ یَفْقَہُوْا قَوْلِی ﴿٢٨﴾ وَاجْعَلْ لِی وَزِیْرًا مِّنْ اَهْلِی ﴿٢٩﴾ هٰزِرُوْنَ
اَخِی ﴿٣٠﴾ اَشْدِّدْ بِہٖ اَزْرِی ﴿٣١﴾ وَاَشْرِکْہٗ فِی اَمْرِی ﴿٣٢﴾ کِی نُسِیْحَکَ
کَثِیْرًا ﴿٣٣﴾ وَنَذْکُرْکَ کَثِیْرًا ﴿٣٤﴾ اِنَّکَ کُنْتَ بِنَا بَصِیْرًا ﴿٣٥﴾

﴿وَمَا تِلْكَ بِیْمَنِكَ یَا مُوسٰی﴾ خوا فہر موی: تہوہ چ شتیکہ بہدہستی راستی تووہوہ
تہی موسا، ناشکرایہ خوا تہزانی چ شتیکہ بہدہستی موساوہ. بہلام تہوہر سیارہ
بوناگادار کردنہوہی موسایہ ہتا خوئی نامادہہکا بوشتیکی سہر سور پتہر، بونہوہیش
کہدہر بکہوئی شتیکی بپترخی وک داردہستہ کہی موسا تہ گورری بہماریکی زور گہورہو

بەھەلمەت و بۆزۆر شتی تریش وەك جوی كرنەوہی ئاوی دەریا بەدووبەشی وا
تیکەلاوی یدك نەبن بەی پەردە، دەرهینانی ئا و لەبەردیکی رەق بەھوی لیدانی ئەو
داردەستەوہ لەدەریا و لەبەردی ووشك و رەق .

﴿ قال هی عصای أتوكو علیها وأهش بها علی غنمی ﴾ موسا فەرموی: ئەم شتە
بەدەستەوہیە داردەستی منە خۆم ئەدەم بەسەریا لەكاتی رۆیشتن و ماندوبونا، لەكاتی
ھەلخلیسكاندا خۆمی یی ئەگرمەوہ، ئەیدەم لەدەرەخت بۆئەوہی گەلائی بوہری و مەرەكانم
بیخۆن، ئەیدەم بەسەریشتی مەرەكانما لەكاتی لیخوریانیان بۆلەوہر خواردن و
ھواردنەویان، وەك باسماں كرد ئەو داردەستە لەھەر درەختی یی گرنگ نیە .

﴿ ولی فھا مآرب أخرى ﴾ وەبۆمن ھەبە لەو داردەستەمدا چەندین پیویستی تر، وەك
لقی درەختی یی دائەنەوینم مەرەكانم گەلاکە یی بخۆن، کاتی بچم بەریگەدا شتومەك و
خواردنەمەنی پیدای ھەلئەواسم و ئەیدەم بەسەرشانما، دای ئەكۆم بەزەویداو شتی ئەدەم
بەسەریا و لەسیبەرەكەیدا دائەنیشم .

كاتی گوریسی دۆلچە یی ئا و كورتیی ئەیبەستم بە داردەستەكەمەوہ ھەتا بگاتە ئا و .
بەرگری دورندە یی ئەكەم لەخۆم و لەمەرەكانم و زۆر شتی تریشی یی ئەكەم .

كاتی موسا باسی سودی داردەستەكە یی خۆی بەو شیوہیە یی شایستە یی بۆدرەختی
ووشك كردی، خۆی مەزن و یستی شتیکی وا لەو داردەستەوہ پەیدا بكا دژی سروشتی
ئەو دارە ووشكە یی، وەك بوونی بەماریکی زیندو و بکەویتە پەلاماردان ھەتا ھەوآل بدا
بەموسا و بەدانیشتوان توانای خوا لەوہ زۆرتەر ئەوان ئەیبین .

﴿ قال ألقھا یا موسی فألقھا فإذا هی حية تسعى ﴾ خوا فەرموی: تۆ ئەو داردەستە یی
خۆت فری بدە، ئە ی موسا، دوا یی موسا دادەرەستەكە یی خۆی فریدا، كتوپر ئەو داردەستە
بوہەماریکی وا رای ئەكرد بەم لاوлада زۆر بەتێژی ، موسا زۆرترسا و رای كردو پشتی

تی كرد، خۆی مەزن ئارامی خستە دلی و ترسی نەما .

تەفسیری زمانکۆیی

﴿ قال خذها ولا تخف سنعيدها سرتها الی ﴾ خوا فہرموی: موسا تو داردهسته کہی خوت ہلگرہ بے دہستی راستی خوت کہ تو بے ماری نہ زانی و تو مہ ترسہ نازارت بی ناگہیہی، نیمہ نہو داردهسته نہ گیرینہوہ بۆلای دیمہ نہ پیشوہ کہی خوی بہرلہ فریدانی و نہیکہینہوہ بہ داردهسته پیشوہ کہ، نہو سودانہی لہمہوہر پیت وەرگرتوہ وەریان بگرہوہ بہو دار دہستہی خوت، من کاریکی یەك خەری توت بی نیشان نہدەم و نہفہرموی:

﴿ وأضمم يدك إلى جناحك تخرج بيضاء من غير سوء آية اخرى ﴾ وەتو دہستی خوت بکہ بے بنالی خوتا نہو دہستہی تو دیتہ دەرہوہ بے سپیہ کی زور روناك و بریقہ دار بے بی نہوہی نہ خوشی روی تی کردی بے وینہی بے لہ کی و شتی تر، نہوہش نیشانہیہ کی ناشکراو روونی تری پەك خەرہ بۆتو، موسا رەنگی سپی و قاوہی بوو، زوری لاسیر بو کہ سپی بوہ بہو جوړہو بہو روناکیہ ہدیہ تی .

﴿ لنريك من آياتنا الكبرى ﴾ داردهسته کت ہلگرہ لہ بے رنہوہ نیمہ نیشانی توی بدہین ہەندئ لہ نیشانہ روون و ناشکرا گہورہ کانی نیمہ و نہو کارہ پەك خەرہ کان کہ نہو داردهستہو نہو دہستہ روناك و سپیہی تو بے بی نہوہی نہ خوشی تیدایی .

﴿ اذهب إلى فرعون إنه طفي ﴾ تو برؤ بۆلای فیرعون بہو کارہ پەك خەرانہوہ بانگی بکہ بۆلای پەرستن و باوہرہینان بے نیمہ . بہ راستی فیرعون لہ گوناہو بی فەرمانی نیمہ دا لہ سنور دەرچوہ، نہو پەری بی شەرمی دہست داوہ تی، بے جوړئ داوا لہ دانیشتران نہ کا بیہرستن و بہ خوای دابین .

کاتی خوای مەزن فەرمانی دا بہ موسا بروا بۆلای فیرعون زانی نہو کارہ زور گہورہو گرانہ کہ بہو سپراوہ، بۆیہ داوای خۆراگری و نارامی دلی خوی لہ خوای مەزن کرد:

﴿ قال رب اشرح لی صدري ویسر لی أمري ﴾ موسا فہرموی: نہی پەرورہ ردگاری من: تو دلی من فراوان بکہ ہەتا توانای ہلگرتی نہو کارہ گرانہی ہەبی لہو سروشہی تو دیت بۆلای من و تو ناسان بکہ بۆمن نہو کارہی تر نہ سپیری بہ من ہەتا بتوا من نہو کارہ رابگہیہم بہ فیرعون .

﴿واحلل عقدة من لسانی یفقهوا قولی﴾ وەتۆ ئەو گریۆ قورسیە بکەرەووە لەزمانی مندا ھەتا دانیشتوان بەئاسانی لەگفتوگۆی من بگەن. ئەو زمان گرتەى موسا سروسشی بێ یابەھۆی تاقیکردنەوێ موسا بێ لەلایەن فیرعەونەووە بۆئەوێ بزانێ موسا پشکۆی ئاگرو خورما لەیەك جوئ ئەکاتەوێ زانیی ئەوانە لای خوای مەزنە، بەلام ئەوێ جیگەى شایانیی ئەو ئایەتە ئەووە ئەگەینێ زمان پاراوی بەخششی خوای مەزنە بۆ گفتوگۆکردن لەگەڵ دانیشتوانا .

﴿واجعل لی وزیرا من أهلی هارون أخی أشدد به أزی﴾ وەتۆ ییگیرە بۆمن لەم کارە گرنگەدا کەبەمنت سپاردووە یاریدەدەرێ بۆمن لەخیزانی خۆم ئەویش ھارونی برامبێ، ھەتا تۆبەھیز بکەى پشتی من بەھۆی ھارونەووە .

﴿وأشر که أمری کی نسبحك كثيرا ونذكرك إنك كنت بنا بصرا﴾ وەتۆ ھارون بکە بەھاوبەشی من لەم کارەى مندا کە گەیانندی فەرمانی تۆیەو بیکە بەپیغەمبەر ھەتا یاریدەى یەکترى بدەین بۆجێ بەجێ کردنی پەیامی تۆ بەجوۆی پێوستی، لەبەر ئەوێ ئیمە تۆ پاک بکەینەووە لەکارى بێ شەرمى بێ باوەران لەبارەى گەورەیی و پەرستنی تۆ بەردەوامین. لەسەر پەرستنی تۆ بەزۆری و بۆئەویش یادى تۆبکەین بەزۆری و بەھۆی سوپاس کردنی تۆ نوێزکردن بۆتۆ. بەراستی تۆ ئەزانى و ئاگادارى کارو کردەووە ئیمەى لەھەموو رویە کەووەو هیچ شتێ لەتۆ پەنھان نیە .

بۆزانین: لەجیگەى پیغەمبەرەن پێوستیان بەیاریدەر ھەبێ بۆگەیانندی پەیامی خوای مەزن لەخزمى ئازاو نیاز پاکی خوێان ھەتا ببن بەفیداکار بۆمەبەستى پەیامی خوای گەورە، ئیمە موسولمان پێوستمان بەیاریدانی جگەى خوێان ھەدیە، کەواتە پێشەى پیغەمبەرەن گەیانندی فەرمانی خواپە بەھۆی یاریدەى باوەردارانەووە، ھەر خواپە بەتەنھا ھەموشتی بەفەرمودەى: (تۆبە) ئەویش بێ بەبێ دواکەوتن. پیغەمبەرەن مەوێن توانای ھینانى چاکە بۆخوێان و لابردنی خراپە لەسەر خوێان نین، بەوینەى مەوێن تر کەپێوستیان بەیاریدانی جگەى خوێان ھەدیە، پیغەمبەرەن لەکاتى جەنگدا بۆگەیانندی داواکارى خوێان پێوستیان

به سدر بازو چك هدیه بۆ پته و كردنی یاسای خواناسی، پیغمبه ران همه مویان به پیغمبه ری
نیسلامه وه نازاری زوریان چه شتوه، هه ندیکیان له و ریگه دا کورژارون یاهه ولی کوشتیان
دراوه، هه رکه سی بلی: موحه مه د سهرچاوه به بۆ دروستکردنی بونه وه ران نه گهر نه و
نه بویه خوای مه زن بونه وه رانی دروست نه کرد نه و که سه له سنوری خوای مه زن ده رچه،
له بهر نه وانه ی رابوردون و موسا پارایه به هیزی بکا به هوی هارونه وه، پیغمبه ری
نیسلامیش پارایه وه خوای گه و ره هاوریکانی بهاریزی له ده ست دریزی بی باوه ران،
فه رموی: نه ی خواجه: نه گهر نه وانه نه مین له مه و پاش په رستن بۆ تو ناکری .

میژو نووسان ته لین: ژبانی پیغمبه ر ﴿﴾ زۆر ساده بووه: خانه که ی له دوازه بی
دوو جار به رزایی هه شت بی زۆر تر نه بوه، سهربانی خانه که ی لق و گه لای خورما بوه،
قایی هۆده که ی موی بز و کورگی هوشتر بوه، ژیرخه رو سهرخه ری زۆر ساده تر بوه،
به رگی خۆی پینه کردوه. فوی له ناگر کردوه بۆ ساخنه هینانی خوارده مه نی. به ده ست
خواردنی خوارده وه. مالی خۆی پاک کردۆته وه. خۆی بزنی خۆی دۆشیوه، خۆی
خوارده مه نی له بازاردا کریوه، خوارده مه نی سهره کی پیغمبه ر ﴿﴾ نانی جزو خورما
بوه، شیرو هه نگوین خوشترین خوارده مه نی و رابواردنی نه بوه، نه وه ی له میژو نوسانه وه
باسی کرا (و.ل. دیورانت) که زانایه کی جگه ی نیسلامه تو ماری کردوه .

نه بی بزاین له هه مان کاتا پیغمبه ر ﴿﴾ پیوستی به پزیشک هه بوه هه ر کاتی نه خۆشی
تووش ببویه به وینه ی نه و که سانه باوه ریان به خواو رۆژی دوا یی نه بوه و، به وینه ی
باوه ردارانیش .

دوا ی پارانه وه ی موسا له خوای مه زن بۆ به خشی نی نه و شتانه ی پشو بۆ خۆی. خوای
مه زن فه رموی:

قَالَ قَدْ
أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَى ﴿٣٦﴾ وَلَقَدْ مَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَى ﴿٣٧﴾
إِذَا وَحْيَنَا إِلَيْكَ مَأْيُوحَى ﴿٣٨﴾ أَنْ أَقْدِفِيهِ فِي التَّابُوتِ فَأَقْدِفِيهِ

فِي الْيَمِّ فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِّي وَعَدُوٌّ لَهُ وَالْقَيْتُ
 عَلَيْكَ مَحَبَّةٌ مِّنِّي وَلِنُصْنَعَ عَلَى عَيْنِي ﴿٣٩﴾ إِذْ تَمْشِي أُخْتُكَ
 فَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ مَن يَكْفُلُهُ فَرَجَعْنَاكَ إِلَىٰ أُمِّكَ كَيْ تَقَرَّ
 عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَقَلَلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَّكَ فُتُونًا
 فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلَىٰ قَدَرٍ يَمْوَسَّىٰ ﴿٤٠﴾
 وَأَصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي ﴿٤١﴾

﴿قال قد أوتيت سؤالك يا موسى﴾ خواى مهزن فهرموى: نهى موسى: بهراستى نيمه
 نهو شتانهى تو داوات كرد بوهه مويان به خشران به تو، له فراوانى دلت و ناسان كردنى
 كار كهت و له پاراوى زمانت و توندو تول كردنى پشت به هوى هارونى براته وه
 هاوبه شى نهو بو تو له كردنى به پيغه مبه ر .

﴿ولقد مننا عليك مرة أخرى إذ أوحينا إلى أمك ما يوحى﴾ وه بهراستى نيمه
 رزاند بومان به سهر تو دا چا كهى خو مان جارى تر له مهو بهر كاتى نيمه خستمانه دلى
 دايكت شتى خرايه دلى، يا نيمه له خه ودا سروشى خو مانغان به دايكت راگه ياند يا
 پيغه مبه رى نهو كاته يا فريشته به سروشى نيمه رى راگه ياند به دايكت. دايكى موسى ناوى
 (بو كايده) .

﴿أن أقذفه في التابوت فأقذفه في اليم﴾ به وه كه تو موسى بخه ره نيو سندوقيكى
 قير تاو كراو، دوايى تو نهو سندوقه بخه ره ناو روبرارى نيلاه وه. دوايى دايكى به برواى ته واه
 سندوقه كهى خسته ناو ناوى روبرارى نيلاه وه كه نهو روبراره نهروشت به بهردهم كوشكى
 فيره وندا .

﴿ فليلقه اليم بالساحل يأخذه عدولى وعدوله ﴾ دواى باروباره كه نهو سندوقه بخاته كه نارى خويه وه دوزمنى من دوزمنى موسا نهو سندوقه وه نه گرن و نه يه ن بؤلاى فيرعون و ناسيهى ژنى .

بوزانين: نه ستيره ناسان و پۆشه ويژان به فيرعونيان ووت: له مه ودوا كوربك له به تو ئيسرائيلى له دايك نه بى نه بيته هوى نه مانى خۆت و پاشايه تى خۆت، بهو بۆنه وه فيرعون فه رمانى دابو كه هه رژنى له وان منالى نيرينهى بو نهو مناله سه ربيرن و كچه كانيان به يلنه وه بۆكاره كه رى، كاتى موسا له دايك بو دايكى ترسا موسا سه ربيرن و سه رگردان بو نه يرانى چ شتى بكا خوا خستيه دليه وه موسا بخاته ناو سندوقيكه وه و بيخاته ناو روبارى نيلاه. نه گيرنه وه له زانايانه وه: كاره كه ره كانى ناسيهى ژنى فيرعون چونه ده ره وه بۆنه وهى خويان بشۆرن له ناوى روبارى نيل كه به نيو حه وشى كۆشكى فيرعونا نه رۆيشت، سندوقيكيان دۆزيه وه له كه نارى ده رباى نيلدا به قيرتاو كراوى برديانه وه بؤلاى ناسيهى ژنى فيرعون، فيرعون فه رمانى دا به شكاندنى نهو سندوقه ته ماشايان كرد كۆرپه يه كى تيدايه، فيرعون ده رى هينا، ته ماشايان كرد كوريكى قه شهنگى رومه ت جوانى تيدايه، ناسيهى ژنى زۆر دلى بهو كوره گه شايه وه به فيرعونى ووت: تۆ نه م كوره مه كوژه نه ويش به دلى كردو نه يكوشت .

﴿ والقيت عليك محبة منى ولتصنع على عيني ﴾ وه من خۆشه ويستى خۆم رزانده بو به سه ر تۆ داو هه ر كه سى تۆى ببينايه تۆى خۆش نه ويست، يه كى لهو كه سانه فيرعون و ناسيهى ژنى فيرعون بوو، بۆنه وه به خيوبكرى له سه رچاوديرى كردنى من و خۆشه ويستى لاى دانىشتوان و لاى فيرعون به گشتى .

﴿ إذ تمشى أحتك ﴾ موسا تۆبىرى نهو كاته بكه ره وه خوشكى تۆ نه رۆريشت و نه گه را بۆه وال زانينى تۆو بزانيى چ شتيكت به سه ره اته وه ؟ نه وه بو دايكى موسا كه موساى خسته نيو ناوى روباره كه وه دلى كه وته خورپه و ترسى له موسا پيدا كرد نهى نه زانى چ شتيكى به سه ره اته وه، بۆ ده نگ و باسى موسا دايكى موسا خوشكه كهى موساى نارد

ته فسيري زمناكۆبى

كەبەكۆلان و كوچەدا بگەرئۆ سۆراخىكى موسا بكا، خوشكەكەى چو
دەرئۆبەرىكەوت و بەمېھرەبانى خوا سەرى ھەلتەقا بەكۆمەلى لەخزمەت كارەكانى
فیرەئون بۆئەوئى ژنىكان دەست بەكەوئى شیربدا بەكۆرى فیرەئون، ئەو كۆرە مەمكەى
ھیچ ژنى ناگرئ مەریەمى خوشكى موسا بۆى دەرکەوت كەئەو كۆرە موسایە، بۆیە
مەمكەى ھیچ ژنى ناگرئ .

﴿فتقول هل أدلكم علی من یكفله﴾ دواى خوشكەكەى موسا بەپیاوەكانى فیرەئونى
ووت: ئایا ئەتەنەوئى من شارەزایی ئیو بەكم لەسەر كەسئ ئەومنالە بەخیو بكاو شیرى
بداتئ ؟ پیاوەكانى فیرەئون ووتیان بەخوشكى موسا: تۆئەو منالە ئەناسى ئەویش ووتئ:
من ئەو منالە ناناسم. بەلام ئەو خیزانە خوئان بەبەختیار ئەزانن نزىكى شاژن بەكەونەو
بەھۆى بەخیو كۆردنى كۆرەكەیانەوئەو بەنیازی پاكەوئەو خزمەتیان بكا، لەپاشا دارودەستەى
فیرەئون داىكى موسایان برد بۆلاى ئاسیای شاژن و ژنى فیرەئون، موسای نا
بەباوەشیەوئەو مەمكەى نایە دەمى، موسایش زۆر بەپەرۆشەوئەو مەمكەى گرت و دەستى
كرد بەمژینى و بەشیرخواردن، ژنەكەى فیرەئون زۆر زۆر خوشحالبوو داواى لەداىكى
موسا كرد لەكۆشكى پاشادا بمینتەوئەو بۆ بەخیو كردن و شیردان بەموسا، داىكى موسا
ووتئ: بۆم ناكرئ لیرە بمینتەوئەو پيوستە كاروبارى خیزانە كام ھەلسورینم، ئاسیە
موسای دایە دەستى و بردیەوئەو بۆ خانەى خوئى، شاژن چاكەوئەو خزمەتئ داىكى موسای
كردو لەگەل كۆرەكەى چوئەوئەو بردیەوئەو بۆلاى خوئى و پىی شادبوئەوئەو، وەك خوا
ئەفەرەوئى :

﴿فرجعناك إلى أمك کی تفرعینھا ولا تحزن﴾ دواى ئیمە تۆمان گەراندەوئەو بۆلاى
داىكت لەبەرئەوئەو چاوى داىكت روناك و فینك بیتەوئەو بەھۆى چوئەوئەو تۆ بۆلاى و
خەفەت نەخوا بۆجیاوئەوئەو تۆ .

كاتئ ماوئى شیرپیدانى موسا كۆتایی پئ ھات، ئاسیەى ژنى فیرەئون داواى موسای
كردەوئەو بۆلاى خوئى، موسایان بردەوئەو بۆلاى ئاسیە بەتەندروستى تەواوئەوئەو، ئاسیە زۆر
بەبەختیارەوئەو موسای برد بۆلاى فیرەئون، ئەویش خوشەوئەوئەو پىی بۆموسا دەربرى
كەھاتەوئەو بۆلاى خوئى .

لەپاشا خواى مەزن چاکەبەکی تری خۆی لەسەر موساو بیری ئەخاتەووە کەرزگاری کردووە لەکوشتن، ئەفەرموی :

﴿وَقَتَلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ﴾ وەبیری ئەوکاتەیش بکەرەووە کەتۆ پیاویکی قییت کوشت و وویستیان لەتۆلەى ئەویاوەدا بت کوژن، دوایی ئیمە تۆمان رزگار کرد لەخەفەتی کوشتن، فەرمانم پێدای کەبچی بۆمەدیەن. کوشتنی ئەو پیاو لەلایەن موساو بەو جۆرەبو: رۆژی موسا بەکۆلانی لەکۆلانی کانی میسردا ئەگەرا بۆپاسەکردن، دوویاوی بینی دەمەقالەو جەنگیانە، یەکیکیان عیبری و ئەوی تریان قییتی، پیاو عیبریە کە هاواری لەموسا کرد کۆمەکی پێبکا، ئەویش لەمیانەى ناویژیدا مستە کۆلیکی ئاراستەى قییتە کە کردو کوشتی، هەرچەندە بەنیازی کوشتنیش نەبو. بەلام کارلەکار ترازو موسا ئەترسا تۆلەى لیبکەنەووەو بیکوژن. بەو بۆنەووە رای کردو چوو بۆ مەدن .

﴿وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا﴾ وەئیمە تۆمان تاقی کردەووە بەچەندین تاقی کردنەووەو توشی زۆر روداو مان کردی، لەو تاقی کردنەوانەدا دەرچوی و ناسپاسی ئیمەت نەکردووە، وەك رزگارکردنت لەکاتی منالیدا، لەسەردەمیکا هەمو منالی نیرینەى عیبریەکانیان سەرئەبری، پیاویکی قییت کوشت و رزگارم کردی، چەند سالی بووی بەشوانی شوەیب و مەرەکانی ئەوت ئەلەوهران. لەکاتی گەرانەووەتا بۆمیسر ریگەت لی وونبو. مەرەکانت پرژوبلاو بوونەووە. لەشەویکی تاریکی زستاندا ژنەکەت بەپێ مامان ژانی منال بوون گرتی و سەرگەردان بویت و لەسەر ئەو هەمو ناخۆشیانەدا تۆخواوەنى ئارام بوویت، ئیمەش پاداشتی تۆمان دایەووەو تۆمان کرد بەپیغەمبەر و هەمو داواکاریەکانتم جێبەجێ کرد .

﴿فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلٰى قَدَرٍ يٰمُوسٰى﴾ دوایی تۆچەند سالی مایتهووە لەنیوان دانیشتواتی شاری (مەدینەدا لەبەر جێبەجێ کردنی یەکێ لەو دوو ماویە بۆت دانرابو لەلایەن شوەیبەووە کە مەرەکانی بلەوهرینی دوایی کچیکی خۆیت لی مەرەبکا. مەدین شاری شوەیبە لەباشوری شامدا یەو هەشت قوناغ لەمیسرەووە دوورە. لەپاشا تۆ هاتیت بۆلای ئەو جیگە بەریزە بۆئەوێ بکریت بەپیغەمبەر لەو کاتەدا بۆت دیاری کرا لەلایەن خواوە بۆ روانە کردنت ئەى موسا بۆلای فیرەوون .

﴿وَاسْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي﴾ و همن تۆم ههلیژارد بو بۆیغه مبهرايه تی و وهر گرتنی سروشی من، تۆم کرد به نیرراوی خۆم بۆ راگه یاندنی فهرمانی من به فیرعه ون و دارو دهسته که ی، دوا یی ئه وه همو شتانه ی موسا به خۆیه وه بی نی، خوا فه رموی:

أَذْهَبَ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا تَنِيَا
 فِي ذِكْرِي ﴿٤٢﴾ أَذْهَبَا إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ﴿٤٣﴾ فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لِّئِنَّا
 لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى ﴿٤٤﴾ قَالَ لَا رَبَّنَا إِنَّا نَخَافُ أَنْ يُفْرِطَ عَلَيْنَا
 أَوْ أَنْ يَطْغَى ﴿٤٥﴾ قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَى ﴿٤٦﴾
 فَأَنبِأَهُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ
 وَلَا تَعْذِّبْهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنْ أَتَبَعَ
 الْهُدَى ﴿٤٧﴾ إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَى مَنْ كَذَّبَ
 وَتَوَلَّى ﴿٤٨﴾

﴿أَذْهَبَ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي﴾ موسا تۆو برا که ی خۆت که هارونه بهم نیشانه رونانه وه کاره پهك خه ره کانی من که نه وه داره ی دهسته وه دهسته سپیه ی تۆیه وه چه ند کاری پهك خه ری تره وه بۆ راگه یاندنی فهرمانم برۆن بۆلای فیرعه ون و که مته ر خه می نه که ن له گه یاندنی په یامی منداو یاد ی مندا به شتی شایسته ی گه و ره یی منی. ﴿إِذْهَبَا إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى﴾ ئیه برۆن بۆلای فیرعه ون. به راستی فیرعه ون له سنوری من ده ر چه وه یاخی بو له به ندایه تی مندا. به جۆری بێ شه رمانه به میسریه کان نه لی: من خوا ی گه و ره ی ئیه م و بم په رستن .

تهفسیری زمانکۆیی

﴿فقولا له قولاً لبنا لعله يتذكر أو يخشى﴾ دواپی نیوه به گفتوگوی نهرم به فیرعهون بلین و توندو تیژی له گهلیا به کار مههین و وینهی کاریگه‌ری بۆ بهینه‌وه. به کسه‌ر فه‌رمانی بی مه‌دهن و بلین: پیویسته هه‌ر شتی ئیمه به‌تۆ ئه‌یلین بیکه‌ی، له‌به‌رته‌وه‌ی نامۆزگاری وه‌رگری و بیربکاته‌وه یا به‌رسی له‌سزای خواوله‌که‌له ره‌قی خۆی وازبه‌ینی .

ئه‌و ئایه‌ته به‌نرخانه ئیمه فیره‌کا : پیویسته ئیمه کاتی که‌وتینه گفتوگۆ له‌گه‌ل هه‌ر که‌سیکا بی که‌مانه‌وئ بیروباوه‌ری ئیسلامی بۆده‌ربخه‌ین و به‌وی به‌ه‌لین بیروباوه‌ری ئیسلام راسته، به‌له‌سه‌رخۆ به‌نه‌رمی به‌بی توره‌کردنی گفتوگۆی له‌گه‌ل بکه‌ین، وینه‌ی بۆینه‌وه بۆراستی بیروباوه‌ری خۆمان به‌شه‌رمه‌وه له‌گه‌لی بدوین و دانه‌به‌زینه سه‌ری هه‌تا ئه‌ویش شه‌رمه‌زاری بی. زۆر جیگه‌ی سه‌رسورمانه کاتی هه‌لبێاردنی ئه‌ندامانی په‌رله‌مان و ئه‌نجومه‌نی شاه‌ه‌وانیه‌کان هه‌ندئ که‌س له‌کاتی بلاو‌کردنه‌وه‌ی پروپاگه‌نده‌دا ئه‌لین: هه‌ر که‌سی ده‌نگ بۆئیمه نه‌دا بی‌باوه‌رو خوانه‌ناسه، یا به‌ دانیش‌توان ئه‌لین: تۆله‌نیو چادری بی‌باوه‌ریدا یاله‌ خانوی ئیسلام‌دا، ئه‌گه‌ر ده‌نگ به‌ئیمه نه‌ده‌ی بی‌باوه‌رئه‌بی به‌خوا. زۆر شتی ئالۆزای ترئه‌لین و دانیش‌توان دلیان له‌وان ئه‌تۆری .

﴿قالا ربنا اننا نخاف أن يفرط علينا أو أن يطغى﴾ موساو هارون ووتیان: ئه‌ی په‌روه‌رگاری ئیمه: به‌راستی ئیمه ئه‌ترسین که‌فیرعه‌ون پیش ده‌ستی بکاو کو‌توپر په‌لاماری ئیمه بداو فه‌رمان بدا به‌لیدان و کوشتنی ئیمه و گوئ له‌ئیمه نه‌گری یانه‌و زۆرتر له‌سنور ده‌ربچی و خراپه به‌کار به‌ینی به‌رامبه‌ر به‌گه‌وره‌یی تۆو کاری ناشایسته به‌کار به‌ینی، خۆت ئه‌زانی فیرعه‌ون پیاویکی زۆر که‌ له‌ ره‌ق و ناله‌باره، داوا له‌تۆ ئه‌که‌ین که‌شتی به‌ئیمه به‌فه‌رموی له‌خراپه‌ی ئه‌و نه‌ترسین .

﴿قال لاتخافا اننى معكما أسمع وأرى﴾ خوا فه‌رموی به‌موساو به‌هارون: نیوه مه‌ترس له‌و شتانه‌ی نیوه گو‌مانی بۆئه‌به‌ن، به‌راستی من له‌گه‌ل نیوه ئه‌تاپاریزم من ئه‌بیس و ئه‌بینم شتی له‌نیوان نیوه ئه‌ودا ئه‌روا له‌گفتوگۆو هه‌مو کارئ، من نیوه لانه‌ده‌م له‌خراپه‌ی فیرعه‌ون و له‌هه‌مو کات و له‌هه‌مو رو‌داویکا شتی واتان بۆئه‌سازیم خراپه‌ی ئه‌وتان لی دووربخاته‌وه .

﴿ قَاتَعَا فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ ﴾ دواپی نیوه بچن بۆلای فیرعهون، دواى چونتان بۆلای فیرعهونه نیوه به فیرعهون بلین: به راستی نیمه روانه کراوی پهروهردگاری تۆین، تۆیش بهندهی خواى و تۆخوانیت بۆتۆ دروست نیه دیل کردن و نازاردانی بهنو ئیسرائیلی . بۆت نیه سهر بهستی نهوان زهوت بکهیی و کاری گرانان پی بکهی، بهتاییهتی کوره کانیان سهربری و ژنه کانیان بۆکاری کهری خۆتان به کاریان بین .

﴿ فَأَرْسَلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا تَعْذِْبْهُمْ ﴾ دواپی روانه بکه له گهلمان بهنو ئیسرائیلیه کان و بهره لایان بکهو تۆسزایان مهدهو وازیان لی بهینه بابرون بۆهر جیگهیه خۆیان نه یانهوئ، نازاریان مهده به کردنیان به خزمه کارو کاره کهر، بهردو چهوو لم و داریان پی مه کیشه بۆدروستکردنی نه هرام و کۆشک .

بۆزاین: داواکردنی خواى مهزن له موساو هارون که پیشه کی داواى رزگارکردنی بهنو ئیسرائیلیه کان بکهن له فیرعهون و سزایان نه دا، بهر له وهی داواى باوه رهینان بکهن له فیرعهون: ئهم ئامۆژگاریه مان فیر نه کا. خواى مهزن پیوستی کردوه له سهر پیاوچاکان ناشتی خوازین ههول و تهقه لایان رزگارکردن ناده میز ادبی له کۆت و پیوه و چهوسانهوه، یه کهم جار نیازی جهنگ کردنیان نه بی، دواپی داواى چه سپاندن و رونکردنه وهی باوه رهینانیان به خواى لی بکهن .

موساو هارون رویان کرده فیرعهون و ووتیان: نیمه له مهو بهر پیمان راگه یاندی نیمه نیرراوی خواى گهورهین و نهو داوا یانهی پیشومان لی کردی. ئیستایش بۆراستی گفتوگۆی راستی خۆمان نه لین:

﴿ قَدْ جِئْنَاكَ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مِنْ إِبْرَاهِيمَ ﴾ به راستی نیمه هاتوین بۆلای تۆ به نیشانه یه کی ناشکراو کاریکی پهک خهر له لایه ن پهروهردگاری نۆو که به لگهیه له سهر راستی نیمه . موسا له و کاته دا دهستی خۆی له باخه لی خۆی دهرهینا زۆر به جوانی روناکی زۆری بلاو کردهوه به جۆری بویه هۆی سهر سورمان و سهر گهردانی دانیشتوان و ناشتی له سهر کهستی بی. دواى شاره زایی و ئایینی خوا که ووتوه، ههر کهستی دواى ههر کهستی بکهوئ داواى ئایینی خوا بکا توشی نازار نابی له پاشه روژدا .

تهفسیری زمانا کۆبی

﴿إنا قد أحى إلينا أن العذاب على من كذب وتولى﴾ بهراستی سروس نیراوه بولای نیمه که بهراستی سزای پاشه روژو جیهان لهسه که سیکه باوهری نه هیناوه به خواو، پیغه مبه رانی به درو بجه نه وه واز له باوهر هینان هینایی. نه و نایه ته هدر شه کردنه له فیر عه ون به له ناو چوون که کاری موسا و هارون به سوک بزانی و باوهر به پیغه مبه رایه تی نه وان نه هینی و به رده وام بی لهسه ریخی بوون و خراپه کاری.

قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَمُوسَى ﴿٤٩﴾ قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى
كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى ﴿٥٠﴾ قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَى ﴿٥١﴾
قَالَ عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنْسَى ﴿٥٢﴾
الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَاسْلَاكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا وَأَنْزَلَ
مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِّن نَّبَاتٍ شَتَّى ﴿٥٣﴾ كُلُوا
وَارْعَوْا أَنْعَمَ كُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي النُّهَى ﴿٥٤﴾ ﴿مِنْهَا﴾
خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ﴿٥٥﴾ وَلَقَدْ
أَرَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَى ﴿٥٦﴾

﴿قال فمن ربكما ياموسى قال ربنا الذى اعطى كل شىء ثم هدى﴾ فیر عه ون ووتى به موسا و هارون دروستکه رى ئیوه چ که سیکه نه ی موسا. موسا و ولامی دایه وه ووتى: به روه رده که رى نیمه که سیکى نه و تو یه به خشیریه به هه مو شتى له بونه وه ران دیمه ن و شیویه شایانی نه و شته بی و به یوه ندى به سودو تاییه تی نه و شته وه بی. به تاییه تی ناده میزادی

دروست کردوه به‌شیرین‌ترین شیوه، له‌پاشا شاره‌زایی ریگه‌ی راستی کردوون، به‌گیره‌ی سروشت فیری کردون به‌چ جوړی سوود وهرگرن له‌وشته‌ی خوا پییانی به‌خشیوه، چوَن چاو‌دیری خوْیان بکه‌ن بۆمانه‌وه‌ی سه‌ربه‌خوْیی خوْیان و خوْیان پپاریزن له‌کاره‌سات. فیرعه‌ون که‌موسای بینی به‌و به‌لگه‌رونانه‌وه‌ترسا که‌موسا ریگه‌ی راست نیشان دانیش‌توان بداو ناگاداریان بکا له‌سه‌ر نه‌و کاره‌پروپوچانه‌ی فیرعه‌ون که‌دوای که‌وتوون. نه‌وانیش پشت بکه‌نه‌فیرعه‌ون و روبهر وی راوه‌ستن، بۆیه فیرعه‌ون ویستی لابدا له‌باسی په‌روه‌ردگارو باسه‌که‌بگورئ بۆلای شتی په‌یوه‌ندی به‌پیغه‌مبه‌رایه‌تی و کاره‌که‌ی موساوه نه‌بی که‌موسا بۆی ره‌وانه‌کراوه، بۆیه.

﴿قال فما بال قرن الالی﴾ فیرعه‌ون ووتی: دوایی به‌سه‌ره‌تای دانیش‌توانی کاتانی رابوردو چوَنه‌بۆمان باس بکه، دوای مردنیان رزگاریان بو‌هو به‌ختیارن یا سزایان دراوه؟ وه‌ک‌گه‌لانی نوح و عادوسه‌مود که‌نه‌وانیش بت په‌رست بوون و جگه‌ی خوایان په‌رستوه، فیرعه‌ون مه‌به‌ستی له‌و پرسپاره‌نه‌وه‌بو، نه‌گه‌ر نه‌وخوایه‌به‌وجوړه‌یه‌توباسی نه‌که‌ی نه‌بوایه‌نه‌وان باوه‌ریان به‌یتایه.

﴿قال علمها عند ربی فی کتاب لایضل ربی ولا ینسی﴾ موسا له‌وه‌لامی فیرعه‌وندا ووتی: زانینی به‌سه‌ره‌تاه‌کانی دانیش‌توانی کاته‌کانی رابوردوی نه‌وگه‌لانه‌لای په‌روه‌رده‌کمری منه‌تۆمارکراوه له‌نامه‌یه‌کدا په‌روه‌ردگاری من هه‌له‌ناکا له‌تۆمارکردنی کاره‌کانیان و هیچ شتیک له‌وانه‌له‌بیری ناچیی و هه‌مویان نه‌زانی. من نه‌و شتانه‌ی دیارنن نایان‌زخم، خوا زیندویان نه‌کاته‌وه‌بوپرسپار.

دوای نه‌وه‌ی موسا به‌لگه‌ی له‌سه‌ر ته‌نهایی خوای مه‌زن هینایه‌وه، خوای مه‌زن باسی نه‌وکاره‌نه‌کا به‌جوړیکی رون ترو به‌پیزتر، نه‌فه‌رموی:

﴿الذی جعل لکم الأرض و سلك لکم فیها سیلا﴾ په‌روه‌ردگاری من که‌سیکی نه‌وتوْیه‌زه‌وی بۆسودی ئیوه‌دروست کردوه‌وگیراویه‌تی به‌وینه‌ی بیشکه‌بۆتان به‌جوړی ئیوه‌پشوی تیدا بدن و بتوانن هاتو‌چوْیکه‌ن به‌سه‌ریاو گیراویه‌بۆسودی ئیوه‌له‌زه‌ویدا چه‌ندین ریگه‌یه‌بروَن به‌سه‌ریاناو به‌ئاسانی ئاوات و نامانجی خوْتان جی‌به‌جی بکه‌ن ژبانی روژانده‌ی خوْتان فه‌راهه‌م به‌ین و زه‌وی ئاوه‌دان بکه‌نه‌وه‌به‌دروستکردنی شارو گوندو باخ و بیستان و شتی تریش.

پرسیار: موسا ئه یزانی به بیگومان که گومریان و خوا سزای داون، بۆچی به فیرعه ونی ووت: خوا ئه زانی و ئه یوت: گومان و سزایان ئه درئ؟

وه لām: ئه گهر موسا بیفه رموايه له گومریدان فیرعه ون داوای به لگهی برنده وای ئه کرد دانیشتوان ئه توانن له دژی راوهستن و موسایش ئه وه به لگه یه دهست نه ئه کهوت، بۆیه به جۆری وولامی فیرعه ونی دایه وه داوای به لگه ی لی نه کا .

﴿وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَتَّى﴾ وه پهروهردگار ناردویه ته خواره وه له هه وری ئاسمانه وه ئاوی له و ئاوه چه ندین روبارو ده ریاو زه ریاو جۆگه ی لی پهیدا ئه یی، دوا یی به هۆی ئه وئاوه وه ئیمه ده رئه هینین و ئه روینین چه ندین بهش و هاو جوتی جۆراو جۆر له روهك و درهخت، به ره میان جیاوازن له تام و رهنگ و بۆن و گه و ره یی و بجو کیدا، هه ر له و روه کانه ییش ده رمان و په یینی کیمیاوی دروست ئه کری بۆرزگار بوون له نه خو شی و پیزه پیدا کردنی زهویه کانیا ن .

﴿كُلُوا وَارْعُوا أَنْعَامَكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ﴾ ئیوه بۆن له میوه و دانه ویله و شینایی زهوی و چوارپی و ئاژهل و گیاندارانی خۆتانیان پی به خپو بکه ن و ده رخوا ردیان بده ن. به راستی چه ندین به لگه ی ئاشکرا و رون هه ن له و شتانه دا باسکران بۆنه و که سانه ی خاوه نی ئه قلن، چونکه هه ر به ئه قل راستی ئه دۆزیته وه و پال به بیرو باوه ری پروپو چه وه ئه نیرری و به رگری ئه کرین، هه ر به ئه قل راستی پیغه مبه ران ئه زانری. به تاییه تی پیغه مبه رایه تی موسا و هارون .

﴿مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَمِنْهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى﴾ هه ر له هه ندی زهوی ئیمه ئیوه مان دروست کردوه یه کهم جار له دلۆپه ئاوی له خواره ده منی زهوی پهیدا ئه یی ئه چیته پشتی باوک و ئه ریژتیه ناو منالدا نی دایکه وه و هه ر له نیو زه ویدا ئیمه ئیوه ئه گیرینه وه دوا ی مردنتان و هه ر له زه ویدا ئیمه بۆجاری تر ئیمه ئیوه ده رئه هینین و زیندوتان ئه که یته وه وهك جاری یه کهم .

﴿ ولقد آريناه آياتنا كلها فكذب وألى ﴾ و به راستی نیمه نیشانی فرعه و غاندا هه مو نیشانهی ناشکرا و کاره پهك خه ره کانی خو مان له دار دهستی موسا که نه بوه ماری و دهستی زور روناک دهری موسا و شتی تری زور تر که بهلگه بون له سهر راستی موسا، دوایی فرعه ون نهو بهلگانهی به درو نه خسته وهو به گومانی خو ی به جادوی نه زانین و له بهر گونا بهاری خو ی وازی له با وه کردن به خوا هینا .

قَالَ أَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا

مِّنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَمْوَسَى ﴿٥٧﴾ فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسِحْرِ مِّثْلِهِ

فَاجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا

سُوءٍ ﴿٥٨﴾ قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّيْنَةِ وَأَن يُحْشَرَ النَّاسُ ضُحًى

﴿٥٩﴾ فَتَوَلَّىٰ فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَىٰ ﴿٦٠﴾ قَالَ لَهُم

مُوسَىٰ وَيَلَيْكُم لَا تَقْفَرُوا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَيُسْحِتَكُم بِعَذَابٍ

وَقَدْ خَابَ مِن أَفْئَتِي ﴿٦١﴾ فَتَنَزَّعُوا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ وَأَسْرُوا

الْجَوَىٰ ﴿٦٢﴾ قَالُوا إِن هَٰذَا نِ لَسَحِرَانِ يُرِيدَانِ أَن يُخْرِجَاكُم

مِّنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثَلَىٰ ﴿٦٣﴾ فَاجْمَعُوا

كَيْدَكُمْ ثُمَّ أَتُوا صَفًّا وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ مَن أَسْتَعْلَىٰ ﴿٦٤﴾

﴿قال أجتنا لتخرجنا من أرضنا بسحرک یاموسی﴾ فیرعون ووتی: ئایا وادیارہ
تۆھاتوی بۆلای ئیمہ لہ بہرئەوہی کہ تۆ ئیمہ دەر بکە ی لہ زەو ی و نیشتمانی ئیمہ کہ میسرہ
بەھوی جادوی خۆتەوہ ئە ی موسا .

فیرعون جو جۆلی پێ کہوت: ئە گەر کار بەو جۆرہ بروا پاشایەتی لہ دەست دەرئەچێ و
ھیچ شتیکی بە دەستەوہ نہ ماوہ بەرانبەری موسای پێ بکا. بۆیہ کہوتە دروست کردنی
فروفیل و درۆو بوختان، داوای لہ موسا کرد بەلینی پێدا جیگہیہ دیاری بکەن و
کۆری بگرن بۆنیوان موسا و نیوان جادو گەرائی فیرعون کہ جیگہیہ کی پان و تەختی و
کەندو کۆسپی تیدانہ پێ بەرچاوی دانیشتوان بگری. بۆئەوہی بە گشتی کردەوہی موسا و
جادو گەران ببیری .

﴿فلنأتک بسحر مثله فاجعل بیننا و بینک موعدا﴾ دوایی من سویند ئەخۆم بۆتۆ: ئیمہ
بۆتۆی ئەھین جادویہ وینە ی ئەو جادویہ ی تۆو بەرانبەری تۆی پێ ئەکەین و بۆرت
ئەدەین، دوایی تۆ بگیریو ماوہیہ دانێ لہ نیوان ئیمہ و لہ نیوان تۆدا ھەتا کۆبیینەوہ
لەو کاتەدا و پەکت بجھین .

﴿لاتخلفه نحن ولا أنت مکانا سوی﴾ ئیمہ و تۆ ھیچ لایە کمان پێچەوانە ی ئەو کاتەو
ئەو بەلینە نەرۆین لہ جیگہیہ کی تەخت و پان و ریک و پیکی بەزرو بێ چال و چۆلیدابیی.
ھەتا دانیشتوان جادوی ئیمہ و تۆ لہ دەشتەدا ببین، ئەو کاتە بەچاوی خۆت ئەیبینی چۆن
ئیمہ سەرئەکەوین بەسەر تۆدا، موسا چونکە باوہری تەواوی بەخۆی ھەبو نہ ترسا .

﴿قال موعدم یوم الزینة وأن یحشر الناس ضحی﴾ موسا فەرموی: کاتی بەلیندان
بەئێوہ روژی جەژن و کاتی ئارایشندان و رابواردن و سەیرانی دانیشتوانیی و کۆبکرنەوہ
لە کاتی چیشتنەنگادا کہ ئەو کاتە روناکی خۆر پەرەئەسینی و دانیشتوان ھەمویان لہ خەو
رائەپەرن و ئەتوانن خۆیان بگەییەننە ئەو جیگہیہ بەخۆشی و بەی ماندوبون، موسا ئەبویست
کہ راستی دەرکەوێ و کاری پوچ پوچ بیتەوہ، زانایان و وتویانہ ئەورۆژہ روژی نەورۆژبو
کہ جەژنی ھاتنی بەھارو نہمانی سەرمایہ .

﴿فتولیٰ فیرعون فجمع کیدہ ثم انی﴾ دواپی فیرعون پشتی کرده موساو وازی لیہناو چوو بۆلای دارودہستہی خۆی. دواپی فیرعون ئەوشتانہی پیویست بون بۆجادوگہران دانیشتوانی پی بخلستین کۆزی کردہوہ بۆیان ھەموشتی بۆنامادہ کردن، لەگەڵ پیاوہ کانی کہوتنہ راویژ کردن بۆکیشانی نہخشہی سەر کہوتن بەسەر موسادا، پیاوہ کانی خۆی نارد بۆھەمو شارہ کانی میسر ھەتا جادوگہری کارامہو پسیپۆر لەجادوگہریدا کۆبکەنہوہ، لەپاشا فیرعون فەخفە پیاشایەتیہوہ ھات بۆلای جیگہو کاتی دیاری کرای پالہ وانبازی بۆیکادانی ھەردولای موساو جادوگہران. موسا کہوتنہ نامۆزگاری کردنی جادوگہران.

﴿قال لهم موسى ويلکم لاتفتروا علی اللہ کذباً﴾ فەرموی بەوان کەرۆبەروی یەک وەستابون: ھاوارو لەناوچون بۆئیوہی جادوگہرانی فیرعون ئیوہ درۆ ھەلمەبەستن و ھەیدەن بەسەر خوادا بەبوختان کردن، ئەگەر لاتان وایی جادوی ئیوہ پەکی من ئەخا ئەوہ کاریکە ئیوہ ئەیدەنہ پال خوای مەزن و بۆتان نارواتە سەرو ئەیتە ھۆی ئەمانتان.

﴿فبستحکم بعذاب وقد خاب من إفتري﴾ دواپی خوا ئیوہ لەناو ئەباو بنەبرتان ئەکاو ریشەتان دەرئەھینی. بەھۆی سزایەکی سەختەوہ کەلەناسمانەوہ نەرزئی بەسەرتاناو بەراستی رساو بی ھودەہ کەسێ بوختان بکاو درۆ ھەلبەسێ، فیرعون چەندە خواوہنی دہسەلاتی ناتوانی زیان لەخۆی ولەئیوہ لاداو ناشتوانی ھیچ سودی بەھیچ کەسێ بگەینێ، کاتی جادوگہرانی فیرعون فەرمودە ی موسایان بیست و زۆر سەربەستانە بەنامادەبونی فیرعون و دانیشتوانەوہ ئەو فەرمودانە ی ئاراستە ی ئەوان ئەکرد، کہوتنہ مقۆمقۆو زۆر کاری تیکردن.

﴿فتنازعوا أمرهم بينهم وأسرروا النجوى﴾ دواپی جادو گہران کہوتنہ گفتوگۆو راویژ کردن لەنیوان خۆیانا لەبارە ی نیوان ئەوکارە ی موساو فیرعون و خۆیان و بەنھینی گفتوگۆی نزمیان لەگەڵ یە کۆری ئەکرد.

هه نديكيان ئه يان ووت: وای به چاك ئه زانين به رامبهري موسا نه كهين و پاشه كشي بكهين، هه ندي تريان بر يارياندا جادوی خويان له دژی موسا به كار بهين، دواي بهرده و بگريه كي زور لايه نگراني فير عهون سهركهوتن. به گريه ي فهرموده ي خواي مهزن.

﴿ وقالوا إن هذان لساحران يريدان أن يخرجاكم من أرضكم بسحرهما ﴾ وه جادو گهران وتيان به راستی: ئه و دوپاوه جادو گهرن ئه يانه وئ ئپوه ده ربه كن له زه و ی و نيشتمانی خوتان كه زه و ی ميسره به هوی جادوه كانپانه وه و ئه م شاره بخه نه ژير ده سه لاتی خويان .

﴿ ويذهبا بطرقتكم الم تلى ﴾ وه و ی ئاده ميزاد بگورن و وه ري گيرن له م ياساو ده ستوره به رزه ي خوتان، سه ربه خوی و ده سه لات و ئايی ئپوه ژير پي بكه ن .
﴿ فاجمعوا كيدكم ثم ائتوا صفا ﴾ دواي ئپوه هه مو فيل و جادوی هيزی خوتان كۆبكه نه وه، پيك بين له سه ر بيرو باوه ري خوتان و يه كه ده ست بن بۆپه كه ستي موسا، له پاشا ريز بده ن و برۆن بۆلای جيگه ي كۆرو كۆبونه وه هه تا موسا به رسي و هه ستي خوی و ئاقمه كه ي لاواز بين .

﴿ وقد افلح اليوم من استعلى ﴾ وه به راستی به ختيار و خوشبه خته كه سي ئه مرو بلسندو سه ربه رزي و سه رنه كه وئ به سه ردژی خويان. ئه م رۆزه رۆزی تافيردنه وه يه، ئه گه ر سه رنه كه وين ژيان بۆ ئيمه ئاي و ئابرو مان ئه چي. كه چونه جيگه ي ديارى كراو .

قَالُوا يَمْوَسَىٰ اِمَّا اَنْ تُلْقٰى وَاِمَّا اَنْ تَكُوْنَ اَوَّلَ مَنْ اَلْقٰى ﴿٦٥﴾ قَالَ
بَلِ اَلْقُوا فَاِذَا جَا هُمْ وَعَصِيَهُمْ يَخِىْلُ اِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ اَنهَآ سَعٰى
﴿٦٦﴾ فَاَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُّوسٰى ﴿٦٧﴾ قُلْنَا لَا تَخَفْ اِنَّكَ
اَنْتَ الْاَعْلٰى ﴿٦٨﴾ وَاَلْقٰ مَا فِي يَمِيْنِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُوْا اِنَّمَا صَنَعُوْا

كَيْدٍ سَحَرٍ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى ﴿٦٦﴾ فَأَلْقَى السَّحَرَةُ سُجَّدًا
 قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَى ﴿٦٧﴾ قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ
 لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَا قُطْعَنَ أَيْدِيكُمْ
 وَأَرْجُلَكُمْ مِّنْ خَلْفٍ وَلَا أَصْلَابَكُمْ فِي جُذُوعِ النَّخْلِ وَلَنَعْلَمَنَّ
 أَيُّنَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَى ﴿٦٨﴾ قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلَى مَا جَاءَنَا مِنَ
 الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ
 الْحَيَوَةَ الدُّنْيَا ﴿٦٩﴾ إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِنَغْفِرَ لَنَا خَطِئَنَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا
 عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿٧٠﴾ إِنَّهُ مَن يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا
 فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى ﴿٧١﴾ وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ
 عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَى ﴿٧٢﴾ جَنَّاتُ عَدْنٍ
 تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ مَن تَزَكَّى ﴿٧٣﴾

﴿قالوا يا موسى إما أن تلقى و إنا أن نكون أول من ألقى﴾ جادوگران ووتیان: نهی
 موسا توداری دهستی خوت فری نهدهی یائمه یه کهم جار فرهی بدهین گوریس و
 داردهستی خویمان؟

﴿قال بل ألقوا﴾ موسا فرهموی: بهلکو نیوه یه کهم جار دارو گوریسی خوتان
 فرهبدن ههتا نهو فیلو جادوهی لاتانه دهر بکهوی و نهوهی پیتانه هه مو بخنه کار، موسا

بۆئهوه فره موی ئیوه یه کهم جار ئه وهی لایانه بیکه نه هتا به ده ست بۆشی بمینه وه و دوایی
خوای مه زن ده سه لاتی خۆی ده ربخا .

﴿ فاذا حبالهم وعصیهم یخیل إلیه من سحرهم آنها تسعی ﴾ دوای ئه وهی جادو گه ران
ئه وهی لایان بوو له دارو گوریس که فره یاندا له کاتی فره دانی گوریس و داره کانیا ن
له جادوی جادو گه ران به جوړی نیشان به موسا نه درا که نه و گوریس و دارا نه یان رانه که نه
و نه روژن. ئه وهی راستی یی نه و گوریس و داره ستا نه یان پیلانی بو جادو گه ران به جوړیکی
هونه ری جیوه یان کردبو نیو داره کانیا ن و دا بویان له گوریسه کان کاتی گهرمای خوړ بیدایه
له وان ده ستیا ن نه کرد به جو جوژ و وۆر به په له نه هاتن و نه روژستن و وائه زانرا مارن و
رانه که نه. نه گینا له ناوه روژکا داری ووشک و موی یی گیان بوون. نه م باسه له نایه تی
(۱۱۳) ی سوره تی نه لئه عرافدا باسی تری کراوه .

زانایان بیرو بۆچونیا ن له ژماره ی جادو گه ران و ژماره گوریس و داره کانیا ن جیا وازه:
ئه وهی گرنگ یی ژماره یان دیاری نه کراوه. به لām واده رنه که وی ژماره یان زۆربوه,
هه رچه نه ده بن خوا نه یزانی .

﴿ فاولجس فی نفسه خيفة موسى ﴾ دوایی موسا له ده روونی خۆیا ههستی به ترسان
کرد. موسا له و که سانه نه بوه بترسی. نه و ترسه ی له بهر خۆی نه بو. چونکه خوا ی مه زن
به موسا و هارونی فره مو: ئیوه مه ترسن من له گه ل ئیوه م. له وه نه ترسا دانیشتوان سه ریا ن
لی تیک بجیی و پرو پوچی جادو گه ران کاریان بکاته سه ر .

﴿ قلنا لاتخف انک انت الاعلی ﴾ ئیمه به موسا مان ووت: تۆ مه ترسه که چاک و خراپ
جوئ نه کریته وه لای دانیشتوان به راستی تۆ زāl نه بی به سه ریا نا و هه مو شتی رون نه بی ته وه
له بهر چاوی دانیشتوانا. دوایی جادو گه ران باوه رنه هین به راستی تۆ، نه وان خوا وه نی درۆ و
فیلن فیره ون زۆری لی کردون .

﴿ والقی مافی یمینک تلقف ما صنعوا ﴾ وه تۆ فره بده شتی به ده ستی راستی تۆیه نه و
شته ی تۆ قوت نه دا شتی جادو گه ران دروستیا ن کردوه به ساخته له گوریس و له دارو
نیشانی تۆی نه ده ن جو جوژ بکه ن و تۆی یی بترسین .

ته فسیری زمانا کزیی

﴿ إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدًا سَاحِرًا وَلَا يَفْلَحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى ﴾ به راستی شتی جادو گهران دروستیان کردوه فیلی جادو گهریکه و نهو جادو گهره سه رنا که وئ له هه ر جیگه یه که وه هاتی بهو فیله و نه یه وئ دانیشتون فری و بداو ناچیته سه ربوی .

﴿ فَأَلْقَى السَّحَرَةُ سَجْدًا قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَى ﴾ دوا ی نه وه ی موسا دارده ستی خو ی فره داو گوریس و داره کانی نه وانی هه لوشی جادو گهران خو یان به ده ما خستو سوژده یان برد بو خوای مه زن چونکه بو یان ده رکه وت نه و کاره ی موسا جادو نیه و ووتیان: نیمه برو امان هینا به په روه رد گاری هارون و موسا، بو یه هارون پیش خراوه له به رنه وئ له ته مه نا له موسا گه وره تر بو ه، له به رنه وه یش گومان نه برئ مه به ست له به روه رده که ر فرعه ونی به خیره کهری موسایی له کاتی منالیدا .

﴿ قَالَ آمَنْتُ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ ﴾ فرعه ون به جادو گهرانی ووت: نیوه باوه رتان به موسا هینا وه به رله وه ی من ده ستور بده م باوه ر به موسا به ین. فرعه ون نه ونده بی شه رم بو وای نه زانی باوه ره ینان به خوای گه وره نه بی مرو فیککی لاوازی وه کو نه و ده ستوری بویدا. له و دراوه خو ی وازی نه هینا و ته می خوار نه بوو، ووتی:

﴿ إِنَّهُ لَكَبْرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السَّحْرَ ﴾ به راستی موسا گه وره و مامو ستای نیوه ی نه و توبه جادوی به نیوه فیر کردوه به راستی من واتیکه یشتوم نیوه له گه ل موسای جادو گهری مامو ستای خو تان پیک هاتوون پاشایه تی من و ده سه لاتی من نه هیلن. نه تانه وئ رژیم و یاسای من وه گیرن له پاشا خو تان ده سه لات بگر نه ده ست. دوا یی ده ستی کرد به ده ره شه و گوره شه و ووتی:

﴿ فَلَا قُطْعَنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلُكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَا صَلْبُكُمْ فِي جُلُوعِ النَّخْلِ ﴾ دوا یی به راستی من ده ست و پیکانی نیوه نه برم به پیچه وانه ی یه کتری. ده ستی راست و پی چه پتان نه برم هه تا نازاری زو رتان توشیبی و رسواتان بکه م و به راستی من نیوه هه لئه واسم به سه ر لقی دره خحتی خورما و نه تان نه که م به نمونه و دانیشتوانی تر تان پی ته می نه که م هه تا که سی تر نه توانی دژی من را وه ستی .

﴿ ولتعلمن أننا أشد عذابا وأبقى ﴾ وه ئیوه بزاسن و بۆتان ده رئه که وی چ که سی له ئیمه و له موسا نازاردانی سه خته و بهرده وام تره له تۆله سه ندنه و هدا ئایا من یانه و خوایه ی موسا ئیوه کورنوشی بۆ ئه بن به ره له وه ی من ده ستورتان پی بده م .

﴿ قالوا لم نؤثرک علی ما جاءنا من البینات والذی فطرنا ﴾ جادو گه ره کان دوای نه وه ی با وه ریان هینا به فیرعه و نیان و وت: ئیمه تۆ هه ل نابژیرین و ریزی تۆ ناده یین به سه ر شتیکا هاتوه بۆلای ئیمه له و کاره په ک خه رو نیشانه روون و ناشکرایانه و به سه ر که سیکی نه و تۆدا ئیمه ی دروست کردوه، هه ره شه و گوره شه ی تۆ کارنا کاته سه ر ئیمه که واز له خوا په رستی به ینین .

﴿ فأقض ما أنت قاض إنما تقضی هذه الحیاة الدنیا ﴾ دوای فه رمان بده و نه و شته ی تۆ نه وه ی بیکه نه ی فیرعه ون، ئیمه له نازاردانی تۆ ناترسین و به رده و امین له سه ر با وه ره خوا. به راستی تۆ فه رمان به شتی نه وه ی پیت خو شه له ژیا نی نه م جیهانه دا، ئیمه جیهان په رست نین و پاداشتی رۆژی داویمان نه وی و هه رئه و به رده و امه تۆ ده سه لاتت به سه ر خو تانیه چ جای جگه ی خو ت .

﴿ إنا آثمنا بربنا لیغفر لنا خطایانا وما أکرمنا علیه من السحر والله خیر وأبقى ﴾ به راستی ئیمه با وه رمان هینا وه به په ره و ردگاری خو مان، له به ر نه وه ی خو ش بیی له گونا هه کاغمان و له و شته ی تۆ زۆرت کردوه له ئیمه له سه ر کردنی له به کاره یانی جادوو خوا چاک تره بۆ ئیمه پاداشتمان نه داته وه له م جیهانه دا له هه مو که سی و به رده و ام تره بۆ پاداشت دانه وه ی ئیمه له پاشه رۆژدا، ئیمه بروامان وایه کۆمه لی خوا په رستان سه رئه که ون نه ک تا قمی سه رلی شیوادانی تۆ .

﴿ إنه من یأت ربه معرما فإن له جهنم لا یموت فیها ولا یحی ﴾ به راستی هه ر که سی بچی بۆلای په ره و ردگاری خو ی به تا و انباری و پی با وه ری، دوایی به راستی بۆ ئه و که سه هیه دۆزه خی نه نه مرئ له نا و نه و دۆزه خه دا هه تا رزگاری بیی له سزا و نه نه وه یه بژی به ژیا نی سودی پی بگه یه نی. به لکو به رده وام نه پی له سه ر رسوایی و سزادان .

﴿ ومن یاتہ مؤمنا قد عمل الصالحات فإلئک لہم الدرجات العلی ﴾ و ہر کہ سی بجی بولای پدروہ ردگاری خوی بہ باوہرداری بہ راستی نہو کہ سہ کارہ چاکہ کانی کردوہ لہ جیہاندا، دوائی بڑو کہ سانہ ہدیہ چہ ندین پلہ و پایہ ی بلند و بہرز لہ روزی دوایدا، نہ بی بزائری باوہرہینان بہ تہ نہا نایبہ ہوی نہو پلہ و پایہ بہرزانہ . بہ لکو ہردو لہ باوہرہینان و کردنی کارہ چاکہ کان نہ بنہ ہوی و ہر گرتنی نہو پلہ و پایہ یانہ .

﴿ جنات عدن تجری من تحتہا الأنهار خالدين فیہا ذلک جزاء من ترکى ﴾ نہو پلہ و پایہ یانہ بریتین لہ چہ ندین بہ ہشتی پایہ دارو بہرین نہ چنی بہ زیر درہ ختہ کانیاو بہ ملاولای کوشکہ کانیاں چہ ندین روباری لہ ناوی شیرین و بہ تام نہو کہ سانہ بہردہ و امن لہ نیو نہو بہ ہشتانہ دا نہژین، نہو بہ ہشتانہ پاداشتی کہ سیکہ پاکبی لہ بیسی بی باوہری و گرناہ، بہ خوا پەرستی خوی پاک کردیتہ وہ .

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي فَاصْرِبْ لَهُمْ طَرِيقًا
فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَفْ دَرَكًا وَلَا تَخْشَى ٧٧ فَاتَّبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ
بِجُنُودِهِ فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ ٧٨ وَأَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ
وَمَا هَدَىٰ ٧٩ يَبْنِي إِسْرَءِيلَ قَدْ أَنْجَيْنَاكَ مِنْ عَدُوِّكَ وَوَعَدْنَاكَ
جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْمَنَ وَالسَّلَوى ٨٠ كُلُوا
مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي
وَمَنْ يَحِلَّ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوَىٰ ٨١ وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ
وَعَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَىٰ ٨٢

﴿ولقد أوحينا إلى موسى أن أسر بعبادي﴾ وهواى نهوهمو كاره پهك خهراڼه له موساوهوه بفرعون و باوهڼههينانى و لهسور لادانى بهراستى ئيمه سروشان نارد بولای موسا كه توشه و رهوى بكه بهبندهكانى من لهزهوى مىسرهوه. كاتى گهيشته كهنارى دهرياو چاووت بهفرعون و لهشكرهكهى كهوت بهدواتانهوه دين تومهترسه. ﴿فأضرب لهم طريقا فى البحر ييسا﴾ دوايى تويده لهروبارهكه بهداردهستهكهى خوت و پهيداي بكه بز بندهكانى من ريگهيهكى ووشك ههتا نهوان بهو ريگه ووشكهدا بروڼ و بچنه نهوبدرى دهرياكهوه.

﴿لاتخاف دركاو ولا تخشى﴾ تومهترسه لهوهى كهفرعون و سهربازهكانى پيتان بگهن كه دواتان كهوتن مهترسه لهوهيش بخنكين بهئاوى دهرياكهدا. موسا گهلهكهى بهبى نازارو ناخوشى چونه دهروهلهنيو شارى مىسر بولای دهرياكه لهشهودا كه گهيشته سهر دهرياكه بهوجورهى خوا فرمانى دابو بهموسا بهوجوره داردهستهكهى كيشا بهدهرياكهدا بوبه دوكرتهوهو ناوهراستى دهرياكه ووشك بويهوهو موساو هاوريكانى چونه نهوبهروه بهبى نازار.

﴿فأتبعهم فرعون بجنوده فغشيهم من اليم ما غشبههم﴾ دوايى فرعون بهلهشكرهكهيهوه دواى موساو بهنو ئيسرائيليهكان كهوتن، دوايى توشى فرعون و لهشكرهكهى بو شتى توشى نهوانبو، يانى شتىكى نهونده گهوره بو مهگهر ههر خوا بزاني. فرعون كهچاوى كهوت بهموساو بهنوئيسرائيليهكان بهبى ترس نهروڼ بهوريگه ووشكهى نيو دهرياكهدا نهويش خوى و لهشكرهكهى چونه نيو دهرياكهوه. بهجورى ناخرهمن كهسى بهنو ئيسرائيليهكان چونه دهروه ناخرهمن كهسى لهشكرى فرعون چونه نيو دهرياو لهو كاتهدا ئاوى دهرياكه تهواوى لهشكرى فرعونى بهخويهوه داپوشى و همويان خنكان. ههر بهو جورهى ههمو بهنوئيسرائيليهكان بهبى وهى رزگاريان بووو.

﴿ وأضل فرعون قومه وما هدى ﴾ وهفیر عون گهله که ی له ریگه ی راست لاداو خویشی و تاقمه که ی ریگه ی راستیان نه دوزیه وه و رزگاری نه کردن و به درو که وته وه کهله وه بهر نه بیوت: من ریگه ی راستان نشان نه دهم و له ناو ده ریاکه یشدا ریگه ی لی وونکردن و چونه ناوی و خنکان .

﴿ یابنی اسرائیل قد أنجبناکم من عدوکم وواعدناکم جانب الطر الأيمن ﴾ نه ی به نو ئیسرا ئیل به راستی ئیمه ئیوه مان رزگار کرد له نازاری دوزمنی خوٚتان که فیر عون و تاقمه که ی فیر عونن کهله وه و بهر ئیوه ی نه چه وسانه وه و دوا ی نه وه ی فیر عون و له شکره که ی خنکان ئیمه به لینمان دابو به موسای پیغه مبهرتان که خو ی و حفتا که س له ئیوه برؤن بؤلای راستی کیوی تور هتا ئیمه ته وراتی پی ببه خشین که ده ستورو فه رمانی خوای تیدا رونکرا وه ته وه بؤتان .

﴿ ونزلنا علیکم المن السلوی ﴾ وه ئیمه ناردمان بؤئیوه و به ئیوه مان به خشی گه زوی شیرین و شیلا قه ی گوشت خو ش و زؤر به تام له ده شتی ته یهداو به ئیوه مان فه رموو: ﴿ کلا من الطیبات مارزقناکم ولا تطفوا فیه فجل علیکم غضبی ﴾ ئیوه بخو شتی ئیمه کرد و مانه به خوارده مه نی بؤئیوه و به ئیوه مان به خشیوه له و خوارده مه نیه پاک و ره وایانه و له سنوری خوای مه زن ده رمه چن له خواردنی نه وو شته ی ئیمه پیمان به خشیون و له جیگه ی خراپ و کاری ناپه سه ندا دای مه نین، دوا یی پیویست نه بی بؤئیوه سزاو نه فره تی من و دوا یی توشی سزا بن .

﴿ ومن یحلل علیه غضبی فقد هوی ﴾ وه ههر که سی برژی به سه ریوا و پیویست بیی سزادانی ئیمه بؤی، دوا یی نه و که سه له ناو چوه و نه که ویته ناو ناگری دؤزه خه وه .

﴿ وإنی لغفار لمن تاب وآمن وعمل صالحا ثم اهتدی ﴾ وه به راستی من خو ش نه بم له که سی له گونا ه ی خو ی په شیمان بو بیته وه و کرده وه ی چاکی کرد بی له پاشا ریگه ی راستی وه رگرتی و به رده وام بو بی له سه ریان .

وهك له مه وه بهر با سمان کرد دوا ی له ناو بردنی فیر عون خوای مه زن به لینی دابو به موسا ته وراتی بؤنیری و خوای مه زن کاتیکی بؤدیاری کرد بو. دوا یی موسا حفتا که سی له خزمه کانی خو ی هه لبزاردو چو بؤلای خوای مه زن و بؤبه سه ر وه ختی نه و به لینه وه و

ہارونی برای دانا بہ سہر بہ نوئیسرا ئیلیہ کانہ وہ۔ نہو لہ بہر چا ونہ بونہی موسایان
 بہہ لزانہی و دہستیان کرد بہ گویرہ کہ پەرستنت بہہزی راویژ و پرسی سامیریہ وہ، موسا
 کہمی پیشکہوت لہ خزمہ کانی کاتی چون بۆلای خوای مدزن بۆ بیستی فہرمودہی خوای
 مدزن لہ کیوی تور۔ وہک خوای گہورہ نہ فہرموی:

وَمَا أَعْجَلَكَ عَنْ

قَوْمِكَ يَمُوسَى ﴿٨٢﴾ قَالَ هُمْ أُولَاءِ عَلَى أَثَرِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ

رَبِّ لِرِضَى ﴿٨٤﴾ قَالَ فَإِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَأَضَلَّهُمُ

السَّامِرِيُّ ﴿٨٥﴾ فَرَجَعَ مُوسَى إِلَى قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ

يَقَوْمِ أَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعَدًّا حَسَنًا أَفَطَالَ عَلَيْكُمْ

الْعَهْدُ أَمْ أَرَدْتُمْ أَنْ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِّنْ رَبِّكُمْ فَأَخْلَفْتُمُ

مَوْعِدِي ﴿٨٦﴾ قَالُوا مَا أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلِكِنَا وَلَكِنَّا حَمَلْنَا

أَوْزَارًا مِّنْ زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنَاهَا فَكَذَلِكَ أَلْقَى السَّامِرِيُّ ﴿٨٧﴾

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَّهُ خُورٌ فَقَالُوا هَذَا إِلَهُكُمْ

وَأِلَهُ مُوسَىٰ فَنَسِيَ ﴿٨٨﴾ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُ لَا يُرْجَعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا

يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾

﴿وما أعجلك عن قومك ياموسى قال هم أولاء على أثرى وعجلت إليك رب لترضى﴾ وه چ شتيكه پالى ناوه به‌تۆ په‌له بکه‌یی و پیش خزمه‌کانی خۆت بکه‌ویی بۆنهم ماوه کورته نه‌ی موسا، موسا فه‌رموی: نه‌وان نزیکي من وله‌دوای منه‌وه‌ن و پیم نه‌گه‌ن و نیوانی من و نه‌وان نه‌ندازه‌یه‌کی که‌مه‌و من په‌له‌م کردوه بیم بۆلای تۆ نه‌ی په‌روه‌ردگاری من له‌به‌ر نه‌وه‌ی تۆ له‌من رازی بی.

له‌پاش نه‌وه‌ی نه‌و ماوه دیاریکراوه‌ی چل رۆژه کۆتایی پیهات و موسا هارونی لای به‌نوئیسرا ئیلیه‌کان جیه‌یشتبو، موسای سامیری به‌مامۆستایه‌تی شه‌یتان گه‌لی موسای له‌تایین وه‌رگیرا، خوای مه‌زن موسای له‌و روداوه ناگادار کردو فه‌رموی:

﴿قال إنا قد فتناك قومك من بعدك وأضلّم السّایری﴾ خوای مه‌زن فه‌رموی: به‌راستی نیمه خزمه‌کانی تۆمان گیرۆده‌کردوه و تاقیمان کردونه‌ته‌وه له‌دوای تۆو بزانی س‌روشتی گویره‌که په‌رستیان لا‌ماوه‌ته‌وه و موسای سامیری نه‌وانی لا‌داوه له‌تایین و له‌ریگه‌ی راست و ده‌ستیان داوه‌ته گویره‌که په‌رستی.

﴿فرجع موسا إلی قومہ غضبان أسفا﴾ موسا گه‌را بو‌به‌بۆلای خزمه‌کانی خۆی به‌توره‌یی و به‌خه‌فه‌ته‌وه له‌سه‌ر نه‌و شته‌ی نه‌وان کردبو‌یان دوای نه‌وه‌ی چل رۆژه‌که‌ی ته‌واو کردو ته‌وراتی وه‌رگرت.

﴿قال یا قوم ألم یعدکم ربکم وعدا حسنا﴾ موسا فه‌رموی: نه‌ی خزمانی من: نایا په‌روه‌ردگاری ئیوه به‌لینی نه‌دابو به‌ئیه به‌شتیکی راست و شیرین که‌ته‌ورات بنیری بۆئیه و یاسای پیویست و هه‌مو فه‌رموده‌ی خوای مه‌زنی تیدایه بۆراپه‌راندنی کاره‌کانتان. ﴿أم طال علیکم العهد أم أردتم أن یحل علیکم غضب من ربکم فأخلفتم موعدی﴾ نایا درێزه‌ی کیشابو به‌سه‌ر ئیوه‌دا ماوه‌ی دورکه‌وتنی من له‌ئیه به‌وچل شه‌وه، یاو‌یستوتانه برژئ به‌سه‌ر ئیوه‌دا سزاو خه‌شمی خوای په‌روه‌ردگاری ئیوه، دوایی ئیوه به‌دژی نه‌و به‌لینه‌ی من که‌وتون داومه به‌ئیه که‌به‌رده‌وامین له‌سه‌ر باوه‌ره‌ینان به‌خواو هه‌لسان به‌شتی من فه‌رمانم پیداون.

﴿قالوا ما أخلفنا موعدك بملكنا ولكنا حملنا أوزارا من زينة القوم﴾ گۆیره که
پەرستان ووتیان: ئیمه به ئاره زوی خۆمان به دژی تو هه لئه ساوین. به لām ئیمه هه لمان گرتبو
له گه ل خۆمان شتی له وشته قورسانه ی درابوه ده ستمان له زیرو زیوی تاقمی فیرعه ون و
قیبته کان، بۆ ئه وه ی خۆمانی یی برا زینینه وه له زه ماوه ون و سه یراندا و نه ماندا بوه وه به وان .
﴿فقدفناها فكذاك ألقى الساعري﴾ دوا یی ئه و خشل و زیرو زیوه ی ئه وانمان فری دایه
نیوناگر به فهرمانی سامیری، دوا یی سامیریش ههروهك ئیمه ئه وه ی لای خۆی بو فره ی دایه
ناوناگر، هه تا باشه بروای یی بکه ین و به فهرمانی هه لسن .

﴿فاخرج لهم عجلا جسدا له خوار﴾ دوا یی ئه وه ی زیرو زیوه کان تانه وه موسای
سامیری له شی گۆیره که یه کی له و ئاگره هینایه ده ره وه بۆ به نو ئیسرا ئیلیه کان ده نگ ی لیوه
ئه هات به وینه ی بۆ ره ی گۆیره که یه، موسای سامیری به جوړیکی هونه ری په یکه ری ئه و
گۆیره که یه ی دروست کردبو و قالیی بۆ ساخته هینابو، هه ندی له به نو ئیسرا ئیلیه کان
له به رده م گۆیره که که دا راوه ستان و پی خه له تان. زانایان بیرو بۆ چونیان جیاوازه: ئایا ئه و
گۆیره که یه بوبه خاوه نی زینیه تی یانه؟ زوره ی زانایان ئه لین: گیانی تیدانه بو. به لām
سامیری له سه ر وینه ی گۆیره که داری رژانده بو کون و بۆشایی تیدا دروست کردبو
به جوړی با بۆ پێشتایه به و کونانه دا ده نگ ی لی په یدا ئه بو وهك ده نگ ی گۆیره که. هه ندی
تریان ئه لین: گه را به خاوه ن گیان و ئه ی بۆراند وهك بۆ ره ی گۆیره که. سامیری زۆری
یی خوش بو که موسا له و ئی نه و به و په یکه ره خه له تاون .

﴿فقالوا هذا إلهكم وإله موسى فنسى﴾ دوا یی سامیری و شوین که وتوه خه له تاوه کانی
ووتیان: ئه م گۆیره که یه خوا ی ئیوه و خوا ی موسا و خوا ی هه مو بونه وه رانه. دوا یی موسا
ئه م خوا یه ی لی ونه وه چه بۆکیوی توور به شوینیا ئه گه ری و نازانی میوانی ئیمه یه و له لای
ئیمه یه. بیگومان ئه و که سه ی بلی: خوا خاوه نی له شه له گه ل گۆیره که په رستانا وینه ی
یه کن به یی باوه ری و نه فامیدا .

﴿ أَفَلَا يَرُونَ أَنَّ لَا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًا وَلَا نَفْعًا ﴾ نایا نهو گویره که
 بهرستانه نه یانزانیهو که نهو گویره که یه هیچ گفتوگو یه ناگیرتهو به وه لام یولای نهوان و
 توانای نهوی نیه ولامیان بداته وهو خاوهنی هیچ زیانی و هیچ سودی نیهو ناتوانی شوق
 بهاویژی و لهقه بداو بهرگری لهخوی بکاو کاویژناکاو خواردن ناخوا. نیتر چون نهبی
 خوابی، نه گهر گیانداری تهواویش بی گویره که بهرسته کات لهوان به تواناترن .

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ
 يَقَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي وَأَطِيعُوا
 أَمْرِي ﴿٩٠﴾ قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَكِفِينَ حَتَّى يُرْجَعَ إِلَيْنَا مُوسَى
 ﴿٩١﴾ قَالَ يَهْرُونَ مَأْمَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا ﴿٩٢﴾ أَلَا تَتَّبِعُنِي
 أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي ﴿٩٣﴾ قَالَ يَبْنَومٌ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي
 إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ
 قَوْلِي ﴿٩٤﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يُسْمِرُ ﴿٩٥﴾ قَالَ بَصُرْتُ
 بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِّنْ أَثَرِ الرَّسُولِ
 فَنَبَذْتُهَا وَكَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي ﴿٩٦﴾ قَالَ
 فَادْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ أَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ
 مَوْعِدًا لَّنْ تَخْلَفَنَّهُ وَأَنْظُرْ إِلَى إِلَهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ

عَاكِفًا لَّنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿١٧﴾ إِنَّكَ
إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٨﴾

﴿ و لقد قال لهم هارون من قبل يا قوم انما فتنتم به ﴾ وہ ہرستی ہارون بہ گوید کہ
پدرستانی فرمو ہو ہرلہوہی موسا بگدریتہ وہ لہ کیوی تور لہروی ناموز گاریہ وہ: نہی
تاقمی من: ہرستی نیوہ گیرودہ ہون بہ ہرستی نہو گویرہ کہوہو دواۓ نارہزووی
پوچی خوتان کہوتون. چ شتی فریوی نیوہی داوہ ہما نہو گویرہ کہ ہرستن؟
ہدیکہریکی بی گیان شایستہی ہرستن نہ .

﴿ و ان ربکم الرحمن فاتبعونی و اطعوا امری ﴾ وہ ہرستی ہرہوردگاری نیوہ
خوای خواہن بہ خشندهو ہدشمان ہولہوتان لی ورنہ گری، دواۓ نیوہ دواۓ من
ہکمون و لہسر نایینی من بن لہہرستی خواداو ہرہوی ہرمانی من ہکن و واز
لہہرستی نہو گویرہ کہ بہ بہن و کاریکی نارہواو پوچہ .

﴿ قالوا لن نرح علیہ عاکفین حتی یرجع الینا موسی ﴾ گویرہ کہ ہرستان ووتیان:
نیمہ لاناچین لہسر ہرستی نہم گویرہ کہ بہ ہرہوام نہین ہما کاتی موسا نہ گدریتہ وہ
ہو لای نیمہ. دواۓ ہوالمان ہداتی نایا خوا نیمہ سامیر دروست کردہ یا خوا نہوہیہ
موسا چوہ ہو لای گفتوگوی لہ گہل ہکا؟ موسا گہراہوہو نہماشای کرد زورہی
ہدنوئیسرائیلیہ کان راوہستان لہسر گویرہ کہ ہرستن، موسا رقی ہلسا و ریشی
ہارونی برای گرت و رای کیشا ہو لای خوۓ .

﴿ قال یا ہارون مامنک إذ رأیتهم ضلوا ﴾ موسا ہرموی: نہی ہارون: چ شتی
ریگہی لہ تو گرت کاتی تو نہوانت ہینی لہریگہی راست لایان داوہو بہوکارہی
سامیری خملہ تاون؟

﴿ألا تبعن أفصيت أمري﴾ ئایا بۆ تۆ دواى من نه كهوتى كاتى گفتوگوى تۆيان وهر نه گرت و بهاتايه و هه والت به من بدايه، ئایا دوايى تۆ بۆ بى فهرمىنى منت كردوه و هه لهنه ساوى به شتى سودى نهوانى تيدابى، موسا سهروريشى هارونى گرت و بهرقه وه راي كيشا بۆ لای خۆى. ئه بى بزائرى: ووشه ي (لا) له رسته ي (ألا تبعن) زياده يه .

﴿قال يا ابن أم لا تأخذ بلحيتي ولا برأسي﴾ هارون فهرمى: ئه ي كورى داىكم: تۆ ريش و سه رى من مه گره و رام مه كيشه بۆ لای خۆت، هيدى و له سه ر خۆبه هه تا بۆت ده رنه كهوى كه خاوه نى بيانوم، تۆ براى داىكى منى و به زه ييت پىما بىته وه له به ر دلى داىكم، بۆيه من و باوه رداران نه هاتين بۆ لای تۆ له كاتى گوپره كه په رستنى نه واندا و به جيان به ينين .

﴿إني خشيت أن تقول فرقت بين بني إسرائيل و لم ترقب قولي﴾ به راستى من ترسام كه تۆ بلييت به نو ئيسراييليه كانت پارچه پارچه كردوه و جياوازيت خسته وه تىوانيان و كاريكى وات كردوه هه نديكيان دواى تۆ بكهون و تاقيى تريان دواى سامير بكهون و بلى تۆ چاوه روانى منت نه كردوه هه تا ديمه وه. دوايى موسا برواى به راستى هارون كرد و روى وه رگيرا بۆ لای ساميرى:

﴿فما خطبك ياسامري﴾ موسا فهرمى: دوايى ئه م كاره ي تۆ شتيكه و چ شتى پالى به تۆ وه ناوه ئه م كاره خراپه بكه يى و به نو ئيسراييليه كان پارچه پارچه بكه ي، ئه ي ساميرى. ساميرى ده ستى كرد به فروفيل و درۆ هه لبه ستنى بى بنچينه .

﴿قال بصرت بما لم يبصروا به﴾ ساميرى به موساى ووت: من شتيكم بينى بو به نو ئيسراييليه كان ئه و شته يان نه ديىو، ئه و شته يش ئه وه يه ئه و كه سه ي ئه هات بۆ لای تۆ چاو م كهوت به وجيگه دا ئه و نه چو به سه رياگياى لى ئه روا و سه وز هه لته گه را .

﴿فقبضت قبضة من أثر الرسول فنبذتها و كذلك سولت لي نفسي﴾ دوايى من هه لم گرت مشتى له پاش ماوه ي ئه و خاكه ي ئه و نير دراوه به سه ريا نه رۆيشت، دوايى من ئه و خاكه م فره دايه ناو ئه و گوپره كه يه له زيرو زىوى تواوه به جوړيكي هونه رى دروستم كردبوو هه ر به وجۆره ي خۆم رازانده وه پىم خۆشبوو ئه و گوپره كه يه دروست بو .

زانایان بیرو بۆچونیان جیاوازه: هه‌ندیکیان ئەلین: مەبەست بەو نیراوه‌ی ئیره جبرەئیلە و مەبەست لە پاشاوه‌کەیش ئەو خاکەیه جبرەئیل پێی پێدا ئەنا، هه‌ندی تریان ئەلین: مەبەست لە نیراوه‌که موسایەو پاش ماوه‌کەیشی بریتیه لە یاسا و ئایینی موسا، هه‌ندی تریان ئەلین: سامیری درۆی ئەکرد هیچ شتیکی نه‌بینیوو هیچ شتیکیشی هه‌لنه‌گرتوو، ئەیه‌ویست لەو خراپه‌ی خۆیه رابکا، زانایان لایان وایه ئەم بیرو بۆچونه دوا‌ی نزیک‌تره وه‌چینه میشکوه زۆربه‌ی زانایان لایان وایه مانای یه‌که‌میان راسته . هه‌رچۆنی بی مانای ده‌رکه‌وتووی قورئانی پیرۆزه ئەوه‌مان فیرنه‌کا که سامیری به‌نوئسرائیلیه‌کانی گومرا کرد به‌ په‌رستی گویره‌که‌یه وه به‌لام چ شتی کردی ئیمه داوامان لی نا‌کری بزاین و په‌یه‌ندی به‌ بیرو باوه‌ری ژیا‌نی ئیمه‌وه نیه .

بۆ زانین: له‌مه‌و‌به‌ر با‌سی ئەوه‌مان کرد که مەبەست لە نیراوه‌که موسایه وپاش ماوه‌کەیشی ئاین و یاسای موسایه، به‌گویره‌ی ئەو بیرو بۆچونه مانای ئەو ر‌ستانه به‌م جو‌ره ئە‌کری. من دوا‌ی هه‌ندی له‌ ئاین و پاشاوه‌ی یاسای نۆم هه‌ل‌گرتوو، دوا‌ی من که‌زانیم ئایینی تۆ راست نیه وازم لی هینا و گه‌رامه‌وه بۆ‌لای گویره‌که په‌رستی خۆم و ده‌روونی خۆم وای پێ چاکوو وام رازاند‌بو‌وه بۆ خۆم .

﴿ قال فاذهب فان لك في الحياة أن تقول لا مساس ﴾ . موسا به‌سامیری ووت : دوا‌ی تۆ برۆو له‌م ناوه‌دا مه‌مینی. دوا‌ی بۆ‌تۆ هه‌بی له‌م ژیا‌نه‌ی جیهاندا که تۆ ب‌لی به‌که‌سی به‌کاری تۆ نه‌زانی: که‌س ده‌ست له‌من نه‌داو ده‌ست له‌که‌س ناده‌م، پاداشتی تۆ له‌جیهاندا ده‌رکردن و که‌ناره‌گیری له‌ ناده‌میزاد، تیکه‌لاوی که‌س نه‌که‌بی و که‌س تیکه‌لاوی تۆ نه‌کا و گفتو‌گۆو مامه‌له‌ت له‌گل نه‌کری و له‌گه‌لت نه‌ژین .

دوا‌ی ئەوه‌وی موسا فه‌رمانی دا به‌دانیش‌توان هیچ که‌سی تیکه‌لاوی سامیری نه‌کا، سامیری ژیا‌نی خۆی له‌ چۆله‌وانی وله‌ نیو گیاناداران‌ی ک‌یویدا برده‌سه‌ر زۆربه‌ سه‌ختی و کوله‌مه‌رگی و سزای ئە‌و‌بو له‌جیهاندا .

﴿وَأَنْ لَّكَ مَوْعِدًا لَّنْ تَخْلَفْهُ﴾ وه بهراستی بۆ تۆیش نهیی له پاشه روژدا سزایه کی زۆر سهخت و گرانتر تۆ ناتوانی له دهستی راکهیی و له تۆ تپه رناکا، پرسپاری نهه خراپه له تۆ نه کری و سزای تۆ نه دردی به سزایه کی نیش دارو به ناگری دۆزه خ .

﴿وَانْظُرْ إِلَى إِلْهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا لَّنْ خَرَقْنَاهُ لَّنْ لَّنْسَفْنَاهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا﴾ وه تۆ نهی سامیری ته ماشای لای خوایه کی نهوتوی خۆت بکه تۆ له سههه پرستی وه ستای بهراستی به ناگر نهی سویتیم له پاشا خۆله کهی فره نه دهه ناوده ریاوه به فریدانی هیچ شتیک لی نه بینری، ئانه وه به کۆتای هه موو شتیکی پروپوچ و فیلاوی و رسوایی و بی نرخیه .
دوای نه وهی له کاری سامیری بویه وهو هۆی کرده وه بۆ لای باسی نایین و په رسزای

راست و دروست. لهو باره وه فهرموی:

﴿إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلُّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾ بهراستی په رسزای راستی ئیه خوایه کی نهوتویه به هیچ خوایه شایستهی پرستی بۆ نه مه گهر ههر خوایه خاوه نی توانایه به جوړی نه زانی به هه مووشتی دروستی بناسری نهک نهو گویره که به دروست کرابی و بسوتینری. خۆ نه گهر زیندوش بی خۆی له خۆیا بی ناگایه و بی وینه به له گیلیدا .

کۆتایی به مانای نهه ئایه ته نههین به فهرموده ی پشهوا رازی به مهی خواره وه که نهلی:

(نهو قاسمی نه ناساری نهلی: جادو گهره بت په رسته کان، کاتی ته نهها کاریکی په کخه ریان بینی له داردهستی موسا بو به ماریک باوه ریان به خواو به موسا هینا و له بهر نه وهی بروایان به باوه رهینانی خۆیان هه بوو نهو سزا سهختانهی فیرعه و نیان هه لگرت و له باوه ری خۆیان نه گهرانه وه. به لام به نو ئیسرا ئیلیه کان نهو کاره په کخه رانه یان بینی و چاویان کهوت به وهی جادو گهران باوه ریان هینا به موسا، دوایی نۆ کاری په کخه ریان به موسا وه بینی بوو، به چاوی خۆیان بینان ده ریا ی سوور له یدک به چراو ههر هۆزی لهو دوازه هۆزه ریگه ی تایه تیان خۆیانیان بۆ دیاری کراو چاویان به فیرعه ون کهوت له گهل

دوژمنانی تر یانا خنکان، کہ چی کاتی لہدہ ریا پهرینہ وہ کژمہ لیکیان بینی گویرہ کہیان
نہ پهرست بہ موسایان ووت: تویش خوابہ کی بہم جزوہ بز نیمہ دروست بکہ، بزہ کاتی
گویرہ کہ دروست کراوہ کہی سامیریان بینی کوتوپر دہستیان بہ پهرستی کرد .

كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ وَقَدْ آتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا
ذِكْرًا ۝ ٩٩ مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وِزْرًا
۝ ١٠٠ خَلِيدٍ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ حِمْلًا ۝ ١٠١ يَوْمَ يُفْعَخُ
فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا ۝ ١٠٢ يَتَخَفَتُونَ
بَيْنَهُمْ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا عَشْرًا ۝ ١٠٣ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ
أَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا يَوْمًا ۝ ١٠٤ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ
فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا ۝ ١٠٥ فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ۝ ١٠٦
لَا تَبْقَى فِيهَا جَبَلٌ وَلَا أَمْتًا ۝ ١٠٧ يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ
لَا عِوَجَ لَهُمْ وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا
۝ ١٠٨ يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ
قَوْلًا ۝ ١٠٩ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ
عِلْمًا ۝ ١١٠ وَعَنْتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ

حَمَلٌ ظُلْمًا ﴿١١١﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا ﴿١١٢﴾

﴿كذلك نقص عليك من أنباء ما قد سبق﴾ بهو جوړه ی باسی به سهرهاتی موسامان بۆکردی نیمه نه یخوینینه وه به سهر تۆدا هه ندی له هه واله کانی نه ته وه کانی رابوردو بهو جوړه ی تۆ بیستوته و ته می کردن و به ندن بۆ ئاده میزاد، له هه مان کاتا به لگه شن له سهر راستی تۆو له سهر پیغه مبه رایه تی تۆو نهینی بوون لای تۆو .

﴿وقد آتيناك من لدنا ذكرا﴾ وه به راستی نیمه به خشیومانه به تۆ له لایه ن نیمه وه ه قورئان که هوی سهر به رزی تۆیه . قورئان ناوبراوه به زیکر باسی خواو هه والی پیغه مبه ران و روژی دواپی و باوه رهینان و چاکه و خراپه و نهو شتانه ی رهوان و نهو شتانه ی قه ده غه ن و باسی دروست کردنی ئاسمانه کان و زهوی و شتی تری تیدایه .

﴿من أعرض عنه فانه يحمل يوم القيامة وزرا﴾ وه ههر که سی وازی له قورئان هینابی و بروای به قورئان نه بوی و کاری به ناوه روکی نه کردی، دواپی به راستی نهو که سه سزایه کی قورس هه لئه گری بۆ روژی دواپی و باری خوی قورس کردوه به سزای روژی دواپی . له مانای ئایه تی (١٢٤) ی ئهم سوره ته دا ناوه روکی مانای ئهم ئایه ته دوباره نه کریته وه .

﴿خالدين فيه وساء لهم يوم القيامة حملا﴾ بهرده وامن له نیو نهو سزایه داو له نیو نهو باره گرانه داو، خراپ شتی که هه لیان گرتوه له گونا هه له روژی دوایدا .

﴿يوم ينفخ في الصور﴾ روژی دواپی روژی که فوئه کری به سورد . ووشه ی سور هیمایه له زیندو بونه وه ی مردوان له گزره کانیا کاتی ئیسرافیل فوئه کا به سورد ، زانیان نه لین: سور بریتیه له که ره نایه فوی پیدا نه کری هه تا ئاده میزاد ئاماده بن بۆ کۆبونه وه ، وینه ی فو کردن به که ره نای سهر بازیدا هه تا ئاماده بن بۆ روشتیان بۆ گۆره پانی مه شق .

﴿وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا﴾ وەئیمە لەو رۆژەدا تاوانباران کۆنە کەینەو بە کویری و روی رەش و بە تینویی. ئەبو حەیانێ ئەندەلوسی لە تەفسیری (بحراخیط) ی خۆیا ئەفەرموی (مەبەست لە (زەرق) چاوی شینە کە خراپ ترینی رەنگە لای عەرەب، چونکە رۆمەکان دوزمینی ئەوان و چاویان شینە) وادیارە ئەبو حەیان کاتی مانای ئەو ووشەیە کردووە نزیکیوە لە جەنگی سەلیبیەکانەو.

﴿يَتَخَفَتُونَ بَيْنَهُمْ إِنْ لَبِثُمْ إِلَّا عَشْرًا﴾ تاوانباران دەست ئەکەن بە راویژکردن لەنیوان یە کۆریدا بە نزمی گفتوگۆ ئەکەن لەرۆژی دوایدا: لە جیهاندا دانەنیشتون مەگەر (١٠) شەو یا کەمتر.

ئەبێ بزائری: ووشەی (عشرا)، ووشەی (یوما) لەم سورەتەدا، ووشەی (یوما) یوما بەعز یوم) لەئایەتی (١٩) ی سورەتی ئەلکەھف. ووشەی (غیر ساعة) لەئایەتی (٥٥) ی سورەتی رومدا. ووشەی (إلا قليلا) لەئایەتی (٥٢) ی سورەتی ئەلئیسرائیلدا. هەمویان هیمان لە ماوەیەکی کەم.

﴿نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً إِنْ لَبِثُمْ إِلَّا يَوْمًا﴾ ئیمە زانترین بەشتی تاوانباران ئەیلین کاتی بەریزترین و گەورەترین ئەو تاوانبارانە لەلایەن گفتوگۆوە ئەیووت: ئیوە دانەنیشتون لە جیهاندا مەگەر تەنھا یەک رۆژ، ئەو ژیاوەتان خەویکبو بێتێتان، ئیستا لەژیانی تردان کۆتای پێناوەت.

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَفْسًا﴾ وەتاوانباران پرسیار ئەکەن لەتۆ لەکیوەکان چ شتیکیان پێدێ لەرۆژی دوایدا، دواپی تۆ وەلامیان بەدەرەو: پەرورەدگاری من ئەوکیوانە وورد ئەکاو ئەیانکا بەتۆز بەجۆرە ووردبونێ بالیی ئەداو ئەیا بەئاسماناو جیگە کەیان بەجۆلی ئەمیتەو.

﴿فَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا﴾ دواپی پەرورەدگاری من جیگە ی ئەوکیوانە بەجی ئەهیلێ بەزەویەکی لوس و تەخت بەجۆری تۆنابینی لەسەر ئەو زەویەدا نزمی و بەرز ی.

﴿ یومئذ یتبعون الداعی لا عوج له ﴾ لهو رۆژه دا ئاده میزاد دواى بانگی که سیکى
 نه و تو نه که ون بانگیان نه کا بوجیگه ی وه ستانی پر سیارو و ولام، نه و که سه یش نیسرافیله،
 سه ریچی کردن و نه رۆیشن بۆ نه وان نیه به گورجی و به په له و ولامى نه دهنه وه، هیچ
 که سى ناتوانى نه روا .

﴿ و خشخت الأصوات للرحمان فلا تسمع إلا همسا ﴾ وه خواهن دهنگه کان لاوازو
 سه رشۆرن له بهر سام و گه وره یی خواى خواهن به خشنده، دواى تو هیچ شتى نابىستی
 مه گه ر دهنگىكى نرم، نه وه یش به لگه یه له سه ر بچوکی و بى ده سه لاتی نه وان.

﴿ یومئذ لاتنفع الشفاعة إلا من أذن له الرحمن ورضی له قولا ﴾ لهو رۆژه دا پارانه وه
 له هیچ که سیکه وه سودى نیه مه گه ر بۆ که سى خواى خواهن به خشنده ده ستورى پى بدا
 بپارینه وه و رازى بى نه و که سه گفغو گۆبکا و بپارینه وه، نه و نایه ته به لگه یه له سه ر نه وه ی
 نه و که سه نه بى باوه رداربى، چونکه خوا هه ر له باوه رداران رازیه نه و رۆژه .

﴿ یعلم ما بین أیدیهم وما خلفهم ولا یحیطون به علما ﴾ خوا نه زانى به شتى کردویانه و
 به شتى له مه و دوا به ره و رویان دى و نه یکن و زانىنى ئاده میزاد ناتوانى زانراوه کانی بزانى
 و نه قلیان کورته و نازانن چ شتیکیان کردوه و چ شتى نه که ن .

﴿ و عنت الوجوه للحي القيوم ﴾ وه خواهن روه کان سه ری خو یمان دائه نه وینن بۆ
 خوا به کی هه میشه زیندو و به ریوه به ری هه مووشتی و به سه ریانه وه وه ستاوه و ناگاداری
 کرده و یانه، ئاده میزاد لهو رۆژه دا رومه تیان تیک نه چی له به رده م خوا دا وینه ی که سى
 به دیل گیرابى و کۆت و پیون کرابى و به ره و دادگا بیری .

﴿ وقد خاب من حمل ظلما ﴾ وه به راستى رسوا یى به هره یه که سى هه لی گرتبى
 سته م کردن و بى باوه رى و گونا و بى فه رمانى خوا، ده ست درى ژى کردبیته سه ر ریز و
 سه ر به ستى ئاده میزاد، نه و که سه ی قازانج بکا له خزمه ت خوا دا که سیکه چاکه ی کردبى
 له گه ل ئاده میزادا له بهر خوا و مرقایه تی .

﴿ ومن يعمل من الصالحات وهو مؤمن فلا يخاف ظلما ولا هضما ﴾ وه هدر که سی
 هندی له کاره چاکه کان بکا و نهو کهسه باوهر داربی دوابی نهو کهسه ناترسی له وهی
 سته می لی بکری و پاداشتی شایسته ی خوی نه دریتی و ناترسی له وهیش پاداشته که ی کهم
 بکریته وه، نه بی بزانی باوهره ینان مهرجه بو وهر گرتنی په رستن و چاکه کردن .

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا

وَصَرَّفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا ﴿١١٣﴾

فَعَلَى اللَّهِ الْمَلِكُ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ

يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾ وَلَقَدْ عَهِدْنَا

إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسَىٰ وَلَمْ نُجِدْ لَهُ عَزْمًا ﴿١١٥﴾ وَإِذْ قُلْنَا

لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ

﴿١١٦﴾ فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا تَخْرُجَنَّكَ

مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَىٰ ﴿١١٧﴾ إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَىٰ ﴿١١٨﴾

وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَصْحَىٰ ﴿١١٩﴾ فَوَسَّوَسَ إِلَيْهِ

الشَّيْطَانُ قَالَ يَتَّادَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ

لَا يَبُلَىٰ ﴿١٢٠﴾ فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَّتْ لَهُمَا سَوَاءٌ تَهُمَا وَطَفِقَا

﴿۱۲۱﴾

يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَىٰ آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَىٰ

﴿۱۲۲﴾

ثُمَّ أَجْنَبَهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَىٰ

﴿و كذلك آنزلناه قرآنا عربيا و صرفنا فيه من الوعيد لعلهم يتقون﴾ و ہر بہ و جورہ باسمان کرد لہ و نایہ تانہ دا باسی ہرہ شہ و موژدہ دانیان تیدابوو: نیمہ نار دو مانہ تہ خوارہ وہ قورٹانی بہ زمانی عہرہ بی، ہتا عہرہ بہ کان تیگن لہ ناوہ روکی نہ و قورٹانہ و نیمہ رونمان کردوہ تہوہ لہ نیو نہ و قورٹانہ دا ہندی لہ ہرہ شہ کان، بۆ نہوہی لہ خوا بترسن و خویان بپاریزن لہ بی فہرمانی خوا، بترسن لہوہی سزا خوا برژی بہ سہر یانا بہوینہی نہ و سزایانہ خوا رژاندی بہ سہر گہلانی رابوردودا. لہ نایہ تی (۲) ی سورتهی یوسفدا و ہلامی نہ و پرسیارہ دراوہ بۆچی قورٹان بہ زمانی عہرہ بی ہاتوہ تہ خوارہ وہ لہ گہل نہوہیشدا پیغہ مہر نیراوہ بۆ سہر دانیشٹوانی ہمو روی زہوی .

﴿أو يحدث لهم ذكرا﴾ یا نہ و قورٹانہ پیددا بکا بۆیان و ہر گرتی ناموژگاری و بیی بہوہی تہمی کردنیان کاتی نہ و قورٹانہ نہ بیسن پشیمان بینہوہ لہ بی باوہری و بیر لہ گوناہی خویان بکہنہوہ .

بۆ زانین: خوی مہزن لہ قورٹانی پیروژدا بہم شیوانہی خوارہ وہ باسی قورٹانی فہرموہ:
 (العربي) یانی بہ زمانی عہرہ بی ہاتوہ تہ خوارہ وہ. (الذكر) یانی ناموژگاری کردن
 (النور) یانی روناکی ریگہی راست (القول الفصل) یانی فہرمودہیہ چاک و خراپ جوی
 نہ کاتہوہ (المہدی) یانی شاہزایی کہری ئادہ میزاد و جنوکہ (الحکیم) یانی ہمووشتی
 لہ جیگہی سیاوی خویا دانہنی. (المجید) یانی بہریز و گہورہ (الروح) یانی سروشی خوا
 (الحق) راست و بیگومان (النبا العظيم) یانی ہوالیکی گہورہ (الشفاء) رزگاری کہری
 باوہرداران، (الرحمة) خوشتی باوہرداران (النزیل) رہوانہ کردنی خوا (البشیر النذیر)
 موژدہدہرو ترسینہر (العزیز) گہورہ و بہدہ سہلات (العظیم) زورگہورہ (المبین) یانی رون

تہفسیری زمانکوی

کده وه. به کورتی نهو شیوانه ناماژه بۆ نه وه ته کهن خوی مه زن قورانی ناردوه بۆ سر پیغه مهر بۆ شاره زایی کردن و بۆ بهختیاری و ناسایشی ناده میزاد.

﴿ فتعالی الله الملك الحق ﴾ دواپی خوایه که پاشاو خاوه نی راستی هه مو بونه وهرانه دورو پاک و خاوبنه له وهی بت په رستان و بی نایینان ته یلین که خوا منال و هاویه شی ههیه، هه ر خوا جیگه ی هیواو ئومیدی بونه وهرانه و هه ر نهو شایسته ی په رسته به راستی و به بی گومان. کاتی خوی مه زن باسی ریزو گه وره یی قورنایی فهرمو فهرمان به پیغه مهر نه دا خوی ماندو نه کا بۆ له بهر کردنی قورنای ووازانسی قورنایی له بیر نه چیه وهو نه فهرموی:

﴿ ولا تجعل بالقرآن من قبل أن یقضی الیک وحیه وقل رب زدنی علما ﴾ وه تو په له مه که له خویندنه وهی قورناندا و بۆ له بهر کردنی کاتی دینه خواره وه بۆ لای تو له پیش نه وهی کوتایی به سروشی نهو قورنانه بهیتری، گوی ی لی بگره و دلنیا به هیچ شتی لهو قورنانه له بیر ی تو ناچیه وهو تو بلی: نه ی په روه ردگاری من تو زانست و زانیاری بۆ من زۆریکه به جۆری سود بهخش بی بۆ بونه وهرانی خوت.

بۆ ناگاداری: هه موو بیرو باوه ر و ده ستور و یاسایه هه ن له روی زه ویدا لای خوا نرخیان بۆ داناری مه گه ر بینه هۆی خوش گوزه رانی و ناسایش و سه رفرازی بۆ دانیشنوان به بی گیر و گرفت، نه وهی رون وناشکرایه خوشی پاشه روژ لای خوی مه زن به ستراره به کرده وهی چاکی چاکه که رانه وهو به باوه رهینانیانه وه به سود به خشینان به ناده میزاد. به گویره ی کرده وهی خویان پاداشتیان نه درسته وه.

﴿ و لقد عهدنا إلى آدم من قبل فنیسی ولم تجد له عزما ﴾ وه ئیمه سروشمان ناردبو بۆ لای ناده م له پیش نهو که سانه ی نهو تو ئیستا په یمان و فهرمانی خویان شکاندوه که ناده م نزیک ی نهو دره خته نه بیسته وهو له بهر که ی نه خوا، دواپی ناده م دژی فهرمانی ئیمه ههلسا و ئیمه ده ستمان نه کهوت له ناده مه وه نزیک نه بونه وهی لهو دره خته و به رده وام بی له سر فهرمانی ئیمه، نه گه ر خۆی بگرتایه شه یتان نه ی نه توانی بیخه له تینی و دواپی وازی له به لینی نه هینا.

﴿ و إذا قلنا للملائكة اسجدوا لآدم فسجدوا إلا إبليس أبى ﴾ وه تو بیری نهو کاته بکهره وه نیمه ووقمان به فریشته کان: نیوه سوژده بیهن بوئادهم و ریزی بگرن، دواپی فریشته کان ههموویان کرنوشیان برد بوئادهم جگهی نیلیس کورنوشی نه برد بوئادهم و بی فرمانی خوی دهرخست وناشکرای کرد .

﴿ فقلنا يا آدم إن هذا عدو لك و لزوجك فلا یخرجنكما من الجنة فتسعی ﴾ دواپی ووقمان نهی ئادهم: به راستی نهم نیلیسه دوزمنی توو ژنه که ی توپه، نه وه بو کورنوشی بو نه بردی و هدرگیز بهختیاری نیوه ی ناوی و شتی چاکیشان پی نالی، دواپی نیلیس نیوه دهرنه کا له بههشت، دواپی تو بههوی دهرکردنه وه تووشی نازارو رهنج و دهردی سه ری بی بههوی گهرانتان بهدوای هوی ژبان و گوزهرانتان له جیهاندا .

﴿ إن لك أن لاتجوع فیها ولا تعری ﴾ به راستی بو تو هدیبه که برست نه بی له نیو نهو بههشته دا و ههمو خوارده مه نیه بو تو ئاماده کراوه و روتال نابی و بهرگ و پوشاکت بو ئاماد کراوه له ههمو رویکه وه خوش گوزهرانیت بو ساخته هاتوه .

﴿ و إنك لاتظماً فیها ولا تضحی ﴾ وه به راستی تو له نیو نهو بههشته دا تینوت نابی، کانیاو سه رچاوه و روباری زوری تیدایه و تو تووشی گهرما نابی و گهرمایی خور نازارت نادا و چونکه له بههشته خور نیه و دانیشتون له نیو سیبه ری بهرده و امدان، به تاییه تی له کاتی چیشه نگاودا که کاتی گهرمای سهخته تو ههست به گهرما ناکه ی .

خوای مه زن ئادهم نه ترسینی له گومان پهیدا کردنی شهیتان و نه فهرموی: تو له نیوان دووکار دای: یا نه بی پهیره وی فرمانی من بکه ی و بی فرمانی شهیتان بکه ی، دواپی پاداشتی تو نهو بههشته یه باسی کرا، ههمو و خوشیه کی تیدایه . نه برستی له تینوتی و نه روتی و نه نه خوشی و نه نازار و نه خه فته نه مردن و نه فرمیسک و نه گهرما و نه سه رمای تیدا نیه، پره له ناسایش و خوشی .

یا نه وه یه بی فرمانی من بکه ی و پهیره وی شهیتان بکه ی، نهو کاته له بههشت دهرنه کری بو لای جیهانی پرنازار و خراپه کاری و نه خوشی، دواپی ئادهم نهو

هده‌شانه‌ی له‌بیری خۆی برده‌وه‌و نازارو ناخۆشی که‌له‌که‌ی کرد له‌سه‌ر خۆی و منال و ژنه‌که‌ی هر له‌کاتی دهر کردنی له‌به‌هه‌شت و کوشتنی قابیل هابیل هه‌تا کۆتایی جیهان . دور نیه که دهر کردنی ئاده‌م له‌به‌هه‌شتا پەند و ئامۆژگاری بی بۆ که‌سی دوا‌ی ئاره‌زووی خرابی خۆی بکه‌وی و به‌راستی پاداشتی سزا و رسوایی لای خوای مه‌زنه .

﴿فوسوس إليه الشيطان قال يا آدم هل أدلك على شجرة الخلد و ملك لا تبلى﴾
دوا‌یی شه‌یتان گومان و په‌ژاره‌ی فریدا بۆ لای ده‌رونی ئاده‌م ووتی: ئه‌ی ئاده‌م: به‌راستی من ناگادری تۆ نه‌که‌م له‌سه‌ر دره‌ختی هه‌ر که‌سی له‌و دره‌خته بخوا هه‌تا هه‌تایه پایه‌دار نه‌بی و نامری و ناگاداریشت نه‌که‌م له‌سامان و داراییه هه‌ر نه‌مان روی تی نه‌کا و کۆتایی پی نه‌یه. ئاده‌م و ژنه‌که‌ی به‌گفتوگۆی شه‌یتان خه‌له‌تان و ئامۆژگاری خوایان له‌بیری خۆیان بدره‌وه‌و بی فه‌رمانی خوایان کرد .

﴿فاكلا منها فبدت لهما سوءآتهما وطفقا يخسفان من ورقی الجنة و عصی آدم ربه فغوى﴾ دوا‌یی ئاده‌م و ژنه‌که‌ی له‌و دره‌خته‌یان خوارد و دوا‌ی خواردنی ئه‌و دره‌خته شه‌رمگه و شوره‌یه‌کانیان دهر که‌وت و به‌رگی به‌هه‌شتیان له‌به‌ردا که‌نرا و روت کرانه‌وه‌و هه‌موو له‌شیان دهر که‌وت و له‌شه‌رمه‌زاریدا ده‌ستیان کرد به‌ دارینی گه‌لای دره‌ختی به‌هه‌شت و ئه‌یان پێچا به‌له‌شی خۆیانه‌وه‌و ئاده‌م بی فه‌رمانی په‌روه‌ردگاری خۆی کرد، دوا‌یی ئاده‌م وازی له‌ریگه‌ی راستی خوای مه‌زن هینا، به‌سه‌رهاتی ئاده‌م و حه‌وا ئامۆژگاری کردن و ته‌می کردنه‌بۆ هه‌موو ئاده‌میزادی که هه‌ر که‌سی دوا‌ی هه‌وه‌سی خۆی بکه‌وی پاشه‌روژی و هه‌ك پاشه‌روژی ئاده‌م و حه‌وايه .

﴿ثم اجتباه ربه فتاب علیه وهدى﴾ له‌پاشا په‌روه‌ردگاری ئاده‌م به‌ میه‌ره‌بانی خۆی ئاده‌می هه‌لبژارد و له‌به‌زه‌یی نزیکه‌ی کرده‌وه، په‌شیمان بو‌یه‌وه له‌ بی فه‌رمانی خوای مه‌زن، دوا‌یی خوای مه‌زن په‌شیمان بو‌نه‌وه‌که‌ی وه‌رگرتو خوای مه‌زن ریگه غومایی ئاده‌می کرد و به‌رده‌وامی کرد له‌سه‌ر په‌شیمان بو‌نه‌وه .

زانایان بیرو بۆچونیان له‌باره‌ی گونا‌هی پیغه‌مه‌رانه‌وه جیاوازی زۆریان هه‌یه: نایا پیغه‌مه‌ران بی باوه‌ری ده‌رئه‌برن و درۆ نه‌که‌ن و به‌درووه وه‌لامی پرسیار نه‌ده‌نه‌وه،

له وه لامدا نه بیژری نه وانه همویان له پیغمه مرانه وه نه بوه و پیدایش نابی هدر هله سهرتای
 بونیانه وه هه تا کاتی مردنیان. نایا پیغمه مران گوناھی گه وره و گوناھی بچوکیان کردوه
 بهر له بالغ بونیان، بهر له بونیان به پیغمه مر و دوا ی بونیان به پیغمه مر. له وه لامی نه و
 پرسیارانه دا بوچوونی جیاواز هیه، نه و وه لامی شایانی پله و پایه و ریز و متمانه ی
 پیغمه مران بی نه ویه: بهر له بالغ بونیان گوناھی گه وره یان نه کردوه و گوناھیکی بچو و کی
 وایان نه کردوه دژی پیاوته بی. بیگومان دوا ی بونیان نه گوناھی گه وره و نه گوناھی
 بچوکیان نه کردوه له جیهاندا. که واته گونا هکردنی نادم بهر له وه بوه بکری به پیغمه مر
 له به هه شتا بوه و له جیهاندا نه بوه، له دوا ی هاتی بو سهر زهوی هیچ جوړه گوناھیکی
 نه کردوه، بهلام هدر چونی بی نادم په شیمان بوه ته وه و دوا ی لی بور دنی له خوا ی مه زن
 کردو خوا ی گه وره یش لی خوشبو و، خوا یش له هه مو کهس زاناته ر.

قَالَ أَهْبِطْ مِنْهَا

جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى

فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى ﴿١٢٣﴾ وَمَنْ أَعْرَضَ عَن

ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

أَعْمَى ﴿١٢٤﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾

قَالَ كَذَلِكَ أَنتَ أَتَىٰ آيَاتِنَا فَنَسِينَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ نُنْسِيْكَ ﴿١٢٦﴾ وَكَذَلِكَ

نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ

وَأَبْقَىٰ ﴿١٢٧﴾ أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ

فِي مَسْكِنِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي النُّهَى ﴿١٢٨﴾ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى ﴿١٢٩﴾

﴿ قال ابطا منها جميعا بعضكم لبعض عدو ﴾ خوا فەرموی بەئادەم و بەحەوا، ئیوہ هەردووکتان بچنە خوارەوہ لەبەهەشت بۆ سەرزهوی هەمووتان، هەندی لەئێوہ دوزمنی هەندی ترتان، یانی هەندی لەمنالەکانی ئادەم دوزمنی هەندی لەمنالەکانی شەیتان، هەندی لەمنالەکانی ئادەم دوزمنی هەندی لە منالەکانی تری تۆن لەسەر کاروباری جیهان و ژیانی جیهانیان و لەسەر بیرو باوەریان .

﴿ فاما یأتینکم منی هدی فمن تبع هدی فلا یضل ولا یسقی ﴾ دواپی ئەگەر هات بۆ لای ئێوہ شارەزایی کەری من وەك قورئان و پیغەمەر بۆ بەجی هینانی فەرمانی لەلایەن منەوہ، دواپی هەرکەسی دواپی ئەو شارەزای کەرانی من بکەوی و فەرمانی من بەجی بهینی، دواپی ئەو کەسە لەریگەیی راست لاناذا لەجیهانداو رسوا و بی بەهرە نابی لەروژی دوایدا و بەختیار ئەبی .

﴿ ومن أعرض عن ذكری فان له معیشتة ضنکاً ﴾ وە هەرکەسی واز لەیادو قورئانی من بهینی و باوەرنەهینی و داوی ئەکەوی و فەرمانبەرداری یاسای من ئەبی، دواپی بەراستی بۆ ئەو کەسە هەیه ژیانی تەنگ و تروسک، یانی هەموکاتی دلی ناخۆشەو ئەترسی لەکارەساتی کوتویری و سامانەکەیی لەناویا، بەرچاو تەنگ و مشت قورچراوہ، هەرچەندە دارایی زۆری هەبی هەردلی ناخۆشە، بەلام مروۆفی هەزار و باوەردار بەبەشی خۆی قنیات ئەکاو بەو بەشە دلشاد و خۆشنودە .

پرسیار/ دەرکەوتوی ئەو ئایەتە وائەگەیدەنی خوا فەرمانی داوہو دیاری کردوہ گوناھبار و بی باوەران لە تەنگی و ناخۆشی گوزەرانی کەمندا بژین، کەچی ئەبینری گوناھباران و بی باوەران پلەو پایە و داراییان هەموکاتی لەزۆریدایە ؟.

تەفسیری زمانکۆیی

و ەلام/ زانايان ئەلەين مەبەست لە تەنگى و ناخۆشى لىرەدا دلەراو کى دەرونەو جولانى دەرونە لەسەر ئەو سامانەو نەترسى لەوێ کارەساتى کوتوپىرى روبدا و سامان و پلەوپايەى نەمىنى. دواى خۆشى ناخۆشى روى تى بکا. ئەوێ شايانى باسبى ترسان و دلەراو کى لەسەر نەمانى سامانى جىهان بۆ ئەوانە بى فەرمانى خوا ئەكەن و ئەوانەيش خوا پەرستى ھەردوو کيان ئەگرىتەو، چونکە سروشتى ئادەمىزاد کوپىرەو چاڭ و خراپ جوى ناکاتەو، روداو و کارەسات بەزەبى بەچاڭ و خراپ و لاواز و بەتوانادا نايەتەو وە موبالات بە پاشەروژى پياو چاگان ناکا.

ئەوێشى راستى بى ھەژارى بەھۆى فەرمانى زەويەو پەيدا ئەبى ئەك بەفەرمانى ئاسمان، بەزۆرى ھەژارى بەھۆى سەم کردن و بى دادبى تاوانبارانى کار بەدەست و پياوخراپانەو پەيدا ئەبى، ئەگەر ياساى خواى مەزن بەرپا بکرى ھەژارى لەروى زەويدا پەيدا نەئەبوو ئادەمىزاد بەيەكسانى ئەژيان.

﴿ونحشره يوم القيامة أعمى﴾ وە ئىمە ئەو كەسەى روى وەرگىراو لە راغوبى و ئاين ئىمە كۆى ئەكەينەو بەكوپىرى لەروژى دوايىدا، بەكوپىرى نىشانى دانىشتوانى ئەدەين. ھەندى لەزانايان ئەلەين: مەبەست لەكوپىرى بەلگەيە، ھەندى تريان ئەلەين: بى بەش بوونە لەبەھەشت. ئەوێ راستى بى مەبەست كوپىرى چاوە، چونکە خوا ئەفەرموى:

﴿قال رب لم حشرتني أعمى وقد كنت بصيرا﴾ ئەو كەسە كوپىرە ئەلى: ئەى پەرورەدگارى من: لەبەرچ شتى تۆ منت كۆ كۆدووە بەكوپىرى لەم روژەدا و من لەجىھاندا چاوم ئەى بىنى.

﴿قال كذلك أتتك آياتنا فنسيتها وكذلك اليوم تنسى﴾ پەرورەدگارى فەرموى: ھەربەو جۆرەى نىشانە ئاشكراكانى ئىمە ھاتبون بۆ لاى تۆ دوايى واژت لى ھىنان و روت لى وەرچەر خانەن ھەربەم جۆرەيش تۆ لەم روژەدا واژت لى ئەھىنرى لەدۆزەخدا و بى بەش ئەبى لەبەزەبى خوا.

﴿ وكذلك نجزي من أسرف ولم يؤمن بآيات ربه ﴾ وههه بهوجورهی تو وازت لی هینراوه له دؤوه خدا ههروایش ئیمه پاداشت و سزای کهسی نه دهین له سنوری خوا ده رجوبی و هاوبهشی بو خوا دانابی و باوهری به نیشانه رونه کانی په وره دگاری خوئی نه هینابی .

﴿ ولعذاب الآخرة أشد وأبقى ﴾ وه به راستی سزای پاشه روژ سه ختر و به رده و امتره له گوزهرانی کهم وله کویری هه رکاتی خرایه ناودوژه خ کویری کهی نامین هه تا جیگه ی خرابی خوئی بینی له سه ر واز هینانی له نیشانه رونه کان و له سه ر بی باوهریه کهی به په وره دگاری خوئی .

﴿ أفلم يهد لهم كم أهلكنا قبلهم من القرون يمشون في مساكنهم ﴾ ئایا دواپی په وره دگاری دانیشتوانی مه کهه رونی نه کرده ته وه بو یان به هوئی قورئان و پیغه مه ره وه : یمه زور که سمان له دانیشتوانی خوله کانی رابوردومان له ناو بردون دانیشتوانی مه کهه نه روژ به جیگا کانیانا له کاتی چونیان بو کاروانو بازرگانی و هیچ کهسی له وان نه ماون که زورتر له قوره یشیه کان به هیزتر و ساماندارتر بون، وه که له کانی عادو نوح و سه مود و، چونکه نه وان بو یه له ناو چون بی فه رمانی پیغه مه ره کانی خو یانیان کرد، بوچی قوره یشیه یکان ناترسن که بی فه رمانی موحه مه د نه کهن نه مانیش له ناو بچن؟ .

﴿ إن في ذلك لآيات لأولی النهی ﴾ به راستی هه یه له بنه برکردنی گهلانی پیشوو چه ندین نیشانه ی ناشکرا بو نه و که سانه خاوه نی نه قلن و بیر بکه نه وه له به سه ره اتی گهلانی رابووردو که له ناو چون .

﴿ ولولا كلمة سبقت من ربك لكان لزاما و أجل مسمى ﴾ وه نه گهر فه رموده و بریار له په روره دگاری تو وه ده رنه چوبایه پیشه کی به دوا خستنی له ناو بدرنی قوره یشیه یکان بو کاتیک دیاری کراو به راستی پیویست نه کرا له ناو بردنیان به وینه ی گهلانی رابووردو له جیهاندا . به لام سزادانیان دوا نه خری بو روژی دواپی و بو هندی کاتی دیاری کراو له جیهاندا .

فَاصْبِرْ عَلَىٰ

مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا
وَمِنْ أَنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ ﴿١٣٠﴾ وَلَا
تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَاهُ مِن زَوْجٍ مِّنْهُمْ زُخْرُ الْهَيۡوَةِ الدُّنْيَا
لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٣١﴾ وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ
وَأَصْطِرْ عَلَيْهَا لَأَسْأَلَكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَىٰ

﴿ ١٣٢ ﴾

﴿ فاصبر علی مایقولون ﴾ دواپی نارام بگره له سهر شتی بت په رستان به تری نه لین:
که تو دروژن و جادو گهرو شاعیری و شیتو بوختان چیت، هه تاکاتی فهرمانی من دهر نه چی
بو له ناویردنیان. بیگومان ههر که سی نارام بگری سهر نه که وی به سهر دوژمنانی خو یا .
﴿ وسبح بحمد ربك قبل طلوع الشمس و قبل غروبها ﴾ وه تو نویژ بکه به سوپاس
کردنه وه بو په وره دگاری خو ت که رانوماپی تو ی کردوه و یاریده ی تو ی داوه دوری
بخهره وه وه ووشتانه ی شایسته ی نه وین له هاو به شدانان بو ی به هو ی نویژ کردنی به یانی
به ر له هه له اتنی خو ر و به نویژ کردنی نیوهر وو عه سر به ر له ناو ابونی خو ر .
﴿ ومن آناء اللیل فسبح ﴾ وه دواپی نویژ بکه له هه ندی کاته کانی شهودا، وه ک نویژی
مه غریب و نویژی عیsha، له م رسته یه دا خوی مه زن شهوی پیش خسته وه به ر ریز گرتنی
شهو، چونکه مرو ف له و کاتانه ی شهودا میشکی چوله له بیر کردنه وه ی کاری
گوزهرانی جیهان و باشر نه توانی دهر و نی خو ی به ره و یه زدان بباو کاتی پشوودانیسه .

ته فسیری زمانا کوی

﴿ و اطراف النهار لعلك ترضى ﴾ وه تۆ نویژ بکە لەهەردوو لای رۆژدا بە کردنی نویژی بەیانی و نویژی مەغریب لەبەرئەوێ تۆ خوشنودو رازبە، ئەو رستەیه دووپات کردنەوێ نویژی بەیانی و نویژی مەغریب، چونکە ریزی تاییبەتی خۆیانمان هەیە. هەندێ لەزانایان ئەلین: مەبەست لەرستەیی (اطراف النهار) لەلادانی خۆر لەناوەراستی ئاسمان لەبەرئەوێ کۆتایی نیوێ رۆژەو سەرەتای نیوێ کە تریبەتی، دورنیه مەبەست لەو کاتانە فەرماندانی بەیادکردنەوێ خوا لەهەموو کاتیکدا. بەهیاو ئومیدی ئەو تۆ رازی بی لەپاداشتی رۆژی دوایی و بەوێ دەستوری پارانەوت بێ دراوێ لەو رۆژەداو خوشنودیش بی، هەندێ لەزانایان ئەلین: مەبەست لە (اطراف النهار) فەرماندانە بە کردنی نویژی سونەت لە هەموو لایەکانی رۆژدا.

﴿ ولا تمدن عينيك إلى مامعنا به أزواجاً منهم زهرة الحياة الدنيا لفتنهم فيه ﴾ وه بەراستی تۆ چاوی خۆت درێژ مەکە بۆ لای شتی ئیمە بەخشیومانە بەچەند تاقمی لەبی باوەران جوانی جیهان لەبەرئەوێ ئیمە لەوشتە ئەوان تاقی ئەکەینەوێ شایانی سزاین لەرۆژی دواییدا. یانی تۆ گرنگی مەدە بەشتی تۆ ئەی بینی لەسامانداری بی باوەران، ئێر لەهەر جۆری بن: بت پەرست بن یان جوو گاوەرەکان بن، چونکە خواي مەزن بەو دراییه ئەوان تاقی ئەکاتەوێ نەینی ئەوان دەرئەخا و تۆلەیان لی ئەسینی .

لەتەفسیر تەبەریدا هاتوێ پیغمەری خواي مەزن ﴿ﷺ﴾ ناردی بۆ لای جولەکەییە قەرزی بداتی ئەو جولەکەییە قەرزه کەئێ نەدایە، دوایی پیغمەر ﴿ﷺ﴾ زۆری خەفەت خوارد، بۆ دلنەوایی پیغمەر ﴿ﷺ﴾ ئەو ئایەتەي ناردە خواریوە .

لەسالی (١٩٣٤) داھونەر مەندی بەناوبانگ موستەفا صادق رافعی ئەلی لە دووبەرنامەي خۆیا: (موحمەد ﴿ﷺ﴾ بەهەژاری ژیاوێ و بەلام هەژاری موحمەد بەگەورەترین کارە پەکخەرەکانی ئەژمیرین و هەتا ئیستا کەس ناگاداری بۆ لای ئەو کارە پەکخەرە پەیدا نەکردوێ، چونکە خاون دارایی بوێ. بەلام دەست گوشار تر بوێ لەباوندی هیشتوێ پەرەي پی بێری لای خۆي و بەخشیوێو نەماوێو ئەو لای ئەو .

موحه مد ﴿﴾ کہ گورہو خاوهنی دهستوری نہتہوہو و ئومہ تہ کیہ تی پیایوکی ہہزاری و ابوہ خوئی ماندو کردوہ بۆ ژبانی خوئی روژی برسی بوہ و روژی تیر، مہبستی یہ کمی ئہو پیاوہ ئہوہ بوہ یہک پارچہیی مروفاہیہ تی بچہ سپینی و قورسای نیوانیان پایہ دار بکا، بہ راستی موحه مد ﴿﴾ ئہیزانی ہہر کہ سی گبرو گرفتیی خوئی نہیہ لی بہ تہنہا ئہو کہ سہ کاروباری کۆمہل رائہوہستینی و ئالۆزی ئہکا، ئہیزانی چاکہی خوئی لہ راستیدا ئہوہیہ چاکہ بۆ جگہی خوئی پیدای بکا وہ یہک بۆین. نەک چاکہی جگہی خوئی بخواو ہہردوو لایان لہناو بچن) کہواتہ جوانی وسامانی جیہان کورت و بی دہواموہ و پروپوچہ .

﴿ورزق ربك خير وأبقى﴾ و ہشتی پەرور دگاری کردیہ تی بہبہشی تۆ لہ پاداشتی روژی دواپی چاکرہ لہوہی بہخشیویہ بہوان لہ جیہانداو بہردہوامرہ و کوتایی نایہ .

بۆ زانین: ژبان وزیندہ گانی جیہان گالتہ بہ ہہزاران و ساماندران ئہ کەن بہ زمانی تاییہ تی خویان بہبی جاوازی لہ نیونیا: ئہوہ نہ ہہزاران خویان ماندوو ئہ کەن با ہہندی جاریش بہناچاری بۆ زۆر کردنی پلہو پایہی جگہی خوئی و وایش ئہبی خوئی لہناو ئہبا بۆ پەرہ پیدانی سامانی جگہی خوئی .

ساماندارو خاوهن پلہیش ئہی زانی ئہو سامانہی ئہوان بہ ئارہقی نیو چاوانی ہہزاران پیدای ئہبی و ہہردوو لایان ئہو راستیہ ئہزانن، ہیچ لایہ کیان چاکہی ہیچ لایہ کیان نالین: زۆر جاران لہ دژی یہ کترین بہدہم و بہچہک ، ئہوہی گہ شہبکا و بی ئاژاوہ بی ہہر دارایی و سامانہ، کہواتہ ہہردوو لایان خزمہ تکاری شتیکی مردون، نہ خویان و نہ جگہی خویان سودی لی و ہر ناگرن بہبی ئاژاوہ. بہلام ئایینی ئیسلام ئہیہوی بہ دارایی مروف گہ شہبکا و خزمہ تی مروفاہیہ تی بی بکا و مروف خوئی نہکا بہ خزمہ تکاری و کوئی بکاتہوہ و بیشاریتہوہ، ہہزاری جیگہی شانازی پیغمہری ئیسلامہ و گہورہترین کاری پە کخہری ئہو بوہ، ہہر چہندہ سامانی ئہوکاتہی ئہہاتہ بہردہمی ئہو پیغمہرہو ئہو خاوهنی بوہ. بہلام دہست گوشادترینی مروف بوہ لہ بہخشینی داراییدا ہہر گیز ہہولی نہداوہ زاوژی بکا و سودی خوئی وئادہ میزادی بہ لایہوہ و ہک یہک و ابوہ وویستریہ تی ہمو ئادہ میزاد یہ کسان بن لہ ساماتی جیہانداو کہس شانازی بہ سامانہوہ نہکا .

﴿وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا﴾ وهتۆ فەرمان بده به خیزانی خۆت و به هه مو کهسی به کردنی نویژو بهرده و امین له سهر نویژ کردن، پیغه مبه ر ﴿﴿﴾ دواى هاتنه خواره و هوى ئەم ئایه ته ته چو بۆلای فاتمه ی کچی و عه لی و هه مو به یانیه ک و نه یفه رمو: نویژ نویژ، چهند مانگی بهرده و ام بو له سهر نه و کاره.

﴿لَأَنْسَأَلَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى﴾ وهئیمه داوا لهتۆ ناکهین که تۆ هیچ کهسی له بونه وهرانی من به خیو بکهیی و خواره مه نیان بدهیتی به لکو ئیمه داواى کار کردن لهتۆ نه کهین، ئیمه تۆو خیزانی تۆو هه مو بونه وهران به خیو نه کهین و رۆزیان نه دهینی، که واته تۆ خه فه تی رۆزی مه خو و پاشه رۆزی چاک و به ختیارى بۆ نه و که سانه یه له خوا نه ترسن و خاوه نی له خوا ترسانن و خۆیان له گونا نه پاریزن.

وَقَالُوا لَوْلَا آيَاتُنَا بِآيَةِ مَنْ رَبِّهِ ؕ أَوَلَمْ تَأْتِهِمْ بَيِّنَةُ مَا فِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٣٣﴾ وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِّن قَبْلِهِ لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ مِّن قَبْلِ أَن نَّذِلَّ وَنَخْزَى ﴿١٣٤﴾ قُلْ كُلٌّ مُّتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُوا فَسَتَعْلَمُونَ مَن أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَى ﴿١٣٥﴾

﴿وَقَالُوا لَآيَاتُنَا مِنْ رَبِّهِ﴾ وه بت په رستانی مه که نه دیان ووت: بۆچی موحه مه د نایهینی بۆلای ئیمه نیشانه یه کی ناشکراو کاریکی په کخه ری ئیمه له لای په و ره دگاری خۆیه وه، هه تا نه و نیشانه یه بی به به لگه له سهر راستی موحه مه د.

نه گه ر بت په رستان مه به ستیان تاوانج و بی باوه ری نیه، به نیازی پاکه وه داواى کارى په کخه ر نه کهن نه وه ته هاتوه بۆ لایان کارى په کخه ر، وه ک خواى مەزن نه فەر موی:

﴿ أو لم تأتیهم بینة ما فی الصحف الأولى ﴾ نایا نه هاتوه بۆ لای نه وان کاری په کخه رو نیشانه ی ناشکرا له نیو نامه کانی پیشوودا، وهک ته ورات و نینجیل و نامه کانی تریش. یانی نه وه نه و قورئانه له بهر ده ستانایه هه موو کاریکی په کخه ری تر و کاریگه ری تیدایه، یه کی له و کارانه نه مه ده: که نه و شتانه ی له نیو نه و نامانه دایه روونی کرده ته وه بجوړیکی راست و ره وان، هه والی داوه به نیوه گه لانی پیشو پیغه مه ره کانی خو ځایان به درو څستوه ته وه، دوا یی خوا بنه بری کردون. که واته نه و شتانه نه و بت په رستانه دوا یی نه که ن بۆ فر وفیل و گالته پی کردن و خه له تاندنه و بۆشیان ناچپته سهر.

﴿ ولو اهلکناهم بعذاب من قبله ﴾ وه نه گهر نیمه نه و بت په رستانه مان له ناو بیردایه به هر سزایه بوا یه له پیش ره وانه کردنی موحه مه ده وه هاتنه خواره وه ی قورئان، روژی دوا یی نیمه پر سیاریان لی نه که ین بۆچی باوه رتان نه هیناوه ؟.

﴿ لقالوا ربنا لولا ارسلت إلینا رسولا فنتبع آیاتک من قبل أن نذل ونخزي ﴾ به راستی بت په رستان له روژی دوا ییدا نه لین: نه ی په رو ردگاری نیمه: تو ره وانه ت نه کرده بۆ لای نیمه پیغه مه ری، دوا یی نیمه په یرو ی به لگه ناشکرا کانی تو مان بکر دایه، بروایشمان به دووا روژ به نیایه له پیش نه وه ی نیمه سهر شو ربو نیایه له جهاندا به کوشتن و دیل کردن و له روژی دوا ییدا رسوا بین. بخړینه نیو ناگری دوزه خ. به لام نیمه بیانومان برین و له ناومان نه بردن بهر له هاتی قورئانو ره وانه کردنی موحه مه د.

﴿ قل کل متربص فتربصوا ﴾ تو بلی به یی باوه ران: هه موو یه کی له من و له نیوه چاوه رووان نه که ین بۆ نه نجای پاشه روژی خو مان. دوا یی نیوه چاوه رووان بکه ن به هه رجوړی لاتان چاکه و پیتان خو شه.

﴿ فسوف تعلمون من أصحاب الصراط السوي ومن اهتدی ﴾ دوا یی نه زانن له هه ردوو جهاندا چ که سی حاوه نی ریگه ی راسته و چ که سی ریگه ی راستی وه رگرتوه

شارهزای فهرمانی خوای وهر گرتوهو رزگاری ئهیی لهسزای خوای مهزن . ئهو ئایهته
راگه یاندنه بۆ ئهوکه سانهی بهریگه ی ناراست و بهریگه ی لهناوبردنی خوینا ئهروڤ
وهه ره شهیه بۆیان بهسزایه کی سهخت که چاوه روانیان نه کا .

به یاریده ی خوای هزن کۆتایی به مانا کردنی جزمی شانزدههم هات رۆژی دوو شه مه
(۱۳) ی مانگی زیلحیجه (۱۴۲۰) ی کۆچی به رانه ر به ۲۰ / ۳ / ۲۰۰۰ زاینی
خوای مهزن یاریده مان بده بۆ ئو شتانه ی خۆت ئه یزانی و چاکه بۆ ئیمه
سو پاسی بی پایان بۆ خوای گه و ره و درود له پیغه مه ر

﴿ پیرست ﴾

لاپڙه	باسه کان و بابه ته کان
۶	باسی پاراستنی قورئانی پیروز
۸	باسی بورجه کان و ژماره یان
۳۰	مانای (سبعاً من المثانی)
۷۹	سودی خانو بۆ کیانداران
۱۱۵	باسی بدخته ندرسو کوشتن و دلیل کردنی بدنی نیسرائیلی
۱۱۶	کوشتن و دهریده ری کردنی جوه کان بدهستی رژه کان
۱۱۷	یارمندی دانی بدهمندی کوری نه سندن دیار بۆ جوله که کان و گهراندوه یان بۆ فله ستین
۱۱۷	سزادانی جوه کان بۆ جاری دووهم
۱۱۸	جاری یه کم بدخته ندرس بلاماری جوه کانی دا جاری دووهم پاشای رژه
۱۱۹	دهریده ری کردنی جوه کان جاری سیهم بدهستی موسلمانان یا به دهستی نه کا سیره کان
۱۱۹-۱۲۰	رون کردنه و به له باره ی دهریده ری کردنی جوه کان جاری یه کم و دووهم و سیهم
۱۲۲-۱۲۳	هه ندی داواکاری نیسلام له موسلمانان
۱۲۸	مدهست له (قرن)
۱۳۹	نه و که ساندی نه کرین بدهمندی نه بی چونین
۱۵۴	سده ند بالنده یه که ناگر نایسوتیتی
۱۷۰	تدهماشای لاپڙه ی (۱۷۱) بکه بۆ زانیی ناوه رۆکی جهریده ی روز لیوسف
۱۷۹	ناوبردنی نه و نۆ نیشاندی درا بو به موسا
۱۸۹	باسی به سهرهاتی لاوانی نه سحابو الکدهف
۱۹۱	نه شکموتی نه سحابو الکدهف کوئ که وتوه
۱۹۱	نایا نه سحابو الکدهف و نه سحابو ره قیم نه کن یا جباران له یه کتری
۲۲۹-۲۳۶	نایا خزمی موسا چوبۆلای زیندوه یا نه؟
۲۳۹	ذولقندر نه ن چ بۆ ناوبراوه به دوالقندر ندب و ناوی چیه
۲۴۴	باسی جینگه ی سده ی یا جوج ماجوج
۲۷۶	نیدریسی پیغمدر حه فتازمانی زانیوه، هه شتا شاری دروست کردوه و شتی تریشی زانیوه
۳۰۴	یا موحممد سهرچاوه یه بۆ دروستکردنی بونه وهران
۳۰۴	چۆنیه تی ژبانی پیغمدر به تاییه تی خانوه کدی
۳۳۹	ناوه کانی قورئانی پیروز

1

2

خوینهری هیژا لهم جزمه‌دا ئهرکی چاویاخشانی ئهم هه‌لانه بگره ئه‌ستوی خۆت

هه‌له	راست	لاپه‌ره	دێر	هه‌له	راست	لاپه‌ره	دێر
آن لو	لو	٤	٧	(علو)	(علوا)	١١٥	٨
(سلله به)	(شلکه)	٧	٢٢	نه‌یان ئی‌مه	ئی‌مه	١١٥	١٦
نه‌خته	نه‌خته نه‌خته	١٢	٧	ئی‌وه به‌خشیو	ئی‌ره‌مان به‌خشیو	١١٧	٢
(المصلحین)	(المخلصین)	١٧	١٩	سه‌ده‌مه‌دا	سه‌رده‌مه‌دا	١٢٠	١٢
زۆری و	زۆری	١٨	١٢	پێوسی	پێوسی	١٢٢	٧
(تعب)	(لصب)	١٩	١٢	(یصل)	(یصل)	١٢٦	٤
له	له‌و	١٩	١٤	خوار	خوا	١٣٤	١٧
به‌زێر	په‌زێر	٢٠	١٥	خوه	خوا	١٣٤	٢٠
براززی	برازای	٢١	٢٣	جوى ح	جوى	١٣٨	١١
نریان	تریان	٢٥	٥	نحوی	نحوا	١٤٥	٧
له‌و	له‌د	٢٥	٧	فسینغچون	فسینغزون	١٤٧	٩
گوهرایی	به‌گوهرای	٢٥	١٤	باوه‌رداران	بی باوه‌ران	١٥٠	١١
سیعان	(سیعا)	٣٠	٩	رکار تان	رزگار تان	١٥٠	١٢
له‌سه‌ربێ	باوه‌ر	٣٠	١٧	خه‌تی	سه‌ختی	١٥٠	
(تۆمرون)	(تۆمر)	٣١	١٤	(الملکوته)	المعونة	١٥٤	١
خوایاران	خواییارنێ	٣٣	١٦	(أم ام)	ام ائتم	١٥٨	١٧
بگه‌یه‌مه	بگه‌یه‌دن	٣٤	١٠	په‌روه‌ردکاری	په‌روه‌ردگار	١٥٨	١٨
وه‌له‌سه‌ر	وه‌له‌سه‌ر خراپه	٣٧	٤	مرفتی	مروفتی	١٦٤	١٥
خرابه	خرابه	٤٧	١	(یستغرونك)	یستغرونك	١٦٤	٢٢
وه‌ سوژدی	سوژده	٥٧	١١	(آن اخزین)	ای الخزین	١٩٣	١٦
روستی	دروستی	٥٩	٢	ئهو ماویه	ئهو ماویه	٢٠٦	١
روشی	ره‌وشی	٦٦	١٦	توانی	توانای	٢٠٩	٩
مم	من	٦٧	٨	داو	داوه	٢٠٩	١٢
الله	له	٧	١٤	(یغاث)	یغاثوا	٢٠٩	١٤
داوی	دوایی	٧٤	٣	(صعنا)	صفا	٢١٨	١٤
گردنه‌وتی	گردنه‌وه	٧٤	٤	(موقبا)	موقبا	٢٢١	١٤
بیهوی	بیه	٧٤	٧	خوشبون	خوشبون	٢٣٢	١٦
بوکا	کار	٧٧	١٣	ائندروا	ائندرو	٢٢٣	١١
طقلم	ظعنکم	٧٧	١٥	ئاگادارم	ئاگادارم	٢٢٥	١٦
به‌نه	به‌نده	٧٧	٢٠	لشفرق	لیفرق	٢٣٣	١٢
وه‌بنه	وه‌ ئی‌مه	٨٢	١	ئه‌نامه	ئه‌ندامه‌کا	٢٣٧	١
ئه‌فه‌رموئ موج	ئه‌فه‌رموئ	٨٨	٤	ئاشتانه	ئه‌وشتانه	٢٤٥	٢١
فروانی	فراوانی	٩٦	١٦	(عفیا)	غیبا	٢٥٥	١٠
دادرین	داده‌ترین	٩١	١٧	سبب‌حول	سجدة	٢٥٦	٩
قانا	قانتا	١٠١	٤	حفانا	حنانا	٢٥٧	٧
نبونیان	نبوانیانان	١٠٣	١١	(بوالدی)	بوالدی	٢٦٧	٦
رێکه‌ییان	رێکه‌یان	١٠٤	١٤	کیانه	کۆریان	٢٦٩	٣
(وما صبرك)	واصبروا وما صبرك	١٠٥	١٢	هه‌رخه	هه‌رچه‌نده	٢٧٢	٥
سبده‌تد	سبده‌رة	١٠٧	١٧	له‌نبوان مه‌به‌تا	له‌نبوان میسر و مه‌دینه‌دا	٢٧٥	١١

ههله	راست	لاپهړه	دټر	ههله	راست	لاپهړه	دټر
له ستور	له سنور	۱۱۵	۹	یطرقتکم المثلی	بطریقتمک المثلی	۳۱۸	۹
دهور	دهر	۲۷۶	۱۹	دوؤر	وه زؤر	۳۲۰	۸
برکیکی	بهرکیکی	۲۸۳	۱۱	لهو دراوهی	لهو راوهی	۳۲۱	۱۳
(تعلی)	تتلی	۲۸۴	۳	(لم تؤثرک)	لن تؤثرک	۳۲۲	۴
مزگه وتو کانیا	مزگه وتو کانیا نه وه	۲۸۵	۴	شیر ادانی تۆ	شیوانی تو	۳۲۲	۱۹
یا به دیاری	به دیاری	۲۸۸	۱۷	(واضلم)	(واضلمهم)	۳۲۷	۹
پیغمه مهر	خو	۲۹۱	۱۰	گوپکه	گوپزه که	۳۳۰	۳
تؤدای	تؤدا	۲۹۳	۴	ته ماشای	ته ماشای	۳۳۰	۱۵
چوه	هاتو چوی	۲۹۳	۱۴	سامیری	مرسای سامیری	۳۳۱	۱۲
(فاقدمه)	(فاقد فیه)	۲۰۵	۱۶	ترتیا	تریان	۳۳۲	۴
نؤرؤست	نؤرؤیشت	۲۰۵	۱۸	کردی	کردیی	۳۳۲	۸
(فاتعا)	(فاتیاه)	۳۱۱	۱	(ولا تجعل)	ولا تعجل	۳۴۰	۹
نوو	نوؤ	۳۱۱	۲۰	بونیا	بونیا به پیغمه مهر	۳۴۳	۶
(أصی)	أوحی	۳۱۲	۱	داوی	دواى	۳۳۴	۱۴
(قرن)	(القرون)	۳۱۳	۹	به لگه یه	بى به لگه یه	۳۴۵	۱۴
(شیلا)	(سبلا)	۳۱۳	۲۱	بمه	بمه	۳۴۶	۱۱
گومرایان و	گومرایا	۳۱۴	۱	بدرنی	بردنی	۳۴۶	۲۰
(لألی)	لأولی	۳۱۴	۱۲	رازبه	رازی یه	۳۴۸	۲
(والی)	(وایی)	۳۱۵	۱	وه به ک	یه ک یه	۳۴۹	۶
به زرو	به زرو	۳۱۶	۱۷	(لا یاتینا)	لولا یاتینا	۳۵۰	۱۵
باه کی	باوکی	۲۷۵	۱۹				